

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

DANSKE BYER OG SOGNE

HISTORISKE OG PERSONALHISTORISKE
OPLYSNINGER OM LAND
OG BY

12. BIND
FREDERIKSBERG KOMMUNE

VORT LANDS FORLAG

ANSVARHAVENDE: A. SANDER

KØBENHAVN F. — 1934

*Dette Værk er trykt i 600 numme-
rede Eksemplarer, hvoraf dette er*

Nr. **562**

Frederiksberg Slotsgaard (efter et gammelt Stik).

FREDERIKSBERG

FREDERIKSBERG ligger i Sokkelund Herred og hører under Københavns Amt. — Herredet hed i ældre Tider Støvnæs Herred, men i 1349 kaldes det Stochælund og 1445 Zokkelund.

I Modsætning til de fleste danske Købstæder har Frederiksberg ikke nogen særlig gammel Historie. Københavns Historie begynder allerede i det tolvte Aarhundrede, og samtidigt omtales baade Valby og Vigerslev; derimod kan den første Begyndelse til Frederiksberg By ikke sættes længere tilbage end Midten af det syttende Aarhundrede. Selve Navnet Frederiksberg er endnu yngre; det stammer fra Begyndelsen af det attende Aarhundrede.

Allerede i ældgammel Tid laa der paa det nuværende Frederiksbergs Omraade en Landsby, Solbjerg, som imidlertid allerede blev nedlagt omkring 1620—1630. Der har været megen Uenighed om Stedfæstelsen af Solbjergs Beliggenhed. Ifølge nogle skal Landsbyen have ligget et Sted paa Vesterbro, andre har villet søge den omtrent, hvor Allégade og Smallegade nu ligger, og har ment, at Dammen ved Andebakkestien er det gamle Solbjerg Gadekær. — Ifølge de seneste Undersøgelser kan man vistnok betragte det som givet, at Solbjerg har ligget dér, hvor nu den nordlige Del

af Solbjerg Kirkegaard er, altsaa ved Frederiksvej. — At Navnet Solbjerg har været knyttet til en Bakke eller Høj er givet, og den eneste Høj, der kan være Tale om, er antagelig den, hvorpaa Schweizerhytten ved Zoologisk Have ligger.

Da Solbjerg By blev nedlagt, blev de tilhørende Jorder lagt ind under en Ladegaard, som hørte til Københavns Slot. Den ældste og ældre Del af Frederiksberg By ligger saaledes paa denne Ladegaards Marker. Ladegaarden selv laa i den østlige Udkant af Omraadet, og foruden denne skal der ikke have været andre Bygninger end det saakaldte „Kalthus“ i den nordvestlige Udkant, det senere Grøndal. Kalthuset havde Navn efter dets daværende Ejer, Peder Kalthof, som var kongelig Tøjmester.

Omtrent ved den nuværende Vodrofsvej laa i tidligere Tid Sankt Jørgens Hospitalet, hvor de Spedalske husedes. Hospitalet er blevet nedrevet allerede før Midten af det syttende Aarhundrede, men Mindet derom bevares endnu den Dag i Dag i Navnet Sankt Jørgens Sø.

Hvor nu Gammel Kongevej er, gik i gammel Tid Kongevejen forbi Damhuset mellem Herstedøster og Herstedvester til Roskilde, og ved den nuværende Værnedamsvej bøjede en anden Kongevej af, som over Hvidovre og Avedøre førte til Køge. Det er muligt, at Køgevejen har dannet Skellet mellem Københavns Jorder og Frederiksberg Sogn.

Omkring 1520 havde Christian den Anden indkaldt hollandske Bønder, som fik Jord paa Amager, hvor de blandt andet grundlagde Store Magleby. I Tidens Løb havde Hollænderne formeret sig stærkt, og Forholdene i Byen blev efterhaanden ret trange. Ved Overdragelsesbrev og Privilegium af den 2. Juni 1651 overdrog Frederik den Tredje derfor Ladegaardens Marker til tyve hollandske Bønder fra Store Magleby. Det kongelige Brev, hvorved Overdragelsen fandt Sted, lyder saaledes:

„Vi Frederik den Tredje o. s. v. gjøre alle vitterligt, at vi allernaadigst have bevilget og forundt saa og hermed bevilge og forunde Didrich Claus Rejer, Jan Cornilssen, Piter Jacobsen, Claus Sibrandsen paa deres Vegne og 16 deres Medconsorters Vegne Ladegaarden, beliggendes herudenfor vor Kjøbstad Kjøbenhavn med efterfølgende Conditioner:

„1.) At de maa nyde fornævnte Ladegaards Marker og al dets Tillæg udi Ager og Eng, Vaadt og Tørt, saasom det indhegnet er og forefunden, Søerne og Dammene undtagen, som der paa Marken eller ved førstnævnte Ladegaard findes, hvilke Vi os alle vil have forbeholden, til at bruge og beholde for dem og deres Efterkommere til evindelig Eiendom for Syv Hundrede Rigsdaler aarlig Afgift eller og derfor at levere udi Staden til Vores Hofholdning hvis Varer, som hos dennem kan tilveiebringes for efterskrevne Pris, nemlig 1 Kalv, som er en Maaned gammel, 4 Rdl., 1 Lam for 1 Rdl., 1 Pund fersk Smør for otte Skilling, 1 Pot Sødmælk for 1 Skilling, 2 Potter Surmælk for 1 Skilling. Herforuden skal de eller deres Efterkommere levere til Vor Befalingsmand paa Vort Slot Kjøbenhavn og hans Efterkommere, hvis hans Formand tilforn af fornævnte Ladegaard til deres Husholdning bekommet har, som er ugenlig 4 Pund Smør, 16 Potter Surmælk, 12 Potter Sødmælk.

„2.) Skal de være forpligtede at opbygge en By paa 20 Gaarde paa samme Ladegaards Mark, hvor dennem Plads dertil udvises eller dennem forløves Pladsen dertil at opsøge, hvorimod dennem og deres Efterkommere skal være tilladt at nyde der de Privilegier, som de og deres Forfædre udi den hollandske By paa Amager nydt og havt haver. Ei heller skal dem nogen anden

„Tyngge eller Besværing paalægges med Tiende at udgive af deres Korn eller „Qvæg, enten til Bisp, Præst eller Degn, dog skal de tiltengt og forbunden være „om Sommeren, naar Behof gjøres, at græsse hvis Øxen og Lam, som til vor „Hofholdnings Fornødenhed indkjøbes og efterhaanden slagtes skal, paa 8 eller „14 Dages Tid, dog at vor Kjøkkenskriver bestiller, lønner og betaler dennem, „som fornævnte Qvæg des imidlertid vogte og iagttage. Herforuden skal de „om Vinteren paa Foring iligemaade holde Øxne, Faar og Lam, som til Hofhold- „ningen bestilles, og saa skal med Betalingen derfor forholdes ligesom i Peder „Svenskes Tid, som fornævnte Ladegaard næst for dennem i Forpagtning havt „haver, og efter den med ham oprettede Forpagtnings-Contracts videre Indhold „sket er, dog ville Vi naadigst med Tallet paa fornævnte Øxen, Faar og Lam „det Lideligste muligt er og være kan, alting moderere lade.

„3.) Ville vi naadigst bevilge dennem at bruge de store Huse der paa Lade- „gaarden, indtil Vi dennem selv behøwendes vorder, men de smaa Huse der „sammesteds maa dennem forundes, naar de nedbrydes til Hjælp at bygge med.

„4.) Hvad Kirken sig belanger, som de der begjære at faa bygt, da ville vi dem „til dens Bygning efter Tidernes og Midlernes Beskaffenhed, eftersom Vi naadigst „for got eragter, til Hjælp at komme, men Broer, Bomme og Gjerder skal de, „saavidt fornævnte Ladegaards Marker strække og fornødent gjøres, paa egen „Bekostning selv forfærdige lade og ved Magt holde.

„5.) Skal de og deres Efterkommere være forskaanede for al Hoveri og Rejser „at gjøre, undtagen naar Vore Fadebure flyttes.

„Forbydende alle og enhver dennem herimod eftersom forskrevet staa at hindre „eller udi nogen Maade Forfang at gjøre under vor Hyldest og Naade“.

Følgende Navne paa andre af Bønderne er endnu bevaret: Wibrandt Cornelius- sen, Reir Hendrichsen, Jan Albrechtsen, Pijter Pijtersen Jøres, Dirk Jansen, Sibrandt Clausen, Cornelis Frederichsen, Pijter Pijtersen, Jan Jansen, Jan Frederichsen, Jacob Pijtersen og Claus Frederichsen.

Som foreskrevet i Overdragelsesdokumentets Paragraf 2 blev der ogsaa opført 20 Gaarde. De dannede en Gade med 10 Gaarde paa hver Side og laa omtrent der, hvor nu Allégade ligger, og langs den søndre Side af Smallegade. Det samlede Areal var paa ca. 1586 Td. Land, og hver af de 20 Gaarde fik ca. 75 Td. Jorden maatte ikke afhændes til fremmede, men kun til Folk boende indenfor Kommune- ns Grænser, og den tilfaldt denne, saafremt der ingen Arvinger fandtes. — Der var 35 Skifter med Navne som: Langagre, Bredagre, Klammeriagre, Møntagre, Torn- agre, Svanemosen, Fuglevangen, Sennepsagre, Svinevangsagre m. m. I Matriklen af 1668 er Jorderne beregnede til ca. 233 Tdr. Hartkorn, hvilket antagelig har modsværet en Kapital af ca. 12,000 Rdl. Regner man denne forrentet med 6 % bliver det ca. 700 Rdl. eller den fastsatte aarlige Afgift.

Paa Amager havde Bønderne hovedsageligt beskæftiget sig med Dyrkning af Kækkenurter, og muligvis har de kun haft ringe Indsigt i almindeligt Landbrug. Paa de nye Jorder kunde de ikke drive Havebrug som paa Amager, da Jorden ikke eg- nede sig dertil, og de maatte derfor dyrke Korn og holde Kreaturer. Om det skyl- des manglende Indsigt, Erfaring eller Dygtighed faar staa hen, men det er et sørge- ligt Faktum, at hverken Jordbruget eller Kvægholdet gik for Bønderne.

Byens Administrations- og Retsforhold blev ordnet efter Forbilledet fra Store Magleby. — Der valgtes en Foged, der kaldtes „Schout“, og som ordnede alle Byens Retsspørgsmaal sammen med Bisidderne, syv i Tal, de saakaldte „Scheppens“.

Skriftsproget var dansk, og man tør vel formode, at Talesproget har været en herlig Sammenblanding af Hollandsk og Dansk, men hverken det ene eller det andet. — I Kirken, som imidlertid var blevet bygget, prædikedes paa Plattysk.

Under Krigen med Sverige og Københavns Belejring 1658—1660 blev Ny Hollænderby, som den kaldtes, ødelagt. — Da Svenskerne nærmede sig København, gav Frederik den Tredje Ordre til at afbrænde samtlige Forstadsbyer, for at Fjenden ikke skulde have nogen Nytte af dem. Markskel, Grøtter, Gærder, alt jævnedes med Jorden, og hele Afrøden, som netop dette Aar var usædvanlig rig, blev fuldstændig ødelagt. Bønderne maatte flygte til Christianshavn og hjalp der med Københavns Forsvar.

En mindre Del af den svenske Hær under General Claes Toft havde Kvarter i Ny Hollænderby, hvor Svenskerne indrettede sig saa hyggeligt som muligt. Fra alle Sider og Kanter slæbte de Byggematerialer sammen og opførte hele Gader med aabne Pladser imellem, men Markerne laa brak og var „fuldstændigt fordærvede“.

Ødelæggelsen var saa stor, at Bønderne efter Fredsslutningen tøvede med at tage tilbage. Ved Godtfolks Hjælp fik hver Familie i 1661 bygget en Hytte og begyndte at dyrke Haverne, og lidt efter lidt fik de Byen genopbygget, men de havde allerede ved Begyndelsen faaet et Slæg, som de aldrig forvandt. Man kan derfor ikke undre sig over, at Bønderne lige fra første Færd ikke har kunnet betale deres Afgifter punktligt, og efter Krigen kunde de naturligvis slet ikke indløse deres Forpligtelser. I Løbet af ti Aar havde de to Gange maattet opføre deres Gaarde og Kirken, og dertil kom Misvækst i 1665. I 1669 stod de i Restance med tre Aars Afgift og blev indstævnet for Retten, som fritog dem for to Aars Afgift, men dømte dem til at udrede Afgiften for det tredje Aar.

I Amtsregnskabet for 1663 findes en Bemærkning om, at der fra Afgiften skal fradrages 17 $\frac{1}{2}$ Rdl. for den Gaard „Prinsesserne have og selv lade bruge“, og af et senere Regnskab fremgaar det, at Kongen har overdraget Resten af Afgiften, 682 $\frac{1}{2}$ Rdl., til Prinsesserne, som gennem Fuldmægtig skal indkassere den. — Af Afgiften, 17 $\frac{1}{2}$ Rdl., ses det, at det har været en Halvgaard, og paa dennes Jorder byggede Frederik den Tredje i 1663 en Lystgaard til sine fire ugifte Døtre. Gaarden, hvis Bygninger var af Bindingsværk, laa lige for den nuværende Indgang til Frederiksberg Have. Prinsesserne har næppe boet paa Gaarden, men kun benyttet den til kortere Sommerophold. Det har ikke været nogen prægtig Gaard, men den er dog nu og da blevet benyttet som Modtagelsesstation for Kongens Gæster, inden disse førtes til København. Paa et samtidigt Kort kaldes den simpelthen Kanningaarden, og i Resens „Atlas Danicus“ omtales den i Korthed saaledes: „Lidt længere borte fra København ligger et Landsted, som tilhører den kongelige Familie og kaldes „Prinsessegaarden“. Her findes et Fuglehus med Fugle af næsten enhver Art, en Kanningaard og andre til Fornøjelse tjenende Ting“.

Trods det, at Beboerne i Ny Hollænderby var tilbage med Afgifterne, bekræftede Christian den Femte i Oktober 1670 Privilegierne af 1651. I 1674 indsendte de et Andragende om at blive fritaget for den aarlige Afgift, 682 $\frac{1}{2}$ Rdl., og i Stedet at maatte yde et Landgilde i Korn, eller i det mindste faa et Afslag i Afgiften, men de havde ikke Held med sig. Da deres Forhold blev undersøgt, viste det sig, at de uden Øvrighedens Tilladelse havde solgt og pantsat nogle af deres Jorder til Borgere i København, og der blev udstedt en Erklæring om, at de daarlige Forhold skyldtes baade dette og deres egen Uletterrettelighed. Alt, hvad de opnaaede, var, at Kongen eftergav dem 5 Rigsdaler for hver Gaard i de følgende tre Aar.

I de paafølgende Aar fandt flere Frasalg Sted. Admiral Niels Juel, som i 1672 nævnes som Ejer af Kalthuset, ejede saaledes nogle Jorder, som allerede i 1662 var solgt fra, og hans Broder, Baron Jens Juel, ejede 1½ Gaard i selve Byen. I 1673 fik Assessor Abraham Wüst kongelig Tilladelse til at oprette et Teglværk, som anlagdes hvor den nuværende Smallegade er. Paa omtrent samme Tid opførtes en kongelig Jæger- eller Falkonérgaard i Nærheden af Ladegaardsaaen.

For Bønderne gik det stadigt tilbage. Nogle døde i dybeste Armod, andre flyttede bort, og Gang efter Gang maatte Kongen eftergive Restancer. For at konstatere Aarsagen til denne stadige Tilbagegang blev der i 1689 nedsat en kongelig Kommission. Efter at have undersøgt Forholdene indstævnedes Kommissionen de Bønder, som havde frasolgt Jorder, og samtidig nogle af Køberne, hvoriblandt Folk fra Valby og Vesterbro samt nogle Bryggere fra København. Efter forudgaaende Procedure afsagde Kommissionen en Kendelse, som gik ud paa følgende: De Privilegier, som Christian den Fjerde i 1615 havde indrømmet Hollænderne i Store Magleby, forbød udtrykkeligt al Salg af Jorderne til andre end Beboerne selv. Den samme Bestemmelse maatte anses for gældende for Ny Hollænderby. Der var imidlertid sket Frasalg til Udenbys, som fra deres Side havde undladt at gøre sig underrettet om Handelens Lovlighed, før Købet afsluttedes. Som Følge deraf bør ufortøvet alle de Jorder, som imod Bestemmelserne i de kongelige Privilegier er blevet afhændet til udenbys Folk, straks tilbagegives Ny Hollænderby, dog saaledes, at Køberne skal erholde fuld Erstatning for deres Tab hos Sælgerne eller deres Arvinger. — Kun to Salg blev undtaget herfra, heraf den omtalte 1½ Gaard, som tilhørte Baron Jens Juel, fordi der af Amtmanden var udstedt Skøde paa Kongens Vegne. Ved en senere kongelig Resolution fik andre af Køberne Lov til at beholde Jorderne, saalænge de sørgede for „fornødne Bygninger og Husholdning“.

Frederik den Tredjes Døtre var efterhaanden blevet gifte. Ulrica Eleonora, som blev Moder til den svenske Konge Karl XII., var den sidste. I Amtsregnskabet for 1682 finder man „Prinsessegaarden“ opført som tilhørende Kronprins Frederik, den senere Kong Frederik den Fjerde. Gaarden havde da skiftet Navn og kaldtes nu „Prinsens Gaard“.

Som allerede antydte ovenfor var „Prinsens Gaard“ ikke noget prægtigt Bygningsværk. Alle Bygningerne var af Bindingsværk, og Sidebygningerne var straaetækte. Til at begynde med havde Hovedbygningen kun een Etage med Kælder under og en stor Kvist ovenpaa. I Midten laa en stor Sal i hele Husets Højde. I 1706 blev der bygget en Etage til, saaledes at Kvisten indbyggedes i denne. Hovedbygningen var 76 Alen lang. — Paa Gaarden fandtes et Springvand, og foruden Staldene var der Orangeri med Gartnerhus, Fuglebure og et Menageri med sjældne Høns, Ænder, Duer, Hjorte, Rensdyr, Ræve, Ulve, Bjørne og Løver. Der, hvor nu Jostys Pavillon ligger, fandtes i Begyndelsen af det attende Aarhundrede et Friluftsteater. Den nuværende Runddel har sikkert været Prinsegaardens Ridebane. Om Gaardens Indre ved man intet. De to Haver, som hørte dertil, var anlagt i stiveste fransk Stil. — Det er Thurahs „Vitruvius“ af 1749, som giver nøjagtig Besked om Gaardens Beliggenhed. Det hedder deri: „Man kommer til Frederiksberg gennem en med dobbelte Rader Træer besat yndig Allé, som begynder en Fjerding Vej udenfor København og støder lige an paa den saakaldte Prinsens Gaard, der nu siden den nyere Indretning ligger lige for en af Frederiksberg Haves Hovedalléer“. I samme Værk findes en Grundtegning, hvorpaa Gaarden er tegnet som liggende lige for een af Alléerne, saaledes at den spærrede Indgangen til

Haven. — Skønt der ofredes en Del Penge paa Gaarden forfaldt den, og den skal have lidt meget under den forrygende Storm i Natten mellem den 8. og 9. Oktober 1696. — Prinsens Gaard stod til 1753. I Natten til den 31. December nedbrændte Hovedbygningen, og samtidig ødelagdes en Del af Sidebygningerne, som derefter blev nedrevet. Nogen ny Hovedbygning blev heller ikke opført. I Stedet opførtes de to Pavilloner med Gitterporten imellem, som vi ser endnu den Dag i Dag. Det var Generalbygmester Thurah, som forestod Opførelsen. De Vaser, som staar paa Søjlerne, skal stamme fra Hirschholm Slot, som nedbrødes i 1810.

Før Frederiksberg Allé blev anlagt, førte en Vej til Prinsens Gaard fra Gammel Kongevej i skraa Retning til den nuværende Runddel. Endnu i Firserne fandtes Rester af en Allé der, hvor nu Amicisvej er.

Kronprins Frederiks Guvernør, Gehejmerraad Wibe, har ogsaa haft en Gaard i Ny Hollænderby; den laa paa de saakaldte „Clammeryes Agre“. Oprindelsen af dette Navn er ukendt, men det er morsomt at se, at Peter Bangs Vej, som fik sit Navn i 1868, før den Tid almindeligvis kaldtes „Klammerivejen“. Man sagde, at dette Navn stammede derfra, at Vejen var saa smal, at to Vogne ikke kunde komme forbi hinanden, uden at Kuskene „geraadede udi Klammeri“, en Forklaring, som altsaa ikke holder Stik.

Det blev ved at gaa tilbage for Bønderne i Ny Hollænderby. I 1695 blev Byens Foged indstævnet, fordi de var i Restance med mere end to Tredjedele af Afgiften for 1693 og hele Afgiften for 1694. Den 13. Juni 1697, anden Søndag efter Trinitatis, brændte 18 af Byens Gaarde fuldstændigt ned. Branden, som var opstaaet gennem Uagtsomhed med en Tobakspibe, ruinerede naturligvis de arme Bønder i Bund og Grund. Fattigt havde det altid været i Ny Hollænderby, og Sorger og Bekymringer havde Beboerne haft i Overflod, og det er let forstaaeligt, at de slet ikke kunde tænke paa at genopbygge Byen.

Som Skik og Brug dengang var, fik de Brandlidte af Kongen Tilladelse til tre Søndage i Træk at opstille en Bøsse til Indsamling af Penge ved Kirkedørene i København. Ligeledes fik de Lov til „med en Bog besøge Godtfolk“ om Hjælp. De Penge, som derved kom ind, skulde af Overjægermesteren deles mellem dem, men Resultatet var saa ringe, at der intet kunde begyndes dermed.

Allerede i Juli Maaned samme Aar blev Bønderne kaldt op i Rentekammeret, hvor det meddeltes dem, at de skulde miste deres Jorder, fordi de var tilbage med Afgifterne, ikke kunde stille nogen Sikkerhed og velsagtens efter Branden ikke var istand til at dyrke deres Jorder. — Deres Svar var at bede om nogle Aars Skattefrihed. Den 13. Juli fik de Besked fra Rentekammeret om at fraflytte Ejendommene. De fremkom derpaa med et Andragende om at maatte flytte til Tommerup paa Amager, men fik rent Afslag. — Kongen ønskede ikke nogen Ordning, og Afslaget motiveredes med, at Bønderne havde overtraadt Bestemmelserne i Privilegierne, idet de havde frasolgt Dele af Jorderne. Dog gik Kongen naadigst ind paa, at Bønderne, saafremt de ønskede det, kunde blive boende i deres Huse (som jo var nedbrændte til Grunden) og hver faa et lille Stykke Jord til Have samt fælles Græsning til et halvt Hundrede Køer, saafremt de vilde ernære sig ved Havebrug (hvortil Jorden ikke egnede sig)!

I Februar 1698 indsendte Bønderne følgende Bønsskrift til Kongen:

„Alle Hans Kongelige Majestæts Arve-Undersatter glædes imod den deilig tilstundende Vaar, at Haanden kan lægges paa Plougen til Jordens Dyrkelse, vi „arme afbrændte og af Sorg og Bedrøvelse halv døde fattige Mennesker maa

„sukke og sørge, vi ved intet, hvad vi skal tage os til, hvorved vi os, fattige „Hustruer og smaa Børn skal ernære. Den forleden Aars Guds Velsignelse af „Jorden begynder alt at gaa med, hvor vil det gaa os arme tilstundende Aar. „Denne Byes Menighed bestaar henved 300 Mennesker, som samtidig nedkaster „os udi allerdybeste Underdanighed for Hans Kongelige Majestæts Fødder, „sukkende og raabende enstemmig: Naade! Naade! Naade! Vores allernaadigste „Arveherre og Konge, se i Naade til vores Elendighed, at vi maatte beholde de „Jorder, vi før have havt, hvorpaa vi fattige Hustruer og smaa Børn kunne op- „tøde og svare Hans Kongelige Majestæt sin Afgift. Hvilket vi næst Guds „Hjælp bedre skal tage iagt, end hidtil skeet er. Gud skal være Hans Konge- „lige Majestæts store Løn, og vi med Liv og Blod er og forblive Hans Konge- „lige Majestæts allerunderdanigste Arveundersaatler“.

Dette Nødskrig blev ikke hørt, og Rentekammeret afgav en Erklæring, hvori der atter henvistes til, at Bønderne havde overtraadt Privilegierne, at de gennem Branden var kommet i saa stor Gæld, at Forholdene fremtidigt vilde blive endnu elendigere end hidtil, saafremt der ikke ydedes en meget effektiv Hjælp, uden hvilken de overhovedet ikke vilde kunne genopbygge de nedbrændte Gaarde. — Saafremt Kongen derimod vilde bruge Markerne til Højbjergning, vilde man antageligt kunne høste 1000 Læs Hø à 9 Mark aarligt, hvilket vilde være ensbetydende med en Indtægt paa 1500 Rdl.

I April 1698 kom da den kongelige Resolution, som gik ud paa, at de til Ny Hollænderby hørende Jorder det følgende Aar skulde udlægges til Højbjergning, og at Bønderne skulde flytte til andre Steder, som skulde anvises dem. De, som maatte ønske at forblive i Ny Hollænderby, skulde have Lov dertil, men de skulde ernære sig ved Havebrug og hver især erholde en Bygge- og Haveplads, ca. 200 Alen i Længden og 60 Alen i Bredden. Samtlige Restancer, ca. 1800 Rdl., eftergaves dem, og de nyanviste Pladser maatte de beholde til Arv og Eje og have 6 Aars Frihed for Afgift, selvom Grundene solgtes til Fremmede. Efter 6 Aar skulde de svare en Afgift af 6 Rdl. aarligt for hvert Grundstykke. De fik endvidere et Beskærmelsesbrev for deres Jordkreditorer gældende for 3 Aar.

En Del af Bønderne forlod Byen; nogle flyttede tilbage til Amager, og andre slog sig ned længere ude Vest for København. Sagen vakte stor Opsigt, ja, endog udover Landets Grænser. Saaledes sendte den svenske Gesandt, Anders Leijonklo, i August 1697 en lang Beretning derom til sin Regering. Det kan vel heller ikke nægtes, at Kronens Handlemaade var meget kras, og det var vel næppe helt i Lovens Aand saaledes uden Rettergang og Dom at fratage Folk deres Ejendom. Man har senere villet søge Grunden til dette Skridt deri, at man behøvede Jorderne til den paatænkte Opførelse af Frederiksberg Slot, men det er en Kendsgerning, at Jorden ikke blev henlagt til Brug herfor, men blev stillet til Afbenyttelse for de kongelige Stalde i København med Undtagelse af et ringe Areal, som blev benyttet til Udvidelse af Prinsegaardens Have.

Saa vel Kalthuset som Wüst's Teglværk beholdt de dem tilhørende Jorder, og den daværende Ejer af Kalthuset, Kommerceraad Peter Kloumann, mageskiftede ved denne Lejlighed en Del Marker med Kongen, saaledes at Kalthusets Jorder blev mere samlet end tidligere. Raadmand og Brygger i København, Lars Nielsen Fog, fik Tilla-delse til at beholde et ret stort Areal, som laa omløst der, hvor nu Schönbergsgade er, og Regimentskvartermester Julius Vodroff fik i Maj 1699 efter Ansøgning et kongeligt Benaadnings- og Frihedsbrev, hvorved der skænkedes ham et Areal paa ca.

110,000 Kvadratalen langs med Sankt Jørgens Sø og hen til Gammel Kongevej, for der at oprette en Valkemølle.

Den 20. April 1699 udstedte Kong Christian den Femte et aabent Brev, hvorefter Ny Hollænderbys endelige Nedlæggelse fandt Sted. Jurisdiktionen skulde derefter midlertidig høre under Taarnby Birketing. -- Den 31. August holdt Retten i Ny Hollænderby sit sidste Møde og nedlagde derpaa sin Værdighed.

I Marts 1699 var Kronprinsen paabegyndt Opførelsen af et Slot paa Valby Bakke, og kun faa Maaneder senere døde Christian den Femte. Som Kong Frederik den Fjerde fortsatte Kronprinsen det paabegyndte Værk.

Til at begynde med var det kun den midterste Del af Hovedbygningen ud imod Haven, som opførtes. Nogle Aar senere tilbyggedes de to store Fløje. Den øvrige Del opførtes først 30 Aar senere i Christian den Sjettes Tid. Det er sikkert Frederik den Fjerde selv, som har givet Idéen til Slottets Bygningsmaade. Kongen har da ogsaa selv ført Overopsynet med Opførelsen, som lededes af Overbygningsinspektør von Platen. Murerarbejdet udførtes af Ernst Brandenburger. De Planer og Tegninger, som Slottet opførtes efter, findes ikke mere, men derimod er Regnskaberne bevarede. Man ser deri, at „Huset Frederiksberg“ indtil Sommeren 1703 har kostet omtrent 55,000 Rdl. Det meste af det „grove Arbejde“ udførtes af Soldater. Samtidigt med Slottet anlagdes Frederiksberg Allé, Frederiksberg Have og Søndermarken. Efter al Sandsynlighed havde de allerede dengang samme Udstrækning som nu.

Imidlertid var den nye Ordning i Ny Hollænderby blevet gennemført. Omkring 1699 havde Byen haft henved 30 Gaarde samt nogle Gadehuse og har antagelig strakt sig fra Allégade over Runddelen og noget ind i Pileallé. I December 1701, da de tilbageblevne Bønder fik anvist deres Bygge- og Havepladser, var der 23 Gaardstykker tilbage, hvoraf 18 hver fik 12,000 Kvadratalen Jord og Resten hver 6000 Kvadratalen. Af disse 23 Gaardstykker ejedes kun de 11 af hollandske Bønder. Af de øvrige 12 ejedes een af Enkedronning Charlotte Amalie, en anden af Lægen og Generalprokurøren Caspar Bartholin. Assessor Muhle ejede tre Gaarde, og desuden havde han fire Lejevaaninger og ejede Kroen i Byen.

Byens kirkelige Forhold blev ogsaa ændrede. Kirken, som opførtes efter Krigen i 1658, laa ligeoverfor det Sted, hvor den nuværende Frederiksberg Kirke ligger. Den var kun af Træ og omtales allerede i 1681 som brøstfældig, hvortfor den fik Tilladelse til at oppebære Tiende af Ladegaardsmarken. Da Jorderne fratoges Byen, og Menigheden derigennem formindskedes stærkt, paatænkte det at nedbryde Kirken, men man opgav dette, og en kongelig Resolution forordnede, at Kapellanen i Brøndshøj fremtidigt skulde betjene Kirken og Menigheden „ved Frederiksberg Slot“.

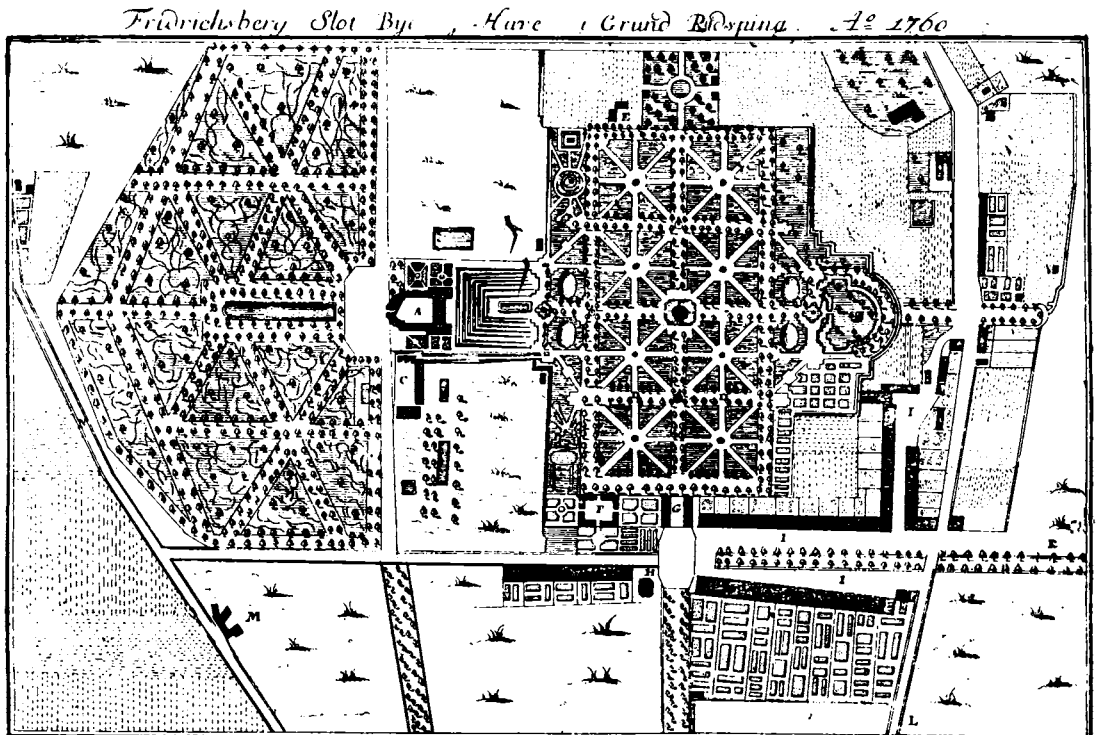
Frederiksberg Slot blev taget i Brug i Efteraaret 1704, da Frederik den Fjerde boede der fra 25. September til 6. November. De to følgende Aar, 1707–1709, blev de to Fløje, nye Staldbygninger m. m. opførte. I disse Aar blev ogsaa Udsmykningen af Slottets Indre tilendebragt; bl. a. udførtes de bekendte Loftsmalerier af Krock og Coffre. I 1711 var Slottet færdigt, og sammen med Anlægningen af Haven havde det ialt kostet 190,000 Rdl.

I 1710 opholdt Kongen sig en kort Tid paa Slottet; ligeledes i 1711, da der var udbrudt Pest i København, men det var kun nogle faa Uger, forinden hele Hoffet flyttede til Koldinghus. I de følgende ti Aar har Kongen antageligt ikke opholdt sig paa Frederiksberg Slot; først i 1721 hører man atter derom.

Paa en Rejse i Jylland i 1711 traf Frederik den Fjerde den attenaarige Anna Sophie Reventlov og forelskede sig heftigt i hende. Trods det, at han fortsatte Sam-

livet med Dronning Louise, lod han sig vie til Anna Sophie i et saakaldt „Samvittighedsægteskab“. Dronning Louise døde i Marts 1721 og kun to Dage efter hendes Bisættelse lod Kongen sig lovformelig vie til Anna Sophie Reventlow, hvorefter han tog Ophold paa Frederiksberg Slot. Ved et Taffel, som affholdtes paa Slottet den 30. Maj s. A., satte Kongen Kronen paa Anna Sophies Hovede og erklærede hende for Danmarks retmæssige Dronning. Den 16. Juli holdt hun sit højtidelige Indtog i København.

Da der i Aarene 1724 til 1727 blev foretaget omfattende Ombygninger paa

A Friderichsberg Slot B Søndermark C Stalde og Remiser D Slot Haven E Phasan gærdene F Menagerie H Byens Kirke I Friderichsberg By K Valet til Søen L Valet til København M Backe Gærdet N Valet til Valbye

„Friderichsberg Slot, Bye og Have“ i Grund Ridsning”.
Gammelt Silke fra 1760.

Københavns Slot, boede Kongefamilien i Foraarsmaanederne og om Vinteren paa Frederiksberg Slot, medens Sommeren tilbragtes paa det nyopførte Fredensborg.

Efter Frederik den Fjerdes Død i 1730 opslug Christian den Sjette straks efter sin Tronbestigelse sin Residens paa Frederiksberg Slot, hvor han i de følgende Aar indtil 1740 holdt Hof fra November til Maj. I disse Aar nedbrødes det gamle Københavns Slot og Christiansborg opførtes i Stedet. Det er i denne Periode, at Frederiksberg Slot blev udvidet. Under Brigadér og Generalbygmester Häussers Ledelse blev den Del af Slottet tilbygget, der er en Etage lavere end Hovedbygningen.

Efterhaanden fandt Betegnelsen „Frederiksberg“ ogsaa Indpas for Byen i Nærheden, og det gamle Navn, Ny Hollænderby, fortrængtes lidt efter lidt fuldstændigt. Ogsaa Benævnelsen „Ny Amager“ forsvandt. De hollandske Familier, som var blevet i Frederiksberg By, som vi nu ogsaa vil kalde den, følte sig stadigt knyttet til Amager, og i en Præsteattest fra 1713 siges det, at der ikke i Byen findes Dreng og Tjenestepiger, thi saasnart Børnene er 10–12 Aar gamle, tager de Tjeneste paa

Amager. En Del af Indbyggerne ernærede sig som Slagtere; i 1709 føres der Klage over Slagterlauget i København, fordi dette ved Politiets Hjælp har frataget dem en Del Kød, som de havde solgt til Fattigfolk i København. Kongefamiliens Ophold paa Slottet har naturligvis bragt flere Folk til Byen, og i 1731 klages der over, at der er for mange Kroer i Byen -- ogsaa Smugkroer. Overhovedet synes der altid at have været god Jordbund for Kroer i Ny Hollænderby og Frederiksberg. Den 17. Februar 1664 udstedtes det første Privilegium for en Kro, hvad der var nødvendigt, da Fremmede maatte have et Sted at overnatte, fordi Københavns Porte var lukket en stor Del af Døgnet. I 1677 fik Pitter Pittersen Tilladelse til et mindre Krohold,

Indgangen til Frederiksberg Have.

og i 1680 kommer en tredje Kro, idet Gaardmanden Christian Eggertsen faar kgl. Bevilling paa Krohold og Gæstgiveri. — I 1682 kommer den fjerde Bevilling paa et Gæstgiveri. I 1698 findes desforuden tre andre Smaakroer, men det har aabenbart ikke været tilstrækkeligt, for i de gamle Dokumenter finder man, at mange er blevet tiltalt for at holde Smugkro.

Nogen nøje Angivelse om Befolkningens Antal har man ikke. Af Bønskriftet fra 1698 ser man, at Menigheden i Ny Hollænderby da talte 300 Hoveder. Omkring 1740 har der antageligt været ca. 700 Indbyggere.

Paa det her aftrykte Kort fra 1760 ser man tydeligt den daværende Frederiksberg Bys Beliggenhed mellem den nuværende Frederiksberg Allé og Allégade og ved Smallegade. Vejen til København er vor Gammel Kongevej. Bagved Frederiksberg Have ses Fasangaarden og tilvenstre ved Vejen til Valby Bakkehuset, som allerede omtales i 1736.

Den gamle Kirke var efterhaanden blevet saa brøstfældig, at det blev tvingende

nødvendigt at opføre en ny. I 1732 skred man til Udførelsen af Planerne om den nye Kirke, som kom til at ligge lige overfor den gamle, det vil sige der, hvor Kirken idag staar. Kirken indviedes Hellig Tre Kongersdag 1734. Samtidig med Kirken opførtes baade Præstegaard og Degnebolig, som laa ved Siden af ved den nuværende Pileallé, og et Aar senere byggedes en Skole.

I Tiden fra 1717 blev der oprettet Rytterdistrikter paa Krongodserne i hele Landet, og ved kongelig Resolution af 7. Juli 1721 blev Frederiksberg Sogn henlagt under Københavns Rytterdistrikts Birk, som holdt Ting i Ballerup. Først i 1803 ændredes detie Forhold, da Tingstedet flyttedes til København.

Frederiksberg Have med Højen, hvor Apistempet nu ligger.
Efter Maleri af S. Lange.

I Juni 1711 rasede Pesten i København og over 20,000 Mennesker, næsten en Tredjedel af Byens daværende Befolkning bortreves. Straks ved Sotens Udbrud lejede Regeringen af Regimentskvartermester Vodrof de Bygninger, som laa i Nærheden af Ladegaarden og indrettede dem til Pestlazaret. Senere hen blev ogsaa selve Ladegaarden taget i Brug. Vodrofs Bygninger blev brugt til Lazaret længe efter, at Pesten var ophørt og tilbagegaves først i September 1713. Ladegaarden var i 1710 af Kongen blevet skænket Landhæren til Kvæsthus (Krigshospital), og efter Pestens Ophør benyttedes den atter som saadan. Den store Ildebrand, som i 1728 hærgede København, havde lagt 4 Kirker og over 2000 Huse i Aske og forarsaget megen Nød og Elendighed. Ladegaarden blev derfor indtil videre overdraget Direktørerne for Fattigvæsenet „til de Fattige derudi at indlogere“. Da Landetaten atter

havde faaet Ladegaarden tilbage og havde taget den i Brug som Krigshospital igen, fik den i 1734 overladt et Stykke Jord til Blegeplads og Kirkegaard, og kort efter indrettedes en Kirke. Senere blev Krigshospitalet forlagt til København, og i 1768 blev Ladegaarden udbudt ved offentlig Auktion og købt af Københavns Fattigvæsen.

I 1733 anlagdes paa Vodrofgaard en Fabrik, hvor Sejlduget til den kongelige Flaade tilvirkedes. Omkring Midten af Aarhundredet var Sankt Jørgens Sø udtørret og bortlejedes til Græsning. Hvor nu Bagerstræde er, laa dengang et Kapunstopperi. Jorderne skraas overfor dette og udefter Gammel Kongevej var bortforpagtet til en

Frederiksberg Have med Vandfaldet.
Efter Maleri af S. Lange.

„Farve-Plantør“ og kaldtes Farvervænget. Frederiksberg Allé var kun bestemt for Færdslen til Frederiksberg Slot, og Landevejen til Roskilde gik gennem den nuværende Rahbecks Allé forbi Bakkehuset og Valby.

Allerede dengang var Spørgsmaalet om Indlemmelse af Frederiksberg i København aktuelt; det var særligt, hvad Politivæsenet angaar. Uanset Bestemmelserne i Forordningen af 1719 fik Politimesteren eller Byfogeden i København ved en kongelig Resolution af 1731 Tilladelse til at sende deres Fuldmægtige med Konsumtionsbetjente paa Undersøgelser i Frederiksberg By. Ifølge nævnte Forordning af 1719 paaahvilede saadanne Forretninger Birkedommeren og Regimentsskriveren, eller i hvert Fald skulde disse være tilstede, hvilken Bestemmelse altsaa ikke respekteredes. I 1751 ansøgte Københavns Magistrat om, at „de syv Huse ved den saakaldte Gamle Kon-

gevej“ maatte henlægges under Københavns Jurisdiktion. I Andragendet anfører Magistraten, at disse Huses Beboere svare kun en ringe Afgift af Grunden, men in-
 tet af deres Næring, uagtet de endog mod Loven og Sabbaths Forordningen have
 Gjæster paa Søn- og Helligdage eller slagte og sælge Kjød paa utilladelige Tider,
 kan Politiet dog ikke foretage nogen Forretning hos dem, fordi de sortere under
 Ballerup Rytterdistrikts Birkething, hvis Birkedommer det er umuligt at have tilbørlig
 Opsigt med disse Huse, hvorudover de næsten kan foretage sig, hvad de lyste til
 Borgerskabets Fornærmelse“. Amtmanden over Københavns Amt satte sig energisk
 herimod, og Andragendet blev ikke bevilget. Nogle Aar senere fornyede Køben-

Parti fra Frederiksberg Have med den kinesiske Pavillon.
 Efter Maleri af S. Lange. Bymuseet.

havns Magistrat sit Andragende, og i 1758 kom en kongelig Resolution, ifølge hvil-
 ken de Huse med Grunde, der laa paa den sydlige Side af Gammel Kongevej mel-
 lem nuværende Bagerstræde og Værnedamsvej blev indlemmet i København. Iblndt
 disse Huse var en Ejendom, som tilhørte Øltapper og Gæstgiver Werner Dam. Det
 er efter ham, at Værnedamsvej har sit Navn.

Christian den Sjette døde i August 1746, og hans Søn og Efterfølger, Frederik
 den Femte, opholdt sig kun sjældent og da kun i korte Perioder paa Frederiksberg
 Slot, saaledes i Foraaret 1747. Her døde Kongeparrets eneste Søn, den toaarige
 Kronprins. Deres anden Søn, den senere Christian den Syvende, fødtes 1½ Aar
 senere. „Berlings Avis“ begyndte at udkomme i 1749, og fra den Tid kender man
 nøjagtigt Kongefamiliens Færd, da Avisen, som iøvrigt kun udkom to Gange om
 Ugen, bragte detaljerede Meddelelser om selv den mindste Promenade.

Frederik den Femte døde i Januar 1766, og hans Søn besteg Tronen som Kong Christian den Syvende, kun 17 Aar gammel. — De første tre Aar af Christian den Syvendes Regering gik alt godt, men knapt 20 Aar gammel brød Kongen fuldstændigt sammen; han var blevet sindssyg. Han levede endnu i 40 Aar, under hvilken Tid Landet maatte regeres af andre. — Kun 15 Aar gammel var Caroline Mathilde blevet Dronning, men allerede efter 5 Aar blev hun ført bort fra Danmark og døde i Landflygtighed, kun 24 Aar gammel. — Hendes Skæbne traf hende i Struensee's Skikkelse. I sit 31 Aar var Struensee kommet til København og havde i Januar 1769 faaet en underordnet Stilling som Rejselæge ved Hoffet. Han var en højtbegavet Mand, som forstod at indynde sig hos Dronningen, hvis Elsker han blev, og han forstod derpaa at faa hele Landets Styrelse i sine Hænder. Kun 3 Aar varede hans Herlighed. Han blev da styrtet og døde paa Skafottet.

Samme Dag som Frederik den Femte døde, flyttede Christian den Syvende til Frederiksberg Slot med sin Bedstemoder, Dronning Sophie Magdalene, og fra nu af residerede han regelmæssigt paa Slottet og efter Kongens Formæling i November samme Aar fejredes straalende Fester. Den unge Dronning var livlig og vilde mere sig, og den ene Fest afløste den anden. Ringridning paa Christiansborg Ridebane vekslede med Baller og med Maskebal i Frederiksberg Have, som var illumineret med Tusinder af Lamper. Dronningen vakte stor Opsigt dermed, at hun ofte gik tilfods til og fra Slottet, kun ledsaget af Overhofmesterinden og en Lakaj. Det var første Gang, at man i Danmark havde set en Dronning færdes saaledes paa Gaderne. Men da Dronningen begyndte at vise sig offentligt tilhest en cavalier, vakte det aabenlys Forargelse.

Det var under Opholdet paa Frederiksberg Slot, at Struensee fik Lejlighed til at vinde Dronningens Fortrolighed. Faa Maaneder efter, at Hoffet var flyttet tilbage til Christiansborg Slot, og Struensee havde faaet anvist Værelser her, begyndte Rygterne om hans Forhold til Dronningen at faa Fart. I Foraaret 1770 boede Kongeparret atter paa Frederiksberg Slot, og efter Tilbagekomsten fra den saa meget omtalte Rejse til Hertugdømmerne i August samme Aar, holdtes der atter Hof dér, men kun en halv Snes Dage. Netop dette korte Ophold er særdeles bemærkelsesværdigt, da det var herfra, at de første Kabinetsordrer, som var udarbejdet af Struensee, udstedtes; det er de to berømte af 4. September 1770, som behandler Karakterers og Titlers sparsommelige Uddeling og Indførelse af Pressefriheden. Under dette Ophold overværede Kongeparret det Kongelige Kjøbenhavnske Skydeselskabs Fugleskydning paa Vesterbro, og Dronningen, som mødte i Manddragt, skød selv paa Fuglen. A. Eberlin fortæller i sin Bog om Frederiksberg, at een af Samtidens Digtere, som maa have været meget begejstret, brød ud i Sang:

„Vor Caroline selv til Hest sig did begav
Og baade Stand og Kjøen der naadigst lagde af“

og tilføjer, at Forfatteren dog var saa forsigtig ved Ordet „Kjøen“ at sætte som Note nedenfor: „i Henseende til Dragten“. En saadan Begivenhed har vel ogsaa været egnet til at vække Opsigt, men nogen almindelig Begejstring har det næppe været, snarere har samtlige Datidens Skumlere faaet ny Næring,

Paa Frederiksberg havde Christian den Syvende Besøg af sin Svoger, Sveriges Kronprins, den senere Kong Gustaf den Tredje og dennes Broder, Prins Adolf Frederik. Der afholdtes store Fester baade paa Christiansborg og paa Frederiksberg Slot. Man faar et træffende Billede af Hoflivet, som det har fornet sig under Struensee's Indflydelse, naar man hører, at Kronprins Gustaf senere beklagede sig

over, at han havde været nødt til at være sammen med „gemeent Folk“ saasom Købmandsfruer, hvoraf een havde været meget familjær, idet hun bebrejdede ham, at han ikke havde besøgt hende, trods det at de var Naboer!

Under det her omtalte Ophold paa Frederiksberg Slot skete en anden Begivenhed af Betydning. Ved en kongelig Forordning af 27. December 1770 blev Gehejmeconseillet ophævet, idet det gjordes gældende, at denne Institution var stridende mod det absolute Monarki, og alle Ministrene fik deres Afsked.

Kongens Sundhedstilstand, Dronningens usædvanlige Optræden og fremfor alt Struensees mere og mere dominerende Stilling vakte Utilfredshed i alle Befolkningslag. I September 1770 fandt Matrosernes Demonstrationstog til Hirschholm Sted, og for at gyde Olie paa Bølgerne blev der Mikkelsaften foranstaltet en Fest for Holmens Folk med Familier i Frederiksberg Have. Regimentsmusikken spillede, og Folkene blev beværtet med Øl og Brændevin og med en stegt Okse, som spottende blev kaldt „Forsoningsoksen“. — Det var gennem Aviserne blevet bekendtgjort, at Kongefamilien vilde komme tilstede, men den kom ikke, hvilket skyldtes, at der gik Rygter om en Sømmensværgelse mod Struensee, som paa Enkedronning Juliane Maries Anstiftelse skulde have været ombragt.

Hoffet flyttede nu fra Hirschholm til Frederiksberg Slot, hvor det forblev til 8. Januar 1772. — Lidt efter lidt havde der udviklet sig et voldsomt Had mod Kongeparret og Struensee, et Had, som deltes af alle Samfundsklasser og som fandt sit Udtryk i den mere og mere fjendtlige Holdning, som Befolkningen indtog, men hverken Kongeparret eller Struensee tænkte paa at ændre Kurs. Paa Frederiksberg Slot og i Omegnen indkvarteredes Dragoner, og der udstilledes Vagtposter baade i Frederiksberg Allé og i Frederiksberg Have, men baade Kongen og Dronningen vedblev trods alt uanfægtet at deltage i alle offentlige Forlystelser. Den 24. December 1771 opløstes Livvagten, og Mandskabet fordeltes til andre Regimenter. Denne Ordning vakte saa stor Utilfredshed, at man ventede Mytteri, men Faren drev over. Ganske vist tog nogle af Soldaterne ud til Frederiksberg Slot og krævede at faa Kongen i Tale, men da en Officer paa Majestætens Vegne havde lovet dem, at deres Ønske om øjeblikkelig Hjemsendelse skulde blive efterkommet, gik de roligt tilbage til København.

Den Letsindighed og Uforsigtighed, som Dronningen og Struensee i det daglige lagde for Dagen, er ubegribelig. Reverdil fortæller saaledes, at Struensee, som havde sine Værelser paa Frederiksberg Slot i samme Fløj som Dronningen, ofte forlod Selskabet kort efter, at Dronningen var gaaet ind i sine Gemakker, og han gik da ud af samme Dør, som Dronningen havde benyttet, en Dør, som kun førte til hans Værelser gennem Dronningens Forgemak. Paa Frederiksberg Slot vises en Løndør, som siges at have ført fra Struensees Værelser til Dronningens Gemakker, og i det nordøstlige Hjørne af Slottet kan man i Kælderetagen se det Badeværelse, som benyttedes af Caroline Mathilde. Som det var at vente, udviklede Forholdene sig til et Drama, som endte med Struensee og Brandts Henrettelse og Caroline Mathildes Forvisning til Byen Celle i Hannover, hvor hun døde, kun 24 Aar gammel.

Kun 16 Aar gammel overtog Kronprins Frederik i 1784 selv Ledelsen af Regeringsforretningerne, og dermed begynder en ny Æra for Frederiksberg Slot, med hvilket der i lang Tid ikke var foregaaet nævneværdige Forandringer. Menageriet var blevet nedlagt, og Haven var blevet aabnet for Publikum. I Administrationen blev der ogsaa foretaget en Ændring, idet Slotsforvalteren, som tidligere ogsaa havde været Gartner, nu fritoges for dette Hverv, hvorfor der blev ansat en Gartner i 1782.

Med Hensyn til Jorderne i Frederiksberg Sogn var der i Mellemtiden foretaget en stor Forandring, idet de alle uden Undtagelse var gaaet over i Privateje. Foruden de Jorder, som i 1740 var blevet overdraget de tilbageblevne Bønder, var man begyndt at opdyrke de Arealer, som laa ved Grøndal og tidligere havde udgjort Byens Fæled, hvorimod Resten af Jorderne kun benyttedes til Græsning og Hømarker for de kongelige Stalde, men de solgtes endeligt til Højstbydende ved offentlig Auktion paa Frederiksberg i Marts 1765. Jorderne var udstykkede i 29 Lodder, og Køberne erholdt dem til Arv og Ejendom mod at der svaredes en vis aarlig Afgift af godt og forsvarligt Hø, hvert Læs regnet til 32 Lispunds Vægt. Hvad derudover skulde sva-

Parti fra Frederiksberg Have med Kanalen.
Efter Maleri af S. Lange.

res i Afgift skulde betales i rede Penge til Kongens Kasse. — Det blev i Skøderne udtrykkeligt foreskrevet, at de Bygninger, som opførtes paa Lodderne, skulde bygges saaledes, at „de hverken blive Frederiksberg Slot eller Passagen til Vanzir eller Vejene til Hinder“ og endvidere paabødes det, at de, som havde erhvervet Grundstykker grænsende til Alléen skulde opføre deres Bygninger „udi en vis Orden og Linie, som Rentekammeret dennem, naar forlanges, lader anvise“.

Herr Wium købte 10 Lodder, Amtsforvalter Bruun 5; de Herrer Nørager og West 4; Herr Wulff 2; Herr Eegholm 1; Kromanden i Bagsværd 1; Kaptajn Kaas 1 og Kancelliraad Collin 1. Paa Køberne af de øvrige fire Lodder mangler man Navnene. Antageligt har det i Hovedsagen været Folk fra København, som har købt Lodderne og drevet Priserne i Vejret, hvilket man kan slutte af de stiplede aarlige

Afgifter, som ialt androg 935 Læs Hø og 4949 Rdl. Kontant. Et Par af Lodderne blev kort efter omauktionerede, da Køberne ikke havde kunnet stille den fordrede Kaution og Buddene var da meget mindre. Da der faa Aar senere atter afholdtes Auktion, var Pengeafgiften faldet til en Ottendedel af den oprindelige Aarsafgift. Som det ses, har de første 100 Aar af Frederiksbergs Eksistens bragt Beboere og Grundejere Masser af Vanskeligheder, som man bagefter maatte lappe paa ved allehaande Ændringer, og denne Gang gik det ligeledes. I 1768 blev Pengeafgiften reduceret til en Femtedel af den oprindelige kontante Aarsafgift, medens Høafgiften forblev uforandret.

Fra det gamle Smallegade. Efter en Akvarel.

De tilbageblevne Bønder, som efter 1740 havde dyrket Markerne henimod Vigerslev samt Byens Fællede, erholdt i 1775 samtlige Jorder til Privatejendom. Hermed var endelig et af Kronen uafhængigt Samfund formeret og den endelige Kærne til den nuværende Frederiksberg By dannet.

I anden Del af „Danske Atlas“ fra 1764 finder man følgende Omtale af Frederiksberg By: „Dens nærværende Beboere klæde sig ikke mere som Amagere, siden de have faaet saa stærk en Blanding af andre Folk til at bo iblandt sig, saasom kongelige Slots-Betjentere, Fabriqueurs, Bryggere, Bagere og om Sommeren en Deel kjøbenhavnske Familier, hvilke for friskere Luft og mageligere Spadseregange her have deres Sommer-Huse. Dette gjør Frederiksbergs Bye om ikke til en Kjøbstad, saa dog til en skøn Flek og langt anseeligere end andre Landsbyer. Dens deilige Situation paa en halv Mil fra Kjøbenhavn og fra Vester-Broe Forstad ikkun en Fjerdingvej, dens dobbelte Allée af store Lindetræer, baade udenfor og indenfor Byen, og de ziirlige Huse, som efterhaanden opbygges, gjøre den behagelig“.

I de følgende Aar har Byen aabenbart skæmmet sig, for i 1779 udsteder Bygningsdirektionen en Erklæring, hvori ankes over, at „Udsigten ved Frederiksberg, den eneste offentlige Promenade udenfor Staden, er for en Del betaget ved nogle Haver, som Indvaanerne have anlagt udenfor deres Huse og indhegnet med Plankeværker, og at det var meget ønskeligt, at disse Haver aldeles kunde bortskaffes, og Pladsen paa begge Sider af Alléen blive en behagelig Gang for de Spaserende, thi det ser altfor ilde ud, naar man først har passeret Frederiksberg Allé og kommer ind i Byen, at Udsigten paa den ene Side er borneret ved Plankeværker, og at Beboernes Møgdynger ligger paa den anden Side“.

Paa det Tidspunkt, der her er Tale om, var der i Frederiksberg By 21½ Gaarde med 22 Gaardmænd, og desuden var der 57 Husmænd. Endvidere var der to Klædefabrikker, og en Regimentsskriver boede i Byen. Det var Regimentsskriveren for første københavnske Distrikt, Nørager, som var meget interesseret i Byens Anliggender og med megen Energi deltog i Arbejdet for dens Ve og Vel. — Værtshusene trivedes som hidtil storartet; i 1784 konstateredes det, at der var ikke mindre end 34 Værtshusholdere i Byen, og af disse havde kun een eneste kongelig Bevilling! Rentekammeret gjorde imidlertid gældende, at da de 33 bevillingsløse Værtshusholdere i sin Tid havde købt deres Steder, havde de maattet betale disse dyrt, fordi de samtidigt overtog Værtshusene, som i Aaringer havde været drevet der. Det betonedes endvidere, at de mange Værtshuse hovedsageligt var til for Gæsterne fra København, og at de næppe vilde lede til Misbrug. Samtlige Værtshusholdere fik derfor Bevilling mod en ringe Afgift.

Roskilde Landevej, som vi kender den, blev fuldført i 1776, og den gamle Kongevej, som førte forbi Bakkehuset, benyttedes derefter ikke mere. Hidtil var baade Frederiksberg Allé og Vejen til Falkonérgaarden blevet betragtet som „lukkede Veje“, d. v. s. de maatte kun i Almindelighed benyttes af Fodgængere, men Køren og Riden var kun tilladt de kongelige. Der, hvor Frederiksberg Allé begynder ved Vesterbrogade, var en Port, og ved Falkonérgaarden var der ligeledes een. Da Jorderne blev udstykkede og bortauktionerede i 1765, fik Køberne, som havde erhvervet Grundstykker ved disse to Veje, Nøgler til Portene, og det stipuleredes i Skøderne, at de havde Ret til at færdes der med Køretøjer. Ikke destomindre fratoges denne Ret dem i 1770, og det blev dem forbudt at køre paa Vejene med det Resultat at de paagældende Grundejere det følgende Aar ikke kunde levere deres aarlige Høafgift, fordi den gamle Kongevej var i saa miserabel Stand, at man overhovedet ikke kunde færdes der med Vogne. De fik nu Tilladelse til at køre gennem Frederiksberg Allé i 14 Dage for at aflevere Høet. At Grundejerne ikke havde i Sinde at lade den skete Uret gaa upaataalt hen, ser man gennem den Klage, som de fremkom med, efter at Struensee i 1772 var blevet styrtet. De forlangte en Erstatning paa ikke mindre end 10,000 Rdl. og begrundede deres Fordring med, at det ikke havde været dem muligt at dyrke deres Jorder med Udbytte i den Tid Forbudet havde været gældende, da det havde været umuligt at transportere Gødning fra København. Efter en langvarig Procedure blev der tilkendt dem ca. 2000 Rdl.

I 1779 blev det atter galt. Der førtes Klager over, at der spildtes Gødning i Alléen, at Portene ikke blev lukket, og at der saa galt blev drevet Kreaturer derigennem. Det blev derpaa besluttet, at der skulde ansættes en Opsynsmand ved Porten ved Vesterbro, og at der skulde betales Bompengene, men da Bompengene skulde bortforpagtes, blev der kun budt 85 Rdl. om Aaret. Det blev derfor derved, at Alléen kun maatte befares af de kongelige og Vedkommende, som havde særlig Tilladelse dertil.

En Maaned efter, at Kronprins Frederik i 1784 selv havde overtaget Regeringen paa den sindssyge Christian den Syvendes Vegne, tog Hoffet Ophold paa Frederiksberg Slot og opholdt sig nu regelmæssigt der i længere Perioder. — I Sommeren 1790 fandt Kronprinsens Formæling med Marie Sophie Frederikke af Hessen Sted. Brylluppet holdtes paa Gottorp Slot, men blev fejret med Illumination i København og paa Frederiksberg, hvor der iøvrigt afbrændtes et Fyrværkeri i Haven. Den 13. September 1770 kom de Nygifte til Frederiksberg Slot, hvor de nu i næsten to Menneskealdre tilbragte hver Sommer. Dagen derpaa fandt det højtidelige Indtog i København Sted. Vejen gik gennem Falkoneralléen til Blaagaard.

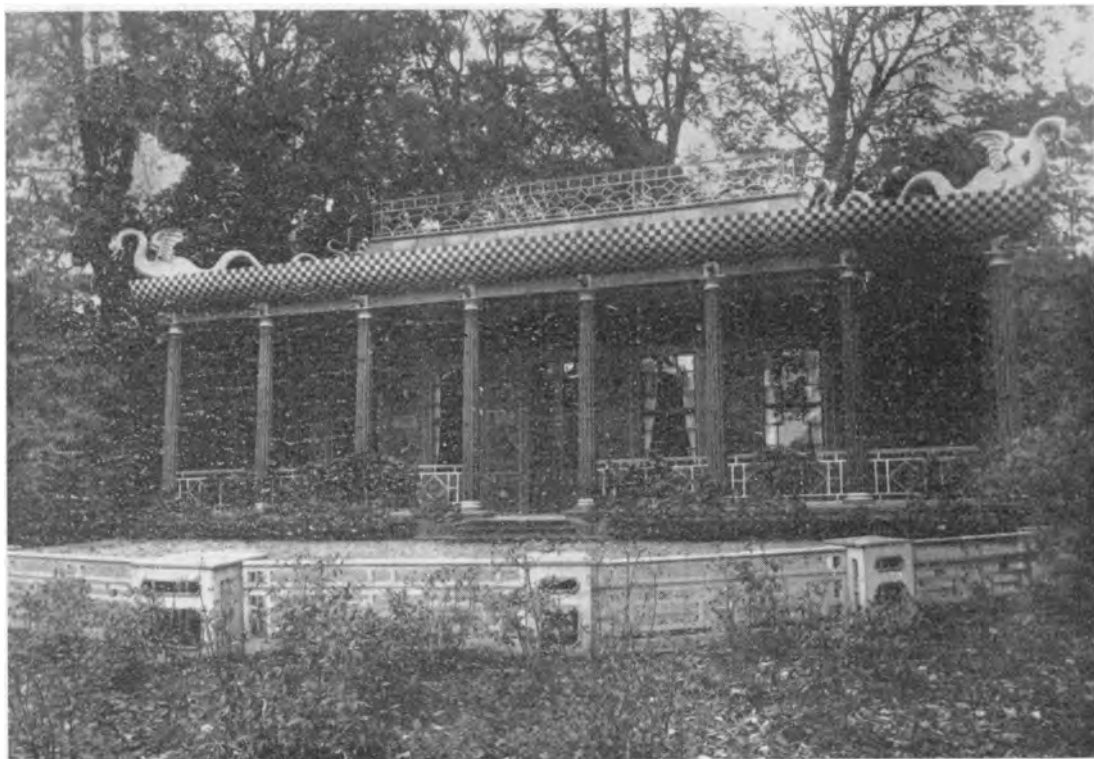
Apistemplet i Frederiksberg Have.
Akvarel paa Kobberstiksamlingen af I. Senn. Tilskrives fejlagtigt Eckersberg.

Det var en stærkt bevæget Tid; den ene store Begivenhed i Udlandet fandt Sted efter den anden. I Marts 1792 myrdedes Kong Gustaf den Tredje paa en Maskerade i Stockholm. Krigen mellem Frankrig og de Allierede — England, Tyskland og Rusland — brød ud. Kong Ludvig den Sekstende og Dronning Marie Antoinette af Frankrig henrettedes i 1793. Det lykkedes at holde Danmark neutral, Handel og Søfart blomstrede og Velstanden tog til. Trods Revolutionen i Frankrig og Krigen i Mellem-europa herskede der Ro i Danmark, for man kan ikke med Rette tillægge „Posthusfejden“ og Urolighederne i Anledning af den Brabandske Sag nogensomhelst større Betydning; det var simpelthen Gadeoptøjer. —

Frederiksberg Have og Søndermarken var oprindeligt anlagt i den stive franske Stil med tilklippede Trækroner, Hække og Buske; alt skulde „friseres“, men i Slutningen af det 18. Aarhundrede fandt en gennemgribende Forandring Sted, idet begge

Parkerne blev lagt om efter den saakaldte „engelske Stil“, d. v. s. „Naturstil“. I „Theorie der Gartenkunst“ af Justitsraad, Professor ved Universitetet i Kiel, Hirschfeld, kan man læse følgende herom:

„Frederiksberg Have blev anlagt paa en Tid, da Symmetri endnu beherskede „alle Haver i Europa. Dog bliver Symmetrien, som her foreskriver Anlæggene, „noget formildet ved de høje Træer, der reise sig i Hækkenes Mellemrum. De bestaa af Graner og nogle meget gamle og frodige vilde Kastanietræer, der danne „skyggefulde Alléer, hvilke hist og her omgives af smaa Græspletter. Haven bestaar „af en Slette, af lutter Lindealléer, af Hækker, Damme og runde Grønninger, alt un-

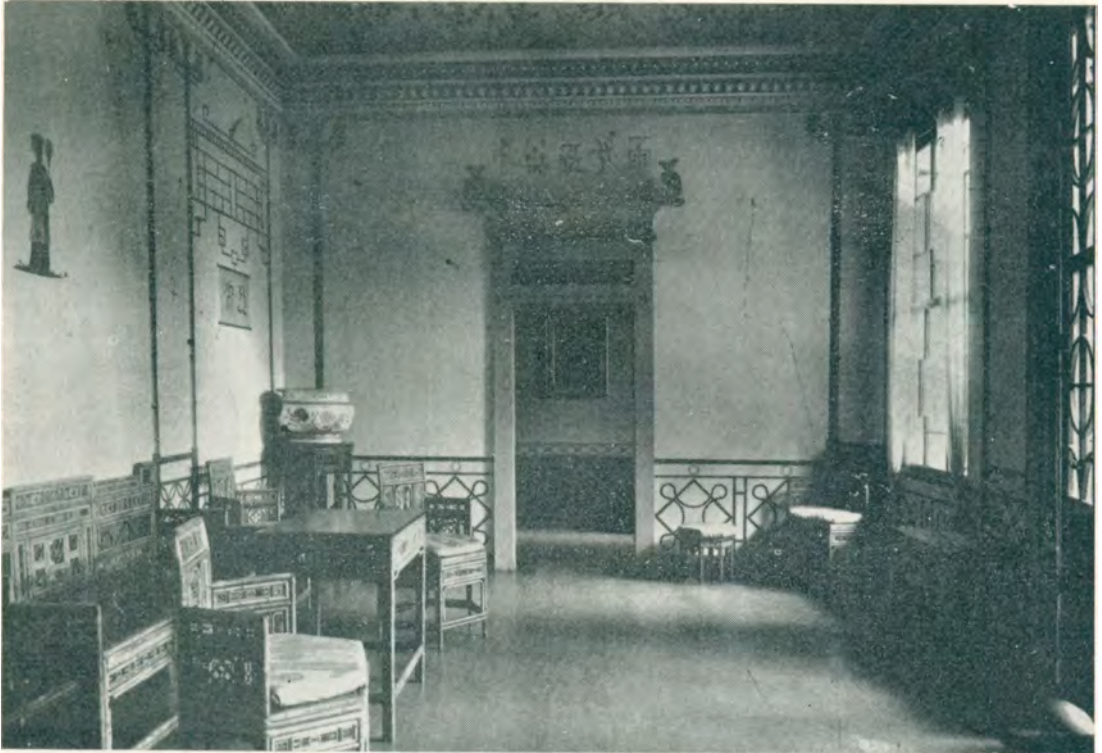
Den kinesiske Pavillon. Fotografi.

„derkastet Regelmæssighedens strenge Befalinger. Skulde denne Have, der formedelst „sin lave Beliggenhed kun kan forskaffe faa oplivende Udsigter, ikke kunde vente sig „forvandlet af en renere Smag, saa kunde dog det store, paa den søndre Side af Slot- „tet beliggende Stykke Land med ringe Bekostning modtage fortræffelige Anlæg. Dette „Stykke har omtrent en halv Mil i Omkreds. Det ligger højt uden dog at gaa steilt „nedad. Jordbunden er meget frugtbar, det vise de derværende Plantninger af Linde „og andre Træer samt det der voxende frodige Græs. Man har her de fortræffelig- „ste Udsigter over de omliggende Landskaber, over Amager, Østersøen og de der „seilende Skibe — -- --“.

Omdannelsen af Søndermarken maa være begyndt omkring 1785 og har antagelig været færdig omtrent to Aar senere. Efter Datidens Smag blev der anbragt forskellige Lysthuse, der var saaledes det „Norske Hus“, det „Kinesiske Hus“ med et stort Konkylie-Spejl, brogede Billeder af Mandariner og Kineserinder og Klokker paa

Taget; endvidere Grotten med Krystaller og Malmstykker, et aabent Tempel, hvis Tag hvilede paa Søjler, og Eremitihytten, hvor der var en Figur af en Eremit liggende paa en Løjbænk; naar man traadte paa et Brædt udenfor Hytten, rejste Eremiten sig fra Løjbænken. — Den første Tid efter Forandringen stod Søndermarken aaben for Publikum, men Glæden var kun af kort Varighed. Der blev nemlig anrettet megen Skade; Blomster og Grene blev afbrækket, Konkyljer blev borttaget fra det kinesiske Lysthus o. s. fr., og saa blev Parken lukket igen.

Omtrent ti Aar senere blev Frederiksberg Have omlagt til engelsk Park, og dengang gravedes de nuværende Kanaler. Omlægningen har antageligt fundet Sted i

Den kinesiske Pavillon. Interiør.
Fotografi.

Aarene 1799 og 1800 og skal have kostet 38,000 Rigsdaler. Slotsforvalter Voigt ledede Arbejderne, som foregik under Overhofmarskal Hauch's Overopsyn.

Terrasserne ved Slottet bibeholdtes, og efter Abildgaards Tegning opførtes det saakaldte „Apistempel“. Endvidere byggedes „Schweizerhuset“, som benyttedes af Kongefamilien til Kaffe- og Te-Pavillon.

Kongefamiliens regelmæssige og lange Ophold paa Frederiksberg Slot havde til Følge, at flere og flere flyttede til Frederiksberg By, og i 1801 har Byen 1172 Indbyggere. — Omkring selve Byen var der nu ialt fem Gaarde, nemlig Grøndal, Bakkehuset, Godthaab, Lykkesholm og Rolighed. — Allerede paa et ret tidligt Tidspunkt har Falkonérgaarden været brøstfældig, da der i 1707 føres Klage over Gaardens usle Tilstand. 1749 føres der atter Klage. Den sidste Falkejagt skal have fundet Sted i 1803, og i 1810 blev Gaarden nedlagt og med de tilhørende fem Tønder Land

Kong Frederik VI med sin Datter, Prinsesse Caroline, ved Udgangen af Frederiksberg Have.
Efter Akvarel af I. Senn. Privateje.

borfforpagtet. I 1818 solgtes den til Kapelmusikus Bruun, som oprettede en Fabrik for Voksls.

Ladegaarden tilhørte jo nu Københavns Fattigvæsen og Sankt Hans Hospital, og Claudi Rossets Stiftelse var blevet overflyttet dertil. Paa Ladegaarden fandtes ogsaa en Afdeling for Sindssyge, den saakaldte „Daarekiste“. Efter Nutids Begreber har denne Indretning været forfærdelig, men allerede Datidens Mennesker faldt den for Brystet, og Henrik Steffens har i sin Livsskildring givet en gribende Skildring af de arme Staklers Lidelser.

I 1802 blev der ved kongelig Resolution oprettet et Politimesterembede ved Københavns Birk. Den første Politimester var M. J. L. Nielsen, som døde i 1812 og efterfulgtes af Overauditor Søren Wedige, som indehavde Embedet, indtil det blev inddraget i 1819. Begge disse Politimestre havde deres Bopæl paa Frederiksberg. I 1802 blev der ligeledes tildelt Politimesteren en Del Politibetjente, som særligt skulde hjælpe til med at gøre en Ende paa Tiggeriet i Frederiksberg Allé og Have. I 1807 blev der ansat 3 Natvægttere i Frederiksberg By, hvor der hidtil kun havde været een.

I en Aarrække havde Danmark haft en Blomstringsperiode og havde hidtil forstaaet at holde sig udenfor de alvorlige Konflikter, som rystede det øvrige Europa, men tilsidst fandt Ulykker ogsaa Vej til vort Fædreland. Det engelske Overfald i Efteraaret 1807 var Optakten til en Række Ulykkesaar, som endte med Statens Bankerot og for altid gjorde Ende paa Landets Stormagtsstilling. Den 16. August 1807 landsatte Englænderne Tropper ved Vedbæk og marcherede mod København, som de den næste Dag naaede uden at have mødt Modstand. Den engelske General Ludlow opslog sit Kvarter paa Frederiksberg Slot, hvor desuden engelske Garderegimenter under General Burrath blev indkvarterede. — Piketvagter blev etablerede ved Slotskroen, paa Runddelen, i Bredegade og ved Gammel Kongevej og mellem Frederiksberg By og København blev opstillet 6 Batterier, bl. a. et i Svanholms Have, et i Vodrofgaards Have og et foran Rolighed. Paa Runddelen var en stor Artilleripark kørt op.

Frederiksbergs Sognepræst, Jens Frechland, har skrevet en Beretning om Hændelsen, som er gengivet i Chr. Rasmussens Værk „Frederiksberg Kirke“, Side 187—192. Pastor Frechland fortæller i Hovedsagen følgende:

Den 17. August 1807 om Formiddagen saas fra Frederiksberg Slot større engelske Detachements, som var spredt over Strækningen: Damhuset—Brøndshøj. Ved Ellevetiden kom en engelsk Trompeter ridende gennem Allégade og blæste i sin Trompet, hvorpaa Gaden blev besat af Englænderne til Gammel Kongevej. Med stort Besvær var det endnu den Dag muligt at komme igennem til København. — Englænderne slog Lejr og opkastede Skanser fra Flaskekroen udenom Byen ad Lundehuset og Skovshoved til, og paa den sidste Strækning drøges Linien nærmere og nærmere mod Classens Have. Fjenderne havde bygget Hytter af afhuggede Grene og den høstede Sæd. Det gik nu løs med Fordringer, Englænderne vilde have „Rhum“ eller, hvis det ikke var til at faa, Brændevin, endvidere forlangte de Hvedebrød, Tobak, Mælk og meget andet, og hvor de ikke kunde faa det enten gratis eller for den Betaling, de behagede at erlægge, tog de selv; især naar Manden i Huset ikke var hjemme, eller naar han ikke vovede at true Røverne med at klage til deres Officerer. — Straks i de første Dage blev Englændernes Forsvar mod eventuelle danske Udfald udbygget stærkt. Store Træer fældedes, og der toges Tømmer, som læa her og der til Nybygninger. Ogsaa andre Bygningsmaterialer blev taget, ligesom Porte, Døre, Plankeværker og Møbler blev brugt til at holde Skansevoldene sammen.

Natten til den 19. August blev to Heste skudt under Oberst Stopford, og han selv blev saaret, og den næste Dag, om Torsdagen, blev følgende Proklamation udstedt af den engelske Brigadegeneral, Henry Warde:

Frederiksberg, d. 20. Aug. 1807.

„Alle fredelige og rolige Indvaanere af Frbg. skulle nyde al mulig Beskyttelse. Enhver Person derimod, der findes at have huset danske forklædte Sol-

„dater, eller hvosomhelst, der opdages at have givet Efterretninger til Kbh., skal „straffes paa Livet og hans Huus ødelægges. For at forekomme de ubehagelige „Følger af Husenes Undersøgelser med Magt, forlanger den engelske General, „at duelige Personer strax udnævnes for at undersøge Huusene i Følge med en „engelsk Officer. Alle Krigssager, Vaaben, Munition og Munderingsstykker „skulle strax afleveres. -- Skulde nogen af Indbyggerne fyre paa engelske Trop- „per, vorder han øjeblikkelig hængt og hans Huus brændt. Hvert Menneske skal „være i Huus Kl. 8 om Aftenen, og maae ingen forlade samme, før det er „Dag igjen“.

Denne Proklamation efterfulgtes næste Dag af følgende:

„Alle Indvaanere af Landsbyen Frederiksberg kunne forlade sig paa, at de „inden for de engelske Linier kunne fortsætte deres Høst med fuldkommen Tryg- „hed under de engelske Troppers Beskyttelse. De kunne begynde at arbejde „derved Kl. 6 om Morgenen, og holde op Kl. 6 om Aftenen. Dette træder i „Kraft i Morgen d. 22.

Henry Warde.“

Man kunde saaledes fortsætte Høsten, men det var forbudt at gaa over Rund- delen og ad Gammel Kongevej og Falkonérallé. Senere blev det forbudt at gaa til Vesterbro Apothek for at hente Medicin til de Syge, og en Tid lang maatte man ikke skraa over Gaden! Der var dog nogle af Beboerne, som af Englænderne fik Passérsedler, saaledes at de kunde færdes paa Gaderne og i Frederiksberg Have og Søndermarken. — Englænderne havde tænkt sig, at de i Løbet af faa Dage vilde være i København, men det gik ikke efter deres Ønske, og de engelske Tropper be- gyndte at knurre. -- Da det satte ind med Regnvej, som de primitive Straahytter ikke kunde modstaa, blev det 79. Regiment skotske Højlændere, ca. 1000 Mand, ind- kvarteret paa Allégades søndre Side, ligemeget om Beboerne havde noget derimod eller ej; paa den nordre Side derimod indkvarteredes der kun Tropper i de Huse eller Gaarde, hvor Beboerne var borte. — Frederiksbergerne fik mundtlig Ordre til skiftevis at levere Lagener, Skjorter og Sengeklæder til Sygestuerne, og denne Le- vering varede i 4 Uger. Tilstandene paa Frederiksberg blev naturligtvis under saa- danne Forhold værre og værre, Varer og Forraad slap op, og der kom ikke nye Tilførsler. De fattige fik paa Pastor Liebenbergs Foranstaltning Understøttelse fra Fattiggassen, og en Mand i Byen uddelte Kartofler. En større Del af Sæden var ødelagt, Frugten i Haverne stjaalet, Plankeværker brugt til Brændsel, og selv i Kon- gens Værelser paa Slottet blev Chatollet opbrudt! —

Den 26. August forlangte General Peymann en Vaabenhvile paa 36 Timer for at Beboerne paa Ladegaarden, som laa i Ildlinien, kunde bringes i Sikkerhed. Englæn- derne gav ham kun 4 Timer, i hvilken Tid det naturligvis ikke var muligt at udrette noget. -- Tre Dage senere flyttede Englænderne selv saavel Ladegaardslemmerne som de Sindssyge til Frederiksberg By, ialt ca. 500 Mennesker. De Sindssyge kør- tes paa Bøndervogne, som eskorteredes af engelske Kavallerister. — De var sat paa Vognen med bundne Hænder og ankom til Frederiksberg Kirke sent om Aftenen i Mulm og Mørke, og Gaderne genlød af de Gales Vræl og de Syges Stønnen. Ge- neral Warde ynkedes over dem og gav Ordre til at forsyne Staklerne med Mød og Drikke. — Det var et forfærdeligt Syn at se denne Transport. Nogle vrælede ra- sende, andre vaandede sig i Smerter, og atter andre spurgte ængsteligt, om de skulde slaas ihjel. De elendige, halvnøgne Mennesker blev baaret ind i Kirken, som blev

„fuldere end nogensinde ved de højtideligste Fester“. Alt, hvad de fik, var lidt koldt Vand, og først den næste Eftermiddag fik de lidt tørt Brød. De fuldstændig Sindsyge blev lagt ved Alteret, de mindre syge hensat i Stolene, medens de 16 veneriske Patienter, anbragtes i Slottets Stalde. — En forhenværende Pastor Kruse raabte ved sin Ankomst til Kirken: „Jeg er Bisp og Hoved for det hele“, og begyndte derpaa at prædike og blev ved hele Natten. En sindssyg Kaptajn havde stillet sig lige overfor ham og faldt ham bestandig i Talen. — Af alle disse sammenstuede Mennesker og deres Urenlighed blev Luften i Kirken forpestet, og udenfor paa Kirkegaarden tændte de engelske Soldater Baal af Ligtræer og Kors, som de tog fra Gravene. Man havde skaffet de Syge i Kirken lidt Hø og Halm at ligge paa, da der saa godt som ingen Sengeklæder var, men med Maden saa det galt ud. Frederiksbergerne led selv Nød og havde intet at give, og hvad Englænderne gav, var langfra tilstrækkeligt. I to Døgn varede disse uhyggelige Tilstande, hvorpaa de Syge i Nattens Mulm og Mørke blev ført til Frederiksberg Ladegaard, Esrom Kloster og Frederiksværk.

Tilstandene paa Frederiksberg blev værre, og Officerernes Oppassere begyndte at udplyndre Folk. En engelsk General opfordrede Pastor Liebenberg og Slotsforvalteren til at fremskaffe Fødemidler, hvad de imidlertid bestemt afslog. Medens Pastor Liebenberg var henne for at aflevere sit Svar, brød engelske Soldater ind i Præstegaarden, slog en aflaaet Dør i Stykker og stjal, hvad de kunde bruge. Da Præsten klagede, fik han og nogle andre en Sauvegarde. En Gang sprang en Granat over Præstegaarden, og en anden Gang slog en Granat ned paa Runddelen udenfor Kirken. Antallet paa de saarede Soldater blev stadigt større, hvorfor der indrettedes Lazaret i Valby Skole og i et Hus i Frederiksberg By. — Henrettelser hørte næsten til Dagens Orden, saaledes blev en Dag 3 engelske Artillerister hængt i Søndermarken.

Saa kom det store Bombardement af København, og Englænderne jublede, da de saa Brandene brede sig i Byen, og særligt højt skreg de, da Frue Kirke brændte og styrtede sammen. Først den 16. Oktober forlod Englænderne Frederiksberg; det var en Fredag, og om Lørdagen og Søndagen blev Slottet rømmet. I Stedet for Betaling efterlod Fjenden „megen Urenlighed og Beskadigelse hos Beboerne“. Det havde været en svær Tid for Frederiksberg. —

Det er altsaa et Øjenvidne, som fortæller her, og man kan forstaa, at Englænderne absolut ikke har „holdt god Krigstugt“, som Eberlin fortæller. Samme Forfatter beretter, at da Kapitulationen var indgaaet og Københavns Porte atter aabnedes, strømmede Folk ud i Omegnen for at se de engelske Tropper og citerer Th. Overskous Erindringer, hvori denne, som da kun var en niaars Dreng, fortæller om Københavnernes Fraterniseren med Englænderne. — Frederiksbergerne har sandsynligvis ikke delt disse Sympatier!

I Begyndelsen af November 1807 vendte Kronprins Frederik tilbage til København, medens Kongen hele den følgende Vinter blev i Rendsborg. — Der var fattet Planer om et fransk-dansk Angreb paa Skaane i Foraaret 1808, og der ankom derfor et fransk Hjelpekorps, hovedsagelig Spaniere, under den franske Marskal Bernadotte, den senere Konge af Sverige. Det var i Begyndelsen af Marts, og Bernadotte ankom selv til København den 15. Marts og fik anvist Frederiksberg Slot til Bolig. Det var dog kun faa Dage, han forblev her, idet han forlagde sit Hovedkvarter til Odense. Omtrent samtidigt afgik Christian den Syvende ved Døden i Rendsborg og Kronprins Frederik besteg Tronen som Kong Frederik den Sjette.

I Oktober 1809 vendte Dronningen tilbage fra Slesvig og Holsten, hvor hun havde opholdt sig i fire Aar. Kongeparret kom om Aftenen til Frederiksberg Slot og kørte gennem Jernporten, som var festligt smykket med Guirlander og Transparenter. Ved Hovedtrappen blev Dronningen modtaget af 12 hvidklædte Piger fra Frederiksberg By, som hilste hende med en Velkomstsang. Frederiksberg Have var illumineret, og saavel Børgerskabet som Garnisonens og Søetatens Mandskaber havde Adgang dertil. Næste Dags Middag fandt Indtoget i København Sted.

Fraset en Ombygning, som foretoges i Sidefløjene i Etagen over Buegangen, blev der i Frederik den Sjettes Tid ikke foretaget nogen Omforandring af Frederiksberg Slot. Den indre Udsmykning stammede fra Frederik den Fjerdes Tid; særligt

Riddersalen paa Frederiksberg Slot. Fotografi.

Lofterne var pragtfulde, dels var der, som allerede før omtalt, Loftsmalerier af Krock og Coffre, dels pragtfulde Stukkaturlofter med Dekorationer i Guld, Sølv og Farver. Oehlenschläger omtaler følgende Malerier, som i Frederik den Sjettes Tid fandtes paa Slottet: Lorenzens Kopi af Rubens' Christus og Kvinden samt Malerierne, som Frederik den Fjerde havde bragt med hjem fra Italien og som forestillede italienske Skønheder; endvidere hollandske og norske Landskaber og flere Portrætter, hvoriblandt Pilo's berømte Billede af Frederik den Femte. Da Slottet i 1858 blev indrettet til Officersskole, kom nogle af Malerierne til Christiansborg, og nogle af Loftsmalerierne kom til Rosenborg og Fredensborg.

Frederiksberg Have var nu til Stadighed aaben for Publikum, og ved Indgangen sad en Schweizer i Livré. Han skulde passe paa, at fattigt klædte Personer, Folk med Byrder og lignende og Hunde ikke kom ind i Haven. Der var kun Indgang fra Runddelen. Søndermarken var derimod lukket for Publikum i hele Frederik den Sjettes Tid. Den var forbeholdt Hoffet, som undertiden gik paa Rævejagt derinde. Paa de aabne Pladser dyrkedes der baade Grøntsager og Korn, og Opsynsmandens Køer og Faar gik paa Græs. Paa Hjørnet af Pilealléen og Vålbyvejen laa et Hus med det meget mærkværdige Navn „Snapophuset“; det blev nedrevet omkring 1860.

Kong Frederik den Sjettes Forkærlighed for Frederiksberg Have, hans Spasere-
ture og Kanalfarter er saa almen bekendte, at vi ikke skal opholde os derved. Paa
en af de foregaaende Sider har vi bragt Reproduktionen af en Akvarel malet af
Schweizeren J. Senn. Kunstneren er Stamfader til Maleren Sophus Jürgensen, som
fortæller følgende: Senn malede først en Akvarel, som nu hænger paa Frederiks-
bergmuseet og som forestiller Monarken med Prinsesse Caroline under Armen
spadserende ud af Haven som et adstadigt Borgerpar. Dette Billede vakte Maje-
stæstens Mishag; thi endnu var ingen dansk Konge blevet afbildet paa denne,
meget borgerlige Maade. Senn faldt i Unaade, og Billedet maatte fjernes fra Char-
lottenborg-Udstillingen, hvor det var ophængt. Senere, da Majestæstens Mishag
var svundet, malede Senn den her gengivne Replik, som nu er i Privateje.

Endnu var Frederiksberg ikke naaet saa langt, at den havde faaet noget Bypræg;
der var langt igen. Befolkningsantallet gik kun langsomt fremad, og Byen havde
absolut Landsbypræg. Af Københavnerne var der kun enkelte Familier, som opholdt
sig der baade Sommer og Vinter. Flertallet flyttede kun til Frederiksberg for at til-
bringe Sommeren der. Forøvrigt var Forbindelsen med København saa elendig som
tænkes kunde. Gamle Kongevej var paa Strækningen fra Værnedamsvej til Frede-
riksberg By fuldstændigt ubebygget endnu saa sent som 1825, og selve Vejen var i
saa daarlig Stand, at den efter Regnskyl og efter Tøvejr om Vinteren og Foraaret
var et komplet Morads. Frederiksberg Allé var ikke stort bedre, og ingen Steder
var der Gadebelysning. Paa begge Sider af Vejene — Udtrykket „Gader“ kan endnu
ikke anvendes for de her omtalte to Færdselsaarer — var der Træer og dybe Grøf-
ter, og den, som i Mørke trillede i Grøften, kunde se til, hvordan han kom op igen.
Om det just ikke var livsfarligt, var det i hvert Fald højest ubehageligt, da Mudderet
stod højt i Grøfterne! Det gjaldt dengang ikke at være for sent paa det, naar man
var paa Besøg paa Frederiksberg. Københavns Vesterport lukkedes allerede Kl. 12
Nat, og kom man senere, maatte man vandre ad Farimagsvejen til Nørreport for at
slippe ind. Eberlin fortæller, at en foretagsom Mand paa Frederiksberg ved Navn
Halleby, som var baade Værtshusholder, Vognmand og Bager, i 1829 startede en
Kørsel med aaben Vogn fra Frederiksberg til Stengærddet udenfor Vesterport, d. v. s.
omtrent hvor nu Tivoli er. Befordringen kostede 12 Skilling pro Person, men hørte
snart op; saavidt man ved, skred Politiet ind, da Foretagendet stred mod Vognmands-
laugets Rettigheder! Omkring 1830 fandtes der ejheller nogen Postbefordring mellem
Frederiksberg og København. Vilde man have Brev eller Pakke til København, fik
man selv se til hvorledes! Eberlin anfører følgende Skrig fra Datidens Københavnerne,
som foretog Søndagsudflugten til Frederiksberg, hvoraf man faar et udmærket Billede
af Forholdene:

„Man maa det halve af Veien endnu trættes paa den mest mattende Stenbro
„uden Skygge, eller, naar man for at undgaa det og tillige slippe den fæle Stank
„af det raadne Blod hos de mange Slagtere paa Vesterbro hellere vil gaa derud
„ad den saakaldte Gamle Kongevei, vandre midt i en af Agende og Ridende
„dannet Støvsky.

En Udflugt til Frederiksberg synes altsaa dengang ikke at have været en helt
ublandet Fornøjelse.

Siden 1721 havde Frederiksberg By hørt under Københavns Amts Rytterdistrikt,
men ved kongelig Forordning af 25. August 1819 blev Distriktet delt i to Birker,
Nordre og Søndre, og under det sidstnævnte blev Frederiksberg nu henlagt. Den

første Birkedommer i Søndre Birk var Cancelliassessor H. C. Hansen, tidligere Byfoged i Odense.

Paa den her omtalte Tid var der i Allégade mellem Husene paa begge Sider og Vejen, som gik i Midten, en ret bred Strækning, som laa ubenyttet hen. I 1810 blev der truffet en Ordning, hvorefter denne Strækning opdelttes og tillagdes de Grundstykker, hvorpaa Husene laa, mod en aarlig Afgift af 1 Rdl. pr. Skæppe Land. Endvidere paalagdes det Grundejerne, at de saaledes ny erhvervede Grundstykker kun maatte benyttes som Haver, og at der ud imod Allégade kun maatte opføres et lavt Stakit for ej at fordærve Udsigten. Saaledes opstod Forhaverne, som vi endnu ser i Allégade.

Paa Frederik den Sjettes Tid var der paa Frederiksberg kun følgende større Bygninger: Statsminister Møstings Hus i Smallegade, det senere Nummer 2, i Bredegade Huset Nr. 13 og i Allégade det Wærnske Institut, som var oprettet af Gehejmekonferensraadinde Martha Wærn og bestemt til Opdragelses- og Undervisningsanstalt for fattige Piger af Borgerstanden. Endvidere var der to for Datidens Forhold ret betydelige Klædefabrikker, hvoraf den ene tilhørte Kancelliraad Collin og senere hans Søn, den bekendte Jonas Collin. Senere overgik denne Fabrik til Familien Frontin. Den havde tilhuse i en Ejendom i Allégade, det senere Nr. 18, som vistnok var den Gaard, som tidligere havde tilhørt Gehejmerraad Wibe, og der beskæftigedes omkring hundrede Arbejdere. Den anden Fabrik var større og beskæftigede omkring 250 Arbejdere. Den tilhørte Brock Hansen. Efter Finanskrisen i 1813 nedlagdes den sidstnævnte Fabrik, og den Collinske Fabrik gik stærkt tilbage.

Som hidtil var der stadigt Vrøvl med de mange Kroer, baade de „lovlige“ og de ulovlige. I en Klage fra 1816 hedder det, „at de mange Værtshuse og Trakteursteder som foruden „Kroen“ i Smallegade findes i Byen kun er Samlingssteder for den laveste Folkeklasse, der hendirer Tiden sammesteds i alle Slags Uordener, hvorfor det foreslaaes, at Antallet af Beværtningsdrivende indskrænkes til 10. Som vi imidlertid senere skal se, blev Beværtningslivet uagtet alle Klager gennem Tiderne ved at florere, og i senere Tider kom allehaande Forlystelser til, som trak Københavnerne til i Massevis.

Skal man danne sig et Billede af Datidens Frederiksberg, maa man tænke sig en Landsby med straatækte Bindingsværkshuse, hvor „Gaderne“ var opkørte Veje, som ved Vintertid og i Regn laa hen i et bundløst Ælte. Langs Vejene var der dybe Grøfter, som om Sommeren forpestede Luften for de Omkringboende. Gadekæret fattedes heller ikke; det laa mellem Bredegade og Smallegade. Det har ikke været nogen Fornøjelse at færdes i Frederiksberg By, og man finder da ogsaa, at der gentagne Gange er blevet ført Klager over „Gadernes“ katastrofale Tilstand. Saa sent som 1836 var baade Bredegade og Smallegade almindelige Markveje, og det var Jordbrugerne i Byen paalagt at holde dem i farbar Stand. Det synes imidlertid, at disse to Veje kun har været af ganske underordnet Betydning, da de blev fuldstændigt forsømte til Fordel for de andre Veje i Byen og praktisk talt kun var „Hjulspor“. Da der Gang paa Gang fremkom alvorlige Klager, blev det ved kongelig Resolution bestemt, at Smallegade herefter skulde betragtes som Landevej af anden Klasse, og at Strækningen mellem Falkonéalléen og Gadekæret skulde brolægges. Falkonéalléen, Allégade og Pilealléen blev vedligeholdt af Kronen, hvad der dog ikke forhindrede, at den førstnævnte i 1826 var i en saa daarlig Stand, at den kun kunde passeres med Fare baade for Kørende og Ridende.

Rescriptet af 1807 bestemte, at Frederiksberg skulde have tre Vægttere, men denne Bestemmelse blev ikke fulgt og Byen havde omkring 1830 kun een eneste Vægter

Eberlin fortæller, at denne ensomme Vægter, naar han om Natten hørte Sværme af Urostiffere, trak sig tilbage til sit Hjem i Bredegade, og Spektakelmagerne gik da hen til hans Bopæl og raabte, han skulde komme ud, hvad han dog klogelig lod være. Det var idylliske Tilstande!

Omtrent Halvdelen af de til Frederiksberg hørende Jorder blev drevet af Byens Beboere og Resten hørte til enkelte større Avlsgaarde og en Del mindre Gaarde og Lystgaarde. Den største Avlsgaard var „Grøndal“, som tilligemed Nabogaarden „Flintholm“ ejedes af Politikeren Balthazar Christensen; disse to Gaarde havde et samlet Areal af 90 Tdr. Land. Gaarden „Lykkesholm“ laa i Nærheden og var paa

Udsigt over København og Frederiksberg fra Slottets øverse Etage.
Efter et farvelagt Kobberstik af S. N. Petersen 1845.

80 Tønder Land. Ved Ladegaardsaaen laa Gaarden „Rolighed“ med 50 Tønder Land, ved Falkonéralléen „Mariendal“ og Justitsraad Langelands Gaard, hver med omkring 50 Tønder Land. De mindre Ejendomme var følgende: Ved Godthaabsvejen „Godthaab“ og „Cathrinelyst“, ved Falkonéralléen „Sindshvile“ og „Landlyst“ og ved den gamle Lampevej „Thyesminde“. Ved Gammel Kongevej ind mod København laa „Vilhelminelyst“, „Forhaabningsholm“ og „Vodrofgaard“. Vodrof's Valkemølle var forlængst nedlagt, og ved Gaarden laa nu en stor Vindmølle, Vodrofgaardmøllen. Frederiksberg Allé var kun tyndt bebygget; ialt var der kun en halv Snes Ejendomme, som alle laa paa den højre Side, naar man kommer fra København. Det mest kendte af disse Steder var Mægler Gersons, og det er paa dette Grundstykke, at det senere „Alhambra“ blev opført. Mellem „Sorte Hest“ og Slotskroen havde Mekanikus Win-

strup sine Værksteder, og det var her, at han omkring 1830 opførte en større Vindmølle.

Paa den Tid, der her er Tale om, havde Københavnerne kun faa Udflugtssteder; en Udflugt til Charlottenlund, Klampenborg eller Dyrehaven, som i Dag kan naas paa kørt Tid, var dengang en hel Rejse, og det var derfor naturligt, at Frederiksberg By og Frederiksberg Have blev Maalet for Københavnernes Søndagsudflugter.

Frederiksberg Allé begyndte dengang som nu ved Værnedamsvej, hvor den var lukket med en stor Jernport. Som allerede tidligere omtalt var det kun de kongelige og Ejerne af de ved Alléen beliggende Grundstykker, som havde Tilladelse til at færdes med Køretøjer i Alléen og derfor havde Nøgler til Jernporten. Ved Runddelen op imod Frederiksberg Have var der ligeledes en Jernport, og der var ansat Opsynsmænd for at passe paa, at ingen Uvedkommende fik Adgang. Omkring 1829 fik København de første Droscher, og man saa igennem Fingrene med Færdslen i Alléen. I 1833 blev der givet Tilladelse til, at alle „Personvogne“ maatte færdes i Alléen om Dagen, hvorimod Arbejdskørsel blev forbudt. Om Natten var Portene lukkede og først i 1842 blev det tilladt, at Porten ved Vesterbro maatte staa aaben Dag og Nat, hvorimod Porten ved Runddelen endnu flere Aar efter blev lukket om Natten. I Begyndelsen af Treds'erne i forrige Aarhundrede fjernedes begge Porte.

Det var ikke alene Frederiksbergs utallige Kroer og Traktørsteder og den skønne Have, som udøvede saa stor Tiltrækning paa Københavnerne, men selve Frederiksberg Have havde i 1813 faaet en Attraktion, den nuværende Josty's Pavillon. Det er imidlertid ikke Josty, som er den egentlige Grundlægger, men to italienske Billedhuggere, Bernardo Brilly og Agostino Taddey, som var kommet til Danmark for at arbejde ved Genopførelsen af Christiansborg Slot. Det har aabenbart været sløjt med Fortjenesten, for en skøn Dag indgiver Brilly en Ansøgning til Kongen om at maatte faa Bevilling som Konditor, og den 31. Juli 1812 faar han den. Brilly og Taddey aabner derpaa i Fællesskab et Konditori i København paa Kongens Nytorv Nr. 354, og et Aar senere flytter de til Ejendommen Nr. 353 paa Hjørnet af Gothersgade og Kongens Nytorv. Det har været driftige Folk; de indgiver Ansøgning til Kongen om Tilladelse til at maatte opslaa et Forfriskningstelt i Frederiksberg Have og faar til hele Samtidens Forbavselse Tilladelsen den 15. Maj 1813. Brilly og Taddey gaar straks i Gang med at opføre en Pavillon i Tempelsil, og allerede en Maaned efter, at Tilladelsen er givet, staar den fiks og færdig og aabnedes for Publikum den 20. Juni 1813. Da de to Indehavere af Konditorbevillingen ikke var Fagmænd, maatte de have en faglært Konditor til at lede Bedriften, og de ansatte derfor Schweizeren Giovanni Monigatti, som senere blev en kendt Skikkelse paa Datidens Frederiksberg. Monigatti fortrængte snart Brilly fra Kompagniskabet og Forretningen fortsattes under Firma Taddey & Co. I April 1818 gaves der Tilladelse til at lade musicere et Par Gange om Ugen i Pavillonens paa Betingelse af, at „ingen Uorden eller Opløb derved foraarsages, og at ingen Gade-Drenge eller slet klædte Folk derved opholder sig, som kan forstyrre de mere rolige Tilskuere, samt at ingen Dands derved finder Sted“. Taddey døde i August Maaned 1818 og Forretningen fortsattes af hans Enke og Monigatti, som var den egentlige Leder. Enkemadam Taddey døde i Juli Maaned 1824 uden at efterlade Arvinger eller Slægtninge i Danmark, og Monigatti var overbevist om, at han nu vilde erholde Bevilling til at fortsætte Forretningen alene. Paa sin Ansøgning herom faar han imidlertid fra Hofmarskallatet et Svar gaaende ud paa, at Bevillingen for Pavillonens i Frederiksberg Have ikke kan gives ham, da Monsieur Josty har faaet Løfte derom. Moni-

gatti fik vel Bevilling til at fortsætte med Konditoriet i København, men det var Anton Josty, som den 22. Juli 1824 erholdt Bevillingen.

Anton Josty var Schweizer, født i Kantonen Graubünden 1790. Som ung var han kommet til København, hvor han blandt andet var Svend hos Konditor Pedrin paa Østergade. Den 4. Juli 1814 fik han Borgerskab som Konditor og etablerede sig „paa Hjørnet af Nybørs“ d. v. s. der, hvor nu Børsgade ligger. Bevillingen for Frederiksberg Have fik han ganske vist i 1824, men Monigatti erholdt Tilladelse til at beholde Pavillonen Sommeren ud, hvorfor Josty først kunde begynde sin Virksomhed i Foraaret 1825, efter at han var kommet overens med Monigatti om Købet af Pavillonen. Josty aabnede sit Konditori i Frederiksberg Have den 1. Maj 1825.

Han forstod sine Sager, Pavillonen fik god Søgning, ja, selve Landets Fader, Frederik den Sjette, var med Datteren, Prinsesse Caroline, en hyppig Gæst til Te. Den Dag i Dag ser man i Pavillonen paa to Konsoller tilhøre for Buffet'en de to Kopper med Guldrand, som Kongen og Prinsessen drak Te af. Familien Josty har en anden Relikvie; det er „Nytaarsgave fra danske Digtere“, udgivet af H. P. Holst 1836. Ved Side 246 ligger et Bogmærke, et rødt Silkebaand, og man læser følgende Brudstykke af „Aftenvandring“ Aug. 1835):

— — —

Hvem er dog den gamle Herre
med det hvide Sølvhaar,
og den unge, blonde Dame,
som saa kjærligt med ham gaar;
alt jeg hører deres Fjed —
hvor Conditoren faar Hastværk
og hans flinke Kone med!

Damen smiler: „Tilgiv, Kjære,
hvis vi Dem forstyrre!“ — „Naa!
Ingen Omsvøb! — Lad det fare!
Sligt jeg lider ei. — — Naa, naa!“ —
Noget Utaalmodigt ligger
i den Gamles Stemme, men
hvert Blik og hver en Mine
strax formilder det igen.

Mildt han seer sig om derinde,
roser Bygningsplanen, spø'r
ret med Varme: hvor det gaar dem,
om de Søgning har som før;
deres Lykke og Tilfredshed
varmt og inderligt ham glæder —
der er Børneflokken — se, hvor
venligt hen blandt dem han træder!

Mens med Børnene han spøger
og med Alvor blander Skjemt,
følger Damen mildt med Konen,
selv ei Kjøkkenet bliver glemt.
Nu de begge takke venligt
— ikke tvungent eller koldt —
og Undskyldninger tilføie,
hvis de Uro dem har voldt.

Det var Kongen og hans Datter. —
Ak, hvor rørte han min Sjæl!
Hvilket Hjerte, der saa kjærligt
slaaer for simplest Borgers Held!
Den, der for en Enkelts Lykke
føle kan saa varmt som han,
hvad maa han da ikke føle
for sit hele Folk og Land!

— — —

Det er H. P. Holst, der synger, og han giver sikkert her det smukkeste Udtryk for de Følelser, det danske Folk nærede for Frederik den Sjette.

Brilly og Taddey's Pavillon var efterhaanden blevet ret brøstfældig, hvorfor Anton Josty ønskede at bygge en ny og større. Han ansøgte Hofmarskallatet om Tilladelse og fik den i November 1828. Tegningerne til den nye Pavillon blev først færdige den 28. Februar 1830 og selve Pavillonen blev først opført i 1834.

De følgende Aar syntes at have været vanskelige for Josty. Udgifterne ved Ny-

bygget, Forrentning og Amortisering af Laan har oversteget hans Kræfter; for at redde Situationen maa Josty bortleje Pavillonen til Traktør Kehlet for et Tidsrum af 5 Aar regnet fra den 11. April 1846; han flytter bort fra Pavillonen og aabner et Konditori i Frederiksberggade. Konditoriet i Frederiksberg Have blev nu drevet af Enkemadam Caroline Kehlet, som ogsaa havde „Alléenberg“, men det gik ikke for hende. Allerede den 21. Oktober 1848 blev der afsluttet en Overenskomst mellem hende og Josty, hvorefter denne med Hofmarskallatets Billigelse atter overtog Pavillonen, som siden da uafbrudt har været i Familiens Eje.

Det er kuriøst at se, at Tobaksrygning har været forbudt i Frederiksberg Have. Josty har flere Gange ansøgt om Tilladelse til at sælge Cigarer i sin Pavillon og

Anton Josty,
f. 1790, d. 1859

Dorothea Josty, f. Maygaard,
d. 1859, 42 Aar gl.

efter Miniaturerne i Jostys Pavillon.

endnu saa sent som September 1842 modtog han Afslag paa en fornyet Ansøgning, idet der henvistes til et Forbud fra Christian den Syvendes Tid.

Da Monigatti ikke fik den attraaede Bevilling for Pavillonen i Frederiksberg Have, søgte han og erholdt Bevilling som Konditor i København, hvor han etablerede sig paa Østergade. Kort Tid efter har han desuden et Forfriskningstelt i Dyrehaven. I Juli Maaned 1826 giver Hofmarskallatet ham Tilladelse til at opslaa et Telt i Frederiksberg Allé og der bliver anvist ham Plads dér, hvor nu Husene Nr. 15 og 17 staar. „Teltet“ har vel været en Bræddehytte og bliver allerede i August Maaned samme Aar aabnet for Publikum. Monigatti fik Tilladelse til at afbrænde Fyrværkeri udenfor Hytten, saa man kan tænke sig, at Alléen dengang har været en ren Idyl, særligt naar man hører, at en Hurtigløber ved Navn Ernst fik Lov til at give sine Opvisninger dér, og at der i November 1834 gaves Gæsteoptræden af en Laplænder med Rensdyr. Ikke nok med det, Alléen var ogsaa Skueplads for Vædderidt og Ballonopstigninger. I 1831 lader Monigatti den gamle Bræddehytte nedrive og en Pavillon af Mur og Bindingsværk opføre, som stod til Midten af forrige Aarhundrede. Monigattis Pavillon var en Konditorpavillon, hvor der kun maatte serveres Kaffe, Chokolade, The o. s. v., men ikke udskænkes Drikkevarer, men Konkurrencen blev stadig større. Der var Josty i Frederiksberg Have og Kehlet paa „Rosenlund“ og dertil kom nu Schweizeren Gaudenzi, som etablerede sig i sin egen Ejendom paa Hjørnet af Værnedamsvej. Noget maatte gøres og man ser derfor, at Monigattis Pavillon ef-

terhaanden udvikler sig til en Sangerpavillon, ganske vist af en højere Klasse. Blandt de Optrædende var der baade Italienerne og Tyskere, som virkelig kunde synge og levere god Musik. I 1835 faar Monigatti Tilladelse til at opføre to Sidebygninger, og i 1837 faar han den eftertragtede Traktørbevilling. — Pavillonen blev nu ogsaa brugt til Afholdelse af Baller; det var Abonnementsballer, hvortil man i Forvejen maatte tegne sig, og hvor alt gik ordentligt til. Monigatti døde i 1843, og med ham er Pavillonens Saga ogsaa ude.

Vi kommer nu til et andet af Datidens kendte og meget besøgte Forlystelsessteder. „Ratzenborg“. I Frederiksberg By boede en indvandret Tysker, Georg Chri-

Jostys Pavillon 1835.

stopher Ratz, som i 1766 fik Borgerskab i København som Spækhøker. Man finder ham senere som Grønhandler og derefter som Værtshusholder paa Amagertorv. I 1783 købte Ratz den 16 Tdr. Land store Ejendom paa Hjørnet af Frederiksberg Allé og Allégade af Købmand Peter Vanino; i 1784 erholder han Traktørbevilling og aabner kort derefter Traktørstedet „Ratzenborg“. — En Forfatter, som skrev under Pseudonymet „Fuldmægtig Petersen“ har i sin Bog: „Gamle Minder fra Frederiksberg og Vesterbro“ givet følgende Beskrivelse af „Ratzenborg“ (Carl C. Christensen; Fra Værnedamsvejen —):

„Inde i Haven laa et lille, lavt Hus, hvorfra Varerne, i Hovedsagen Punch, Øl, Snaps og Smørrebrød, blev bragt ud paa ikke „synderlig sirlige“ Bakker af Opvartere, der sædvanligvis var Bønder. De bar hvide Forklæder, hvis Properhed kunde omdiskuteres, og de var overordentligt trevne og bevægede sig med udstuderet Langsomhed. Deres Hænder saa ud, som om de ikke i Aarevis havde været i Be-

røring med Vaskevand. Der fandtes et Orkester paa 6 à 8 Musikanter, som udsendte deres Jammertoner langt ud i Alléen til stor Lidelse for de omboendes Trommehinder. Om Søndagen dansedes der paa en særlig Danseplads, som laa i Haven. Her og der i Haven var der anbragt Bænke og Borde. Publikum var ikke udsøgt, men hørte til de laveste Klasser, hvorfor selv jævne Borgerfolk rynkede paa Næsen ad „Ratzenborg“, og Slagsmaal var ikke særligt sjældne.

Man kan vel tænke sig, at de gode Frederiksbergere ikke har været særligt begejstrede for dette Etablissement, som blev drevet paa den ovenfor beskrevne Maade

Lars Mathiesens Minde.

indtil 1845, da det blev købt af den københavnske Restauratør Carl Magnus Thorup, som omdannede det til det senere saa bekendte „Sommerlyst“.

Ved Siden af „Sommerlyst“ laa Traktørstedet „Alléenberg“, som blev oprettet af Traktør Carl Christian Carlsen vistnok allerede omkring 1786. „Alléenberg“ har jo været kendt som Forlystelsessted til vore Dage, men det har dog ikke uafbrudt været i Drift, siden det aabnedes første Gang. Traktør Carlsen afhændede Ejendommen til kongelig Agent Behrend i 1806 og i de følgende Aar gik den gennem forskellige Hænder, til den i 1818 købtes af Traktør Lyngge, som atter indrettede et Traktørsted. Lyngge døde i 1823 og hans Enke overtog Forretningen, som under hendes Ledelse florerede og blev en meget søgt Restaurant. „Alléenberg“ var nu uafbrudt Traktørsted og et af de mest kendte Steder paa Frederiksberg, indtil det nedlagdes i 1924.

Ogsaa i Allégade laa et Traktørsted, som i sin Tid var meget bekendt. Indehaveren var Lars Mathiesen, som især var berømt for sit Lune og sine originale Indfald.

Endnu een af det gamle Frederiksbergs Forlystelser skal omtales, Mekanikus Møllers Vokskabinet. Det er Carl C. Christensen, som fortæller følgende herom: Mekanikus Møller var Aalborgenser og havde i 1839 faaet Borgerskab i København. Hans Speciale var at lave bevægelige Voksfigurer, hvormed han berejste de danske Provinsbyer, dog ikke som Markedsgøgler. Han fremviste sit Vokskabinet i Gæstgivergaardenes Sale og lignende Steder. — Mekanikus Møller købte i 1842 Ejendommen paa Hjørnet af Værnedamsvejen og Frederiksberg Allé og opførte dér en Bygning med Facaden mod Værnedamsvejen, hvori han indrettede sit Vokskabinet. Bygningen, som var af Træ, var prydet med en Gengivelse af Thorvaldsens Alexander-tog. I den gamle Have opførtes en Restaurantbygning, som kaldtes „Schweizerpavillonen“ og senere omdannedes til Sangerindepavillon.

I Paasken 1845 aabnedes det nye Vokskabinet. Ved Indgangen stod to mekaniske Figurer; den ene ringede paa en Klokke for at fange Folks Opmærksomhed, og den anden agerede Portier. Inde i Vokskabinettet var der Panoramaer og en Mængde mekaniske Figurer og Grupper. Mekanikus Møller havde udarbejdet et Katalog, som endte med følgende Opfordring:

Til Publikum.

Det ærede Publikum bedes at høre:
Med Fingre maa ingen Figurerne røre;
Jeg bringer Enhver min oprigtige Tak,
Som ej i Lokalet vil røge Tobak.
Det tillades ikke, det maa man undskylde,
Men hver Cavaleer maa jo Damerne hylde.
Og derfor eiheller tillades det kunde,
Hvis man i Lokalet gav Møde med Hunde. —
Jeg haaber, at Publicum hid sig vil trænge,
Thi Udstilling varer ej synderlig længe,
Og derfor jeg venter et talrigt Besøg,
Her findes Blanding af Alvor og Spøg.
Enhver, som har set det, tilfreds sig vist føler,
ærbødigste Tjener

Mecanicus Møller.

Vokskabinettet stod i 25 Aar. Natten til den 31. Maj 1870 brændte det med alle Figurerne og blev aldrig genopført.

Den 3. December 1838 døde Frederik den Sjette og i de følgende Aar boede Enkedronningen ganske vist om Sommeren paa Frederiksberg Slot, men der holdtes intet Hof og alt var tyst og stille. Enkedronningen døde i Marts 1852 og var den sidste kongelige Person, som havde Bopæl paa Slottet.

Der er ingen Tvivl om, at det er Hoffet paa Frederiksberg Slot, som har udøvet sin Tiltrækningskraft paa Københavnerne og faaet disse til at tage paa „Skovtur“ til Frederiksberg, men da Hoflivet var forbi, fandt Folk Vejen til Lyngby og Sorgenfri, hvor Christian den Ottende boede om Sommeren.

Indbyggerantallet i Frederiksberg By var steget jævnt. I 1801 havde Byen 1172 og i 1840 taltes der 2304 Indvaanere, men Byen selv havde beholdt sit landsbyagtige

Præg, og i hele Sognet var der knapt 200 Bygninger. Den 13. August 1841 var der kommet en Anordning for Landets Landkommuner og ifølge denne fik Frederiksberg og Hvidovre Sogne et fælles Forstanderskab. — Bredegade blev brolagt i 1845 og Gadekæret blev opfyldt; paa det derved indvundne Terræn blev der anlagt Haver. Paa dette Tidspunkt fik Frederiksberg ogsaa sin første Gadebelysning, idet der ved frivillige Bidrag i 1848 blev anbragt ialt 8 Lygter i Allégade, Bredegade og Smallegade. Forlystelseslivet var gaaet noget tilbage, i 1843 havde København faaet „Tivoli“, som naturligvis trak Folk paa Frederiksbergs Bekostning, men Byen var naaet det

St. Thomas Restaurant

Punkt, hvor Udviklingen skulde tage Fart — stadig stærkere og stærkere — og gøre den til det, den er i Dag: Landets største By efter København.

I Fyrrerne af forrige Aarhundrede begyndte man at bygge Villaer paa Frederiksberg. Den første blev bygget paa Hjørnet af Gammel Kongevej og H. C. Ørstedsvej. Derefter opførtes et Par store Ejendomme paa Frederiksberg Allées søndre Side. København havde faaet de første Omnibusser, og der sattes en Linie igang mellem Amagertorv og Frederiksberg. I Begyndelsen kørtes der kun nogle faa Ture daglig, men snart blev der etableret en regelmæssig Forbindelse Dagen igennem og Omnibusserne kørte gennem hele Frederiksberg By og tilbage til København.

Hvor stor Betydning denne Omnibusforbindelse har haft, forstaar man, naar man læser om Daidens Vejforhold. I Frederiksberg Allé og paa Gammel Kongevej var der ikke en eneste Lygte. Paa Gammel Kongevej var der mellem Værnedamsvej og Frederiksberg en ubebygget og ubeboet Strækning, hvor det sikkert ikke har været behageligt at færdes i Mørke. Faldt der meget Sne om Vinteren, blev det endnu værre, for ofte blev der slet ikke kastet Sne paa Gammel Kongevej og i Alléen blev der som oftest kun kastet en Sti for Fodgængerne.

Omnibusforbindelsen har vel ogsaa sat Fart i Københavnernes Interesse for Frederiksberg. — De ovennævnte Bygninger fulgtes snart af flere og allerede i Tiden fra 1851 til 1854 opførtes der ikke mindre end omkring 50 Nybygninger paa forskellige Steder. Samtidigt købtes der store Arealer af Markjorderne, som blev udlagt til Byggegrunde, og man begyndte at anlægge nye Veje. Den første af disse Veje, som gaar mellem Gammel Kongevej og Frederiksberg Allé, hed først Christiansholmsvej, men døbt senere om til Nyvej. De næste Veje, som anlagdes, var Bianco Lunos Allé og Lykkesholms Allé.

I 1852 købte Raadmand Bülow et Areal paa 35 Tønder Land, som laa mellem Gammel Kongevej og Ladegaardsvej. Det var hans Hensigt at anlægge et Vejnet,

Slotskroen paa Hj. af Pileallé og Vesterbrogade.

og han begyndte med H. C. Ørstedesvej, som han dog ikke kunde føre helt igennem, da han ikke havde kunnet erhverve de dertil nødvendige Marker ved Gammel Kongevej. For at skabe en Forbindelse mellem Gammel Kongevej og Ladegaardsvej anlagde han Bülowssvej med Amalievej, Thorvaldsensvej og Fuglevangsvej med tilstødende Biveje. — For Bebyggelsen af Grundstykkerne ved de her nævnte Veje havde Bülow bestemt, at der kun maatte opføres Villaer.

I Aarene 1856—1858 blev den kongelige Veterinær- og Landbohøjskole opført. Den kom til at ligge paa de Marker, som hidtil havde hørt til Gaarden „Rolighed“, og samtidigt anlagdes den smukke Have, som hører til Skolen. Omtrent samtidigt anlagdes Kastanievej og Lindevej, og lidt efter lidt opstod dette smukke frederiksbergske Villakvarter.

En kras Modsætning hertil var Schönbergsgade-Kvarteret. Det bestod oprindeligt af tre lange „københavnske“ Gader med „Lejekaserner“, som bar Navnene: Schönbergsgade, Ørstedsgade og Schouwsgade. — Ørstedsgade blev snart berygtet paa Grund af de mange løse Fugle, som boede dér. Kun Schönbergsgade har beholdt sit Navn. Ørstedsgade blev ændret til Danmarksgade og Schouwsgade blev senere omdøbt til Vodrofs Tværgade.

Ogsaa i Frederiksberg Allé og paa Gammel Kongevej blev der efterhaanden bygget flere private Bygninger og Frederiksberg fik to offentlige Bygninger til, nemlig

Aandssvageanstalten paa Bakkehusets Grund og Sygehjemmet, som i 1857 blev bygget paa Rolighedsvej.

Herefter gik det Slag i Slag! I 1854 lagdes Grunden til Etatsraad Rubens Bomuldsvæveri; i 1855 byggedes Schneekloths Skole paa Værnedamsvej. I 1856—57 anlagdes Forlystelsesetablisementet „Alhambra“ i Frederiksberg Allé. Hovedbygningen var i maurisk Stil og indeholdt Concertsal og Teater m. m. Det var Tivolis Skaber, Georg Carstensen, som her forsøgte at skaffe Tivoli en farlig Konkurrent. Carstensen var i sin Tid udtraadt af Tivoli's Bestyrelse og havde opholdt sig i Ud-

De gamle Hest omnibusser.

landet, og efter sin Hjemkomst opførte han som sagt „Alhambra“, men han døde, før det blev færdigt. „Alhambra“ aabnedes for Publikum i Sommeren 1857. Skønt Etablisementet virkelig var smukt, gik det ikke, og i 1868 nedlagdes det og Grunden udstykkedes til Byggegrunde.

Samtidigt med „Alhambra“ byggedes der paa den anden Side af Alléen et andet Teater, som hed „Odeon“. Det er det nuværende Betty Nansen-Teater.

Indbyggerantallet steg nu hurtigt for senere at tage et rivende Tempo. I 1860 havde Frederiksberg 8164 Indbyggere! Under saadanne Forhold var Sognefællesskabet med Hvidovre naturligvis ikke fordelagtigt, og paa Foranledning af Otto Müller, Hall, Emil Rosenørn, Casse m. fl. blev der i Rigsdagen indbragt et Forslag om en Lov om Frederiksberg Sogns økonomiske Styre. Forslaget blev vedtaget, og Loven traadte i Kraft d. 29. December 1857. Herefter blev Frederiksberg skilt fra Hvidovre og delt i et Bydistrikt og et Landdistrikt. Den kommunale Forfatning danner Grundlaget for Forfatningen af idag. Den københavnske Byggeslov blev med visse Ændringer udvidet til ogsaa at gælde for Frederiksberg.

Frederiksbergs Borgere havde hidtil ved frivillige Bidrag sørget for Gadernes og Vejenes Belysning, men Kommunen overtog nu denne Sag og afsluttede Kontrakt med det Danske Gascompagni. Der blev anlagt et Gasværk ved Ørstedvej, og i September 1860 tændtes Gaslamperne for første Gang paa de mest befærdede Gader i Frederiksberg By.

I Slutningen af Halvtredserne i forrige Aarhundrede var der en følelig Mangel paa Penge, og den private Byggevirksomhed laa derfor nede en Aarrække. Hidtil havde Frederiksberg kun haft een eneste Skole, som havde tilhuse i den gamle Degnebolig i Pilealléen. I 1863 byggede Kommunen en ny Skole i Falkonerallé. Paa Lampevejen opførtes samtidigt Kommunens Hospital og Fattighus, og i 1867 fik

Parti fra den gamle Ladegaardsaa.

Frederiksberg sit første Apotek, som laa paa Gammel Kongevej. Jernbanen til Roskilde blev i 1864 lagt om ad Frederiksberg, som derved blev Stationsby. Af største Betydning for Byens fremtidige Udvikling var Loven af 23. Februar 1866, som gav Frederiksberg Bydistrikt i Hovedsagen samme Næringsfrihed som Købstæderne. En anden Begivenhed fra disse Aar maa ikke glemmes; Forbindelsen med København blev væsentligt forbedret, idet den første Sporvognsline blev oprettet i 1863. Sporvognen kørte mellem Sankt Annæplads og Frederiksberg Runddel.

Omkring 1866 tog Byggevirksomheden og Anlægget af nye Veje atter Fart. I Bülowskvarteret opførtes nye Villaer, i 1866 anlagdes Platanvej, og samme Aar paa-begyndtes Opførelsen af det Classenske Fideikommis Arbejderboliger ved Godthaabsvej. I 1869 flyttede Fajancefabriken „Alumina“, som hidtil havde haft Lokaler paa Christianshavn, til Frederiksberg, hvor Grunden til vore Dages store Foretagende blev lagt. — Sankt Knudsvej, Niels Ebbesensvej og Bernstorffsvej anlagdes i 1868, og i Aarene 1870—72 anlagdes Alhambravej og Hauchsvej paa det nedlagde „Alhambra“s Grund. H. C. Ørstedvej var endnu ikke ført igennem til Gammel Kongevej, da Gaarden „Vilhelminelyst“ laa imellem, men i 1872 lykkedes det at erhverve denne Gaard med samtlige Jorder, og Ørstedvej kunde gennemføres, hvorved der var etableret en bred Forbindelsesvej mellem Gammel Kongevej og det københavnske Nørrebro.

I disse Aar fik Frederiksberg yderligere to Sporvognslinier. Frederiksberg Sporvejselskab var blevet oprettet og anlagde en Linie, som gik gennem Smallegade ad Gammel Kongevej til København, og Forstædernes Sporvejselskab anlagde en anden Linie, som gik fra Halmtorvet til Nørrebro over Vodrofsvej, Niels Ebbesensvej og Ørstedsvej. I Slutningen af 1869 fik Frederiksberg sit første Vandværk.

Vi gaar nu lidt tilbage i Tiden.

Ved den gamle Roskilde Landevej byggedes i 1692 et beskedent Hus. Det var Bakkehuset. Det laa tæt ind til en Skrænt, hvorfra det under stærke Regnskyl var udsat for en hel Vandflod, som mange Gange oversvømmede Gaardspladsen og anrettede Skade. Trods denne Ubehagelighed og trods det, at Vejen, som førte forbi, var mere Morads end Landevej, kom Bakkehuset paa Grund af sine smukke Omgivelser snart i høj Kurs. — Paa Christian den Sjettes Tid ejedes Bakkehuset af en kongelig Overberider, som erholdt Bevilling paa at holde Kro og desuden brygge og brænde, „saa at Øl og Brændevin derudi kunde consumeres“, hvad der selvfølgelig gjorde Stedet til en Attraktion.

I Midten af det attende Aarhundrede ejedes Stedet af Kaptajn Bülow, som afhændede det til Statsministeren, Grev Johan Ludvig Holstein Ledborg. Det var egentlig Grevens Hensigt at ombygge Stedet til en større Lystgaard, hvorfor han opkøbte tilliggende Jorder og indrettede et Orangeri ved Lindealléen. I Vinteren 1760 boede han i Bakkehuset, men da han kort efter afgik ved Døden, blev hans Planer aldrig udførte.

I 1762 erhvervedes Bakkehuset af kgl. Bygningsinspektør Conradi, som byggede det nye Bakkehus og tilbyggede to Fløje ved det gamle Bakkehus. Det er den ene af disse, som er det Råhbekske Hus. — Paa Conrads Tid var Bakkehuset udlejet til Sommergæster fra København.

I 1777 blev Bakkehuset solgt ved Auktion og erhvervedes af Livlægen von Berger. Efter Bergers Død ejedes Huset af Statsminister Chr. v. Brandt, men kun en kort Tid. Derefter af Kammerraad A. C. Windekilde og Grosserer Svønné Langkjær.

Da den nye Roskilde Landevej blev anlagt, gik Kroen i Bakkehuset stærkt tilbage, hvorfor den daværende Ejer begyndte at leje Værelser ud til Landliggere og ligeledes til von Bergers Gæster, som af en eller anden Grund ønskede at overnatte derude.

En af de tidligste Lejere var Digteren Pram, som beboede et billigt Værelse i den øvre Etage. Han var en trofast Gæst, som vendte tilbage Sommer efter Sommer. Det var Pram, som i 1780 fik sin unge Ven, Rahbek, ud paa Bakkehuset, hvor han tog Bopæl. Rahbek havde just da megen Modgang og mange Bekymringer, men Opholdet paa Bakkehuset gjorde ham godt, og han kom i Ligevægt igen.

Først fra 1787 tog Rahbek stadigt Ophold paa Bakkehuset, og han blev da boende her baade Vinter og Sommer.

Ejeren af Bakkehuset var paa dette Tidspunkt Rahbeks Universitetskammeret Johannes Orm, som imidlertid havde givet Studierne en god Dag og havde forskaffet sig Næringsbevis som Beværter, hvorpaa han blev Forpagter af Slotskroen og Ejer af Bakkehuset.

Det var i disse Aar, at Jens Baggesen fandt Vejen til Bakkehuset sammen med P. A. Heiberg, Collett og Malte Conrad Bruun og Begyndelsen til den Kreds af Dattidens store Aander, hvem Bakkehuset skylder sin Udødelighed.

Denne Epoke af dansk Aandsliv tog egentlig først sin Begyndelse i Efteraaret 1798, da Knud Lyhne Rahbek ægter Karen Margrethe Heger. — Ægteparret Rahbek var i det ydre meget forskelligt. Han var robust, hun spædlemmet. Han var fuldstændig ligegyldig med sin Klædedragt og sit Ydre, hun sirlig og velplejet. Det unge Ægteskabs første Vinter har sikkert været haard at komme igennem. De havde kun eet eneste Værelse, Rahbeks Arbejdsværelse, da det var det eneste, som kunde opvarmes.

Bakkehuset.

To Aar senere kunde Rahbek købe Bakkehuset med Haven og et tilliggende Vænge samt en Jordstrimmel langs Alléen. Bakkehuset var en trefløjet Bygning, og hver Fløj havde sin egen Have. Udenfor Kamra Rahbeks Vinduer laa hendes egen Have, hvor hun dyrkede sjældne Blomster og gjorde Forsøg paa at indføre nye Planter fra Udlandet, der hidtil havde været ukendt herhjemme, for Eksempel den dobbelte Viol og en meget smuk Lilie, som fik Navn efter hende. — Haven gik helt hen til det Sted, hvor nu Rahbeks Mindestøtte fra 1833 staar. I Udkanten var en Høj, hvorfra man havde vid Udsigt. Ved Fløjen mod Vest stod der fem høje Søjlepøpler, og Hække af Syrener og Guldregn dannede Grænsen mod Nabohaven.

Rahbeks Lejlighed var i Stueetagen, hvortil Indgangen førte gennem et smalt 2 Fags Værelse. Tilvenstre herfor var hans Studerekammer og tilhøjre Fru Rahbeks Havestue, Hjemmets Midtpunkt. Det var et rummeligt Værelse ud mod Haven. Fra eet af Vinduerne havde man Udsigt helt til Kalvebodstrand. Mellem Vinduet og Ovenen, paa Bagvæggen, stod en Kanapee. Over Divanen hang Hornemanns Portræt af Rahbek, paa den anden Væg Juels Maleri af Suhm og over det gamle Klaver Por-

trætter af Luther og I. P. Mynster. Midt i Stuen stod et stort Bord, der maatte tjene baade til Spise-, Skrive- og Læsebord samt til Arbejdsbord for Fru Rahbek, som her sysselsatte sig med sin Yndlingsbeskæftigelse: Æskemageri. — Fra Havestuen førte en Dør ud til Sovækammeret mod Gaarden. En Empiretrappe førte fra Stuen op til første Sal, som ogsaa udlejedes til Sommergæster.

Som Aarene gik udvidedes Kredsen af Husets Trofaste. Oehlenschläger fandt her sin tilkommende Hustru, Kamra Rahbeks unge Søster, Christiane Heger, og

Degneboligen i Pileallé.

Henrik Steffens, Hans Christian Ørsted, Anders Sandøe Ørsted, H. C. Andersen, I. P. Mynster og B. S. Ingemann sluttede sig til Husets Venner.

Man maa ikke tro, at Bakkehuset har været en litterær Salon. De Mennesker, som mødtes der, var knyttet sammen med oprigtigt Venskab og gensidig Forstaaelse, og det var Karen Margrethe Rahbek, som lyste over dem med sin Gerning.

Efter Rahbeks Død købtes Bakkehuset af Dekorator L. D. Hamm, som straks gik igang med at ændre det efter sin Smag, som desværre ikke var særdeles heldig. Midterpartiet i Rahbeks Fløj blev hævet, de tre Hjørnevinduer sænket og gjort større. I Stedet for Tapeterne blev der opsat Paneler. Kun den berømte Havestue forblev uforandret med Hensyn til Størrelse og Rumforhold.

Bakkehuset blev nu atter lejet ud til Sommergæster. I Sommeren 1842 beboede J. L. Heiberg og hans Moder de Rahbekske Stuer.

I Efteraaret 1845 boede Grundtvig paa Bakkehuset. Naar Aftenklokken fra Frederiksberg Kirke ringede Solen ned, sad Grundtvig ofte paa Højen i Haven og lod Tankerne vandre tilbage til Ungdomsaarene, da ogsaa han hørte til Bakkehuskredsen.

Det var her, han skrev „Kirkeklokke, ej til Hovedstæder“. — Det var ogsaa paa Bakkehuset, at en Skare Studenter hyldede ham efter det skandinaviske Studentermøde.

Den danske Kulturhistoriker, Troels Lund, har under hele sin Opvækst tilbragt Sommermaanederne herude sammen med sine Forældre. De boede i Fløjen mod Valby Bakke, som blev nedrevet omkring 1860.

1855 solgte den daværende Ejer, Kammerherre A. C. B. von Bibow Bakkehuset med Tilliggende til Komiteen for „Oprettelsen af en Helbredelsesanstalt for idiotiske

Adam Gottlob Oehlenschläger.

Børn“ for Kr. 25,000. Paa den tilstødende Grund opførtes en stor, ny Bygning. -- Derigennem er Bakkehuset blevet bevaret for fuldstændig Ødelæggelse, men dets Indre, Rahbekstuerne, henstod i mangfoldige Aar forfaldne og vanrøgtede, og først i den allerseneste Tid er det lykkedes at finde Midler til at bevare dette Minde om den største og smukkeste Tid i dansk Aandsliv.

Et andet Navn er uløseligt knyttet til Frederiksberg, eet af vore største, Oehlenschläger, som fødtes paa Frederiksberg d. 14. Novbr. 1779 og døde 20. Januar 1850. Faderen, Joachim Conrad Oehlenschläger, var Kammertjener hos Grev Adam Gottlob Moltke paa Bregentved og blev i 1777 gift med Grevindens Kammerjomfru, Martha Marie Hansen. Til at begynde med boede Ægteparret i et lille Bindingsværkshus ved „Jernporten“, som dannede Indgangen til Frederiksberg Allé fra Vesterbro. Det

er omtrent det Sted, hvor Oehlenschlægersgade gaar ud til Vesterbrogade. Joachim Oehlenschlæger blev imidlertid udnævnt til Organist ved Frederiksberg Slotskirke, og Familien flyttede derfra til Slottet. Senere blev den gamle Oehlenschlæger Fuldmægtig hos Slotsforvalteren og tilsidst selv Slotsforvalter. — Han var en munter og livsglad Mand med udpræget Kærlighed til Musikken, og Orgelspil og Salmesang hører til Digterens bedste Barndoms minder. Moderen havde en helt anden Indstilling til Livet. Hun var indadvendt, sentimental og meget religiøs, endnu præget af Pietismen.

Den lille Adam Oehlenschlæger oplevede paa Frederiksberg Slot en Barndom saa lykkelig som faa. I de smukke Omgivelser fik han allerede i sin tidligste Barndom de skønneste Indtryk, og det er intet Under, at Oehlenschlæger blev den store Tolker af vort Modersmaal. — Disse Indtryk fra Barndomsdagene delte Adam Oehlenschlæger med sin Søster Sophie, som blev gift med den Retslærde Anders Sandøe Ørsted. I sin Bog „Frederiksberg“, Side 91 og følgende, fortæller Knud Bokkenheuser følgende:

Det var ikke alene de kongelige, som i Frederik den Sjettes Tid elskede Frederiksberg Slot, men det var uden Undtagelse alle de, som boede paa Slottet eller var knyttet dertil. — Et levende Bevis herpaa atgiver Sophie Oehlenschlæger, som havde de herligste Minder derfra. Først sin Barndoms lykkelige Samliv med Broderen, Mindet om Julen, naar der blev sat store Tinfade paa Bordet i Stadsstuen, hvorpaa de gik ind i den anden Stue og læste Juleevangeliet og sang Julesalmerne sammen. Ogsaa de svære Dage mindedes Sophie Oehlenschlæger; da Søsteren laa syg og Moderens Melankoli tog til; Sorgen, da Edvard Storm kom og tog Adam fra hende; Moderens Død, da hun som attenaarig maatte tage sig af hele Huset.

Efter sit Bryllup med Anders Sandøe Ørsted laa Sophie Oehlenschlæger saa ofte som muligt paa Landet paa Frederiksberg, og i Efteraaret 1806 fik hun her den første Visit af Digteren Jens Baggesen. — Baggesen fandt næsten en Broders og Søns Plads i den Oehlenschlægerske Familie; særligt havde Baggesen vundet den gamle Oehlenschlægers Hjerter.

Mod Sønnen var den gamle Oehlenschlæger ikke altid lige blid, og Adam bevarede gennem alle Aarene sin dybe Respekt for Faderen; især naar det gjaldt Pengesager var den gamle ikke til at spøge med.

Det er paa Frederiksberg, at Adam Oehlenschlæger har fundet Inspirationen til sine smukkeste Værker, og det er paa Frederiksberg Kirkegaard han sover den sidste Søvn.

Som allerede ovenfor fortalt grundede Assessor Abraham Wüst et Teglværk i Smallegade, og man har Lov at tro, at dette Teglværk har leveret Sten til Frederiksberg Slot. — Gaarden, som rummede Teglværket, laa i Nærheden af Byens Gadekær, som stadig eksisterer og ligger ved Andebakken, og det er ganske ejendommeligt, at der paa samme Grund mange Aar senere skulde opstaa en anden Virksomhed, som skulde blive kendt over hele Verden. Det er paa det gamle Teglværks Grund, at først Fajancefabrikken „Alumina“ og noget senere den kongelige Porcelænsfabrik fik hjemme.

Som et meget beskedent Foretagende blev „Alumina“ i 1863 stiftet paa Christianshavn af August Schiøtz og førte en ret ubemærket Tilværelse, indtil Ingeniør Philip Schou, der dengang var 30 Aar, gik i Kompagni med Firmaets daværende Indehaver, Oberst C. E. Bech. Forretningen gik fremad, og da han saa, at Forholdene paa Christianshavn ikke egnede sig for større Udvidelser, saafremt saadanne paakrævedes, søgte han og fandt den gamle Teglgård i Smallegade.

Her laa allerede en landskendt og efter Forholdene meget stor Virksomhed, Nobels Tobaksfabrik.

Emilius Ferdinand Nobel var født i Assens d. 5. Maj 1810. Allerede som 8aarig havde han mistet sin Fader, og da der var flere Børn, og Kaarene i Hjemmet var smaa, blev han sendt hjemmefra for at opdrages hos en Slægtning i Roskilde. Faderen havde været Tobaksspinder, hvorfor Sønnen ogsaa valgte dette Haandværk. Som 25aarig aflægger han sin Mesterprøve for Tobaksspinderlauget i København, hvorefter han gifter sig og nedsætter sig i Nykøbing Falster, hvor han selv med een eneste Dreng som Hjælper spandt Tobak og rullede Cigarer hele den lange Dag. Forretningen gik fremad, særligt i Aarene 1835—1855, og blev en af de betydeligste i Danmark. I 1843 udnævntes Nobel til Borgerrepræsentant i Nykøbing og til Æresmedlem af den stedlige Industri- og Haandværkerforening. I 1854 flytter han til København, hvor han køber en Tobaksfabrik, som i 1814 var grundlagt af Chr. Kastrup. Et Aar senere indtraadte Th. S. Braun i Firmaet, som endnu eksisterer under Navnet Brødrene Braun.

Kort Tid efter købte Nobel Teglgaarden paa Frederiksberg og opførte her en ny Fabrik med 12 Arbejderboliger. Da „Alumina“ vilde flytte fra Christianshavn, kom Ingeniør Schou overens med Fabrikant Nobel om Teglgaardsgrunden, og de Nobelske Fabrikker flyttede til Christianshavn. Nobel var en meget virksom Mand, som nærede den livligste Interesse for Frederiksberg. Han var saaledes Medlem af Diakonissestiftelsens Bestyrelse.

Under Philip Schous Ledelse gik „Alumina“ fremad med store Skridt. I 1872 overgik Firmaet til et Aktieselskab, og i 1882 købte Alumina „Den kongelige Porcellænsfabrik“, som da ligeledes blev flyttet til Frederiksberg.

Endnu i den første Halvdel af Halvfemserne i forrige Aarhundrede laa der paa Købmagergade en gammel Gaard, som sikkert oprindelig har været en Adelsgaard, og det var her, at den kongelige Porcellænsfabrik i 1795 fik sit første Hjem.

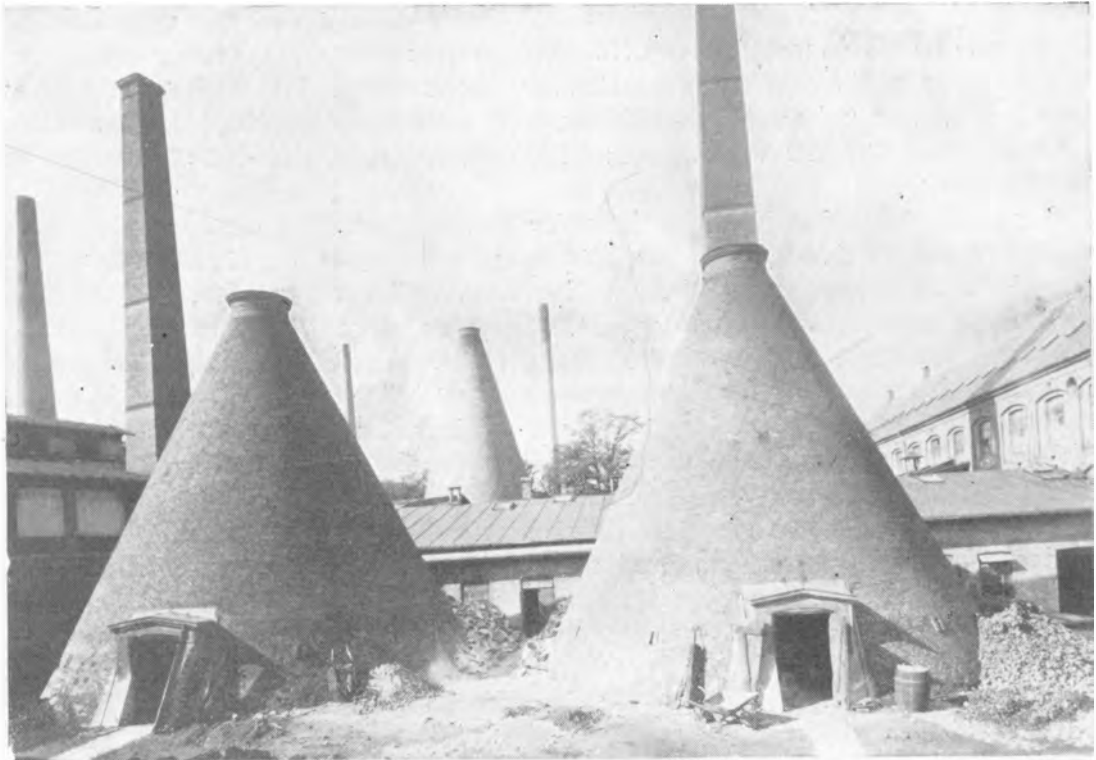
Den Mand, som tog Initiativet til Fabrikken Tilblivelse var Frantz Henrich Müller, hvis Navn er knyttet til hele dens glimrende Udvikling i det atten de Aarhundrede. Han var født den 17. November 1732 og kom i 1747 i Lære paa Kong Salomons Apothek paa Østergade. Hans Interesse blev hurtigt fanget af Kemi, Metallurgi og Mineralogi, og han erhvervede sig Kundskaber, som senere skulde komme ham til Nytte.

Det var en Tid, hvor Porcellænet var sjældent, og Kunsten at fremstille fint Porcellæn agtedes næsten lige saa højt som Guldsmageriet. Sammen med en Porcellænmaler Richter indgav Müller i 1765 Ansøgning om Understøttelse til gøre Forsøg paa at fremstille Porcellæn. Hjælp fik han, men for at eksistere maatte han samtidigt nedsætte sig som „Materialist, Laborant og Urtekræmmer“, og han var nødt til at tage farmaceutisk Eksamen, skønt han paa det Tidspunkt var 41 Aar gammel.

Han vilde imidlertid fremstille Porcellæn og blev ved med sine Forsøg, og i September 1773 kunde han præsentere sine første tre Stykker for Kong Christian den Syvende. — Christian den Syvende havde imidlertid ingen Interesse for Porcellæn og afslog derfor Müllers Anmodning om Hjælp til at anlægge en Fabrik. Müller gav ikke op, men opfordrede til at danne et Aktieselskab, men dengang var det sværere at tegne Aktier end nuomstunder, og der tegnedes kun een Aktie! Det var den tidligere Læge, Konferensraad Holm, Generaldirektør for Postvæsenet og Kabinetssekretær hos Enkedronning Juliane Marie, som løb Risikoen.

Holm interesserede sig levende for Müllers Projekt og gik til Enkedronningen for at tale Fabrikens Sag med det Resultat, at Müller d. 13. Marts 1775 fik Privilegium

til at lave Porcellæn i alle Kongens Riger og Lande. Yderligere skaffede Enkedronningen ham 19,000 Rdl., og der blev dannet en Direktion, hvori Konferensraad Holm, Kammeraad Suhm, General Eickstedt og Etatsraad Ove Høegh-Guldberg havde Sæde. Müller var ikke „fin“ nok til selv at faa Plads i Direktionen. Han blev Fabrikmester og maatte underskrive en edelig Forsikring om, at han vilde forblive paa Fabrikken, saalænge Gud undte ham Helsen og Kræfter, ligesom han paa det kraftigste maatte forpligte sig til aldrig til noget Menneske at aabenbare det allermindste af, hvad han vidste om Porcellæn.

De gamle Brændeovne paa den kgl. Porcellænsfabrik.

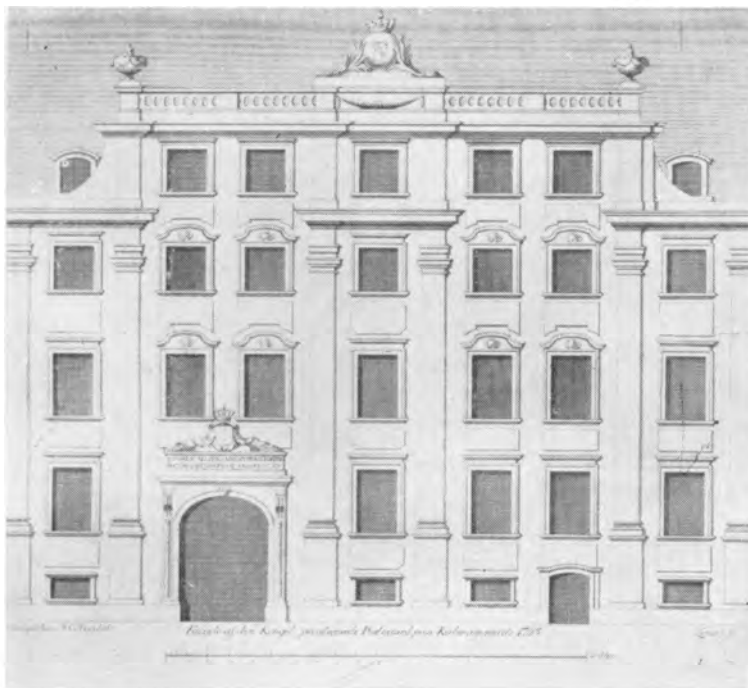
Nu kom en arbejdsom Tid for Müller. Fra Klokken fem om Morgenen til syv om Aftenen maatte han slide i det, og desuden ledede han hyppigt Brændingen om Natten. — Det var af egen Lomme, at Müller betalte Udgifterne for at faa A. C. Luplau fra Porcellænsfabriken i Fürstenberg hertil som Modelmester. Luplau var „Brogetmaler“ i Modsætning til de sædvanlige „Blaa-Malere“. Desuden ansattes J. C. Bayer, hvem vi skylder det berømte „Flora-Danica“-Stel.

Til at begynde med var Arbejderne paa Porcellænsfabriken for Størstedelen Soldater og Læredrenge. Endelig lykkedes det at faa fem Arbejdere herop fra Meissen, men de var ilde lidte af Fabrikens egne Folk og kom heller ikke til at gøre megen Nytte. Tværtimod foraarsagede de Ufred og Spektakler, og tilsidst maatte Müller lade dem sætte paa Gaden med Magt.

Langt om længe naaede Müller sit Maal. Han blev Fabrikens Leder og samtidig Justitsraad. Endvidere fik han Lov til at aabne et Udsalg, og der blev udstedt Forbud mod Indførsel af fremmed Porcellæn.

Under Müllers Regime blev der fremstillet mange herlige Ting. Foruden det pragtfulde „Flora-Danica“-Stel, der nu findes paa Rosenborg, maa nævnes: „Juliane Marie-Stellet“ i Ludvig den XVI's Stil og et Par Grupper: „Fløjtespilleren“ og „Damen, der drikker The“.

Efter Müllers Død havde Porcellænsfabrikken trange Aar og manglede den dygtige Ledelse. Det var just i Perioden efter det engelske Bombardement af København og under den haarde økonomiske Krise, som ramte hele Landet. Fabrikkens Virksomhed led stærkt derunder, og i 1810 maatte man endog indstille hele Virksomheden for en Tid.

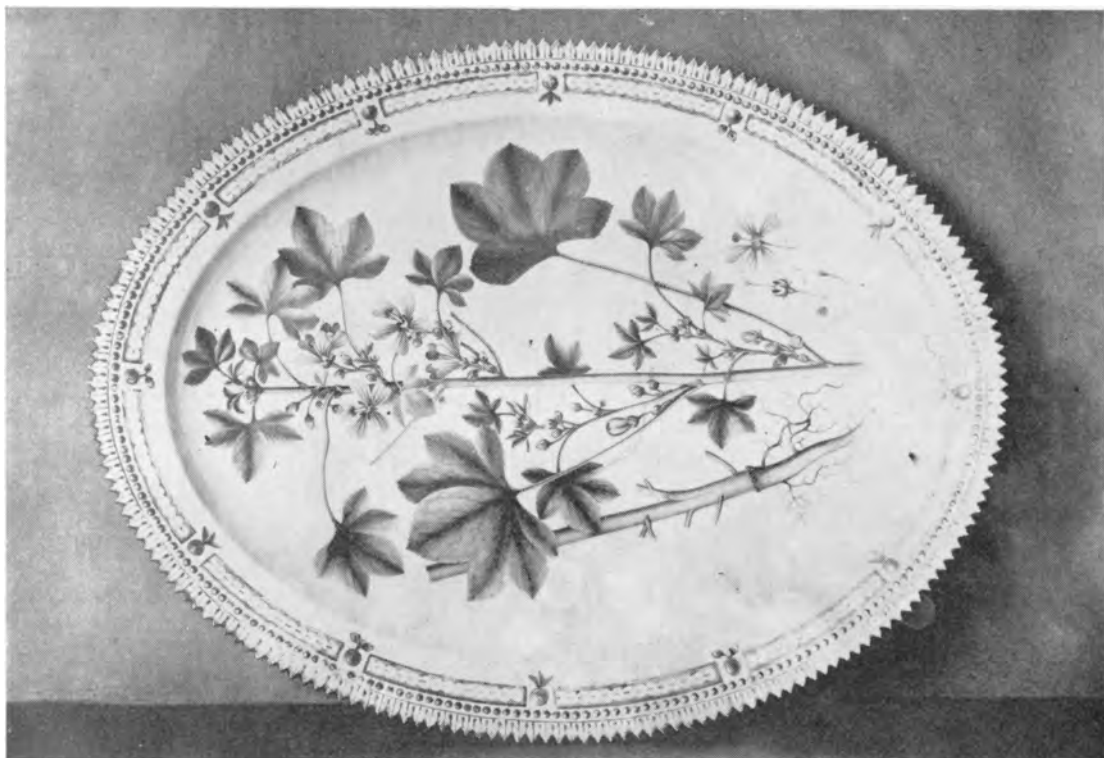
Gaarden paa Købmagergade.

I 1824 blev Professor G. Hetsch Fabrikkens kunstneriske Leder, og han forsøgte at faa den igang igen. Datidens Stil var imidlertid i sig selv en stor Hindring for Arbejdet. Det var Empiretiden, og de rette Linier og de skarpe Konturer egnede sig ikke for Gengivelser i Porcellæn. Man forsøgte vel at udføre en Del store, meget monumentale Opsatser, men det blev for største Delen ved Tegningerne. — I flere Aar havde Fabrikken givet Underskud, og den blev derfor omkring 1825 underlagt General-Postdirektoratet, hvad der dog ikke ændrede den økonomiske Situation. — I 1825 var der kun 68 Personer beskæftiget paa Fabrikken, og den gav et Underskud paa 15,000 Rdl., og Underskudet var jævnt stigende og naaede i 1852 den for Datidens Forhold ret antagelige Sum af Rdl. 27,000.

Efter at Enevoldsherredømmet i 1848 var ophørt, mistede Fabrikken ogsaa sin Berettigelse som kongeligt Foretagende. Statskassen betragtede Fabrikken som et højt uvelkomment Passiv, og som Situationen var, var der ingen Udsigt til snarlig Bedring, da Fabrikkens Varer og Omsætning langtfra var lovende. Rigsdagen besluttede derfor efter lange Debatter at afhænde Fabrikken, som derefter blev udbudt

ved to Auktioner uden Resultat. — I December 1867 købtes endeligt hele Fabrikken af Grosserer A. Falck for Rdl. 135,000. Foruden hele Fabrikken paa Frederiksberg medfulgte den gamle Ejendom paa Købmagergade.

Under Falcks Regime kom Fabrikken atter paa Fode. Det var Administrator Holm, der var den egentlige Leder, og denne dygtige og samvittighedsfulde Mand fik Fabrikken til at give Overskud. Rent kunstnerisk er den Falck-Holmske Periode uden Betydning. Man indskrænkede sig til at lave gangbare Handelsvarer. Et sikkert fornuftigt Købmandsstandpunkt i Betragtning af de økonomiske Vanskeligheder, Fabrikken Aar ud, Aar ind havde haft at slaas med.

Del af Flora Danica-Stellet.

I 1863 grundlagdes paa Kristianshavn Fajancefabrikken „Alumina“ af August Schiøtz. Ogsaa denne Fabrik begyndte under meget trange Forhold, men da i 1868 cand. polyt. Philip Schou traadte til, kom der Fart i Tingene. Allerede det følgende Aar flyttede Fabrikken til Smallegade og udvidedes nu Gang paa Gang. I 1872 overgik Fabrikken til et Aktieselskab med en Kapital paa Kr. 800,000, hvis administrerende Direktør Philip Schou blev.

I 1882 købte „Alumina“ den kongelige Porcellænsfabrik, og Aktiekapitalen blev udvidet til Kr. 1,200,000. Det var kun Virksomheden og Modellerne, som købtes. Den gamle Bygning paa Købmagergade forblev i Grosserer Falcks Eje. Til Brug for den kongelige Porcellænsfabrik blev der nu paa „Alumina“s Grund ved Smallegade opført helt nye Bygninger samt to Ovne af en helt ny Konstruktion — Direktør Schou's egen —. Ovnene var meget store, hver af dem var beregnet til ca. 15,000 Stk. almindelig Fabrikationsvare. Til Udsalget blev der lejet store Lokaler paa Amager-

torv. Alle disse Udvidelser kostede mange Penge, og Udsigterne for Porcellænsfabrikken var langt fra gunstige; thi af den gamle, i sin Tid berømte Fabrik var der strengt taget ikke andet end Navnet tilbage. De skønne, gamle Modeller var delvis tilintetgjorde, og forøvrigt var de for længe siden ude af Mode. Noget særligt Mønster havde man ikke, men kopierede, hvad man fandt i Byens Porcellænsforretninger og dekorerede Kopierne med „Musselmønstret“. Nu og da blev der udført en Jubilæumsvase, men som Regel var det en af Hetsch's gamle Forme, som maatte holde for.

Det var Direktør Schou klart, at der maatte foretages noget alvorligt, hvis man

Del af Flora Danica-Stellet.

skulde gøre sig Haab om at faa den gamle Fabrik igang igen. Han saa sig derfor om efter en egnet kunstnerisk Leder, og hans Valg faldt paa Arnold Krog, som tiltraadte Stillingen den 1. Januar 1885.

Krog var baade uddannet som Arkitekt og Maler, men til Porcellænets vanskelige Teknik havde han intetsomhelst Kendskab. Den første Tid maa derfor have været svær for ham. Det gik imidlertid hurtigt op for Krog, at Porcellænet i sig selv er et pragtfuldt Materiale, og at den Fejl, som man hidtil havde begaaet, nemlig at overmale og overdekorere Porcellænet, saa man intet kunde se af det selv, i Fremtiden burde undgaaes. — Saafremt man overhovedet skulde male paa Porcellænet, gjaldt det om at faa Farverne til at trænge ind i det, saa at Overfladen beholdt hele sin skønne, blanke Karakter, og naar man paa Tallerkenerne kunde male Streger og Prikker, maatte man ogsaa kunne male noget andet, naar Formen egnede sig dertil. Krog begyndte sit Arbejde, og Resultatet deraf var, at Grundkarakteren i Underglasurmaleriet blev fastslaet, og den blev ikke senere ændret.

Det kom nu an paa at finde Motiver. Philip Schou og Krog foretog en Rejse sammen til Holland, Belgien og England, men fandt intet af særlig Interesse, skønt de paa Udstillingen i Antwerpen saa mange meget smukke Ting fra de største Porcellænsfabrikker i Europa. — Aaret efter traf Krog i Paris Mr. S. Bing, som lige var vendt tilbage fra Kina og Japan med en overordentlig righoldig og smuk Samling af gammelt Porcellæn, Bronze, Stentøj, Elfenben, Haandtegninger og Farvetryk. Hele denne Rigdom af skønne Farver og Forme, hele denne Kompositionsrigdom inspirede Krog, og fra den Tid begynder en ny Periode for Fabrikken. — Det var blevet Krog klart, at Motiverne skulde tages fra Naturen, fra selve Danmarks Natur, og alt det stiliserede skulde bort. Der var Motiver nok at tage af: Sol og Lys, Himmel og Hav, Dyr og Planter, Mark og Skov og saaledes i Uendelighed.

Og saa begyndte Arbejdet. Billedhugger Liisberg blev ansat som Modelerer, en ung Lærling fra „Alumina“, Hallén, kom over paa Porcellænsfabrikken som Medhjælper. Ph. Schou var utrættelig i at opmuntre sine Medarbejdere, og trods alle Vanskeligheder, som i Begyndelsen viste sig, var han overbevist om, at Fabrikken dog tilsidst vilde have Heldet med sig.

Paa den store nordiske Udstilling i København i 1888 skulde Fabrikken for første Gang vise sine nye Ting. Det var ikke kostbare Ting, som udstilledes her, og der var heller ikke meget, men dog vakte det udstillede en vis Opsigt hos Udlændingene. Det musselmaalede Bordservice fremtraadte saaledes i en ny og forbedret Skikkelse.

I 1889 skulde Verdensudstillingen i Paris aabnes. Her skulde den kongelige Porcellænsfabrik for første Gang vise sig Side om Side med de berømte Fabrikker: Sèvres, Havilland, Minton, Royal, Derby og mange andre og desuden med Japanerne. Kun ca. 7 Kvadratmeter Plads var stillet til Fabrikkens Raadighed, det var jo ikke meget, men man havde udstillet Genstande i Glasmontren, der snart trak Kændere og Fagmænd til, som beundrede og misundte „La manufacture royale“. I „Gazette des beaux Arts“ skrev Direktør Garnier fra Sèvres:

„De fremmede Porcellænsfabrikker, hvoraf nogle i 1878 syntes at skulle blive „farlige for os i Fremtiden, synes ikke at have gjort Fremskridt. Imidlertid danner den kongelige Porcellænsfabrik i København en Undtagelse herfra. Deres „Udstilling, der er virkelig smuk, er som en uventet Aabenbaring, og den bringer saa at sige en hel ny Tone ind i Porcellænets Kunst. Intet er mere simpelt end disse Porcellæner, der fra den første Dag tiltvang sig en saa stor Beundring. En Smule Blaat, nogle Stænk Grønt, undertiden en Anelse af Rødt, det er alt. Men det blaa er saa fiint, saa lækkert, man kan næsten sige saa distingveret, det grønne og røde saa blødt harmonisk, Stoffet saa smukt, og dette lidet er anvendt med en saa fuldkommen dekorativ Forstaaelse, en saa stor Sikkerhed i Tegningen og i enkelte Tilfælde med en saa forbløffende Dristighed, at det længe vil forblive i de manges Erindring, som interesserer sig for „Ildens Kunst.“

Det kan næsten kaldes en Triumf for Fabrikken! Priserne, der til at begynde med var ansat ret beskedent, blev forhøjede, nogle af dem endog ret betydeligt. — Samlere og Kændere flokkedes om Montren, og 14 Dage efter Udstillingens Aabning var alt, der blot havde nogenlunde kunstnerisk Værd, solgt. — Den kongelige Porcellænsfabrik blev belønnet med „Grand prix d'honneur“.

Efter denne straalende Succes kom der rigtig Fart i Udviklingen. I 1893 oprettedes en Afdeling for mindre Genstande og samtidigt begyndes Produktionen af de saa efterspurgte og for Fabrikken saa karakteristiske Dyr, udførte i Porcellæn. Det første Dyr, som udførtes, var en lille Torsk. Fiskens glatte og blanke Overflade synes som skabt for Gengivelse i Porcellæn. Derefter fremstillede man nogle Hundehvalpe, som gjorde stor Lykke, og Følgen blev, at man maatte lave mange andre Dyr for at tilfredsstille Efterspørgslen. Ligeledes gik det med Vaserne og Platterne, ogsaa her kom man ind paa talrige Modeller, men samtidigt beholdt man det gode gamle „Københavnske Porcellæn“, det musselmaalede Service, som man kan finde overalt paa Jordkloden.

Gennemførelsen af H. C. Ørstedesvej førte i Halvfjerdsenerne af forrige Aarhundrede til en stærk Bebyggelse saavel ved Ørstedesvej som i de omliggende Kvarterer. Ved den Del af Vesterbrogade, som hører under Frederiksberg og ved den daværende Winstrupsvej opførtes en Del store Bygninger, og ved Enden af Smallegade opførtes Diakonissestiftelsen med Emmaus-Kirken.

Omkring 1876 anlagdes Steen Blichersvej, Poul Møllersvej o. fl. a. mellem Frederiksberg Have og Smallegade. I 1879 Rathsacksvej, Chr. Winthersvej og flere mellem Gamle Kongevej og Falkoneralléen. — I 1878 anlagdes ved Grøndal et kommunalt Vandværk og en Overenskomst blev afsluttet med Fabrikant Andersen, gaaende ud paa, at han skulde beholde Retten til Vandforsyning i den Del af Kommunen, der laa Øst for Bülowvej og Hauchsvej, medens den øvrige Del skulde forsynes fra det kommunale Vandværk.

Det var i Firserne af forrige Aarhundrede, at Byggeriet tog Fart paa følgende Steder: ved Vodrofsvej, hvor Marstrands store Bryggeri allerede laa, blev flere af de smaa Sideveje anlagte og bebyggede. Paa Frydendalsvej og Amicisvej blev der opført flere Bygninger, og paa det kongelige Haveselskabs tidligere Areal ved Frederiksbergalléen anlagdes flere Gader. Paa Hjørnet af Falkoneralléen og Lampevejen (nu Howitzvej) opførte Kommunen i 1886 en Administrationsbygning. For at give et Billede af den rivende Fart, hvormed Frederiksberg har udviklet sig i Løbet af snart et Aarhundrede, anføres allerede her følgende Tal:

I 1850 var der i Kommunen ca. 200 Bygninger. Omkring 1865 ca. 550. Ved Slutningen af 1887 ca. 1825 Bygninger. I 1916 var der 4000 Huse og den 5. November 1930 ca. 5356, et Antal, som er vokset jævnt siden.

En endnu bedre Illustration er Befolkningstilvæksten, som stiller sig saaledes:

I 1801 havde Frederiksberg 1172 Indbyggere. Tilvæksten var dengang langsom og jævn, og Befolkningstallet naaede i 1860 kun 8164. Ti Aar senere er Tallet mere end fordoblet, nemlig 16,878. Femten Aar derefter, 1885, findes der paa Frederiksberg 34,513 Fastboende, og Antallet stiger hurtigt Aar for Aar.

I 1895 har Frederiksberg	56,100	Indbyggere.
„ 1900 „ „	73,843	„
„ 1905 „ „	83,237	„
„ 1910 „ „	96,603	„
„ 1920 „ „	104,994	„

Hermed synes Højden, i hvert Fald for en Tid, at være naaet, for i 1923 er Befolkningstallet gaaet tilbage til 103,600, og i 1924 synker det yderligere til 103,579. Derefter stiger det igen og naar i 1933 112,656.

Da den kommunale Forbindelse mellem Frederiksberg og Hvidovre Sogn blev op-

hævet ved Lov af 29. December 1857, grundlagdes Frederiksbergs Kommunes Selvstændighed. — Ved Lov af 7. April 1899 udskiltes Frederiksberg fra Københavns Amtsrådsreds, og det blev bestemt, at den i Forhold saavel til Kredsen som til de sjællandske Købstæder skal betragtes som Købstad. Bygningsmyndigheder og Matrikulsvæsenet var ved Love af 21. Februar 1923 og 1. Maj 1923 overgaaet til Kommunalbestyrelsen og Byen styres som Købstad i Henhold til Lov om Ændringer i og Tillæg til Loven af 1868 om Købstadskommunernes Styrelse af 1. Marts 1919 („Borgmesterloven“). I denne Lov bestemmes, dels at Kommunen, for saa vidt angaar de i Loven fastsatte Bestemmelser, bliver at anse som en Købstad, dels at den nærmere Ordning bliver at fastsætte i en af Kommunalbestyrelsen vedtaget og af Indenrigsministeriet stadfæstet Vedtægt.

En saadan „Vedtægt for Styrelsen af de kommunale Anliggender“ blev vedtaget den 17. Marts 1919 og stadfæstet den 6. Oktober samme Aar.

Denne Vedtægt tilligemed „Forretningsorden fra Frederiksberg Kommunalbestyrelse“, vedtaget den 13. Oktober 1919, og „Regulativ for Frederiksberg kommunale Forvaltning“, vedtaget den 13. Juni 1927 og stadfæstet den 25. Juli samme Aar, danner Grundlaget for Kommunens nuværende Styrelse og Administration.

Kommunalbestyrelsen bestaar af 19 Medlemmer, blandt hvilke vælges en Formand, Borgmesteren, en Næstformand og de fornødne staaende Udvalg samt en Magistrat. Magistraten bestaar af 4 Raadmænd og Borgmesteren, som er Formand.

Kommunalbestyrelsen afholder ordinært Møde den anden og fjerde Mandag i hver Maaned. Budget og Regnskab forelægges i første ordinære Møde i November Maaned.

Udførelsen af Kommunalbestyrelsens Beslutninger og den øvrige udøvende Myndighed i Kommunens Anliggender, hvis Varetager ikke er overdraget de staaende Udvalg eller andre, paa hviler Magistraten med Bistand af den kommunale Forvaltning. Af de staaende Udvalg nævnes: Budgetudvalg, Teknisk Udvalg, Skatteudvalg, Bolig- og Ejendomsudvalg, Hospitaludvalg, Udvalg for de kommunale Værker, Udvalg for offentlig Forsorg, Enkebørnsunderstøttelsesudvalg, Udvalg for Andrægninger, Udvalg for Tilskud til sociale Formaal, Udvalg for kulturelle Formaal, Næringsudvalg, Legat-udvalg.

Borgmesteren, der er lønnet, leder Kommunalbestyrelsens Forhandlinger, underskriver alle fra Kommunalbestyrelsen udgaaede Skrivelser og forpligtende Dokumenter samt Indtægts-, Udgifts- og Afgangsrdrer, har Indseende med hele Kommunens Administration og udfører af Øvrighedsforretninger: Borgerlig Vielse.

Den kommunale Forvaltning ledes af 5 Direktører, der gennem nedenstaaende Afdeling udfører den daglige Administration:

Kommunalbestyrelsen vælger for 4 Aar ad Gangen en af Direktørerne til Kommunaldirektør. Denne har foruden Administrationen af den ham underlagte Afdeling at yde Kommunalbestyrelsen, Magistraten og Borgmesteren den fornødne direkte Bistand og har specielt at sørge for, at vedkommende Direktør faar Lejlighed til at afgive Erklæring over enhver Sag, inden den af det paa gældende Udvalg eller Magistraten tilstilles Kommunalbestyrelsen til Afgørelse. Han er desuden Organ for den samlede Forvaltning i de Tilfælde, hvor ovennævnte Myndigheder maatte ønske at indhente en samlet embedsmæssig Erklæring, der forudsætter en forudgaaende Raadslagning mellem Direktørerne. For hans Virksomhed tillægges der ham et aarligt Honorar efter Kommunalbestyrelsens Bestemmelse.

Direktørerne bestyrer hver for sig og paa eget Ansvar overfor de dem overordnede Myndigheder følgende Afdelinger:

I. Den juridiske Forvaltning. Denne bestyres af den juridiske Direktør. Herunder hører Forsørgelsesvæsenet med Fattigvæsen-, Aldersrente-, Enkebørnsunderstøttelses- og Børnetilsyns-Sager m. v., Sager om Tilskud til Sygekassen, Hjælpekassen, Arbejdsløshedskassen og andre lovfæstede Institutioner af lignende Art, Sager angaaende Boligbyggeri og Boliganvisning til Husvilde m. v., Beværterbevillingsnævns-Sager, Autorisation af Gas- og Vandværker samt Elektro-Installatører; Legatsager, Sager vedrørende borgerlig Ægteforening og Ægteskabssager i H. til Lov Nr. 276 af 30. Juni 1922, Valgvæsen, derunder Affattelse af Valglistor, alle Anliggender af rent juridisk Natur, Udarbejdelse af Kommunalbestyrelsens skriftlige Udfærdigelser; overhovedet alle Sager, der ikke er eller bliver henlagt til nogen af de andre Forvaltninger.

Hjørnet af Vodroffsvej i ældre Tid.

Forvaltningen er delt i Sekretariatet med en særlig Afdeling for Legat-, Valg- og Ægteskabssager, Forsørgelsesvæsenet med Afdelinger for Fattigvæsen, Aldersrente, Enkebørnsunderstøttelse, Børnetilsyn m. v.

II. Den kulturelle Forvaltning. Denne bestyres af Skoledirektøren. Herunder hører Bestyrelsen af Skolevæsenet — saavel de højere som Folkeskolen — i Overensstemmelse med den af Undervisningsministeriet stadfæstede Skoleplan. Desuden Bestyrelsen af Kommunebibliotekerne, den tekniske Undervisning, de kommunale Fortsættelseskursus, Skolebørns Bispising og andre offentlige Foranstaltninger til Fremme af Oplysning eller Beskyttelse af Børn.

III. Den tekniske Forvaltning. Denne bestyres af den tekniske Direktør. Herunder hører Bestyrelsen af alle tekniske Anliggender, der ikke hører under Forvaltningen af de kommunale Værker, navnlig: Matrikulsvæsenet og Bygningsvæsenet, der begge ifølge særlige Love er overgaaet helt til Kommunen, Brandvæsen, Vej- og Kloakvæsen, offentlige Anlæg, Forbrændingsanstalt, Renovationsvæsen, Kommunens egen Bygge-

virksomhed samt Tilsyn med ethvert Anliggendes tekniske Styrelser, selvom det iøvrigt hører under nogen af de andre, ikke-tekniske Afdelinger.

Forvaltningen er delt i Sekretariatet, 1. og 2. Ingeniøraftdeling, Arkitektafdeling, Opmaalings- og Matrikulsafdeling (Stadslandinspektørens Kontor), Brandvæsenet, Bygningsinspektoratet.

IV. Forvaltningen af de kommunale Værker bestyres af Direktøren for de kommunale Værker. Herunder hører Gas-, Vand- og Elektricitetsforsyningen; Driften af de kommunale Værker; Gadebelysning samt Kontrollen med de elektriske Sporvogne (som drives af Københavns Kommune).

Forvaltningen er delt i Fællesadministrationen, Elektricitets- og Vandværkerne, Gasværket, Lednings- og Installationsafdelingen.

V. Den økonomiske Forvaltning bestyres af den økonomiske Direktør. Herunder hører de almindelige økonomiske Anliggender, Skattevæsenet — saavel Staten som Kommunen vedrørende —, Folkeregisteret; Sager om Lønninger, Pensioner, o. s. v.; Bestyrelsen af Kommunens Formue og Gæld; Udarbejdelse af Kommunens Budget og Regnskab, Kasse- og Regnskabsvæsenet med Undtagelse af, hvad der særligt er henlagt under de andre Forvaltninger, Bestyrelsens og Kommunens Ejendomme, Bestyrelsen af Hospitaler og lignende Anstalter, overhovedet ethvert Anliggende af økonomisk Natur, som ikke er henlagt under nogen anden Forvaltning.

Forvaltningen er delt i Sekretariatet, Kasse- og Regnskabsafdeling for den samlede Kommune, Skattevæsenet med Folkeregisteret, afdelt i 1. og 2. Kontor henholdsvis for Ligning af personlig Skat og Skatteopkrævning samt Folkeregister, og for Regnskabssager, Ejendomsskat, Erhvervs- og Selskabsskat m. v., Administrationer af Kommunens Ejendomme, Hospitalskontoret.

Udenfor de kommunale Forvaltninger virker efter Regler, væsentligt tilsvarende de i Købstæderne og Københavns Kommune gældende, Politimesteren med Politii-, Sundheds- og Næringsvæsen (Firma- og Handelsregister) Amtslægen, Stadsdyrlægen, Begravelsesvæsenet, de selvejende Kirker. Udskrivningsvæsenet samt forskellige Raad og Kommisioner.

Foruden Frederiksberg Have er der endnu en Have, som i Egenart og Skønhed er enestaaende: Det kongelige Haveselskab. —

Haveselskabet stiftedes den 23. September 1830 paa Initiativ af Oberst d'Origny, som var Chef for Prins Christians Regiment. Medstifternes Navne var: Professor Withusen, Overkirurg Etatsraad Nissen, Legationsraad Hammeken, Justitsraad Schiern, Hofbygmester Koch, Dispatcheur Aagesen, Etatsraad Bech og Kancellisekretær Behn. Til at begynde med var Selskabets Navn: „Selskabet til Blomsterkulturens Fremme“. Kontingentet var 6 Rigsdaler aarligt.

Selskabet havde til Formaal at beskæftige sig med „alle blomstrende Vækster, der egnede sig til Havekultur, og alle saadanne Potteplanter, som kunde overvintres uden Drivhuspleje. Udelukket var derimod saadanne Vækster, hvorved tilsigtedes at vinde Frugter, saavel som Køkkenurter og Træer, som henhører under Skovkulturen“. Det maa erindres, at det drejede sig om et udpræget Amatørselskab.

De første Aar holdt Selskabet om Sommeren ugentlige Sammenkomster den første Mandag i hver Maaned i den botaniske Have, de andre Mandage hos Gartner Ohlsson paa Østerbro.

I August 1833 lejede man af Gartner Danchert paa Østerbro $\frac{1}{2}$ Tønde Land med

Forpligtelser for Gartneren til i Haven at plante, hvad Selskabet købte, og overvintre Planter baade for Haven og de enkelte Medlemmer.

De ugentlige Sammenkomster hos Gartner Ohlsson havde en selskabelig Karakter. Man drak Te, underholdt sig om Planter, byttede Stiklinger og Blomsterløg og saa paa Plantenyheder. Det var kun Blomsterplanter, der egnede sig til Havekultur paa Friland, og Potteplanter, som kunde overvintres uden Drivhuspleje. Man forskrev i Fællesskab Frø, Planter og Blomsterløg fra Ind- og Udland. Møderne henlagdes nu til den hos Gartner Danchert lejede Have og fortsattes senere under lignende Former i Selskabets egen Have indtil 1840.

Parti fra Haveselskabets Have.

I 1834 optoges Dyrkningen af Frugttræer, Buske og Køkkenurter, og Selskabets Navn ændredes til „Selskabet til Havedyrkningens Fremme“. Samtidig mistede Selskabet noget af sin udprægede Amatørkarakter, og det ser ud, som om dets oprindelige Formaal til Tider har været sat i Skyggen af Interessen for det økonomiske Havebrug. I hvert Fald var Selskabet gennem mange Aar det førende ogsaa paa det økonomiske Havebrugs Omraade og Bindeled mellem dette og Staten. Først i Tyverne af dette Aarhundrede er det vendt tilbage til sin oprindelige Opgave: Blomsterne.

Gennem Aarene har Selskabet været i Berøring med næsten alle Grene af Havebruget og har overalt hjulpet med at komme over Vanskelighederne. Da Selskabet stiftedes, var trykte Plantekataloger en Sjældenhed, og for at afhjælpe denne Mangel tog man allerede i 1831 og gentagne Gange senere Initiativet til at lade saadanne Kataloger fra danske Handelsgartnerier trykke.

Med Hensyn til Udstillinger af Blomster, Frugt og Urter er Haveselskabet Bane-

bryder og allerede i 1832 tilvejebragtes den første. Selskabet fik til Opgave at sørge for Danmarks Deltagelse i tilsvarende Udstillinger i Udlandet og har der vundet Anerkendelse og flere Medailler.

For hundrede Aar siden kendte man ikke Blomsterforretninger som nu, og det er derfor interessant at læse følgende i Selskabets Beretninger for 1834:

„For at kunne etablere et Blomsterudsalg i København, der i Begyndelsen af „30erne hersteds endnu var noget ganske nyt, viste det Classenske Fideicommis „og Landhusholdningsselskabet den Imødekomhed hertil at bevilge 100 og 150 Rdl.

Stenhøjen i Haveselskabets Have.

„Derved og ved at udskrive et ekstra Medlemsbidrag paa 4 Rdl. og 48 Sk. „sattes Selskabet i Stand til at leje et Locale til Udsalg af blomstrende Potteplanter, „hvor Handelsgartnerne „gratis“ kunde hensætte de til Forhandling bestemte Planter“.

Det var saaledes Selskabet, som startede det første rigtige Blomsterudsalg i København, hvor Handelsgartnerne uden at betale noget kunde indlevere deres Blomster og Planter til Salg. Efter faa Aars Forløb kunde Foretagendet staa paa egne Ben.

Samme Aar begyndte Selskabet Udgivelsen af den første danske Havetidende, som udkom i 9 Bind og ophørte med Udgangen af 1843.

Ved Generalforsamlingen af 18. Februar 1835 frabad Formanden, Oberst d'Origny sig Genvalg. Hans Efterfølger blev den bekendte Botaniker og Politiker Joachim Frederik Schouw, een af de fem Universitetsprofessorer, der er hædret med Buste foran Universitetet paa Frue Plads. Ved Professor Schouws Tiltrædelse var Medlems-tallet vokset til 166.

Lejemaalet af Haven hos Gartner Danchert var afsluttet paa 6 Aar, men man var allerede kommet til Erkendelse, at det var ønskeligt at eje en større og egen Have.

Ved Tegning af Aktier og frivillige Bidrag lykkedes det at samle 1098 Rdl., og paa meget lempelige Vilkaar kom Selskabet i Besiddelse af sin første Have. Den bestod af $3\frac{1}{2}$ Td. Land af den saakaldte „Studevang“ ved Frederiksberg Allé, der hvor „Haveselskabets Vej“ nu ligger, og Prisen var 4950 Rdl. Ved Hjælp af 40 Fæstnings-slaver anlagde man nu en for sin Tid mønstergyldig Have. Det var baade en Pryd-have og en Forsøgshave, som gennem Tiderne kunde glæde sig ved stærkt Besøg. Anlægsomkostningerne var smaa, de beløb sig kun til 482 Rdl. Gennem 47 Aar havde

Tulipanerne blomstrer. Haveselskabets Have.

Selskabet her den Virkeplads, hvorfra det trods Vanskeligheder og Pengemangel udøvede en betydelig Virksomhed.

Først under Lensbaron Zytphen-Adelers trettenaarige Formandsskab (1862—1875) lykkedes det at forbedre Selskabets økonomiske Forhold, og i Forening med dets mangeaarige Sekretær, Justitsraad Holm, konsoliderede han Selskabet saaledes, at det uden alt for store økonomiske Sorger kunde se sin Fremtid imøde.

Lidt efter lidt voksede Byen ud over det aabne Land, og Selskabets Have delte snart Skæbne med alle de andre smukke Haver langs den gamle Allé. De lukkedes inde af de høje Huse og mistede derved deres Livsbetingelser, Lys og Luft. Selskabet blev derfor nødt til at se sig om efter en anden Have. I 1884 solgtes derfor den gamle Have til Tvedes Bryggerier for Kr. 127.830, og man lejede Frederiksberg Slots Økonomi-have. Den nye Have anlagdes efter Tegninger af Inspektøren ved de offentlige Haver, H. Flindt, og Omkostningerne derved beløb sig til Kr. 93.147.

Ved Slutningen af Firserne var Medlemsantallet vokset til 902, og Virksomheden udadtil, hvortil Staten bevilligede Midler, var meget betydelig; den omfattede ikke alene Uddeling af Frugttræer og Præmiering af havemæssigt dyrkede Husmandslodder, men ogsaa Oplæring af Husmandssønner i økonomisk Havebrug.

Fra Selskabet udgik Initiativ til Ordning af Torveforholdene i København, og det strakte sin Virksomhed til Færøerne, hvor det støttede Forsøg med haardføre Skovtræer, og til Island for igennem Landfysikus Schierbeck at udbrede Dyrkning af Kaalraabi.

Den nye Have blev lejet for et Tidsrum af 50 Aar, og med Indenrigsministeriets Billigelse blev en Del af Arealet udlejet til Privatgartneri. I 1912 blev denne Del indrettet dels til de smukke Medlemshaver og dels til en Tennisplads efter en Overenskomst med Københavns Boldklub.

Det gamle Hus langs med Frederiksberg Haves Indgang mod Syd rummer Administrationskontor, Bolig for Overgartneren og en Sal, der foruden at indeholde en Læseafdeling tidligere blev benyttet til mindre Udstillinger, men hvor der nu er indrettet Tesalon.

Den store Udstillingsbygning kaldes endnu ofte „Brøndsalen“, fordi den i 1884—1885 blev opført af Maglekilde og Frederiksberg Brøndanstalt. Det var Meningen, at der mellem 5 og 9 om Morgenen skulde komme Gæster til Brøndkur og samtidig have Ret til i den nævnte Tid at spasere i Haven. Dette Foretagende gik dog ikke, og i 1910 overgik Bygningen helt og holdent til Selskabet.

I 1922 blev Forpagtningstiden for en Del af det lejede Areal forlænget paa nye 50 Aar, regnet fra 1932.

Selskabet, som nu kun helliger sig Blomsterne, talte i 1930 2622 Medlemmer. Sit nuværende Navn fik det som Anerkendelse ved dets 50-Aars Jubilæum.

I den sidste Tid har Selskabet taget en ny Opgave op: Opmaaling af Danmarks Herregaarde og Udgivelsen af Værket „Danske Herregaardshaver“.

Som vi allerede har set, har der gennem Tiden været talrige Forlystelser, som trak Københavnerne ud til Frederiksberg. Lidt efter lidt er de fleste forsvundet, men eet af de mest kendte blev dog staaende til vore Dage, „Alleenberg“.

Det var særligt for Konfirmanderne, at „Alleenberg“ spillede en Rolle; det var en Tradition, at de københavnske Konfirmander Dagen efter Konfirmationen skulde tage paa „Berren“ for ret at slaa sig løs, førend Livets Alvor begyndte. I Midten af forrige Aarhundrede, da Konfirmanddragten for Drengenes Vedkommende var Spidskjole og høj Hat, digtede Claudius Rosenhoff om Konfirmandernes Liv paa „Alleenberg“:

Først kører han paa „Banen“ rundt
Og jubler, trods Musiken,
Og saa — ja, saa var det nok sundt
At tage fat paa Drikken.

En sidder ved sin Caffekop,
En Chokoladen rører.
Mens Andre skyde Hjertet op
Og slikke paa Liqueurer.

Nu gaar det glædeligt — men ak!
See, Ungersvenden blegner!
Liqueur og Punch og saa Tobak
Med Dødens Mærke tegner.

Henimod vore Dage, i Begyndelsen af dette Aarhundrede havde Konfirmanderne skiftet Dragt; den høje Hat og Spidskjole havde maattet vige for det blaa Jakkeseæt og Kasket med blank Skygge, men Konfirmanderne gik stadig paa „Berren“ med Paraply og det uundgaaelige „Ravrør“.

„Alleenberg“ forsvandt, da Direktør Sylvester Hvid købte det i 1923 og lod alt nedrive for at skaffe Plads for Nybygninger og Bilgarager, og alt, hvad der er tilbage fra „den gode gamle Tid“, er de smaa Haver i Pilealléen, „Pusterørene“, som Folkevittigheden i sin Tid døbte dem.

Alhambra.

Alt er dog ikke forsvundet, der er endnu et Etablissement tilbage, som har arvet Traditionen fra gamle Dage og har forstaaet at følge med og stadig at tilpasse sig efter Tidernes vekslende Smag. Det er „Lorry“.

Paa samme Sted, som det nuværende „Lorry“ ligger i Allégade, laa i Firserne i forrige Aarhundrede Kehlets Café chantant. Kehlet selv var noget af en Original. Han var glatbarberet, hvilket i sig selv var opsigtsvækkende nok i en „Skæggenes Tidsalder“, bar Guldbryller og til daglig høj Silkehæt. Kort sagt, han lignede mere en værdig Teolog end Værten for en Sangerindeknejspe.

Café chantant'en havde tilhuse der, hvor nu „Lorry“'s Riddersal er. Udstyret var mere beskedent, men Sangerindernes Præstationer var gennemgaaende paa et højere Niveau end under Lorry Feilbergs Ledelse i de sidste Aar, før han blev „fin“.

Det var her, Holger Drachmann traf „Edith“ — den store, noble Kvinde, der har inspireret ham til det bedste, han har skrevet. Hendes borgerlige Navn var Amanda Nielsen, og selvom Drachmann har idealiseret hende en Del, kan det ikke nægtes, at hun hævede sig betydeligt over det sædvanlige Sangerindeniveau.

Da Lorry Feilberg overtog Kehlets Café chantant, blev den uforandret ført videre, men under Navnet „Operetten“. I sit Indre tumlede Feilberg med den Idé at skabe en Drachmann Kro, men han kunde ikke vinde Digteren for Tanken,

Fra de gamle Haver i Pilealléen.

selvom denne anerkendte Fejlbergs gode Vilje. Forøvrigt havde Drachmann et Horn i Siden paa Fejlberg, for da Digteren en Aften havde været i „Operetten“ sammen med Charles Kjerulff, stod der næste Dag en Skildring i „Middagsposten“ af et vældigt Bourgogne-Sold, som han havde fejret derude. — Det var det rene Opspind, og Drachmann kom der ikke mere.

I „Drachmann-Kroen“ findes et Maleri af Aksel Jørgensen, kaldet „En Aften i Operetten Aar 1901“. Ved et langt Bord, festligt dækket med herlige Drikkevarer

sidder Drachmann, Fritz Thaulow, Erik Schiødte, Thorvald Bindesbøll og flere andre, i en Krog sidder Thomas Kragh alene, og Herman Bang og Gustav Esmann ses i Færd med at tage Overtøjet af.

Dette Billede har intet at gøre med Virkeligheden. De afbildede Digtere og Kunstnere har aldrig været samlede saaledes til „festligt Lag“ i „Operetten“, selv om de maaske alle har været der en enkelt Gang hver for sig.

I „Politiken“ stod der en Dag i Vinteren 1910—11 en Meddelelse om, at Lorry Feilberg havde til Hensigt at indrette en særlig „Drachmann Stue“ i Operetten. Der skulde hænge Malerier med Motiver fra Digterens Liv og Værker, og der skulde opstilles en stor Gruppe Voksfigurer, som skulde forestille Eftlinger spillende for Edith og Drachmann. Hos Drachmanns Venner vakte denne Meddelelse stor Harme, og baade Charles Kjerulff og Helge Rode skrev skarpe Protestartikler mod „Knejsværtens Snylteri“ paa den store Digters Navn.

For Lorry Feilberg var det naturligvis en stærk Afkøling, men han tabte dog ikke Modet og opgav ikke Tanken, selvom det skulde vare noget, inden den blev realiseret.

Det var paa dette Tidspunkt, at Feilberg gik igang med at bygge „Landsbyen“. Ideen dertil havde han faaet fra en eller anden „Bierstube“ i Hamburg. Selv havde han ikke udarbejdet nogen Plan, og han var næppe klar over, hvorledes det hele vilde tage sig ud, naar det engang var færdigt, men Idéerne havde han. Han fik imidlertid Kunstneren Aksel Jørgensen til at tage sig af det, og Jørgensen kastede sig med hele sin Energi over Opgaven. Resultatet kender vi jo, det var i alle Retninger vellykket.

Lidt efter lidt begyndte der at komme et borgerligt Publikum i „Landsbyen“, et Publikum, som hidtil ikke havde vovet sig ud i Lorrys ikke helt velansete Etablissemnt, og han kunde nu begynde at skille sig af med sit tidligere Stampublikum fra Vesterbros Sidegader. — „Landsbyen“ blev en Sukces, og Feilberg begyndte nu atter at tumle med sin Yndlingstanke, at skabe en „Drachmanns Kro“. — Aksel Jørgensen havde allerede malet et Par af de store Billeder, og han gik nu for Alvor igang med at realisere Planerne om „Kroen“. I halvandet Aar beskæftigede Jørgensen sig vistnok ikke med andet.

Interiør fra Drachmann-Kroen.

Da Kroen endelig var færdig og skulde fremvises for Pressen og et særligt indbudt Publikum, var Lorry meget nervøs, han var ikke alene bange for Pressen, men ogsaa for, at det gode Publikum skulde blive borte. — Ved Reklame Mand og Mand imellem var det imidlertid lykkedes at vække Nysgerrigheden, og særlig stolt var Lorry over, at Otto Borchsenius og Charles Kjerulff havde givet Møde. Kort sagt — Kroen blev en virkelig Triumf for Feilberg.

Den fine „Drachmanns Kro“ kunde naturligvis ikke i Længden forenes med „Operetten“ og dens Syngepiger, men det faldt Lorry svært at foretage det afgørende Skridt og skille sig af med den.

Medens han byggede „Landsbyen“, havde han haft nogle fantastiske Planer, som gik ud paa at modernisere „Operetten“ til et stort, originalt indrettet Varieté-Lokale, der skulde hedde „Byen“. Scenen skulde forestille Amagertorv, Tilskuerpladsen Vimmelskiftet paa Holbergs Tid med Svalegange og Balkoner. — Inde i „Husene“ skulde der være større og mindre Værelser, hvor Folk kunde dinere og soupere og derfra

gaa ud paa Balkonerne og Svalegangene og se og høre paa Forestillingen paa „Torvet“, hvor Folkesangere, Dansenumre, Artistnumre og Optog skulde veksle i broget Markedsblanding. Det vilde jo være en kostbar Idé at gennemføre, og det vilde ogsaa tage Aar, hvorfor Lorry af sine Venner fik det gode Raad at lade Idéen falde og indrette en Kabaret efter kontinentalt Forbillede. Det var just paa samme Tidspunkt, at „Edderkoppen“ blev aabnet i København.

Lorry stillede sig skeptisk. Han vilde beholde sine Syngepiger. Tilsidst maatte han dog give efter, lade Sangerinderne fare, hvorpaa den Kabaret, som senere blev kendt

Fra Landsbyen hos „Lorry“.

i hele Skandinavien, aabnedes i „Riddersalen“. — I de senere Aar er „Guldaldersalen“ opstaaet.

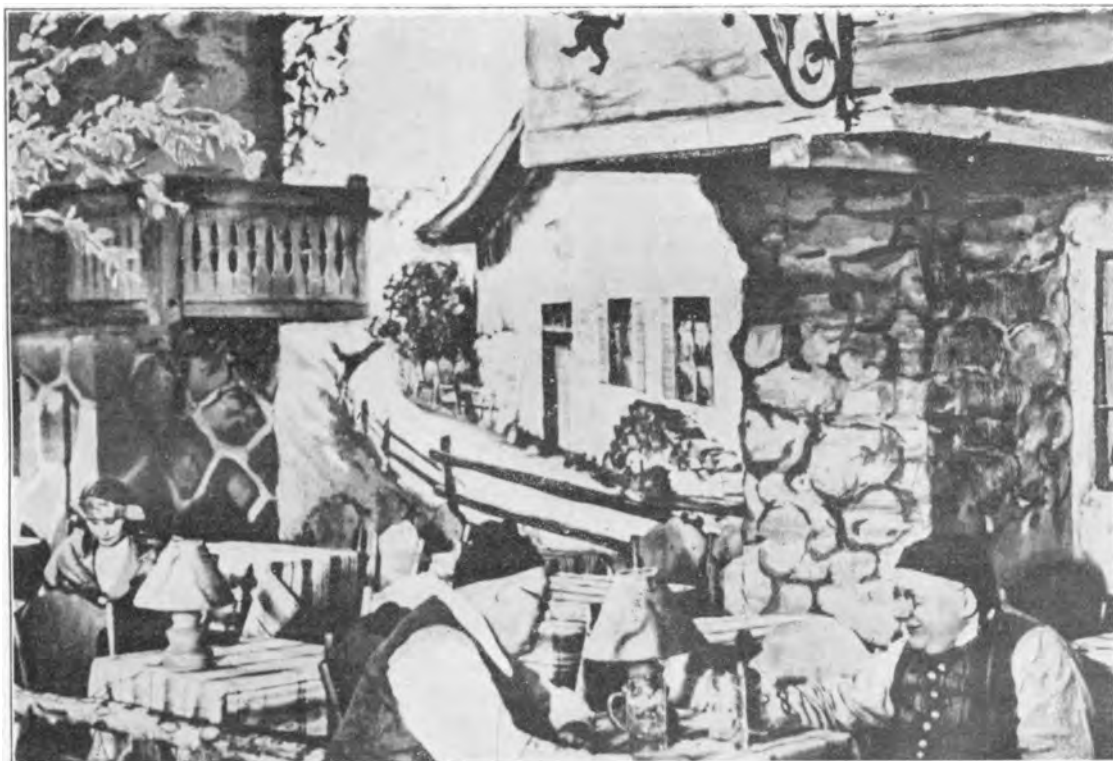
Mange bekendte Kunstnere har optraadt hos Lorry, af hvilke her skal nævnes: Fru Bokken Lasson, Henry Bramsen, Ella Dyberg, Peter Fjelstrup o. m. a.

Etablissementet Lorry har gennemgaaet en sand Metamorphose. Fra en simpel Syngepigeknejspe er det vokset til at blive et mondænt Foretagende, udsøgt i hver Retning og kendt langt ud over Landets Grænser.

Byggevirksomheden paa Frederiksberg har ikke paa noget Tidspunkt staaet i Stampen, men det var særligt efter 1880, at den tog saa stærk Fart, at den siden da i det store og hele har overgaaet Byggeriet i København, i hvert Fald forholdsmæssigt, og det er i disse 50 Aar, at Frederiksberg har mistet sit landlige Præg og er blevet fuldstændig By. — I Firserne og Halvfemserne af forrige Aarhundrede blev Fal-

koneralléen, Gamle Kongevej, Frederiksberg Allé og H. C. Ørstedsvvej til hele Gader, og det var ogsaa i den første Halvdel af denne Periode, at det store Sindshvilekvarter opstod mellem Jernbanen og Godthaabsvej paa den tidligere Gaard „Sindshvile“s Marker. Samtidigt anlagdes Mariendalskvarteret ved Godthaabsvej (Kong Georgs-Vej, Dronning Olgas Vej).

I Halvfemserne skaffedes der nye Forbindelsesveje mellem Gamle Kongevej og Frederiksberg Allé, deriblandt Martensens Allé og Madvigsallé og mellem Alléen og Vesterbrogade Kingosgade. I dette Tidsrum bebyggedes Gamle Kongevej og Frederiksberg Allé fuldstændigt. Ogsaa Ørstedsvvej bebyggedes mere og mere, og mellemi denne

Fra Landsbyen hos „Lorry“.

og Vodrofsvej voksede der et helt nyt Kvarter op med Forchhammersvej og Johnstrups Allé. I Slutningen af Halvfemserne opstod endvidere følgende Kvarterer: Hostrups-, Brandes- og Fjords-Allé ved Falkoneralléen mellem Rolighedsvej og Jernbanen, Hol-lændervej og Maglekildevej ved Allégade og Bakkegaards- og Halls-Allé mellem Vesterbrogade og Rahbeks Allé paa det tidligere „Ny Bakkegaards Vænge“.

Mellem Frederiksberg Assistens Kirkegaard og Diakonnessestiftelsen ved Peter Bangsvej var der i Firserne opstaaet et stort Kvarter med Kongensvej, Dronningens Vej og flere andre Veje. I Slutningen af Halvfemserne opførtes ved Peter Bangsvej et Arbejder-Villakvarter af „Frederiksberg Arbejderes Byggeforening“. Samtidig opførtes Kvarteret ved Nordre Fasanvej mellem Godthaabsvej, Nyelandsvej og de Classenske Boliger. Omkring Hospitalet og Forsørgelsesanstalterne, som opførtes 1902—03, byggedes samtidigt flere Gader. I 1897 byggedes Sankt Lukas Kirke og i 1898 Sankt Thomas Kirke.

Allégade 6, Forhuset (tidl. Wærnske Institut).

Efter at Banelinien København—Frederiksberg blev nedlagt, gennemførtes Rosenørns-Allé til Gyldenløvesgade og danner nu en Hovedfærdselsaare. Paa de tidligere Fodboldpladser er opført store Bygningskomplekser, for Eksempel „Forum“ og „Købmandsskolens Kvindefdeling“. Den gamle Vodrofsgaard, som laa ved Vodrofsvej og som under Navnet „Vodrofslund“ i mangfoldige Aar benyttedes som Forlystelseshave, ned-

lagdes i 1906, og Arealet er nu bebygget med et nyt Kvarter. Prinsesse Mariæ Allé mellem Gamle Kongevej og Vodrofsvej, Hornemanns Allé mellem Gamle Kongevej og Frederiksberg Allé ved Sankt Thomas og Frederik den 6.s Allé mellem Allégade og Frederiksberg Have anlagdes i 1904—05.

Frederiksbergs Bebyggelse var i de sidste Aartier hovedsageligt foregaaet mod Vest. Fuglebakken og Kvarteret omkring 5. Juni Plads er saaledes opstaaet i Tiden fra omkring 1905, og lidt efter lidt er der opstaaet talrige Sideveje ved Finsensvej, Peter Bangsvej og Roskildevej. Som en bred Hovedvej gennemskærer Dalgas Boulevard Landdistriktet fra Syd til Nord.

Mange nye Kirker er blevet bygget, Sankt Markus-Kirken 1902, Solbjerg Kirke 1908, Mariendals-Kirken 1908, Godthaabs-Kirken 1911 og Lindevangs-Kirken 1926.

I 1859 aabnedes bag Frederiksberg Have „Zoologisk Have“. Grundlæggeren var Dr. Kjærbølling, som havde faaet overladt et Areal af Prinsesserne Carolines og Wilhelmines tidligere Have. Indgangen var fra Roskilde Landevej. Haven var indhegnet for sig selv, og der fandtes i den en lille Pavillon. Haven udviklede sig hurtigt, og der blev snart Pladsmangel, hvorfor man maatte erhverve „den brune Dyrehave“, hvorved „Apistemplet“ kom til at ligge delvis paa Havens Grund og nu danner Indgangen fra Frederiksberg Have.

Fra en ganske beskedne Begyndelse er Zoologisk Have støt og roligt vokset til at blive en af de mest kendte Haver i Europa, og vi henviser til den følgende Specialartikel.

Først længe efter sin Død fik den folkekære Frederik d. VI. sin Mindestøtte. I 1858 rejstes hans Statue i Frederiksberg Have, det eneste Sted, hvor et saadant Monument hører hjemme.

I 1859 anlagdes det store Vandbassin med Springvandet samt det store Vandtaarn i Søndermarken. Vandbassinet er atter nedlagt.

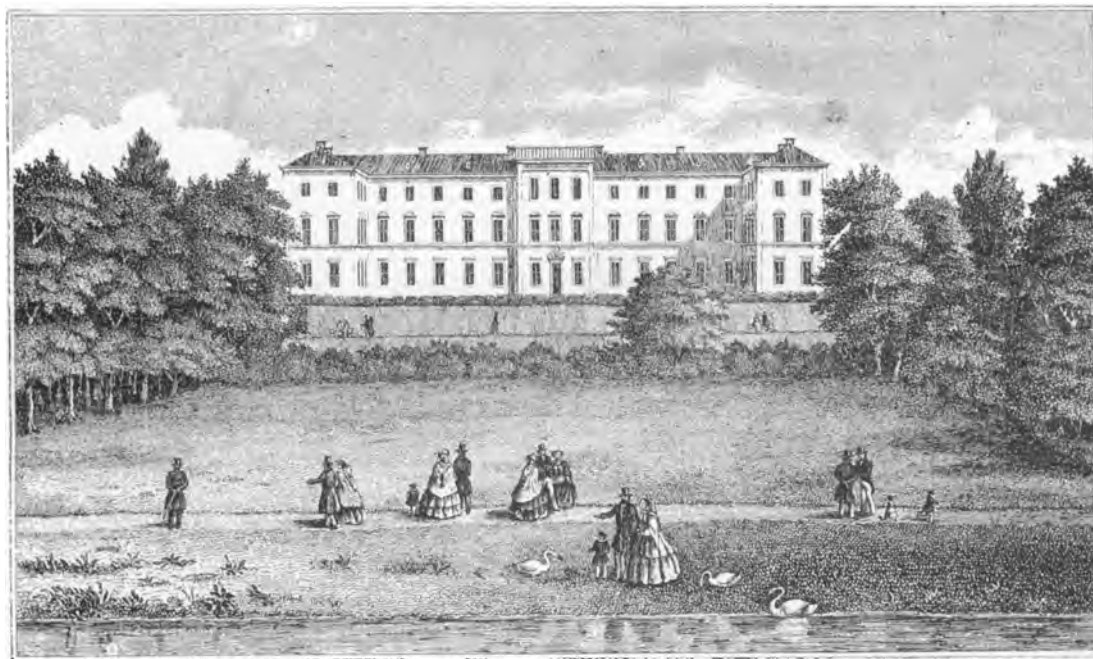
Efter Frederik den Sjettes Død boede Enkedronningen om Sommeren paa Frederiksberg Slot, men efter hendes Død i 1852 har Slottet ikke mere været benyttet som Beboelse for kongelige Personer.

En Del af Slottets Værelser blev af Frederik den Syvende benyttet som Lokaler for Frimurerlogen; under Krigene 1848—50 og 1864 benyttedes det som Lazaret og blev derefter i nogle Aar udlejet til Privatpersoner; blandt andre har Orla Lehmann boet der.

Fasangaarden, som ligger i den vestre Ende af Frederiksberg Have, opførtes i 1827 som Bolig for Frederik den Sjettes Kabinetssekretær P. C. Jansen. Oehlenschläger har boet der en kort Tid.

En Tid lang var Frederiksberg Slots Skæbne uvis; der taltes om at indrette det til et „Invalidehotel“ for Invaliderne fra de slesvigske Krige.

Da Landakademiet blev ophævet i 1861, skulde der træffes en Ordning med Hensyn til Uddannelsen af Officerer. Krigen i 1864 kom imellem, forinden den nedsatte

Frederiksberg Slot.

Kommission var kommet til et Resultat, og først efter at Hærloven af 1867 var vedtaget, kom Officersuddannelsen ind i moderne, faste Rammer. I Maj 1869 tog Officersskolen Frederiksberg Slot i Brug som Skolebygning og har været der siden.

Samtidig flyttede Elevskolen til Frederiksberg.

Elevskolen oprettedes den 1. Februar 1816 og skulde egentlig kun være en rent midlertidig Institution for at raade Bod paa den øjeblikkelige Mangel paa Underofficerer i Artilleriet. Elevantallet var ubestemt, og Eleverne maatte til at begynde med paatage sig 12 Aars Kapitulation, som imidlertid indskrænkedes til 8 Aar i 1833. Skolen havde først Lokaler i det gamle Laboratoriums Barakker, men i 1837 flyttedes den til den nye Artillerikaserne. I 1842 blev Skolen en fast Institution og 1. Artilleriregiment formeredes med en „Underofficersskole“ paa 40 Underofficerselever til Artilleriet og 6 til Ingeniørerne. Uddannelsen foregik i fire eetaarige Klasser, og efter Afgangen traadte Eleverne ind i Hæren som Korporaler. Ved Hærloven af 1867 gik Skolen over til at blive en Centralskole for Underofficerselever til alle Vaaben, og Elevantallet fastsattes til 120 i 3 eetaarige Klasser. Efter Afgangen traadte Eleverne ind i Hæren som Rekrut-

ter og med Forpligtelse til at tjene 10 Aar som Underofficerer. Ved Hærloven af 1880 reduceredes Elevantallet til 60. Skolen forestodes af en Kaptajn som Chef og sorterede under Artillerigeneralen. — Eleverne havde frit Ophold, fri Beklædning og fri Undervisning. Som Elever optoges unge Mennesker i Alderen fra 14 til 17 Aar. De skulde være sunde, af fejlfri Legemsbygning og skulde bestaa en Adgangsprøve i Dansk, Skrivning og Regning. Undervisningen omfattede følgende Fag: Artilleri, Vaabenlære, Krigsbygningskunst, Hærordning og Tjenesteforhold, Felttjeneste, Dansk, Tysk, Matematik, Naturlære, Regning, Skrivning, Tegning, Historie, Geografi, Sang og Syning. Efter endt Skole traadte Eleverne ind som Rekrutter i Artilleriet eller Ingeniørkompagniet med Forpligtelse til at tjene mindst fire Aar som Underofficerer.

Ifølge Hærloven af 1909 ophævedes Skolen til manges Beklagelse. Den havde udøvet en stor og gavnlig Indflydelse og skaffet god Tilgang til Artilleriets og Ingeniørkorpsets Underofficerskorps.

Fra 1. Maj 1868 var Frederiksberg Slot gaaet over til Krigsministeriet, og en ved Overtagelsen nedsat Kommission bestemte, at flere af de ejendommeligste Værelser skulde bevares uforandret. — Flere af de mest værdifulde Malerier blev fordelt til Frederiksborg, Rosenborg, Christiansborg og Fredensborg Slotte samt til Statens Museum for Kunst. Desuden blev næsten alle løse Kunstgenstande og Møbler fjernede under den lange Tid, da Slottet stod ubenyttet hen, men særligt, da det var indrettet til Lazaret under de slesvigske Krige, har det lidt en Del, og de Beløb, som gennem Aarene har været stillet til Disposition for Vedligeholdelsen, har været meget knapt tilmaalt. Alligevel er det lykkedes Vedkommende ved Hjælp af enkelte ekstraordinære Bevillinger at holde Slottet i nogenlunde forsvarlig Stand, og man har ogsaa kunnet foretage forskellige mindre Restaurationsarbejder. Prinsessernes Køkken i den østre Sidebygning, som blev indrettet af Enkedronning Sofie Magdalene, er saaledes blevet restaureret. Køkkenet i sig selv er en Seværdighed med de mange blaa Delfter-Kakler.

Da der i sin Tid blev indlagt Gas paa Slottet, skete Arbejdet ikke med tilstrækkelig Hensynstagen til Stuklofter og Loftsmalerier, hvorfor en gennemgribende Restaurering blev nødvendig. Slotskirken havde i en Aarrække maattet tjene til Bibliotek for Officersskolen.

Paa Tillægsbevillingsloven for Finansaaret 1928—29 blev der optaget et første Bidrag paa Kr. 13.100 af en fireaarig Bevilling, som skulde tjene til Afholdelse af Udgifterne ved Restaureringer paa Slottet.

Herefter er Stuklofterne blevet restaureret og Loftsmalerierne ligeledes. Officersskolens Bibliotek er fra Kirken blevet flyttet til andre Lokaler og Kirken atter taget i Brug.

Det skønne Kirkerum indrettedes i 1707—1711 i en Del af Stue- og Kælderetagen i Hovedbygningens Østfløj. Loftet er af Stuk og udførtes af J. C. Sturmberg; det forestiller dels Troens Sejr over Vantroen, dels Frederik den Fjerdes Navnetræk omgivet af Attributter. Stikkapperne er ligeledes udført af Sturmberg, medens L. Schwalbe har udført de 24 Pilastre med ioniske Kapitæler samt de 8 Englehoveder over Vinduerne. Det pompøse Loftsmaleri, som er 4×10 Meter stort og forestiller Johannes Aabenbaring, blev i 1927 restaureret af Konservator Rønne.

Alterbilledet, som forestiller Nadverens Indstiftelse og ligesom Loftsmaleriet er malet af Krock, blev i 1868 afleveret til den kongelige Malerisamling og i 1877 overladt til Sankt Pauls Kirke, hvor det hang i det østre Sideskib. Det er nu kommet tilbage til Slotskirken.

Blandt de historiske Minder, der knytter sig til Kirken, skal lige nævnes, at 200 Aarsdagen for Reformationens Indførelse i Danmark den 30. Oktober 1736

blev højtideligholdt der. Arveprins Frederiks tre Børn, Prins Christian, den senere Kong Christian den VIII., Prinsesse Juliane og Prinsesse Charlotte blev konfirmerede i Kirken 1803.

I Digtet om „Frederiksberg“ synger Oehlenschläger:

Kirken sig aabner saa yndig og liden.
Følte jeg mere paa Vandringen vel,
da jeg besaa det sixtinske Kapel?
Kristus ved Nadveren, Judas ved Siden.
Orglet sig hæver,
Tonerne bæver.
Elfenbens, sølverne Piber saa smaa,
Prædikestolen med Timeglas paa!
Kirken var tom, men for indbildte Kristen
snart var jeg Præsten og snart Organisten.

Idag klinger Orglet atter i eet af Danmarks skønneste Kirkerum.

Frederiksberg udvikler sig stadigt, og Landdistriktet er snart fuldstændigt bebygget, saaledes at der ikke er Plads til yderligere Udvidelser. Langs med Peter Bangsvej er der til begge Sider opstaaet smukke Kvarterer med baade Villaer og Beboelseshuse.

Store, smukke, luftige Skolebygninger er blevet rejst. Ved Yrsasvej er der bygget en Svømmehal, som er enestaaende i sin Art.

Ogsaa et nyt Domhus er opført. Det toges i Brug i Oktober 1921 og ligger paa Howitzvej.

Frederiksberg Brandvæsen, som siden 1886 havde haft tilhuse i Administrationsbygningen paa Howitzvej, flyttede i 1933 ind i den smukke, nye Brandstation paa Howitzvej.

Omklamret af København ligger Frederiksberg nu, og snart kommer den Dag, da der ikke vil være Plads til at bygge eet eneste Hus mere. I snart Tohundrede Aar har Hovedstaden gjort Forsøg paa at indlemme Frederiksberg By i et samlet Storkøbenhavn, men stadigt har Frederiksberg hævdet sin Selvstændighed.

Rettelse: Side 13. Billedets Tekst skal lyde saaledes: Frederiksberg Have med Schweizerhytten.

Litteratur: A. Eberlin: Frederiksberg 1888. Chr. Rasmussen: Frederiksberg Kirke. K. Bokkenheuser: Frederiksberg, Vejen gaar min Tro over Vesterbro. Carl C. Christensen: Fra Værnedamsvejen til Jostys Pavillon. A. Oehlenschläger: Frederiksberg, et Digt. H. K. P.: Det kgl. danske Haveselskabs Have gennem 100 Aar, i Forbindelse med Professor Ellingers Jubilæumstale. Bogen om Bakkehuset, udg. af Dansk Forfatterforening, N. Maare: Restaureringsarbejderne paa Frederiksberg Slot (Gads danske Magasin 1929, Aarg. 23. Side 181—192). Fajancefabrikken Aluminia 1863—1913. Statistisk Maanedsskrift. Danmarks Kommunalforvaltning. Et Faatal mindre Oplysninger er hentede fra Salmonsens Leksikon og Trap, Danmark.

Angaaende de enkelte Institutioners Historie, Udvikling og Virksomhed henvises til de følgende Specialartikler.

P. Christiansen.

FREDERIK MARTENSEN-LARSEN, Stiftamtmand
K. 1., DM., B. K. 2., Fi. H. R. 2., N. St. O. 21., S N, 21

er født den 21. Maj 1872 i København som Søn af Højesteretsassessor Florian Larsen og Husiru, født Martensen. Student fra Borgerdydskolen i København 1889, cand. jur. 1895, ansat i Indenrigsministeriet 1898, Kontorchef 1912, Departementschef 1917, Delegeret ved Forhandlingerne i London om Dampskibstilsyn 1907, i Stockholm, Fagernes og Oslo om Statsborgerret 1921—23, i Oslo og Stockholm om Fattigkonventionen 1927, i Haag om Folkeret 1930, Kst. Stiftamtmand i Viborg 1905 og 1911, i København 1929, Formand i Udvalgene om ny Købstadskommunallov 1922—24, om ny Landkommunallov 1929—30. Formand for Overlandvæsenskommissionerne i Københavns Amt, Medlem af Bestyrelsen for Julius Skrikes Stiftelse, Medlem af den overordentlige Kommission fra 1914—21, Formand i Majsnevnet fra 1916—21. Amtmand over Københavns Amt og Stiftamtmand over Københavns og Roskilde Stifter 1932.

FREDERIKSBERG KIRKE er en Afløser af de gamle Kirker i Ny Hollænderby. Hvornaar den første Kirke her er rejst, vides ikke med Bestemthed, men man formener, det er sket i Aarene 1652—53. Den første Kirke har uden Tvivl været bygget af Træ, og den laa paa den nuværende Frederiksberg Runddel lige overfor Frederiksberg Kirke og havde Kirkegaard der, hvor nu Haveselskabets Have ligger. I Svenskekrigen nedbrændte Kirken til Grunden, og i flere Aar havde Byen ingen Kirke.

I 1661 bevilgede Kong Frederik den 3die, at hver Kirke paa Sjælland skulde yde Tilskud til en ny Kirkes Opbyggelse i Ny Hollænderby, og der rejstes da en ret primitiv Kirkebygning paa den gamles Plads. Denne Kirke stod nu til 1734, da den nye Kirke var rejst lige overfor, men den var da yderst forfalden og solgtes ved Auktion for 151 Rigsdaler + 60 Rigsdaler for Materialerne.

Som Hjælp til den nye Kirkes Opbyggelse ydede den kongelige Partikulærkasse 2000 Rigsdaler og Kongens Søster, Prinsesse Sophie Hedevig, som fra 1732 havde faaet Tienden af Lyderslev og Smerup Kirker i Stevns samt af Højstrupgaard, afstod denne Tiende for Aaret 1732 for derved at yde Tilskud til den nye Kirkes Rejsning, et Beløb, der androg 1144 Rigsdaler 25 Skilling. Endelig ydede Kongen 660 Rigsdaler.

Kirkens Arkitekt var Hollænderen Felix Dusart, der fik 12 Rigsdaler for Tegningerne til Kirken. Muremester var Joseph Toscanello, der fik 630 Rigsdaler for sit Arbejde. 6. Januar 1734 indviedes Kirken af Sjællands Biskop.

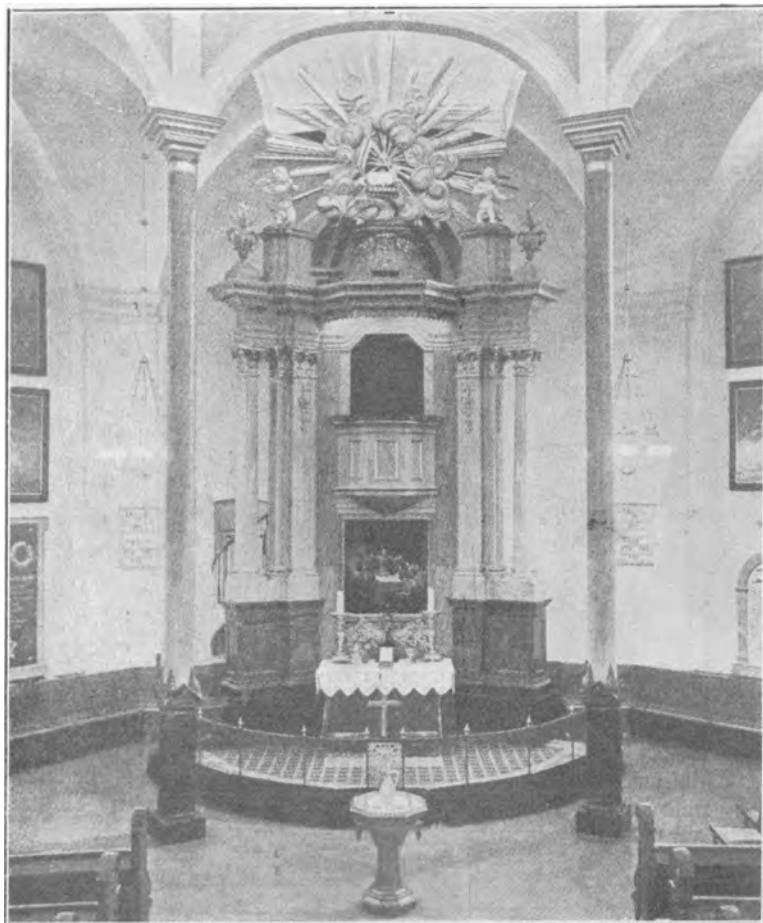
Frederiksberg Kirke er en ottekantet Centralkirke, som fra Begyndelsen af ikke havde Vaabenhus og Sakristi, men med 8 Kviste og Tegltag. Denne Kirkeform anvendtes en Del i Holland, og Frederiksberg Kirke er i nær Slægtskab med Kirken i St. Anna Parochie i Friesland. Kirken har ottekantet Skraatag og et lille Klokke-taarn over Midterpartiet. Indvendig bæres Kirkens Overdel af 8 Søjler af pommersk Eg.

Det ejendommeligste i Kirkens Indre er Alteret og Prædikestolen, der er en Fællesopbygning, saaledes at Prædikestolen er anbragt ovenover Altertavlen. Alteret flankeres af Søjler og Pilastre i korintisk Stil og bærer et anseligt Gesimsparti. Paa hver Side af dette knæler en Engel med Blikket vendt mod Lammet, der viser sig i Skyerne omgivet af Straaler og hvilende paa Bogen med de syv Segl. Alterpartiet er udført af Billedhuggeren Johan Christopher Hübner og Snedkeren Christian Holfeldt. Disse fik 250 Rigsdaler for Arbejdet. Selve Altermaleriet er af C. W. Eckersberg og malet i 1839—40. Det forestiller „Nadverens Indstiftelse“.

Døbefonten, der oprindeligt hørte til Kirken, var sikkert overflyttet fra den gamle

Kirken ved Midten af 19. Aarhundrede.

Frederiksberg Kirkes Indre i 1933.

Kirke, og den benyttedes til 1769, da Kirken fik en ny Font forærende af Ejeren af Søllerødgaard. Dette var en enkelt Træfont i Barokstil og bar en 8-kantet Kumme. Denne Døbefont benyttedes indtil 1862, da Kirken fik forærende en Egetræfont med Sølv-døbefad og en Sølvkande til Daabsvand. Den gamle Døbefont blev i 1930 restaureret og skænket til Frederiksberg Slotskirke.

I de første ca. 150 Aar af Kirkens Tilværelse fandtes de nuværende Pulpiturer ikke, men efterhaanden begyndte man at indbygge lukkede Stole, hvilke ogsaa fandtes i Gulvetagen, men dette gjorde Kirken meget mørk.

1864 ophævedes de lukkede Stole, og Kirkens nuværende Pulpiturordning indførtes. De gamle Pulpituropgange var ad Trapper fra selve Kirken og

forsynet med Indgangsdøre, hvortil kun Lejere af Stolestader havde Nøgle. Lejeafgiften af Pladser paa første og andet Pulpitur var 1 Rigsdaler og paa tredje Pulpitur 48 Skilling, men Salget af Stolestader bortfaldt i 1912.

De fire Malerier, der hænger paa begge Sider af Alterpartiet, er i 1776 skænket Kirken fra Frederiksberg Slot. De forestiller: „De hellige 3 Kongers Tilbedelse“, „Den hellige Familie holder Hvil paa Flugten til Ægypten“, „Daaben i Jordan“ og „Klagen over Kristi Lig“. I 1753 fik Kirken sit første Orgel, der med Facadens Billedskærerarbejde kostede 500 Rigsdaler. I 1881 fik Kirken et nyt Orgel, som den benyttede indtil 1906, da Justitsraad A. Gøricke og Hustru skænkede Kirken et nyt Orgel, der med Anbringelsen kostede 7000 Kr. I 1922 fik Orglet elektrisk Drift, og i 1925 ombyggedes det.

Fra den gamle Kirke overførtes begge Klokkerne til den nye. Den mindste af disse omstøbtes i 1731 og den større i 1753, men da denne revnede to Gange senere, blev den tilsidst kasseret, og i Stedet for fik Kirken en af de Klokker, der havde hængt i Søllerødgaards Kapel. I 1846 fik Kirken en ny Klokke som Foræring af Kancelliraadinde Augusta Frederiche Payngk.

De 8 oprindelige Kviste var efterhaanden bleven forfaldne, og Træværket var saa raadent, at Præsten ikke kunde staa for Alteret, naar det regnede stærkt, og det besluttedes derfor helt at fjerne Kvistene.

Efter Rentekammerets Beslutning af 26. September 1782 byggedes Sakristiet bag Koret. Hertil ydede Menigheden ca. 300 Rigsdaler, og Rentekammeret bevilgede 975. I 1900 udvidedes Sakristiet med en tresidet Tilbygning efter Tegning af Arkitekt Lendorf.

I 1870 indlagdes der et Varmeapparat i Kirken, og 1876 erstattedes Kirkens Tegltag med Skifertag.

Vaabenhuset opførtes i 1865 og lagdes mod Vest, og herfra var da Kirkens Hovedindgang. I 1904 udvidedes dette Vaabenhus, og der indlagdes i dette Trapper til 1ste og 2det Pulpitur.

I Kirken findes en Mindetavle for Digteren Oehlenschläger, der ligger begravet paa Kirkegaarden, og een for de „19 Faldne“ fra Frederiksberg Sogn i de slesvigske Krige.

I 1917 fik Kirken indlagt elektrisk Lys, og i det indvendige foretoges der en Del Restaureringer.

I 1929 indrettedes nyt Varme- og Ventilationsanlæg samt et Præsteværelse, og ved Kirkens 200aarige Jubilæum indsattes der farvet Glas i de to store Vinduer paa hver Side af Alteret, og Kirken fik nyt Altertæppe.

Kirken ejedes af Staten indtil 1868, men ved Skøde af 7. Maj 1868 afhændedes Kirken og Kirkegaardene til Frederiksberg Kommune for en Købesum af 10,000 Rigsdaler, men fra 1. April 1898 er Kirken selvejende.

Ved Kirken er ansat 3 Præster, Sognepræst Johs. Engel, residerende Kapellan Th. Glahn og Kaldskapellan Chr. Rasmussen, Kordegn H. Hansen, Overgraver P. Busk og Organist Th. Nielsen.

JOHANNES TH. ENGEL, Sognepræst, R. af D., er født den 31. August 1875 paa Frederiksberg som Søn af Adjunkt J. C. W. Engel og Hustru Bolette, født Heiberg. Gift 1907 med Ellen Hammer, Student fra Sorø Akademi, 1894, cand. theol. 1901, Lærer ved københavnske Skoler fra 1894—96 og 1898—1904, Huslærer paa Gisselfeld fra 1896—98, Lærer for H. k. H. Prins Gustav fra 1904—07, residerende Kapellan til Hillerød og Herløv 1907, 1. residerende Kapellan ved Vor Frue Kirke i Køben-

Frederiksberg Kirke i 1933.

J. TH. ENGEL
Sognepræst.

TH. A. W. GLAHN
1. Kapellan.

CHR. H. RASMUSSEN
Kaldskapellan.

H. HANSEN
Kordeg. n.

havn 1918, Sognepræst ved Frederiksberg Kirke 1925. Medlem af Bestyrelsen for Kristelig Forening til vildtarne Børns Redning fra 1907, af den danske Præsteforenings Repræsentantskab og af Bestyrelsen for Kirkelig Forening for Indre Mission i København.

THORKIL AUGUST WIEHE GLAHN, Præst, R. af D., er født den 23. Januar 1888 som Søn af Provst Otto Valdemar Glahn og Hustru Ellen, født Wiehe. Gift 1916 med Else Høst. Student fra Schneekloths Skole 1906, cand. theol. 1913, 1. residerende Kapellan ved Frederiksberg Kirke. Formand for K. F. U. M. paa Frederiksberg, Bestyrelsesmedlem for K. F. U. M.s Seminarium, Formand for Frederiksberg Sogns Menighedsasyl.

TH. G. NIELSEN
Organist

CHRISTIAN HENRIK RASMUSSEN, Præst, er født den 8. April 1899 som Søn af Lærer Vilhelm Rasmussen og Hustru Rasmine Marie, født Andersen. Student fra Odense 1918, cand. theol. 1924, Kaldskapellan ved Frederiksberg Kirke siden 1924. Divisionschef i K. F. U. M. Spejderne, Sekretær for Menighedsraad og Menighedsbestyrelse i Frederiksberg Sogn.

HANS HANSEN, Kordeg. n., F. M. i Sølv, er født den 4. Maj 1866 som Søn af Husmand Niels Hansen og Hustru Cathrine Hansen. Gift 1891 med Albertine Serine Ottilie, født Bendsen. Kordeg. n. ved Frederiksberg Kirke siden 1908. Formand for Kordegneforeningen i 25 Aar, Formand for Frederiksberg Julebespisning, Kasserer for Frederiksberg Kirke, Medlem af Menighedsraadet.

THORVALD GEORG NIELSEN, Organist, er født den 31. August 1869 som Søn af Købmand Peter Harald Emil Nielsen og Hustru Emma Maria Nathalia, født Hall. Gift 1895 med Olivia Sandberg. Organist ved Frederiksberg Kirke siden 1913.

SKT. LUKAS KIRKEN er opført i 1896–97 efter Tegning af Arkitekt O. V. Koch. Bygningen er af røde Mursten og tækket med Skiffer og bærer et højt Klokkespir. Kirkens Indre har tøndehvælvet Loft, Sidepulpiturer og Pulpitur over Hovedindgangen. Væggene er oliefarvede og har høje Træpaneler. Altertavlen er et Maleri, der forestiller „Jesus aabenbarer sig for Disciplene“, og paa Alterbordet staar der en 7-armet Lysestage. Prædikestolen, der er anbragt ved Siden af Alteret, er af Træ. Bag Alteret er en Arkade af Marmor. Døbefonten er af Granit, og Orgelet er anbragt paa Pulpituret over Indgangen. I Kirken hænger et Gibsrelief, der forestiller „Den lidende Menneskehed“.

Ved Kirken er ansat: Sognepræst Jens Nielsen, res. Kapellan Lauritz Emil Kirk Jalk, Kordeg. n. Einar Rasmus Larsen, Organist Frk. Nelly Warming og Graver Knud Larsen.

J. NIELSEN
Sognepræst.

L. E. K. JALK
Kappellan.

E. R. LARSEN
Kordeg.

JENS NIELSEN, Sognepræst, er født den 20. Januar 1891 som Søn af Gaardejer N. J. Nielsen og Hustru Rebekka, født Andersen. Gift 1918 med Gerda Blangstrup. Cand. theol. 1916, Sognepræst ved Sct. Lukas Kirken, Formand for Børnehjemmet „Godthaab“, Bestyrelsesmedlem for „Magdalenehjemmet“, for Dansk Kirke i Udlandet og for Indre Missions Præstekonvent i København, Medlem af Forretningsudvalget for „Menighedsforbundet af 1898“ i København, Formand for Sct. Lukas Sogns Menighedsraads Menighedspleje.

LAURITZ EMIL KIRK JALK, res. Kapellan, er født den 14. Maj 1895 som Søn af Stationsforstander Vilhelm Julius Jalk og Hustru Ingeborg Catrine, født Kirk. Gift 1921 med Torny Knudsen. Student fra Ribe Katedralskole 1912, cand. theol. 1919, res. Kapellan ved Sct. Lukas Kirken siden 1923 Sekretær for Dansk K. F. U. M. i London fra 1919–20, Formand for D. M. S. Kredsforbund paa Frederiksberg, Bestyrelsesmedlem for Frederiksberg Asylselskab.

EINAR RASMUS LARSEN, Kordeg., er født den 3. Februar 1885 i København og gift 1911 med Christiane Johanne Magnussen. Kordeg. ved Sct. Lukas Kirken. Søndagsskoleforstander, Hovedkasserer for Menighedsplejen, Leder af Sognets Bladmission.

SKT. THOMAS KIRKEN ligger paa Rolighedsvej og er opført i Aarene 1896—98 efter Tegning af Markus Kirkens Arkitekt C. Lendorf. Bygningen er i gotisk Stil og opført af røde Mursten og bygget i Korsform. Over Korsskæringen er der Tagrytter. Mellem Korset er der 4 Udbygninger.

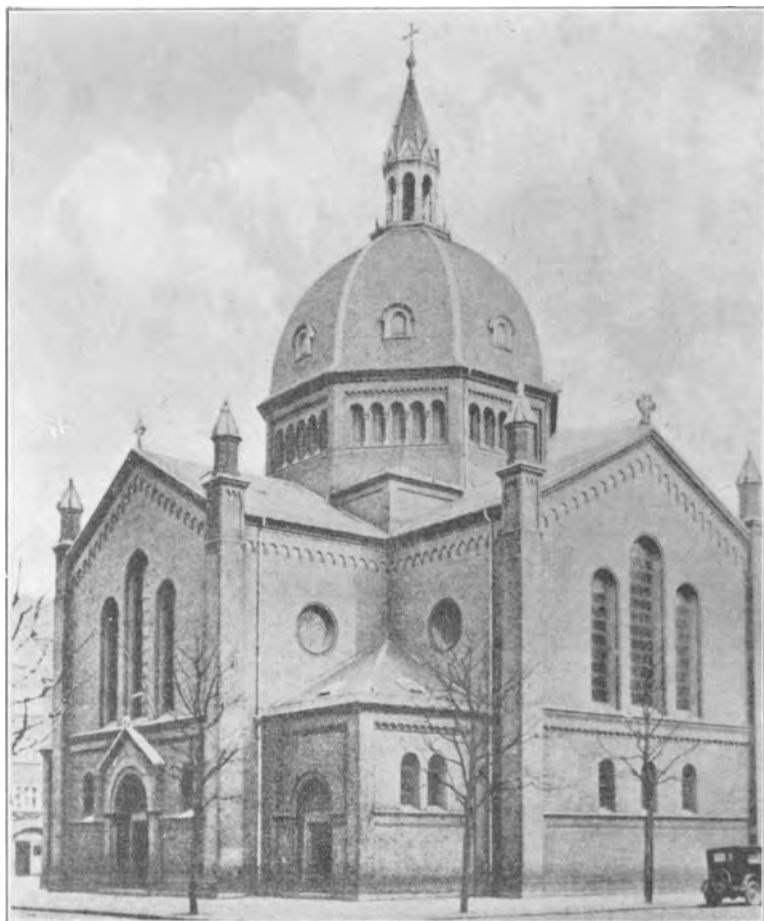
Kirkens Indre er hvælvet og har Sidepulpiturer samt Pulpitur over Hovedindgangen. Alterbordet er af Træ, beklædt med rødt Fløjl. Kirken har ingen særlig Altertavle, men paa Væggen over Alterbordet findes et Kors i Relief af farvet Stenmosaik og ovenover dette findes et tredelt Vindue med Glasmalerier, udført af Knud Larsen, forestillende „Kristus og Thomas“. Paa Alterbordet findes en 7-armet Lysestage, der er en Gave fra Menigheden til tidligere Sognepræst Georg Nielsen. Tidligere stod der ved Alteret to legemsstore Broncestatuer forestillende Apostlene Paulus og Johannes, men da Kirken fik indlagt Centralvarme, blev disse, af Pladsmangel, flyttede ud i Vaabenhusene. Prædikestolen er af Træ med Himmel, og Døbefonten er af Granit. Orgelet er anbragt paa Pulpituret over Hovedindgangen.

Ved Kirken er ansat: Sognepræst Oscar Viggo Larsen, Kordeg. H. Petersen, Organist og Kantor A. Riis Magnussen og Graver A. Hauenschild.

OSCAR VIGGO LARSEN, Sognepræst, er født den 14. Juli 1894 som Søn af Købmand G. V. Larsen og Hustru Maren, født Nielsen. Gift 1933 med Ebba Heide, Student fra Odense Katedralskole 1912, cand. theol. 1920, Sognepræst ved Sct. Thomas Kirken, Formand for Sct. Thomas Sogns Menighedspleje og for samme Sogns K. F. U. M.

O. V. LARSEN
Sognepræst.

Skt. Markus Kirken.

SKT. MARKUS KIRKEN, der ligger ved Forchhammersvej, er opført omkring Aarhundredskiftet efter Tegning af Arkitekt Lendorf. Bygningen har Form som et Kors, og dets Midterparti dækkes af et 8-kantet Kuppelparti. Kirken har 4 mindre Tilbygninger, der ligger mellem Korsets Arme. Bag Koret findes en Udbygning, der benyttes som Sakristi. Kuppelen bærer et mindre Spir. Bygningen er opført af røde Mursten, og den er uden Tvivl den af Frederiksberg Bys Kirker, der virker mest storladet og pompøs.

Kirkens Indre har hvælvet Kuppel og Pulpiturer. I Korhvælvingen og i Kirkens Kuppel findes Kalkmalerier. Altertavlen er et Maleri, der forestiller „Christus i Emaus.“ Alterbordet er af Træ, og paa dette findes 2 store Malmlysestager samt en mindre 7-armet

Stage. Prædikestolen er ligeledes af Træ og smykket med forgyldte Statuetter. Over Stolen er Himmel, der foroven bærer et forgyldt Kors. Døbefonten er af Granit. Orgellet er anbragt paa Pulpituret over Indgangsdøren.

Ved Kirken er ansat: Sognepræst Michael Frederik Blichfeld, Kapellan Aksel Emil Hansen, Præst Aage Severin Jensen, Kordegn O. Blom Hansen, Organist og Kantor A. Felsing, Graver A. Poulsen.

A. E. HANSEN
res. Kapellan.

MICHAEL FREDERIK BLICHFELD, Sognepræst, født den 4. September 1875 som Søn af Sognepræst Michael Frederik Blichfeld og Hustru Catherine Caroline, født Korn. Gift 1900 med Anna Erichsen. Cand. theol. 1899, Sognepræst ved Skt. Markus Kirken, Dansk Præst i U. S. A. i 14 Aar.

AXEL EMIL HANSEN, res. Kapellan, er født den 27. September 1896 som Søn af Købmand Johan F. Hansen og Hustru Marie Emilie, født Jacobsen. Gift 1922 med Inge Margrethe Hansen. Cand. theol. 1928. res. Kapellan ved Skt. Markus Kirken siden 1932, Kaldskapellan fra 1928–32.

AAGE SEVERIN JENSEN, Præst, er født den 21.

AA. S. JENSEN
Præst.

Oktober 1905 som Søn af Malermester Joh. Jensen og Hustru Thora, født Dalhoff. Cand. theol. 1932, Præst ved Skt. Markus Kirken siden 1933.

MARIENDALSKIRKEN, der ligger ved Nitivej, er opført i 1907 af Justitsraad N. Josephsen og Hustru og kostede ca. 170,000 Kr. Den er opført efter Tegning af Slotsarkitekt Th. Jørgensen. Kirken bestaar af Skib og Kor samt Taarn. Den er bygget af røde Mursten. Hovedindgangen er i Skibets Gavl. I Forbindelse med Kirken ligger Menighedshuset.

Kirkerummets Indre er vel nok det skønneste paa Frederiksberg. Det er hvidkalket og har hvælvet Loft. Koret er hævet ca. $\frac{3}{4}$ m over Skibets Gulv og adskilt fra dette ved en Stenbalustrade. Koret har højt Panel af Cyprestræ. Altertavlen forestiller „Bjærgprædikenen“ og er et Maleri af Knud Larsen. Paa hver Side af Tavlen er et coulørt Glasmaleri. Alterbord og Alterskranke er af Træ. Paa Bordet staar to Malmalterstager og en mindre 7-armet Stage. De to Glasmalerier var ikke i Kirken ved dens Opførelse, men er indsat senere. Prædikestolen er af Sandsten og Døbeionten af sleben Granit. Over Stolen er der en Himmel, ligeledes af Sten. Kirken har Sidepulpiturer og Pulpitur over Indgangen, og paa dette staar Orgelet. Under Kirken findes Justitsraad N. Josephsen og Hustrus Gravkammer.

Ved Kirken er ansat: Sognepræst Christian Herman Kalkar Seidelin, Kapellan Oskar Lauge Nielsen, Kordegn K. A. Trap, Organist og Kantor V. Nielsen og Graver V. Rasmussen.

CHRISTIAN HERMAN KALKAR SEIDELIN, Sognepræst, er født 21. Juni 1874 som Søn af afdøde Sognepræst ved Frue Kirke i Aarhus, Ferdinand Emil Seidelin og Hustru Anna Marianne Wilhelmine, født Seidelin. Gift 1905 med Inger Christiane Larsen. Cand. theol. Sognepræst ved Mariendalskirken. Sekretær ved Det danske Bibelselskab, Medlem af Det københavnske Kirkefonds Repræsentantskab, Medlem af Bestyrelsen for Dansk Kirke i Udlandet. Næstformand i Bestyrelsen for Præsteenhjemmet paa Frederiksberg.

CHR. SEIDELIN
Sognepræst.

K. TRAP
Kordegn.

KRISTEN ANDREAS TRAP, Kordegn, er født den 22. Juli 1888 som Søn af Gaardejer Jens Christensen Trap og Hustru Maren Andreasen, født Bech. Gift 1916 med Helga Mikkelsen født Hølund. Kordegn ved Mariendalskirken. Formand for Det Blaa Kors i Mariendals Sogn, Medlem af det Blaa Kors' Kredsbestyrelse paa Frederiksberg, Medlem af Udvalget for Lægmandsbevægelsen paa Frederiksberg.

SOLBJERG KIRKE er opført i Aarene 1907—08 efter Tegning af Arkitekt K. Varming. Den er opført af røde Mursten og har rødt Tegtag. Kirken ligger paa Howitzvej ved Siden af Politistationen. Den bestaar foruden Langhuset af et svært Taarn, hvori Hovedindgangen findes. Taarnet har et firesidet Spir. Selve Kirkebygningen har aflange Vinduer.

Kirkens Indre er hvidkalket og har hvælvet Loft samt Sidepulpiturer af Træ med rødlige Træpaneler. Paa Alterbordet er en 7-armet Lysesstage, og Altertavlen er et Maleri, der forestiller Kristus og den samaritanske Kvinde. Over Altertavlen er et

Solbjerg Kirkes Indre.

ovalt Vindue med Glasmaleri, forestillende Kristus med Kalken. Prædikestolen er af Træ og har Himmel. Døbefonten er af Sandsten og Orgelet er anbragt over Indgangen. Fra Kirken fører der Døre ind til Menighedssalen.

Ved Kirken er ansat: Provst Hans Winding Koch, res. Kapellan Niels Jørgen Rald, Hjælpepræst Tage Schou, Kordegn L. J. Jacobsen, Organist Frk. Johanne Dahlberg, Graver A. Oehlerich.

H. KOCH
Provst.

N. J. RALD
Kapellan.

L. J. JACOBSEN
Kordegn.

HANS KOCH, Provst, er født den 9. April 1867 i Vejstrup som Søn af Provst L. Koch og Hustru Caroline, født Winding. Gift 1902 med Margrethe Schiøler. Student fra Nørrebro Latin- og Realskole 1884, cand. theol. 1890, Adjunkt ved Herlufsholm til 1897, Studieophold i England, ord. Medhjælper i Gentofte 1898, Sognepræst i Hellerup 1901, i Nordby paa Fanø 1905, ord. Medhjælper i Hellerup 1909, Sognepræst for Solbjerg Sogn siden 1911, Provst for Frederiksberg Provsti siden 1925. Formand for

Danmarks kristelige Studenterforbund fra 1919—24, Redaktør af Plovfuren fra 1911—17, Formand for Almindelig Dansk Præstekonvent fra 1924—29, for den danske Buddhistmission i Kina og for Foreningen af antimilitaristiske Præster.

NIELS JØRGEN RALD, res. Kapellan, er født den 6. Februar 1899 som Søn af Slotspræst Carl Rald og Hustru Kirsten, født Dall. Gift 1924 med Ellen Birke. Cand. theol. 1923, siden 1923 Præst ved Solbjerg Kirke, res. Kapellan siden 1927. Bestyrelsesmedlem for Danske Kvinders Velfærd, Sekretær for L. P. Larsens Mission, Bestyrelsesmedlem for dansk Kirkesang, Medlem af Dansk Ligbrændingslorenings Repræsentantskab.

LARS JACOB JACOBSEN, Kordegn, er født den 28. September 1889 som Søn af Landmand og Kirkesanger Lars Jacobsen og Hustru Ane Kirstine, født Larsen. Gift 1921 med Erna Thorsen Fleck. Kordegn ved Solbjerg Kirke. Uddannet ved fotografisk Virksomhed og ved Menighedsarbejde. Medlem af Menighedsraadet og af Kirkebestyrelsens Forretningsudvalg, Formand for det blaa Kors i Solbjerg Sogn, Medlem af det blaa Kors' Kredsbestyrelse paa Frederiksberg og af Københavns Kordegnforenings Bestyrelse, Medlem og Sekretær af „Danmarks Kordegneforening“, Tillidsmand for Kristelig Lytterforening.

GODTHAABSKIRKEN ligger paa Nylandsvej og er opført af Gotfred Tvede paa en Grund, der er skænket af exam. jur. H. J. Nyeland. Det Classenske Fideikommis gav et betydeligt Bidrag til Kirkens Opførelse. Bygningen er opført af røde Mursten og tækket med Tegl, og den bestaar af Skib, Kor og Taarn, hvilket sidste dog er tækket med brændte Sten og Kobber.

Godthaabskirken.

Kirkens Indre har Tøndehvælvning, der er indrammet af Bjælkeværk. Paa Skibets nordre Langvæg er der Pulpitur, og et saadant findes ogsaa over Hovedindgangen. Koret er hævet ca. $\frac{3}{4}$ m over Skibets Gulv, og det adskilles fra dette ved en Træbalustrade, der flankeres med to firkantede Stensøjler, der hver bærer en lille Engel med et Lys. Alterbilledet er udført i Stuk og forestiller „Den korsfæstede“ omgivet af Engle, og ovenover Skyerne ses Englehoveder. Alterbordet er udført i rødt Keramik, og paa Forsiden af dette er der i oval forgyldt Ramme anbragt et Billede af Lammets indbrændt i Guld. Paa Alterbordet staar en syvarmet Lysestage, der flankeres af to store Stager. Prædikestolen har Sokkel af røde Mursten og bestaar af Rammer af hvidaaret Marmor, der omgiver Flader af grøntaaret Marmor. Bogstøtten hviler paa en Marmorørn. Stolens Himmel er af Træ. Døbefonten, der er af Granit, har Kobberfad, og Orgelet er anbragt paa Pulpituret. I Kirken findes Mindetavle

over Sognepræst Carl Johannes Tolstrup. Tværflojen mod Øst rummer forneden Sakristi og foroven Menighedssal.

Ved Kirken er ansat 2 Præster, Sognepræst Hans Kristian Krog, Kapellan Kaj Viktor Julius Lundblad, endvidere Kordegn A. Jensen, Organist og Kantor G. Elmquist og Graver L. P. Jørgensen.

LINDEVANGSKIRKEN ligger paa et Areal der strækker sig fra Peder Bangsvej til Hattensens Allé. Kirken opførtes omkring 1925 efter Tegning af Arkitekterne Th. Havning og Anton Frederiksen. Den er bygget af røde Mursten med brede Blind-søjler af gule Sten og tækket med Tegl. Kirken har to Rækker Vinduer, forneden smaa rundbuede og foroven høje, aflange, hvorigennem Hovedparten af Lyset kommer ind i Kirken. Midt paa Bygningen er en lille Tagrytter med Spir. Kirkens Indre er inddelt i Kor, Skib og Forhal. Skibet har Pulpiturer, og Kirkerummet har hvælvet Træloft.

Fra Skibet fører der 4 Trin op til Koret. Her staar Alteret, der ingen Altertavle har, men paa dennes Plads hænger et meget stort og smukt Kors med den korsfæstede Christus. Her findes ligeledes Prædikestolen, der er udført i en rødligfarvet Træsart. Paa Alteret staar en 7-armet Lysestage, og i Koret staar ligeledes Døbefonten, der er af Sandsten. Orgelet er anbragt paa et Pulpitur over Indgangsdøren.

Ved Siden af Kirken ligger Menighedshuset, der er opført af samme Materiale som Kirken.

Begge Bygninger er omgivne af et mindre Haveanlæg.

Ved Kirken er ansat 2 Præster, Sognepræst Thomas Poulsen Ravn, Kapellan Kaj A. V. J. Rasmussen, Kordegn E. F. Florant, Organist og Kantor P. Nicolet og Graver J. P. Jørgensen.

T. P. RAVN
Sognepræst.

THOMAS POULSEN RAVN, Sognepræst, er født den 27. December 1891 som Søn af Gaardejer M. P. Ravn og Hustru Ane Marie, født Thomsen Sørensen. Gift 1921 med Edith Amloft. Student fra Vejle Latinskole 1910, cand. theol. 1917, Sognepræst ved Lindevangskirken.

FREDERIKSBERG SLOTSKIRKE. Kapellet paa Frederiksberg Slot var udelukkende bestemt til Brug for Hoffet, men benyttedes ikke mere efter 1852. Da Slottet under Krigen i 1864 anvendtes til Lazaret, blev der ogsaa lagt saarede Soldater i Kirkerummet. Da Frederiksberg Kirke underkastedes Reparation, blev Kapellet midlertidigt benyttet til Guds-tjenester og andre kirkelige Handlinger, og senere blev det en lang Tid anvendt til Bibliotek for Officersskolen. Da det blev besluttet at restaurere Slottet, blev Kapellet ligeledes underkastet en gennemgribende Restaurering, som er omtalt paa en af de foregaaende Sider i denne Bog. Ved kongelig Resolution af 9. Oktober 1931 udskiltes et Distrikt fra Frederiksberg Sogn, og Slotskirken blev Distriktskirke for dette. Kirken genindviedes den 24. Januar 1932. Distriktet har et lille Menighedshus paa Roskildevej Nr. 41.

S. C. BORRESEN
Distriktspræst.

Til Kirken er knyttet en Distriktspræst, der samtidig er anden residerende Kapellan ved Frederiksberg Kirke: Pastor Søren Christian Borresen er Distriktspræst ved Kirken siden 13. December 1931. Organist og Kantor: Knud Lindhard fra 1931. Graver: Sv. Aa. Lemming Christensen fra 1931.

Frederiksberg
Byvaaben.

FREDERIKSBERGS ADMINISTRATION: Den 5. November 1857 indbragtes i Folketinget ved fem af dets Medlemmer, Overrets-assessor, Justitsraad Otto Müller, Birkedommer, Justitsraad C. N. Petersen, Kammerjunker, Godsejer E. Emil Rosenørn, Major Müllen og Overkontrollør Walther, et Lovforslag under Navn af „Forslag til Regulativ for Frederiksberg Sogns økonomiske Bestyrelse“. I sin Egenskab af Ordfører udtalte Otto Müller følgende:

„Det vil være den ærede Forsamling bekendt, at der lige udenfor Københavns Porte er en Kommune, som hedder Frederiksberg Sogn, der har endel tilfælles med København, endel tilfælles med de danske Købstæder og endel tilfælles med Landet. Den er kort sagt en Mellemting mellem alle 3 Klasser af Kommuner, som vi kender her i Landet. Denne Kommune har hidtil været organiseret aldeles som en Landsby, idet der er et Sogneforstanderskab, som ikke har haft større Rettighed end Sogneforstanderskaberne paa Landet, og som Følge deraf savner denne Kommune endel af de Goder og Foranstaltninger, som andre Kommuner af den Art har. Jeg behøver vel ikke at anføre mere for at godtgøre, at der maa være en høj Grad af Trang til at foretage en Forandring i denne Tilstand. Det, som vi beder om, er med andre Ord ikke andet, end at det maa tillades os for vore egne Penge at skaffe de Goder og Foranstaltninger tilveje, som vil være til Gavn og Glæde ikke alene for os, men ogsaa for København. Med Enkelthederne i dette Lovforslag skal jeg naturligvis ikke opholde den ærede Forsamling. Jeg skal blot anføre, hvem der har været med til at udarbejde det. Det er nemlig den ærede Rigsdagsmand for Ringkøbing Amts 3. Valgkreds (C. N. Petersen), der er Birkedommer paa Stedet, Rigsdagsmanden for Ribe Amts 1. Valgkreds (Rosenørn), som er Formand for Sogneforstanderskabet der, og den Mand, som her taler, der er Grundejer i Sognet. Vi har derfor anmodet 2 ærede Rigsdagsmænd, nemlig Rigsdagsmanden for Sorø Amts 1. Valgkreds (Müllen) og Rigsdagsmanden for Præstø Amts 4. Valgkreds (Walther) om at gøre sig bekendt med dette Forslag, og, hvis de synes om det, at tiltræde det. Dette har de ogsaa gjort. Jeg nævner disse to Herrer særskilt, fordi det var jo muligt, at der var et eller andet Punkt i Lovforslaget, som de ikke saa ganske samstemmede med os andre i. Men, som sagt, i Hovedsagen har de tiltraadt det. Jeg tillader mig at anmode den ærede Forsamling om at tilstede dette Forslags Fremme. Et af Hovedpunkterne i Forslaget er Frederiksbergs Adskillelse fra Hvidovre Sogn. Det er en aldeles unaturlig Ting, at en saadan Forbindelse skal eksistere. Med Hensyn til alt det formelle har vi i alt væsentligt fulgt det, som findes fastsat i Regulativet for Silkeborg af 20. Marts 1855, da vi nemlig har troet, at Sagen vilde støde paa mindst Vanskelighed, naar vi i alt, hvad der var muligt, sluttede os til et Regulativ, som fornylig er givet til en Kommune, med hvilken Frederiksberg bedst kan sammenlignes“.

(Frederiksberg Kommune 1858–1900, Side 1 og 2).

Lovforslaget blev velvilligt modtaget og kom til første Behandling den 18. November. Paa Forslag af G. Winther blev Sagen henvist til et Udvalg, hvis Medlemmer var O. Müller, Major Abrahamson, Rosenørn, Kaptajn og Brygger Jacobsen og Müllen. Rosenørn blev Udvalgets Formand, O. Müller dets Sekretær og Ordfører.

Efter kort Tids Forløb afgav Udvalget sin Betænkning, som i Hovedsagen gik ud paa følgende:

1. At Frederiksberg Sogn, der nu udgør een Landkommune med det tilgrænsende Hvidovre Sogn, i kommunal Henseende bliver adskilt fra dette.
2. At det for Fremtiden skal udgøre en for sig bestaaende Kommune.
3. At det erhoder en ny Kommunalforfatning, i det væsentlige indrettet som Købstædernes.

Om den paatænkte Adskillelse fra Hvidovre oplyses blandt andet følgende: Da denne Adskillelse bragtes paa Bane i 1854, stemte næsten alle Frederiksberg Sogns Beboere og et Mindretal af Hvidovre Sogns for Adskillelsen. Kort Tid derefter fandt paa Indenrigsministeriets Foranledning Forhandling Sted mellem Delegerede fra begge Sogne, som dog ikke førte til noget Resultat, da Hvidovres Delegerede ikke vilde samtykke i Adskillelsen. At Sognefællesskabet med Hvidovre ikke har været til Fordel for Frederiksberg fremgaar blandt andet deraf, at Frederiksberg Sogn betalte 12--1500 Rigsdaler mere aarligt til det fælles Fattigvæsen end det burde erlægge, naar der tages Hensyn til Forholdet mellem de Fattiges Antal og det samlede Indbyggerantal i Frederiksberg Sogn.

Den 1. December gik Lovforslaget til anden Behandling, og Kultusminister Hall, der fra 1849 til 1881 var Folketingsmand for Københavns Amts 1. Valgkreds og gammel Frederiksberger, anbefalede Forslaget, som vedtoges til tredje Behandling.

Lovforslagets tredje Behandling fandt Sted den 12., 15. og 18. December og vedtoges i uforandret Skikkelse, og den 29. December 1857 kom den kongelige Stadfæstelse om „Midlertidig Lov angaaende Frederiksberg Sogns økonomiske Bestyrelse“. Den endelige Adskillelse fra Hvidovre Sogn fandt Sted fra 1. Juli 1858, men for Fattigvæsenets Vedkommende dog først fra 1. Januar 1861.

Ved Adskillelsen var Frederiksberg Kommunes Areal større end nu, da der dengang hørte forskellige Grunde til, som var fuldstændigt indesluttede af København. Ifølge kongelige Resolutioner af 9. Februar 1867 og 14. Februar 1868 blev nogle af de paagældende Enklaver indlemmet i København, og efterhaanden er samtlige disse Grundstykker blevet indlemmet. Den sidste Indlemmelse gjaldt Ejendommen Nr. 27 paa Gammel Kongevej, og Indlemmelsen fandt Sted i 1888.

Under 23. Juni 1899 indsendte Kommunalbestyrelsen et Andragende til Indenrigsministeriet om fremtidigt at maatte føre et Byvaaben. Byvaabnet er tegnet af Arkivar Thiset og har følgende heraldiske Beskrivelse: „I Sølvfelt en med Guldkrone belagt rød Mur med 3 Tinder, bag hvilken fremvokser 2 grønne Lindetræer. Paa hver Tinde sidder en naturligfarvet Jagtfalk med rød Hætte, Guldring og sort Fjerbusk“. Muren symboliserer Byen, Træerne Landet (Landkredsen), Kronen den kongelige Oprindelse og Falkene, at Landets eneste Falkonergaard har ligget paa Frederiksberg. Under 23. August 1899 approberede Kongen det foreslaaede Vaaben til Brug for Frederiksberg Kommune og Frederiksberg Birk. I Kommunalbestyrelsens Forsamlingssal op-hængtes i Slutningen af 1899 et Kobberskjold, hvorpaa Kunstneren E. Rondahl efter Anvisning af Arkivar Thiset har malet Vaabnet.

Kommunalbestyrelsen holdt sit første Møde den 1. Juli 1858, altsaa paa Kommunens Fødselsdag. Mødet afholdtes i det daværende Hus Nr. 7 i Allégade, som tilhørte de forenede Frederiksberg-Hvidovre Kommuner og blandt andet benyttedes til Fattighus.

Paa det her omtalte Tidspunkt bestod Ejendommen af en Hovedbygning paa 2 Étager med Kvist, en Sidebygning paa 2 Etager, en Mellembygning og et Baghus paa 3 Etager med en Kvist. Det var Baghuset som benyttedes til Fattighus, og det var paa denne Bygnings Førstesal, at Kommunalbestyrelsen til at begynde med holdt sine Møder.

I 1860 solgtes Ejendommen til Bagermester H. L. Tottenberg, men med det Forbehold, at de to Kommuner, Frederiksberg og Hvidovre, skulde have Lov til at benytte Baghuset til Fattighus, indtil de hver især kunde faa opført særlige Fattighuse. Ejendommen stod i uforandret Skikkelse til Aar 1900, da den blev nedrevet for at give Plads til Ejendommene Allégade 14 og Hollændervej 19, 21 og 23.

Frederiksberg Bys Administrationsbygning.

Kommunalbestyrelsen vedblev at benytte Mødelokalerne paa første Sal indtil 1863–64, da den ældste af de kommunale Hospitalsbygninger paa Lampevej (nuværende Howitzvej) var blevet opført. I denne Bygning blev der indrettet et Forsamlingslokale samt Kontor for Sekretæren og Kassereren, og her holdt Kommunalbestyrelsen sine Møder, indtil den i 1870 paa Fattigkommissionens Foranledning maatte leje Lokaler i den senere ombyggede Ejendom Nr. 1 i Smallegade.

I Mellemtiden var Skolen paa Lampevejen blevet bygget, og her indrettedes nu en Forsamlingsaal med Udvalgsværelse samt Kontorer for Sekretær og Kasserer. Kommunalbestyrelsen afholdt sit første Møde her den 21. Maj 1874. Dette var dog ogsaa kun en midlertidig Ordning. En Administrationsbygning blev opført paa Hjørnet af Howitzvej og Falkonerallé, og hertil flyttedes i 1886 samtlige Lokaler.

Angaaende Inddelingen af den kommunale Administration henvises til Side 52.

MARIUS GODSKESEN
Borgmester.

MARIUS GODSKESEN, Borgmester, K. af D. 2., D. M., er født den 7. Juli 1861 som Søn af Etatsraad, forhenv. Toldkasserer J. G. Godskesen og Hustru, født Møller. Gift 1920 med Augusta Lassen; Student fra Sorø Akademi 1879, cand. jur. 1884, Overretssagfører 1888, Borgmester for Frederiksberg 1919. Ledende Senior i i Studenterforeningen 1885—87, Formand for dens Økonomiudvalg 1887—99, Medlem af Frederiksberg Kommunalbestyrelse fra 1908 og dennes Formand 1909, Borgmester 1919, Formand i Bestyrelsen for Frederiksberg Begravelsesvæsen 1919—30 og fra 1934. Medlem af Overskatteraadet for Frederiksberg 1904—1910. Kredsformand for den konservative Vælgerforening i Københavns Amts 1. Kreds 1905—1912 og 1915—1918, derefter Æresformand for Kredsen. Formand for Hovedbestyrelsen i Københavns konservative Vælgerforening 1918—1930. Formand for Soransk Samfund 1901—1908 (i Bestyrelsen fra 1889). Formand for Tersløsegaardkomiteen 1904—1917, derefter Medlem af og fra 1921 Formand i Bestyrelsen for den Holbergske Stiftelse Tersløsegaard. Næstformand for Bestyrelsen for Bakkehussiftelsen fra 1924. Formand for Bestyrelsen for Frederiksberg Kirkefond 1923; Formand for Telefonabonnenternes Repræsentantskab 1915—1930. Medlem af Bestyrelsen for Københavns Telefon-Aktieselskab fra 1930. Medlem af den kommunale Skattekommission 1910, Medlem af Landstinget fra 1913 (fra 1918 tingvalgt), Næstformand fra 1932. Medlem af Jernbaneraadet fra 1915, af Over-

fredningsnævnet 1917—1921 og fra 1929, af Ædruelighedskommissionen fra 1917 til dens Afslutning 1927, af Rigsretten fra 1918 og af Boligkommissionen af 1919. Medlem af Hypotekbankens Tilsynsraad fra 1933. Næstformand for den vestindiske Kommission 1916. Formand for Færøkommissionen 1918. Medlem af det konservative Folkepartis Repræsentantskab.

MAGISTRATEN: Foruden Borgmester M. Godskesen er følgende Herrer Medlemmer af Magistraten: Raadmand, Direktør cand. pharm. V. T. G. Fischer; Raadmand, Hovedkasserer E. Jensen; Raadmand, Forretningsfører J. P. Nielsen; Raadmand, Overretssagfører C. I. F. Sven.

KOMMUNALBESTYRELSEN: Foruden Borgmester og Raadmænd er følgende Medlemmer af Kommunalbestyrelsen: Skoleinspektør G. J. Arvin, Kontorchef A. J. Bork, Fru A. J. Frydensberg, Købmand G. H. Hansen, Fru A. C. E. Husman, Fru Johanne Jensen, Forretningsfører Aug. H. Jørgensen, Tømremester C. H. V. Nielsen, Maler Anker Petersen, Oberstløjtnant P. L. Ramm; Lektor, cand. polit. S. Røgind, Disponent A. Stæhr Johansen, Grosserer V. Sørensen, Repræsentant H. Tausen-Nielsen.

FREDERIKSBERG KOMMUNE havde paa Hjørnet af Frederiksberg Runddel og Pileallé opført en Bygning paa en Grund, som tilhørte Staten. Denne Bygning benyttedes baade til Brandstation og til Politistation, men med den Fart, Byen voksede, varede det ikke længe, før Pladsen blev for lille, og der var ikke engang Plads nok til Brandstationen.

Da det blev absolut nødvendigt at skaffe nye Lokaler til Brandstationen, vilde man

samtidig benytte Anledningen til at skaffe de haardt tiltrængte Administrationskontorer, hvorfor Kommunen i 1880 erhvervede den ca. 5000 Kvadratalen store Grund, Matrikel Nr. 59a, paa Hjørnet af Falkonerallé og den daværende Lampevej.

Fra forskellig Side var der blevet ytret Ønske om, at Birkets Tingsted skulde flyttes fra Blegdamsvej til Frederiksberg, og i en Skrivelse af 12. December 1884 gav Justitsministeriet sit Samtykke til denne Flytning, men stillede den Betingelse, at der skulde skaffes passende Lokaler tilveje. Tingstedet fik derfor Lokaler i den nye Administrationsbygning.

Administrationsbygningen var færdig Efteraaret 1886 og toges straks i Brug.

Saasnart Kommunalbestyrelsen var fraflyttet Lokalerne i Skolen paa Lampevej, blev disse midlertidigt taget i Brug til Politistation, hvorpaa den gamle Station ved Runddelen nedreves, og i Stedet opførtes en ny paa samme Grund. Opførelsen kostede Kr. 18.761.06, hvoraf Birkets Politikasse udredede Kr. 5000.

Efterhaanden som Frederiksberg voksede, blev ogsaa Politistationen for lille, og man maatte beslutte sig til at bygge en ny. Beliggenheden blev bestemt i Tilslutning til en Plan for Bebyggelse af det Omraade, hvor det gamle Frederiksberg Hospital laa ved Howitzvej, og hvor senere baade det nye Domhus og den nye Brandstation blev opført.

I Foraaret 1918 begyndte man Opførelsen, som efter en bunden Konkurrence var blevet overdraget Professor H. Kampmann, og Bygningen stod færdig i Efteraaret 1919, hvorpaa Indflytningen fandt Sted den 1. Oktober. Selve Bygningsarbejderne kostede ca. Kr. 660.000. Varme anlæget, Installationer og det øvrige Ingeniørarbejde androg ca. Kr. 150.000 og Inventaret, Møbler og Lamper i samtlige Rum kostede ca. Kr. 90.000.

Ved Indflytningen i den nye Politistation nedlagdes saavel den tidligere Hovedstation ved Pileallé som Anneksstationen i den tidligere Hospitalsbygning.

Bygningen er opført af røde Mursten paa Granitsokkel. Portaler, Søjlerne i Forhallen og Dørindfatninger i Gangene er af Faxe Kalksten. De udvendige Gesimser af Kridtsten. I Gangene i Stue og paa første Sal er der murede Hvælvinger og paa Gulvet Ølandsfliser.

Hovedindgangen er i Gavlen mod Howitzvej; fra Gangene er der Adgang til de Kontorer, som er tilgængelige for Publikum.

I Stuen har Ordens-, Sundheds- og Sædelighedspolitiet Kontorer, og paa første Sal er der Lokaler for en civil Afdeling af det kommunale Politi og for Statspolitiet. Anden Sal er indrettet til Kontorlokaler, Arkiv samt Lokaler for Politiskolen. Endvidere findes der en Mødesal samt Lokaler for Politiets fotografiske Afdeling. For Personalet findes der Badeværelser, Værelser med Garderobeskabe og Spisestue.

Gennem to Porte kommer man ind i Gaarden, hvor der findes Garager for Udrykningsbilerne. I Kælderen er der 12 Arrestantceller samt Cyklekælder og Hundestald med Centralvarme.

Politistationen er paa den ene Side forbundet med Domhuset og paa den anden Side med Solbjerg Kirke ved en Søjlerække.

Da Loven om den nye Retsplejelov traadte i Kraft, blev det nødvendigt at opføre et nyt Domhus, hvis Opførelse ligeledes blev overdraget Professor H. Kampmann. Professor Kampmann døde i Sommeren 1920 og naaede ikke at fuldføre Bygningen, hvorfor Fuldførelsen og Udarbejdelsen af Tegningerne og især Udformningen af Domhusets Indre blev overdraget Arkitekt K. Gottlob.

Opførelsen paabegyndtes i Efteraaret 1919, og Bygningen blev taget i Brug i Oktober 1921.

Den er opført af røde Mursten paa Sokkel af Faxe Kalksten. Indfatninger og Gesimser er ligeledes af Faxe Kalksten. Gangene og Gaarden er belagt med Solnhofenfliser, og Hovedtrappen er af brun, svensk Kalksten.

Domhuset indeholder fire Retssale; i Stuen Kontorer for Straffedommer og Politimester og paa første Sal Kontorer for de to Civildommere. Retssalene er to og to ens og ligger i Fløjen ud mod Pladsen. De to Retssale i Stuen er for Straffesager og staar ved to Trapper i Forbindelse med en Kældergang, der fører over til Politistationens Arrestankælder.

I Retssalen er Væggene pudsede med hvid Marmorcement paa et Underlag af

Frederiksberg Domhus.

hydraulisk Mørtel. I Hovedtrapperummet er Væggene beklædt i Felter med Plader, støbt af hvid Marmorcement. Undervæggen er af sort Marmorcement.

I Biblioteket paa første Sal er Gulvet belagt med ca. 1 cm tyk Linoleum i Tavler. De smaa Relieffer over Dørene i Gangene er udført af Aage Edvin og O. Stæhr-Nielsen. Broncestatuetten paa Vandkummen i Gaarden forestiller „Justitia“ og er udført af Professor Utzon Frank. Malermester Jørgen Laursen har været behjælpelig med Farver og malede Dekorationer.

Bygningsarbejderne androg ca. Kr. 850.000 og Ingeniørarbejderne ca. Kr. 110.000. Inventar, Møbler og Lamper, undtagen til de smaa Kontorer, hvor man anvendte de gamle Møbler, kostede ca. Kr. 90.000.

(Litteratur: Frederiksberg Kommunes Aarbøger, Arkitekten 1922, Aargang 24, Side 12—24: K. Gotlob, Frederiksbergs Politistation og Domhus.)

GUSTAV HEIDE-JØRGENSEN, R. af D., Dommer i Frederiksberg Birks 1. Afdeling. Født den 23. Januar 1876 som Søn af Forpagter J. G. Jørgensen og Hustru Marie, f. Nielsen. Gift 1902 med Emmy f. Nielsen. Student fra Odense 1895; cand. jur. 1899. Retsbetjentfuldmægtig og Amtsfuldmægtig indtil 1903, Assistent i Justitsministeriet 1903, kst. Assessor i Københavns Kriminal- og Politiret 1907—11, Borgmester og Byfoged i Silkeborg samt Birkedommer i Silkeborg Birk 1911, Dommer i Silkeborg m. m. fra 1919, Dommer i Frederiksberg Birks 1. Afdeling fra 1923, Medlem af Bestyrelsen for Københavns Fængselselskab, Censor ved de juridiske Eksaminer, Repræsentant i og juridisk Raadgiver ved dansk Jagtforening, Medlem af Studenterforeningens Økonomiudvalg, Formand for Frants Howitz Fødehjem.

GERNER SVEDSTRUP, Dommer i Frederiksberg Birks 2. Afdeling. Født den 3. September 1881 som Søn af Sparekassefuldmægtig, Afdelingsbestyrer Aug. Svedstrup og Hustru, f. Schougaard, Student 1899, cand. jur. 1907, Assistent i Generaldirektoratet for Postvæsenet s. A., Amtsfuldmægtig og Retsbetjentfuldmægtig (Dommerfuldmægtig) 1908—20 (en Tid dog ansat i Sagførervirksomhed og i kommunal Stilling) og 1923—25, kst. Fuldmægtig ved Vestre Landsret 1920, Auditor s. A., Afsked med Ventepenge 1923. Kriminaldommer i Viborg 1925, Dommer i Frederiksberg Birks 2. Afdeling 1934.

J. E. L. KNOX, R. af D., Dm., Dommer i Frederiksberg Birks 3. Afdeling. Født den 9. September 1867 som Søn af Byskriver J. Knox og Hustru Anna, født Lemmich. Gift 1895 med Johanne Thiele. Student 1885, Sagførerfuldmægtig i København, Amtsfuldmægtig i Ringkøbing 1894, Auditor 1896, Herredsfoged i Østre Lisbjerg m. fl. Herreder 1911, Dommer i Ning, Hasle, Vester Visbjerg, Framlev og og Sabro Herreder 1919, ved Frederiksberg Birks 3. Afdeling 1930, Forsikringsraadets Tillidsmand 1908—11, Formand for Hornslet Sogneraad 1917 og for Randers Amts Fredningsnævnd 1917, Medlem af Retsraadet 1919 og af Retsplejeudvalget 1919, Formand for Aarhus juridiske Forening, Medlem af Bestyrelsen for den danske Dommerforening 1919, Medlem af Aarhus Katedralskoles Forældrenævnd 1919, Medlem af Bestyrelsen for Aarhus Pleje- og Børnehjælpsforening 1920 (Formand 1905 11), for Fredningsnævnet for Aarhus Amtsraadsreds 1922—1930,

J. G. PARKER, R. af D., Politimester i Frederiksberg Birk. Født den 6. December 1880 som Søn af Partikulier L. Pedersen og Hustru Kirsten, født Olsen. Gift 1916 med Hilde Eltzholtz. Student 1899, cand. jur. 1905, Sagførerfuldmægtig 1905—07, Retsbetjentfuldmægtig 1907—14, Auditor 1915, Politimester i Frederiksberg Birk fra 1919, Lærer i Retslære ved Kadetskolen fra 1917, Formand for Akademisk Boldklub 1922—30 og for Foreningen til Fremme af Hundens Anvendelse i Politiets Tjeneste 1923, Censor ved Statens Politiskole og Hærens Officersskole, Medlem af Bestyrelsen for Fængselselskabet i København 1926.

FREDERIKSBERG HOSPITAL OG FORSØRGELSESVÆSEN. Som allerede omtalt i et af de foregaaende Afsnit ejede Frederiksberg og Hvidovre Kommuner Ejendommen Nr. 7 — det nuværende Nr. 14 — i Allégade. Bagbygningen benyttedes til Fattighus og samtidig afholdt Kommunalbestyrelsen sine Møder der.

Da de to Kommuner blev adskilt, blev det nødvendigt at opføre et nyt Fattighus, som byggedes ved Lampevejen. Opførelsen paabegyndtes i 1868, og efter Fuldførelsen brandassureredes Bygningen for Rdl. 18.870. Fattighuset var bygget i to Etager foruden Tagetage med Kvist, og der var Plads for ca. 50 Lemmer, Lokaler for Husvilde, Sygestuer og i Kvistetagen nogle Celler for Sindsyge. Endvidere var der en Lejlighed for Økonomen, Økonomilokaler, Linnedkammer og fælles Forsamlingslokaler for Fattigkommission og Kommunalbestyrelse.

Frederiksberg havde hidtil ikke haft noget eget Sygehus, men da man i 1868 opførte et nyt Fattighus, indrettedes de Lokaler, der hidtil havde været benyttet til Fattiglemmer og Husvilde, til Sygestuer. I 1876 blev de af Økonom, Kommunalbestyrelse og Fattigkommission hidtil benyttede Lokaler ogsaa taget til Brug til Sygestuer, og da Hospitalskontoret i 1890 blev flyttet til Administrationsbygningen, blev dets Lokaler ligeledes inddraget til Sygestuer, saaledes at Hospitalet nu indtog hele Bygningen, som i 1873 var blevet udvidet med en Fløj, bygget af Professor Howitz, hvori der fandtes en Operationsstue og 2 Sygestuer.

I 1885 opførte man en ny Hospitalsbygning, hvori der var indrettet Bolig for en ugift Reservelæge samt Lokaler for Polikliniken, men fra 1. September 1891 inddroges disse Lokaler til Sygestuer. Oprindeligt havde Køkkenøkonomien haft sin Plads i det gamle Hospitals Stueetage, men i 1876 opførtes en Villa, hvortil Økonomiafdelingen flyttedes. I 1885 flyttedes den atter, denne Gang til en særlig Økonomibygning, hvorpaa Villaen benyttedes til Plejeafdeling for Børn, indtil den i 1890 indrettedes til Inspektørbolig. I 1898 indrettedes den til Optagelsesafdeling for Pigehorn og Bolig for Sygeplejersker. De første Administrationslokaler havde tilhuse i det gamle Hospitals Stueetage, men flyttedes derfra i 1881 til den særlige Administrationsbygning, som

Frederiksbergs Hospitals Administrationsbygning.

indtil 1885 samtidigt rummede Plejeafdelingen for Børn. Efter at Administrationsbygningen var blevet udvidet, flyttedes Hospitalskontoret dertil i 1890. I 1893 udvidedes Administrationsbygningen atter.

Lighus, Obduktionsstue m. m. fandtes oprindeligt i et Udhus, men i 1875 byggedes et særligt Lighus. I 1886 opførtes en lille Epidemibygning af Træ paa den nordlige Del af Fattighusets Grund, som nu tilhører Statsbanerne. Efter Købet af Flintholm blev den dog atter nedlagt. Nord for den sidst opførte Hospitalsbygning opstilledes i 1898 et Døckersk Telt til 9 Senge, og i 1899 opførtes paa Grunden Vest for den gamle Bygning en Træbarak med 2 Sygestuer paa 10 Senge hver.

Epidemihospitalet paa Flintholm var fra Begyndelsen indrettet i de Bygninger, man overtog ved Købet i 1872. I 1888 indrettedes disse til Økonomiafdeling, Bolig for Funktionærer m. m., og Sygebehandlingen skulde foregaa i to Døckerske Telte til 20 Patienter i hvert. I 1892 byggedes den grundmurede Observationsbygning i 2 Afdelinger.

Begrundet paa, at Sygehuset til at begynde med var sammenlagt med Fattighuset, stod det ikke i særlig Anseelse, men da Professor Howitz fik Indlæggelsesret for sine Patienter, og Hospitalet blev adskilt fra Fattighuset, forbedredes Forholdene, men var dog ved Aarhundredskiftet langtfra tífredsstillende. Ganske vist disponerede Hospitalet over 158 Senge, men disse var installerede i forældede Bygninger.

I August Maaned 1898 vedtog Kommunalbestyrelsen at opføre et nyt, moderne Hospital ved Nordre Fasanvej, hvor Kommunen ejede en Grund, som var ca. 4,6 Hektar stor. Oprindeligt havde man kun paa tænkt at opføre et Hospital paa 100 Senge, men da Frederiksberg ved Lov af 7. April 1899 skulde udskilles fra Københavns Amts-

Frederiksberg Hospital. Den medicinske Afdeling.

raadskreds fra 1. April 1900 at regne, hvorved Kommunens Indlæggelsesret paa Amtssygehuset ophørte, blev man nødt til at tage et større Projekt under Overvejelse. I Juni vedtog man derfor følgende: Det omtalte Grundstykke blev yderligere udvidet til 8 Hektarer, og paa dette skulde nu ikke alene et større Hospital, men ogsaa nye Bygninger for Forsørgelsesvæsenet opføres.

Efter Tegninger af Arkitekterne, Professor Chr. L. Thuren og Justitsraad Henry Meyer opførtes det store Bygningskompleks, som omfatter over 20 Bygninger, hvoraf de fleste er opført paa Granitsokkel af gule Mursten. Bygningen med Fødeafdeling, Afdeling for Kvindesygdomme og for Øre- og Halslidelser er opført af røde Mursten.

Epidemiafdelingen toges allerede i Brug i December Maaned 1901, medens Hospitalets Hovedafdeling først toges i Brug to Aar senere.

Administrationsbygningen, som er fælles for Hospital, Forsørgelsesvæsen og Alders-

rente, og hvor ogsaa Kommunelægerne har Lokale, ligger ved Nordre Fasanvej, hvorfra ogsaa Hovedindgangen til Hospitalet er. Indenfor Hovedindgangen ligger, parallelt med Fasanvejen, den kirurgiske Afdeling, som er anbragt i en 2-Etages Dobbeltpavillon med Operationssal i første Etage og med ialt 100 Senge. Bagved og parallelt med denne ligger den medicinske Afdeling, som ligeledes er installeret i en Dobbeltpavillon, i hvis Midterparti der er indrettet Bade. Endvidere findes der en Toetagesbygning for Hud- og Kønssygdomme, en Bygning for Sindssyge samt tre mindre Pavilloner for Nervesyge, en Tuberkuloseafdeling med Liggehaller og en Bygning for Enestuepatienter. Ud mod Nylandsvej ligger en Isolationsbygning for smitsomme (epidemiske) Sygdomme. En Børneafdeling med 44 Senge blev opført i 1908. Der findes endvidere en Evacuationsbygning, et Lighus med Sektionsafdeling, en Røntgen- og Lysbadeanstalt, Funktionærbolig, Apothek, Magasinbygning, Desinfektionsanstalt og Økonomibygning. Ud mod Stockflethsvej i den røde Bygning, som tidligere benyttedes af Forsørgelsesvæsenet, er nu den gynækologiske Afdeling samt Afdelingen for Øre-, Næse- og Halslidende. I Børneoptagelseshjemmet, som hører under Forsørgelsesvæsenet, er indrettet en mindre Afdeling for kronisk Syge. Skadestuen er anbragt tilhøjre i Portbygningen. Der er i de senere Aar foretaget forskellige Udvidelser, senest paa Epidemiafdelingen og i Økonomibygningen.

Hospitalet, der er bestemt for Frederiksberg Borgere, rummer 663 Senge, og alle Sygdomme behandles, dog med Undtagelse af exanthematisk Tyfus, Kopper, Dysenteri og Kolera, som behandles paa Flintholm. Patienter med Skarlagensfeber indlægges paa Epidemiafdelingen ved Nylandsvej, medens Syge med andre smitsomme Sygdomme ved Hospitalets Foranstaltning indlægges paa Amtssygehuset.

I Aaret 1932—33 har Hospitalets Hovedafdeling haft 238.463 Sygedage og Epidemiafdelingen 8750. I samme Tid har der til vederlagsfri Behandling paa Københavns Amtssygehus været forbrugt 4385 Sygedage, paa Tuberkulosehospitalet 19.644 Sygedage, paa Sindssygeanstalter 99.932 Sygedage og paa andre Hospitaler 32.866 Sygedage. Hospitalsvæsenets Udgifter var 1931—32 Kr. 2.810.013.

Paa Hospitalet er ansat 6 Overlæger, 1 Laboratorieforstander, 1 Prosektor, 1 Leder af Røntgenafdelingen, 1 Øjenlæge og 1 Øre-, Næse- og Halslæge, 5 første Reserve-læger og 4 anden Reservelæger. Endvidere en Assistent hos Prosektor, 1 Laboratorie-assistent, 2 Assistentter paa Røntgenafdelingen, 5 faste Lægekandidater og 4 Turnuskandidater. Administrationen forestaas af en Hospitalsinspektør og en Fuldmægtig.

Litteratur: Frederiksberg Kommune 1848—1900. Frederiksberg Kommunes Aarbøger. „Architekten“ 5/12 1903.

S. V. BAGGER
Overkirurg.

G. E. PERMIN
Overlæge.

M. M. C. CLAUDIUS
Overlæge.

H. BOAS
Overlæge.

SOFUS VILHELM BAGGER, Overkirurg, Dr. med., er født den 19. November 1890 som Søn af Distriktslæge Kristian Bagger og Hustru Thea, født Christiansen. Gift 1922 med Anna Nicoline Holm. Student fra Aarhus Katedralskole 1909, med. Eksamen 1916, Dr. med 1925, Overlæge ved Frederiksberg Hospitals kirurgiske Afdeling siden 1. November 1935.

GEORG EMIL PERMIN, Overlæge, Dr. med., R. af D., DM., M. T. Kfh., F. O. A., Pr. r. K. 3., S. N. 3., er født den 1. Marts 1876 som Søn af Grosserer Chr. F. Permin og Hustru Nicoline, født Baastrup. Gift med Inger Dyrland. Med. Eksamen 1901, Dr. med. 1909, Reservelæge ved Vejle fjord Sanatorium og Øresundshospitalets Tuberkuloseafdeling fra 1907—11, Overlæge ved Frederiksberg Hospitals Tuberkuloseafdeling fra 1911. Sundhedsstyrelsens Konsulent i Tuberkulosesager fra 1916—28, Formand for Dansk Selskab af Tuberkuloselæger fra 1923—24, Medlem af Bestyrelsen for Foreningen til Opførelse af sunde Boliger for tuberkuløse Familier, af Forretningsudvalget for Nationalforeningen til Tuberkulosens Bekæmpelse og af Bestyrelsen af Association internationale contre la tuberculose, Medstifter af Nordisk Tuberkulose-Litteraturring, foranledigede i 1915 Kørskolen paa Frederiksberg for brystsyge Børn oprettet. Medlem af Bestyrelsen for P. Carl Petersen og Hustrus Helbredelsesfond og Grosserer P. Carl Petersens Fond.

MARIUS MATTHIAS CHRISTIAN CLAUDIUS, Overlæge, Dr. med., Laboratorieforsøger, er født den 29. Januar 1872 som Søn af Telegrafbestyrer Ludwig Heinrich Claudius og Hustru Caroline, født Roose. Gift 1900 med Agnete Lütken. Student 1889, med. Eksamen 1897, Reservelæge ved Amtssygehuset i Vejle fra 1897—99, klinisk Assistent ved Frederiks Hospitals kirurgiske Afdelinger fra 1900—02, Prosektor ved St. Josephs Hospital fra 1902—04, Dr. med. 1906, Laboratorieforsøger ved Frederiksberg Hospital fra 1905 og Overlæge samme Sted fra 1915. Formand for Lægernes Forsikringsforening.

HARALD BOAS, Overlæge, Dr. med., R. af D., er født den 3. Marts 1882 som Søn af Professor, Dr. Johan Erik Vesti Boas og Hustru Agnes Camilla Valborg, født Jacobsen. Gift 1914 med Anna Theodora Kirstine Hegewald. Student 1900 fra Metropolitanskolen, med. Eksamen 1907, paa Kommunehospitalets Afd. 4 fra April 1908—Marts 1909, ved Statens Serumsinstitut 1908, Turnuskandidat April 1909—Marts 1910, Reservelæge ved Rudolph Bergs Hospital fra 1910—15 og ved Frederiksberg Hospitals Afd. C. fra 1916—22, Chef for Københavns Polikliniks Hudafdeling fra Jan. 1918 til dens Nedlæggelse i 1923, Dr. med. 1910. Studierejser til Tyskland, Frankrig og Østrig i 1912, 13 og 21, Specialist- anerkendelse i 1918, praktiseret i København fra 1910 som Specialist i Hud- og Kønssygdomme, visiterende Læge i 1916, Korr. Medl. af Soc. Franc. de dermatol. et de syphiligraphie 22, af Berliner dermat. Gesellsch. 24, af argentinsk dermatolog. Selsk. 2, Medlem af Bestyrelsen for Foreningen til Kønssygdommens Bekæmpelse 1922.

E. FRØLICH
Overlæge.

N. R. CRISTOFFERSEN
Overlæge.

PH. LEVISON
Overlæge.

S. B. LARSEN
Overlæge.

EGIL FRØLICH, Overlæge, er født den 26. Maj 1879 som Søn af Historiemaleren, Etatsraad Lorenz Frølich og Hustru Benedicte, født Treschow. Student 1897, med. Eks. 1905, 2. Reservelæge ved Rigshospitalets Fødeafd. A. 1912, 2. Reservekirurg ved Rigshospitalets Afd. D. 1913, 1. Reservekirurg sammesteds 1914, assisterende ved St. Lukassiftelsen 1917—23, Afdelingschef ved Københavns Poliklinik 1918—24, Korpslæge i Søværnet og Chef for Marinehospitalets kirurgiske Afd. 1918, udtraadt af Marinen 1919, Overlæge ved Frederiksberg Hospital 1924, Formand for Foreningen for Gynækologi og Obstetrik fra 1928.

NIELS ROHR CHRISTOFFERSEN, Overlæge, Dr. med., er født den 13. Marts 1884 som Søn af Landmand Peter Christoffersen og Hustru Emilie, født Beck. Gift 1917 med Christiane Iversen. Student 1902, med. Eks. 1909, Prosektor ved patologisk-anatomisk Institut 1912—15, Dr. med. 1914, Reservelæge

ved Bispebjerg Hospital 1915, ved Kommunehospitalet 1916–21, Chef for Frederiksberg Polikliniks medicinske Afdeling 1920, Overlæge paa Frederiksberg Hospitals medicinske Afdeling 1922, Læge ved Invalideforsikringsretten 1921–26, Censor ved Veterinær- og Landbohøjskolen 1917–22. Har skrevet talrige Afhandlinger i videnskabelige Tidsskrifter.

PHILIP LEVISON, Overlæge, er født den 24. Februar 1873 som Søn af Snedkermester Herman Levison og Hustru, Malerinden Gitel Birgitte Neuman. Gift 1908 med Meta Diemer. Student 1891, med. Eks. 1898. Skibslæge i Ø. K. 1901, Reseservelæge ved Oringe Sindssygehospital 1902–04, Assistent ved Københavns Polikliniks Nerveafdeling 1901 og 1905–06. Reservelæge ved Frederiksberg Hospitals Nerveafdeling 1907–13. Afdelingslæge fra 1913, Chef for Frederiksberg Polikliniks Nerveafdeling 1907–19, Specialistanerkendelse (Psykiatri og Neuralogi) 1918. Tillidslæge for Uheldsforsikringsforeningen for de danske Statsbaners Personale fra 1927. Bestyrelsesmedlem i Selskabet for teoretisk og anvendt Terapi fra 1927. Har offentliggjort en Del psykiatriske og neurologiske Arbejder i skandinaviske og udenlandske Tidsskrifter.

AAGE HEINRICH STAMER, Læge, Prosektor, er født den 28. Februar 1878 som Søn af Skomagermester Martin Christian Stamer og Hustru Johanne Helene, født Josephsen. Gift 1920 med Martha Henriette Petersen. Medicinsk Eksamen 1902. Reservelæge ved Silkeborg Vandkuranstalt 1903. Kandidat ved St. Hans Hospital 1903–04. Prosektor pathologiæ 1904–06. Universitetets Guldmedaille 1906. Klinisk Assistent ved St. Josefs Hospitals kirurgiske Afd. 1906. I Berlin (Studie af patologisk Anatomi) 1908, Prosektor ved Frederiksberg Hospital siden 1916. Histolog ved Cancerkomiteen, Jernbanelæge April 1918.

SVEN BØRRE LARSEN, Overlæge, er født den 2. Januar 1898 som Søn af Prokurist Laur. Vilh. Larsen og Hustru Ingeborg, født Kiær. Student 1916 fra Sorø, medicinsk Eksamen 1924, Kandidat ved forskellige Hospitaler, Reservelæge i Aalborg, Assistent paa Frederiksberg Hospitals Røntgenafdeling 1927. Overlæge for samme 1931.

V. H. H. SCHMIDT
Ørelæge.

F. SØEGAARD
Reservekirurg.

E. POLACK
1. Reservelæge.

O. V. JUL. NIELSEN
1. Reservelæge.

VIGGO HENRIK HERMAN SCHMIDT, Ørelæge, Dr. med., er født den 8. December 1888 som Søn af Proprietær Carl Edvard Rotwitt Schmidt og Hustru Franciska, født Nielsen. Gift 1914 med Lolly Gerda Friderichsen. Med. Eks. 1913, Kandidat ved Øresundshospitalet til Mars 1916, 2. Reservelæge ved Diakonissestiftelsens kirurgiske Afd. i eet Aar, Kandidat ved Fuglebakkens Børnehospital til September 1918, Assistent ved Rigshospitalets og Kommunehospitalets Øreafdelinger ialt i 8 Aar til Oktober 1927, Assistent ved Rigshospitalets kirurgiske Poliklinik i 2 Aar til Oktober 1929, Ørelæge ved Frederiksberg Hospital fra August 1931, ved dette Hospitals nyoprettede Øreafdeling fra Januar 1933 Formand for Dansk otolaryngologisk Selskab 1931–33.

FOLMER SØEGAARD, Reservekirurg, er født den 13. Januar 1889 som Søn af Sagfører Dines Søegaard og Hustru Elise Christiane Sofie, født Uldal. Gift 1917 med Inger Morville. Med. Eks. 1916 herefter Hospitalsuddannelse paa overvejende kirurgiske Afdelinger, navnlig kan fremhæves Københavns Amtssygehus og Frederiksberg Hospital. Reservekirurg ved Frederiksberg Hospitals Afd. A. Medlem af Bestyrelsen for Røde Kors i København 1922–31.

EDMUND POLACK, Reservelæge, Dr. med., er født den 23. Februar 1895 som Søn af Husejer Samuel Polack og Hustru Hedvig, født Hertz. Gift 1924 med Adele Blasberg. Student 1912, med. Eks. 1921. Kandidat og senere Reservelæge paa en Række københavnske Hospitaler: Bispebjerg, Øresundshosp., Frederiksberg Hosp., Finsensinstitutet, Rigshospitalet. 1. Reservelæge ved Frederiksberg Hospitals medicinske Afdeling siden Juni 1930. Talrige Studierejser til Tyskland og Østrig. Dr. med 1930. Spe-

cialistanerkendelse i Intern Medicin 1930. Har deltaget i Konkurrencen om Professoratet i Intern Medicin ved Københavns Universitet 1933, har fra 1930 fungeret som Privatdocent og ved Forelæsninger og Kliniker; givet Undervisning til de Studerende, paa Frederiksberg Hospital.

OTTO VALDEMAR JUL NIELSEN, Reservelæge, er født den 25. Oktober. 1893 som Søn af Tørmester H. P. Nielsen og Hustru Mathilde, født von Schmidt. Med. Eks. 1920, derefter Reservelæge ved Statshospitalet i Sønderborg samt Kandidat i de følgende Aar ved Rudolf Bergs Hospital, Frederiksberg Hospital, Dr. Louises Børnehospital, Rigshospitalet, Blegdamshospitalet, Øresundshospitalet. 2. Reservelæge ved Frederiksberg Hospitals Afd. B. 1928-30. 2. Reservelæge ved Afdeling D. 1930-31. 1. Reservelæge paa Alm. Hospital 1931-33. 1. Reservelæge ved Frederiksberg Hospitals Afd. D. siden Marts 1933. Afdelingslæge ved Frederiksberg neurologiske Poliklinik siden December 1931. Repræsentant og Revisor i Foreningen af yngre Læger.

J. ADOLPH FREDERIKSEN
Reservelæge.

S. FELDING
Reservelæge.

A. FREUDENTAHL
Reservelæge.

Fru C. NORDSTED
Reservelæge.

JENS PETER ADOLPH FREDERIKSEN, Reservelæge, er født den 5. April 1898 som Søn af Grosserer Adolph Frederiksen og Hustru Kirstine, født Friis. Gift 1924 med Annie Bergstrøm. Med. Eksamen 1924, fungerende Reservelæge ved Frederiksberg Hospitals Nerveafdeling. Reservelæge paa Nakkebølle Sanatorium samt Turnus paa Frdbg. Hosp. Reservelæge paa Tuberkuloseafd. sammesteds og siden 1. Jan. 1932 Reservelæge paa den medicinske Afdeling. Samtidig Assistent paa Landbohøjskolen Dyrelysiologiske Institut 1931-32, tillige benyttet til Tuberkulosestationerne i København, fra Efteraaret 1932 Speciallæge ved Invalidereiten, anerkendt Specialist i Tuberkulose og indre Sygdomme, siden 1929 praktiserende Læge paa Frederiksberg.

SVEND FELDING, Læge, Reservelæge ved Frederiksberg Hospitals gynækologiske Afdeling (F), Dr. med., er født den 29. Marts 1893 som Søn af Ingeniør Carl Felding og Hustru Laura, født Hald. Gift 1915 med Elna Elisabeth Jensen. Med. Eks. 1917, Dr. med 1929, uddannet ved Roski'de Amtssygehus, Rigshospitalet, St. Josephs Hospital, Kommunehospitalet, Bispebjerg Hospital og Frederiksberg Hospital.

AHLMANN FREUDENTHAL, Læge, Reservelæge ved Frederiksberg Hospital, Afdelingsleder ved De Københavnske Tuberkulosestationer, er født den 3. November 1893 som Søn af Slagtermester Carl Frierich Wilhelm Freudenthal og Hustru Elise Peira F. Gift 1925 med Alice Galster. Med. Eks. 1920 Reservelæge ved Nationalforeningens Sanatorium ved Silkeborg 1925, 1. Reservelæge ved Aalborg Kommunehospitals medicinske Afd. 1928, Reservelæge ved Frbg. Hosp. Tuberkuloseafd. 1932. Afdelingsleder ved De Københavnske Tuberkulosestationer 1933, Specialistanerkendelse i Lungtuberkulose 1928 og i Intern Medicin 1931.

K. AA. POULSEN
Reservelæge.

Fru CHRISTINE NORDSTED, Reservelæge ved Frederiksberg Hospitals Afd. C., er født den 22. Januar 1898 som Datter af Gaardejer Lorenz Paulsen Thomsen og Hustru Anne Helene, født Cornelsen. Gift 1931 med Læge Aksel Nordsted. Uddannet ved de fleste københavnske Hospitaler.

CARL BLOM LIND
Apoteker.

KAI AAGE POULSEN, Reservelæge, Laboratorie-

assistent, er født den 6. Oktober 1898 som Søn af Sagtører J. H. Poulsen, Kerteminde, og Hustru Ingrid Poulsen. Student 1917. Med. Eks. 1925. Reservelæge i Søværnet 1925.

CARL BLOM LIND, Apotheker paa Frederiksberg Hospital, er født den 29. Maj 1884 som Søn af Apotheker Vilh. Lind og Hustru Elise, f. Blom. Gift 1912 med Ingeborg Jensen, candidatus pharmaciæ; tiltraadte Stillingen som Hospitalsapotheker paa Frederiksberg Hospital den 1. Juli 1924, forestod i 1930—31 en Flytning og Modernisering af Hospitalsapothekets Lokaler, der samtidig gennemgik en stærk tiltrængt Udvidelse.

JENS PETER STIBOLT, Hospitalsinspektør, er født den 6. Maj 1884 som Søn af Henrik Peter Stibolt, Kasserer i Styrelsen for Grønland, og Hustru Rosa Ernestine Elise, f. Hjorth. Gift 1911 med Dina Johanne Neergaard Esch. Student 1903, cand. phil. 1904, Assistent under Frederiksberg Kommunes økonomiske Forvaltning 1909—16, Sekretær 1916—19, Fuldmægtig 1919—25, Assistent i Overformyndeliet 1912, Hospitalsinspektør ved Frederiksberg Hospital 1925.

Frøken ANNA ELBERLING, Forstanderinde ved Frederiksberg Hospital, er født den 6. Februar 1877 som Datter af Rigsdagsbibliothekar Emil Elberling og Hustru Louisa, født Elberling. Uddannet som Sygeplejerske paa Frederiksberg Hospital. Viceforstanderinde 1. Maj 1914, konst. Forstanderinde 1. Februar 1925, Forstanderinde 1. Februar 1927.

FORSØRGELSESVÆSENET. Paa samme Grund som Hospitalet ligger ogsaa Forsørgelsesvæsenets Bygninger, som omfatter Alderdomshjem, Børneoptagelseshjem og Arbejdsanstalt.

Den røde Murstensbygning, som ligger ved Stockflethsvej, og som nu rummer Hospitalets gynækologiske Afdeling m. m., var oprindelig Alderdomshjem, men blev snart for lille. I Aarene 1922—23 opførtes derfor et nyt stort og meget moderne indrettet Alderdomshjem efter Tegninger af Arkitekterne Gundlach-Petersen og Charles Christensen. Hjemmet toges i Brug i November 1923; det bestaar af en Hovedfløj og en Sidefløj mod Vest; saavel Hovedfløj som Sidefløj indeholder Værelser; endvidere af en Sidefløj mod Øst samt en Portbygning og en Bygning med Forsamlingssal. Alderdomshjemmet har en egen Sygeafdeling med Plads til ca. 23 Patienter. Paa Hjemmet er der Plads til 153 Aldersrentenydere samt til Personalet. Køkken og Vaskeri er fælles med Hospitalet.

Børneoptagelseshjemmet er oprettet 1903, dets to Afdelinger har Plads for henholdsvis 26 Drengene og 26 Piger i Alderen fra Fødslen til 14 Aar. Arbejdsanstalten har Plads til 100 Lemmer.

(Litteratur: Frederiksberg Kommune 1848—1900 og „Architekten“ 5. December 1903.)

FREDERIKSBERG TUBERKULOSESTATION er oprettet af Nationalforeningen til Tuberkulosens Bekæmpelse og blev aabnet den 1. April 1913. Den delte Lokaler, baade Venteværelse og Konsultationsværelse, med Poliklinikken i Falkonérallé, men efterhaanden som Rammerne for Arbejdet udvidedes til ikke alene at gælde de syge selv, men ogsaa alle, som disse havde været i Berøring med og derigennem været udsat for Smittefare, blev Forholdene alt for smaa, og især blev Arbejdstiden for begrænset, da der jo maatte tages Hensyn til Poliklinskens Patienter.

Frederiksberg Kommunalbestyrelse lod derfor Stueetagen i een af Frederiksberg Hospitals Afdelinger ombygge og stillede den til Nationalforeningens Raadighed som

Tuberkulosestation. De nye Lokaler paa Nylandsvej 30 blev taget i Brug den 5. Marts 1934.

De nye Lokaler er fuldstændigt moderne; de er lyse og luftige, og der er særlige Afklædningsrum for Patienterne. Dørene herfra og til Lægeværelset er lydtætte, saa at Patienterne frit kan tale med Lægen, uden at Uvedkommende hører det.

Blodsænkninger har længe kunnet gøres, og ligeledes kan Patienterne røntgenfotograferes for Kommunens Regning, uanset om de er i Sygekasse eller ej. Denne sidste Ordning er særlig for Frederiksberg, idet Kommunalbestyrelsen har ønsket at byde Befolkningen de bedst mulige Vilkaar. Kommunalbestyrelsen støtter paa enhver Maade Arbejdet og stillede saaledes for Finansaaret 1934 et Beløb paa Kr. 4200,00 til Raadighed for Stationen til Uddeling af Mælke- og Spisebilletter til trængende Patienter. Der føres Kartotek over saavidt muligt alle smittefarlige Tuberkulosepatienter paa Frederiksberg. Dette Kartotek er ordnet dels efter Navn, dels efter Adresse, saa at man, naar der kommer en ny Patient, straks kan se, om han kommer fra et Sted, hvor der er Grund til at formode Smittefare. Endvidere har Stationen et Kort, hvorpaa de Huse paa Frederiksberg, hvor der bor Tuberkulose, er tydeligt afmærkede.

Stationen arbejder i nøje Kontakt med Frederiksberg Hospitals Tuberkuloseafdeling. I Driftsaaret 1933—34 besøgte Stationen af 4512 Patienter.

Overlæge, Dr. med. G. E. Permin var Chef for Tuberkulosestationen fra 1. April 1913 til 1. Oktober 1917; siden da har Stillingen været beklædt af Læge, Fru Harriet Møller.

BØRNEHOSPITALET PAA FUGLEBAKKEN, der er opført i 1913, var oprindeligt homøopatisk Hospital, men overtoges 1917 af Københavns Kommune, der indrettede det til Børnehospital med Plads til 72 Patienter. I 1926 udvidedes det med en for Gavemidler opført Rekonvalescentafdeling med 50 Sengepladser, og i 1934—35 udvides det yderligere og moderniseres samtidigt; Rekonvalescenthjemmet indrettes til en Tuberkuloseafdeling for Børn. Hospitalet rummer herefter 160 Patienter.

Hospitalsafdelingen er installeret i en treetages Bygning, opført af røde Mursten efter Tegning af Arkitekt Ejnar Thuren paa et Areal mellem Drosselvej, Solsortvej og Egernvej. Bygningen er højt beliggende, omgivet af et smukt Haveanlæg; Vinduerne er meget store, saaledes at Sygestuerne er ualmindelig lyse; Facadens Mure er bevoksede med Grønt. Hovedindgangen vender ud mod Drosselvej.

Rekonvalescenthjemmet, der er opført efter Tegning af Stadsarkitekt Holsøe, er en lang, eenetages Bygning med en stor Terrasse mod Syd og med Døre direkte ind til Sygestuerne, saaledes at det er let at faa Patienterne i fri Luft.

Ved Hospitalet er ansat 1 Overlæge, Reservelæge, Kandidater og 1 Forvalter.

VALDEMAR VIGFUS POULSEN, Overlæge, Dr. med., er født den 20. December 1879 som Søn af Distriktslæge Valdemar Poulsen og Hustru, Adelaide Franciska, født Christensen. Gift 1912 med Elisabeth Meyer. Student 1898; med. Eks. 1905; Prosektor ved Universitetets patologisk-anatomiske Institut 1907—1909; konst. Forstander for Hærens bakteriologiske Laboratorium 1908—17; Dr. med. 1910; Reservelæge ved Dronning Louises Børnehospital 1912—17; Overlæge ved Børnehospitalet paa Fuglebakken 1917; Censor i patologisk Anatomi ved medicinsk Embedseksamen; Formand i dansk pædiatrisk Selskab 1920—25; Medlem af Bestyrelsen for Børnehjemmet Peter Bangsvej 66, for Nationalforeningen til Tuberkulosens Bekæmpelse, for Prinsesse Helenas Børnehjem og for Spædbørnshjemmet Danmark; Medlem af Bestyrelsen for Nordisk pædiatrisk Forening.

HERVIG C. R. ZANGENBERG, Hospitalsforvalter, er født den 27. Juli 1892 som Søn af Fabri-

kant Chr. Zangenberg og Hustru Caroline, født Mangor. Gift 1917 med Marie Larsen; Præliminæksamen 1909, derefter ansat et Aar ved Assurancevirksomhed. Ansat under Københavns Kommune siden 21. Marts 1910. Fuldmægtig 1921 ved Bispebjerg Hospital; Hospitalsforvalter ved Børnehospitalet paa Fuglebakken 1923.

Københavns Amtssygehus paa Nyelandsvej.

KØBENHAVNS AMTSSYGEHUS PAA NYELANDSVEJ. Københavns Amts Sygehus havde oprindelig til Huse i Ryesgade, hvor der i 1863 opførtes en 2-Etages Bygning med Plads til ca. 100 Senge. Paa Grund af Tilvækst i Amtets Befolkning blev det nødvendigt allerede omkring 1890 at udvide Hospitalet, hvorfor man erhvervede et ca. 1,7 ha stort Grundstykke ved den daværende Bergersvej — nu Nyelandsvej —, hvor der i 1890—94 opførtes et nyt og efter den Tids Begreber yderst moderne Hospital efter Tegninger af Arkitekt Philip Schmidt.

Sygehuset, som opførtes af røde Mursten paa Granitsokkel, bestod oprindelig af en Hovedbygning, som vender ud mod Nyelandsvej, med Kælder og 2 Etager samt et 3 Etages Midterparti med Indkørselsport mod Syd for Ambulancerne, medens der mod Nord er tilbygget en lav Midterfløj, hvori Operationssalene findes. Hele denne Hovedbygning er indrettet til kirurgisk Afdeling med Sygestuer beliggende mod Syd og Loggiaer vendende mod Øst. Bagved Hovedbygningen og parallelt med denne opførtes samtidigt en Økonomibygning med Køkken og andre Økonomilokaler, som nu er omdannet saaledes, at denne Bygning omfatter saavel Køkken som Spisestuer for Funktionærer og Personale.

Senere opførtes bag Økonomibygningen en ny Hovedbygning, som udelukkende anvendes til medicinske Afdelinger med Sygestuerne vendende mod Syd; ogsaa denne Bygning er opført af røde Sten og bestaar af Kælder og 2 Etager. Yderligere er der i Krigsaarene opført 5 Barakker, af hvilke en er bestemt for kirurgiske, en for medicinske og de øvrige tre udelukkende for epidemiske Patienter.

I 1930—31 opførtes ud mod Nylandsvej yderligere en ny Kontorbygning, tegnet af Arkitekt Helge B. Møller. Ogsaa denne Bygning er opført af røde Sten og bestaar af Stue, 1. Sal og Tagetage.

Stueetagen er indrettet til Hovedkontor, og sammenbygget hermed findes Vagten. Samtlige Værelser paa 1. Sal anvendes som Bolig for Sygehusets Lægekandidater, medens Tagetagen er indrettet til Spisestue og Dagligstue for Lægerne.

Det normerede Antal Sengepladser for hele Sygehuset var i 1933: 282, der fordelte sig med 126 kirurgiske Pladser, 90 medicinske Pladser og 10 Pladser for Sindsyge samt 56 Pladser for epidemiske Patienter.

I Finansaaret 1932/33 var der ialt 103.591 Sygedage, og der behandledes paa Sygehuset ialt 4312 indlagte Patienter.

I Begyndelsen af 1934 nedlagdes Sindssygeafdelingen, og de derved ledigblevne Pladser indgik som Sengepladser i den kirurgiske Afdeling.

Amtssygehuset ledes af en Direktion, bestaaende af 6 Medlemmer af Københavns Amtsraad med Stiftamtmanden som Formand. Den daglige Administration ledes af Inspektøren ved Københavns Amts Sygehuse. Der er ved Sygehuset ansat 2 Overlæger, 2 1ste Reservelæger og 6 Lægekandidater, hvilket Personale dog indenfor en nærmere Fremtid vil blive forøget med 2 2den Reservelæger.

H. WULFF
Overkirurg.

HANS WULFF, Overkirurg, er født den 21. August 1887 som Søn af Fabrikant P. Wulff og Hustru Emma, født Heydern; gift 1915 med Ingeborg Larsen, Student 1906, med. Eks. 1913, kst. 2den Reservelæge ved Righospitalet 1915, kst. 2den Reservelæge ved Kommunehospitalet 1917—18, kst. Reservelæge ved Københavns Amtssygehus F. 1918, Reservelæge ved Frederiksberg Hospital 1918—19, ved Kbhvns. Amtssygehus F. 1919—20, Reservekirurg sammesteds 1920—26, Overkirurg ved samme 1927, Specialistanerkendelse (Obstetrik) 1918, (Kirurgi og Gynækologi) 1923, praktiseret i Kbhvn. fra 1916, kst. ass. Læge i Arbejderforsikringsraadet 1918, fast ansat 1919, Overlæge i Arbejderforsikringsraadets Landbrugs-, Fiskeri- og Søfartsafdeling fra 1925.

K. P. WARMING
Inspektør.

FERDINAND WULFF, Overlæge, Dr. med., er født den 21. December 1891 som Søn af Toldkontrollør C. V. A. Wulff og Hustru Anna Marie, født Schneekloth. Gift 1927 med Læge Ingrid Ramsing, Student 1909, med. Eks. 1916, Assistent ved Statens Serumsinstitut 1917—20, Dr. med. 1921, Reservelæge ved Blegdamshospitalet 1922—24, ved Kbhvns. Amts Sygehus F. og C. medicinske Afd. 1924—27, Specialistanerkendelse i medicinske Sygdomme 1926, Overlæge ved Københavns Amts Sygehus F., medicinsk-epidemisk Afdeling fra 1927.

KNUD PETER WARMING, Inspektør ved Københavns Amts Sygehusvæsen, er født den 28. Januar 1894 som Søn af Grosserer Th. Warming og Hustru, gift 1922 med Karen Elisabeth Sørensen, Commercial Uddannelse i Ind- og Udland, administrerer foruden Amtssygehuset paa Nylandsvej tillige Københavns Amtssygehuse i Gentofte og Lyngby Kommuner samt Amtets Tuberkulosestationer, Medlem af Bestyrelserne for Inspektørforeningen i Danmark, Lokalforeningen for Gentofte og Kommune-Kredsbestyrelsen for Københavns Amt under Landsforeningen til Kræftens Bekæmpelse.

FREDERIKSBERG KOMMUNES SKOLEVÆSEN.

„I Jesu Namen. Begyndis 1677. Den 7. Januarij Var den første jeg Sang i Vor Kircke och samme Dag blef antagen at betiende Kircken og Skolen. Gud gifve Lycke och Velsignelse Amen.“

Med disse Ord indledes Frederiksbergs ældste Kirkebog af Peder Andersen, „Degn og Skolemester“ paa Frederiksberg, den første som er kendt. Undervisningen indskrænkede sig til en meget tarvelig Religionsundervisning; om denne er foregaaet paa Dansk vides ikke, men det er troligt, at der undervistes paa Plattysk, da der prækedes i Kirken paa dette Sprog, saalænge de hollandske Bønder fra Store Magleby udgjorde Størstedelen af Byens Befolkning.

For Embedsbolig maatte Degnen selv sørge; i 1737 gav han 25 Sletdaler i Leje for et Hus, hvis Grund regnedes for en „halv Gaards Plads“. Foruden Offer og Accidenser i Kirken oppebar han af hver af de 20 Gaarde 1 Skæppe Korn, 1 Læs Tørve og 2 Mark i Penge i Stedet for Degnetrave og Smaaredsel. Nogen Jordlod havde han heller ikke; derimod havde han noget Høslæt paa Diger og ved Grøfter, hvor han kunde samle Hø til et Par Køer. Saadan omtrent var Lærerkaarene paa Frederiksberg i Slutningen af det 17. og Begyndelsen af det 18. Aarhundrede.

I 1720—21 besluttede Frederik IV at oprette 240 Landsbyskoler i Rytterdistrikterne, og Biskop C. Worm, som udarbejdede Udkastet til Skolernes Fordeling, foreslog i sit første Udkast at oprette en kongelig Skole paa Frederiksberg for Børnene fra denne By og Vanløse; Degnen, der formentlig allerede beskæftigede sig med lidt Undervisning, kunde blive Lærer, og hans Hus kunde bruges som Skolelokale. Valby og Hvidovre skulde være fælles om en anden Skole. Paa Frederiksberg havde man imidlertid ikke det Hartkorn, hvorpaa Skolerne skulde funderes, hvorfor Fordelingen blev anderledes. Hvidovre, Vigerslev og Rødovre blev fælles om en Skole, Valby og Frederiksberg om en anden. Den sidstnævnte Skole skulde lægges i Valby, som havde 101 Tdr. Hartkorn; desuden var der her et Skolehus fra ældre Tid; det var et gammelt 4 Fags Hus med en Skolestue paa kun 45 Kvadratalen, hvor der ikke var tilstrækkelig Plads til Børnene; det blev derfor revet ned, og paa dets Plads opførte man en grundmuret Skolebygning af den kendte „Frederik IV's Skolehus“-Type med Inscription over Indgangen. Den første Skoleholder hed Søren Ingvorsen; den 14. Januar 1722 udstedte han den Revers, som for Rytterskolens Lærere traadte i Stedet for Kaldsbrev; Reversen findes endnu og lyder saaledes:

„Jeg Søfren Ingvorsen som er antagen til Skoleholder for „Kiøbenhafns Valbye og Frederichsberg bye, Forpligter mig herved i alt at holde mig faaregaaende Allernaadigste Instruxion „hvoraf mig Genpart er tilstillet Allerunderdanigst efter Retlig. „Under samme mit Embeds Forbrydelse Københafn dend 14 „Januarij 1722 Sørren Ingvorsen.“

Først i Begyndelsen af 1730'erne fik Frederiksberg en selvstændig offentlig Skolebygning. Under Opførelsen af det ny Slot i København, Christiansborg, boede Christian VI paa Frederiksberg; han interesserede sig i flere Maader for Byens Vel og Vel, og det var i denne Periode, at Frederiksberg fik en ny Kirke, Præstegaard og Degnebolig samt Skole. Grunden til disse Bygninger med Haver samt til Kirkegaarden skænkedes af Kongen, og Partikulærkassen maatte skyde Penge til. I Maj 1736 fremlagde Inspektøren for Statens Kirker i Rytterdistrikterne, Højesteretsassessor

Peder Helt, Tegninger og Overslag til Præstegaard og Degnebolig; Omkostningerne var beregnede til omkring Rdl. 2400, hvilket Stiftsøvrigheden fandt var for meget. Forslaget blev derfor ændret saaledes, at Udgifterne blev reduceret til 1966 Rdl. 1 Mark 9 Skilling, hvorpaa det ved kongeligt Reskript af 22. Februar 1737 blev besluttet at paabegynde Arbejdet. Faa Dage senere, den 1. Marts 1737, kom imidlertid den unge Sognepræst Kinast med Bøn til Kongen om at oprette en Skole paa selve Frederiksberg med Plads til de ca. 100 Børn i Skolealderen, som fandtes der, „da Blindhed og Vankundighed desværre næsten i min kære Menighed har taget Overhaand“. Som efter Aftale henvendte Degnen sig samme Dag til Kongen med samme Anmodning, som han yderligere begrundede med, at det vilde betyde bedre Kaar for ham, saafremt der kom en Skole paa Frederiksberg; som Forholdene nu var, sad han saa trangt i det, at han maatte drive forskellige Bierhverv, for Eksempel sælge Mælk i Byen, udleje Senge og andet, hvorved han kunde øge sine ringe Indtægter, men desuagtet var han kommet i Gæld for 300 Sletdaler. Ved kongeligt Reskript af den 15. Marts 1737 blev det paalagt Kirkeinspektøren at lade udarbejde Tegning og Overslag til en Skolebygning; Arbejdets Udførelse blev overdraget Tømrermester Peder Sørensen og Murermester Christen Jensen for en samlet Sum af 2130 Rdl. Trods det, at det var „en kongelig Skole“, blev den ikke — som de andre — grundmuret, men opført af Bindingsværk, og den indeholdt kun Skolestuen, et Kammer og et lille Køkken.

Den første, der kom til at bo i det ny Skolehus, var Degnen og Skoleholderen Johannes Christian Weischer. Weischer havde Embedet fra 1738 til 1778, trods det at det ikke var hans Kvalifikation som Lærer, som skaffede ham det. Den 1. Marts 1739 fik han en Hjælpe lærer, og der har derefter været holdt Hjælpe lærere, som var lønnet af Skoleholderen; Weischer, som jo var i Embedet i 40 Aar, har aabenbart forstaaet at forvalte dette til sine Foresattes Tilfredshed, da han ofte roses i Visitatserne.

Da Frederiksberg henimod Slutningen af det attende Aarhundrede havde faaet flere industrielle Virksomheder som Klædefabrik, Reberbane og Tobaksspinderi, var der efterbaanden opstaaet en Fabriksarbejderbefolkning, som var alt andet end velstillet, og fattige Forældre fristedes til at lade deres Børn gaa paa Fabriksarbejde allerede ved 10—12 Aarsalderen. Resultatet heraf var, at Skolen overvejende besøgte af Børn fra det allerfattigste Samfundslag Mange Børn gik overhovedet ikke i Skole, og ved Aarhundredets Slutning anslaaer Sognepræsten Antallet af disse til henved 40%.

I 1780'erne besøgte Oehlenschæger Skolen i Pilealléen, og han giver den ikke noget godt Skudsmaal, som man kan se af følgende: „Degnens Skole var en Skole for Gadedrenge, hvoraf der var mange i min Barndom paa Frederiksberg; thi der boede en stor Hob fattige Folk, som spandt paa Skotrok i Mester Collins Fabrik. I Laser, Pjalter, Træsko kom disse Drenge i Skolen, der saa ud som en Svinesti med optraadt Stengulv og Borde og Bænke som i den sletteste Kro. I Skolen gik vor Præceptor Lassen, eller, naar han var fraværende, Degnen Herr Wibe selv, begge tykke, i Slaabrokke, med Nathuer paa Hovedet og lange Kridtpiber i Munden. — Evangelier, Salmer, Pontoppidans Forklaring, Skrivning og Cramers Regnebog var de Videnskaber, der blev dyrkede.“

Denne Tilstand har hersket i adskillige Aar, for ved en Visitats i 1809 klages der atter stærkt over Skolen, som betegnes som een af Amtets daarligste. Hovedsagen hertil sagdes at være, at „den havde en Samling af Frederiksberg Sogns laveste og fattigste Folkeklassers Børn, der vanskeligen bringes til Orden, Tugt og stadig Skolegang“. Ifølge Forordninger fra 1811 og 1814 blev Embedet forandret til et Skolelærer- og Kirkesangerembede, men først, da Fattigdommen omkring Midten af 1820'erne

tog af, forbedredes Forholdene, og det var særlig Peter Frederik Weber, der i 30 Aar var Lærer paa Frederiksberg, som indlagde sig Fortjeneste ved betydeligt at forbedre Tilstandene.

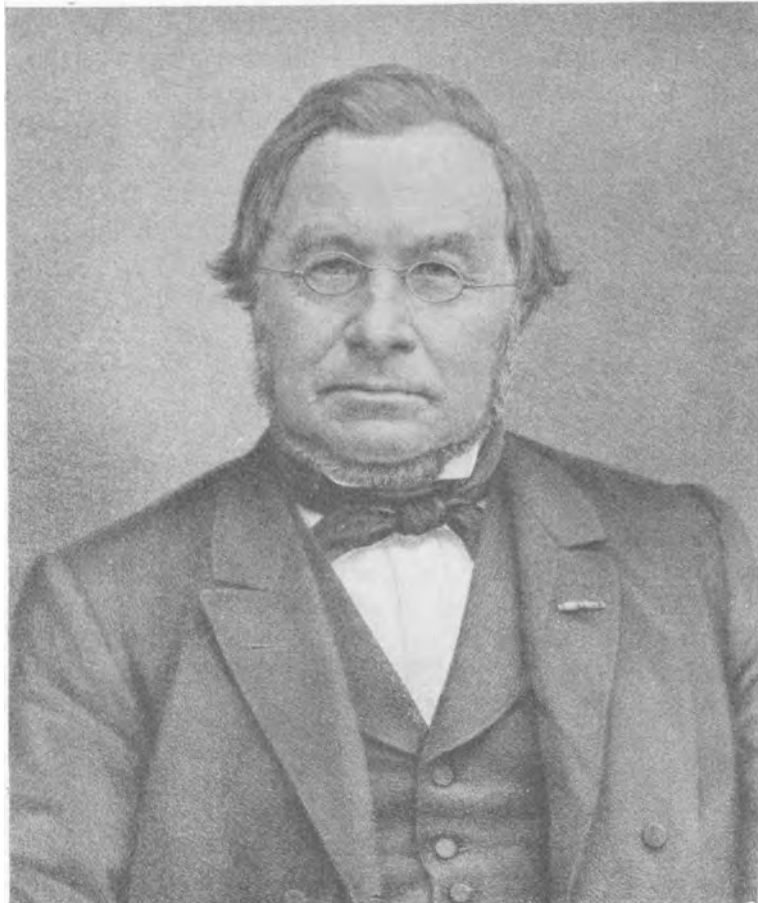
Ifølge Forordning af 13. August 1841 overtog Sogneforstanderskabet for Frederiksberg-Hvidovre Kommuner Bestyrelsen af Skolevæsenet. Den 4. Oktober 1842 indgav en Student Povelsen et Andragende til Forstanderskabet, gaaende ud paa, at Børneskolerne skulde forbedres, og at der skulde oprettes Søndagsskoler for den konfirmerede mandlige Ungdom. Forstanderskabet var lydhør og nedsatte et Udvalg, bestaaende af Sognepræst L. C. Holsøe, Magister D. G. Monrad, Prokurator Balthazar Christensen, Student Fr. Barfod og Student Povelsen. Udvalget skulde undersøge Forholdene og afgive en Betænkning, som fremkom i September Maaned i det følgende Aar. Flertallet ønskede at gennemføre en meget vidtgaaende Undervisning baade for Børn og Voksne, medens Mindretallet indskrænkede sig til Forslag om at indføre Haandarbejde i Børneskolen, følge en mere omhyggelig Undervisningsplan og oprette Søndagsskole for de konfirmerede, og det var Mindretalsforslaget, som vandt Tilslutning i Forstanderskabet. I 1845 begyndte man med den nye Ordning paa Frederiksberg; i et Værelse i Fattighuset fik Pigebørnene Undervisning i Haandgerning af Jomfru Emilie Olsen, som havde en privat Pigeskole. Det gik imidlertid ikke efter Ønske; thi i Efteraaret 1846 var der i Haandgerningsklassen kun seks Elever; den ophævedes derfor,

og de faa Elever optoges i Jomfru Olsens Skole.

I 1846 aabnede Lærer Weber en Aftenskole, som skulde vare fra November til Marts, men den gik kun i to Aar, da den ganske stille gik ind, fordi der ingen Elever meldte sig.

Ifølge Kommunalloven for Frederiksberg af 29. December 1857 blev Kontrollen med Skolevæsenet overdraget en Kommission, for hvilken Sognepræsten til enhver Tid skulde være Formand; de fire Medlemmer skulde vælges af Kommunalbestyrelsen, og af disse skulde to være Medlemmer af denne.

Den ledende Mand i den første Skolekommission var H. Schnekløth, Grundlæggeren af den bekendte Skole paa Værnedamsvej.

N. J. FJORD.

Det var nu aldeles nødvendigt at skaffe nye Skolelokaler, hvorfor det blev besluttet at opføre en ny Skolebygning ved Falkoneralléen; i Mellemtiden oprettede man to Biskoler i lejede Lokaler, een paa Gl. Kongevej og een i Falkonerallé. Den nye Skole toges i Brug 1863; den indeholdt kun 6 Skolestuer, men derimod 3 Lærerlejligheder! Samtidigt med at den nye Skole toges i Brug indrettedes en ny Skoleplan, og snart forøgedes Lærerpersonalet til 6; Førstelæreren fungerede som Skoleinspektør. Skolen omfattede 4 opadstigende Klasser med et normeret Antal af 45 Børn i hver; Drengene og Piger undervistes hver for sig; for Drengenes Vedkommende var Undervisningstiden 20 Timer og for Pigerne 24 Timer ugentligt.

Med Docent N. J. Fjords Indtræden i Skolekommissionen i 1869 kom Frederiksbjergs kommunale Skolevæsen til at staa i Udviklingens Tegn, og der indførtes omfattende Reforme. Af Navn var Fjord kun Tilsynshavende, men i Realiteten virkede han som en Slags Skoledirektør. Efterhaanden reduceredes Børneantallet i Klasserne til 30 i hver, og der indrettedes 5 opadstigende Klasser, alle med 24 Undervisningstimer om Ugen. I stigende Omfang stillede der Undervisningsmidler til gratis Benyttelse; i Udkanten af Kommunen oprettedes der Forberedelsesskoler for de yngste, for at de ikke skulde have saa langt til Skolen; for at modarbejde Skulkeri, som dengang var en udbredt „Sygdom“, oprettedes et Internat for de skulkende Børn, og forsømte Børn sendtes til Opdragelsesanstalter. Man begyndte at søge Lægehjælp til Skolebørnene, man opnaaede gratis Befordring til Ferierejser, og med privat Hjælp oprettede man Bospising af trængende Børn i Vintermaanederne.

I Stedet for det tidligere Princip gik man nu over til at betale Lærerne ren Pengeløn i stigende Skala. I 1874 deltes Førstelærer- og Kirkesangerembedet, saaledes at der ved Kirken fremtidigt ansattes Funktionærer, som ikke mere var Lærere, og endelig indførtes i 1877 Seksklassesystemet. Det var i disse Aar, man opførte følgende nye Skolebygninger: I 1874 Skolen paa Lampevej (Howitzvej); 1877 Skolen paa Niels Ebbesensvej, som atter udvidedes i 1879; Skolen paa Godthaabsvej i 1881 og Skolen paa Fuglevangsvej i 1885.

N. J. Fjords omfattende Virksomhed paa Landbohøjskolen lagde mere og mere Beslag paa hans Kræfter, hvorfor han trak sig tilbage fra Skolekommissionen i 1886; hans Efterfølger blev Joakim Larsen. De hidtilværende Benævnelser „Skoleinspektør“ og „Overlærer“ forandredes i 1898 til henholdsvis „Skoledirektør“ og „Skoleinspektør“, samtidig traf man den Ordning, at hver Skoleinspektør fik en Lærer attachedet, som under Navn af Overlærer skulde tage sig af det administrative, saaledes at Skoleinspektøren i Hovedsagen kunde hellige sig det pædagogiske; Overlæreren erholder herfor et aarligt Vederlag. Fra 1905 ansattes ved hver Skole desuden en Overlærerinde, som skulde føre Tilsyn med Renholdelsen, Pigernes Badning og eventuel Fagundervisning. Fra 1885 til 1895 blev Skolevæsenets Regnskabsafdeling og Administration bragt ind i faste Rammer, og en ny Undervisningsplan udarbejdedes; Gymnastik optoges som nyt Fag i de ældre Pigeklasser; kirtelsyge Børn anbragtes ved Kysten om Sommeren, og en Klasse for abnorme Børn oprettedes, ligesom der indrettedes Skolebade. I 1889 blev Lærerlønningerne atter forbedrede, og i 1892 byggedes Skolen paa Nyelandsvej.

Ifølge Lov af 1892 kunde Skolekommissionen nu selv vælge sin Formand, og i 1896 valgtes Dr. med. Jacoby. Emil Slomann var Medlem af Kommissionen fra 1896 til 1902, deraf de sidste 4 Aar som dens Formand. Undervisningstiden i Klasserne over Forberedelsesklasserne udvidedes nu til 27 Timer ugentlig; der oprettedes Af-

gangsklasser samt Hjælpeklasser for tilbageblevne Børn; siden 1879 havde der været frivillig Sløjdundervisning, som nu udvidedes betydeligt; Bospisningsspørgsmaalet løstes paa en tilfredsstillende Maade, idet der oprettedes et Centralkøkken, og man optog Undervisning i Haandgerning for Pigerne. I disse Aar vedtoges Udvidelser af nogle af de gamle Skoler, og der byggedes en Række nye: Skolen ved Solbjergsvej (Nylandsvej) 1896, Lollandsvej 1899, Duevej 1906, Annekset til Godthaabsvejs Skole 1900. Skolen ved Howitzvej udvidedes i 1905 og 06 med større Tilbygninger, hvorefter man lukkede den gamle Skole i Falkonerallé. I flere af de ældre Skoler indrettedes Lokaler for Sløjd, Husgerning og Bade. I 1896 forbedredes Lærertilbuddene, og ved Skoleloven af 1899 reguleredes de, idet Kommunen erholdt et betydeligt aarligt Tilskud fra Staten for Lærertilbuddene og fra Skolefonden til Vikarudgifter.

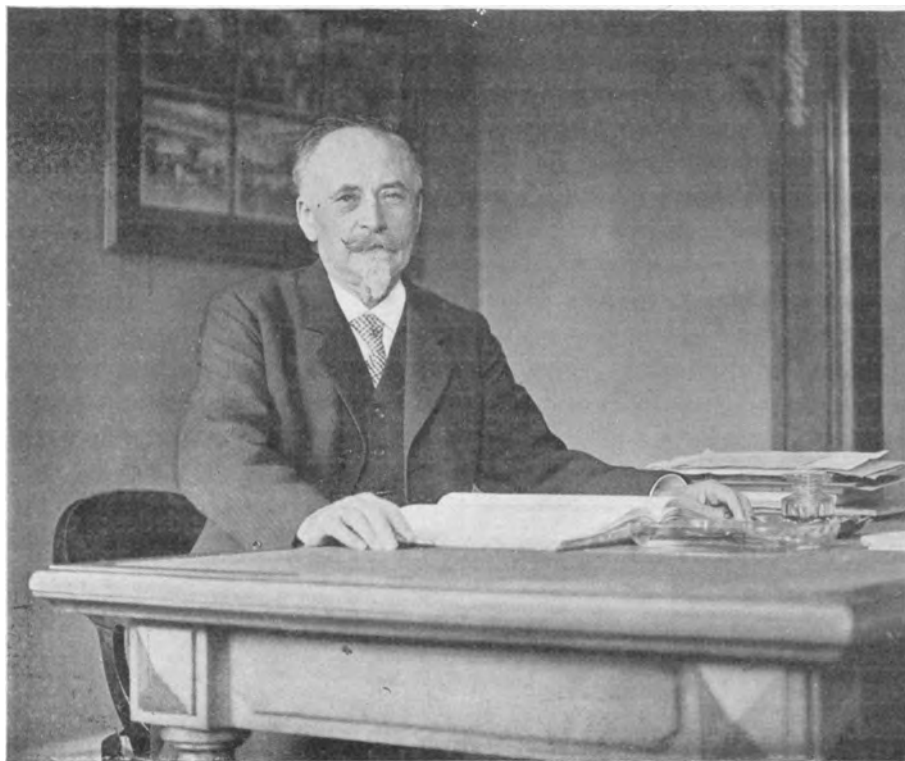
I Oktober 1903 paabegyndtes i Kommunalbestyrelsen og Skolekommissionen Forhandlinger om Oprettelse af kommunal Mellemskoleundervisning. Forhandlingerne afsluttedes først i 1907 med Vedtagelse af et Tillæg til Skoleplanen, der under den 8. Januar og 24. Februar 1907 modtog Stadfæstelse af Undervisningsministeriet. Mellemskoleundervisningen begyndte den 1. Juni 1907. Omtrent samtidigt oprettedes kommunale Præliminærkursus.

I December 1907 paabegyndtes Opførelsen af et nyt Gymnastikhus ved Skolen paa Niels Ebbesensvej; det toges i Brug i Efteraaret 1908 og rummer to store Gymnastiksale, Sløjdlokaler og Folkebibliothek II. I Regnskabsaaret 1909—10 opførtes en ny Skole paa La Coursvej; den toges i Brug den 1. April 1911. Et betydeligt Skridt videre paa Skolehygiejnens Omraade gjordes, da der i 1910 oprettedes en Skoletand-

klinik, som toges i Brug den 13. December 1910.

Den 1. November 1910 fratraadte Skoledirektør Joakim Larsen efter at have udrettet et aarelangt for-tjenstfuldt Arbejde. Ved sin Fra-træden udnævntes han til Etats-raad. Til Skoledirektør udnævntes derefter Johannes Thorbjørnsen.

Paa Initiativ af Overlæge, Dr. med. G. E. Per-min oprettedes særlige Klasser for Undervisning af tuberku-

JOAKIM LARSEN
Skoledirektør, Etatsraad.

løse Børn. Ved Tesdorpsvej, ind til Hospitalets Grund, opførtes en Skolebygning i Sterilkonstruktion med Plads til 16 Børn. Ved Skolebygningen er opført en Liggehal. Skolen toges i Brug i Efteraaret 1915.

I Foraaret 1917 blev der paa Foranledning af Undervisningsministeriet nedsat et Udvalg, bestaaende af Delegerede fra Staten, København, Gentofte og Frederiksbergs Kommuner til Drøftelse af de private højere Almenskolers fremtidige Forhold. Der udarbejdedes et udførligt Forslag, og iflg. Vedtægt af 16. Juni 1919 gaves der af Kommunalbestyrelsen nye Rettelinier for de administrative Forhold; blandt andet ansattes der 2 Viceskoledirektører som Skoledirektørens Medhjælpere.

Den 8. Oktober 1919 sluttede Undervisningsministeriet paa Statens Vægne Overenskomst med Frederiksberg Kommune om Statens Overtagelse af følgende Skoler: Schneekloth, Henrik Madsen og Dr. Prieme Vejs Gymnasium. Frederiksberg Kommune overtog følgende Skoler: Frederiksberg Gymnasium og S. Milos Skole, efter at den allerede den 1. August s. A. havde overtaget de til H. Gregersens, A. Barfods og Dagmar Nielsens Skoler hørende Skolevirksomheder.

Den 14. August 1929 indviedes atter en ny Skole. Det var den højmoderne „Lindevangsskole“ i P. G. Rammsallé.

Ved Lov af 20. Maj 1933 indførtes Forældreraad ved Skolerne, og den 13. Juni 1934 afholdtes Valg af Medlemmer hertil. Valgene foregik som „Fredsvalg“, kun paa Lindevangsskolen og Søndermarksskolen var der opstillet to Lister.

Den nye, overordentlig prægtige Søndermarksskole toges i Brug ved Aarsskiftet 1933—34; det var Skolen paa Solbjergsvej, som flyttedes dertil. Indvielsen fandt Sted den 3. Januar 1934.

Fra Sommerferien 1934 har Kommunen overtaget Thorvaldsensskolen og Rahbekskolen, som hidtil hørte under De Forenede Skoler.

I Skoleaaret 1933—34 undervistes i Kommunens Skoler gennemsnitligt 8625 Elever.

Den 1. August 1934 var følgende ansat ved Frederiksberg Kommunes Skolevæsen: 1 Skoledirektør, 1 Viceskoledirektør, 1 Rektor, 10 Skoleinspektører, 1 Overlærer ved Præliminærklasserne, 1 Overlærer ved Værneklasserne, 2 pædagogiske Overlærere, 1 pædagogisk Overlærerinde, 9 administrative Overlærerinder, 6 fast ansatte Lektorer, 12 fast ansatte Adjunkter (heraf een Aspirant), 1 fast ansat Lærer med Løn som Statens Gymnastiklærere, 97 fast ansatte Lærere, 150 fast ansatte Lærerinder, 20 Timelærere, 17 Timelærerinder og desuden 20 Aarsvikarer. Yderligere 2 Skolelæger, 3 Skolesygeplejersker, 12 Skolebetjente, 2 Bademestre og 2 Badekoner.

(Litt. Joakim Larsen: Frederiksberg Kommunes Skolevæsen og Frederiksberg Kommunes Aarbøger.)

S. J. C. FRANCK
Skoledirektør.

H. RÜTZEBECK
Viceskoledirektør.

G. J. ARVIN
Skoleinspektør.

A. TANG-BARFOD
Skoleinspektør.

FRANCK, SOFUS JOHAN CHRISTIAN, R. af D., Skoledirektør, Direktør for den kulturelle Forvaltning, er født den 12. Maj 1873 som Søn af Bagermester V. Franck og Hustru Margrethe f. Kaarsen. Gift 1899 med Magna Schou. Lærereksamen fra Jellinge Seminarium 1891, Student 1905, Uddannelse i Naturfag paa Universitetet og paa Landbohøjskolen, Lærer ved Frederiksberg Skolevæsen 1895—1914, Tilsynsførende ved Forisættelseskursus 1900—1906, Sekretær hos Skoledirektøren 1906—1914, Kontorchef ved Frederiksberg Kommunes kulturelle Forvaltning 1914—1919, Lærer ved Realseminariet 1914—1918, Vice-Skoledirektør ved Frederiksberg Skolevæsen 1919, Skoledirektør og Direktør for Den kulturelle Forvaltning 1933, Formand for Komiteen for Skolebespisningen paa Frederiksberg fra 1918, for Frederiksberg Asylselskab fra 1921, for Gymnastisk Selskab 1921—1924, Medlem af Landstorkommissionen 1923, af Bestyrelsen for Foreningen til Skolehygiejnens Fremme fra 1926 samt af Bestyrelsen for Skolebibliotheksforeningen af 1917 fra 1917, Garant i Frederiksberg Sparekasse fra 1915, Medlem af Menighedsraadet i Sct. Thomas Sogn fra 1926, Medlem af Bestyrelsen for Pædagogisk Selskab, for Dansk Sparemærke Kasse fra 1927, for Dansk Natur, Dansk Skole 1931 og for Dansk Akvarieselskab 1932. Har udgivet: Plantelivet belyst ved Skoleforsøg (Vejledning for Lærere 1925, for Elever 1927), Skovens Planteliv 1927, Sukkerroen og dens Slægtninge 1928, Vaarplanter fra Haven 1932, Mellem Skovens Stammer 1934, Medudgiver af Plante- og Dyreliv.

RÜTZEBECK, HOLGER, Viceskoledirektør, er født den 22. November 1867 i Aalborg som Søn af Dampskibsfører Jørgen Rützebeck og Hustru Hansine, født Hansen. Gift 1921 med Valborg Thaarup, Student fra Borgerdydskolen i København 1885, cand. jur. 1891, Skolelærereksamen 1893, Kommune-lærer i København 1894, Inspektør ved Kommuneskolen paa Ny Carlsbergvej 1915, Viceskoledirektør paa Frederiksberg 1919, udvidet Organisteksamen 1899, Overdirigent for De forenede kristelige Sangkor i København, Medlem af Dansk Forfatterforenings Bestyrelse 1926, Næstformand 1932—34, Medlem af det ministerielle Retskrivningsudvalg 1930, Medlem af Danmarks olympiske Komite 1932. Litterære Arbejder: Ved Høksør Fjord 1902, Den danske Sommer 1902, Vejen til Filistæa 1903, Monumentet 1904, Sporene skræmme 1905, Vaabenhvile 1905, Absalons By 1907, Kong Mammom 1908, Højen ved Øresund 1912, prisbelønnet af Selskabet for de skønne Videnskaber, Arbejdet og dets Vilkaar i den danske Folkeskole gennem 100 Aar 1914, Saa vinder den Svend sin Jomfru (Friluftsskuespil) 1916, opført: Aarhus 1918, Odense 1919, Per og Lise, Lystspil paa rimede Vers (Det kgl. Teater) 1920, Den listige Melpomene 1924, Kransen (et Hørespil) 1928, Det store Aar 1930, Espen Offer 1930, Madame Agujari 1932, forskellige populær-historiske Arbejder. Har komponeret Musikken til ovennævnte Friluftsskuespil og anden Orkestermusik, forskellige Kantater.

HAUBERG, ADOLPH, Rektor, er født den 3. August 1876 som Søn af Museumsinspektør Peter Hauberg og Hustru, født Stender. Gift 1909 med Sonja Rasmussen, Student 1895, cand. mag. 1906, ansat ved Nationalmuseet (særlig ved Møntsamlingen) 1897—1908, Lærer ved Henrik Madsens Gymnasium 1908, Inspektør sammesteds 1917, Rektor ved Frederiksberg Gymnasium fra 1919.

ARVIN, GEORG JULIUS, Skoleinspektør, er født den 31. Maj 1880 som Søn af Førstelærer Henrik Jensen og Hustru, født Jensen. Gift 1907 med Elisabeth Mathilde Johanne Petersen Lærereksamen 1901, Lærer ved Faaborg Realskole 1901—02, ved Frederiksberg Skolevæsen fra 1902, Student 1907, cand. mag. 1912, Sløjdlærereksamen 1916, Leder af Arvins Kursus til Studentereksamen for Lærere og Lærerinder 1908—18, Lærer i Regnemethodik ved Statens Lærerhøjskole fra 1920, Censor i Praktik ved Lærereksamen fra 1926, Formand for Skolebibliotheksforeningens Arbejdsudvalg 1917—26, for Danmarks Overlærerforening 1918—27, for Pædagogisk Selskab 1922—25, for Frederiksberg Kommunal lærerforening 1927—29 og for Landsforeningen Den frie Skole 1928—31, Medlem af Frederiksberg Kommunalbestyrelse fra 1924, Skoleinspektør ved Skolen paa La Coursvej fra 1918. Har udarbejdet en Række Anskuelsesmidler til Brug ved den grundlæggende Regneundervisning, udgav 1921 Vejledning i den grundlæggende Regneundervisning, Redaktør af Vore Børn og Skolen 1932, Medudgiver af Regnebog for Folkeskolen.

JØRGENSEN, JØRGEN CHRISTIAN, Skoleinspektør, er født den 1. September 1867 som Søn af Husmand Kristen Jørgensen og Hustru Mette Marie. Gift 26. April 1895 med Anna Helene Pauline Andersen, Lærereksamen 1887, Lærer under Frederiksberg Skolevæsen 1900, Medlem af Kommunalbestyrelsen 1918—21 og af Københavns Amts Skoleraad 1918, Skoleinspektør ved Skolen paa Duevej siden 1921.

TANG-BARFOD, ANNA, Skoleinspektør, er født den 1. Januar 1875 som Datter af Hospitalsforstander Hans Peter Barfod og Hustru Marie Cathrine, f. Tang. Gymnastiklærerindeeksamen 1894, uddannet i Tegning hos Landskabsmaler Harald Foss og paa Tegneskolen for Kvinder, Lærerindeeksamen fra N. Zahles Seminarium 1900, Lærerinde i Aalborg 1894—96, ved N. Zahles Skole 1900—03, overtog i 1903 Ledelsen af den Skole, der fra 1907—27 havde Lokaler paa Amicisvej, og som, efter at

H. KRAGH
Skoleinspektør.

F. G. JOHANSEN
Skoleinspektør.

J. HØRBØLL
Skoleinspektør.

J. C. JØRGENSEN
Skoleinspektør.

Frederiksberg Kommune i 1918 havde overtaget Skolens Mellemskole, i 1927 flyttedes til Ørstedesvej, Skoleinspektør ved Frederiksberg Skolevæsen 1918, Ejer af Nørre Vosborg 1923. Fra August 1934 Skoleinspektør ved Thorvaldsensskolen.

KRAGH, HENRIETTE, født **KRARUP**, Skoleinspektør, er født den 11. December 1870 som Datter af Forpagter Janus Krarup, Oftestrup, og Hustru Caroline Christine, født Lund. Gift 1899 med Godsbestyrer Jacob Carl Christian Kragh ved De Danske Statsbaner, Privatlærerindeeksamen 1887, Kommune-lærerindeexamen 1894. Har gennemgaaet Statens Kursus i Dansk. Litteratur, Sproglære og Oplæsning 1896 og 1897. Ansat ved Frederiksberg Skolevæsen fra 1902. Overlærerinde 1922. Udnævnt til Skoleinspektør 1924. Har gentagne Gange siddet i Frederiksberg Kommunalærerforenings Bestyrelse. Har i 10 Aar været Leder af Feriekolonien i Kongsør. Har haft Sæde i Udvalget til Udarbejdelse af Undervisnings- og Skoleplanen i 1910. Skoleinspektør ved Skolen paa Niels Ebbesensvej.

JOHANSEN, FRITS GEORG, Skoleinspektør, er født den 21. Maj 1874 som Søn af Tømrermester Jens Peter Johansen og Hustru Amalie Georgine Caroline, født Johnsen. Gift 1901 med Johanne Henriette Tauber. Præliminæreksamen 1891, Lærereksamen 1894, Lærer ved Frederiksberg Skolevæsen 1898, Formand for Frederiksbergkredsens af Danmarks Lærerforening 1918 og efter Kredsens Sammenslutning med Frederiksberg Kommunalærerforening i 1922 Formand for denne til 1924. Medlem af Repræsentantskabet for Dansk Skolescene, Skoleinspektør ved Skolen paa Solbjergvej 1924, nu Søndermarksskolen.

HØRBØLL, JØRGEN, Skoleinspektør, er født den 26. April 1874 som Søn af Restauratør Rasmus Hansen og Hustru Maren, født Larsen. Gift 1901 med Anna Mortensen. Lærereksamen 1896, forskellige Kursus paa Statens Lærerhøjskole, Ophold paa Askovs udvidede Højskole og Højskolelærerkursus, Lærer ved Fjellerad Højskole 1894—95, ved Skolen Nørregade 59, Odense, 1896—1906, samtidig Lærer ved Odense Seminarium 1896—98, Ophold i Tyskland et halvt Aar 1898—99, Skolebestyrer i Aarhus 1906 og 07, Lærer ved Frederiksberg Skolevæsen 1907, Overlærer, Leder ved det kommunale Fortsættelseskursus 1923—24, Sekretær ved Københavns Børnehjælpsdag 1911 og 1912, Skoleinspektør ved Nyelandsvejs Skole siden 1924.

REIMER, LUDVIG ALMQUIST, Skoleinspektør, er født den 28. Marts 1877 som Søn af Sognepræst Anton Gregers Harald Reimer og Hustru Ida Poulina Emilie, født Melchior. Gift 1921 med Nanna Lønborg. Student 1894, cand. theol. 1902, Lærer ved Frederiksberg Skolevæsen 1904, Skoleinspektør ved Skolen paa Lollandsvej siden 1923.

ØRDING, NIELS PETER, R. af D., Skoleinspektør, er født den 30. November 1867 som Søn af Vognmand Jens Sørensen og Hustru Katrine, født Nielsen. Gift 1903 med Ellen Andersen, Lærereksamen, Adgangseksamen til Polyteknisk Lærestanstalt, Skoleembedseksamen, Statens eetaarige Kursus i Pædagogik, Lærer ved Nibe Realskole 1888—91, ved Frederiksberg Skolevæsen 1891, Lærer ved Femmers Seminarium, Skoleinspektør ved Fuglevangsskole siden 1911.

OLSEN L. C., Overlærer, konstitueret Skoleinspektør, er født den 30. Maj 1869 som Søn af Landmand O. Olsen og Hustru Ane Cathrine, født Madsen. Gift 1901 med Johanne Pedersen, Overlærer ved Frederiksberg Skolevæsen siden 1925, ansat ved Skolevæsenet siden 1. Oktober 1900. Konstitueret Skoleinspektør ved Lindevangsskolen.

HESSELLUND, OLE, Skoleinspektør, er født den 10. December 1878 som Søn af Førstelærer Niels Rasmussen og Hustru Kirstine, født Hessellund. Gift 1908 med Agnes Schmidt, Lærereksamen 1900, Student 1910, cand. phil. 1911, Lærerhøjskolens eetaarige Kursus 1905—06, Tegnslærerkursus, Lærer ved Aalborg kommunale Skolevæsen 1901—07, ansat ved Frederiksberg Skolevæsen 1907

Medlem af Frederiksberg Kommunes Hjelpekassebestyrelse 1929, Skoleinspektør ved Skolen paa Godthaabsvej siden 1922.

FEDERSPIEL, HARALD LUDVIG, Skolebestyrer, er født den 15. Juli 1872 som Søn af Justitsraad Kontrollør ved Klasselotteriet F. og Hustru Emma Alvilde, født Rasmussen. Gift 1911 med Hedevej Legaard Hansen, theologisk Embedseksamen, Skolebestyrer ved Rabekskolen for Drengene.

JUHL, ELLEN MARIE, Skolebestyrerinde, er født den 6. Oktober 1881 som Datter af Vinhandler Hans Christensen Juhl og Hustru Pauline, født Friis. Privatlærerindeeksamen fra Frk. Kruses Kursus. Uddannelsesophold i England, Faglærerindeeksamen i Engelsk og Historie, Skolebestyrerinde ved Rahbekskolen for Piger.

FREDERIKSBERG SKOLEVÆSENS VÆRNEKLASSER i Skolen ved Solbjergvej. Formaålet med disse Klasser er at undervise Børn, hvis Evner er saa ringe, at de ikke kan følge med i den normale Undervisning i det Tempo, der kræves i de normale Klasser. Den første Klasse for mindrebegavede og tilbageblevne Børn oprettedes omkring 1890 og var knyttet til Skolen paa Howitzvej. I 1925 flyttedes Klasserne til Skolen ved Solbjergvej, og Overlærer Eldahl ansattes som Overlærer og Forstander.

Der er i Øjeblikket (September 1934) 7 Klasser med 109 Børn — Drengene og Piger — i Alderen fra 7 til 15 Aar. Inden Børnene kan optages i Værneklasserne, maa de have gaaet mindst eet Aar i Normalskole. Viser det sig da, at deres Evner ikke strækker til, anmeldes hvert Fald af Klasselæreren til Skoleinspektøren, som derefter i Aarets Løb nøje følger Barnet. Barnet bliver derefter undersøgt af Skolelægen, Skolepsykologen og af Værneklassernes Forstander, hvorefter Skoledirektøren træffer endelig Bestemmelse om, hvorvidt Barnet skal overføres til Værneklasserne eller forblive i Normalskolen. Undersøgelserne foretages meget grundigt for at udelukke Fejltagelser. Skulde et Barn senere udvikle sig saaledes, at man mener, at det vil kunne følge med i Normalklasserne, kan det atter overføres til disse.

Foruden Forstanderen er der for Tiden knyttet 8 Lærere og Lærerinder til Værneklasserne.

ELDAHL, NIELS. Overlærer, er født den 20. December 1868, gift 1898 med Ellen Marie Petersen, Lærereksamen 1891, Overlærer 1923, Leder af Værneklasserne fra 1923, Formand for Frederiksberg Kommunelærerforening i 3 Aar.

N. ELDAHL
Overlærer.

KURSKOLEN paa Tesdorpsvej henhører ligeledes under Frederiksberg Skolevæsen. For at fjerne Smittefare fra Klasserne blev der i 1908 oprettet en særlig Klasse for saadanne Børn, som mentes at rumme tuberkuløs Smittefare for Omgivelserne. Klassen aabnedes den 1. November 1908 og havde til Huse i det gamle Frederiksberg Hospitals Portnerbolig i 2 Værelser paa første Sal. Denne Ordning blev til ved Overlæge, Dr. med. G. E. Permins Initiativ i Samarbejde med Skoledirektør Joakim Larsen. Sidst i Oktober 1912 flyttedes Klassen til de Classenske Boligers Købmandshus paa Godthaabsvej, hvor den forblev til Sommerferien 1915. Den 21. September 1915 toges den nyopførte Kurskole, Tesdorpsvej 19, i Brug og indviedes af Skoledirektør Thorbjørnsen ved en Morgenandagt. Endvidere var Viceskoleledigtør Franck og nogle af Børnenes Forældre til Stede.

Skolen er bygget i Sterilkonstruktion og rummer et stort Skolelokale med tre

Fag store Vinduer. Der er Plads til 15 Børn. Ved Siden af Skolestuen er et lille Køkken og i Flugt med Skolebygningen en Liggehal.

Da Skolen begynde i 1908, var der kun 7 Elever, men det højeste Antal, som Skolen har Plads til, nemlig 15, naas nu gennemsnitligt, det er baade Drengene og Piger i den skolepligtige Alder. Børnene møder Kl. 9 om Morgenen og bliver til om Eftermiddagen Kl. 4 — om Sommeren dog til Kl. 5. Til Frokost faar Børnene hver $\frac{1}{2}$ Liter Mælk, Frugt og Havregrød og Kl. 1,30 Middagsmad, bestaaende af 2 Retter, som leveres fra Hospitalet. Der undervises i Hovedfagene Dansk, Regning, Skrivning, Haandarbejde, Sløjd, og begrundet paa den Aldersforskel mellem Børnene, som jo ikke kan undgaas, undervises hvert Barn strengt individuelt. Børnene bliver lægeundersøgte hver anden Maaned paa Tuberkulosestationen.

G. RABEN-JENSEN
Lærerinde.

Den nuværende Leder af Kurskolen, Frøken Raben-Jensen, har indrettet et Sløjdskab for Drengene. Der er et Bogskab, hvor hvert Barn har sin Hylde, og der findes et lille Bibliothek med Morskabs-læsning. Til Pigerne findes der en Symaskine. Til yderligere Adspredelse har Børnene deres egne Smaahaver, som de ivrigt dyrker.

RABEN-JENSEN, GUDRUN, Lærerinde, Leder af Kurskolen, er født den 20. December 1899 som Datter af Apotheker C. C. Jensen og Hustru, Korrespondent Anna Jensen, født Raben. Kommunelærerindeeksamen fra Femmers Kvindeseminarium 1922, ansat ved Kurskolen siden 1924, Leder af samme siden 1930, Medlem af Bestyrelsen for Frederiksberg Kommunelærerforening.

FREDERIKSBERG KOMMUNES FORTSÆTTELSESKURSUS for unge Mænd og Kvinder blev oprettet i Efteraaret 1900. Til at begynde med omfattede Undervisningen almindelige Kursus i Dansk, Skrivning og Regning samt særlige Kursus i Bogføring, Tysk, Engelsk og Matematik. Til det første Kursus indtegnedes lidt over 300 Elever, men en Del faldt fra; man fik Lokaler i Kommuneskolerne paa Lampevej; Fuglevangsvej og Solbjergvej, og Eleverne inddeltes i Hold, som hver havde tre Undervisningsaftener om Ugen. I de første Aar undervistes af 23 Lærere og Lærerinder. Skolepengene androg 3 Kr., men der uddeltes en Del Fripladser. I Undervisningsaaret 1905—06 tilbødes der de unge Piger Undervisning i flerstemmig Sang, der meldte sig 80, som deltes i to Hold, dette Fag har siden da holdt sig paa Vinterkursus'ets Program. Endvidere optoges Undervisning i Husgerning, i 1906 indførtes Undervisning i Stenografi, som senere udvidedes til ogsaa at omfatte Viderekomne. I Aarenes Løb er der optaget flere og flere Fag, ligesom Elevtallet er steget overordentligt.

Ved Skoleaarets Begyndelse 1934 omfattede Undervisningsplanen følgende Kursus: 1) *Kursus for Drengene og Piger mellem 14—16 Aar*, som deles i *Kursus for Piger*, praktisk Afdeling; Undervisningen strækker sig over 8 Maaneder, fra 1. September til 30. April, og omfatter følgende Fag: Husgerning, Kjølesyning, Dansk, Regning, Tegning, Gymnastik, Sang og frie Emner, ialt 20 ugentlige Timer i Tiden mellem Kl. 14 og 18 de første 5 Ugedage, og *Kursus for Drengene*, som strækker sig over 6 Maaneder, fra 1. September til 28. Februar, og omfatter følgende Fag: Sløjd, Dansk, Regning, Tegning, Gymnastik og frie Emner, ialt 20 ugentlige Timer i Tiden mellem Kl. 14 og 18 de første 5 Ugedage samt *forberedende Handelskursus for Piger og Drengene*, som

strækker sig over 8 Maaneder, fra 1. September til 30. April, og omfatter: Bogføring, Maskinskrivning, Stenografi, Dansk, Regning, Gymnastik og frie Emner, ialt 20 ugentlige Timer i Tiden mellem Kl. 14 og 18 de første 5 Ugedage. Elever, der ønsker at deltage, maa underkaste sig en Prøve i Skrivning, skriftlig Dansk og Regning.

II) *Kursus i Handelfag*, som strækker sig over 3½ Maaned, fra 1. September til 15. December, omfatter følgende Fag: Maskinskrivning, Bogføring og Stenografi. Undervisningen foregaar i 6 ugentlige Timer for hvert Fag i Tiden mellem Kl. 15 og 19. Dette Kursus er særligt beregnet for de Elever, som i Sommeren før Kursus'ets Begyndelse har bestaaet Mellemskole-, Real- eller Præliminæreksamen.

III) *Udvidet Husmoderkursus for unge Piger over 16 Aar* strækker sig over 8 Maaneder i Tiden fra 1. September til 30. April; der undervises i følgende Fag: Husgerning, Haandgerning, Litteratur, Samfundskundskab, Gymnastik, Næringslære, Hygiejne og Moderkundskab, Hjemmets Udseende, ialt 25 ugentlige Timer mellem Kl. 13 og 18 de første 5 Ugedage.

IV) *Vinterkursus* varer i 6 Maaneder, fra 1. Oktober til 31. Marts. Der undervises i Fagene: Dansk, Regning, Skrivning, Bogføring, Maskinskrivning, Stenografi, Engelsk, Fransk, Tysk, Kjølesyning, Madlavning, Træsløjd. Endvidere Bogbinding, Gymnastik, Metalsløj, Sang, Tegning m. m. I alle Fag saavel for Begyndere som Viderekomne. Undervisningstid mellem Kl. 16 og 19 eller 19 og 22.

Undervisningen er vederlagsfri paa alle Kursus, dog indbetales et Indskrivningsgebyr paa Kr. 5,00. I Vinterens Løb afholdes der en Række Foredrag; der er ogsaa holdt Foredrag paa Tysk. Elevantallet var i Skoleaaret 1933—34 ca. 3,500. 147 Lærere og Lærerinder var knyttet til Kursus, og Udgifterne beløb sig til Kr. 143,240,34.

Siden 1924 forestaas de kommunale Fortsættelseskursus af Overlærer Hakon Kirkegaard.

H. KIRKEGAARD
Overlærer.

KIRKEGAARD, HAKON, Overlærer, er født den 2. Juli 1887 som Søn af Skolebestyrer August Kirkegaard og Hustru, Forfatterinden Fru Noline Kirkegaard (død 1924). Gift 1914 med Karen Karmark. Præliminæreksamen 1903, Lærereksamen 1908, kursusuddannet i Fysik, Kemi, Engelsk. Fleraarigt Medlem af Frederiksberg Kommunelærerforenings Bestyrelse, Medlem af Udvalget for Revision af Undervisningsplanen.

FREDERIKSBERG KOMMUNEBIBLIOTHEKER. I Kommunalbestyrelsens Møde den 7. Oktober 1886 fremlagde Formanden, Justitiarius N. F. Schlegel, en Skrivelse fra Københavns Understøttelsesforenings Vestre Afdeling, hvori der forespurgtes, om Kommunalbestyrelsen vilde være villig til paa Frederiksberg at oprette et kommunalt Folkebibliothek, saafremt Understøttelsesforeningen betalte et Beløb paa 700 Kroner, der af Københavns Magistrat var blevet stillet til Foreningens Disposition som en Grundfond for dette Formaal. Der havde tidligere eksisteret et Bibliothek, „Frederiksberg Sogns Folkebibliothek“, som imidlertid var blevet overdraget til Københavns Magistrat. Formanden anbefalede Oprettelsen af et Par Bibliotheker, og efter at Sagen havde været til Forhandling i et følgende Møde, henvistes den til et Udvalg, der tilraadede at oprette to Folkebibliotheker i Lighed med de københavnske; dog skulde

de være mindre og med en enklere Administration; der blev ikke indrettet Læsestuer og heller ikke lejet særlige Lokaler. Bibliothekerne fik Plads i to af Kommunens Skoler, Skolen paa Lampevej og Skolen paa Niels Ebbesensvej, i hvilke Skolekommissionen stillede et Par mindre Værelser til Disposition. I Overensstemmelse med Udvalgets Forslag vedtog Kommunalbestyrelsen den 2. December 1886 følgende:

1. Fra 1. Oktober 1887 oprettes der for Kommunens Regning to Folkebibliotheker med Lokale i Skolen paa Lampevejen og Skolen paa Niels Ebbesensvej.
2. Bibliothekerne holdes aabne for Publikum 3 Aftener om Ugen (den ene Aften Lørdag) i 1½ à 2 Timer, dog ere de lukkede mindst 1 Sommermaaned.
3. For Adgang til Bibliotheket betales 10 Øre maanedligt og samme Vederlag for en Katalog, dog kan der undtagelsesvis indrømmes Fritagelse for den nævnte Betaling. Der kræves ikke egentlig Kavtion, men Bevis for Rigtigheden af det opgivne Navn og Bopæl.
4. Til Grundlæggelsen anvendes 5000 Kroner (hvoraf 4300 Kroner af Kommunens Kasse foruden de ovennævnte 700 Kroner fra Understøttelsesforeningen) og senere bevilges 1500 Kroner aarlig til Drift og Vedligeholdelse, heraf omtrent Halvdelen til Administration, Halvdelen til Boganskaffelser.
5. Overtilsynet underlægges et Udvalg, bestaaende af to Medlemmer af Kommunalbestyrelsen, der til Assistance ved Anskaffelse af Bøger, Regnskabsaflæggelse m. m. kan antage en Sekretær (hvilken Plads ordentligvis tilbydes Skoleinspektøren), medens Bestyrelsen af de enkelte Bibliotheker overdrages Overlæreren og Rengøring og Budtjeneste Betjentene ved Skolerne.

Til det staaende Udvalg valgtes de to Medlemmer af det foreløbigt nedsatte Udvalg, Asmussen og Topsøe; Skoleinspektøren antoges som Sekretær og Overlærerne Nørgaard og Jacobsen til Bibliothekarer.

I Januar 1887 paabegyndte man Arbejdet med at lave Fortegnelse over de Bøger, man havde til Hensigt at anskaffe, hvilket skete under fornødent Hensyn baade til de Penge, man havde til Raadighed, og det Publikum, for hvilket Bibliothekerne nærmest var bestemt. Der anskaffedes ialt 3004 Bind, og Udgifterne ved Grundlæggelsen androg ialt Kr. 4998,02.

Den 1. Oktober 1887 aabnedes Bibliothekerne for Publikum, og det viste sig snart, at de vilde blive stærkt benyttede; allerede i den første Maaned meldte der sig 329 Laanere, og Antallet steg vedvarende i Vintermaanederne og naaede i Marts 765. Det er naturligt, at den stærke Søgning lagde fuld Beslag paa Bibliothekarerne, endogsaa ud over den fastsatte Laanetid, og man maatte derfor antage en Medhjælper ved hvert Bibliothek. Det var især Bibliotheket i Skolen paa Lampevej, som kunde glæde sig ved et stort Besøg, og man maatte i Vinteren 1890—91 beslutte sig til at holde aabent 4 Aftener om Ugen i Stedet for som hidtil 3. Paa Niels Ebbesensvej blev man derimod foreløbig ved de tre Udlaansaftener, men grundet paa det stadigt stigende Besøg maatte man Vinteren 1894—95 udvide Laaneaftenerne til 5 for Lampevejen og 4 for Niels Ebbesensvej. I 1901 oprettedes en tredje Afdeling, hvortil Kommunalbestyrelsen bevilgede Kr. 3000; denne Afdeling fik Lokale i Skolen paa Godthaabsvej. Kommunens Tilskud, som oprindeligt var fastsat til Kr. 1500, steg i 1891 til 1700 Kroner og udgjorde i 1901 Kr. 3000 og i 1904 4500 Kroner. I 1906 havde Bibliothekerne tilsammen 12.765 Bind.

Lampevejen havde i Mellemtiden skiftet Navn til Howitzvej. Ved Bibliotheket i Skolen ved Howitzvej indførtes i 1907—08 Systemet med „aabne Reoler“ ved Ud-

laanet, saaledes at Publikum faar Adgang til at komme indenfor Skranken for selv at udsøge de Bøger, der ønskes tillaans. De heldige Resultater af denne Fremgangsmaade bevirkede, at man fra September 1908 indførte Systemet ved de andre Bibliotheker.

Man havde efterhaanden indført, at Bibliothekerne var aabnede 5 Aftener om Ugen i Tiden fra 1. September til 1. Juni, og man forsøgte nu at holde dem aabne 2 Aftener om Ugen i den første Halvdel af Juni Maaned og den sidste Halvdel af August. Den 1. Marts 1909 maatte Biblioteket i Skolen paa Godthaabsvej flytte til et lejet Lokale paa Godthaabsvej 32 B, 1. Sal, da Skolevæsenet havde Brug for det Lokale, hvor det hidtil havde haft til Huse. I 1909 fik Biblioteket paa Niels Ebbesensvej et rummeligt Lokale i Tagetagen af det nye Gymnastikhus, som var blevet bygget bag ved Skolen.

I de første 25 Aar, Bibliotheket bestod, var det hovedsageligt „Morskabslæsning“, som udlaanetes. Indtil 1912 var Udlaanet af belærende Bøger ved Bibliothekerne II og III kun 6% af samtlige, men ved Bibliothek I steg dette Tal omkring 1912 til det fire-dobbelte efter Gennemførelsen af den Regel, at naar en Laaner forlanger 2 Bøger ad Gangen, skal den ene altid være af belærende Natur.

I Regnskabsaaret 1913—14 optog Udvalget for Oplysningens Fremme paa Forslag af den daværende Sekretær ved Folkebibliothekerne, Skoledirektør, Etatsraad Joakim Larsen, atter Spørgsmaalet om at oprette en kommunal Læsestue og tillige gennemføre en Reform af Arbejdet ved Folkebibliothekerne, saaledes at der som Begyndelse til at faa et bibliotheksuddannet Personale ved disse blev ansat en Mand med en saadan Uddannelse til at bestyre Læsestuen. Da Sekretæren, som havde administreret Folkebibliothekerne siden 1887, ønskede at opgive dette Hverv, foreslog han tillige, at Bestyrelsen af Læsestuen overtog den almindelige Administration af Bibliothekerne, og at man for at opnaa mere Enhed og Plan i den hele Virksomhed ikke blot lod Bogindkøb, Indbinding og Katalogisering udføre samlet, men ogsaa fremtidig lod et af Bibliothekerne være Hovedbibliothek, især for Faglitteratur. Da Udvalget billigede denne Reform, stillede det den 13. December 1913 Forslag til Kommunalbestyrelsen om at bevilge de i dette Øjemed fornødne Midler paa Budgettet for 1914—15. Under 19. Januar 1914 tiltraadte Kommunalbestyrelsen dette Forslag og ansatte den 25. Marts cand. theol. Aage Sorterup som Bibliotekar ved Læsestuen og Leder af Folkebibliothekernes almindelige Administration fra 1. April 1914. Den 1. September 1914 aabnedes i den tidligere Hospitalsbygning paa Howitzvej de to nye Afdelinger, Læsestuen og Hovedbibliotheket. Læsestuen, eller Læsesalen, som den senere kaldtes, var fra Begyndelsen aaben for Publikum Hverdage fra 10—2 Formiddag og 6½—8 Aften paa de Aftener, da Kredsbibliothekerne holdt aabne. I det første Aar havde Læsesalen 2167 Besøgende, det andet allerede 4040. Hovedbibliotheket holdtes aabent Hverdage fra 12—2; Kredsbibliothekerne som hidtil 5 Aftener om Ugen. Af Hensyn til Belysningsvanskelighederne i 1917 holdtes saavel Læsesal som Bibliothek i den lyse Aarstid (indtil 15. Oktober) aaben fra 5½ til 7 i Stedet for fra 6½ til 8 om Aftenen.

I Efteraaret 1919 lod Kommunen opføre en Træbarak paa Jernbanestien til midlertidig Brug for Hovedbibliotheket, Læsesalen og Kredsbibliothek I. Allerede i December 1919 flyttede de nævnte Bibliotheksafdelinger ind i Barakken, da det af Hensyn til husvilde Familier blev nødvendigt at rømme de hidtil benyttede Lokaler i det gamle Hospital paa Howitzvej. Flytningen foregik i Dagene fra 17. til 20. December.

I Bidrag fra Staten modtog Bibliothekerne for 1919—20 Kr. 15.875, hvoraf der anvendtes 400 Kr. til Indkøb af en Samling Haandbøger, der opstilledes i Teknisk Skoles Læsesal til Brug for Skolens Elever. Resten af Beløbet anvendtes til Bibliothekernes

almindelige Drift. Siden da har Bibliothekerne aarligt modtaget Tilskud fra Staten. Den siden 1914 fra Aar til Aar stadig stærkt stigende Benyttelse af Kommunens Bibliotheker fortsattes endnu i stærkere Tempo i 1920—21. Med Bibliothekernes ringe Bogbestand, som stadig ikke væsentlig fornyedes, med den korte Arbejdstid af 3 Timer daglig og med de indskrænkede Lokaleforhold blev det efterhaanden saa vanskeligt at tilfredsstille det besøgende Publikum, at man i 1920—21 blev nødt til at planlægge en Udvidelse, hvorved navnlig Arbejdstiden kunde blive af passende Længde, og Virksomheden holdes i Gang, hele Aaret rundt. Af disse Planer lykkedes det kun at faa gennemført Læsesalens Aabning nogle Timer om Søndagen fra Nytaar 1921 og Bibliothekernes Aabning 5 Aftener i Juni Maaned 1921.

Den stigende Benyttelse af Bibliothekerne fortsattes i 1921—22 i et stærkere stigende Tempo end nogensinde før, uden at der skete nogen Forandring med Hensyn til Arbejdstid, Personale eller Lokaleforhold. Da Loven om statsunderstøttede Bibliotheker af 5. Marts 1920 forelaa, ledsaget af de fornødne ministerielle Bekendtgørelse om dens Gennemførelse, begyndte man ved Nytaarstid 1922 den endelige Planlægning af Bibliothekernes Omordning med det Formaal at gennemføre denne i Løbet af Aaret 1922—23. Samtidigt toges det under Overvejelse at øge Bogbestanden. For straks i nogen Grad at bøde paa Bogmangelen bevilgedes midt i Aaret 6.600 Kroner ekstraordinært til Bøger, og yderligere ansøgte om en Bevilling paa ca. 19.000 Kroner til Fornyelse af Bogbestanden; dette Beløb kom dog først Bibliothekerne tilgode i 1922—23.

Den i Slutningen af 1920—21 forsøgsvis indførte Aabning af Læsesalen om Søndagen opretholdtes som Forsøg i Foraaret og Sommeren 1921 for derefter at blive varig. Fra Nytaar 1922 kom Bibliotheket til at hedde Kommunebibliothek i Stedet for Folkebibliothek.

Da man ikke straks vilde ansætte Kredsbibliothekarere ved de enkelte Bibliotheker eller endelig afgøre Spørgsmaalet om, paa hvilke Tider af Dagen Bibliothekerne skulde være aabne, antoges som forsøgsvis Ordning i et Prøveaar 8 Assistentere med Arbejdstid fra 10—1 og 3—8, medens Bibliothekerne forsøgsvis aabnedes fra 11—1 og 3—8 hver Hverdag og Læsesalen blev tilgængelig fra 10—10 om Hverdagen og fra 3—8 om Søndagen. Til Fornyelse af den af Slid stærkt medtagne Bogbestand bevilgedes ekstraordinært 18.900 Kroner, for hvilke der anskaffedes 1892 Bind.

I de tre Fjerdedele af Aaret 1923—24 opretholdtes den forsøgsvis Ordning, som var indført fra Nytaar 1923, da man ansatte 8 Assistentere, men fra Nytaar 1924 gik man over til en endelig Ordning af Bibliotheksforholdene, idet der ved hvert af de tre Kredsbibliotheker ansattes en Kredsleder og en Assistent. Samtidig forandrede Ekspeditionstiden i Bibliothekerne, som nu holdtes aabne 8 Timer dagligt, fra Kl. 12 Formiddag til 8 Aften. Læsesalens daglige Adgangstider - fra Kl. 10 Morgen til 10 Aften om Hverdagen og fra Kl. 3 til 8 om Søndagen - opretholdtes. For første Gang holdtes Læsesalen aaben i alle Aarets Maaneder.

I Regnskaasaaret 1927—28 gennemførtes den store Omordning af Kommunens Bibliotheker. Der oprettedes med særlig Leder en Katalogafdeling, som skal udføre alle Bibliothekernes Katalogiseringsarbejder og forsyne samtlige Bibliotheksafdelinger med Katalogkort. Endvidere lagdes Hovedbibliotheket, Kredsbibliothek I og Læsesalen under samlet Ledelse af en Underbibliothekar, der tillige varetager Forbindelsen med fremmede Bibliotheker (Det kongelige Bibliothek, Universitetsbibliotheket, Fagbibliotheker), hvorfra Bibliothekerne i stigende Grad, hjemlaaner Specialværker. Fra og med 1. Januar 1935 er de tre Afdelinger sammenlagt til een under Navn af Hovedbibliotheket. Den 31. Oktober 1928 udsendtes et nyt Katalog, omfattende dansk, norsk og svensk Skøn-

litteratur. I Forbindelse med denne Omordning fuldførtes Sommeren 1928 en nødvendig Udvidelse af Bibliothekslokalerne i Barakken ved Jernbanestien, idet Bibliotheket ved Huslejenævnets Fraflytning overtog hele Barakken. Herved skaffedes der Lokale til en ny Læsesal paa 120 Kvadratmeter i Stedet for den gamle, som kun maalte 48 Kvadratmeter, samt Lokaler til den nyindrettede Katalogafdeling. Hovedbibliotheket blev endvidere bragt i umiddelbar Forbindelse med Kredsbibliothek I.

I 1930—31 var Udlaansafdelingen for første Gang aaben hele Aaret, idet man lod Kredsbibliothekerne være tilgængelige for Publikum ogsaa i Juli Maaned, dog kun fra Kl. 15—18. Bibliothek III, som siden 1909 havde haft Lokale i Ejendommen Godthaabsvej 32 B, henflyttedes den 24. April 1930 til Teknisk Skoles nye Bygning paa Falstersvej 3. Endvidere oprettedes en ny Udlaansfilial, som under Navn af Bibliothek IV aabnedes i Lindevangsskolen den 1. Oktober 1930.

I Mødet den 13. Marts 1933 vedtog Frederiksberg Kommunalbestyrelse enstemmigt at lade opføre en ny Bibliotheksbygning til Hovedbibliotheket efter Planer udarbejdet af Teknisk Forvaltning i Samarbejde med Bibliothekerne. Til Opførelsen bevilgedes 540.000 Kr. samt 60.000 Kroner til delvis Møblering. Til Byggegrund valgtes det Kommunen tilhørende disponible Terræn mellem Jernbanestien, Frederiksberg Station, Domhuset og den nye Brandstation. I September 1933 fik man Raadighed over Grunden og foretog Rydning af de paa denne staaende ældre Bygninger og af Beplantning samt opsatte Plankeværker. Den 21. Oktober paabegyndtes Udgravningsarbejderne; Støbearbejderne begyndte de første Dage i Januar 1934, Murerarbejderne d. 23. Februar 1934.

Hovedindgangen til det nye Bibliothek bliver fra Øst, faa Meter fra den nuværende Barak. Bygningens Længde bliver ca. 56 Meter, dens Bredde ca. 35 Meter; den faar 2 Etager og Kælder under hele Bygningen. Forhallen, der tillige er Ekspeditionsrum, bliver ca. 11×14 Meter og gaar gennem to Etager. Fra den bliver der Adgang til Udlaanssalen, Læsesalen, Studiekredsrum, Undervisningslokale samt Garderobe. Bygningens Kærne er Udlaanssalen, der er ca. 14 Meter bred og 28 Meter lang og gaar gennem 2 Etager. Denne Sal er forsynet med et omløbende Galleri med Trapper ved begge Ender og har baade Side- og Ovenlys. Den kan rumme ca. 40.000 Bind paa aabne Hylder samt ca. 20.000 Bind i Magasinet under Galleriet. Der er mod Syd to Læsesale, forrest en Avislæsesal paa 100 Kvadratmeter med Sidelys og en Studiesal paa 228 Kvadratmeter med Ovenlys. Med særlig Adgang fra Solbjergvej findes en Børne- og Ungdomsafdeling med et Udlaan og en Læsesal med Oven- og Sidelys paa tilsammen 228 Kvadratmeter. Paa 1. Sal i Østfløjen findes et Undervisningslokale paa 63 Kvadratmeter samt 6 større og mindre Studiekredsrum. Vestfløjen er forbeholdt Bibliothekernes Administration. I Kælderen findes et ca. 600 Kvadratmeter stort Magasin samt Rum til Reparationsværksted, Foredragssal, Varmeanlæg m. m. Bygningen opføres i røde Teglsten med Kobbertag og forventes at kunne tages i Brug i August 1935.

Den 31. Marts 1934 var Bogbestanden 58.400 Bind. Bogudlaanet i Regnskabsaaret 1933—34 omfattede 378.861 Bind. Fra fremmede Bibliotheker hjemlaantes 743 Bind. Laanernes Antal var 18.983. Læsesalen besøgte af 52.202 Personer.

Læsesalen abonnerede paa 177 Tidsskrifter, 26 Aviser og 56 Heftesubskriptioner. Indtægterne beløb sig til ialt Kr. 215.770,84, som fordelte sig saaledes: Bibliothekets egne Indtægter: Kr. 8.576,84, Statens Tilskud: Kr. 37.970,00, Kommunens Tilskud: Kr. 169.224,00. Hele dette Beløb anvendtes i Løbet af Regnskabsaaret til Nyanskaffelser og de løbende Udgifter.

Ved Bibliothekerne er ansat: 1 Kommunebibliothekar, 1 Underbibliothekar, 1 Leder af Katalogafdelingen, 2 Kredsledere, 7 Assistentter, 2 Underassistentter og 2 Elever.

Å. S. SORTERUP
Kommunebibliothekar.

SORTERUP, ÅGE SEJER, Kommunebibliothekar, er født den 30. December 1872 som Søn af Overlærer Conrad Edouard Sorterup og Hustru Ida Kirstine, født Malthe. Gift 1899 med Agathe Emilie Hansen. Student 1891; cand. phil. 1892; cand. theol. 1897; Journalist ved „Poliitiken“ til 1914; Redaktør af „Frit Ordskifte“ 1902—03; af „Nordre Birks Tidende“ og „Københavns Amtstidende“ 1903—06; af „Poliitiken“s Distriktsblad for Frederiksberg 1914—24; Kommunebibliothekar 1914.

KROGH-JENSEN, GEORG PETER, Underbibliothekar, er født den 27. Juni 1892 som Søn af Skoleinspektør P. Krogh-Jensen og Hustru Thora Margrethe Christine, født Matzen. Gift 1923 med Edith Sophie Magdalene Loft. Realeksamen 1909; Lærereksamen 1913;

G. P. KROGH-JENSEN
Underbibliothekar.

Studentereksamen 1919; Dr. phil. ved Universitetet i München 1922. Statens Bibliotheksskole 1925. Underbibliothekar ved Frederiksberg Kommunebibliothekar. Næstformand i Frederiksberg Kommunalforening.

SKOLETANDKLINIKEN. Ved Begyndelsen af Skoleaaret 1900 modtog Skolekommissionen et Tilbud fra Tandlæge Axel Svendsen om et regelmæssigt Eftersyn af Skolebørnenes Tænder. Tandlægen begyndte sin Virksomhed i Foraaret 1900 og mødte to bestemte Dage om Ugen skiftevis paa de forskellige Skoler. I Skoleaaret 1900—01 behandledes ialt 2.936 Skolebørn; det følgende Aar behandlede Tandlægen kun 2.165 Børn, i 1902—03 2.236; i 1903—04 faldt Tallet til 1814, en Nedgang, som betragtedes som et Resultat af Skoletandlægens Virksomhed; dog svingede Antallet af behandlede Børn i de nærmeste Aar mellem ca. 1800 og 2200.

Fra 1. April 1909 ophørte Skoletandlægen at fungere ved Skolerne, og i Erkendelse af, at det Tilsyn, som havde fundet Sted med Børnenes Tænder i de forløbne Aar, langtfra var tilfredsstillende, havde Skolekommissionen med Bistand af Skolelægen, Dr. med. Lundsgaard og flere Tandlæger overvejet, hvorledes denne Sag burde ordnes, og stillede i Juni 1910 Forslag om Oprettelse af en kommunal Skoletandklinik. Kommunebestyrelsen nedsatte et Udvalg, som udformede Planen nærmere og stillede Forslag om, at der i et af Skolekommissionen lejet Lokale forsøgsvis oprettedes en Skoletandklinik, ved hvilken der skulde ansættes en Forstander og en Assistent — begge eksaminerede Tandlæger — samt en Klinikdame. Behandlingen skulde være systematisk med Rensning, Fyldning og Udtrækning af Tænder. Klinikken skulde uden Vederlæg behandle alle Børn paa Frederiksberg, som gaar i Kommuneskolens yngste Klasser, samt ubemidlede Børn i tilsvarende Klasser i Privatskoler og mod en Krones Betaling alle Børn, som efter det første Aars Behandling indskreves til fremtidig Behandling paa Klinikken. Der skulde kun betales for tre Børn, selvom der i samme Familie var flere betalingspligtige Børn. For at foretage en Førstebehandling krævedes Samtykke fra Barnets Værge, og ved senere Behandlinger skulde Hjemmet underrettes, naar disse finder Sted. En endelig Ordning skulde træffes senest Efteraaret 1912.

Dette Forslag blev antaget af Kommunalbestyrelsen den 26. September 1910, og man lejede Lokale paa første Sal i Asylbygningen paa Adilsvej. Udgifterne til den nødvendige Forandring af Bygningen afholdtes af Kommunen og Asylselskabet i Forening. Til Instrumenter og Inventar blev et Beløb bevilget ud over de 2500 Kroner, som „Dansk Forening for Børnetandpleje“ i dette Øjemed skænkede Klinikken; ligeledes bevilgedes de nødvendige Midler til Driften. Tandlæge F. Orth antoges til Forstander og Frk. M. Herskind ansattes som Assistent. Klinikken aabnedes den 13. December 1910.

I Tiden herfra og til 1. April 1911 var Kliniken aaben 79 Dage med 209 Arbejdstimer, og der behandledes 356 Børn fra Forberedelsesklasserne med 1054 Tandfyldinger, 797 Udtrækninger af Mælketænder, 27 Tandrensninger og 106 Rodbehandlinger.

For at agitere for Tilslutningen til Skoletandklinikken uddelte man i 1913—14 i Skolerne en illustreret Pjece, „Pas paa Tænderne“, ligesom der holdtes Foredrag med Lysbilleder for Forældrene.

I Tiden fra 1914 til 1930 foretoges forskellige Udvidelser baade med Hensyn til Lokaler, Inventar og Personale. I 1931—32 fik Kliniken sin egen Røntgeninstallation, hvilket naturligvis er af største Betydning. Omtrent samtidigt indførtes den Forandring, at Optræningen af Betalingen, der hidtil havde paahvilet Klasselæreren, overgik til Skattevæsenet.

Den 1. November 1932 aabnedes en Filiaklinik paa Lindevangsskolen, som holdtes aaben til 3. April 1933; den aabnedes atter den 1. November 1933 og var i Virksomhed til den 30. Maj 1934.

I Regnskabsaaret 1933—34 var det samlede Antal Patienter 7006, og det samlede Antal Børn, som behandledes, 6490. Af de mødte Børn var 654 fejlfri, medens Behandlingen maatte opgives paa 25 Børn. Paa de resterende 5811 Børn udførtes 26.122 Behandlinger. Til gratis Behandling var indskrevet 1.305 nye Børn, heraf 368 fra højere Klasser, og behandlet 1.245 Børn, af hvilke kun 23 eller 1.85 %, havde helt sunde Tænder. Til „Nødhjælp“ (akute Tilfælde) har der i Aarets Løb været henvist 87 nye Børn.

Driftsudgifterne var Kr. 48.410.57 eller Kr. 7.46 pr. Barn og Kr. 1.81 pr. Behandling.

DEN TEKNISKE FORVALTNING. Saalænge Frederiksberg kun var en lille Villaby uden nævneværdige industrielle Foretagender og med ikke alt for store Fordringer til Byhygiejnen, blev de tekniske Sager ordnede af Udvalgene, og kun naar der var Tale om større Arbejder, f. Eks. Kloakanlæg, skaffede man sig tekniske Medarbejdere. Saa sent som i 1866 vedtog Kommunalbestyrelsen at ansætte en fast teknisk Assistent, som skulde oppebære en aarlig Løn af 600 Kroner. Man valgte Landinspektør Seidelin, der kort Tid efter blev ansat som Brandinspektør med en aarlig Løn af 400 Kr. To Aar efter blev hans Løn som teknisk Assistent forhøjet til 1.200 Kroner. Seidelin blev kort efter syg, og cand. polyt., Ingeniør Hersom antoges til at vikariere i hans Sted. Fra 1. April 1869 tog Seidelin sin Afsked, og Hersom ansattes som Kommuneingeniør og Brandinspektør.

Efterhaanden som Byen voksede, steg Arbejdets Omfang, og Kommuneingeniøren fik faste Medhjælpere, idet der fra 1. August 1879 ansattes en første teknisk Assistent og i 1886 en teknisk Fuldmægtig.

Efter Kommuneingeniør Hersoms Død i 1887 blev Stadsingeniøren i Odense, Jochimsen, fra 1. April 1888 ansat som Stadsingeniør i Frederiksberg Kommune. Der skete da den Forandring, at Bestillingen som Brandinspektør overførtes til den ene af de tekniske Assisterter. I April 1893 øgedes Personalet med en fast ansat Kontorassistent og i April 1898 yderligere med en Vejassistent.

Fra 1. April 1900 omorganiseredes hele Forvaltningen, saaledes at den deltes i 1. og 2. Ingeniørafdeling samt en Ekspeditions- og Regnskabsafdeling. 1. Ingeniørafdeling lededes af en Afdelingsingeniør, der tillige var Brandinspektør, og under ham fungerede en Ingeniør, der tillige var Assistent ved Brandvæsenet. 2. Ingeniørafdeling lededes af en Afdelingsingeniør og under ham arbejdede en Ingeniør og en Vejassistent. Ekspeditions- og Regnskabsafdelingen lededes af en Regnskabsfører og en Kontorassistent.

I Regnskabsaaret 1904—05 foretoges atter forskellige nødvendige Ændringer i Forvaltningens Administration; der oprettedes et nyt Embede som Chef for Økonomi- og Regnskabsvæsenet i Stedet for det tidligere Kontorchefembede. Betegnelsen „Stadsingeniør“ ombyttedes med Benævnelsen „Teknisk Direktør“.

I Aarenes Løb har der været foretaget forskellige Forandringer i Forvaltningens Administration, og den omfatter idag følgende Afdelinger: 1. Ingeniøraftdeling med Forbrændingsanstalten, Folkebadstuen, Arkitektafdelingen, Bygningsinspektoratet og Opmaalings- og Matrikulsafdelingen. 2. Ingeniøraftdeling med Vevvæsenet. Endvidere Kommunegartneren og Brandvæsenet.

En af de gamle Sprøjter med Mandskab.

FREDERIKSBERG BRANDVÆSEN. Da Frederiksberg i 1857 blev selvstændig Kommune, var det smaat bevendt med Brandvæsenet; der fandtes kun et Par Sprøjter, men der var intet fast Mandskab til at betjene dem. Vandet bragtes til Brandstedet dels i Tønder, dels i et Par saakaldte „Læggelser“, store Trækar paa Hjul, af Sognets kørepligtige Grundejere. Naar der udbrød Ildløs, hvad der heldigvis var sjældent, skulde der først samles Mandskab og hentes Vogne og Forspand, og naar man saa endelig - med stor Forsinkelse - ankom til Brandstedet, var der som oftest ikke tilstrækkeligt Vand.

Først i 1867 blev der gjort Tilløb til at raade Bod paa Manglerne, idet Justitsministeriet i Henhold til Paragraf 48 i Loven af 2. Marts 1861 om Brandpolitiet paa Landet under 24. Januar approberede en af Frederiksberg Kommunalbestyrelse vedtaget „Vedtægt for Ordning af Kommunens Brandvæsen“. Derved oprettedes et Brandkorps

under Kommando af en Brandinspektør med en Overbrandmester som Næstkommanderende. Brandkorpset var inddelt i 4 Grupper, Sprøjteafdelingen, Vandforsyningsafdelingen, Nedbrydningsafdelingen og Redningsafdelingen samt en Ordensafdeling. Sprøjteafdelingen var igen inddelt i 2 Grupper, Vagtmandskabet med 2 Brandmestre, 12 Mand, 2 Brandbude og 4 Mand i Reserve, og Sprøjtemandskabet med 6 Brandmestre, 6 Straalemestre, 100 Mand og 2 ridende Bude, endvidere 3 Kuske og 6 Heste til Transport af Sprøjterne. Ved Vandforsyningsafdelingen var der 3 Brandmestre, 40 Mand samt 8 Kuske og 16 Heste til Transport af Vandvognene. Ved Nedbrydnings- og Redningsafdelingen var der 2 Brandmestre og 40 Mand og ved Ordensafdelingen 2 Brandmestre og 32 Mand.

Denne Organisation var tilsyneladende storslaaet, men med Effektiviteten var det smaat bevendt; kun Vagtmandskabet bestod af fast ansatte Folk, medens hele det øvrige Mandskab tilvejebragtes ved Udskrivning. Vagtmandskabet var delt i 2 Hold, som skiftevis skulde holde Brandvagten i 24 Timer ad Gangen. Det øvrige Mandskab var ligeledes delt i to Hold, som skiftevis skulde gøre Tjeneste 3 Maaneder ad Gangen, saaledes at det Hold, som havde Tjeneste, straks skulde møde, naar der udbrød Ildløs, medens det andet Hold først skulde møde som Afløsning, naar en Brand havde varet i 6 Timer, naar to Brande udbrød samtidigt, eller naar det modtog udtrykkelig Ordre til at møde. Køretøjer og Heste skulde skaffes ved Licitation; saafremt der ikke paa denne Maade kunde skaffes det fornødne Antal, skulde Sognets kørepligtige give Møde. Det bestemtes desuden, at der paa Brandstationen skulde være en Hest tilstede til Transport af Vagtsprøjten „om fornødent gøres“.

Det krævede naturligvis en særlig Ordning for hurtigst at faa det ikke fast ansatte Mandskab samlet. I en Instruks fra 1867 hedder det: „Signal for Husild gives ved 4 Klemteslag og Udhængning af et rødt Flag om Dagen og en Lanterne om Natten fra Kirketaarnet; desuden ved Hornsignal, Piben og Brandraab af Brandbudene, Politiets Betjente og Vægtere; Flaget eller Lanternen udhænges fra Taarnet i den Retning, hvor Ilden er Mandskabet, der skal tjene til Afløsning, møder først, naar en Brand har varet i 6 Timer, hvilket tilkendegives ved 7 Klemteslag og Udhængning af 2 Flag eller Lanterner fra Kirketaarnet“.

Det varede nogen Tid, før man fik en Brandstation oprettet. Paa Hjørnet af Pilealléen og Runddelen laa dengang en Materialbygning, som hørte til Slottets Driveri og Økonomihave. Kommunalbestyrelsen henvendte sig til Indenrigsministeriet med Forespørgsel om, hvorvidt det vilde være muligt at leje denne Bygning for deri at indrette en Brandstation og modtog et velvilligt Svar. Der blev nu foretaget forskellige nødvendige Forandringer, og i September 1870 kunde den første Brandstation tages i Brug. Stationen blev sat i telegrafisk Forbindelse med Københavns Brandstation paa Gasværksvej, og paa Frederiksberg blev der oprettet Alarmstationer. Af Materiale havde man tre Sprøjter, som var i god Orden; desuden anskaffedes en Haandsprøjte og en Stationssprøjte med dobbeltvirkende Cylinder, som kunde udstraale 1½ Tønde Vand i Minuttet til en Højde af 60 Fod, og var indrettet til at trækkes af en Hest.

Vandforsyningen var stadigvæk et meget svagt Punkt, da Frederiksberg intet Vandværk havde. Kommunalbestyrelsen henvendte sig til København for at faa Ledninger sat i Forbindelse med det derværende Vandværk, men fik Afslag. Man maatte derfor ordne sig paa den Maade, at Vandet toges fra de Brønde med Opstandere, som fandtes i hver Ejendom, og fra de 7 kommunale Brønde, som dels allerede fandtes, dels blev anlagt og hver forsynedes med en Vandbeholder, som rummede 16 Tønder. Kommunen havde 4 Vandvogne, som hver rummede 4 Tønder og var indrettet

til at trækkes af Heste, og der anskaffedes yderligere 4 Vogne af samme Slags. Forvaltningen af Brandvæsenet overdroges en Brandkomité, sammensat af Politimesteren og 2 Medlemmer af Kommunalbestyrelsen.

Det væsentlige Fremskridt i de følgende Aar skete i 1871, da der blev sluttet Overenskomst med Jernstøber P. Andersen, som havde anlagt et Vandværk paa sin Ejendom „Svanholm“. Overenskomsten gik ud paa, at der paa dette Vandværks Ledninger i forskellige Veje skulde anbringes Brandhaner efter Brandkomiteens Anvisning. Efter Datidens Forhold betød denne Ordning et meget stort Fremskridt, men en helt tilfredsstillende Ordning af Vandforsyningsspørgsmaalet kom først i Aarene 1878—79, da Frederiksberg havde faaet sit eget Vandværk.

Under 21. Marts 1875 kom en Lov om Brandvæsenet i Købstæderne med Undtagelse af København, og i Henhold hertil vedtog Kommunalbestyrelsen et „Reglement for Brandvæsenet i Frederiksberg Sogn“, som under 1. Februar 1877 blev stadfæstet og bekendtgjort af Justitsministeriet. Herefter paahviler den umiddelbare Forvaltning af Kommunens Brandvæsen Brandkommissionen, som bestaar af Politimesteren som Formand, 2 Medlemmer af Kommunalbestyrelsen, Branddirektøren og en Brandinspektør, som ansættes af Kommunen. Reglementet indeholder en Række Brandpolitiforskrifter, og henviser Ordningen af forskellige Forhold, bl. a. Brandkorpsets Ordning, til en Vedtægt, som skal affattes af Kommunalbestyrelsen og bekræftes af Amtmanden. En saadan Vedtægt blev stadfæstet den 15. Marts 1877.

Transportspørgsmaalet havde hidtil været ordnet meget utilfredsstillende. Først paa Budgettet for 1882—83 bevilgedes de nødvendige Midler til Stationering af et Par Heste og en Kusk paa selve Brandstationen.

Da Kommunen havde opført Administrationsbygningen paa Howitzvej, flyttedes Brandstationen i 1886 dertil, og i Foraaret 1888 indrettedes i et lejet Lokale paa Herluf Trollesvej Nr. 4 en Filialstation med Sprøjte og øvrige Materiel, fast Brandmandskab, Heste og Kuske. Samtidigt blev Materiellet betydeligt forøget. Man havde hidtil haft tre Alarmstationer, hvilket i Længden ikke var tilstrækkeligt. Da Oprettelsen af flere Stationer vilde være forbundet med for store Omkostninger, opstillede man i 1890 15 automatiske Alarmskabe og nedlagde Stationerne.

Natten til den 10. December 1892 udbrød der Ild i Ejendommen Falkonerallé 94, hvorved 7 Mennesker omkom. Frederiksberg Brandvæsen blev udsat for en skarp Kritik, som imidlertid var fuldstændig uberettiget, da Korpset havde gjort sin Pligt. Det blev imidlertid Anledning til, at der indførtes en Række Forbedringer.

Allerede i Halvfemserne havde Københavns Brandvæsen anskaffet Dampsprøjter, og Frederiksberg Kommunalbestyrelse henvendte sig til København for at opnaa, at Københavns Dampsprøjter i paakommende Tilfælde kunde stilles til Frederiksbergs Disposition, men erholdt et afvisende Svar. Kommunen anskaffede selv en kraftig Dampsprøjte i 1898. Det Materiel, som Frederiksberg Brandvæsen paa dette Tidspunkt mindst skulde være i Besiddelse af, blev fastsat til følgende: 1 mekanisk Redningsstige, 1 Dampsprøjte, 4 større Haandkraftsprøjter, 4 Haandsprøjter, 2 Vandvogne paa hver Station foruden Slinger.

Det var Foreningen for Lægevagtstationer, som i sin Tid tog Initiativet til, at der paa Brandstationerne installeredes Ambulancer. I Slutningen af Oktober 1901 fik Frederiksberg sin første Ambulancevogn, og Udrykningerne begyndte den 1. November samme Aar. Hvilken Betydning, denne Ordning har faaet i vor Tid, er almen kendt.

Fra 1. August 1904 blev Brandkuskene fast ansatte i Kommunens Tjeneste. Efter Kommunalbestyrelsens Beslutninger af 22 April 1907 og af 25. Maj 1908 blev Per-

sonalet udvidet; Filialstationen paa Herluf Trollesvej nedlagdes den 21. April 1908, hvorefter alle Meldinger skete direkte til Stationen paa Howitzvej. Til Meldingernes Modtagelse var der installeret 3 Morse Skriveapparater, og et Alarmeringsapparat installeredes i 1909. Personalet udvidedes atter i 1909, og samme Aar anskaffedes en elektrisk Motorstige. I 1914 foretoges en vigtig Nyanskaffelse, idet man erhvervede 2 engelske Motorsprøjter med Wienerstiger og Krybestiger. Købesummen androg ca. 57.000 Kroner. Da 8 Timers-Arbejdsdagen i 1919 ogsaa indførtes i de kommunale Institutioner, maatte man atter udvide Brandvæsenets Personel. Forvaltningen af Brandvæsenet, der hidtil havde været underlagt en Brandkommission, blev ifølge Kommunalbestyrelsens Beslutning af 9. Oktober 1922 henlagt under den Tekniske Forvaltning som en Afdeling under Ledelse af en Brandchef med Assistance af to fast ansatte og to honorarlønnede Brandfuldmægtige. Brandassistent, Ingeniør F. Folke blev forfremmet til Brandchef og har siden beklædt denne Stilling.

Ligeledes i 1922 ydede Kommunalbestyrelsen en større Bevilling til Motorisering af Brandvæsenet. Der anskaffedes 2 Sygeautomobiler, som afleveredes i Regnskabsaaret 1922—23, 1 Motor-Drejestige, som afleveredes i Juni Maaned 1924, 2 Motorsprøjter med Stige, som afleveredes i Juni 1925, og endelig anskaffedes i Regnskabsaaret 1924—25 endnu en Ambulancebil, hvormed Motoriseringen var gennemført. I 1926 indstiftedes med kongelig Approbation et Ærestegn for 25 Aars Tjeneste.

Da man længe havde været klar over, at Brandstationen i Administrationsbygningen paa Howitzvej ikke i Længden kunde afgive tilstrækkelig Plads til Brandvæsenets Lokaler, efterhaanden som Udviklingen skrider frem, var Spørgsmaalet om Opførelsen af en ny Brandstation blevet drøftet gentagne Gange. Allerede i 1914 udskrev Kommunalbestyrelsen en Konkurrence om Opførelsen af en ny Brand- og Politistation paa det gamle Hospitals Grund ved Howitzvej. Til Konkurrencen var indbudt 5 Arkitekter, og 1. Præmien tildeltes Professor H. Kampmann. Politistationen opførtes i 1915, men Bygningen af den nye Brandstation maatte af økonomiske Hensyn vente. Først 12 Aar senere blev Spørgsmaalet atter taget op, idet Kommunalbestyrelsen i Foraaret 1930 opfordrede den Tekniske Forvaltning til at udarbejde et nyt Projekt paa Grundlag af Professor Kampmanns Tegninger, som blev en Del ændrede. I Juni 1930 ved-

tog Kommunabestyrelsen Opførelsen og bevilgede Kr. 660.000 til Bygning og Installationer, 30.700 Kroner til Terræn- og Vejarbejder omkring Stationen samt 75.000 Kroner til Supplering og Istandsættelse af Inventaret fra den gamle Station. I Oktober 1932 bevilgedes der 138.000 Kr. til Modernisering af det offentlige Brandanlæg. Arbejdet paabegyndtes i Efteraaret 1930,

Frederiksbergs nye Brandstation.

og Bygningen fuldførtes i 1932, saaledes at Brandvæsenets Indflytning kunde finde Sted lige inden Jul.

Ved Udgangen af Regnskabsaaret 1933—34 bestod Brandvæsenets Personal af: 1 Brandchef, 4 Brandfuldmægtige, 2 Maskinmestre, 10 Brandmestre, 1 Telegrafmester, 10 Reservebrandmestre, 6 Overchauffører og 62 Brandmænd og Chauffører.

F. FOLKE
Brandchef.

Materiellet bestod af følgende Hovedenheder: 4 Ambulance-Motorvogne, 2 Motorsprøjter, 1 elektrisk Taarnstige, 1 Motortaarnstige, 1 Motor-Tendersprøjte, 1 Motor-Stigesprøjte, 1 Officersvogn og 1 Lastvogn.

De samlede Udgifter i nævnte Aar androg Kr. 690.000.

FOLKE FOLKE, Ingeniør, cand. polyt., Brandchef, er født den 22. Marts 1873 i Vrigsted som Søn af Gartner M. P. Rasmussen og Hustru Else, født Mortensen. Gift 1902 med Sofie Haar. Student fra Borgerdydskolen 1892, cand. polyt. 1898. Ingeniørassistent hos Stadsingeniør Jochimsen 1899—1901. Ingeniør under Frederiksberg tekniske Forvaltning 1901, Vandværksingeniør og Brandassistent 1905, Medlem af Frederiksberg Kommunalbestyrelse 1916—21, af Boligkommissionerne af 1916 og 1918, Medlem af Gaskommissionen i 1933, Formand for den danske Henry George-Forening fra 1923, teknisk Skribent vedrørende

Vandforsyning og Brandvæsen. Brandchef siden 1923.

(Litt. Frederiksberg Kommunes Aarbøger 1857—1933-34.

FORVALTNINGEN AF DE KOMMUNALE VÆRKER omfatter Gasværk, Elektricitetsværk, Gadebelysning og Vandværk.

Vandværket. I Foraaret 1866 stillede Jernstøber P. Andersen Forslag om Anlæg af et Vandværk paa „Svanholm“. Forslaget blev drøftet af Kommunalbestyrelsen, som samtidigt indhentede et Forslag til et kommunalt Vandværk fra daværende Vandinspektør Poulsen; dette Forslag fremlagdes i Kommunalbestyrelsens Møde den 14. Januar 1866 og blev derpaa tilstillet den tekniske Assistent, for at han kunde gøre sig bekendt dermed.

I Kommunalbestyrelsens Møde den 12. November s. A. forelaa derefter et Andragende fra 20 Grundejere i Schönberg-Kvarteret om, at dette Kvarter maatte faa oprettet et Vandværk eller, at der paa anden Maade maatte blive truffet en Ordning for at afhjælpe de Ulemper, som var forbunden med den daværende Vandforsyning, hvorfor man vedtog at genoptage Forhandlingerne med Jernstøber Andersen og overdrog den tekniske Assistent at forhandle med Andersen og udarbejde et Overslag om Udgifterne ved den foreslaaede Vandforsyning. Dette Overslag blev fremlagt i Kommunalbestyrelsens Møde den 7. Februar 1867 og derpaa overgivet et Udvalg til Behandling; samtidigt skulde Vandinspektør Poulsens Forslag behandles.

Udvalget fremkom efter nogen Tid med en Betænkning, som gik ud paa, at man ikke burde gaa ind paa noget af disse to Forslag, men forespørge Københavns Magistrat, om denne vilde være villig til at overtage Vandforsyningen af Schönberg-gade-Kvarteret; herpaa modtog man et afvisende Svar.

Da man gennem Henvendelse til Kommunalbestyrelsen ikke havde opnaaet noget Resultat, handlede man paa egen Haand. Jernstøber Andersen lod grave en Brønd paa Svanholm, opstillede Dampumper og opførte et Vandtaarn, og i Kommunalbestyrelsens Møde af 18. November 1869 forelaa fra Andersen en Meddelelse herom, samt om at han havde til Hensigt at nedlægge Vandledninger og føre disse ind til Ejen-

dommene i Schönberg-Kvarteret; Meddelelsen var ledsaget af et Andragende om at maatte nedlægge disse Ledninger i Kommunens offentlige Gader og Veje, hvilken Tilladelse blev givet. Andersen fuldførte Værket og indbød den 16. Juni 1870 Kommunalbestyrelsens Medlemmer til at besigtige Anlægget. Senere afsluttedes Overenskomst med Andersen om at nedlægge Vandledninger i Gamle Kongevej, Allégade, Nyvej og Frederiksberg Allé mod, at Andersen for en nærmere fastsat aarlig Betaling levere Vand ogsaa til Vejenes Vanding og i Ildebrandstiltælde.

Vandforsyningsspørgsmaalet var nu foreløbig løst, men det var langtfra alle Ejendomme i Bydistriktet, som kunde forsynes med Vand fra Andersens Vandværk, saa Løsningen var ikke tilfredsstillende. I Begyndelsen af 1877 rettede Frederiksbergs Grundejere derfor en Anmodning til Kommunalbestyrelsen om snarest at oprette et selvstændigt kommunalt Vandværk, hvilket havde til Følge, at man paabegyndte Boringer efter Vand. I Løbet af Sommeren indgik der talrige Klager over Andersens Vandværk; dels fordi det ikke kunde levere tilstrækkelig Mængde — det kunde kun levere ca. 4000 Tønder i Døgnet — dels fordi Vandet ofte var urent, hvorfor Kommunalbestyrelsen endelig i Juli 1877 besluttede at anlægge en Brønd i Engen ved Godthaabsvej ligeoverfor Grøndal, hvor man havde truffet en rigelig Vandmængde.

I Marts 1878 bevilgede Kommunalbestyrelsen atter Midler til Udførelsen af Boringer i Bunden af Brønden med det Resultat, at man ved Prøvepumpningen kunde pumpe ca. 16.000 Tønder i Døgnet med 20 Fods Vandspejlsænkning. Derefter blev der udarbejdet et Projekt til et kommunalt Vandværk af Vandinspektør Poulsen i Forening med Kommuneingeniør Hersom. Pumpestationen blev lagt lige overfor Grøndal, og et Højdereservoir af Beton, dækket med Jord, som kunde rumme 3000 Tønder Vand, blev anlagt paa det højeste Punkt i Søndermarken. Værket skulde med 24 Timers Drift kunne levere et Maximum af 9000 Tønder Vand. Samtidig oprettedes en Overenskomst med Jernstøber Andersen, hvorefter dennes Forsyningsdistrikt indskrænkedes til den Del af Bydistriktet, som ligger Øst for Bülowsvej og Hauchsvej. I Mødet den 25. Maj 1878 vedtog man at anlægge Vandværket, og man tog straks fat paa Forberedelserne til Arbejdets Paabegyndelse, og Indenrigsministeriets Approbation fulgte kort efter.

Det er ganske ejendommeligt at se, at der fra flere Sider blev agiteret mod Vandværket; den 11. Juni 1878 blev der af 579 Grundejere indgivet en underskrevet Adresse til Indenrigsministeriet, hvori man anmodede dette om at nægte Frederiksberg Kommunalbestyrelse Tilladelse til at optage det nødvendige Laan til Værkets Anlæg; man var af den Mening, at Kommunen ikke kunde bære de med Anlægget følgende Udgifter, Renter og Amortisation. De gode Grundejere kom imidlertid for sent; Ministeriet havde allerede givet Tilladelsen. Anlægssummen beløb sig til ca. 283,400 Kroner, og Værket betalte sig straks det første Aar.

Som Følge af den stærke Befolkningstilvækst og den store Byggevirksomhed blev det snart nødvendigt at foretage Udvidelser. I 1888 opstilledes en tredie Maskine med tilhørende Pumper af samme Størrelse som de to, der allerede fandtes; ligeledes blev Brøndanlægget udvidet med to nye Brønde. I 1889 opstilledes en ny og større Maskine med tilhørende Kedel, og samtidigt udvidedes Filteranlægget. I 1894 opstilledes atter en ny Maskine og Brøndanlægget udvidedes. Kommunen erhvervede Grøndalsengen fra Godthaabsvej til Frederikssundbanen, hvor der i 1892 og 1895 udførtes 9 Boringer ned i Kalklaget.

Da der blev bygget flere og flere høje Huse, og Befolkningen stadig voksede, blev det mere og mere vanskeligt at levere tilstrækkeligt Vand i Sommermaanederne,

hvorfor man i 1897 opførte et Vandtaarn i Søndermarken med et Vandindhold af 10,000 Tønder.

Jernstøber Andersens Vandværk maatte ogsaa udvides, men der viste sig flere og flere Ulemper ved denne Deling af Vandforsyningen, hvorfor Kommunen i 1897 overtog dette Værk for Kr. 450.000. Den kommunale Drift begyndte 1. Oktober 1897. For Regnskabsaaret 1900—01 blev der givet forskellige Bevillinger til Udvidelse af Vandværket, og man begyndte forskellige Arbejder med Oprettelse af en ny Pumpestation i Lykkesholms Eng for Øje. De følgende Aar nedlagdes yderligere Vandledninger i Frederiksbergs Gader og Veje, og der opstilledes Brandventiler og foretoges en Række Udvidelser.

I Løbet af Vinteren 1919—20 foretoges en Udvidelse af Vandbeholderen i Vandtaarnet i Søndermarken, og i Aarene 1922—24 foretoges en gennemgribende Udvidelse af Vandforsyningens Ledningsnet.

Undersøgelsen af Drikkevandet er ordnet saaledes, at der med 4 à 12 Maaneders Mellemrum udtages Prøver af Vandet fra 9 forskellige Steder af Ledningsnettet samt fra Værkerne selv, hvor Filtreringen bliver kontrolleret hver Maaned. Undersøgelsen omfatter en kvantitativ Bakterietælling.

I Driftsaaret 1933—34 var det totale Forbrug af Vand 7.188.755 Kubikmeter eller gennemsnitligt 177 Liter om Døgnet for hver Indbygger.

GASVÆRKET OG ELEKTRICITETSVÆRKET. I 1859 afsluttedes mellem Kommunalbestyrelsen og Det danske Gaskompagni en Kontrakt, ifølge hvilken Gaskompagniet fik Eneret i 30 Aar fra den Dag, Gasværket kom i regelmæssig Drift, senest inden Udgangen af Aar 1859, til at forsyne og belyse Frederiksberg Bydistrikt med Gas. Gasværket skulde anlægges paa en Grund ved Ørstedsvej, der tilhørte Kompagniet. Kompagniet forpligtede sig til for egen Regning at opstille, passe og vedligeholde Lygter paa Kommunens Veje mod en Betaling af 1 Skilling pr. Brændetime, en Pris, som efter 1874 fastsattes til 25 Øre pr. 12 Brændetimer: Lygternes Lysstyrke var fastsat til at skulle modsvare 8 Vokslys af Størrelse 6 Stk. pr. Pund. I September 1860 blev Værket sat i Drift.

Inden Kontraktens Udløb forhandlede Kommunalbestyrelsen med Kompagniet, dels om Køb af Gasværket og dels om Fornyelse af Kontrakten. I den gamle Kontrakt fandtes imidlertid en for Kommunen uheldig Bestemmelse, som Kompagniet nu støttede sig paa for at forsøge at opnaa en meget høj Købesum; der opnaaedes derfor ikke Enighed om Købet, og Kommunen trak sig tilbage. Man drøftede derefter Spørgsmaalet om at anlægge et kommunalt Gasværk, lod udarbejde de fornødne Planer og Overslag og sikrede sig en Grund ved Lampevejen til et nyt Værk. Denne Optræden gjorde Gaskompagniet mere medgørligt under de følgende Forhandlinger om en eventuel Fornyelse af Kontrakten. Naar Kommunalbestyrelsen tilsidst bestemte sig til at forny Kontrakten med Kompagniet, saa var en af de medbestemmende Grunde den, at man trykkede sig ved at grave alle Gaderne op for at nedlægge nye Rørledninger; man var ligeledes bange for, at en kommende Konkurrence med Gaskompagniet vilde føre til, at dette satte Priserne saa langt ned, at Kommunen ikke kunde følge med, og at Forbrugerne derfor i første Række vilde tage Hensyn til Gassens Prisbillighed og først i anden Række til den fælles kommunale Interesse. Der fandtes nemlig i den gamle Kontrakt den for Kompagniet gunstige Bestemmelse, at det, saafremt Kontrakten

ikke fornyedes, dog stadig var berettiget til vedblivende at fremstille Gas paa Pladsen ved Ørstedsvej, hvoraf man maa drage den Slutning, at Kommunen ikke kunde forbyde det at beholde de i Gader og Veje nedlagte Ledninger og fortsætte med Levering af Gas til private Forbrugere.

Den nye Kontrakt med Dansk Gaskompagni blev endelig afsluttet den 6. November 1889, hvorved Kompagniets Eneret forlængedes med 30 Aar fra 1. Januar 1891. Naar denne Overenskomst udløb, kunde Kommunen forlange at faa Gasværket overdraget og Prisen derfor fastsat ved en Taksering; i Overenskomsten var der taget Hensyn til et eventuelt Mindreforbrug, som maatte foraarsages gennem Indførsel af elektrisk Lys.

Gasværkets Beliggenhed ved Ørstedsvej var til stor Gene for de omboende og for det tilgrænsende Kvarters Bebyggelse, hvorfor det samtidigt fastsattes, at Gasværket inden 1. Januar 1903 uden Udgift for Kommunen skulde flyttes til en Grund ved Frederikssundsbanen, imod at Kommunen stillede et Areal paa mindst 60.000 Kvadratalen til Disposition for Kompagniet. Begrundet paa Forbrugets stærke Stigen blev Opførelsen af det nye Gasværk paabegyndt længe før, og det stod allerede færdigt i Slutningen af 1895 og kunde begynde at arbejde. Kort Tid efter blev det gamle Værk nedlagt, Grunden blev straks solgt til Byggegrunde. Adolph Steens Allé og Halvdelen af Steenstrups Allé er anlagt paa Gasværkets gamle Grund.

Ved den anden Kontrakts Udløb overtog Frederiksberg Kommune den 1. Juli 1921 Gasværket.

Omkring 1900 fik Kommunen samtidigt med det elektriske Sporvejsanlæg et Elektricitetsværk, som tillige leverede Elektricitet til Belysning og Drivkraft. Værket tilhørte oprindeligt Sporvejsselskabet.

I Henhold til Kommunalbestyrelsens Beslutning i Mødet den 6. December 1909 overgik Elektricitetsværket fra 1. Januar 1911 til Kommunen. Elektricitetsværket omfattede følgende Anlæg: Finsensværket ved Finsensvej, Hortensiværket og Skt. Knudsværket. Allerede i 1908 var Værket blevet stærkt udvidet, og yderligere store Udvidelser

fandt Sted i 1915—20 og atter gentagne Gange i de siden da forløbne Aar. I 1920 var Allégade den eneste Gade paa Frederiksberg, som var elektrisk belyst, i 1922—23 fik Gammel Kongevej, Falkonerallé og Danmarksgade elektrisk Lys. Idag er den elektriske Belysning gennemført i hele Kommunen.

Skolens Bygning.

DANSK SLØJDLÆRERSKOLE. Den Bygning, hvor Dansk Sløjdlærerskole har sin Virksomhed, blev opført 1854 af Skolebestyrer Hans Schneekloth.

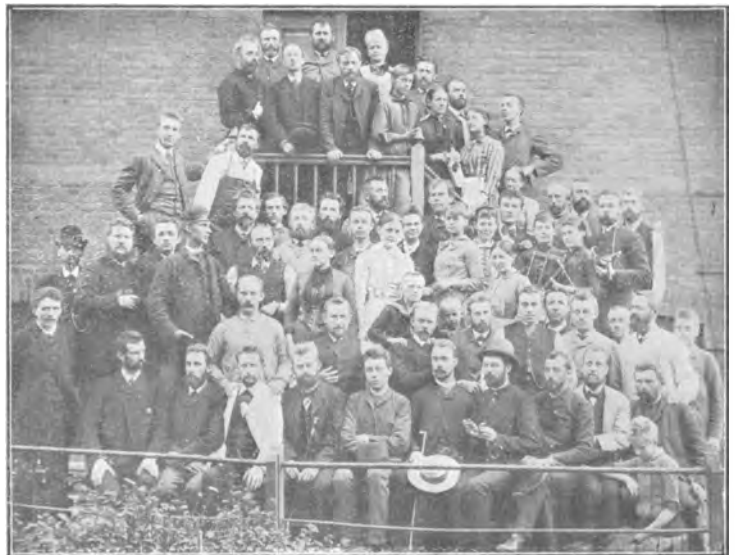

Modelkammeret.

Da Lokalerne blev for smaa til den hurtigt voksende Skole, byggedes det nuværende Statsgymnasium Schneekloths Skole bagved, og 1886 købte Aksel Mikkelsen den ledige Skolebygning for 65.000 Kr. I Skødet er det bestemt, at der ikke uden Sælgerens Samtykke maa indrettes eller drives nogen Skole, derunder Danseskole med Undtagelse af en Sløjdskole, „hvorved forstaas en Art praktisk Haandarbejds-skole, hvor Eleverne kunde indøves i de almindelige Færdigheder med skole-

mæssigt Tilsnit, hvad der staar i Forbindelse hermed og har sit Udspring derfra, maa øves“.

Sløjd lærerskolens Bygning laa dengang, som det ses af omstaaende Billede, frit med lave Villaer ved Siden. Den havde Form af et T og var meget smukt bygget. I Stuen i Sidefløjen blev den første Sløjdstue indrettet, og der har været Sløjdlæreruddannelseskursus i dette Lokale siden 1886. Det kan ved løse Skillerum deles i flere Sløjdstuer. Det er omtrent 100 m². En Trappe fører ud til Haven og Gaarden, hvor Kursusdeltagerne gerne blev fotograferede. Paa nedenstaaende Billede ses ved Gelænderet: Trier, Slomann, Aksel Mikkelsen, en Datter og Fru Mikkelsen. I Midten staar Polarforskeren, Politimesteren i Østgrønland, Einer Mikkelsen som Dreng, nederst til højre Datteren, Fru mag. art. Aslaug Møller, som har oversat en lang Række af den engelsk skrevne, moderne Litteraturs Størværker. I Kælderetagen var der om Sommeren et Lokale af samme Størrelse som det i Stuen, og her var Fortsætterholdet og om Vinteren teknisk Skole. I samme Etage var der Snedkerværksted for det særligt konstruerede Sløjdværktøj. Det meste Sløjdværktøj i Danmark er lavet der, og meget er udført til Udlandet. Flere af Aksel Mikkelsens Svende er blevet Værktøjsfabrikanter og

Kursusdeltagere.

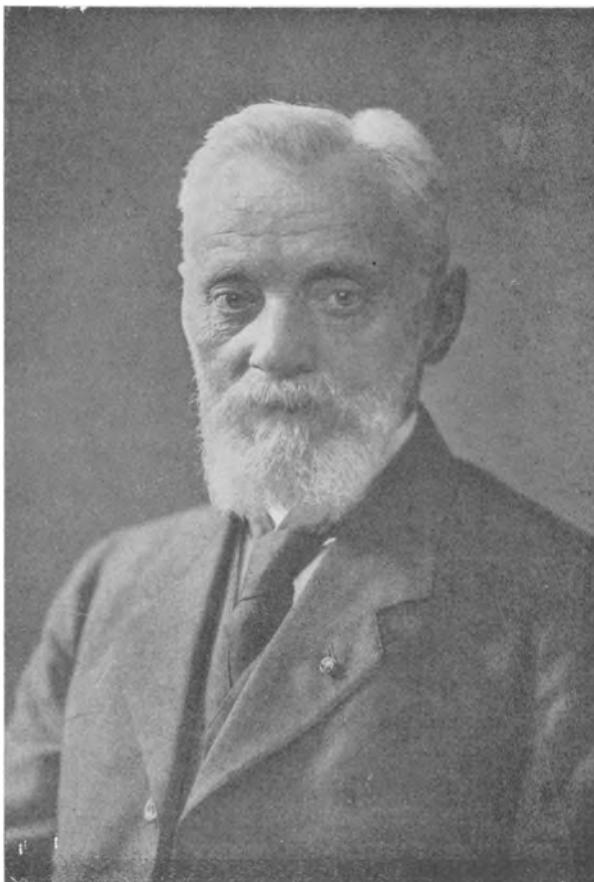
har fortrængt meget af det udenlandske Værktøj, som paa Grund af lav Told og Kvalitet oversvømmer Landet. Paa 1ste Sal var en Foredragssal og Tegnestue og i øverste Etage et Modelkammer. Da foruden Smaasløjden og saa Metalsløjden holdt sit Indtog, maatte der skaffes nye Undervisningslokaler. Det første Metalsløjdkursus blev 1911 afholdt i den øverste Etage i Forhuset. Foredragssalen blev udvidet, saa den blev dobbelt saa stor. Etagen ovenover blev indrettet til Sløjdløkkale. Tagetagen til Gaarden blev forsynet med Mansard, og her indrettedes to mindre Sløjdstuer samt nogle mindre Værelser. I de sidste Aar er endelig Schneekloths og Aksel Mikkelsens Lejlighed i Forhuset paa 1ste Sal over Butikkernes Lejligheder omdannet til Undervisningslokaler, og her findes ogsaa Verdens største Sløjdbibliotek.

Mens dette foregik, blev Ejendommene ved begge Sider revet ned og erstattet af høje Huse, hvis Brandmure indesluttede Sløjdlærerskolen og ragede højt op over den. Flere Værelser kom til at henligge i Mørke og Gadelinien skæmmedes. Dette sidste bevirkede, at Autoriteterne, skønt Grunden i Forvejen var fuldt bebygget, tillod Aksel Mikkelsen en Ombygning ud til Gaden og til Gaarden, hvorved der blev skaffet Lys og Luft til de indemurede Værelser. To Trediedele af Facaden mod Værnedamsvej blev revet ned, og der opførtes en ny Facade godt 3 m længere fremme. 1905 byggede Aksel Mikkelsen de mange store Altaner ud til Haven, hvor Sløjdlærerne siden har spist Frokosten. De fandt flere Efterligninger i de omkringliggende Bygninger.

Skolens Bestyrelse var Dansk Sløjdlærerforening, hvis mest virksomme Medlemmer var Herman Trier, Skolebestyrerne Slomann og Gregersen. Aksel Mikkelsen var Skolens Forstander, indtil han blev Sløjdsinspektør i 1909. 1912 blev cand. theol. G. F. Krog Clausen Skolens Forstander.

1918 blev Skolen overtaget af Staten. Da Staten kort efter overtog Schneekloths Skole, som ligger med en meget stor Grund bag Sløjdlærerskolen og af denne spærres ude fra Værnedamsvej, som er en af de vigtigste Handeigader, var den store Grund ikke saa værdifuld, naar man ikke havde Ejendommen ud til Gaden. 1920 købte Staten derfor Dansk Sløjdlærerskole af Aksel Mikkelsen for 200,000 Kr.

Sløjdundervisningen omfatter Smaasløjd (Ler, Papir, Snor m. m.), Træsløjd og Metalsløjd. I indeværende Aar har der været 7 Kursus med 276 Deltagere. Schneekloths Skole har Sløjdundervisning i Stuen, og Statens Lærershøjskole har to Aars-

AKSEL MIKKELSEN.
Fotograf.

kursus med 69 Deltagere. Københavns Kommune har i Øjeblikket Kursus i Smaasløjd, og senere vil der blive Kursus i Metalsløjd.

Aksel Mikkelsen er en af Danmarks mest originale og banebrydende Pædagoger. Ved Siden af Sverige er Danmark, takket være Aksel Mikkelsen, Foregangsland paa Sløjdens Omraade. I de mange Aar, han boede paa Dansk Sløjd lærerskole, var hans karakteristiske Skikkelse kendt af alle i Nabolaget. Aksel Mikkelsen døde 1929. Skolen føres videre paa det af Aksel Mikkelsen lagte Grundlag. Undervisningen besørges af Skolens Forstander og af en Række af de dygtigste Sløjdlærere fra hele Landet. I de forløbne halvhundredede Aar har flere Tusinde Lærere faaet Sløjdlæreruddannelse paa Dansk Sløjdlærerskole, og over 5000 Drengene og nogle Piger nyder godt af Undervisning i Dansk Skolesløjd rundt om i de danske Skoler.

Dansk Sløjdlærerskole har udgivet en Række Modelsamlinger, en Lærebog i Dansk Skolesløjd, Træsløjd og Smaasløjd, Arbejdsstillinger ved Dansk Skolesløjd samt udgiver Tidsskriftet „Dansk Skolesløjd“, som er Medlemsblad for Dansk Sløjdlærerforening.

FREDERIKSBERG TEKNISKE SKOLE. Ved et Møde i Skolekommissionen den 13. September 1871 fremlagdes et Andragende fra den daværende eneste Lærer i Tegning, Henrik Hansen; Andragendet havde følgende Ordlyd:

„Undertegnede Lærer ved Frederiksberg Sogneskole udbeder sig herved af „den ærede Skolekommission for Frederiksberg Sogn Tilladelse til at maatte benytte et af Skoleværelserne i Falkoneralleens Skole 2 Aftener à 2 Timer ugentlig i Vinterhalvaaret til en Aftenskole i Frihaands- og geometrisk Haandværks-tegning.

„Det er oftere for mig bleven udtalt, at der i Frederiksberg savnedes en „Tegneskole, idet ikke faa Haandværkere og Fabrikanter her i Sognet have Lær-„linge, der ofte, formedelst den betydelige Afstand til Hovedstadens første Tegne-„skole, det tekniske Institut, ere forhindrede fra at give Møde i dette, dels fordi „de, naar de have arbejdet paa Værkstedet den hele Dag, ikke altid ere istand „til at gaa $\frac{1}{2}$ Mil frem og $\frac{1}{2}$ Mil tilbage for 2 Timers fornyede Anstrengelse, „dels fordi Haandværksmestrene i Almindelighed ikke ere tilinds at ville for-„længe Lærlingenes Fritid med 1 Time eller mere, for at de kunne møde paa „Skolen i rette Tid. Jeg har i den forløbne Maaned sat mig i Forbindelse med „de fleste Haandværksmestre og Fabrikanter her i Sognet og derved overbevist „mig om, at en Tegneskole her, naar den først er sat i Gang, vil blive freqven-„teret af et ikke ringe Antal Elever. Ogsaa fra Skolen her i Sognet vil kunne „ventes Elever, da disses Forældre, naar en Tegneskole findes i Nærheden, vist-„nok ville lade dem benytte en Del af deres Fritid til en Beskæftigelse, som nu „paa saa mange Maader kan finde Anvendelse i Livet. En Del Elever have „allerede tegnet sig til Aftenskolen og flere have givet Tilsagn at ville møde, naar „naar den er bragt i Gang. Af Skoledisciple have 4 meldt sig; ligeledes 1 Lær-„ling fra Riedel og Lindegaards Fabrik; 1 Smedelærling fra Sund Petersen paa „Enighedsvej; 2 Snedkerlærl. fra Snedker Hansen i Smallegade, 1 Smedelærl. „fra Sund Jensen; 1 Hjulmagerl. fra Hjulmager Møller; 1 Lærling fra Billedhug-„ger Nielsen, Roskilde Landevej; 1 Lærling fra Jernstøber Andersen, Gl. Konge-„vej. Jeg har imidlertid i mit Hjem kun Plads til et snevert begrændset Antal

„Elever, og da Leje af et Lokale til Skolebrug her i Frederiksberg By vil være „temmelig kostbart, kan et Overskud som Vederlag for Arbejdet næppe tænkes „muligt, naar jeg foruden øvrige Udgifter tillige maa atholde Udgifter til Lokale. „Undervisningen vil blive ledet og fortsat i samme Retning som den Methode, „der anvendes ved Tegneundervisningen i Sogneskolen; dog vil der naturlig „blive taget Hensyn til de specielle Haandværk, Lærlingene have valgt til deres „Levevej; for enkelte Haandværkere har Frihaandstegning mest Betydning, for „Andre vil geometrisk Tegning (Projektionstegning) være mest tjenlig. Undervis- „ningen vil derfor blive en Forening af disse to Tegnemaader. Ved Anskaffelse „af de Sager, der ville være fornødne som Læremidler, naar en saadan Aften- „skole er bragt i Gang, har Bestyreren for det tekniske Institut, Hr. Krigsraad „Kramp, velvilligen lovet at være mig behjælpelig — —“.

Skolekommissionen stillede sig velvilligt og gav Lærer Hansen Tilladelse til at benytte et Skoleværelse i Falkoneralléens Skole 4 Timer ugentlig i Vinterhalvaaret til en Aftenskole for Frihaandstegning. Foruden Tilladelsen gav Kommunen gratis Lys og Varme samt Tilladelse til at benytte Skolens Materiel.

Skolen begyndte derefter sin Virksomhed den 14. Oktober 1871 med et Elevantal, der i Vinterens Løb steg til nogle og tyve. Der undervistes hver Tirsdag og Fredag Aften fra Kl. 7 $\frac{1}{2}$ til 9 $\frac{1}{2}$ i Frihaandstegning, geometrisk Tegning og Projektions- tegning. Skolepengene var 3 Kroner Kvartalet. Skolen kaldtes „Frederiksberg Tegne- skole“ et Navn, den beholdt i de følgende 27 Aar.

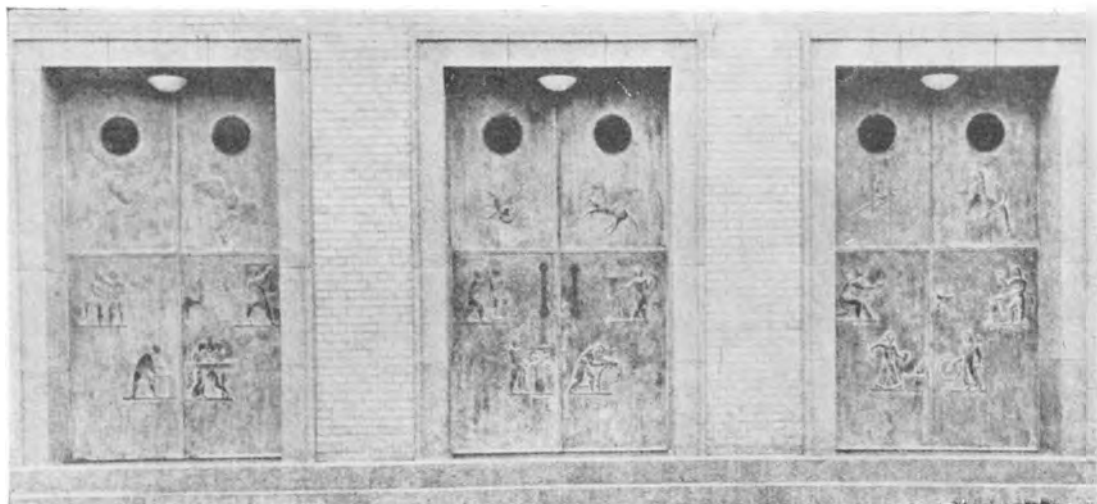
Det følgende Skoleaar, 1872—73, fortsattes Undervisningen i det paabegyndte Spor. Det Classenske Fideikommis bevilgede Midler til Oprettelse af 5 Fripladser til Elever, hvis Forældre var bosatte i de Classenske Boliger. I de følgende Aar steg Elevantallet regelmæssigt, og Undervisningen udvidedes til ogsaa at omfatte Skrivning og Regning. Undervisningstiden udvidedes til 3 Aftener ugentlig, senere til 4 og 5. I Skoleaaret 1874—75 modtog Skolen det første Tilskud fra Kommunen, 60 Kroner, for at 10 uformuende Elever kunde faa Fripladser. I 1878—79 ydede Staten for første Gang et Tilskud, 100 Kroner. Siden da har Stat og Kommune regelmæs- sigt ydet Tilskud. I 1888—89 optog man Undervisning i Engelsk, hvilket medførte en stor Stigning af Elevantallet.

Den 15. Maj 1889 indsendte Skolens Bestyrer, Lærer Henrik Hansen, et Forslag til Frederiksberg Skolekommission gaaende ud paa at vælge en Bestyrelse for „Fre- deriksberg Tegneskole“, bestaaende af Murermester J. C. Sørensen, Medlem af Frede- riksberg Kommunalbestyrelse, Bygningsinspektør Chr. L. Thuren og Skoleinspektør Joakim Larsen. Skolekommissionen svarede herpaa, „at den, efter at have brevvexlet med Frederiksberg Kommunalbestyrelse, giver sit Samtykke til den anførte Foran- staltning“ og meddeler Lærer Hansen, at han „angaaende Skolens Overdragelse til den nævnte Bestyrelse vil have at forhandle nærmere med Skoleinspektøren, der fun- gerer som Formand for samme“. Grunden til, at Lærer Hansen indsendte dette An- dragende, er ukendt, men det staar fast, at Følgerne deraf fik en stor Betydning for Skolens Fremtid og videre Vækst.

I flere Henseender havde Forholdene ved Skolen udviklet sig paa en mindre hel- dig Maade; Disciplinen var meget mangelfuld; Skolebesøget i høj Grad ustadigt; især var Forsømmelserne talrige ved Undervisningen i Skrivning og Regning, og det var ikke sjældent, at over Halvdelen af Eleverne udeblev; endvidere var Undervisningen noget forældet og trængte til Fornyelse. Joakim Larsens stærke Haand og store Or-

ganisationsevne kom nu i høj Grad Skolen tilgode, og i de 24 Aar, han var Formand for Skolen, var det ham, der hensynsfuldt, men bestemt angav Kursen.

Joakim Larsen bragte snart Skolens Forhold ind paa andre Baner; der blev vedtaget flere skarpe Forholdsregler for at genoprette Disciplinen; blandt andet blev det bestemt, at der ved hver Maanedes Slutning skulde sendes Meddelelser til Elevernes Mestre angaaende Forsømmelser, og at Elever, der udviste slet Opførsel eller forsømte ofte, skulde bortvises fra Skolen. Undervisningsplanen blev ogsaa lagt om og forbedret. I 1890—91 vedtog man at uddele Præmier til Elever, der gjorde sig særligt bemærket ved Flid og god Opførsel. Omkring 1888 var man begyndt at undervise viderekomne Elever i Bogholderi, og dette Fag blev nu taget op, naar der meldte sig Deltagere i Undervisningen.

Bronzedørene i Hovedindgangen til Frederiksberg tekniske Skole.

Skolens Forstander, Lærer Henrik Hansen, havde gennem Aarene arbejdet for Skolen med Energi og Kærlighed til Sagen. Da Skolen i 1889 havde faaet en Bestyrelse, udnævntes Lærer Hansen til Forstander med en aarlig Løn af 100 Kroner, som i 1890 forhøjedes til 150 Kroner og i 1896 til 250 Kroner. Den 1. April 1898 udnævntes Lærer Hansen til Overlærer ved Frederiksberg Skolevæsen, hvorfor han indsendte sin Ansøgning om Afsked som Forstander og Lærer ved Frederiksberg Tegneskole efter 27 Aars virksomt Arbejde.

I Hansens Sted udnævntes fra 1. September 1898 Tegnelærer, Figurmaler F. Breum, der i 4 Aar havde virket som Lærer ved Skolen. Samme Aar ændredes Skolens Navn til Frederiksberg tekniske Skole.

I Løbet af Sommeren 1899 flyttede Skolen fra Falkoneralléen, hvor den i 28 Aar havde haft tilhuse, til den nye Skolebygning paa Lollandsvej, og hvor der var blevet stillet 5 til Tegneundervisning indrettede Lokaler i Tagetagen til Raadighed. Der var nu ialt 6 Klasser med et ugentligt Timetal af 72; i 1902 blev Undervisningstiden udvidet, saaledes at der undervistes et første Hold fra Kl. 5 $\frac{1}{2}$ til 7 $\frac{1}{2}$ og et andet Hold fra 7 $\frac{1}{2}$ til 9 $\frac{1}{2}$. I Skoleaaret 1903—04 modtog Skolen for første Gang et Tilskud fra Kultusministeriet (150 Kroner) til Indkøb af Undervisningsmidler.

Skolens Elevantal voksede stadig, og da Pladsen i Skolen paa Lollandsvej efterhaanden blev for trang, flyttede man i Efteraaret 1905 til Howitzvejens Skole, hvor man overtog 8 Klasseværelser, som var indrettet med Tegneundervisning for Øje. I 1906—07 paabegyndtes som et nyt Led i Undervisningen en Række oplysende og almindennende Foredrag for Eleverne, hovedsagelig over Emner og Forhold, som ligger udenfor de tekniske Fag. For Skoleaaret 1909—10 indførtes Undervisning i Tysk,

Skolens Forstander, Figurmaler F. Breum, afgik i Juni Maaned 1910 ved Døden, efter at han i 11 Aar havde ledet Skolen med sikker og dygtig Haand og bragt den betydeligt frem baade med Hensyn til Elevantal og Undervisningens Omfang. Til hans Efterfølger valgtes Kommunal lærer, cand. phil. P. Jacobsen.

I April Kvartal 1911 oprettedes en Fagskole for Smede, Maskinarbejdere o. l. med 3 ugentlige Undervisningsaftener, og Undervisningen strakte sig nu over 3 Kvartaler. En anden betydelig Udvidelse var Oprettelsen af en Dagskole for Malere; denne Skole installeredes i den tidligere som Asyl benyttede Bygning i de Classenske Boliger. Staten viste sin Paaskønnelse af Skolens Virksomhed, idet den lod den rykke op fra de almindelige tekniske Skolers Række og gav den Plads blandt de videregaaende Skoler.

Skoledirektør Joakim Larsen trak sig i 1914 tilbage fra Skolens Bestyrelse og efterfulgtes af Skoledirektør Johs Thorbjørnsen, medens Bygningsinspektør, Professor Chr. L. Thuren valgtes til Formand.

I 1914 oprettedes 2 nye Dagklasser, nemlig en Klasse for Maling og Tegning efter levende Model og en Fagklasse for unge Piger, der har i Sinde at uddanne sig som Dameskrædderinder.

I Løbet af Aarene steg Elevantallet betydeligt, og Undervisningen udvidedes til at omfatte flere og flere Fag; det er da let forstaaeligt, at der var stadige Vanskeligheder med at faa egnede Lokaler med tilstrækkelig Plads, og at Skolen nærede brændende Ønske om at faa en egen Skolebygning. Frederiksberg Kommunalbestyrelse tilbød at ville træde til, saafremt Staten vilde bevilge Skolen et rentefrit 2. Prioritets-Laan paa $\frac{1}{3}$ af Omkostningerne ved Opførelse og Indretning af en ny Skolebygning. Gik Staten med hertil, vilde Kommunen yde et lignende Beløb som rentefrit 3. Prioritets-Laan. Kommunalbestyrelsen fremsatte Ønsket om, at der dannedes et teknisk Selskab, som skulde træde i Bestyrelsens Plads. Da ydermere en af Statens sædvanlige Betingelser for at yde Laan til Opførelse af tekniske Skolebygninger er, at Laanet ydes til et Selskab, hvor Haandværker- og Industrikredse fortrinsvis er repræsenterede, besluttede Bestyrelsen at søge et saadant Selskab oprettet. Gennem offentlige Opraab og privat Virke arbejdedes der for Sagen, og den 9. December 1925 dannedes med betydelig Tilslutning saavel af Enkeltpersoner som af Firmaer og Institutioner Frederiksberg tekniske Selskab, som derefter overtog Skolen.

Samtidig hermed skred Arbejdet for Opførelsen af en Skolebygning fremad. Som Grundlag for en Ansøgning til Staten om Hjælp til en saadan Bygning udarbejdede Kommunens tekniske Forvaltning et midlertidigt Projekt, som blev forelagt i Kommunalbestyrelsens Møde den 26. Oktober 1925. Kommunalbestyrelsen vedtog at yde sin Støtte til Gennemførelse af et Byggeforetagende af Størrelse som det i det midlertidige Projekt beregnede, og Andragende om Byggehjælp indsendtes til Staten. Samtidigt blev der udskrevet en offentlig Arkitektkonkurrence, som indbragte 137 Projekter. Det af Kommunalbestyrelsen og Teknisk Selskab nedsatte Bedømmelsesudvalg tildelte Arkitekt John Thorson 1. Præmie, 3000 Kr., 2. Præmie tilfaldt Professor K. Gottlob og 3. Præmie Arkitekt Holger Jacobsen. Det blev derefter overdraget Arkitekt John Thorson

1. Præmie, 3000 Kr., 2. Præmie tilfaldt Professor K. Gottlob og 3. Præmie Arkitekt Holger Jacobsen. Det blev derefter overdraget Arkitekt John Thorson i Forening med Arkitekt Jesper Tvede at udarbejde de endelige Tegninger. Staten stillede sig velvillig, og paa Finansloven for 1928—29 opførtes et Laan paa indtil 340.000 Kroner til Opførelse af en Bygning for Frederiksberg tekniske Skole. Frederiksberg Kommunalbestyrelse vedtog at sikre den øvrige Del af Byggesummen.

Arbejdet paabegyndtes i Maj 1928, og den 3. Januar 1930 toges den nye Skole ved Falstersvej i Brug; det var naturligvis et stort Øjeblik i Skolens Historie, da Foden endelig sattes under eget Bord.

Efter Indflytningen i den nye Skolebygning er Undervisningen delt i følgende Hovedgrupper:

1.—3. Forberedelsesklasser (Elementær Frihaandstegning, Geometri, Projektions-tegning). 4. Fagklasser for Keramikere. 5. Videregaaende Frihaandstegning (Skygge-tegning). 6. Fagklasser for Murere, Tømrere, Stenhuggere. 7. Fagklasser for Snedkere. 8. Fagklasser for Metalarbejdere (Smede, Mekanikere, Maskinarbejdere). 9. Fagklasser for Karetmagere. 10. Fagklasser for Elektromekanikere og Elektrikere. 11. Fagklasser for Automobilmekanikere. 12. Fagklasser for Formere, Modelsnedkere, Blikkenslager e 13. Fagklasser for Porcelænsmalere.

I den nye Bygning er der Plads til 2 Aftenhold med ialt 8—900 Elever, som er fordelt paa 24 Klasselokaler. Foruden Klasselokaler indeholder Bygningen følgende Lokaler, som benyttes til Undervisningen. I Kælderen: Værksted for praktisk Kerami-kerundervisning, Elektroteknisk Laboratorium, Træmodelleringsværksted og et Lokale for Metalbearbejdning. Endvidere en Keramikerovn med Oliefyringsanlæg. I Stuen er der en Foredragssal med 314 Siddepladser, Garderobe og Operatørrum samt Portner-bolig. Paa 1. Sal findes Læsestue for Skolens Elever med tilstødende Bibliotek, Lærerværelse, Forstanderens Kontor og Ekspeditionen. Paa 2. Sal er der en mindre Foredragssal (Auditorium) med Plads til 80 Tilhørere og tilstødende Rum til Samlinger. Paa 4. Sal Malerskole med tilhørende Sliberum, Lakeringsrum og Lærerværelse. Desuden findes fordelt paa 2., 3. og 4. Sal Lokaler for Samlinger og Rekvistudvalg.

Klasseværelserne er alle holdt i en lys, næsten hvid Tone, hvorimod Skolens Gange er holdt i stærke Farver, rødt, grønt, gult og blaåt. Hoveddrappens Vægge er glitpudsede i hydraulisk Mørtel.

Foruden de ovennævnte Lokaler til teknisk Skoles Brug indeholder Bygningen ogsaa en Afdeling af Kommunens Kredsbiblioteker.

Bygningens Facade er af gule Sten med murede Indfatninger af røgfavede Bloustrød Sten. Sokkel og Dør- og Portindfatninger er af blaa bornholmsk Granit. I alle Klasseværelserne er Gulvene belagt med Expanko, Gulvene i Gangene er af mørk Terazzo. Hoveddørenes Udsmykning i drevet Kobber er tegnet og udført af Billedhugger O. Stærh Nielsen.

Ejendommens samlede Areal er 1971 Kvadratmeter; heraf er 1155.6 Kvadratmeter bebygget. Bygningens Facade mod Falstersvej er 77,71 Meter lang. Grundens Værdi er Kr. 49275.00; de samlede Byggeomkostninger (Grundværdi iberegnet) androg Kr. 1.034.050.99, heri tillige indbefattet Anskaffelse af Inventaret.

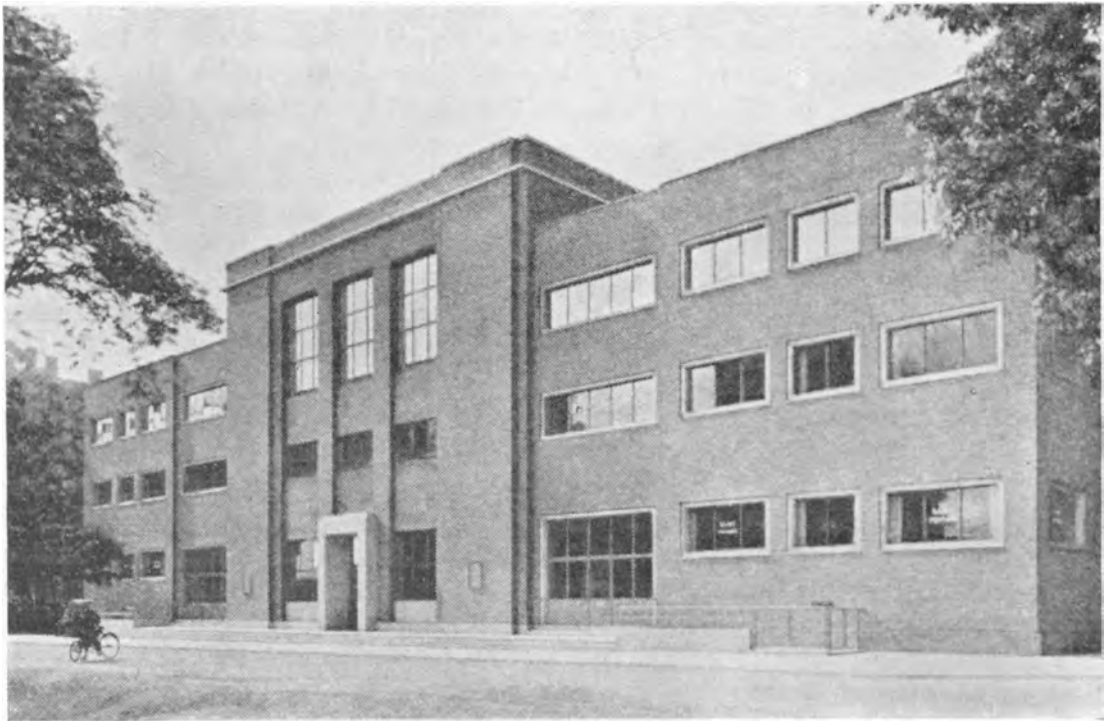
Kommunens Tilskud til Skolen i Regnskabsaaret 1933—34 beløb sig til Kr. 60.499.33.

Litteratur: Frederiksberg tekniske Skoles Aarbøger; Forstander Breums Optegnelser; Arkitekten, Marts 1930, Side 63—66.

P. CHR. JACOBSEN
Forstander

JACOBSEN, PETER CHRISTIAN, Forstander for Frederiksberg tekniske Skole, er født den 9 Januar 1880 som Søn af Skræddermester John Jacobsen og Hustru Marie, født Meldgaard. Gift 1903 med Asta Andersen. Student fra Horsens lærde Skole 1899, cand. phil. 1900, Lærereksamen fra Silkeborg Seminarium 1901, Sekondløjtnantseksamen 1903, gennemgaaet Statens Tegnælærerkursus 1909—10, Lærer paa Ourø Optagelseshjem 1901—02, ved Frederiksberg kommunale Skolevæsen 1903—1929, Assistent ved Inspektoratet for de tekniske Skoler i Provinsen 1905—10, Forstander for Frederiksberg tekniske Skole fra 1910.

Facade med Hovedindgangen fra Yrsavej.

FREDERIKSBERG BADEANSTALT OG SVØMMEHAL. Efterhaanden som Indbyggerantallet i Frederiksberg steg, blev den gamle Badeanstalt i Falkoneralléen for lille til at opfylde Kravet om det Antal varme Kar- og Brusebade, som stilledes af Publikum. Dertil kom, at Skolebørnene, naar de om Sommeren skulde i Vandet, maatte tage ind til København for at bade fra Helgoland. Oprettelsen af en kombineret større Badeanstalt og Svømmehal blev derfor aktuel, og i Kommunalbestyrelsens Møder den 3. og 12. December 1928 forelaa Sagen til Drøftelse ledsaget af Skoledirektørens og Skolelægens varme anbefalinger. Man vedtog at opføre Svømmehallen og valgte Grunden ved Yrsavej. I Mødet den 2. December 1929 forelaa Meddelelse fra Indenrigsministeriet med Samtykke til Bestridelse af Udgifterne ved Opførelse af en Bade-

anstalt paa en Del af de Classenske Boligers og Materialpladsens Grund. Det overdroges derefter Den tekniske Forvaltning at udarbejde Planerne og forestaa Opførelsen. I Sommeren 1931 paabegyndtes Opførelsen, og i 1934 aabnedes den for Publikum.

Som allerede nævnt ovenfor ligger Svømmehallen mellem Rolfsvej, Yrsavej og Helgesvej og er saaledes placeret midt i Kommunens tættest befolkede Kvarter. Bygningen rummer: Offentlig Badeanstalt (Folkebade) for Mænd og Kvinder med et lille Svømmebad for Kvinder; et stort Svømmebad med Tilskuerpladser og sportslig Udstyr; Gymnastik-, Motions- og Badelokaler til Brug for Sportsforeninger og Skolebørn i Forbindelse med det store Svømmebad; Kontorlokaler, Frisørsaloner, Massage- rum, Marketenderi m. m. I Kælderen er de maskinelle Anlæg installerede. Den store Svømmehal indtager hele Midterpartiet af Bygningen fra 1ste Sal til Taget; derunder findes en Forhal med Billetsalg, Kiosker og tilstødende Publikumsgarderobes. I Øst- siden af Bygningen ligger Mandsbadene og over disse — i 2. og 3. Etage — de alle- rede nævnte Lokaler for Skoledrenge og mandlige Idrætsforeninger. I Bygningens Vestside ligger de tilsvarende Afdelinger for Kvinder; i Stueetagen er den lille Svømme- hal med et Bassin, som maaler $6,50 \times 16,67$ Meter med en Vanddybde fra 0,80 til 2,50 Meter; ved Siden af Afsæbningsrummet for Svømmebadet er indrettet et Damp- rum. Paa 1. Sal findes „Folkebade“ for Kvinder med 14 Karbade og 22 Brusebade, alle med adskilte Afklædningsrum. I samme Etage er der endvidere et Lokale reser- veret med Udvidelse af Afklædningsplads til Svømmebadet for Øje; endvidere findes nogle Lokaler for Plastik samt Administrationskontor.

Paa Afdelingen for Mænd er Folkebadene i Stuen; der er tre Afdelinger, Karbad, Brusebad og Dampbad. Første Sal er helt optaget af de Afklædnings- og Baderum, som hører til det store Svømmebad; der er ialt 90 Afklædningskabiner med indbyg- get Klædeskab, forsynet med Smæklaas og desuden 40 „Skabe“, ligeledes med Smæk- laas; de sidstnævnte er i Hovedsagen beregnet for Drenge og unge Mennesker paa de mest besøgte Tider. Fra Afklædningsrummet gaar de badende ind i Afsæbnings- rummet, hvor der ved Væggene er opstillet Afsæbningsborde af rustfrit Staal. Ved Bordene er der Haner med koldt og varmt Vand. Bordene er gennæmhullede, og under- neden findes en gennemgaaende Kumme til Opsamling af Vandet med Afløb; Bordene er forsynede med Fodhvilere af Teaktræ. Midt i Rummet er der 12 Bruserum. Fra Afsæbningsrummet gaar de badende ind i Forrummet til selve Svømmehallen. I dette Forrum findes der Afskylningsbrusere samt Kummer for Badedragter og Aftørringsplads, hvorfra der er direkte Adgang til Kabinerne. Fra Forrummet er der direkte Adgang til Toilet- og Betjeningsrum; de to sidstnævnte staar med Elevator i Forbindelse med Lin- neddepotet i Kælderen. Svømmebadet staar ved en Trappe — den runde Trappe — i Forbindelse med Badeafdelingerne i Stuen og de øvrige Etager. Ad samme Trappe er der endvidere Adgang til Solbadet paa Tagterrassen. Paa Kvindeafdelingen er der lignende Forrum, Betjeningsrum og Trappe og saaledes ogsaa Adgang derfra til den store Svømmehal. Den samme Trappe tjener ogsaa til Forbindelse mellem den lille Svømme- hal og Lokalerne, som er bestemte for Skolepiger og kvindelige Idrætsforeninger og giver ligeledes Adgang til Solbadet.

Den store Svømmehal maaler ca. 18×45 Meter og er 10 Meter høj. Ved dens Langsider er der terrasseformede Tilskuerpladser og bagved disse 2 Loggiaer, ca. 3×26 Meter store og 6 Meter høje, hvorfra der fører Døre ud til de 2 Hovedtrapper. Ved Hallens Nordende findes en Publikumsbalkon med Indgang fra begge Trapper i 2. Sals Højde, og derunder er der et mindre Marketenderi samt Reserveudgange. Ved Sydenden findes en tilsvarende Balkon, beregnet for Deltagere i Svømmestævner,

Den store Svømmehal.

Trænere, Tidtagere og andre. Til denne Balkon er der Adgang fra Skolebørnenes og Idrætsklubbernes Badeafdelinger, og her findes Udspringsanordningerne, nemlig en Platform i 5 Meters samt 2 Vipper i 3 Meters Højde over Vandfladen. Under Balkonen findes Rum for Bademester og Nødhjælp samt Toiletter. Paa Sideterrasserne og Balkonen ved Nordenden er der Plads til ca. 700 Tilskuere, paa Balkonen ved Sydenden for ca. 100 Mennesker.

Det store Svømmebassin maaler $12 \times 33,33$ Meter med en Vanddybde fra 90 Centimeter til 4,20 Meter. Baade det store og det lille Bassin er støbt i armeret Beton, som er gjort vandtæt med Sika; indvendig er Bassinerne afpudset med Sikapuds paa Net af Strækmetal. Derover er Bassinerne beklædt med Fliser, fra Overløbsrenden til det omløbende Hviletrin med lysegrønne og fra Trin til Bund og paa selve Bunden med hvide. I det store Bassins dybe Del er i Langsiderne indbygget Undervandsbelysninger. Hallens Vinduer er store og sidder højt i Bygningens Nord- og Sydside, desuden findes et 11×33 Meter stort Ovenlys med Opaloverfangsglas. Hallens Gulv er beklædt med ribbede Haslefliser og Undervæggene med Klinker i samme gulbrune Farve som Gulvfliserne. Over Klinkerne er Væggene pudset og sirøget med Chromlim i lysegrøn Farve. Balkonen ved Sydveggen er beklædt med Fliser, og alle Rækværker i Bygningen er af matforniklede Staalrør. Bassintrapperne er af Aluminiumsrør og kan fjernes under Kapsvømminger.

Paa 2. Sal er der Omklædningsrum for Skolebørn, store nok til at rumme 3 eller 4 Klasser ad Gangen og forsynet med aflaaelige Skabe for Børnenes Tøj. Ved Afklædningsrummet findes et Baderum med Afsæbningsborde og Regnbad samt et Samlingsrum, hvorfra der er Adgang til Svømmehallens Sydbalkon og den runde Trappe. I samme Etage findes en Motionssal paa 6×10 Meter og en stor Gymnastiksal paa $9,50 \times 19$ Meter med tilhørende Redskabsrum. Omklædningsrummene til Gymnastiksalen er i 3. Etage. Hele denne Idrætsafdeling i anden og tredje Etage kan sammen med den store Svømmehal anvendes uafhængigt af den øvrige Badeanstalt, altsaa ogsaa paa Tider, hvor denne er lukket.

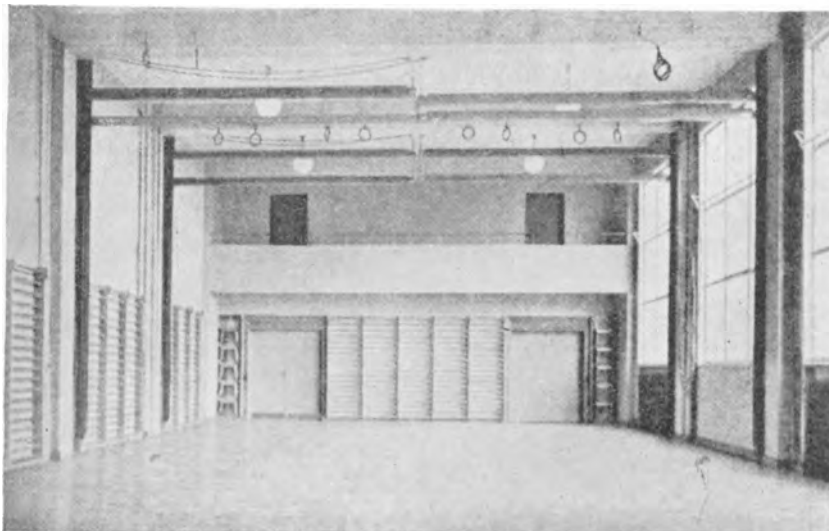
I Kælderen findes der Cyklerum for Publikum med direkte Adgang fra Gaden, 2 Personaleomklædningsrum, Linnedpot, Skulleindretning og Tørrestue for Bade- dragter; endvidere de tekniske Installationer.

Opvarmningen af Lokalerne sker ved Damp, som leveres fra Frederiksberg Forbrændingsanstalt og finder Sted dels ved Radiatorer, dels ved Luftopvarmning. Van-

det opvarmes i 4 Vandvarmere, som er anbragt i Kælderen, hvorfra det ledes til 4 lukkede Reservoirer, og fra disse udgaar Hovedledningerne.

Ved Hjælp af en Pumpe holdes Vandet i de to Bassiner i stadig Cirkulation. Pumpen tager Vandet fra Bassinets Bundudløb og trykker det gennem lukkede Sandfiltre ud i Ledninger med Indløb til Bassinerne. Paa Afgangsledningerne fra Bassinet er der indskudt Haarfiltre og paa Tilledningerne Lufttryksbeholdere for Vandet. Forinden Vandet ledes tilbage til Bassinerne, desinficeres det med en Tilsætning af en Klor-Kobber-Sølvnitrat-Opløsning. Klorret tilsættes i Form af Klorundersyring, hvorved Lugt og Smag af Klor undgaas. Vandtemperaturen holdes konstant ved Hjælp af en Vandvarmer, hvor igennem en Del af det cirkulerende Vand ledes. I Bassinerne anvendes Saltvand ved Tilsætning af ca. 1⁰/₀ Salt, før Vandet ledes til Sandfilterne.

Swømmehallen ejes af Frederiksberg Kommune, men Driften er overdraget et Aktieselskab.

Gymnastiksalen.

FREDERIK BARFODS SKOLE eller, som den oprindelig hed, „Det forenede Velgørenheds-Selskabs Drengeskole“ begyndte sin Virksomhed den 3. Februar 1834 i et lille Lokale paa Hjørnet af Gammelmønt og Regnegade. Til at begynde med var der 12 Elever, som undervistes i Religion, Dansk, Tysk, Fædrelandshistorie, Geografi, Regning, Skrivning og Tegning.

Initiativet til Oprettelse af denne Skole toges, som Navnet lader det formode, af „Det forenede Velgørenhedsselskab“, som havde besluttet at virke udadtil. Sansen for Skolegerning var paa dette Tidspunkt næppe stor herhjemme, og Lærerens Gerning i Skolen var ofte Genstand for mild Spot. Det er et udpræget Tidens Tegn, at Heiberg i „Aprilsnarrene“, som han skrev netop i de Aar, der her er Tale om, latterliggør Skolen og ironiserer over Undervisningen.

Som den egentlige Stifter nævnes den Mand, efter hvem Skolen i de senere Aar har haft Navn, *Frederik Barfod*. Han var en af de mest glødende Grundtvigianere herhjemme. For de fleste af de yngre Slægtiled har Barfod staaet som en Fantast, men man har sikkert gjort ham Uret. Naiv var han sikkert, og paa visse Idealer har han maaske forset sig i den Grad, at han paa nogle Punkter blev kritikløs, men han var helt igennem en redelig Mand, som ikke kendte til Svig. Det var Barfods varme Følelse for de smaa i Samfundet, der fik ham til at søge en Skole oprettet for dem,

Skolens Bygning.

hvis Forældre ikke havde Midler til at give Børnene en Uddannelse ud over den, en Almueskole kunde byde. Ideen, at Undervisningen skulde gives af ulønnede Lærere, der arbejdede i Ideens Tjeneste, er ægte barfodsk. Det tjener til Ære for Datidens Studenterungdom, at Ideen slog igennem.

Der blev nedsat en „Undervisningskomité“, bestaaende af 5 Personer, hvoraf een var Medlem af Bestyrelsen. Bestyrelsen havde naturligvis den øverste Ledelse, men Tilsynet med Undervisningen havde Komitéen. I Lærerforsamlingen blev der valgt en Mand, som skulde have det daglige pædagogiske Tilsyn med Skolen, og

han paatog sig dette Hverv af ren Uegennytte, da han — som Lærerne ved Skolen — var ulønnet. Den Mand, der fik det Hverv at føre Tilsyn med Drengene i Frikvarteret og med Inventaret, fik derimod 50 Rigsdaler om Aaret og fri Bolig.

Oprindelig var der kun een Klasse, men efter som Tiden gik, viste det sig, at Klassen maatte deles i flere Afdelinger, og faa Aar efter Skolens Stiftelse blev der paa Lærerforsamlingen fremsat Ønske om at faa oprettet 2 Klasser. Ønsket blev anbefalet af Undervisningsministeriet, og Skolen fik de to Klasser. Der var paa dette Tidspunkt 30 Elever og steg paa kort Tid til 40. Som Inspektør havde man haft en Mand, der ikke var Lærer, og som vel heller ikke forstod at sætte sig i Respekt hos Drengene. Da Skolen nu var blevet en virkelig Skole, blev det nødvendigt at ændre dette Forhold. Man ansatte en ny Inspektør, den senere Præst, cand. theol. O. C. P. Flagstad. Gennem 45 Aar opretholdtes den Ordning, der blev truffet i 1840, nemlig: ulønnet pædagogisk Tilsynsførende („Forstander“), lønnet, pædagogisk kvalificeret Inspektør, som havde fast Bolig paa Skolen og førte Tilsyn med alt og alle. Som rimeligt var, blev Barfod Skolens første Forstander, og da han trak sig tilbage, efterfulgtes han af den senere Justitssekretær Mangor.

Skolen var imidlertid flyttet fra Gammel Mønt og til Østergade Nr. 30, men allerede i 1867 flyttede den derfra til Dronningens Tværgade Nr. 40, hvor den blev i 13 Aar, og her fik den sin tredie Klasse, men da de to andre Klasser imidlertid var delte, havde Skolen i Virkeligheden 5 Klasser. Da Skolen næste Gang flyttede, var det til Nørregade Nr. 20, men allerede 2 Aar efter skiftede de atter Bopæl og denne Gang til Vestergade Nr. 8. Nu agiterede man for at faa bygget sin egen Bygning, og fra 1884—87 lykkedes det at faa indsamlet omtrent 11,000 Kr., og i 1887 flyttede Skolen ind i sit eget Hus i Aabenraa Nr. 29. I 1885 fik Skolen to Værelser mere, og den havde nu

6 Klasser. Forstander- og Inspektørstillingen sloges nu sammen, og Marius Lund blev Skolens første egentlige Leder.

Skolen havde ført sin Elever op til Præliminæreksamen, men man indsa senere, at Mellemskole- og Realeksamen nu til Dags er de uomgængelige Prøver for dem, der vil frem i det offentlige Liv, og Skolen stillede da mod de to nævnte Eksaminer.

E. VALEUR
Inspektør

Imidlertid var Kravene til gode, hygiejniske Skolelokaler blevet større og større, og der maatte gøres noget. En stor Støtte heri havde Skolen i fhv. Departementschef, Raadsformand Henrik Vedel, der fra sin Embedsgerning forstod at forhandle sig frem. I Efteraaret 1926 rykkede Skolen ind i de Lokaler, hvor den nu har til Huse, og hvor før St. Jørgens Gymnasium virkede. Indflytningen fejredes ved en smuk Fest.

ERIK VALEUR, Skoleinspektør, er født den 7. Oktober 1880 som Søn af Provst Christian Valeur og Hustru Mariane. Gift 1909 med Jane Seith. Cand. theol. Realskolebestyrer i Faaborg, Skoleinspektør for Frederik Barfods Skole siden 1922.

HANS GREGERSENS SKOLE paa H. C. Ørstedsvej 67. Den 31. Oktober 1865 kom Hans Gregersen til København for at overtage Undervisningen af 6 Dreng i Alderen fra 8—12 Aar. Det var en Kreds af grundtvigianske Kvinder, som havde anmodet den dengang 24-aarige Gregersen om at paatage sig Undervisningen, da de ønskede deres Børn opdraget i grundtvigsk Aand. Gregersen havde faaet sin Uddannelse ved Jellinge Seminarium, og ved sin Afrejse til København havde han i fem Aar været Lærer ved Heibergs Skole i Odense, som forberedte til Latinskolen, og havde desuden undervist en Kreds af Dreng ud over Konfirmationsalderen, som skulde tage Studentereksamen. Han fik hurtigt flere Elever, og blandt de første var Brødrene Joakim og Niels Skovgaard og Bispinde Grundtvigs Sønner. Omkring 1885 havde Skolen 90 Elever, og det blev nødvendigt at tænke paa at faa Tilladelse til at lade Skolens Arbejde afslutte med en Eksamen. Ansøgning blev indsendt og Tilladelse til Afholdelse af Almindelig Forberedelseseksamen givet. Skolen havde allerede i 1885 indstillet 3 Elever ved Universitetet og i Marts 1 ved en privat Skole, og alle 4 bestod med gode Resultater, men i Sommeren 1886 afholdt Skolen selv den almindelige Forberedelseseksamen. I 1903 fik Skolen Ret til Mellemskoleeksamen, der afholdtes første Gang i 1904, og i 1906 optoges nuværende Undervisningsinspektør Bjørnboe som Medbestyrer.

Gregersens Skole er den første, der indførte svensk Gymnastik som Fag. Gregersen havde hørt og læst om Lings Gymnastik og rejste til Sverrig, hvor han saa den udøvet baade af Børn og Voksne. Han indsa straks, at her var noget nyt, som kunde blive af største Betydning for Undervisningen i Legemsøvelser og traf Aftale med een af de 12 danske Lærere, den senere Gymnastikinspektør Knudsen, som i Efteraaret 1885 fik en foreløbig Uddannelse i Lund under Kaptajn Norlander, der forestod Gymnastikundervisningen ved Lunds Universitet. Knudsen var Gregersen behjælpelig med at udstyre Skolens Gymnastiksal med Apparater. Faa Aar efter blev der opført en ny og større Skolebygning, og ved Siden af den ældre indrettede Gymnastikdirektør, cand. polyt. N. H. Rasmussen Skolens nuværende Gymnastiksal, hvor han først begyndte at drive sin ny og betydningsfulde Virksomhed.

Omtrent samtidig hermed afløstes den tidligere Haandgering ved Skolen af det

nye Fag Sløjd. Der undervistes efter Aksel Mikkelsens System, og han ordnede selv Undervisningen og gav Planen til det nødvendige Værktøj i Slomanns og Gregersens Skoler, som var de første i Danmark, der indførte Sløjdundervisningen som Fag. Hans Gregersen var gennem mange Aar sammen med Hermann Trier Bestyrelsesmedlem af Dansk Sløjdforening og ligeledes Formand for Danmarks Realskoleforening.

Da København, Frederiksberg og Gentofte Kommuner i 1918 overtog de fleste private Skolers Mellemskole- og Realklasser, overtog Frederiksberg Kommune Mellemskole- og Realklassen i Gregersens Skole. Skolen er altsaa nu en privat Forberedelsesskole med 5 Klasser og er anerkendt af Ministeriet. Fra 5. Klasse har Eleverne Ret til efter at have bestaaet en Optagelsesprøve at gaa over i Statens eller Kommunens Mellem- eller Gymnasieskoler.

Gennem Tiderne har Skolen haft mange Venner, og den har forstaaet at knytte Eleverne til sig saaledes, at disse endnu efter endt Skoletid har følt sig bundet til den gamle Skole. Betegnende er det, at der i Dag blandt Eleverne findes ikke alene Børn, men ogsaa Børnebørn af tidligere Elever.

R. M. GEMZØE
Bestyrerinde.

Gamle Elever har da ogsaa stiftet en Skoleforening, „Gregersens Skoles Forening“, hvis Formaal er at værne om Sammenholdet mellem Eleverne.

Ved Hans Gregersens Død i 1922 overtoges Skolen af hans Datter.

RIGMOR MARGRETHE GEMZØE, Skolebestyrerinde, er født d. 22. Oktober 1885 som Datter af Skolebestyrer Hans Gregersen og Hustru Elisabeth Margrethe, født Jensen. Gift 1909 med Arkitekt Karl Henrik Gemzøe. Uddannet som Lærerinde, foretaget Studierejser i Tyskland, Italien, Østrig og Frankrig, Skolebestyrerinde ved Hans Gregersens Skole siden 1922.

FALKONERGAARDENS GYMNASIUM, der er beliggende paa Dr. Priemesvej 3, oprettedes den 16. August 1888 under Navnet „I. H. Teisens højere Pigeskole“ og havde da Lokaler i Allégade.

Den nye Skolebygning paa Dr. Priemesvej opførtes i Aarene 1898—99 og indviedes den 20. April 1899. I 1908 gik Skolen ind under Institutionen „De forenede Pigeskoler“, og samme Aar trak Skolebestyrer Teisen sig tilbage, hvorefter Skolen fortsattes under Frøken M. Bobergs Ledelse og under Navn af „M. Bobergs Skole“.

Efter Frk. Bobergs Død i 1914 lededes Skolen af Frøken Helene Rump. Efter 2 Aars Forløb gav Undervisningsministeriet Tilladelse til Skolens Omdannelse til Gymnasium, hvilket skete 1. August 1916, og Frk. Rump blev Skolens Rektor. Efter Direktør Hjorts Ønske antog Skolen Navnet „Dr. Priemes Gymnasium“.

I 1918 overtoges Skolen af Staten under Navnet „Falkonergaardens Gymnasium“. Siden 1926 har Frk. Helene Johansen været Skolens Rektor. Skolens højst mulige Elevantal er 320.

HELENE CAROLINE LOUISE JOHANNSEN, Rektor, er født den 25. Oktober 1875 som Datter af Oberst O. J. G. Johannsen og Hustru Anna Margrethe Dorothea, født Ebbesen. Studentereksamen

Privatlærerinde i England fra 1900—05, Lærerinde og Inspektrice ved Th. Langs Skole i Silkeborg fra 1905—06. Studieophold ved Berlins Universitet og ved Sorbonne, Faglærerindeeksamen 1908, samme Aar Lærerinde, senere Adjunkt ved Karen Kjærs Skole, Nørre Gymnasium, Rektor for Falkonergaardens Gymnasium siden 1926.

BILLES SKOLE, der er beliggende paa Amalievej 20, er oprettet i 1899 og er en privat Skole for Piger og Dreng, med Stats- og Kommunetilskud. Skolen er syvaarig og beregnet for Elever i den skolepligtige Alder. Elever, der har gennemgaaet Skolen, kan umiddelbar fortsætte i *Billes Kursus*, der ved en 2-aarig Undervisning forbereder til Præliminæreksamen.

Skolen betragter det som sin Opgave ikke alene at bibringe Børnene en solid og tidsvarende Undervisning, men ogsaa at give Børnene en saadan Opdragelse, at de senere hen i Livet kunde blive pligtopfyldende og dygtige Mænd og Kvinder.

Efter Udgangen af 7. Klasse kan Eleverne, om det ønskes, overgaa til Præliminærklasserne og i Løbet af 2 Aar erhverve Præliminæreksamen. Undervisningen i de fem underste Klasser er tilrettelagt saaledes, at Eleven, hvis det ønskes, kan overgaa til et Statsgymnasium eller kommunal Mellemskole efter Udgangen af 5. Klasse.

ROBERT VILLIAM AUGUST KOBLAUCH JOHNSEN, Skolebestyrer, er født d. 16. November 1890 som Søn af Smedemester Johnsen og Hustru Frederikke. Gift 1916 med Sigrid Kjellerup. Uddannet som Officer, Kaptajn i Artilleriet, Skolebestyrer for Billes Skole.

M. KRUSES SKOLE, der er beliggende i Frederiksberg Allé Nr. 16, stiftedes i Aaret 1869 af Sønderjyden Frøken Marie Kruse, (født i Flensborg 1842, død 1923). Under hendes dygtige Ledelse voksede den sig snart stor, skønt Frk. Kruse først i de sidste Aar, hun var Skolens Bestyrerinde, bøjede sig for Tidens Krav om Eksamen. I 1902 afholdtes Præliminæreksamen for første Gang.

I en lang Aarrække havde der været knyttet et Privatlærerindehold til Skolen, hvor unge Piger gennem et 2-aarigt Kursus fik en god Uddannelse i de almindelige Skolefag. Mange er fra dette Kursus sendt ud som Lærere, dels i Familier, dels i Skoler.

I 1902 overdrog Frk. Kruse Skolen til en af sine Elever, den nuværende Rektor, Frk. Laura Jensen. Privatlærerindeholdet maatte i 1908 vige Pladsen for Gymnasieklasser. Skolen afholdt første Gang Studentereksamen i 1911 (ny-sproglig og matematisk-naturvidenskabelig Retning), og Præliminæreksamen blev i 1909 afløst af Pige-skoleeksamen.

Laura Jensen
Rektor.

Da — ifølge Loven af 1918 — de fleste store Privatskoler blev overtaget af Staten, var M. Kruses Skole een af de faa, der besluttede at fortsætte som Privatskole, med Statstilskud. Denne Beslutning skyldtes Ønsket om at hævde og bevare Skolens Særpræg uafhængig af de Omdannelser, der maatte blive Følgen af en Indlemmelse i det større System, som f. Eks. Ophævelsen af Underskolen.

M. Kruses Skole er saaledes vedblivende en fuldstændig højere Almenskole for Piger, bestaaende af Underskole, Mellem- og Realklasser samt Gymnasium. I 1924 blev den en selvejende Institution. Skolen besøges af ca. 550 Elever.

LAURA JENSEN, Rektor, er født den 2. December 1870 som Datter af Papirhandler Poul Christian Jensen og Hustru Hulda, født Hagelberg. Almuelærerindeeksamen fra N. Zahles Skole 1897, Institutbestyrerindeeksamen 1898, Lærerinde i London fra 1898—99, Bestyrerinde for M. Kruses Skole siden 1902, Medlem af Bestyrelsen for Foreningen til Lærerinders Understøttelse.

STATSGYMNASIET SCHNEEKLOTHS SKOLE. Hans Schneekloth, en Husmandssøn fra Holsten, stiftede 42 Aar gammel Skolen den 2. Maj 1854; der var egentlig 2 Skoler, en Dreng- og en Pigeskole, som det var hans Ønske at forene til en Fællesskole, men dette vovede han dog ikke af Frygt for at anses som alt for revolutionerende.

Han lagde stærkt Vægt paa Forbindelsen mellem Hjem og Skole og paa dennes opdragende Betydning, derfor afskaffede han daglige Karakterer og Omflytninger efter Karakterernes Værdi. Saaledes var han i Datiden Foregangsmand paa Pædagogikens Omraade. Hans Enthusiasme afballanceredes heldigt af hans mere ligevægtige Medbestyrer (fra 1854), Professor F. A. Milo. Skolen begyndte i en Havebygning paa Vesterbrogade med kun fem Elever. Det var idylliske Tilstande, en Mølle fandtes i Haven til Skolen, og man kunde af og til risikere, naar man kom til Skolen paa en varm Sommerdag, at der var skrevet med Kridt paa Døren: „Skolen er i Søndermarken“. Men hurtigt voksede den, og efter 2 Aars Forløb flyttede den ind i sin egen Bygning paa Værnedamsvejen. Senere blev Sideejendommen erhvervet for Forberedelsesskolen, og endelig i 1885 blev den nuværende store Bygning opført, hvortil senere føjedes Sløjdbygningen.

Skolen havde altid anset det for sin Ære og sin Pligt at følge med i Udviklingen og havde derfor, for at danne en Modvægt mod det meget aandelige Arbejde, den maatte kræve af de unge, knyttet Sløjden til Undervisningsfagene. Interessen for Friluftssporten var heldigvis efterhaanden vaagnet, og Skolen oprettede da sit „Boldlag“ for at samle de unge til sundt og fornøjeligt Friluftsliv.

I 1904 forenedes Hertz's Forberedelsesskole paa 400 Dreng med Skolens 5 Underklasser.

Eksamensret til Præliminæreksamen fik Skolen i 1861, til Studentereksamen 1863, til Mellemskoleeksamen 1907, til Realeksamen 1908.

Statsskole blev denne Skole i 1919 under Navnet Svanholm Gymnasium, der ved Skolens 75-aarige Jubilæum af Ministeriet ændredes til Statsgymnasiet Schneekloths Skole.

Som Ledere i Privatskolens Tid var Hans Schneekloth og F. A. Milo, derefter K. A. Schneekloth og A. K. V. Larpent, og sidst J. M. Hertz, senere Rektor i Sønderborg.

Som Statsskolens Ledere: Chr. Flagstad, Søren Neersø og Henrik Bang.

HENRIK VILHELM BANG, R. af D., Rektor, er født den 11. August 1882 som Søn af Boghandler August Bang og Hustru Margrethe, født Krull. Rektor for Statsgymnasiet Schneekloths Skole, Formand for Statsskolernes Lærerforening, Næstformand i Danske Statsembedsmænds Samraad.

JOHANNESSKOLEN er en fuldstændig højere Almenskole, der søges ledet i kristelig Aand paa Folkekirkens Grund. Den kan modtage Eleverne ved 6-Aars Alderen og føre dem gennem 5 Forberedelsesklasser og 4 Mellemskoleklasser, derefter gennem en 1-aarig Realklasse til Realeksamen eller gennem et 3-aarigt Gymnasium til Studentereksamen af nysproglig eller matematisk-naturvidenskabelig Linie. Skolen oprettedes

1910 af Forældre, der ønskede at skaffe deres Børn en kristelig Undervisning og Opdragelse, omformedes hurtigt til en selvejende Institution og fik Eksamensret til Mellemkoleeksamen 1914, Realeksamen 1915 og Studentereksamen af begge Linier 1922. Skolens øverste Myndighed er et Patronat, hvori baade Ledelse, Lærere og Forældre er repræsenterede. Den 2. December 1918 indviedes dens nye Skolebygning paa Vodroffsvej 53, hvor der senere er foretaget Udvidelser baade af Legeplads og Lokaler, sidst ved Opførelse af en mindre Skolebygning bag Hovedfløjen.

Skolens Leder er Rektor Chr. Christensen.

FRU MARY VON RONNENBERGS PRIVATE SKOLE paa Grundtvigsvej 8 er oprettet i 1921. Fru von Ronnenberg begyndte sin første Skole i Randers i 1909. Skolen havde tilhuse i Fruens fædrede Ejendom „Skansen“. Med Tiden voksede denne Skole til en ret betydelig Institution, der talte 33 Elever. Grundet paa Dødsfald forlod Fruen imidlertid Randers og flyttede til København. Her oprettedes i 1921 Skole i Rewentlowsgade, men allerede samme Aar flyttede Fruen til Frederiksberg. Skolen

M. v. RONNENBERG
Skolebestyrerinde.

modtager Elever fra 6 til 14 Aars Alderen, og disse undervises i Hold. Særlig tager Fru von Ronnenbergs Skole sig af nervøse Børn og sætter en Ære i, at disses Uddannelse bliver paa Højde med andre Børns. I Ferierne rejser Fru von Ronnenberg til vore større Provinsbyer og underviser der stammende og talelidende Elever, hvilket sker efter Opfordring af Autoriteterne.

MARY VON RONNENBERG, Skolebestyrerinde, er Enke efter Skibsbygger Viggo von Ronnenberg. Fruen har taget Eksamen fra Th. Langs Skole i Silkeborg og virkede derefter ved denne Skole i 8 Aar, blev derefter Lærerinde ved Statens Opdragelsesanstalter, giftede sig og opholdt sig 8 Aar i Amerika. Begyndte Skole i Randers 1909, paa Frederiksberg 1921, Indehaver af Mary Ronnenbergs private Skole paa Grundtvigsvej.

DØVSTUMMESKOLEN PAA HOLLÆNDERVEJ 26 er oprettet i 1913 af Frk. Yelva Søbørg. Tidligere virkede Frk. Søbørg hos Overlærer Oscar A. Møller paa dennes Taleskole, og under Opholdet her var det, at Frk. Søbørg kom paa den Tanke at tage sig af de døvstumme Børns Undervisning. Der var flere velhavende Forældre, der ønskede deres Børn underviste i Hjemmet, og her tog Frøkenen fat; det viste sig imidlertid hurtigt, at der meldte sig flere og flere Elever, og det gav Initiativet til, at Skolen oprettedes.

Skolen oprettedes med Skolekommissionens Billigelse og under dennes Tilsyn. Oprindelig modtoges der Børn i Alderen fra 5—7 Aar, men nu modtages de kun fra 9-Aars Alderen, efter at de har gennemgaaet en 2-aarig Forskole paa Døvstummeinstituttet i København. I de første 10 Aar virkede Skolen uden Statstilskud, men i 1924 fik den fuld Anerkendelse og oppebærer nu baade Stats- og Kommunitilskud. Der er gennemsnitlig 20 Elever. Undervisningen foregaar efter Dr. Forchhammers Mund- og Haandsystem. I Januar 1934 tog Esther Andersen og Ole Plum Mellemkoleeksamen fra Universitet og fik Realeksamen Aaret efter.

Y. SØBØRG
Bestyrerinde.

YELVA SØBØRG, Forstanderinde, er født i København som Datter af cand. theol., Forstander for Københavns Seminarium Hans Egede Søbørg og Hustru Emilie, født Westrup. Uddannet hos Overlærer Oscar A. Møller, derefter gennemgaaet forskellige Kursus, Forstanderinde for Døvstummeskolen paa Hollændervej siden 1913.

Institutet i Frederiksberg Allé.

INSTITUT JEANNE D'ARC (Sankt Joseph-Søstrenes Mellem og Realskole). Den første franske Skole i København blev oprettet i Aaret 1858. Fra meget beskedne Forhold i lejede Lokaler i Fredericiagade henflyttede den allerede i 1858 til Toldbodvejen, hvor den i Løbet af de næste 57 Aar gennem en rolig og maaltbevidst Udvikling naede et Omfang, som til sidst nødvendiggjorde en betydelig Udvidelse. Der opførtes da i

1914—15 en stor, fuldtud tidssvarende Skolebygning, beliggende i det rolige Østbanekvarter.

Allerede i Aaret 1878 blev den anden franske Skole aabnet paa Bülowvej 28 og henflyttedes til Frederiksberg Allé 15—17 i 1884. Ogsaa denne Skole voksede og udvidedes i Aarenes Løb, saa at det blev nødvendigt at opføre en stor, smuk Skolebygning, der fuldtud tilfredsstiller alle Nutidens Krav.

Disse franske Skoler er højere Pigeskoler, der, samtidig med at der lægges Vægt paa at give Eleverne en god Undervisning i Fransk, fører dem op til Mellemskole- og Realeksamen. Undervisningen er derfor i alt væsentligt indrettet i Overensstemmelse med Skoleloven af 24 April 1903. Skolen omfatter saaledes 3 Afdelinger: Underskolen, Mellemskolen og Realklassen. Den 1. September 1932 aabnede Skolen desuden en Montessorri-Børnehaven for Drengene og Piger.

Skolen vil ikke blot meddele sine Elever solide og gode Kundskaber, men ønsker fremfor alt at opdrage og udvikle deres Karakter, idet Lærereinderne dels ved en bestandig vaagen Omhu og Interesse for Børnenes aandelige Ve og Vel, dels ved at give dem klare Begreber om godt og ondt og lære dem at elske Sandhed, Reifærdighed, Troskab og Pligt, søger at gøre dem ikke blot dygtige, men fremfor alt til gode og fromme kristelige Personligheder. Hvad Religionsundervisningen angaar, saa undervises de Elever, der ikke stammer fra katolske Hjem, i Bibelhistorie, hvortil knyttes almindelig Tros- og Morallære. I den katolske Katekismusundervisning deltager de derimod ikke.

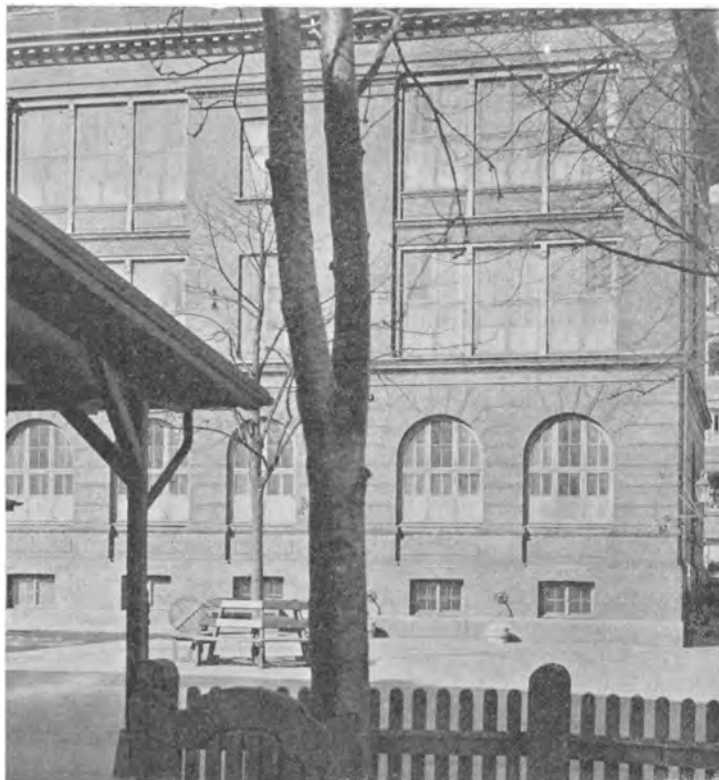
En af Skolens betydeligste Personligheder var Mere Anne Brigitte, der i over 50 Aar var knyttet til Skolen. Hun kom til Danmark i 1876 og var en af Skolens første Lærereinder, da den blev oprettet paa Bülowvej. Mere Brigitte var derefter knyttet til Skolen paa Frederiksberg i største Delen af de følgende 55 Aar, først som Lærereinde, derefter som Forstandereinde. Hun døde i 1933 og efterlod sig det smukkeste Eftermæle.

Børnehaven begynder den 1. September og slutter sidst i Maj. Den modtager Drengene og Piger fra 3—6 Aar.

Til Udvikling af Elevernes Evner, Selvstændighed og praktiske Sans anvendes Dr. Maria Montessorris Materiale. Foruden Brug af dette Materiale vil Børnene faa Lejlighed til at sy, tegne, male, modellere, arbejde i Træ og meget andet, alt efter deres Interesse.

Legetiden tilbringes i den store Legesal, paa Terrassen eller paa Spadsereture, eftersom Vejret tilader det.

K F. U. M.s SEMINARIUM er oprindelig grundlagt i 1907 af Lautrup Jørgensen. Det hed da Den danske Realskoles Seminarium og laa i Frederiksberg Allé 22. I 1919 overtoges det af K. F. U. M. og gjordes til en selvejende Institution med Pastor Gunner Engberg som Formand for Bestyrelsen og Alfred Christiansen som Forstander. Seminariet er et statsanerkendt Privatseminarium, som forbereder unge Mænd til Lærereksamen. I de første Aar boede Seminariet til Leje hos Kommunen paa La Coursvej Skole, men købte i 1922 egen Skolebygning paa Chr.

K. F. U. M.s Seminarium.

Winthersvej og overtog samtidig en Privatskole, der omdannedes til Seminariskole. Da der i 1930 kom en Seminarielov, som paa forskellig Maade udvidede Uddannelsen og stillede forøgede Krav til Lokaler, blev Forholdene paa Chr. Winthersvej imidlertid for smaa, og i Januar 1934 kom der da et Lejemaal i Stand med Kommunen, og Seminariet fik stillet Lokaler i Solbjergvejens Skole til Raadighed. Den 6. Januar henflyttedes Seminariets Undervisning hertil, medens Seminariskolen blev paa Chr. Winthersvej.

Den Del af Skolebygningen, der er overladt Seminariet, rummer i Stuen Kontor og Lærerværelse. Paa 1. Sal ligger de 4 hyggelige Klasseværelser, paa 2. Salen Læsestue med saa megen Plads, at en Klasses Undervisningstimer kan henlægges hertil, og et Musikværelse med Orgel og Klaver. Endvidere findes her det biologiske Laboratorium, et mindre Lokale, hvor den naturhistoriske Samling er udstillet i Glasskabe, og et Undervisningslokale til Naturhistorie og Geografi, hvor der findes Lysbilledapparat. I Tagetagen ligger Tegnesalen, der tillige bruges som Spisestue og Samlingssal for Eleverne. Gymnastiksalen tilligemed Sløjdsal og fysisk-kemisk Laboratorium, som begge er udmærket udstyret, har Seminariet fælles med Kommuneskolen.

Boldspil og fri Idræt drives som hidtil paa Frederiksberg Kommunes Stadion og Træningsbaner.

Seminariet er 4-klasset med en Forberedelsesklasse, og det dimitterer ca. 25 Elever aarligt.

A. CHRISTIANSEN
Forstander.

ALFRED CHRISTIANSEN, Forstander, er født den 29. Maj 1889 som Søn af Husejer J. Christiansen. Gift 1916 med Sofie Bech. Lærereksamen fra Den danske Realskoles Seminarium 1912, Studentereksamen 1913, Kommunelærer fra 1913—19 (i disse Aar Universitetsstudier i Engelsk og Dansk), Forstander for K. F. U. M.s Seminarium 1919, Næstformand i Københavns Kredsforbund af K. F. U. M., Medlem af Bestyrelsen for Børnehjemmet „Godthaab“, Formand i Landskomiteen for de kristelige Seminarier, udgav i 1927 „De Unges Sjæleliv i Overgangsaarene“.

K. F. U. M.s Seminarieskole, der har bestaaet siden 1922, er en Fortsættelse af „Dagmar Nielsens Skole“, som siden 1914 har haft Lokaler i egen Bygning paa Chr. Winthersvej 3. Skolen er en Fællesskole for Drengene og Piger.

Der er 7 Klasser. Fra 5. Klasse vil Eleverne kunne gaa over i en Mellemskole eller fortsætte i Sko-

lens 6. og 7. Klasse, hvor der gives afsluttende Undervisning med Tysk og Engelsk. Skolen har ca. 180 Elever og Undervisningen besørger af en Skolebestyrer, 6 faste Lærere og 3 Faglærere.

Skolen udgør i Forbindelse med K. F. U. M.s Seminarium en selvejende Institution, for hvis Bestyrelse Pastor Gunner Engberg er Formand. Forretningsudvalget bestaar af: Pastor Gunner Engberg, Viceskoledirektør H. Th. Rützebeck, Viceskoleinspektør H. C. Hansen, Rektor F. Bøgh, Skoleforstander N. Andreassen og Landsretssagfører R. Prytz.

Skolens Bestyrer er H. Smith.

H. SMITH
Bestyrer.

HARALD SMITH, Skolebestyrer, er født den 8. December 1888 som Søn af Overlærer P. A. Smith og Hustru Kristine, født Henriksen. Gift 1911 med Helvig Møller. Lærereksamen fra Jellinge Seminarium, cand. phil., Skolebestyrer ved K. F. U. M.s Seminarieskole.

DET WÆRNSKE INSTITUT begyndte sin Virksomhed den 5. Januar 1814, idet det to Aar forud oprettedes ifølge testamentarisk Bestemmelse af Gehejmekonferensraadinde Martha Wærn, født Haslef.

De to første Direktører var ifølge Fru Wærns Testamente de samme som Eksekutorerne i hendes Bo, Etatsraad P. A. Kolderup Rosenvinge og Konferensraad P. J.

Monrad, og de tog straks med stor Iver fat paa at udføre Stifterindens Vilje med Hensyn til den paatænkte Opdragelsesanstalt. Det første, der maatte gøres, var at finde en Ejendom, som egnede sig til Hjem for den ny Stiftelse. Fru Wærn havde ejet et „Lyststed“, kaldet „Sommerroe“, i Frederiksberg Allé. Dette var imidlertid for lille og vilde kræve for megen Om- og Tilbygning for at kunne bruges. Derfor solgtes det for 69,200 Rdl. Cour. og i Stedet for købtes for 80,000 Rdl. afdøde Silke- og Klædekræmmer Bøltgers Ejendom i Frederiksberg Allégade Nr. 11 med tilhørende Jorder paa 16 Td.

Land. Ejendommen bestod af en stor toetages Forbygning og en Bagbygning i Villastil, hvilke begge findes endnu. Mellem For- og Bagbygningen var en Gaardsplads med lave Sidebygninger, som brugtes til Vognport, Stald, Bolig for Karlen m. m. Bagved laa en stor Have, som var delt i en „Frugthave“ og en „Husholdningshave“, og ud imod Allégade var foran Forbygningen to mindre Forhaver, en paa hver Side af Indkørselen. Institutets Lokaler var paa første Sal,

Det Wærnske Institut.

hvorimod Stuelejligheden og Bagbygningen udlejedes. En Inspektør, Christian Sørensen, blev antaget som Opsynsmand og Regnskabsfører ved Ejendommen, og der ansattes to Lærerinder, Jomfru Petronelle Bendz, der skulde forestaa Husholdningen og Elevernes Undervisning i Husgerning, og Madam Sofie Frederikke Hagerup, der skulde lede Undervisningen i Haandgerning og have Tilsyn med Børnenes Tøj m. m. Som Lærer i de andre Fag antoges cand. theol. H. W. Floor, der var Lærer ved Frederiksberg Sogneskole og Degn ved Frederiksberg Kirke.

Den 5. Januar 1814 mødte de 12 første Elever, og Dagen efter begyndte Undervisningen.

Til at begynde med hæmmedes Virksomheden meget af de trykkende økonomiske Forhold, der væsentlig var en Følge af de Pengevanskeligheder, som hele Landet led under. For at bøde herpaa, besluttede Direktionen at bortforpagte Jorden, og det besluttedes at optage betalende Elever. I 1822 modtog Institutet en Gave paa 7000 Rdl. fra afdøde Hofraad David Amsel Meyers Bo, men trods denne Gave vedblev de økonomiske Forhold at være trange.

Etatsraad Kolderup Rosenvinge, Institutets første Direktør, døde den 18. August 1824, og han valgte til sin Efterfølger sin Søn, den kendte Retshistoriker, Professor, Dr. jur., senere Konferensraad Janus Lauritz Andreas Kolderup Rosenvinge. I 1834 mistede Institutet den anden af de Direktører, Fru Wærn selv havde valgt, idet Konferensraad P. J. Monrad døde og efterfulgtes af Præst ved Holmens Kirke Balthasar Münter.

I 1852 var Spørgsmaalet om Forbedring af Undervisningen atter oppe. Direktionen indhentede Udtalelser fra Lærerpersonalet, og det viste sig, at man var enig om, at Resultatet af Undervisningen kun var ringe, dels fordi Husvæsen og Haandgøring optog hele Formiddagen, dels fordi Eleverne maatte deles paa flere Hold, og det hjalp kun lidt, at Lærerinden i Haandarbejde om Formiddagen tog lidt Dansk med Børnene. Det, der var i Vejen, var just, at de almindelige Skolefag ikke havde Tid nok. Hvad der imidlertid vanskeliggjorde en større Forandring var Fundatsen, efter hvilken Haandarbejde skal have en Stilling som Hovedfag, og hertil kom, at Pengeforholdene stadig var trykkende og ikke tillod kostbare Forandringer.

I 1852 trak den 71-aarige Madam Hagerup sig tilbage, og hun havde da virket paa Institutet i 38 Aar. I samme Aar omændredes der ved Institutets Ejendomme. Villaen bag ved Hovedbygningen indrettedes til Institutets Brug, hvorimod hele Bygningen i Forhuset benyttedes til Udlejning, og dens store Loft ombyggedes til Beboelseslejligheder. Forandringen kostede omtrent 10,000 Rdl., men Lejeindtægten blev nu betydelig større end før. I 1867 døde Provst Münter i en Alder af 73 Aar, og hans Efterfølger som Direktør blev Ingeniørkaptajn Valdemar Kolderup Rosenvinge.

En ny Skoleplan traadte i Kraft efter Sommerferien 1887. Haandarbejdsundervisningen indskrænkedes herved fra 4 til 2 Timer daglig, og i ældste Afdeling optoges nu Undervisning i Engelsk og Naturlære. Samtidig med, at Undervisningen omdannedes, arbejdede Direktionen paa at muliggøre Flytningen til andre og bedre Lokaler. Den gamle Bygning var for lille, temmelig brandfarlig, og hertil kom, at Naboskabet til Forlystelsesetablissementet Sommerlyst tit medtørte Ulemper. I 1887 købtes da for 55,000 Kr. af Grosserer Bramsens Arvinger Villaen „Tharand“, beliggende paa Kastanievej 2. Til Ejendommen hørte en smuk Have, og efter en Ombygning og Montering, der beløb sig til ca. 6600 Kr., havde man et rummeligt og tidsvarende Hjem at flytte ind i. Aaret efter solgtes Ejendommen i Allégade for 82,000 Kr. Heri var dog ikke indbefattet de 16 Td. Land, som stadig lejedes ud.

Den 5. December 1889 døde Oberst Kolderup Rosenvinge, og han efterfulgtes som Direktør af sin Søn Botanikeren, Dr. phil., senere Professor ved Universitet J. L. A. Kolderup Rosenvinge. I 1899 fraatraadte Stiftprovst Rothe Stillingen som Direktør for Institutet efter at have beklædt denne Post i 49 Aar, og hans Efterfølger blev res. Kapellan ved Frue Kirke P. Bruun Juul Bonde, der i 1901 udnævntes til Domprovst i Roskilde, men beholdt Stillingen som Direktør. I 1901 solgte Institutet sit Grundstykke ved Peter Bangsvej for 62,000 Kr., og i 1905 solgtes det andet Grundstykke ved Roskildevej for 100,000 Kr. Det blev derved muligt at udvide Elevantallet, men først maatte Bygningen udvides. I 1905 forlængedes Hovedbygningen betydeligt, hvorved der indvandttes en Del flere Værelser, og Skolen fik en Gymnastiksal. Ombygningen kostede ca. 36,000 Kr., men hertil kom Montering af Gymnastiksalen og en Del Inventar. Ejendommens Værdi ansloges nu til 120,000 Kr. Indbefattet betalende Pensionærer naaede Institutet nu op paa ca. 35 Elever. Hele Undervisningsplanen lagdes nu om i mere tidssvarende og praktiske Former. I 1905 ansattes cand. theol. og mag. Vilhelm Balslev som Inspektør, og han udnævntes i 1921 til Direktør.

I 1920 til 1923 laa Institutet stille, men i sidstnævnte Aar aabnedes det igen som Ungdomsskole i Forbindelse med Mariaforbundet.

J. L. A. KOLDERUP ROSENVINGE, Professor, Dr. phil., R. af D., DM., er født den 7. November 1858 i København som Søn af Oberstløjtnant, Vandbygningsdirektør Valdemar Kolderup Rosenvinge og Hustru Harriet, født Petersen. Gift 1912 med Ingeborg Mosolff (død 1915). Student fra Metropolitan-

**J. L. A. K. ROSEN-
VINGE**
Direktør.

skolen 1876, mag. scient. 1882, Dr. phil. 1888, Assistent og Bibliotekar ved Botanisk Have 1886—1900, Docent ved Universitetet 1898, ved Polyteknisk Lærestalt 1900—16, Medlem af Videnskabernes Selskab, Formand for Dansk Botanisk Forening og Redaktør af „Botanisk Tidsskrift“, Formand for Botanisk Rejsefond, Direktør for Wærnske Institut, Professor extraordn. i Botanik ved Universitetet 1916, Aisked 1928.

VILHELM BALSLEV, Lektor, R. af D., er født den 2. Marts 1860 i Ribe som Søn af Biskop, Dr. theol. C. F. Balslev og Hustru, født Hansen. Gift 1ste Gang 1899 med Thyra Thorsen, gift 2den Gang 1909 med Ella Mielche. Student fra Ribe Katedralskole 1877, cand. theol. 1883, cand. mag. 1893, Lærer ved københavnske

Skoler 1883 og 1889, ved Birkerød Skole 1886, ved N. Zahles Skole fra 1893. Direktør for Det Wærnske Institut fra 1921, Medlem af Eksamenkommissionen for Alm. Forberedelseksamen etc., Censor ved Skoleembedseksamen i Botanik.

V. BALSLEV
Direktør.

Børnehaven i Frederiksberg Bredegade 26.

Den 1. September 1927 oprettede Caroline Schrøder, mangeaarig Pædagog og forhenværende Kommunalærerinde, efter et Studieophold i England for egne Midler Børnehaven i Frederiksberg Bredegade Nr. 26 med det Formaal at omplante den montessoriske Opdragelsesmetode under danske Forhold og „i hjemlige Omgivelser at byde Børn i Alderen fra 3—6 Aar et godt Opholdssted, et Voksested, hvor de kan udvikles harmonisk baade i aandelig og legemlig Henseende“. Den ydre Ramme er en 3 Værelsers Lejlighed i en gammel hyggelig Frederiksberg-Ejendom, stammende helt fra Christian den 6.s Tid, men nu moderniseret og forsynet med Centralvarme og andre moderne Bekvemmeligheder. Her er alt afpasset efter Børnenes Behov: smaa lette Stole og Borde, som de selv kan flytte, smaa Gulvtæpper, hvor de efter Børns Sædvane

Arbejdstime i Montessoribørnehaven.

kan bygge med Klodser, lavhængende sorte Vægttavler, hvorpaa de selv kan øve sig i Tegning og Skrivning samt lave aabne Hylder og Reoler til alt Legetøj og Undervisningsmateriel o. s. v.

I Indre Henseende gennemføres den montessoriske Ide, at stille Børnene i Omgivelser, der passer for dem, lade dem bevæge sig frit omkring og frit vælge, hvad

de vil beskæftige sig med, men samtidig indprente dem, at Friheden er med Ansvar til at gøre det valgte Arbejde færdigt og sætte alt paa Plads efter Brugen. Lærerne færdes stille mellem Børnene, rækker dem nu og da en hjælpende Haand, giver dem Svar paa deres Spørgsmaal eller underviser dem med faa og korte Undervisninger, saaledes at Barnets eget Initiativ vækkes og dets Trang til Selvvirksomhed styrkes.

Som Middel bruges Montessorimateriellet, der er saaledes konstrueret, at det isærlig Grad opøver Børnenes Sanser, „thi ved Opdragelse af Sanserne udfrier man den bundne Menneskeand“. (Citat efter Dr. Maria Montessori). Dog bruges ogsaa Smaasløjd og andre Sysselsættelser i stort Omfang.

CAROLINE SCHRØDER
Stifterinde og Leder.

KAREN BERNTSEN
Ejer og Leder.

INGRID GREVE
Ejer og Leder.

Børnehaven har kunnet glæde sig ved en stadig Vækst, den er støttet baade af Stat og Kommune, og dens Idé er slaaet an og har vakt Tilfredshed, baade hos Forældre og Autoriteter. Den er fra 1. Juni 1934 overtaget af Caroline Schrøders to Elever og Medarbejdere Frkn. Karen Berntsen og Ingrid Greve, begge to fuldt uddannede Børnehavelærere. De fortsætter Børnehaven efter samme Linie som hidtil, men har udvidet den til en Heldagsbørnehave, aaben fra Kl. 8—5, og i den Anledning forsynet med forskelligt nyt Inventar samt udstyret den efter de nugældende Fordringer til Hygiejne.

Caroline Schrøder er derefter indtraadt i Bestyrelsen som dennes Formand, de øvrige Bestyrelsesmedlemmer er Læge Viggo Holm og Realskolebestyrer Christiansen.

BØRNEHAVEN, Amalievej 20, der er knyttet til Billes Skole er oprettet 1931 og de sidste 2 Aar ledet af Frk. Elisabeth Baaring. Børnehaven ledes efter Montessori-Metoden, hvilket vil sige, at Børnene faar Lov til at arbejde i Frihed, saaledes at deres Evner og Interesser faar fri Udvikling. Desuden læres de til selv at holde Orden i Børnehaven samt dække Borde til Frokost. Børnene kommer Kl. 9 $\frac{1}{2}$, og den første Tid tilbringes med forskellig Beskæftigelse, som foruden Arbejde med Montessori-Materialet omfatter Syng, Tegning, Fletning samt Leg med Sand og Ler. Derefter spadseres der Tur, naar Vejret tillader det, eller der gøres Gymnastik og leges forskellige Sanglege. Kl. 12 spises der Frokost og, Kl. 1 afhentes Børnene.

Interiør fra Børnehave.

CH. E. BAARING
Lærerinde.

ELISABETH CHARLOTTE AAGAARD BAARING, Børnehavelærerinde, er født den 22. August 1906 som Datter af kgl. Bogholder og Kassekontrolør ved Righospitalet Baaring og Hustru Ville, født Aagaard. Taget Pigeskoleeksamen fra Frk'n. Ingwersen og Ellbrechts Skole i Rosenvænget, derefter Montessoriuddannet i Børnehaven samme Sted, senere Leder af denne Børnehave i 3 Aar, nu Børnehavelærerinde ved Billes Skole.

MONTESSORIBØRNEHAVEN VED LA COURSEVEJENS SKOLE, der ledes af Anne Marie Ventegodt, bestaar af 2 Afdelinger. Den ene har Plads til 24 Børn, den anden til 2×18 Børn, et Formiddags- og et Eftermiddagshold. Børnehaven besøges af ialt 60 Børn og flere kan den ikke huse, saaledes som Pladsforholdene nu er. Da der er mange Børn, der venter at kunne komme i Børnehaven, haaber dennes Ledelse, at den Tid ikke maa være alt for fjern, da begge Afdelinger kan forenes i et større Lokale.

A. M. VENTEGODT
Frue.

Anne Marie Ventegodt er uddannet direkte under Dr. Maria Montessori, først i London 1927, hvor hun fik Afgangsdiplom, senere gennem en mere dybtgaaende Studietid i Rom i Vinteren 1930.

Børnehaven anvender kun Montessorimateriale, den mangeartede, fri, fornøjelige Undervisning udvikler og morer de smaa Elever, som stadig med større og større Glæde gaar op i alle Dagens Beskæftigelser.

Børnehaven har Statsanerkendelse og faar Statsstøtte.

Der findes herved 3 dygtige Assistentter: Frøken Fredslund, Fru Brandenburg samt Frøken Helga Christensen, som særlig hjælper med Børnenes musikalske Opdragelse.

Lærestans Bygning.

DEN HANDELSVIDENSKABELIGE LÆRESTANS er beliggende paa Julius Thomsens Plads Nr. 8. Lærestansen, der er statsunderstøttet og undergivet Statens Tilsyn gennem et af Handelsministeriet nedsat Tilsynsraad, er oprettet af Foreningen til unge Handelsmænds Uddannelse. Lærestansens Formaal er at give sine studerende Adgang til at

erhverve sig et dyberegaaende Kendskab til de forskellige Omraader af det moderne Forretningsliv og som Forudsætning derfor et Overblik over Fag som Økonomi, Retslære o. s. v., der i mange Tilfælde danner Baggrunden for en virkelig Forstaaelse af de specielle Forretningsforhold samt Lejlighed til Erhvervelse af videregaaende Kundskaber i fremmede Sprog for at dygtiggøre sine studerende til overordnede og ledende Stillinger i Handel og Søfart, Bank-, Forsikrings- og Regnskabsvæsen, Revision og Reklame samt til Handelsstillinger inden for Industri og Landbrug.

Lærestansen bestaar af en handelsvidenskabelig og en handelssproglig Afdeling, og hver af disse Afdelinger omfatter et toaarigt Studium, der lægger Beslag paa hele den studerendes Tid, og henholdsvis Specialstudier og Sprogstudier til Videreuddannelse af Forretningsfolk. Ved Lærestansen er der desuden Adgang til at uddanne sig til Handelsskolelærer. Undervisningen falder i et Efteraarssemester og et Foraarssemester. Efteraarssemesteret varer fra 1. September til Jul og Foraarssemesteret fra 7. Januar, til det afsluttes med Prøverne i Maj—Juni Maaned.

I den handelsvidenskabelige Afdelings toaarige Studium optages der: Studenter, Dimittender med højere Handelseksamen, Forretningsfolk, der har bestaaet Handelseksamen eller Realeksamen og har været nogle Aar i Praxis og i den Tid har udvidet deres Kundskaber eller paa anden Maade opnaaet tilstrækkelig Udvikling og Modenhed samt Lærere, der agter at uddanne sig til Handelsskolelærere.

Forretningsfolk optages foreløbig kun for et Semester, og først naar det i Løbet af dette har vist sig, at de har de nødvendige Forudsætninger derfor, kan de blive endeligt optaget som Studerende. Der optages dels Lærere, der allerede virker som Handelsskolelærere, til en supplerende Uddannelse, dels saadanne, som agter at uddanne sig til Handelsskolelærere og i den Hensigt vil underkaste sig handelsvidenskabelig Afgangsprøve. For de sidstes Vedkommende gælder de samme Bestemmelser om foreløbig Optagelse som for de ovennævnte Forretningsfolk. Der undervises i et Forkursus i Bogføring, Handelsregning, Kontorarbejder, Sprog, Stenografi og Maskinskrivning, og Studiet omfatter iøvrigt: Handelsvidenskab, Driftsøkonomi, Regnskabsvæsen, Erhvervsøkonomi, Erhvervsret og Sprog. Der forlanges mindst 2 Sprog,

som kan vælges blandt Engelsk, Tysk, Fransk og Spansk. Det tredje og fjerde Sprog kan medtages som valgfrit Fag. Studiet er beregnet til at vare 2 Aar og afsluttes med handelsvidenskabelig Afgangsprøve. Efter denne kan man, naar man har tilstrækkelig praktisk Uddannelse, følge et af Lærestaltens Specialstudier og derefter indstille sig til handelsvidenskabelig Kandidateksamen.

I den handelsproglige Afdelings toaarige Studium optages der: nysproglige Studenter, Dimittender med højere Handelseksamen samt andre, der har bestaaet Handelseksamen eller Realeksamen og ved en Optagelsesprøve godtgør Tilstedeværelsen af de nødvendige Sprogkundskaber. Der undervises i et Forkursus i Bogføring, Handelsregning, Kontorarbejder, Stenografi, Maskinskrivning, Handelshistorie, Handelsret, Handelsteknik og Erhvervsøkonomi, og Studiet omfatter iøvrigt: Engelsk, Fransk, Tysk og Spansk. Af de nævnte Sprog studeres et som Hovedsprog og to som Bisprog. Det fjerde Sprog kan medtages som valgfrit. Hovedsproget er foreløbig Engelsk, dog kan muligvis ogsaa Tysk vælges som Hovedsprog. Studiet er beregnet til at vare 2 Aar og afsluttes med handelsproglig Afgangsprøve. Der er derefter Adgang til gennem videregaaende Sprogstudier at blive uddannet til Translatør.

Til Specialstudierne er der Adgang for dem, der har taget handelsvidenskabelig Afgangsprøve og har tilstrækkelig praktisk Uddannelse, og for Forretningsfolk med tilstrækkelig praktisk og teoretisk Uddannelse enten som Deltagere i enkelte Forelæsningsninger og Øvelser eller som Studerende med Adgang til at aflægge Diplomprøven. Som Deltagere optages Forretningsfolk, der er fyldt 21 Aar, for saa vidt der er Plads. For at Forretningsfolk kan blive optaget, maa de underkaste sig en Afgangsprøve i Erhvervsøkonomi og Erhvervsret, dersom de ikke i Forvejen har første Del af juridisk eller statsvidenskabelig Embedseksamen, den teoretiske Del af Revisoreksamen eller højere Handelseksamen. De, der ønsker at studere Bankvæsen eller Forsikring, maa endvidere have bestaaet Afgangsprøven fra Købmandsskolens Bankskole eller Forsikringskole. I modsat Fald maa de underkaste sig Særprøver efter Lærestaltens nærmere Bestemmelser. De, der ønsker at studere Handel, Regnskabsvæsen, Revision eller Reklame, maa underkaste sig en Prøve i Bogføring. Herfra undtages dog de, der har bestaaet den teoretiske Del af Revisoreksamen, højere Handelseksamen eller Handelsskoleeksamen. Specialstudierne omfatter: Handel, Regnskabsvæsen, Revision, Bankvæsen, Forsikring og Reklame. Studiet kan afsluttes med en Diplomprøve, der berettiger til at indstille sig til handelsvidenskabelig Kandidateksamen.

Sprogstudier undervises der i, baade i Korrespondentskolen og Translatørskolen.

I Korrespondentskolen kræves der for Optagelse i Engelsk og Tysk nysproglig Studentereksamen, Købmandsskolens Afgangsprøve i fremmede Sprog, Handelseksamen, højere Handelseksamen, handelsvidenskabelig eller handelsproglig Afgangsprøve bestaaet med mindst g i vedkommende Sprog. For Fransk gælder de samme Bestemmelser som for Engelsk og Tysk, dog giver til dette Sprog ogsaa mat.-naturvid. og klassisk-sproglig Studentereksamen Adgang. I Spansk optages studerende uden Forkundskaber, naar de iøvrigt maa anses for at have den nødvendige Alder og Modenhed for at kunne følge Undervisningen. Studiet afsluttes i Engelsk, Tysk og Fransk med Korrespondentprøven, i Spansk med Spanskprøven.

Adgang til Translatørskolen giver handelsproglig Afgangsprøve med vedkommende Sprog som Hovedsprog eller Korrespondentprøven. Der undervises ikke i Spansk i Translatørskolen. Som Deltagere i en enkelt Side af Undervisningen kan, for saa vidt der er Plads, optages Forretningstolk, der er fyldt 21 Aar og har de nødvendige

sproglige Forudsætninger. Undervisningen omfatter i Reglen 4 ugentlige Timer. Forberedelsen til Korrespondentprøven er beregnet til at vare mindst 2 Aar, Forberedelsen til Translatøreksamen yderligere 3 Aar.

Den handelsvidenskabelige Lærestalt besøgte i 1933/34 i alt af 926 Studerende og Deltagere mod 837 i 1932/33.

I Efteraarsemestret 844 mod 778 sidste Aar.

I Foraarssemestret 793 „ 714 —

De fordelte sig som følger:

Den handelsvidenskabelige Afdeling

	Efteraarsemestret				Foraarsemestret			
	Studerende		Deltagere		Studerende		Deltagere	
	1933	1932	1933	1932	1934	1933	1934	1933
Det toaarige Studium.	66	65			60	59		
<i>Specialstudier:</i>								
Adgangsprøven			168	169			162	177
Handel	8	1	4	3	14	2	6	1
Regnskabsvæsen og								
Revision	141	91	41	56	137	83	40	42
Bankvæsen	23	10	3	1	23	9	0	1
Forsikring	25	29	5	9	25	28	4	10
Reklame	18	16	16	22	17	11	17	19
Handelsskolelærere...	0	0	6	11	0	0	0	0

Den handelsproglige Afdeling

	Efteraarsemestret				Foraarsemestret			
	Studerende		Deltagere		Studerende		Deltagere	
	1933	1932	1933	1932	1934	1933	1934	1933
Det toaarige Studium.	38	45			37	45		
<i>Sprogstudier:</i>								
<i>Korrespondentskolen:</i>								
Engelsk	127	108	0	5	117	101	0	2
Fransk	25	16	0	1	17	17	0	0
Tysk	54	55	0	2	52	53	0	0
Spansk	27	20	0	0	22	21	0	0
<i>Translatørskolen:</i>								
Engelsk	37	30	0	0	29	24	0	1
Fransk	17	18	0	0	14	14	0	0
Tysk	21	15	0	0	19	15	0	0

Tilsynsraadet bestaar af: Departementschef i Handelsministeriet J. Dalhoff, K. af D. p. p., Formand, Direktør for Handelsskoleundervisningen, cand. mag. Osvald Larsen, R. af D., Bankdirektør O. Beck, R. af D., DM., Direktør Folmer Preisler, R. af D., og Grosserer Aage Kunst.

Lærestaltens Direktør er Marius Vibæk, R. af D. p. p.

J. M. S. VIBÆK
Direktør.

JOHAN MARIUS SØRENSEN VIBÆK, Direktør, R. af D. p. p., er født den 10. Juni 1873 som Søn af Gaardejer Jens Sørensen og Hustru Maren, født Poulsen. Gift 1902 med Barbara Madsen. Student 1892, Universitetets Guldmedalje 1896, cand. mag. 1899, Studieophold i Leipzig og Berlin 1899—1900, Lærer ved Ordrup Latin- og Realskole fra 1900—04, ved Købmandsskolen fra 1901, ved Kadetskolen fra 1904—08, Overlærer ved Købmandsskolen fra 1906—20, Forstander ved Købmandsskolen og Niels Brocks Handelsskole fra 1920 og for den handelsvidenskabelige Lærestanstalt fra 1922. Direktør for de nævnte Skoler fra 1927. Dr. rer. pol. h. c. ved Universitetet i Tartu (Dorpat) 1932, Formand for Dansk-Litauisk Selskab, Medlem af Handelsskoleraadet, Bestyrelsesmedlem i Societe internationale pour l'enseignement commercial, Medlem af Repræsentantskabet for dansk Studiefond, af den danske Komité for de skandinaviske Erhvervskursus, af Komiteen for Feriekursus i dansk Sprog og Kultur, Æresmedlem af Forsikringsforeningen. Købmandsskolens Elevsamfund og Handelsvidenskabelig Studieklub, Revisor i Det kgl. nordiske Oldskriftselskab.

FRU BIRGITTE BERG NIELSENS HUSHOLDNINGSSEMINARIUM OG HUSHOLDNINGSSKOLE. Allerede fra sin tidligste Ungdom har Fru Birgitte Berg Nielsen haft levende Interesse for Husholdningsundervisning, og hun saa paa denne Undervisning som et nødvendigt Led i Folkeoplysningens Fremme i Danmark. Fru Berg Nielsen følte sig ogsaa overbevist om Husholdningsundervisningens pædagogiske Betydning og, ikke mindst, om den store økonomiske Betydning, en saadan planmæssig Undervisning vilde have.

I Vinteren 1882—83 udarbejdede Fru Berg Nielsen sin første Undervisningsplan for en Husholdningsskole. Det var hendes Tanke, at ligesom der var Højskoler og Landbrugsskoler for Mænd, skulde der være Højskoler og Husholdningsskoler for Kvinder, hvor disse kunde dygtiggøres i praktisk og rationelt Husmoderarbejde. Husholdningsskolerne skulde imidlertid ogsaa være Skoler, der fortsatte Højskolens Arbejde, hvor Eleverne kunde udvide deres Kundskaber, særligt i Dansk, Litteratur og Historie. Det var saaledes ikke alene Dygtiggørelsen i det praktiske Arbejde, som laa Fru Berg Nielsen paa Sinde, men ogsaa at oplære Eleverne til at arbejde med Omtanke og Forstaaelse, som skulde vindes ved at forklare dem, hvorledes det praktiske Arbejde udføres og hvorfor. Forstaaelsen skulde uddybes ved Samtaler med Eleverne og ved, at disse mundtligt og skriftligt genfortæller, hvad de har lært, for derved at oplæres til logisk Tænkning og logisk Tale og saaledes bliver i Stand til paa en jævn og leifattelig Maade at sige Besked om, hvordan det praktiske Arbejde skal udføres. Fra 1883 havde Fru Berg Nielsen skrevet i Dag- og Fagbladene for at vinde Forstaaelse for sin Sag og holdt samtidig talrige Foredrag rundt om i Landet. Da Undervisningen blev til Virkelighed og der oprettedes Husholdningsskoler og Kursus, forsøgte Fruen at faa oprettet en Statsskole med et treaarigt Kursus til Uddannelse af Husholdningslærerinder. Flere Andragender blev indgivet til Regering og Rigsdag, men fandt desværre ingen Forstaaelse. Indtil 1905 fandtes kun 10 Maaneders Kursus til Uddannelse af Husholdningslærerinder. Da flere unge Kvinder havde henvendt sig til Fru Berg Nielsen for at faa gode Raad om, hvordan de skulde søge Uddannelse som Husholdningslærerinder, raadede hun dem til først at tage Kursus paa en Husholdningsskole og derefter læse et Aar paa Landbohøjskolen og derpaa baade paa Landbohøjskolen og Statens Skolekøkkenkursus paa Lærerhøjskolen. Det gik godt et Par Aar med denne Ordning, men i 1905 nægtede Statens Lærerhøjskole at optage disse Elever. Paa dette Tidspunkt var der 4 unge Damer, som læste paa Landbohøjskolen og som saaledes

ikke kunde faa deres Uddannelse fuldført.

I September 1905 oprettede Fru Berg Nielsen derfor i Samarbejde med Landbohøjskolen sin egen Skole med treaarig Lærerindeuddannelse. I 1924 blev Husholdningslærerindeeksamen gjort til Statseksamen med Censorer udnævnt af Undervisningsministeriet. Uddannelses-

tiden blev samtidig fastsat til 2 Aar efter en af Undervisningsministeriet givet Undervisningsplan, som omfatter alle Fag, der er nødvendige for Husholdningslærerinderne. Haandarbejde er frivilligt Fag ved Eksamen, men de fleste Elever deltager i Undervisningen og indstiller sig til Eksamen i dette Fag. Haandarbejds-lærerinderne kan deltage i et Fortsættelseskursus i Kjølesyning, hvor de lærer at sy Kjoler og Overtøj til Voksne og strikke Dragter og Overtøj til Børn.

Hvert Aar er der enkelte Lærerinder, som efter at have taget Eksamen paa det 2-aarige Kursus læser ét Aar paa Landbohøjskolen, hvor de tager Eksamen i Fysik, Kemi og Zoologi, og som faar fortsat Kursus i Kostberegninger med afsluttende Eksamen paa Seminariet, og disse dimitteres da som Husholdningskandidater.

Kursus paa Husholdningsskolen afsluttes med Eksamen, som imidlertid er en frivillig Sag for hver enkelt Elev, men de allerfleste indstiller sig til Eksamen. Denne omfatter kun det praktiske Arbejde.

Foruden de statsanerkendte Kursus, hvortil ubemidlede Elever kan søge Understøttelse, har Husholdningsskolen mange smaa Kursus — 4 Ugers Kursus med Undervisning hver Formiddag, 4 Maaneders Kursus med Undervisning 2 Aftener ugentlig og et lille Kursus i fin Madlavning 2 Aftener ugentlig i 4 Uger.

For Eleverne, som skal uddannes til Husholdningslærerinder, kræves ingen Adgangseksamen eller Optagelsesprøve. Omtrent Halvdelen af Eleverne har Realeksamen, enkelte har Studentereksamen og de øvrige kommer fra praktisk Virksomhed.

B. BERG NIELSEN
Forstanderinde.

R. BERG NIELSEN
Leder.

A. ANDERSEN
Sekretær.

Fru Berg Nielsen har selv skrevet en Række Lærebøger til Brug ved Undervisningen i Husholdningsfagene. Til Skolen er der knyttet et Husholdningslaboratorium.

Efter at Fru Berg Nielsen har trukket sig tilbage fra den aktive Lærergerning har Frøken Rigmor Berg Nielsen overtaget Ledelsen.

BIRGITTE BERG NIELSEN, Forstanderinde, er født den 26. Maj 1861 i Vandborg Sogn ved Lemvig som Datter af Skolelærer J. N. P. Berg og Hustru, født Agergaard. Gift 1887 med Snedker Rasmus August Nielsen. Uddannet paa Askov Højskole 1877, paa Femmers Seminarium 1880—82, paa Statens Kursus for Køkkenskolelærerinder 1901 og paa Landbohøjskolen fra 1903—06. Mejeriske fra 1878—80, Privatlærerinde fra 1882—84, Kommunalærerinde i København fra 1883—1906, Seminarieforstanderinde fra 1905, Statskonsulent for Husholdningsundervisning fra 1907—08, Forstander for Dansk Kvindesamfunds Husholdnings Vandrekursus fra 1903—15, Formand for Foreningen Friskolebørns Landophold. Har udgivet 2 Husholdningsregnskabsbøger og forskellige Smaaskrifter om Husholdningsundervisning samt Næringsmiddellære.

RIGMOR BERG NIELSEN, Husholdningslærerinde, er Leder af Skolen.

AGNES ANDERSEN, Husholdningslærerinde er Sekretær ved Husholdningsseminariet.

ZOOLOGISK HAVES Grundlægger Dr. phil. N. Kjærboilling fødtes den 11. Oktober 1806 paa Als som Søn af en Skolelærer. Det var Meningen, at han skulde følge i Faderens Fodspor, hvorfor han efter endt Skolegang besøgte Skaarup Seminarium og dimitteredes derfra med en udmærket Eksamen.

Kjærboilling virkede nu nogle Aar som Lærer, men opgav da denne Gerning for helt og holdent at hellige sig Studiet af Botanik og Zoologi. I en Aarrække var han ansat hos Baron Brockdorff paa Herregaarden Tirsbæk ved Vejle, hvor han førte Tilsyn med Godsets Drivhuse, og under sit Ophold her begyndte han paa det store Billedværk „Danmarks Fugle“.

I 1848 drog Kjærboilling til København, hvor han ved Kongens Velvilje fik overladt en lille Lejlighed paa Amalienborg. Samtidig modtog han en Understøttelse fra Kongen. Her syslede Kjærboilling nu med Udgivelsen af sit Billedværk og han beskæftigede sig selv med Salget af dette. Samtidig udstoppede og præparerede han Dyr og Fugle, som han solgte for at skaffe sig en Merindtægt. Han kom i Brevveksling med flere tyske Zoologer, deriblandt den berømte *Brehm* (Dyrenes Liv), som da var Direktør for Hamborgs zoologiske Have og foretog flere Rejser baade til Hamborg og flere andre tyske Byer, hvor der fandtes zoologiske Haver. Efter at have set disse Haver fik Kjærboilling Lyst til at skabe en saadan i København, og da han fik en levende Ørn foræret, besluttede han sig til at forsøge at realisere sin Plan.

Det var endnu paa den Tid, da Frederiksberg var Maalet for de fleste Københavneres Søndagsudflugter, og det var da kun naturligt, at Kjærboilling saa sig om efter en passende Plads paa Frederiksberg, da det jo fremfor alt gjaldt om irække

Dr. phil. Kjærboilling.

Publikum til. Bagved Slottet laa „Prinsesse Carolines Have“ og „Prinsesse Wilhelmines Have“ og længere ude, i Nærheden af Fasanvejen, „Brune Dyrhave“, af hvilken en Del var udlejet.

Kjærbølling kom til det Resultat, at disse Haver vilde passe til hans Formaal, og underhaanden forhørte han sig, om det vilde være muligt at opnaa Tilladelse til at anlægge en zoologisk Have der. Da han havde forvissat sig om, at hans Forehavende

Vand, Græs og Træer i den skønneste Forening.

vilde blive mødt med Velvilje af de paaagældende Autoriteter, indsendte han den 10. Juni 1859 en Ansøgning til Indenrigsministeriet, og ifølge kongelig Resolution af 22. Juli samme Aar fik Kjærbølling overladt „Prinsesse Wilhelmines Have“ vederlagsfrit for et Tidsrum af 10 Aar.

„Prinsesse Wilhelmines Have“ var kun ca. 10,000 Kvadratalen stor og var omgivet af Hegn. I Haven stod en lille Pavillon, hvor Kjærbølling først arrangerede en Udstilling af udstoppede Fugle for senere at omdanne en Del af den lille Bygning til Konditori og den anden Del til Abebur. Senere anvendtes hele Pavillonen til Restauration, og en Veranda blev tilbygget. Pavillonen stod til 1897, da den nye Restaurant opførtes.

Det var allerede et godt Stykke hen paa Sommeren, før Kjærbølling kunde tage fat paa Indretningen af Haven, men han havde sat sig i Hovedet, at han vilde have en Sæson ud af det. Han ikke alene skrev til Venner og Bekendte over hele Landet og bad dem sende ham Dyr, men han henvendte sig ogsaa til Offentligheden gennem Aviserne. I „Flyveposten“ kunde man den 15. September 1859 læse følgende Henvendelse:

„Ornithologen Dr. phil. Kjærbølling har bekendtgjort følgende:

Den mig ved kgl. Resolution af 22. Juli d. A. overladte saakaldte „Prinsesse Wilhelmines Have“ ved Frederiksberg Slot er nu indrettet til at kunne modtage en større Del indenlandske Pattedyr- og Fuglearter. Jeg tillader mig derfor herved at bede mine Venner og Velyndere samt Enhver, der maatte interessere sig for Sagen, om godhedsfuldt at ville fremme denne ved Tilsendelsen af saadanne dansk-nordiske, vilde levende Pattedyr og Fugle, der egner sig til at holdes i Fangenskab, dog beder jeg mig behagelig forud underrettet baade om Arten og Prisen“.

Hele August Maaned blev benyttet til at lave Bure eller Tremmekasser, som til dels var meget primitive. Kjærbølling var i stadig Pengetrang og havde ikke Raad — og forresten heller ikke Tid — til at anlægge en Dam for Svømmefuglene, som maatte nøjes med Spande og Kar, og da Haven fik en Sælhund, maatte den tage til Takke med en Balje.

Omkring Midten af September var Kjærbølling færdig med sine Forberedelser, og i københavnske Blade for Tirsdagen den 20. September s. Aa. kunde man læse følgende Bekendtgørelse:

Den nye zoologiske Have

ved Frederiksberg Slot, lige overfor Søndermarken, aabnes for det ærede Publikum Tirsdagen den 20. September og er fremdeles, indtil videre, aaben hver Søndag Kl. 10—6, Søndag Kl. 12—6, mod en Entre af 16 Skilling for Voksne og 8 Skilling for Børn. Det nærmere erfares af Plakaten.

Ærbødigst

Kjærbølling.

Den i Bekendtgørelsen omtalte Plakat er desværre forsvundet, og nogen Fortegnelse over Dyrebestanden ved Havens Aabning findes heller ikke, men af de samtidige Dagblade kan man se, at der har været levende Ørne, forskellige Uglearter, tre islandske Blaaræve, to danske Ræve og en meget tam Sælhund.

At Hastværk er Lastværk maatte Kjærbølling sande, thi Kritiken udeblev ikke. „Fædrelandet“ for den 27. September 1859 skrev en meget kras Artikel, som i Hovedsagen gik ud paa følgende: „Man havde glædet sig til, at Dr. Kjærbølling skulde anlægge en zoologisk Have i Lighed med Udlandets, som man havde hørt saa meget om, og Dr. Kjærbølling burde jo være den rette Mand dertil. Det bør imidlertid siges, at disse Forventninger er blevet skuffede i ikke ringe Grad. Det er et sørgeligt Syn at se en Rovfugl sidde saaledes indeklemt med blodige, saarede Vinger. Det er et

frastødende Syn at se en Sælhund vælte sig om i en Smule snavset og plumret Vand paa Bunden af en Slags Vaskebalje eller en Skildpadde pakket ned i en almindelig Køkkenspand, og det er beklageligt nok at se Ræve agere Lænkehunde med korte Lænker og tilhørende Hundehuse. Og hvad fornøjeligt er der ved at se et Par Maager eller et Par Kaniner indenfor et snævert Plankeværk og tre Ænder med en Pyt Vand ikke stor nok til, at de kan svømme deri“. Det spørges derefter, med hvilken Ret Kjærbølling kalder det for en zoologisk Have, og om han ikke har set de zoologiske Haver i Hamborg, Paris og London? Tilsidst opfordres Kjærbølling til at lukke Haven.

Parti fra Zoologisk Have, med Frederiksberg Slot i Baggrunden.

Dr. Kjærbøllings Svar udeblev ikke. Han forsvarede sin Fremgangsmaade, kom med sagkyndige Bemærkninger og ramte Sømmet paa Hovedet med følgende Bemærkning: — — — jeg concurrerer ikke med de zoologiske Haver i London og Paris, jeg har 2—3 Td. Land og ikke Strækninger paa mange hundrede Tønder, ikke heller vil min lille zoologiske Have kunne anvende Tønder Guld aarligt eller udsende Lineskibe eller belønne Consuler Verden over med Hæderstegn for at samle sjældne Dyr.

Det er jo muligt, at Københavnerne havde ventet at se Kjærbølling troppe op med en større Samling eksotiske Dyr som Elefanter, Løver, Tigre, Aber o. s. v., men den gode Kritiker havde glemt et vigtigt Punkt, nemlig at Kjærbølling ganske vist

havde faaet overladt de 2—3 Td. Land vederlagsfrit for 10 Aar, men at han selv maatte indrette Haven og afholde Udgifterne af de fattige Midler, som stod til hans Raadighed. Dette bør Nutiden ikke glemme, og der maa ligeledes ydes Kjærbølling fuld Anerkendelse for den Energi og Uforknythed, som førte ham til hans Maal, at skabe København en zoologisk Have, thi vor zoologiske Have af i Dag er et Resultat af Dr. Kjærbøllings beskedne Begyndelse.

I 1860 fik Kjærbølling anlagt et lille Vandbassin, og det følgende Aar udvidedes Haven mod Øst med „Prinsesse Carolines Have“, hvorved den store Vadningsdam der kom ind paa dens Omraade. Hvert Aar indfangedes der unge Fugle paa Saltholm, og de havde nu Plads til at tumle sig i den saakaldte „Vaderpark“. Sælhunden maatte lade sit Liv om Efteraaret, da Haven ikke havde Raad til at føde den med dyre Fisk om Vinteren, naar Besøget var mere end sløjt og, som en Følge deraf, Indtægterne lig Nul. Sommerbesøget havde været ret godt, især efter at den første Sporvogns-linie i 1863 var blevet ført gennem Alléen, og der senere kom Sporvogn ud ad Vesterbrogade gennem Pilealléen til Runddelen.

Trods alle økonomiske Vanskeligheder kunde Kjærbølling øge Dyrebestanden. Haven fik en Isbjørn fra Grønland og i Slutningen af 1860-erne en Løve. Havens Midtpunkt var dengang, som senere, Abeburet, og foruden de mange indenlandske Dyr var der kommet Lamaer, Kænguruer, Kameler og Strudse til.

Omkring 10 Aar efter Havens Grundlæggelse, det vil sige i 1868—69, havde den en efter Forholdene ret anseelig Dyrebestand og for at give en Idé om denne, er det bedst at citere Kjærbøllings populære Beskrivelse af Haven:

„Haven har kun een Indgang, fra Roskildevej. Midt i Haven stod en Pavillon, hvor der var et Konditori. I Indelukket ved Indgangen tilhøjre saa man Marabustorken, den graa Trane, Krontranen, den almindelige Stork samt hvide og almindelige Paafugle. Gaar man nu lige ud ad samme Gang, ser man først paa venstre Haand Høsegaarden med Emuen. I et halvrundt Bur lidt længere fremme paa højre Haand huses for Tiden en Java-Abe. Længere fremme paa højre Side er det store Overvintringshus, tilvenstre for dette, lidt dybere nede, ser man det almindelige Vildsvin og det amerikanske Vildsvin, Pekari, derpaa kommer man til Isbjørnen og ved Parkhegnet Svømmefuglene. Gaar man nu igennem den Laage, der afspærrer Parken ud mod Apistempleet, ser man tilvenstre i en Række Bure: Jærven, Lossen, Pungmaaren og Ulvene. Længere fremme tilhøjre kommer man til Oksegaarden med Zebuoksen og Grynteoksen. Overfor Oksegaarden ligger Hjortegaarden med Wapitihjorten, Kronhjort, Daadyr, Svinehjorten og Rensdyr. Bagved Hjortegaarden ser man Lamaen og Kamelen. I Havens nederste Hjørne finder man en Række Bure med den blaa Ræv, Korsakræven, den sribede Hyæne og den almindelige Ræv. Overfor disse Bure er Indhegningen for Raadyr. Følger man nu Plankeværket til den anden Gang tilvenstre kommer man til et større Hus, hvori der findes en Samling af Papegøjer og forskellige inden- og udenlandske Smaafugle. Tilhøjre herfor ligger Burene for større Rovfugle med Vandrefalken, Islandsfalken, Gøglerørnen, Caracara, Kejserørnen og Graagribben. Gangen fører om Burene tilhøjre til Indelukket med den unge Pukkelokse. Ved Siden heraf findes Vaderparken, hvor man om Sommeren kan se følgende Trækfugle: Viben, Hættemaagen, undertiden Brushønen, Strandskaden og Rødbenene. Overfor Vaderparken staar det andet store Rovfuglebur med Rørfalken, Sortglenten, Rødgilenten, den loddenbenede Musvaage og den almindelige Musvaage. Ved Plankeværket ud mod Landevejen ser man forskellige Hunderacer samt en Del mindre Dyr, som ikke endnu har faaet nogen bestemt Plads i Haven. Lidt længere henne staar et stort Bur med Rov

fugle, hovedsageligt Ugler. Ved Havens yderste Gang staar endelig et Bur med Konge-
ørnen. I Havens Midte er følgende Dyr anbragt: I det store runde Duehus iildels al-
mindelige Duer og i Fred og god Forstaaelse med Duerne lever nogle Guldharer.

Udsigtstaarnet i zoologisk Have.

foto. Leo Hansen.

Gaar man nu tilhøjre kan man følge det store Hønsarhus rundt og se de forskellige
Hønserecer. Gaar man langs Indhegningen med Græsplænen, hvor Emuen er anbragt

ser man tilhøjre Skaberak-Sjakalen og Grævlingen, derpaa følger det store Bur med Havørne og Gaasegribbe og ovenfor disse bor Fiskeodderen. Gaar man nu tilbage ind paa Gangen tilhøjre ser man den almindelige norske Bjørn og i Nærheden af denne to amerikanske Bjørne. Gaar man videre ad den første Gang tilhøjre finder man det afrikanske Pindsvin, Vaskebjørnene og Næsebjørnene. Paa venstre Side af Konditoriet findes Abeburet og tilvenstre for Pavillonens Forside en Græsplæne med Bennets Kæmpekænguru fra Ny Holland.

Tænker man nu paa Kritikken ved Havens Aabning 1859 ser man, at det ikke er Smaating, Kjærbølling har udrettet i de forløbne 10 Aar. Desværre døde Kjærbølling pludseligt straks efter Nytaar 1870, og hans Søn, F. H. Kjærbølling, som i flere Aar havde været Faderens Assistent, overtog Ledelsen.

Kontorchef i Finansministeriet, Justitsraad H. C. Erichsen havde længe været en af Havens flittigste Gæster og nærede en levende Interesse for den. Da han indsaa, at der skulde Kapital til, saafremt Haven skulde vokse sig stor, udgav han i 1872 et lille Skrift „Om en Udvidelse af den zoologiske Have“ og foreslog at danne et Aktieselskab, som skulde skaffe Midler til at føre Haven videre.

Foranlediget af dette Skridt traadte en Række formaaende Mænd sammen, og der dannedes en Komité, bestaaende af: Justitsraad Erichsen, Landstingsmand, senere Kultusminister Fischer, Overkammerherre Oxholm og Kongens Kabinetssekretær, Geheimekonferensraad Trap, som udsendte Indbydelse til Aktietegning. Aktiekapitalen var fastsat til 100,000 Rdl. fordelt paa Aktier à 200 Rdl., lydende paa Navn. Kong Christian den 9de interesserede sig for Sagen, overtog ikke alene Protektoratet for det nye Selskab, men ogsaa Aktier for et større Beløb. Der blev foreløbig indbetalt ca. 93.000 Rdl., hvoraf Familien Kjærbølling erholdt 26.500 Rdl. i Afstaaelse for Haven med Dyrebestand og Bygninger. Ved Overtagelsen bestod Pattedyrbestanden af 51 Arter med 83 Eksemplarer og Fuglebestanden af 125 Arter med 350 Eksemplarer.

Den 15. Oktober 1872 konstitueredes Selskabet, og F. H. Kjærbølling ansattes som Inspektør. Den 1. November 1872 udvidedes Haven med 5 Tdr. Land af „Den brune Dyryhave“, og den 1. Oktober 1873 inddroges Resten, ca. 5½ Td. Land. Selskabet havde allerede den 13. Januar 1873 faaet det samlede Terræn, 13½ Td. Land, overdraget til Leje for et Tidsrum af 50 Aar mod en aarlig Lejeafgift af Kr. 15.000, men efter Anbefaling fra Folketingets Finansudvalg har Finansministeriet hvert Aar eftergivet Lejen. Ved Inddragelsen af den sidste Del af „Den brune Dyryhave“ kom Apis-templet til at ligge paa Zoologisk Haves Grund, hvorfor Haven fik Templet overdraget for at skabe en Indgang fra Frederiksberg Have. Denne Indgang blev aabnet den 24. Maj 1873 og blev da betragtet som Hovedindgang. I Slutningen af 1890erne aabnedes en tredje Indgang fra Fasanvej.

I Aarene 1873—74 opførtes blandt andet en Bolig for Inspektøren, et Par Hjortehuse, Oksehuset, Kænguruhuset, Kamelhuset og et Abehus. Et Par Aar senere opførtes Rovdyrhuset og Rovfuglevolieren.

Da Direktionen bestod af 3 Medlemmer, som ikke altid var enige, viste det sig snart, at Arbejdsforholdene for Inspektøren var uudholdelige. F. H. Kjærbølling gav op i 1874 og efterfulgtes af Ritmester Fencker, som blev i Stillingen til 1881. Efter ham kom Dr. phil. William Sørensen, som allerede trak sig tilbage det følgende Aar. Derefter kom Inspektør Jensen, som døde kort efter, at han havde tiltraadt Stillingen, hvorpaa Ritmester Fencker kom tilbage og blev til sin Død i 1886. I 1889 blev C. A. Hofman Bang Inspektør.

Den første Direktion bestod af Kultusminister Fischer, Apoteker Benzon og Justits-

raad Erichsen. Da sidstnævnte døde i 1876, traadte Jægermester Klein i Stedet. I 20 Aar var Klein Medlem af Havens Direktion og virkede med Energi for at fremme Havens Interesser. Han gjorde sig fortjent ved at skaffe Pengegaver, hvilket var haardt tiltrængt, da Havens Finanser ikke var i den bedste Orden. Man havde i Mellemtiden udvidet Antallet af Direktionsmedlemmerne til 5 uden derved at opnaa nogen Bedring i Administrationsforholdene, og efter Jægermester Kleins Død blev man endelig klar over, at det vilde være formaalstjenligt at lægge Forretningsførelsen i een Mands Hænder, hvorfor C. A. Hofman Bang enstemmigt valgtes til administrerende Direktør.

„Jumbo“ har en Følelse af Frihed.

Som ovenfor nævnt var Havens Finanser, takket været den hidtidige daarlige Administration, langt fra gode. I 1879 forhøjedes Entréen til 40 Øre for Voksne og 20 Øre for Børn og i 1885 atter til 50 Øre og 25 Øre, hvilket gik udmærket. Der havde været al mulig Anledning til at benytte Udstillingsaaret 1888 til atter at forhøje Entréen en lille Kende for derved at ophjælpe Finanserne, men ubegribeligt nok besluttede Direktionen tværtimod at reducere Entréen til 40 Øre og 20 Øre. I Udstillingsaaret besøgte Haven af 180.000 Gæster. Det var altsaa ikke en ringe Indtægt, som Direktionen berøvede Haven gennem Entréned sættelsen. Bagefter var man tvunget til at forhøje Entréen igen.

Man havde i Tidens Løb truffet mange forkerte Dispositioner, særligt af misfor-

staaede Sparsommelighedshensyn. Da man for Eksempel anlagde Kloaker, anvendte man snævre Rør, fordi de var billigere, og Resultatet var, at Ledningen efter kort Tid blev forstoppet, saa man atter maatte grave alting op og lægge ny Ledning. Da man byggede det store Rovdyrhus lavede man ikke straks Yderbure, og da Dyrene skulde i frisk Luft, maatte man senere med uforholdsmæssig stor Bekostning tilbygge Burene udenfor. Bjørnegrotten opførtes i 1870 og kostede 13.000 Kr. at opføre, men var bygget saaledes, at Solen overhovedet ikke kunde finde Vej derved, hvortil kom, at Pladsen var saa snæver, at Dyrene ikke kunde faa tilstrækkelig Bevægelse. I 1902 byggedes Bjørnegrotten om. I 1891 byggedes det store Abebur, men heller ikke her byggede man samtidig Yderburene, som derfor maatte bygges til 5 Aar senere. I 1885 opførtes Papegøjehuset, som imidlertid manglede baade Lys og Luft og derfor i 1907 maatte erstattes med et nyt Fuglehus. Det er som bekendt billigere straks at gøre en Ting rigtigt end bagefter at maatte ændre og bygge til. Det kostede Haven mange Penge, og den økonomiske Stilling var højst ugunstig, da Systemskiftet kom, dikteret af den haarde Nødvendighed.

Inspektør Hofman-Bang, som i 1897 var avanceret til administrerende Direktør, følte sig træt og trak sig tilbage allerede i Efteraaret 1899. Direktionen, hvori den af Haven højt fortjente Konsul Heymann Bloch havde faaet Sæde, overdrog nu Ledelsen til den populære Magister Julius Schiøtt med den omfattende Myndighed til at lede den daglige Drift, som hans Forgængere saa haardt havde maattet savne.

Stillingen var imidlertid højst vanskelig for den nye Direktør, idet Gælden havde naaet det uhyre Beløb af 218,000 Kr. Ved stor Velvilje fra J. C. Christensen, som da var Formand for Folketingets Finansudvalg, lykkedes det imidlertid at opnaa et Statslaan paa 75,000 Kr., og en samtidig akkordmæssig Ordning med Havens Kreditorer bragte atter taalelige Pengeforhold til Veje.

Den nye Direktør forsøgte nu paa forskellig Vis at drage Publikum til Haven, dels ved Engagement af Karavaner, dels ved Opvisning af dresserede Dyr, og i 1900 foresloges det at flytte Zoologisk Have til Østre Anlæg, men Borgerrepræsentationen satte sig her imod. Nogle af Havens Arrangementer trak Publikum til, men andre gjorde det ikke, og Ledelsen blev imidlertid klar over, at det, der skulde til, var: sjældne Dyr og varige Arrangementer.

Der byggedes nu den ene Dyrebolig efter den anden, og Kronen paa Værket sattes, da man i 1905 rejste Udsigtstaarnet. I 1907 byggedes der for 62,000 Kr. og i 1908 for 25,000 Kr.

Allerede i 1880 afholdtes der Koncerter i Haven, foreløbig kun Søndag og Torsdag Eftermiddag, men i 1897 indførtes der daglige Sommerkoncerter under Ledelse af Musikdirektør I. F. Vater. I 1899 gik man over til at engagere Olfert Jespersen til at give Koncert med et betydeligt større, blandet Orkester. Samtidig optraadte der hyppigt Sangere og Sangerinder derude, og de kendteste blandt disse er afdøde Kammersanger Niels Juul Simonsen og afdøde Koncertsangerinde Fru von Holstein Berg. Ogsaa fremmede Orkestre har givet Gæsteroller, bl. a. Livgardens Orkester, „Akademisk Orkester“ og det russiske kejserlige Ekvipage-Orkester under Ledelse af Professor Hlavacs.

Nu dirigeres Havens Blæseorkester af Kapelmester Holger Prehn. Medens Julius Schiøtt var en Reklamens Mand, under hvis Regimé der stadig skete noget nyt i Haven, var hans Efterfølger, Direktør Waldemar Dreyer, en stille Mand som med Forkærlighed helligede sig videnskabelige Sysler.

Efter Dreyers Død i Efteraaret 1924 blev til hans Efterfølger udset en i Offentligheden ukendt Provinssagfører, og naar Sagfører Th. Alving i Rødning blev den foretrukne af 84 Ansøgere, var Grunden sikkert den, at han i to Aar havde studeret

Den ældre Restaurant i Zoologisk Have.

i New Yorks zoologiske Park og derfra kunde møde med Bevis for i alle Maader at være i Stand til at lede en zoologisk Have. Det viste sig ogsaa snart, at Bestyrelsen havde gjort et lykkeligt Valg, thi under Direktør Alving har den gamle Have oplevet en Renæssance, der gennem en kort Aarrække har forandret dens Ansigt til Ukendelighed. Hans første

Arbejde var en haardt tiltrængt Omlægningsplan, og den blev ført ud i Livet i 1927 ved Ombygning og Fornyelse af det forældede og usanitære Abehus. Slag i Slag fulgte i de følgende Aar: Elefantarena, Fugledam, Malajbjørnegrotte, Flamingopark, Fasaneri, Vadefuglevolierer, stort Fuglehus, Akklimationsvolierer, Kanin- og Marsvingaarde og senest en Række Oksegaarde. En helt ny Folkerestaurant blev opført, og omtrent nyopbygget er nu Foder- og Materialgaarden, efter at den delvis var nedbrændt i 1932. Sideløbende med dette Byggeri gik Nyanlæg af Hegn, Veje og Kloaker og Plantningsarbejder. Til Grund for hele denne Modernisering er lagt den nyeste Viden og Erfaring om Dyrepleje og Teknik. Naar det hertil har været muligt — uden Hjælp udefra og uden at stifte Gæld — at tilvejebringe det ene 100,000 Kr. efter det andet, da har det — som Havens aarligt publicerede Regnskaber udviser — sin Grund i det stadigt stigende Besøg, som i 1933 naaede sin Kulmination med 545,000 betalende Gæster og en Indtægt paa 580,000 Kr.

Det store Omlægningsarbejde er endnu kun i sin Vorden, og mere end 10 Aar til vil vistnok hengaa, inden Planerne er gennemført i deres Helhed.

TH. M. ALVING
Direktør.

H. E. CHR. PREHN
Kapelmeister.

O. E. NIELSON
Restauratør.

F. LARSEN
Fodermester.

THEODOR MARTIN ALVING, Direktør, R. af D., er født den 16. Oktober 1872 i Ribe og gift 1905 med Elna Emilie Marie Wegge. Exam. jur. 1893, Sagfører i Sæby fra 1898—1917, Formand for Ligningskommissionen i Sæby fra 1906—17, Studier i New Yorks zoologiske Park og Botaniske Have fra 1917—19. 1920 Dommerfuldmægtig, senere Sagfører og Notar i Rødning, Sønderjylland, Direktør for Zoologisk Have i København fra 1. Januar 1925.

HOLGER EMIL CHRISTIAN PREHN, Kapelmester, er født den 2. Februar 1891 som Søn af Sanglærer ved Det kgl. Vajsenhus Emil Prehn og Hustru. Uddannet som Cellist i Paris, Cellist i Det kgl. Kapel i 10 Aar. Kapelmester ved Zoologisk Have. Har dirigeret Symfonikoncerter i Wien, Dresden og Berlin og fremført egne Værker. Har dirigeret paa Det kgl. Teater i: Lohengrin, Cavalleria rusticana, Liden Kirsten, Tycho Brahes Drøm og Coppelia.

OTTO ELOF NIELSON, Restauratør, er født den 14. Juli 1877 i Slagelse som Søn af Hestehandler Niels Nielson og Hustru Sophie Marie, født Christiansen. Gift 1914 med Marie Caroline Jørgensen. Uddannet i Restauratørfaget i Ud- og Indland, tidligere Restauratør i Haandværkerforeningen i København og Ejer af Hotel „Royal“ i Aarhus, nu Restauratør i Zoologisk Have.

FREDERIK LARSEN, Fodermester, FM. i Sølv, er født den 8. December 1864 og gift 1890 med Laura Hansen (død 1918). Har været knyttet til Zoologisk Have siden 1891, udnævntes til Fodermester i 1924.

INSPEKTORATET FOR DE OFFENTLIGE LYSTHAVER. Under Inspektoratet for De offentlige Lysthaver sorteres: Frederiksberg Slotshave, Søndermarken, Rosencborg Slotshave, Sorgenfri Slotshave, Fredensborg Slotshave, Frederiksborg Slotshave, Graasten Slotshave, Haveanlægget paa Slotsbolmen og Haveanlægget ved Sønderborg Slot.

Frederiksberg Have anlagdes omkring Aar 1700 i delvis fransk og delvis nederlandsk Stil, men i Slutningen af det 18. Aarhundrede omdannedes Haven i ny engelsk Stil. Haven gennemkrydses af Kanaler, der omslutter 4 Øer. Paa en af disse staar det „kinesiske Lysthus“, der opførtes af Hofarkitekt A. J. Kirkerup i 1799—1800.

Søndermarken er anlagt i Aarene 1731—40, og denne er ligesom Frederiksberg Have i ny engelsk Stil. I Parken er bygget et Vandtaarn, og i dens sydøstlige Hjørne findes en Broncestatue af Politikeren C. Hall. I 1925 anlagdes Mindehøjen for udvandrede Danske.

Efter at Haverne i 1849 var blevet Statsejendom underlagdes de sammen med de andre Lysthaver en Gartner, der senere udnævntes til Haveinspektør.

Fra 9. September 1782 til 24. Januar 1826 var Slotsgartner P. Petersen Gartner ved Frederiksberg Slotshaver, hvorefter Opsynsmændene C. A. Wolff, Döllner m. fl. varetog Havernes Røgt og Pleje, indtil Landskabsgartner Rothe i 1850 overtog Frederiksberg Have og Søndermarken m. fl. og samtidig oprettedes Inspektoratet for de offentlige Lysthaver. Af øvrige Gartnerere ved Frederiksberg Slotshave og Søndermarken skal nævnes; A. Berg fra 1889—1902, O. Clausen fra 1902—29, A. Carlsen fra 1. Marts 1930 til 1. August 1930, siden da J. V. Irgens-Møller.

ALFRED CARLSEN, kgl. Haveinspektør, er født den 6. December 1889 som Søn af Herskabstjener Niels Peter Carlsen og Hustru Karen, født Jørgensen. Gift 1918 med Hansigne Juul. Indtil 1911 uddannet i praktisk Gartneri paa Hardenberg ved Saksøbing, fra 1911—13 teoretisk Uddannelse paa Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, fra 1913—18 Gartner paa Billesgaard i Vedbæk, fra 1918—30 Stadsgartner i Randers, en kort Tid Assistent i Inspektoratet for De offentlige Lysthaver, fra 1930—34 Stiftsgartner paa Vallo adelige Stift, 1. April 1934 udnævnt til kgl. Haveinspektør.

A. CARLSEN
Haveinspektør.

JOHN VILHELM IRGENS-MØLLER, Gartner, er født den 21. Oktober 1889 som Søn af Sognepræst N. C. Møller og Hustru Amalie, født Irgens. Gift 1920 med Bertha Larsen. Uddannet som Gartner og Havebrugskandidat. Gartner ved Frederiksberg Have og Søndermarken samt Assistent ved Inspektoratet for De offentlige Lysthaver, Medlem af Frederiksberg Slotsdistrikts Menighedsraad.

Prinsesse Louise, senere Dronning af Danmark.

DEN DANSKE DIAKONISSESTIFTELSE er grundlagt af afdøde Dronning Louise, Kong Christian den 9des Gemalinde. Den har til Formaal „paa den Troens Grund, som er lagt i den danske Folkekirke at uddanne kristne Kvinder til Sygepleje og anden Barmhertighedsgerning“.

Gennem Pastor Blædel kom daværende Prinsesse Louise i Forbindelse med Louise Conring, der blev den Kvinde, der paa tog sig at føre Prinsessens Tanke om Indførelse af Diakonisser her i Landet ud i Livet. Frk. Conring tog efter Prinsessens Anmodning til Stockholm for der at lære Sagen nærmere at kende. Hjemkommen fra Sverrig tog Frk. Conring til Tyskland og besøgte Diakonissehusene i Hannover og Darmstadt, derefter til Frankrig, hvor hun tog et tre Maaneders Kursus i Strassborg. Derefter uddannedes hun i Darmstadt

og indviedes til Diakonisse den 29. Marts 1863. Indvielsen fandt imidlertid Sted i Kaiserswerth og ikke i Darmstadt.

Stiftelsen begyndte sin Virksomhed den 26. Maj 1863 i et lejet Lokale i „Teglgaarden“, der laa i Smallegade Nr. 43. Her aabnedes med 8—10 Sygesenge under Ledelse af Frk. Conring. I 1863 begyndte man paa en lille Pigeskole, der afholdtes i et ledigt Værelse, og samme Aar sendte man to Søstre ud i Privatpleje. I 1865 flyttede Stiftelsen til Smallegade Nr. 50 i en Villa, som den havde købt af Grosse-
rer Nobel.

I 1867 skænkede Storfyrstinde Dagmar den lille Anstalt et aarligt Bidrag paa 1200 Kr., og Hovedparten af Indsamlingen i Anledning af Kongens og Dronningens Sølvbryllup tilfaldt Diakonissestiftelsen med 50,000 Kr. I Oktober samme Aar købte Frk. Conring den gamle Ejendom paa Hjørnet af Bredegade ud til Andedammen for her at indrette Plads til Tjenestepigehjemmet. Ejendommen købt for 6000 Rdl.

Diakonissestiftelsens første Hjem.

I Slutningen af Aaret forelægger Frk. Conring en Plan for Dronningen, gaaende ud paa, at der opføres et nyt Diakonissehus,

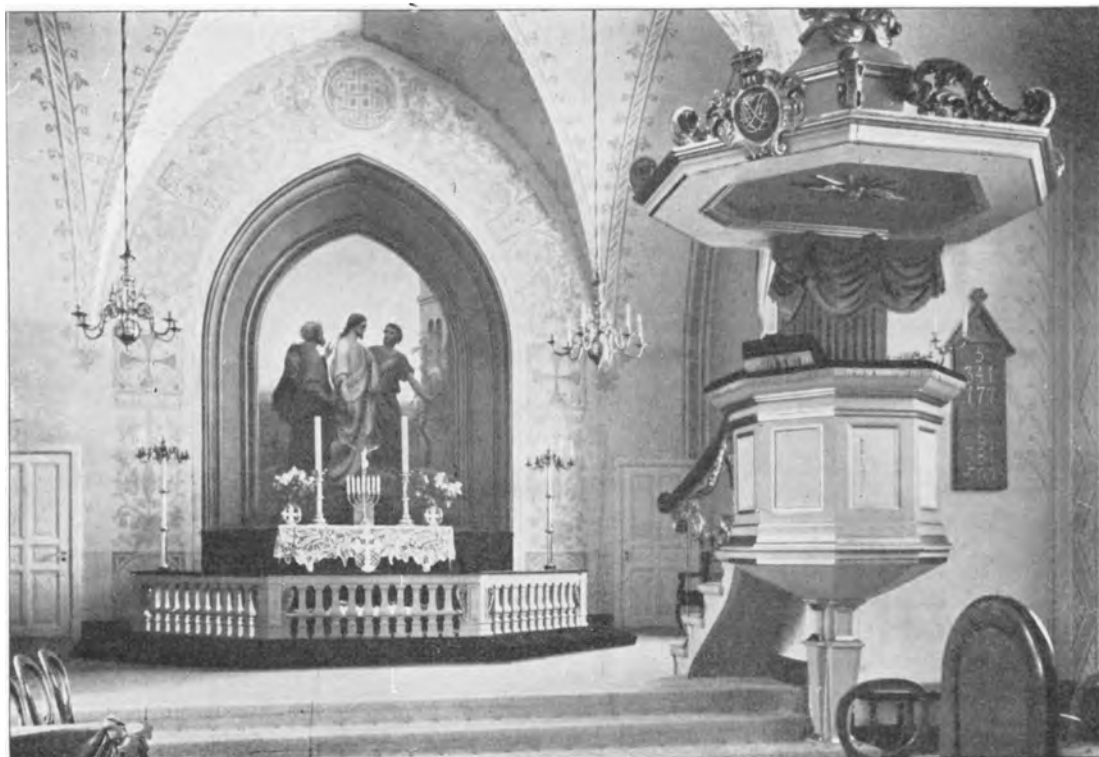
der vil koste 80,000 Rdl., der foreløbig begrænses til 60,000 Rdl., og der søges en forandret kongelig Resolution, saa at de 25,000 Rdl., som var tildelt Diakonissestiftelsen af de i Anledning af Kongeparrets Sølvbryllup indsamlede Gaver, i Stedet for til et rentebærende fast Legat, anvendes til en ny Stiftelses Opførelse. Frk. Conring betoner, at den nye Stiftelses Opførelse er absolut nødvendig af Hensyn til Gerningens Udvikling, idet det ikke er muligt at skaffe Plads til flere Søstre i den gamle Bygning, og nægte Modtagelse af dem, der melder sig, er en ugørlig Ting og vil jo tilintetgøre alle Fremtidsplaner.

I 1868 maatte man leje sig frem i Nabohusene for at skaffe Tag over Hovedet til det nu voksende Antal Søstre. Der var den 31. Maj 1866 6 Søstre, 1867 var Antallet 9, 1868 var det vokset til 11 og naaede 1869 op paa 17. De fleste Bestyrelsesmøder optoges nu af Byggeplanerne. Bestyrelsens Formand holdt paa, at det nye Sygehus skulde rumme 40 Senge, medens Præst og Forstanderinde holdt paa 30 Senge til hvert Køn foruden til Børn, da „Søstrene ellers ikke kunde blive uddannede til ledende Stillinger i andre Hospitaler“. I 1878 afholdtes en Basar i det gule Palæ, og denne indbragte næsten 20,000 Kr. Den 29. Marts samme Aar skænkede en forhenværende Landbruger 10,000 Daler og Københavns Sparekasse skænkede 3000 Kr. Rentier Stoltenberg skænkede endvidere Stiftelsen 2000 Pund Maremma Obligationer.

I 1867 købtes Diakonissestiftelsens nuværende Grund ved Peter Bangsvej, og den drivende Kraft ved den nye Bygning Tilvejebringelse var daværende Pastor H. Stein, der blev Stiftelsens Præst i 1872. I 1873 nedlagde Dronningen Grundstenen til den nye Bygning. Denne opførtes for frivillige Gaver, deriblandt Kongens og Dronningens Sølvbryllupslegat paa 50,000 Kr., Justitsraad Stoltenbergs 30.000 Kr. og et rentefrit Laan paa 20,000 Kr. fra det Classenske Fideikommis. Hospitalets og Søstrenes Værelser toges i Brug i 1875, og det resterende samt Kirken tilbyggedes i 1876. Den 26. – 28. Februar 1875 afholdtes der en Basar i Christian den 7des Palæ til Fordel for Diakonissestiftelsen, og denne indbragte godt 18,000 Kr., en Phister-Forestilling gav 2150 Kr., og disse godt 20,000 Kr. gik direkte til Bygningernes Opførelse. Man solgte Tjenestepigehjemmet og fik herved frigjort ca. 34,000 Kr. I samme Aar fik man et Gavebrev fra Stoltenberg paa 60,000 Kr. til Kirkens Opførelse. I 1880 blev N. Dalhoff Stiftelsens Præst.

I 1876 indviedes Emauskirken af Biskop Martensen i Overværelse af hele Kongefamilien. Samtidig traadte Diakonissestiftelsens Sygehus ind i de anerkendte Hospitallers Række, og Overlægen fik baade Reservelæge og fastboende Kandidat. Diakonissestiftelsen havde da to Filialer, Pensionatet og Menighedsplejen, og desforuden en Række Stationer spredte saa langt som til Falster paa den ene Side og Jylland paa den anden, og denne Række voksede Aar for Aar.

I 1884—85 opførtes Sygepensionatet for gamle og svagelige Personer. Det er beliggende paa Peter Bangsvej og opført efter Tegning af Arkitekt C. Lendorf. I Anledning af Dronningens 70-aarige Fødselsdag var der indkommet en Gave til

Emaus Kirkens Indre.

Diakonissestiftelsen paa 15,000 Kr., og for dette Beløb opførtes i 1888 en Vuggstue og Asyl, og i samme Aar lagdes Grundstenen til Hvilehjemmet for udtjente Diakonisser. Den 1. April 1891 døde Forstanderinde Frk. Conring, og hendes Efterfølger som Forstanderinde blev Søster Sophie Zahrtmann, der fik en enestaaende Betydning for Søstrene.

I 1893 valgtes Højesteretsassessor Mourier til Bestyrelsen, og han fremsatte den dristige, men ikke mindst ved ham heldigt gennemførte Tanke, at Diakonissestiftelsen efterhaanden burde erhverve de Grunde, der ligger mellem Stiftelsen og Dronningensvej, da man nemlig ikke i de dem paalagte Servitutter havde nogen fuld og virkelig Betyggelse imod, at der kunde opføres høje Bygninger, som baade vilde tage Solskin og uforstyrret Hygge fra Hospitalets enestaaende Herlighed, den skønne og frie Have. Mange har undret sig over, at Stiftelsen trods alle Pengevanskeligheder dog stadig købte nye Ejendomme. Men de maatte købes, som Lejligheden bød sig, og de

fleste er anskaffede paa gode Vilkaar. Men de fleste Grunde havde ogsaa et Hus, der kunde bruges af Stiftelsen, og som nu er med til at danne den rige Kæde af menneskekærlige Virksomheder, der omgiver Moderhuset.

I 1893 forlængedes Sygehjemmets østlige Fløj med 8 nye Værelser, og i Moderhusets Loftsetage indrettedes Rum til Systue, Søstrenes Læsestue, Lægernes Værelser, en Række Søsterværelser og Elev-

Indgang til Diakonissestiftelsens Moderhus.

værelser. Samtidig indlagdes der Centralvarme. — I 1895 begyndte de forskellige Køb af Grunde. Først købtes Ejendommen Nr. 16 og den tilstødende ubebyggede Grund Nr. 18. Bygningen indrettedes til et Plejehjem for hjælpeløse gamle og svage Mennesker af begge Køn. Det næste Køb paa Dronningensvej var Nr. 12, hvor Depotet i 1895 flyttede ind. Endelig erhvervedes i samme Aar Nr. 26, hvori Børnehjemmet „Ilias Minde“ fik sit Hjem. I 1896 købtes to nye Grundstykker paa Dronningensvej.

Den 29. September 1898 døde Hds. Majestæt Dronning Louise, der var Diakonissestiftelsens Beskytterinde og gode Aand, og uden hvis Hjælp det er tvivlsomt, at Stiftelsen var naaet dertil, hvor den nu staar, nemlig til at være en Mønsteranstalt, der indenfor sine Rammer maa regnes blandt vore betydeligste.

En afdøde Dronning Louise nærstaaende Personlighed har udtalt, at Dronningen havde et Hjerter af Guld og en Vilje af Staal, og disse Udtalelser kunde passende henføres paa Diakonissestiftelsen, thi uden det store Hjerter og den stærke Energi var Stiftelsen sikkert ikke kommet igennem sine Trængselsaar.

Ved Dronningens Testamente var der vedlagt en Skrivelse, som udtrykker den høje afdødes sidste Vilje om hendes kæreste Værk. Den lyder saaledes:

„Jeg, Louise, Dronning af Danmark, efter hvis Foranstaltning den danske Diakonissestiftelse med Moderhuset i Kaiserswerth som Forbilleder er blevet grundlagt, udtaler herved mit Ønske om, at Diakonissestiftelsen efter min Død skal staa under Beskyttelse af den til enhver Tid regerende Konge i Danmark. Hvem jeg saaledes herved beder om at overtage Protektoratet over denne Institution, der har virket og fremdeles vil virke til Gavn og Velsignelse for Tusinder af Kongens Undersaatter.

Det er tillige mit bestemte Ønske, paa hvis lagttagelse af enhver Vedkommende jeg trygt stoler, at den danske Diakonissestiftelses Aand og Ledelse stedse skal være den samme, der har hersket paa Stiftelsen fra den Tid, da jeg grundlagde den med Kaiserswerth som Forbilleder, og som jeg derefter har søgt at gennemføre i min Levetid. Det er en Selvfølge, at jeg intet har imod, at Diakonissestiftelsen udvikles og fuldkommengøres, men dette bør stedse ske paa den evangelisk-lutherske Kirkes almindelige Grund.

Amalienborg, 18. April 1898.

Louise“.

Dronningens Testamente var vedlagt et Legat paa 20,000 Kr., hvis Renter skulde fortsætte for bestandig det Aarsbidrag paa 800 Kr., som Hendes Majestæt i de mange Aar havde ydet.

Den 9. Oktober holdtes der Sørgegudstjeneste i Emauskirken, og umiddelbart derefter samledes Bestyrelsen og vedtog at søge Hs. Maj. Kongens Tilladelse til at rejse et Mindesmærke midt i Stiftelsens Gaard med Dronningens Buste paa en Granitfod. Billedhugger Bøgebjerg kom til at udføre den, og Midlerne hertil indkom rigeligt. Den 26. Maj 1900 afsløredes Mindesmærket i Overværelse af hele Kongefamilien.

I 1898 erhvervedes endnu en Ejendom paa Dronningensvej. Dette var en Villa, der indrettedes som en sidste Tilflugt for ubelbredeligt brystsyge. I 1899 købes endnu en Ejendom paa Dronningensvej, og der indlægges elektrisk Lys paa Stiftelsen. I 1901 købes Dronningensvej 22 og 8, og i 1905 erhverves Dronningensvej 24. I 1922 startes der en Landsindsamling, der giver 700,000 Kr., og herfor bygges nyt Moderhus, og i 1925 indrettedes der ny medicinsk og pædiatrisk Hospitalsafdeling.

Stadig udvikler Diakonissestiftelsen sig, og i Dag raader den over nedennævnte Institutioner:

Moderhuset paa Peter Bangsvej og Hospitalet, der liggger samme Sted, Sygepensionatet „Sarepta“, der ligger lige overfor, Vuggestuen og Børnehaven „Teba“, der ligger paa Peter Bangsvej 10, „Marthabo“, der ligger paa samme Vej Nr. 12 og benyttes til Bolig og Undervisningslokaler for Kursus for kvindelige Menighedsarbejdere, „Mariaro“ paa Dronningensvej 30, der er Hjem for ældre Søstre, og „Louise Conrings Minde“, der ligger paa Kongens Tværvej 3 og ligeledes er indrettet til Hjem for ældre Søstre, „Hegnet“ paa Dronningensvej 6, der benyttes i samme Øjemed. „Ilias Minde“, der er Børnehjem for Pigebørn, „Mara“ paa Dronningensvej 16, der er Sygehjem for ca. 25 hjælpeløse Mænd og Kvinder, Dalhoffs Sygehjem, Dronningensvej 34, der er Filial af „Mara“, Præsteboligen, Dronningensvej 4, og Diakonissestiftelsens Menighedspleje og Plejeforeningen for Frederiksberg, der har til Huse paa Vodroffsvej Nr. 20.

Desuden er der mange Institutioner rundt om i Provinsen, der hører under Diakonissestiftelsen.

Begyndelsen til Hospitalet var kun yderst ringe, idet Hjemmet i Smallegade 43 kun bestod af 8 Senge, i 1865, da Virksomheden flyttede til Smallegade 50, steg Pladsen til 21 a 22 Patienter. I 1876—77 flyttede Stiftelsen til dens nuværende Plads paa Peter Bangsvej. Her fandtes til at begynde med 60 Senge, 40 paa 10 Fællesstuer, 20 paa 17 1- a 2-Sengsstuer. 1913 raadede Hospitalet over 90 Senge, heraf 21 paa Eneværelser. I 1934 kunde Hospitalet modtage ca. 140 Patienter. Til Hospitalet er knyttet Overlægerne P. A. Fenger Just paa kirurgisk Afdeling og Dr. med. Arne Johannesen paa medicinsk Afdeling. Stiftelsens Inspektør er Th. Jensen.

L. J. KOCH
Forstander.

A. RÆDER
Forstanderinde.

P. A. FENGER JUST
Overlæge.

A. JOHANNESEN
Overlæge.

L. J. KOCH, Præst, Forstander, Dr. theol., R. af D., DM., er født den 10. Januar 1875 i Vejrum ved Struer som Søn af Stiftsprovst C. F. Koch og Hustru, født Balslev. Gift 1899 med Cathrine Goffredsen. Student fra Ribe 1892, cand. theol. 1899, Forstander for Missionskolen i Odense fra 1902—06, Kapellan ved Vor Frue Kirke i Odense 1906, Forstander for og Præst ved Diakonissestiftelsen i København fra 1913, Censor ved theologisk Embedseksamen fra 1919, Dr. theol. h. c. 1929.

ALVILDE RÆDER, Forstanderinde, er født den 25. November 1872 paa Palstrup som Datter af Hofjægermester Fritz Ræder og Hustru Thyra, født Dinesen. Indtraadt som Søster paa Diakonissestiftelsen 1901, indviet Diakonisse 1908, Forstanderinde for Diakonissestiftelsen siden 1919.

P. A. FENGER JUST, Overlæge, R. af D., DM., er født den 24. Januar 1868 paa Frederiksberg som Søn af Grosserer P. T. Just og Hustru, født Fenger. Student fra Borgerdydsskolen paa Kristianshavn 1886, med Eksamen 1893, Reservelæge ved Diakonissestiftelsen 1898, Overlæge samme Sted siden 1908, Afdelingslæge ved Frederiksberg Polikliniks kirurgiske Afdeling fra 1905—08, Formand for Dansk chirurgisk Selskab fra 1922—24 og for Københavns Kirurgforening fra 1922.

ARNE JOHANNESSEN, Overlæge, Dr. med., er født den 2. Marts 1888 i København som Søn af Viceskoleinspektør H. C. Johannessen og Hustru Amalie, født Thorning. Gift 1919 med Anna Koch Student fra Metropolianskolen 1906, med Eksamen 1913, klinisk Assistent ved Rigshospitalets Børneafdeling fra 1916—18, Assistent ved Hærens bakteriologiske Laboratorium fra 1917—19, 2. Reservelæge ved Kommunehospitalets 3. Afdeling fra 1919—20, 1. Reservelæge ved Rigshospitalets Børneafdeling fra 1920—22, ved Københavns Amts Sygehus' medicinske Afdeling fra 1922—24, Studierejser til Tyskland og Schweiz 1919, til Sverrig 1924, Overlæge ved Diakonissestiftelsens medicinske Afdeling og Børneafdeling 1925, Dr. med. 1926, Formand for Studenterhjemmet fra 1913—14, for Marthaforeningen fra 1926, Medlem af Bestyrelsen for Det danske Missionselskab fra 1928.

BØRNEHJEMMET „GODTHAAB“ blev stiftet den 19. November 1876. Bestyrelsen bestod af Grosserer Peter Martinsen og Hustru Henriette, Grosserer Chr. Møller Andersen, Fiskehandler Hans Petersen og Frk. Sophie Petersen. Martinsen var Formand, og han skildres af dem, der har kendt ham, som en Mand, i hvis Hjerter der brændte en varm Kærlighed til de smaa.

Da han døde i 1887, afløstes han af Indre Missions navnkundige Formand, Præsten Vilh. Bech. Efter ham fulgte Pastor Asschenfeld Hansen. Fiskehandler Petersen var Kasserer og har ogsaa betydet meget for „Godthaab“ ved sin store praktiske Dygtighed og den grænseløse Kærlighed, hvormed han omfattede Børnehjemet og dets Dreng. Han var Bestyrerindernes kloge Raadgiver i alle Vanskeligheder, og til ham tyede de hen, de store Dreng, naar de var fløjet ud af Reden og trængte til Hjælp i Livets Storme. Som Forretningsmand kom han i Forbindelse med mange Mennesker, ogsaa velhavende Folk, og han talte altid „Godthaab“s Sag og forstod at interessere dem for den og faa dem til at lukke Pungen op, ligesom han selv gav med rund Haand.

Der begyndtes i en Lejlighed paa Dronningensvej med 3 Børn. Men da Pladsen snart blev for lille paa Grund af de mange Anmodninger om Optagelse, bestemte man sig til at bygge et eget Hus, som indviedes 14. Oktober 1877 og fik Navne „Godthaab“. Det er det nuværende første Hjem, Dronningensvej 3, hvor der er Plads til 20 Dreng. Det forsløg dog ikke til det store Behov, en Mængde Ansøgere maatte afvises. Man købte da Grunden ved Siden af, hvorpaa andet Hjem byggedes i 1882. Saa kom tredje Hjem i 1884 og endelig i 1892 fjerde Hjem, hvortil en god Ven gav 20,000 Kr.

Fra Begyndelsen har „Godthaab“ haft sin egen Skole, idet Drengene undervistes uden Vederlag af to Damer, senere af fire Lærere og seks Lærerinder. I 1884 erhvervedes Villaen, Kongensvej 4, hvori Skolen flyttede ind og siden har haft til Huset Den første Skolebestyrer var A. P. Bech, der afløstes i 1889 af Seminarist L. Nielsen der blev paa Posten til sin Død. Han var en dygtig Skolemand og Drengenes trofaste

Hjem Nr. 1.

Ven, som vedblev at staa i Forbindelse med dem og staa dem bi med Raad og Daad, naar de kom ud i Livet. Skolen er Fællesskole med 7 Klasser og underviser Børn fra 7—14 Aar. Fra 5. Klasse kan Eleverne overgaa til Mellemskolen. I Fortsættelsesklasserne 6 og 7 gives der Undervisning i Tysk og Engelsk, hvorefter Eleverne kan overgaa til et to-aarigt Kursus

og tage Præliminæreksamen i deres 16. Aar. Ved Skolen er 5 Lærere og 2 Lærerinder. Til Skolen hørte et gammelt Gymnastikhus, som ombyggedes for nogle Aar siden, saa her blev Gymnastiklokaler og en stor og smuk Festsal.

Endelig er der Ungdomshjemmet, der er indrettet for unge, som efter Konfirmationen kommer i Lære i Hovedstaden. En stor Del af dem har jo intet Hjem, hvor der kan blive værnet om dem i den Tid af deres Liv, som rummer saa rige Udviklingsmuligheder, men ogsaa store Farer for deres Fremtid. Derfor kom Tanken om et saadant Hjem allerede tidligt frem i Bestyrelsen, og der blev samlet Penge til det fra Aar til Aar, indtil Ejendommen Mathildevej Nr. 3 kunde købes, og Hjemmet indrettes her. Her findes tillige en Lejlighed til pensionerede Bestyrerinder.

N. ANDREASEN
Forstander.

NIELS ANDREASEN, Skolebestyrer og Forstander, er født den 13. Februar 1877 som Søn af Landmand Jens Andreassen og Hustru Ane Marie, født Jensen. Gift 1907 med Sigrid Pinholt. Lærereksamen fra Nørre Nissum Seminarium, Sløjdlærereksamen og Faglærereksamen i Tysk, Studierejser i Tyskland, Østrig, Schweiz, Belgien, Frankrig, Norge, Sverrig og Finland, Medlem af Bestyrelsen og Forretningsudvalget for K. F. U. M.s Seminarium, har i 10 Aar været Formand for K. F. U. M. i Vejle, Skolebestyrer og Forstander for Børnehjemmet „Godthaab“.

A. P. ANDREASSEN
Bestyrerinde.

A. N. HOLM
Bestyrerinde.

F. LAURSEN
Bestyrerinde.

F. BYNK
Bestyrerinde.

ANNA PETREA ANDREASSEN, Bestyrerinde, er født den 26. Oktober 1882 som Datter af Chr. Andreasen og Hustru Rasmine, født Rasmussen. Bestyrerinde for Børnehjemmet „Godthaab“s 1ste Hjem.

ANNE NICOLINE HOLM, Bestyrerinde, er født den 22. Juli 1886 som Datter af Typograf David Holm og Hustru Marie. Bestyrerinde for Børnehjemmet „Godthaab“s 2det Hjem.

FREDERIKKE LAURSEN, Bestyrerinde, er født den 28. Marts 1876 som Datter af Landmand Just Laursen og Hustru Jensine, født Espersen. Bestyrerinde for Børnehjemmet „Godthaab“s 3die Hjem.

FREDERIKKE BYNK, Bestyrerinde, er født den 16. December 1878 som Datter af Fiskerikonsulent Frederik Jensen og Hustru Anna, født Schmidt. Bestyrerinde for Børnehjemmet „Godthaab“s 4de Hjem.

E. RASMUSSEN
Bestyrerinde.

BØRNEHJEMMET „ILIAS MINDE“ er oprettet i Aaret 1872. Det har Navn efter Ilia Fibiger, en Kvinde, der i Koleraaaret 1853 ofrede sig for at pleje de kolerasyge, og som senere tog 5 forældreløse Børn til sig og dannede et Hjem for dem. Hendes Værk blev senere fortsat af Pastor Schepelern ved Trinitatis Kirke, og det var ham, der fik oprettet „Ilias Minde“. Det fik i 1874 sin egen Bygning paa Kalkbrænderivej, men i 1895 overtog Diakonissestiftelsen det, og Hjemmet flyttedes til Dronningensvej 26, hvor det ligger kønt, omgivet af sin Have og lige op til Diakonissestiftelsens store, dejlige Have.

Fra 1895—1915 lededes „Ilias Minde“ af Søster Birgitte Christensen, og siden har det været ledet af Søster Edel Rasmussen. Det har Plads til 18 Pigebørn i Alderen 3—16 Aar, og det har gennem Aarene opdraget langt over 100 Børn.

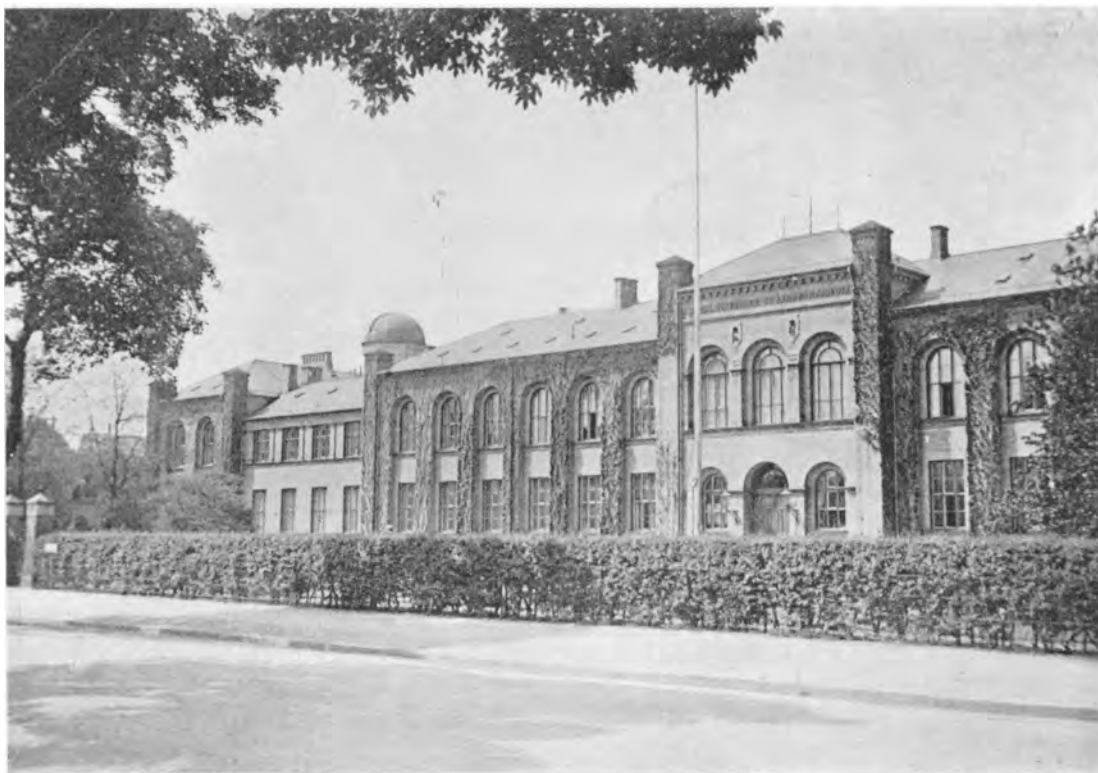
DEN KONGELIGE VETERINÆR- OG LANDBOHØJSKOLE er oprettet i Henhold til Lov af 8. Marts 1856, og den indviedes den 24. August 1858, og samtidig ophævedes den gamle Veterinærskole paa Christianshavn, der var oprettet i 1773 af Lægen Peter Christian Abildgaard. I de første Aar uddannede Højskolen kun Veterinærer, Landmænd og Landinspektører, og først ved Lov af 11. Februar 1863 udvidedes Undervisningen til ogsaa at omfatte Havebrugere og ved Lov af 22. Januar 1869 tillige Skovbrugere. Endelig er der fra 1. September 1921 kommet en ny Studieretning til, nemlig Mejeribruget, saa Højskolen nu omfatter ialt 6 Hovedstudieretninger idet den uddanner Dyrlæger, Landinspektører og Forstkandidater og giver Landbrugere, Mejeribrugere og Havebrugere en højere Undervisning, som afsluttes med Eksamen som Landbrugskandidat, Mejeribrugskandidat og Havebrugskandidat. Endvidere giver Højskolen en særskilt Undervisning for Beslagsmede.

Højskolen var først henlagt under Indenrigsministeriet, men overførtes til Landbrugsministeriet ved dets Oprettelse i 1896.

I 1856 købte Staten Ejendommen „Roelighed“, en Landejendom paa 60 Td. Land, og betalte herfor en Pris af 65,000 Rdl. „Roelighed“ var en af de mange smaa, hyggelige Ladegaarde, der i Frederik den 6tes Tid omkransede København. Umiddelbart efter at Staten havde købt Ejendommen, solgte den en Parcel paa 6 Td. Land med tilhørende Hovedbygning og Ladebygninger for 17,211 Rdl. og kort Tid efter solgtes det væsentligste af Veterinærskolen paa Christianshavn - ca. 7000 Kvadratalen - for 51,000 Rdl., saa Staten paa den Maade fik dækket hele Udgiften til Indkøbet af

Grunden til Højskolen. Til Opførelse af de for Højskolen nødvendige Bygninger bevilgedes 170,000 Rdl., dels af Statskassen, dels af Sorø Akademis Overskud fordelt paa Finansaarene 1856—57 og 1857—58.

Veterinær- og Landbohøjskolen, der opførtes paa Bülow'svej i Aarene 1857—58, er efter Tegninger af M. G. B. Bindsbøll. Opførelsen lededes, da Bindsbøll var død i 1856, først af Arkitekt Th. Sørensen og derefter af Professor Chr. Hansen. Ludvig Fenger, den senere Stadsarkitekt, virkede som Konduktør, og det skyldes sikkert mest ham, at Bygningerne udførtes i Bindsbølls Aand.

Hovedbygningen set fra Bülow'svej.

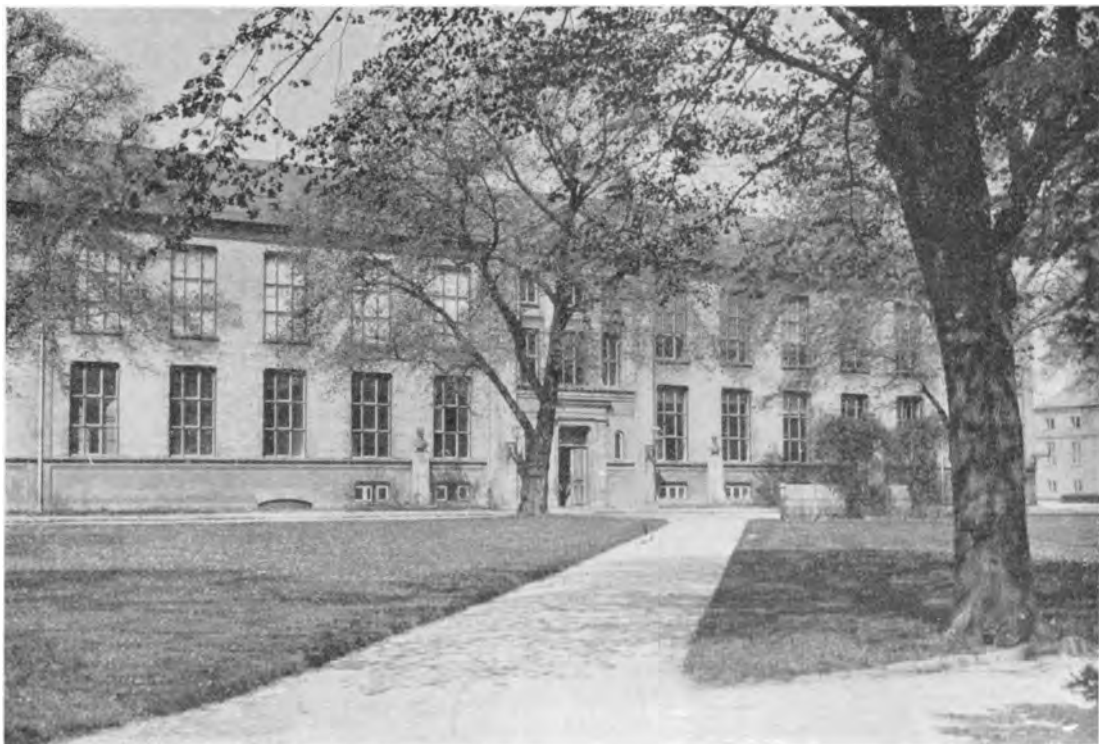
(Foto: Otto Markussen).

Bindsbølls Bygninger blev opført af hvidgule, haandstrøgne Flensborgsten, og Taget paa Hovedbygningen var dækket af sortglinsende Teglsten. Bygningshjørnerne blev fremhævet ved Piller, der førtes op over Taget og afsluttedes med flade Stenpyramider. Mærkelig var især den Række Søjler tværs over den aabne Gaard, der foroven, forbundet ved en let Jerndrager, dannede en Art Pergola, klædt med kraftige Slynplanter. Denne Pergola er bevaret, ogsaa efter at Gaarden blev lukket ved Byggeriet i 1892—94, og ved samme Lejlighed blev hele Bygningen dækket med Skifertag, det karakteristiske store Tagudhæng forsvandt, og der blev muret en Gesims af gule Formsten. De to lave Bygninger Nord og Syd for den store Plæne bag Hovedbygningen staar endnu i det væsentligste, saaledes som Bindsbøll havde tegnet dem.

Den store Forhal med Trappeløb til begge Sider blev ligesom det ydre udført med simple Midler i kraftige Farver, væsentligst sort og rødt, kun Loftet let dekoreret i blaa Felter med Plantemotiver af Hilker. I Midterfeltet „Frej med Gyldenbørste“ efter Constantin Hansen. Over Indgangsdørene findes en meget smuk Frise, der forestiller

de forskellige Husdyr i deres daglige Samvær med Mennesket. Frisen er udført af Billedhugger Peters.

Det store Auditorium, der er ca. 15 m i Tværmaal og 10 m højt, kan rumme 300 Tilhørere. Tilhørerpladserne, der ligger bag halvcirkelformede Borde, hæver sig amfiteatralsk mod Vinduesvæggen. Loft og Vægge er rigt dekorerede, dels med Guirlander af Landbrugets Planter og Frugter, dels med Billeder af de for Landbruget mest betydningsfulde Husdyr. Loftet er paa pompejansk Maade dekoreret med en stor Telthimmel.

(Foto: Otto Markussen).

Anatomibygningen set fra den gamle Ridebane. Foran Bygningen en Statue af Veterinærskolens Sifter Peter Christian Abildgaard samt af Professorerne H. V. Stockfleth og B. Bang.

Der har i Tidens Løb fundet 4 større Udvidelser Sted ved Veterinær- og Landbohøjskolen. Den første Udvidelse bestod i Opførelsen af „Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskoles Laboratorium for landøkonomiske Forsøg“ i 1882 efter Docent N. J. Fjords Forslag. Arbejdet udførtes efter Tegning af Arkitekt Ludvig Fenger.

Den anden Udvidelse skete i Henhold til Lov af 12. April 1892 og foretoges af Arkitekt I. E. Gnutzmann og Ingeniør A. C. Karsten under Medvirkning af Arkitekt Carl V. Petersen som Konduktør. Denne Udvidelse skete væsentligst ved en Tilbygning til Hovedbygningen og ved Opførelsen af Anatomibygning, Kontor- og Vagtstuebygning, Redskabsbygning samt nye Staldbygninger. Anatomibygningen kom til at indeholde Normal Anatomi med Dissektionssal, Zoologi, Husdyrbrug, Patologisk Anatomi, Beslagsamling, Misfostersamling, Mikroskopisal og 2 Auditorier. Udvidelsen af Hovedbygningen bestod i, at de to Fløje blev forlænget, og hele Bygningen fik en 115 m lang Hovedfacade.

(Foto: Otto Markussen)

Den gamle Hovedbygning set fra Anatomibygningen med Abildgaards Statue i Forgrunden.

Den tredje Udvidelse skete i 1908 ved Opførelsen af „Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskoles Serumlaboratorium“ efter Forslag af Professor, Dr. C. O. Jensen og efter Tegninger af Arkitekt K. Varming.

Denne Bygning ligger mellem Rolighedsvej, Bülow'svej og Ladegaardsaaen. Hovedbygningen, der vender mod Bülow'svej, er opført af røde Mursten med Sandstensgesims og

Sandstensindfatninger om Vinduerne, ligesom den karakteristiske halvrunde Karnap over Hovedindgangspartiet er af Sandsten. Den har to Etager med Kælder og Kvist.

Den sidste og største Udvidelse fik Højskolen i Henhold til Lovene af 19. Marts og 10. August 1918. Ved denne sidste Lov erhvervede Højskolen den Københavns Sygehjem tilhørende Ejendom paa Rolighedsvej, der spændte over 3,6 ha med paa-staaende Bygninger, der bestod af: en stor Bygning i 3 Etager, opført 1858 af Staldbygmester Stilling, Villa „Roelighed“, fra det 18. Aarhundredes Midte og en Række Udhuse, der til Dels i sin Tid var Avlsbygninger til Lystgaarden „Roelighed“.

Bygningsarbejderne, der iværksattes i 1918, afsluttedes i 1926. Disse udførtes med Martin og Christen Borch som Arkitekter og F. C. Becker og C. L. Feilberg som Ingeniører.

Til Hovedbygningen paa Bülow'svej føjedes en Biblioteksbygning, og over Trappe-taarnet hertil byggedes et astronomisk Observatorium. I det Indre af Hovedbygningen er sket en Del Forandringer, hvorved en Række Fag har faaet væsentlige Udvidelser, idet Farmakologisk Samling, Havebruget og Skovbruget, Botanikken og Landbrugets Plantedyrkning samt Plantefysiologien flyttede ud. „Anatomibygningen“ er omdannet og rummer nu alene den normale Anatomi og Zoologien samt Mælkerilaboratoriet. En ny, stor Bygning er blevet opført, hvori patologisk Anatomi og almindelig Patologi, kirurgisk Samling og Fødselshjælpssamling, Husdyrbrug, Veterinær Hygiejne og Bakteriologi, Beslagsamling, Farmakologisk Samling og Misfostersamling har faaet Plads, og der er indrettet 2 nye Auditorier. Hertil slutter sig Sektionshus samt Lokaler til Brug for det veterinære Sundhedsraad. Dernæst er der opført nye Bygninger for medicinsk Klinik; for kirurgisk Klinik og Fødselshjælp, en Isolationsstald, en Havebrugsbygning og nye, store Væksthuse. Tilbygningen er føjet til Klinik for mindre Husdyr og til Smedien, og de gamle Dele af disse Bygninger er ombygget. Vagtstuens og Apotekets Lokaler er udvidet og et nyt Farmakologisk Laboratorium indrettet i Lokaler, som tidligere var optaget af Boliger. Endelig har Højskolen overtaget

den tidligere Bygning for Statsfrøkontrollen, til hvilken der er bygget en ny, betydelig større Bygning paa en anden Del af Højskolens Grund, hvilken derefter er afgivet til Statsfrøkontrollen. Nyt Varmeværk, Ventilationsanlæg og Køleværk er tilvejebragt.

Bygningen paa Rolighedsvej 23 er indrettet til Botanik og Plantedyrkning, idet her er installeret: Skovbrug, Havebrug, Landbrugets Plantedyrkning, Systematisk Botanik, Plantefysiologi, Plantepatologi, Mikrobiologi og Arvelighedslære. Der findes her desuden 6 større og mindre Auditorier og Eksamenstale.

Villa „Roelighed“, der blev indrettet til Direktørbolig, er udlejet til en af Højskolens Professorer, og i Udhusene er tilvejebragt nogle Boliger for Funktionærer, en Række Forsøgsrum og Rum til grovere Samlingsgenstande og Redskaber.

Bygningkomplekset ved Bülowvej bestaar nu af: Hovedbygning, Nordre Sidebygning, Søndre Sidebygning, Anatomibygning, Bygning for Patologisk Anatomi, Husdyrbrug m. m., Redskabsbygning, Bygning for Kødkontrol, Medicinsk Klinik, Isolationsstald, Havebrugsbygning, Væksthuse, Klinikker for større Husdyr, Klinik for Kirurgi og Fødselshjælp samt Røntgenafdeling, Klinik for mindre Husdyr, Praktiserstald, Beslagsmedie, Kontor- og Vagtstuebygning, Bygning med Embedsboliger og Portnerbolig samt Cyklestald.

Bygningerne i den vestlige Del af Arealet Nord for Rolighedsvej bestaar af: Bygning for Botanik og Plantedyrkning, Villa „Roelighed“ samt Udhusene.

I Undervisningsmarken ligger Landbrugsbygning og Voliere. I 1933 har Det kgl. danske Husholdningsselskab lejet et mindre Areal for et Tidsrum af 99 Aar og herpaa opført en Administrationsbygning for Selskabet.

Højskolens Hovedbygning — som denne Bygning fra gammel Tid kaldes, fordi det er den største Bygning — har to Hovedetager, Stuen og 1. Sal, og desuden Kælderetage og Loftetage. Dog har den nye Biblioteksfløj imod Syd sin særlige Etageinddeling. Bygningen, fraregnet Biblioteksfløjen, indeholder: I Stueetagen: Afdelinger for Fysik, Kemi, Landbrugsøkonomi, Landbrugets Redskabs- og Maskinlære samt 2 Auditorier.

(Foto: Otto Markussen).

Den gamle Hovedbygning set fra „Grønnegaarden“.

Biblioteksgaarden.

(Foto: Otto Markussen).

Paa 1. Sal ligger Afdelingerne for Agrikulturkemi, Mejerivæsen, Landmaaling og Matrikulsvæsen, Tegning og Kulturteknik, 3 Auditorier samt Lokaler for Direktør og Undervisningsraad.

Den nye Biblioteksbygning, der blev taget i Brug i 1921, er opført vinkelret paa Hovedbygningens sydlige Fløj og i umiddelbar Tilslutning til det gamle Bibliotek, hvis Loka-

ler da ogsaa stadig, med Undtagelse af den tidligere Læsesal, er til Raadighed for Biblioteket. Bibliotekets Ekspedition og Læsesale ligger over Bogmagasinerne, hvorved det er lykkedes at skaffe den store Læsesal Ovenlys. Biblioteket ledes af Bibliotekaren i Forening med en af Højskolens Undervisningsraad nedsat Kommite paa 6 Medlemmer. Det omfatter de Videnskaber og Fag, der dyrkes paa Højskolen og bestaar af ca. 100,000 Bind.

Anatomibygningen bestaar af Afdelingen for normal Anatomi, den zoologiske Afdeling og Mælkerilaboratoriet.

Bygningen for patologisk Anatomi, Husdyrbrug m. m. er langt den betydeligste af Nybygningerne. Den er opført af gule, haandstrøgne Sten med Tag af røde Vingefalstagsten. Tagkonstruktionen er af Jernbeton i Hovedfagene. Over det store Auditorium er udført en stor Hængeværkskonstruktion med 4 Hængesøjler, alt i Jernbeton. Bygningen bestaar af en stor Hovedfløj i 4 Etager og en lavere Sidefløj, Sektionsfløjen, i 3 Etager.

Hovedfløjen indeholder:

I Kælderen: Husdyrbrugssamlingen, Lokaler for den patologisk-anatomiske Afdeling, Beslagsmedien samt en Betjentbolig.

I Stueetagen: Patologisk-anatomisk Afdeling, 2 Auditorier og hygiejnisk-bakteriologisk Samling med Lærerværelse.

Paa 1. Sal: Afdelingen for Patologisk Anatomi og Almindelig Patologi.

Paa 2. Sal: Hygiejnisk-bakteriologisk Afdeling og Beslagsamlingen samt Bolig for Maskinmesteren.

I Loftsetagen: Magasinrum, Mørkekammer og Stald for Forsøgsdyr.

Sidefløjen indeholder:

I Kælderen: Sektionslokale for Knogleundersøgelse m. m. Betjentværelse, Kølerum, Rum for store Præparatbeholdere og Baderum.

I Stueetagen: Sektionslokale, Lokaler for Det veterinære Sundhedsraad, et Lærerværelse, Garderobe m. m.

Paa 1. Sal: Lokaler for Husdyrbrugafdelingen, Kirurgi og Fødselshjælpssamling, Farmakologisk Samling og Misfostersamling.

Bygningen for Medicinsk Klinik og Laboriet for speciel Patologi bestaar af to Fløje, en Staldfløj og en Laboratoriefløj, forbundet ved en lavere Bygning, der indeholder et stort Undersøgelserum. Den er opført af gule Facadesten med rødt Tegtag, en Del af Fløjene er ført op i to Etager, hvorved der dannes to lige store Pavilloner med Pyramidetag.

Bygningen for Kirurgisk Klinik og Fødselshjælp ligger Syd for de hidtil til kirurgisk Klinik for større Husdyr anvendte Staldbygninger, fra hvilke den er adskilt ved en bred Kørevej. Bygningen har to Fløje, hver i to Etager, samt en Mellembygning

Fra Højskolens Have paa Büllowsvej.

i en Etage, der forbinder Fløjene. Den kirurgiske Klinik er indrettet i Bygningens østre Fløj samt i den tilstødende Del af Mellembygningen, medens den øvrige Del af Bygningen optages af Fødekliniken. Lokalerne til den kirurgiske Klinik omfatter en Operationssal med et tilstødende Sterilisationsrum, en Stald til 8 Heste, et Rum til Undersøgelse af Patienterne og et til Forberedelse af disse til eventuel Operation, et Laboratorium og et Værelse til Klinikforstanderen.

Isolationsstalden indeholder to fuldstændig adskilte Dele, den nordlige, som er den egentlige Isolationsstald, og den sydlige Del, som er Kvægklinik.

Kliniken for mindre Husdyr er beregnet til hospitalsmæssig Behandling af mindre Husdyr, særlig Hunde og Fjerkræ. For Nyttefjerkræ er Behandlingen gratis. Der behandles dog ikke saa faa Katte, ligesom Aber og Papegøjer ikke er sjældne Gæster og af og til kommer der Patienter af forskellig Art og Størrelse fra Zoologisk Have. Kliniken bestaar af den tidligere Bygning, der ved Udvidelsen forsynedes med Tilbygninger til begge Fløje og med en Kælder og delvis med Tagetage.

Beslagsmediens Bygning ligger ret Syd-Nord og begrænser mod Vest den anseelige Plads, fra hvis modsatte Side Indkørsel til Højskolen finder Sted.

For Enden af den Allé, der fører op til Højskolen, ligger Kontor- og Vagtstuebygningen, og her har Højskolens Administration sine Lokaler paa 1. Sal, medens Stueetagen er optaget af Ambulatorisk Klinik.

Redskabsbygningen eller Maskinhallen er en selvstændig Bygning, der flankerer nordre Side af Ridebanen.

I Søndre Sidebygning ligger Apoteket og Farmakologisk Afdeling samt Bolig for en af Klinikforstanderne, og i Nordre Sidebygningens østre Halvdel findes de studerendes Marketenderi. I den vestre Halvdel er indrettet Centralvarmeanlæggets Kedelrum o. m. a.

Højskolens Haver i København er dels beliggende ved Højskolens ældre Bygninger ved Bülowvej og dels ved den nyere Hvervede Bygning paa Rolighedsvej. Haverne omfatter en Botanisk Afdeling, en Køkkenhave, Frugthave og et Forsøgsareal. Haverne tjener forskellige Formaal. De skal saaledes danne en isolerende og smuk Ramme om Bygningerne, afgive Materiale til Botanik-Undervisningen for alle Studieklasser, afgive Materiale til Undervisningen i Havebrugsfagene og være Studiehaver for Højskolens studerende samt Studie- og Forsøgshaver for en Del af Lærerne. Desuden er Haverne et søgt Lærested for Gartnerelever. Endvidere gør Haverne Nytte udadtil for Botanik, Havebrug og Gartneri ved deres store Plantesamlinger, der studeres af besøgende Lærere og Lærerinder med Elever samt af Gartnere. Og endelig er Højskolens Have paa Bülowvej, der er aaben for Publikum hele Dagen, almindelig kendt og skattet som et smukt og roligt Tilflugtssted.

Væksthusene er byggede i 1920—21 og har til Formaal at tjene Havebrugs- og Botanikundervisningen, men de er aabne for Publikum hver Søn- og Helligdag fra 10—12 og fra 2—4 og besøges aarligt af et talrigt Publikum.

Undervisningsmarken benyttes som Hjælpemiddel ved Undervisningen i Landbrugets Plantedyrkning.

Bygningen for Botanik og Plantedyrkning, der ligger paa Rolighedsvej, bestaar af følgende Afdelinger:

I Stueetagen: Skovbrugs- og Havebrugsafdelingerne samt Portnerbolig.

Paa 1. Sal: Afdelingerne for Landbrugets Plantedyrkning og for Planteanatomi, Mikrobiologisk og Arveligheds Laboratorium samt et mindre Auditorium.

Paa 2. Sal: Planteanatomi Laboratoriums Lokaler, Afdelingen for systematisk Botanik, stort og lille Auditorium.

I Kælderen: Varmeværk og Rum til Brug for Afdelingerne.

I Loftetagen: Et fotografisk Atelier, nogle Boliger og Rum til Brug for Afdelingerne.

I den Nord for Bygningen liggende Have findes anlagt imod Vest det „botaniske System“, og iøvrigt indeholder Haven en Række Forsøgsarealer under de forskellige i Bygningen installerede Afdelinger.

Serumlaboratoriet er fra 1. April 1933 og Forsøgslaboratoriet fra 1. April 1934 udskilt fra Højskolen og henlagt direkte under Landbrugsministeriet.

Den kongelige Veterinær- og Landbohøjskole ledes af en Direktør, der i Forening med 6 for 4 Aar ad Gangen valgte Tillidsmænd fører Tilsyn med Højskolen. Ved Undervisningen medvirker 28 Professorer, 4 Docenter og 12 Lektorer. Direktøren og Højskolens Lærere danner Undervisningsraadet.

Direktør er Professor Carl H. Hansen, Undervisningsraadets Sekretær er Professor N. Thorkil-Jensen og Inspektør er Landbrugskandidat Ib Windfeld.

Den kongelige Veterinær- og Landbohøjskole er en Læreanstalt og et Forskningsinstitut, oprettet for at tjene det danske Landbrug taget i dets videste Betydning.

Det Fagomraade, som henhører under Højskolen, er derfor meget omfattende og spænder videre end ved de fleste lignende Læreanstalter i fremmede Lande. Højskolen uddanner nemlig baade Dyrlæger, Landbrugskandidater, Landinspektører, Havebrugskandidater, Forstkandidater og Mejeribrugskandidater.

Det hensigtsmæssige i at samle saa forskelligartede Uddannelser paa den samme Læreanstalt ligger deri, at der ved dem alle bygges paa en grundig, naturvidenskabelig Fordannelse, saaledes at man til Trods for den efterfølgende Specialisering er i Stand til at give en for største Delen fælles Undervisning i de saakaldte Grundvidenskaber, som man lige siden Højskolens Oprettelse har tillagt en ganske særlig Betydning.

Højskolen som Undervisningsanstalt vil nu blive beskrevet i en kortfattet Oversigt samt under følgende Punkter:

Betingelser for at blive indskrevet som Studerende.

For at kunne blive indskrevet som Veterinær-, Landinspektør- eller Skovbrugsstuderende skal den paagældende opfylde en af følgende Betingelser:

1. Have bestaaet en af de Eksaminer, der giver Adgang til at indskrives som Student ved Københavns Universitet.

2. Have bestaaet almindelig Forberedelseseksamen med 3 fremmede Sprog med visse Minimumskarakterer og med et samlet Minimumspointsantal.

Af Veterinærstuderende kræves tillige en Prøve i Latin.

3. Have bestaaet Realeksamen samt en Adgangseksamen, som afholdes ved Højskolen.

For at kunne blive indskrevet som Landbrugs-, Mejeribrugs- og Havebrugsstuderende skal den paagældende godtgøre at have erhvervet en nærmere foreskrevet, ret omfattende praktisk Uddannelse, som i hvert enkelt Tilfælde skal godkendes af Højskolen. Iøvrigt forudsættes det, at de studerende er i Besiddelse af en saadan Modenhed og saadanne Forkundskaber, at de kan følge Undervisningen, som bygger paa et Grundlag, der svarer til de ovenfor angivne Adgangsbetingelser.

I de senere Aar, da Tilgangen af nye studerende har været saa stor, at den har truet med at sprænge Højskolens Rammer, har det været nødvendigt at begrænse Tilgangen til Veterinær-, Landinspektør-, Skovbrugs- og Mejeribrugsstudiet.

Undervisningen for Veterinærstuderende.

Den samlede Uddannelse til Dyrlæge varer planmæssigt $5\frac{1}{2}$ Aar. Undervisningen er inddelt i 3 Kursus, hvoraf det sidste er delt i 2 Afdelinger, og hvert Afsnit afsluttes med en Eksamen.

Første Kursus strækker sig over 2 Halvaar og omhandler de to førnævnte Grundvidenskaber, som for Veterinærer er: Fysik, Kemi, Botanik og Zoologi.

Andet Kursus varer 3 Halvaar og omfatter: Anatomi, Fysiologi, Husdyrbrug og Arvelighedslære. Endvidere gives der Undervisning i Samfundsøkonomi.

Tredie Kursus 1. Afdeling varer 5 Halvaar og omfatter de egentlige veterinære Fagvidenskaber.

Tredie Kursus 2. Afdeling varer 1 Halvaar og tager navnlig Sigte paa den praktiske Uddannelse, idet de studerende fungerer som Praktikanter i den ambulatoriske Klinik.

Undervisningen for Landbrugsstuderende.

Uddannelsen til Landbrugskandidat varer planmæssigt $2\frac{2}{3}$ Aar. Undervisningen

til 1. Del af Eksamen meddeles i et Kursus paa henved $1\frac{1}{2}$ Aar, og Undervisningen til 2. Del af Eksamen i et Kursus paa ca. $1\frac{1}{4}$ Aar.

Første Kursus omhandler følgende Grundvidenskaber: Fysik, Meteorologi, Kemi, Geologi og Jordbundslære, Botanik og Landbrugsbotanik, Mikrobiologi, Arveligheds-lære, Zoologi og endvidere Fagene Anatomi, Fysiologi, Samfundsøkonomi, Agrikulturkemi, Tegning og Landmaaling.

Andet Kursus omhandler de egentlige Landbrugsvidenskaber.

Undervisningen for Landinspektørstuderende.

Til den samlede Uddannelse som Landinspektør medgaar planmæssigt ca. $4\frac{3}{4}$ Aar.

Undervisningen til 1. Del af Eksamen meddeles i et Kursus paa ca. $1\frac{1}{2}$ Aar og omfatter følgende Fag: Regning og Matematik, Fysik, Meteorologi, Kemi, Geologi og Jordbundslære, Botanik og Samfundsøkonomi.

Andet Kursus varer ca. $1\frac{1}{4}$ Aar og omhandler Fagvidenskaberne. Efter 2. Del af Eksamen skal den studerende opholde sig to Maaneder i Praksis, og derefter følger Undervisningen til 3. Del af Eksamen og Udførelsen af de dertil hørende Eksamensarbejder, hvortil der medgaar ca. 1 Aar.

Undervisningen for Havebrugsstuderende.

Samtlige til Havebrugsstudiet hørende Fag gennemgaas i $2\frac{1}{2}$ Aar. Undervisningen til 1. Del af Eksamen meddeles i et Kursus paa ca. $1\frac{1}{2}$ Aar og omhandler i det væsentlige de samme Grundvidenskaber som ved Landbrugsstudiet, dog med Undtagelse af Zoologi og Fagene Anatomi og Fysiologi.

Undervisningen til 2. Del af Eksamen varer ca. 1 Aar og omhandler de egentlige Havebrugsstudier.

Undervisningen for Skovbrugsstuderende.

Til den samlede Uddannelse som Forstkandidat medgaar planmæssigt $5\frac{2}{3}$ Aar.

Undervisningen til 1. Del af Eksamen meddeles i et Kursus paa $1\frac{1}{2}$ Aar, men før den Studerende kan indstille sig til 1. Del af Eksamen, skal han opholde sig 1 Aar paa et dansk Skovdistrikt. Fagene i 1. Kursus er: Regning og Matematik. Fysik, Meteorologi, Kemi, Geologi og Jordbundslære, Botanik, Forstbotanik, Mikrobiologi, Arvelighedslære og Zoologi.

Undervisningen til 2. Del af Eksamen varer henved 2 Aar og omhandler de forstlige Fagvidenskaber. Mellem 2. og 3. Del af Eksamen skal den Studerende atter tilbringe 1 Aar med praktisk Arbejde paa et dansk Skovdistrikt. Studiet afsluttes med 3. Del af Eksamen, som omfatter praktiske Skovbrugsfag.

Undervisningen for Mejeribrugsstuderende.

Det samlede Mejeribrugsstudium varer planmæssigt $2\frac{2}{3}$ Aar. Det omfatter 2 Kursus, hvoraf det første meget nøje slutter sig til 1. Kursus af Landbrugsstudiet, (med Undtagelse af Landmaaling). 2. Kursus varer ca. $1\frac{1}{4}$ Aar og omfatter Mejeribrugsvidenskaberne.

Højskolens Undervisning meddeles i Form af Forelæsninger med tilhørende Forevisninger og Ekskursioner, Eksaminationer og praktiske Øvelser paa Højskolen eller uden for denne. Med Undtagelse af visse Øvelser og kliniske Kursus er Undervisningen fri, det vil sige, at Adgangen til Eksamen ikke er betinget af, at Vedkommende har fulgt hele Undervisningen ved Højskolen.

Foruden den ordinære Undervisning, der meddeles som Forberedelse til de afsluttende Eksaminer, gives der ogsaa ved Højskolen Undervisning for Kandidater, der ønsker en videregaaende Uddannelse i Fag eller Faggrupper, som doceres ved

Højskolen. Denne Undervisning gives paa særlige Fortsættelses- eller Specialkursus, som ogsaa kan søges af Kandidater fra andre Lærestatter, naar de efter Undervisningsraadets Skøn er i Besiddelse af de fornødne Forudsætninger.

Endelig har Højskolen studerende, som deltager i Undervisningen uden at være indskrevet i en bestemt Studieklasser. De betegnes som ekstraordinære Deltagere.

Antallet af studerende har i de sidste 5 Undervisningsaar været følgende:

1929—1930	1930—1931	1931—1932	1932—1933	1933—1934
612	681	691	731	723

Ses hen til Nationaliteten har Forholdet i de sidste 5 Aar været følgende:

	1929—1930	1930—1931	1931—1932	1932—1933	1933—1934
Fra Danmark	504	581	616	662	656
— Island	1	1	2	3	5
— Norge	101	88	62	54	49
— Sverige	2	5	6	6	6
— Finland	3	1	1	"	"
— Rusland	"	"	"	1	1
— England	"	"	1	1	2
— Bulgarien	"	"	1	1	1
— U. S. A.	"	"	1	1	1
— Tyskland	1	1	1	1	2
— Japan	"	2	"	1	"
— Polen	"	1	"	"	"
— Argentina	"	1	"	"	"

Med Hensyn til Fagstudierne har de studerendes Antal for den ovennævnte Aarække stillet sig som følger:

	1929—1930	1930—1931	1931—1932	1932—1933	1933—1934
Veterinærer	370	384	376	367	360
Landbrugere	126	148	153	154	161
Mejeribrugere	7	14	13	20	17
Landinspektører	38	39	45	63	58
Havebrugere	26	22	40	55	62
Skovbrugere	40	45	45	44	44
Andre Studerende	5	29	19	16	15
Kandidater paa udvidet Kursus	"	"	"	12	6

Ligesom Højskolens Undervisning er meget omfattende, er dens Forskningsarbejde mangesidigt. Til dens forskellige Afdelingen er der klyttet Laboratorier, videnskabelige Samlinger, Forsøgsarealer og Biblioteker, ligesom det betydelige Hovedbibliotek er et vigtigt Hjælpemiddel for det videnskabelige Arbejde.

Flere af Højskolens Lærere er desuden direkte knyttet til Landbrugsvidenskabeligt Forsknings- og Forsøgs-Arbejde uden for Højskolen, og de to store Institutter: Det landøkonomiske Forsøgslaboratorium og Statens Veterinære Serumlaboratorium blev oprettet og udviklet som Institutioner under Højskolen.

De litterære Arbejder, som udgaar fra de forskellige Afdelinger, offentliggøres i de danske eller udenlandske fagvidenskabelige Tidsskrifter eller i det Aarskrift, som Højskolen udsender i Anledning af Aarsfesten den 8. Marts.

Til Opmuntring af og Belønning for videnskabeligt Arbejde udført af Højskolens Kandidater kan Højskolen ifølge kgl. Anordning af 22. Februar 1935 meddele den veterinærvidenskabelige og jordbrugsvidenskabelige Doktorgrad, som henholdsvis giver Ret til Titlen Doctor medicinae veterinariae (Dr. med. vet.) og Doctor agronomiae (Dr. agro.).

CARL H. HANSEN
Professor, Direktør.

N. THORKIL-JENSEN
Professor

IB WINDFELD
Inspektør.

CARL H. HANSEN, Direktør, er født den 18. September 1868 i Odense som Søn af Snedkermester Holger Hansen og Hustru, født Nielsen. Gift med Johanne Wesche. Cand. pharm. 1890, Assistent ved Forsøgslaboratoriet 1892—94, Veterinæreksamen 1897, Assistent ved Forsøgslaboratoriet 1897, Assistent hos Veterinærfysikus 1898, Docent i Farmakologi ved Landbohøjskolen 1901, Professor 1906. Efor ved Landbohøjskolens Apotek og Forstander ved Kliniken for mindre Husdyr, Farmakologisk Konsulent for Veterinærfysikatet og det veterinære Sundhedsraad, Medlem af Københavns radikale Venstreforenings Hovedbestyrelse og af Partiets Hovedbestyrelse, Medlem af Københavns Amts Skoleraad, Formand for Den danske Dyr lægeforening fra 1917—24, Medlem af Bestyrelsen for Foreningen til Dyrenes Beskyttelse i Danmark fra 1927, Æresmedlem af den danske, den sønderjydske, den finske og den svenske Dyr lægeforening, Direktør for Den kongelige Veterinær- og Landbohøjskole siden 1933.

NIELS THORKIL-JENSEN, Professor, R. af D., er født den 2. Februar 1894 paa Frederiksberg som Søn af Mejerist Niels Jensen og Hustru Karoline, født Jensen. Gift 1919 med Hanne Birk. Landinspektøreksamen 1917, Afgangseksamen fra Officersskolens Stabsafdelings geodætiske Kursus 1921, Assistent ved Landbohøjskolens Landmaaling undervisning 1917, Studierejse til Tyskland og Schweiz 1923, Professor i Landmaaling ved Den kongelige Veterinær- og Landbohøjskole 1925, Redaktør af Tidsskrift for Opmaaling- og Matrikulsvæsen fra 1924, Afhandlinger i Den kongelige Veterinær- og Landbohøjskoles Aarsskrift og i Fagtidsskrifter. Sekretær for Undervisningsraadet ved Den kongelige Veterinær- og Landbohøjskole.

IB WINDFELD, Inspektør, R. af D., F. M. A. 3, er født den 26. Oktober 1875 paa Tanderup ved Ribe som Søn af Proprietær T. I. Windfeld og Hustru Nielsine, født Windfeld. Gift 1. Gang 1904 med Marie Mortensen (død 1912), gift 2. Gang 1913 med Amie Gjellerup. Landbrugskandidat 1902, Overassistent ved Rentabilitets-Fodringsforsøgene fra 1902—04, Forretningsfører for Foreningen til Fremme af Landbrugets Udførsel fra 1903—11, Redaktionssekretær ved Ugeskrift for Landmænd fra 1905—06, Sekretær for Foreningen De danske Atlanterhavsvær og Redaktør af Atlanten fra 1906—20, Konsulent for det danske Gødnings-Kompagni fra 1905—21. Leder af Det kongelige Landhusholdningsselskabs landøkonomiske Rejsebureau fra 1912—21, Sekretær for Foreningen af danske Landbrugskandidater fra 1915—21, Inspektør og Kasserer ved Den kongelige Veterinær- og Landbohøjskole siden 1921.

HÆRENS OFFICERSSKOLE PAA FRÆDERIKSBERG SLOT. Landkadetakademiet, der skulde uddanne Officerer til Rytteri og Infanteri oprettedes ved kongelig Forordning af 26. August 1713 og virkede i ca. 150 Aar. Landkadetakademiet var indrettet i den nuværende Østre Landsret. Eleverne, der optoges paa Akademiet, var

under 15 Aar, og de skulde med deres Forældres Tilslutning love bestandig at forblive i Kongens Tjeneste. Eleverne fik ingen Gage, men frit Ophold og Undervisning paa Skolen. Der undervistes i Kristendom, Regning, Tegning, Geografi, Fortifikation, Eksersits og lignende. Forholdene paa Skolen var yderst primitive, Eleverne laa to i samme Seng og Værelserne var yderst slette udstyrede. Eleverne selv var befængt med Utøj, gik forfærdeligt laset klædt og hærgedes ofte af smitsomme Sygdomme. Da Oberst Gude i 1760 blev Skolens Chef, forbedredes Forholdene betydeligt, da han var en dygtig Pædagog.

I Aaret 1830 oprettedes den kongelige militære Højskole, og Akademiet, som det stadig gik tilbage for, nedlagdes i 1861. Den militære Højskole indrettedes paa Gjethuset, og her uddannedes Officerer, der skulde have Ret til at indtræde i Generalstaben samt Ingeniør-, Artilleri-, Raket- og Vejkorpset. Ved Hærloven af 6. Juli 1867 fastsloges det, at Officerskolen skulde være fælles for alle Hærens Afdelinger, 3. Maj 1869 flyttede Officersskolen ind paa Frederiksberg Slot.

I 1909 kom der en ny Hærordning, der bestemte, at Eleverne i næstældste Klasse skulde have gennemgaaet en Befalingsmandsskole. Kornetgraden indførtes, og Kornetterne indkvarteredes paa Skolen. I ældste Klasse indførtes en fjerde Afdeling, der benævntes den vaabentekniske og skulde vare $2\frac{1}{2}$ Aar. I 1922 indførtes en ny Klasse til Uddannelse af Officierer, og der oprettedes en særlig Klasse til Uddannelse af Geodæter og Kursus for Kaptajner og Oberstløjtnanter af Reserven.

Den nugældende Plan, hvorefter Officersskolen arbejder, er fra 1932. Skolen er underlagt en Chef, der som Medhjælp har 3 Kaptajner, 1 Intendant og nogle yngre Officerer og Officierer. Paa Skolen underviser ca. 80 Lærere, der dels er Officerer, dels Professorer og Doktorer eller andre universitetsuddannede.

Skolen bestaar af Grundklasserne, der omfatter Officiantklassen, 3 Officersklasser og Specialklasserne eller ældste Klasse, der omfatter: Generalstabs-, Artilleri-, Vaabenteknisk-, Geodætisk- og Ingeniørkursus. Hertil kommer et Kursus i overordnet Forplejningstjeneste og et taktisk Kursus. Grundklasserne ledes af en Kaptajn af Fodfolket og Specialklasserne af en Kaptajn af Artilleriet eller Ingeniørtropperne. Officiantklassen er fælles for alle Vaaben og varer ca. 1 Aar. Eleverne er Oversergenter. I Klassen undervises der i Krigskunst, flere militære Fag, Tysk, Engelsk, Dansk, Matematik, Gymnastik og flere Fag.

Officersklassens yngste Afdeling giver Eleverne den Belæring, der fordres for, at de kan optages i ældste Afdeling. Der undervises kun i civile Fag.

Officersklassens ældste Afdeling giver Elever, der er Befalingsmænd af Kornet og højere Grad, den Uddannelse, som maa kræves af faste Officerer af Hærens Linie. Klassen varer i 2 Aar.

Specialklassen har følgende Kursus:

Generalstabskursus, hvori optages Officerer af alle Vaaben, varer i 20 Maaneder og oprettes hvert tredje Aar.

Geodætisk Kursus, hvori optages Officerer af alle Vaaben, varer i 18 Maaneder og oprettes hvert fjerde Aar.

Artillerikursus, hvori kun optages Artilleriofficerer, varer i 20 Maaneder og oprettes hvert tredje Aar.

Vaabenteknisk Kursus, hvori optages Officerer af alle Vaaben, varer i $2\frac{3}{4}$ Aar og oprettes hvert fjerde Aar.

Ingeniørkursus, hvori kun optages Ingeniørofficerer, varer i $3\frac{1}{2}$ Aar og oprettes hvert fjerde Aar.

C. O. R. LARSSEN
Oberst.

Taktisk Kursus, hvori optages alle de Officerer, der ikke har gennemgaaet et andet af Specialklassens Kursus. Det varer i 6 Maaneder og oprettes hvert tredje Aar.

Kursus i overordnet Forplejningstjeneste, hvori optages Officerer af alle Vaaben, varer i 20 Maaneder og oprettes hvert tredje Aar.

Formaalet med Kursuset i overordnet Forplejningslære er at uddanne Officerer til Forplejningstjenestens højeste Grader. Til dette Kursus optages Officerer af alle Vaaben.

Man kan uden Overdrivelse udtale, at den teoretiske Uddannelse af danske Officerer staar fuldt paa Højde med Udlandets bedste.

Officersskolens Chef er:

CARL OTTO ROLF LARSSEN, Oberst, K. af D., DM. p. p., er født den 20. Maj 1873 som Søn af Ingeniørkaptajn O. K. Larssen og Hustru Fanny, født Witrup. Gift 1903 med Anna Emilie Hahn. Premierløjtnant i Artilleriet 1895, Kaptajn 1910, Oberstløjtnant 1923, Oberst 1930. Chef for Hærens Officersskole. Formand for Artilleriforeningen fra 1930—33, Medlem af det krigsvidenskabelige Selskabs Bestyrelse 1931.

FREDERIKSBERG JERNBANESTATION blev aabnet den 14. Oktober 1864, da Københavns første Banegaard blev flyttet til den nordlige Side af Vesterbrogade, og der samtidig herfra blev aabnet en Jernbanelinie over Frederiksberg til Vigerslev med Tilslutning til Vestbanen.

Den 17. Juni 1879 aabnedes Banelinien fra Frederiksberg til Frederikssund og den 1. Juli 1896 Godslinien fra Frederiksberg til Nørrebro.

Frederiksberg Station havde baade stor Person- og Godstrafik, men da Københavns Hovedbanegaard den 1. December 1911 blev flyttet til dens nuværende Plads Syd for Vesterbrogade, hvorved Banelinierne til Roskilde og Frederikssund blev ledet over Valby, mistede Stationen hele sin Persontrafik, medens Godstrafiken voksede stærkt under den stigende Bebyggelse af de ydre Bykvarterer.

Frederiksberg Handelsstand, der havde haft en ikke saa lille Kundekreds fra Roskilde- og Frederikssundsbanens Stationer, som de nu mistede, fik dog gennemført, at der fra den 15. Maj 1915 blev etableret Personkørsel fra Frederiksberg til Vanløse i Tilslutning til Frederikssundsbanens Tog.

Da Godslinien fra Frederiksberg til Nørrebro, som paa Grund af sine mange Niveauoverskæringer af stærkt trafikerede Gader var til megen Gene for den øvrige Færdsel, blev nedlagt den 15. April 1930, og den ny Banelinie fra Frederiksberg til Hellerup med Stationer ved Godthaabsvej, Nørrebrogade og Lyngbyvej blev taget i Brug, blev der etableret Persontogskørsel med Motortog fra Frederiksberg til Hellerup, hvorfra der haves Forbindelse med Togene til Nord- og Kystbanen. Paa stærkt trafikerede Dage blev en Del af Togene ført igennem til Klampenborg, ligesom en Del Damptog blev indlagt.

Som et Led i Elektrificeringen af Københavns Nærtrafik, og for at gøre Adgangen til Togene saa bekvem som muligt for Publikum, blev der den 3. Oktober 1931 aabnet en ny Personstation ud imod Falkoneralle. Den gamle Station var beliggende paa Frederiksberg Stationsvej, der er en Sidevej til Falkoneralle.

Flytningen medførte ogsaa straks en væsentlig Stigning i Persontrafikken, men den store Stigning i denne kom først, da Strækningen Frederiksberg—Vanløse—Hellerup—Klampenborg som den første elektriske Banelinie i Landet blev aabnet den 3. April 1934.

Alle elektriske Tog føres nu over Vanløse, hvorved Befolkningen i denne tæt bebyggede Bydel ogsaa har let og bekvem Adgang til Skov og Strand.

Medens der paa Frederiksberg Station i Finansaaret 1933—34 solgtes 173,750 Billetter, steg dette i Finansaaret 1934—35 til 409,000.

Frederiksberg Jernbanestation.

Paa Hverdage ankommer og afgaar ca. 180 Tog daglig, paa Søn- og Helligdage op til 250.

Til Stationen hører en Del stærkt benyttede Sidespor, der bruges til Jernbanetransporter for forskellige store Virksomheder, bl. a. Nordiske Kabel- og Traadfabriker, De danske Betonfabriker, Det danske Mælke-Compagni, Trifoliums Mælkeforsyning m. fl.

Carlsberg Bryggerierne afsender alle deres vognladningsvise Forsendelser af Øl og Mineralvand fra Stationen.

Denne er en af Landets største Godsstationer. I Finansaaret 1933—34 afsendtes 16,000 Tons Stykgods og 40,000 Tons Vognladningsgods og ankom 10,000 Tons Stykgods og 250,000 Tons Vognladningsgods.

Stationens Personale udgør for Tiden 1 Godsekspeditor, 1 Trafikkontrolør, 3 Overassistenter, 13 Assisterter, 2 Rangermestre, 1 Pakhusmester, 1 Pakhusformand, 16 Overportører og 25 Portører.

C. BRODTHAGEN,
Stationsforstander.

P. J. JENSEN,
Godsekspeditor.

Ved Stationen har været ansat følgende Stationsforstandere: Olufsen fra 1864—1872, J. L. Johansen fra 1872—1916, C. Ulsøe-Bruhn fra 1916—1923, G. Bentzen fra 1923—33 og siden 1. April 1933 C. Brodthagen.

CARL BRODTHAGEN, Stationsforstander, er født den 16. August 1880 som Søn af Lærer H. A. Brodthagen og Hustru Marie. Gift 1909 med Dorthea Augusta Bjørn. Ansat ved Statsbanerne 1896, Assistent 1898, Kontrolør 1920, Overkontrolør 1931, Stationsforstander 1. April 1933.

PETER JOHANSEN JENSEN, Godsekspeditor, er født den 17. December 1879 i Varde som Søn af Chresten Jensen og Hustru Sofie, født Gjerlufsen. Gift 1908 med Jensigne Jørgensen. Ansat ved Statsbanerne 1. Maj 1899, tjenstgørende ved Frederiksberg Jernbanestation siden 10. Januar 1902.

BETTY NANSEN-TEATRET ligger i Frederiksberg Alle og ingen anden københavnsk Scene har været benyttet til saa vidt forskellige Opgaver som denne.

Det begyndte som Musikpavillon i Aaret 1857 under Navnet „Odeon“, men det kunde i Længden ikke klare sig i Konkurrencen med det nyoprettede Forlystelsessted „Alhambra“, der laa paa den anden Side af Alleen. Ledelsen forøgede Underholdningen til en Slags Varieté, og den sørgede for et godt Orkester, der dirigeredes af C. C. Møller, men intet hjalp. Der maatte findes paa noget nyt!

Den 4. Juni 1869 aabnede Skuespiller Ferdinand Schmidt her Frederiksberg Morskabsteater. Tanken med dettes Oprettelse var at byde Publikum en mere lodig Underholdning end den, der erhvervedes i Sangerindepavilloner og lignende Steder. Det var foreløbig Meningen at give Forestillinger i Sommermaanederne og at opføre Lystspil og Vaudeviller.

Ferdinand Schmidt efterfulgtes af N. F. Svendsen og fra Midten af 1870'erne opførte Vilhelm Petersen Revuer. Disse Forestillinger blev en aarlig tilbagevendende Begivenhed, der samlede hele København uden Hensyn til Rang eller Stilling. Her optraadte Frederik Christensen, der i flere Perioder var Direktør, og efter ham kom Frederik Jensen og samtidig med ham optraadte William Gerner. Om Efteraaret lukkede Teatret og Virksomheden overflyttedes til Nørrebro Teater. I 1904 aabnede Emil Wulff en Vinterskueplads herude under Navnet Frederiksberg Teater og kaldte bl. a. Carl Alstrup til København.

Nu fulgte der nogle Gæstespil, af hvilke de vigtigste var Intima-Teatrets under Ledelse af Direktør Falck. I 1914 oprettede Peter Fjelstrup Alexandrateatret, men i 1915 overdroges Ledelsen til Leopold Wondt og Albrecht Schmidt. Endelig i 1917 overtoges Teatret af Fru Betty Nansen, og det har siden da været i Fruens Besiddelse.

Under Fru Betty Nansens Regime har Teatrets Repertoire fuldstændig skiftet Karakter. Fruen har altid stræbt efter at fremføre det bedste af det bedste og talrige Skuespil af høj kunstnerisk Værdi er gennem Aarene opført her. Det tjener ligeledes Fruen til Ære, at hun gennem de mange vanskelige Aar har forstaaet at hævde sit Teater uden at slaa af paa dets kunstneriske Standard.

BIOGRAFTEATRENE her i Landet er kun godt 30 Aar gamle, idet det første Teater i København aabnedes den 17. September 1904 af Direktør Constantin Philipsen. Siden den Tid er Udviklingen vokset saaledes, at der nu findes op imod 40 Biografteatre i Byen. Samtidig med, at Teatrenes Antal er vokset, er Publikums

CONSTANTIN PHILIPSEN

Krav til Film steget i samme Grad, og det er ulige vanskeligere at være Indehaver af en Biograf i Dag, end det var i Filmens Barndom.

I de gode gamle Dage var Biografdirektørerne lykkelige Mennesker. Der var dengang ingen Censur, og Forlystelsesskat kendtes ikke. Der skulde ganske vist betales 5 pCt. i Fattigskat af Bruttoindtægten, men det var jo ikke uoverkommeligt. En anden Ting af stor Betydning var den, at der ikke dengang kendtes „Stjerner“, der krævede den enorme Gage, som Nutiden kender. Charlotte Wiehe var en af de første danske Skuespillerinder, der medvirkede i Film og glemmes maa heller ikke Asta Nielsen, der allerede i Filmens Barndom var verdensberømt.

Vore Biografteatres Ydre og Indre er fulgt med i Udviklingen, og de nuværende Bygninger, der huser Billedteatre, minder kun lidt om de beskedne Lokaler, som Filmen i sin Tid bød sine Beundrere.

I Frederiksberg Kommune ligger følgende Billedteatre: Apollobiografen, Bogøvej 1, Fasanbiografen, Nrd. Fasanvej 175, Jernbane-Biografen, Falkoneralle 19, Kinopalæet, Gl. Kongevej 60-62, Rahbek-Teatret, Vesterbrogade 161, Rialto-Teatret, Smallegade 2B, Regina-Teatret, H. C. Ørstedesvej 69, Roxy-Teatret, Godthaabsvej 14, Standard Teatret, Falkoneralle 73, og Windsor, Peter Bangsvej 62.

KINOPALÆET, der er Frederiksbergs største Billedteater, har en ideel Beliggenhed paa Hjørnet af Gl. Kongevej og Wodroffsvej. Det er bygget i 1918 af Direktør Constantin Philipsen, og Aabningsforestillingen fandt Sted den 27. September 1918. Det er en yderst pompøs Bygning, der præger Gadebilledet, og dets Indre er smagfuldt udstyret med alle Hensynstagen til Tidens Krav. Teatret ledes af Vekselerer Bauder.

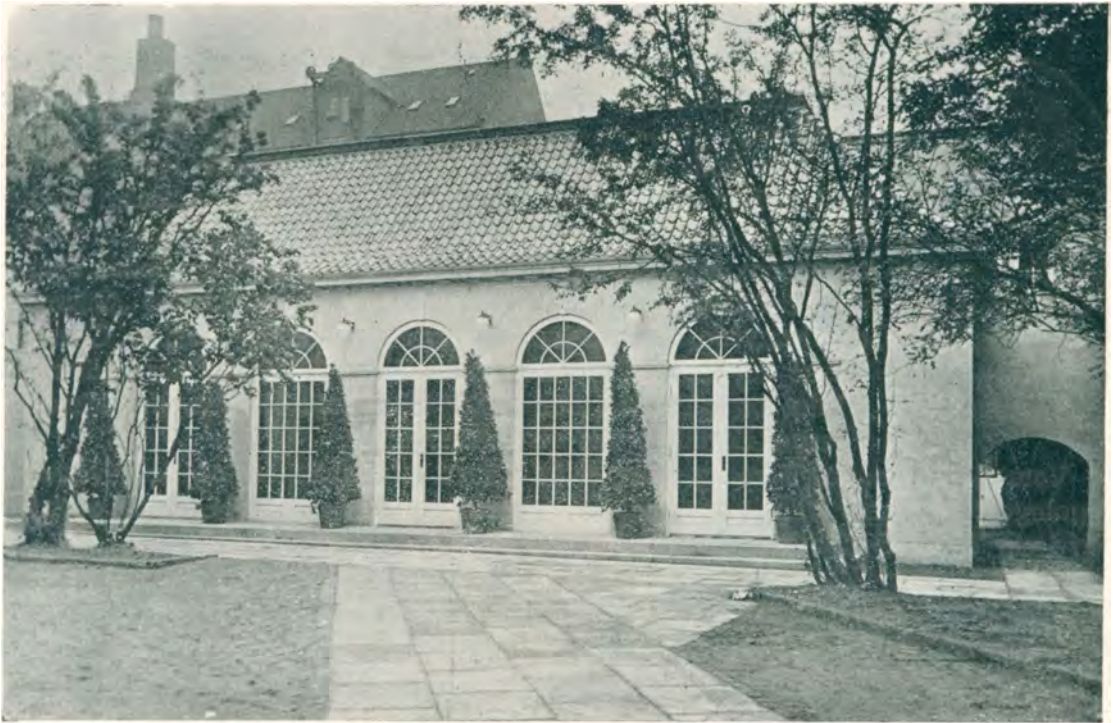
RIALTOTEATRET i Smallegades Indehaver var indtil 18. Novbr. 1934 Fru Constantin Philipsen.

Den 17. September 1904 aabnede Direktør Constantin Philipsen Københavns første Billedteater „Kosmorama“ paa Østergade lige overfor Politikens Hus paa Hjørnet af Integade.

Det, der skete denne Dato, var kun Indledningen til det Direktør Constantin Philipsen kom til at foretage sig inden for Dansk Biografteater. Han var Banebryder hele sit Liv, i bestandig Virksomhed for at fremtvinge noget nyt og for at forbedre. Derfor slog han sig aldrig til Ro med, hvad han havde opnaaet. En lang Række Teatre oprettede han i Tidens Løb, bestandig med Øjet aabent for, hvad Tiden krævede — og Publikum ønskede. Saa godt gik „Kosmorama“, at Direktør Constantin Philipsen i de følgende Aar oprettede ikke færre end 26 Billedteatre efter samme Mønster i Provinsen. Efter „Kosmorama“ ombyggede han den gamle Banegaardshal til det første Palads-teater, som aabnede den 17. Oktober 1912, Kinopalæet, hvis Aab-

Fru CONSTANTIN PHILIPSEN, thv. Direktør.

Rialto-Teatret.

ningsforestilling fandt Sted den 27. September 1918 og endelig 20 Aar efter „Kosmoramas“ første Forestilling, Rialto-Teatret i 1924, hvilket drevs af hans Hustru til 18. Novbr. 1934. Lige til sin Død var han primus motor indenfor sit Fag, og naar dansk Biografvirksomhed den Dag i Dag har naaet det høje Stade, som den nu indtager, maa han siges at være den, som i første Række har været med til at føre den saa hurtigt og lykkeligt frem. Han er blandt de faa, som forudsaa den kulturelle Betydning, som Billedteatrene skulde faa.

RIALTO-TEATRET, der opførtes i 1924, er et fuldt moderne indrettet Teater, der er meget søgt af Publikum.

ROXY-TEATRET paa Godthaabsvej ejes af Fru Direktør Anna Mogensen.

Begyndelsen til dette Teater ligger egentlig ca. 30 Aar tilbage i Tiden, selvom Navnet i sig selv er af ret ny Dato.

Det var endnu i Kinomatografiens Barndom, at afdøde Direktør Th. Mogensen startede et lille Biografteater, som fik Navnet „Napoli“, og som havde til Huse i en 1.-Sals Lejlighed i Falkonerallen Nr. 63. Direktør Mogensen havde en dygtig Medhjælper i sin Datter, Fru

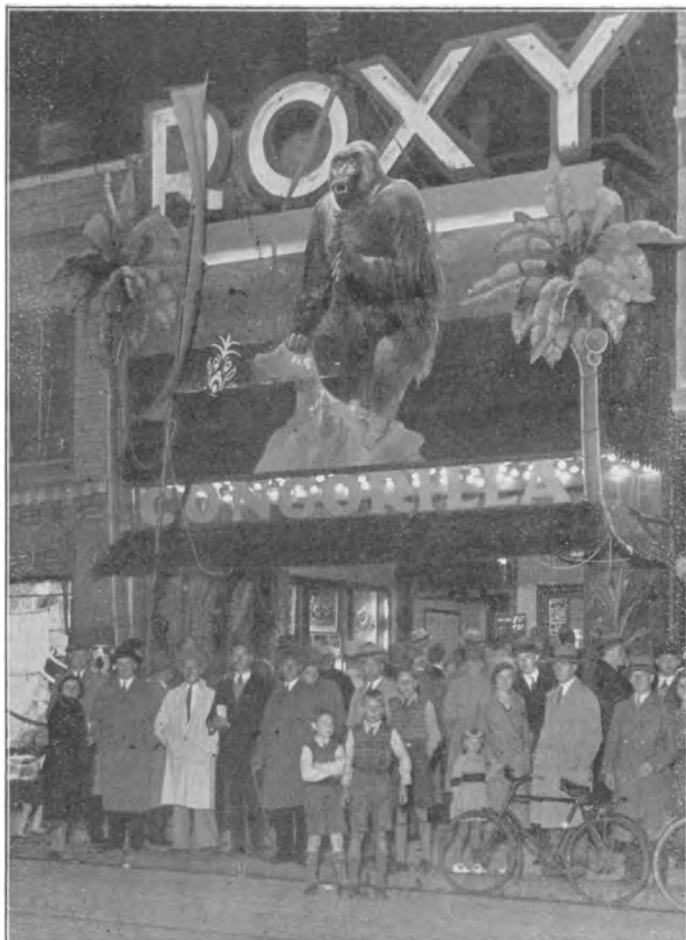
„Napoli“, Falkonerallen 94.

Anna Mogensen, som med Energi gik op i Forretningen, og denne gik da ogsaa ud-mærket. „Napoli“ var ikke alene et Billedteater, men bød ogsaa paa Artistoptræden. Filmsprogrammet var altid paa Højde med Tidens Fordringer, og det var saaledes her, at den mest sensationelle Film, som Datiden kendte, „Den spanske Inkvision“, blev vist. Det maa have været en usædvanlig „pebret“ Film, eller ogsaa er vi mere trænede i vore Dage, for flere af Tilsku-erne blev daarlige og maatte have Hoffmannsdraaber. Det var ogsaa „Napoli“, der viste den i sin Tid saa berømte Løvejagt paa Elleore.

Fru Anna Mogensen havde imidlertid overtaget „Napoli“ for egen Regning og med stor Dygtighed ført Virksomheden videre. Da der kom nye og strengere Brandforordninger for Biografteatrene, som havde til Følge, at det gamle Lokale maatte opgives, flyttede Fru Mogensen Teatret over paa den anden Side af Gaden til Nr. 94. Det nye Teater, som arvede Navnet „Napoli“, drev Fru Mogensen nu i 14 Aar paa en Dobbeltbevilling i Samarbejde med Fru Lipman. Teatret var et efter Datidens Forhold i ethver Henseende moderne Etablissement, og det aabnedes den 31. Juli 1914. Gennem mange travle Aar har Fru Mogensen samlet rige Erfaringer indenfor sin Branche og med en aldrig svigtende Energi og Interesse helliget sig sin Virksomhed, som blev bragt op til den højst tænkelige Standard. Det kan derfor ikke undre, at Fruen nærrede Planer om et stort og højmoderne Billedteater.

Disse Planer realiseredes, da Fru Mogensen gik i Kompagni med Tømrermester O. J. F. Nielsen om Opførelse af et nyt Teater paa Godthaabsvej. Dette Teater stod færdigt i Midten af December 1928 og havde 970 Siddepladser.

Det nye Teater fik Navnet „Roxy“ og aabnedes ved en festlig Forestilling, der overværedes af de stedlige Autoriteter. „Roxy“ havde en Overraskelse til sit Publikum, der var en Nyhed herhjemme. Orkestergraven var nemlig gjort bevægelig og var som en Elevator til at hæve og sænke, og det store 12 Mands Orkester gjorde hver Aften stor Lykke.

Den tidligere Indgang til Roxy.

A. MOGENSEN
Direktør.

Roxy-Teatret.

Allerede $\frac{3}{4}$ Aar efter Aabningshøjtideligheden, nemlig i August 1929, overraskede Fru Direktør Mogensens Filmsverdenen i Danmark ved at byde paa den første Talefilm her i Landet. Forevisningen af denne overværedes af Medlemmer af Kongehuset og af en Række udenlandske Filmsfolk. Denne Film, der gik i 15 Uger, var en mægtig Sukces. Toneanlægget er det amerikanske „Western Electric“, der er det dyreste og anses for det bedst eksisterende.

I Løbet af Sommeren 1934 er der foretaget betydelige Udvidelser og Tilbygninger til Teatret. Der opførtes en stor Foyer og en smuk Hovedindgang med Baldakin, og Facaden udstyredes med 80 m Neonlys. Teatersalen er dækket af en Tøndehvælvning, som bæres af 7 Piller paa hver Side, og den har Balkon. Hele Komplekset er tegnet og udført af Arkitekt Georg Ponsiang.

„Roxy“ hører nu til

de største og smukkeste Billedteatre i Byen. Dets ydre og indre Udstyrelse forenes i Harmoni og vidner om det høje Niveau, som dette Teater staar paa med Hensyn til de Film, som opføres.

FASANBIOGRAFEN, der ligger Fasanvejen Nr. 175, ejes af Direktør E. Erichsen.

Direktør Erichsens Tilknytning til Filmsbranchen strækker sig ca. 35 Aar tilbage i Tiden, idet han i Aaret 1900 sammen med afd. Filmsdirektør Constantin Philipsen startede Biografen paa Sct. Thomas, der laa i Frederiksberg Alle.

Denne Biograf nedlagdes imidlertid allerede samme Aar grundet paa, at Cirkus Blumentfelt lejede hele Etablissementet og gav Beriderforestillinger der. Fra 1912—15 ledede Erichsen Kæmpe-

E. ERICHSEN
Direkter.

Biografen i Cirkus Bech Olsen, som Direktør Frede Skaarup havde købt. 1915 erholdt han selv Biografbevilling og drev Ørstedsbiografen til 1923. Siden da har Direktør Erichsen haft Fasanbiografen.

E ERICHSEN, Direktør, er født den 26. Juli 1858 i København. Siden 1891 har Erichsen været knyttet til Cirkusverdenen. Han lærte under afdøde Cirkusdirektør Gotholdt Schumann, der var Bedstefader til

Brødrene Schumann i Jernbanegade, og har et Par Gange rejst Europa rundt med Cirkus. Iøvrigt er Erichsen sikkert mest kendt af den store Offentlighed fra sin Virksomhed som Sprech-Staldmester i Cirkus.

Fasan-Biografens Køretøj.

SOM ANGIVET SIDE 20 I VÆRKET var der i 1784 ikke mindre end 34 Værtshusholdere i Frederiksberg Sogn, og kun een af disse havde Bevilling. De 33 bevillingløse Værtshusholdere havde imidlertid erhvervet deres Steder under den Forudsætning, at der vedblivende kunde drives Værtshus paa disse og havde derfor maattet betale Stederne dyrt, fordi de samtidigt havde maattet overtage Værtshusene, som i Aaringer havde været drevet der. Dette Argument bragtes ogsaa i Marken af Rentekammeret, som tilføjede, at de mange Værtshuse hovedsagelig var til for Gæsterne fra København, og at de derfor næppe vilde lede til Misbrug. Samtlige Værtshusholdere fik da ogsaa Bevilling mod en ringe Afgift.

Den Beværter, som alene havde sin Bevilling i Orden, var Peder Olsen Mejer, som den 19. Oktober 1780 havde nedsat sig i det nuværende Allegade 10. Det var da ogsaa ham, som ved at indgive en Klage, havde foranlediget, at Beværterforholdene paa Frederiksberg blev undersøgt. Peder Olsen Mejer var Københavner af velhavende Brændevinsbrænderslægt, og Gaarden Allegade 10 tilhørte hans Svigerfader Ole Nielsen, der havde købt den af Avlsbruger Frederik Møller. Da Ole Nielsen døde i 1786 overtog Mejer den halve Gaard som sin Del af Arven. Mejer døde i 1799, men hans Enke overlevede ham lige til 1830, og i 1831 solgte Arvingerne Gaarden til Sognefoged Adam Andersen. I 1854 købtes Ejendommen af Traktør Ole Sletting, som lod den gamle Gaard nedrive og den nuværende Ejendom opføre. Efter Ole Slettings Død erhvervede Johan Johansen Jensen Ejendommen, og han solgte den i 1897 til Restauratør L. Larsen. Den næste Ejer er Restauratør Chr. Christensen, som overtog Ejendommen i 1916 og i samme Aar videresolgte den til Hotelejer Chr. Daugaard, som igen i 1919 solgte den til den nuværende Ejer Restauratør Charles Viktor Emanuel Sørensen.

Da Sognefoged Adam Andersen købte Allegade 10, blev Beværterborgerskabet borforpagtet til Hallebye. Under hans Regime blev Traktørstedet et yndet Udflugtssted

for Københavnerne, og Stedet blev berømt, ikke alene for den gode Mad, man fik der, men ogsaa for de billige Priser, og det er Hallebye, der har grundlagt Stedets Berømmelse. Restauratør L. Larsen, som i København var meget kendt som Leder af „Cafe du Lac“, døbte Forretningen om til „Frederiksberg Selskabslokaler“.

LORRY FEILBERG

ETABLISSEMENTET LORRYS Tilblivelseshistorie strækker sig langt tilbage i Tiden, idet der for ca. 250 Aar siden fandtes Traktørsted her. I gamle Dage laa her det berømte Lars Mathiesens Traktørsted, hvor Guldalderdigterne samledes om Ølkrusene eller den dampende Bolle Punsch, og senere laa her, i Drachmanns Tid, „Operetten“. Saa dukkede imidlertid Lorry Feilberg op, og han skabte „Lorry“. Han indrettede Drachmann-Kroen, Riddersalen, Guldaldersalen og den folkelige Landsby. Efter Lorry Feilbergs Død kom Direktør Valdemar

MARIE FEILBERG

Nielsen, og han udvidede Etablissementet, skabte Lorry-Park, Terrassen og den nye Landsby.

Drachmann-Kroen er oprettet til Minde om vor store Digter Holger Drachmann, der i „Operetten“ fandt sin Edith. Den er paa en Gang Kro og Museum. Her findes Professor Aksel Jørgensens pragtfulde Maleri af Drachmann, Bellmann, Shelley og Byron, og talrige af Drachmanns egne Marinebilleder pryder Kroen. Under de sorte Loftsbjælker med de malede Valgsprog og Ord staar de gamle Egeborde og de morsomme tunge Renæssancestole. Drachmann, der var en Ynder af Vin og skønne

Kvinder, har selv en Gang skrevet: „I Kroerne vil jeg mindes“, og han er blevet det i „Lorry“.

Riddersalen blev den første Cabaret i København. Den aabnedes i 1914 og har siden da været „Lorry“s brogede Fane. Paa Salens Vægge findes gamle Billeder, der fortæller om Folkeviser og Digtning. Paa dens Scene har optraadt et Utal af kendte Kunstnere. Her

Den gamle Operette.

hørte Københavnerne for første Gang Ella Dyberg (Heiberg) og Hansy Petra, her spillede Peter Fjelstrup og Ahnfeld Rønne, Fritz Berger sang, Thea Degen ligeledes og Henry Bramsen spillede. De første store Jazzband lød her og Storm P. vandt her hele Byens Hjerter. I den seneste Tid, under Ludvig Brandstrups Ledelse, optraadte Liva Weel og Lulu Ziegler her. Naar Tæppet er faldet, danses der i det morsomme Lokale og gode Orkestre og unge Kunstnere og Artister synger og danser.

Den ny Landsby er blevet en Seværdighed af Rang, en Attraktion i Lighed med Tivoli. Landsbyen er et stort Lokale, langs dens Vægge ligger Tyrolerhytter med

Interiør fra Drachmann-Kroen.

Balkoner og med gamle morsomme Lygter — og i den ene Ende af Salen ser man ud over Bjærgenes evige Sne og ud over Dalen med Vandmøller og Hytter. Over Landsbyen hvælver sig den blaa Himmel med Tusinder af blinkende Stjerner. Paa en mægtig Tribune veksler Musik med Optræden af Verdensartister og danske Solister, og der er altid Stemning i Landsbyen. Og saa er Landsbyen folkelig. Folk af alle Klasser, uden Hensyn til Rang eller Stand, søger herind, og før eller senere kommer saavel Landets egne Beboere som Udlændingene i Stemning. Man gaar herind, fordi man vil mere sig, og man frydes yderligere over de evigt blomstrende Æbletræer og Birkens altid grønne Blade.

Guldaldersalen er et festligt Lokale. Guld og Hvidt er Hovedfarverne her, men der imellem blander sig de feslige Farver af Malerierne, der findes her af Guldalder-tidens Store, der i fordums Tider samledes hos Lars Mathiesen, hvis Traktørsted netop laa paa samme Grund. I Guldaldersalen danses der Aften og Nat, og denne udgør det helt moderne Element i „Lorry“. Her funkler Projektørerne, og de sidste nye Jazz-Rytmer lyder her. Her findes tillige en Bar, og Lorrys „opulente“ Smørrebrød, der er vidtberømt, serveres her.

Lorry-Parken ligger foran Etablissementet ud mod Allégade, og paa Sommeraftener er den stærkt besøgt. Her staar mange Smaaborde, hvor Gæsterne kan sætte

Ella Dyberg og Henry Bramsen i Riddersalen.

sig, og paa Tribunen spiller Orkestret. Her spiller til Tider fremmede Orkestre, og danske Sangere og Sangerinder optræder. Lorry-Parken er en Oplevelse en varm Sommeraften, og Folk, der trænger til Adspredelse efter en arbejdsom Dag, finder her netop det, de søger. Oppe mellem Grenene i de gamle Træer lyser runde, røde, gule og blaa Balloner, og det hele

ser helt eventyragtigt ud. Lorry har mange Strenge at spille paa — og netop fordi der indenfor Etablissementet findes Afdelinger for enhver Smag — er den store Popularitet kommet — ogsaa fordi Afveksling fryder. — Man har Lyst til at gaa lidt fra det ene til det andet, og det kan man gøre her.

Interiør fra Guldaldersalen.

NIELS SEVERIN VALDEMAR NIELSEN, Sagfører og Direktør, er født den 1. Maj 1870, Gift med Anna Jacobe Emilie Nielsen. Direktør for Etablissement „Lorry“.

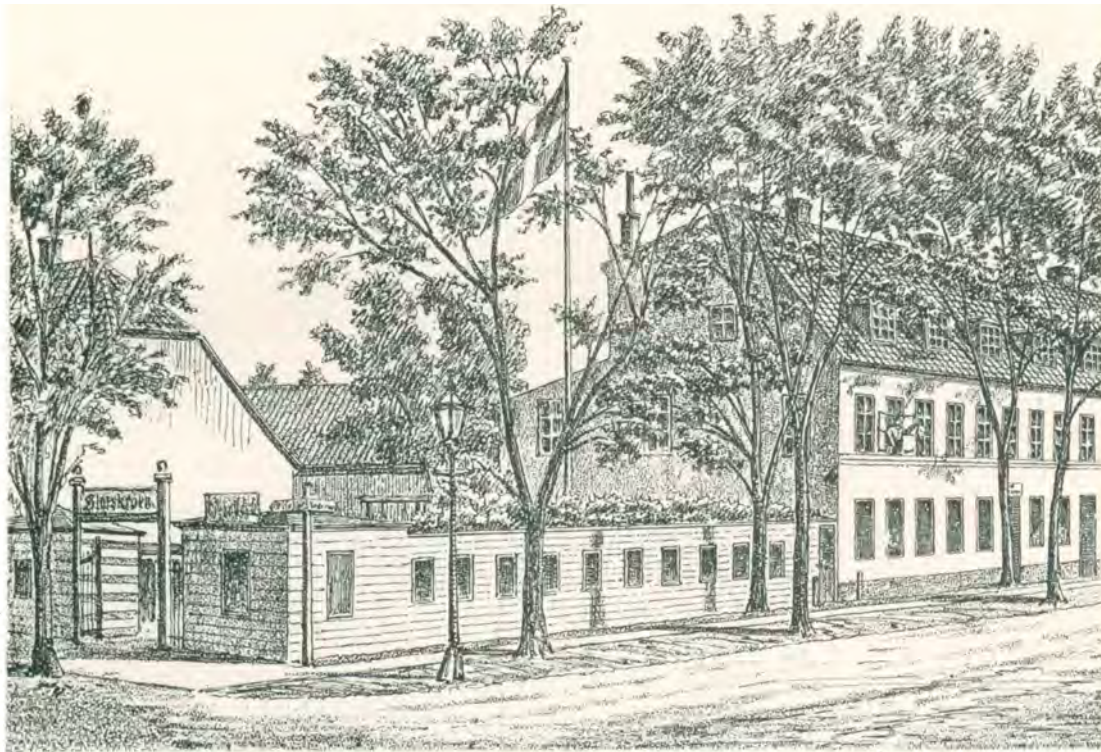
LUDVIG BRANDSTRUP, Direktør, er født den 20. August 1892 paa Frederiksberg som Søn af Afdelingsarkitekt Christian Brandstrup og Hustru. Gift med Ann Sofi Norén. Student fra Slomanns Skole 1911, cand phil. 1912, paa Det kgl. Teaters Elevskole 1916, debuterede paa Odense Teater 1912

som Arv i „Henrik og Pernille“, var derefter 2 Sæsoner ved Aarhus Teater og 8 Sæsoner ved Det ny Teater. Derefter Sceneinstruktør ved Scala i 2 Aar, Direktør for Co-Optimisterne, Skuespiller og Sceneinstruktør ved Det ny Teater 1932. Har skrevet Revyer til Tivoli, Nørrebros Teater, Scala og Co-Optimisterne, Eventyrkomedierne: „Askepot og Tornerose“ (sammen med Jens Locher), Komedien „Den store Gevinst“ (sammen med Ejnar Black), mange Viser, bl. a. Dukke-Lise, Maggiduddi, Hils fra mig derhjemme m. m. Redaktør af Svikmøllen 1917—20. Direktør for Riddersalen 1934.

AAGE STENTOFT, Kapelmester og Musikinstruktør, er født den 1. Maj 1914 som Søn af Købmand J. Stentoft Christensen og Hustru Kirstine, fødte Petersen. Virker ved Etablissement „Lorry“, har udgivet et større Antal Kompositioner. Nærmere Oplysninger angaaende „Lorry“ se Side 61—64.

N. S. V. NIELSEN
Direktør.

Slotskroen i 1850-erne.

ALFRED ANDERSEN
Restauratør.

SLOTSKROEN. I Tiden fra omkring 1670 til 1720 blev Prinsens Gaard benyttet til Overnatning for Hoffers Fremmede, og Rejsende fra det øvrige Land til Hovedstaden var ligeledes ofte tvunget til at overnatte paa Frederiksberg, da Byen Københavns Porte ofte lukkedes paa de mest utrolige tidlige Aftentimer.

Den første Kro, der fik Bevilling, laa paa Hjørnet af Smallegade og Allégade, men da Strømmen af Rejsende voksede, fik Hollænderbonden Claus Reigersen en fornyet kongelig Bevilling til at drive Krohold og at huse Rejsende. Privilegiet var fra 1692.

Denne Bevilling er Oprindelsen til Slotskroen. Smallegade-Kroen havde til at begynde med den bedste Beliggenhed, men det varede

ikke længe, før den blev nedlagt, og da var Slotskroen den eneste privilegerede Kro paa Frederiksberg.

Slotskroen ejedes fra 1782—1799 af J. J. Orm, men overtoges i sidstnævnte Aar af Gæstgiver og Kromand Peter Hahn, og i 1803 tilhørte den Peder Larsen. Kroen, der i sin nuværende Skikkelse opførtes omkring 1900, ejes nu af Restauratør Alfred Andersen.

ALFRED ANDERSEN, Restaratør, er født den 6. Maj 1888 som Søn af Malermester Christian Andersen og Hustru Laura Jørgine, født Pedersen. Gift 1927 med Lille Andréé. Uddannet ved Handelen, gennemgaaet Handelsskolen i Odense, 7 Aar som Bogholder hos Firmaet H. C Petersen & Co., drevet selvstændig Detailforretning fra 1914—28, Direktør for Mælkeriet „American Lunch“ og Aktieselskabet Mælkeriet „Continental“. Indehaver af Restaurant „Slotskroen“ siden 4. November 1932.

I den lille Runddel laa allerede omkring 1850 Monigattis Pavillon, der var en fin Sangerindepavillon. I Midten af 1860-erne fjernedes Pavillonen, da den laa i Vejen for Færdselen.

Bag Monigatti laa det folkelige „Sct. Thomas“, der først blev Restaurant i 1880'erne, da Direktør T. S. Trane købte Ejendommen af Apoteker Riises Arvinger og indrettede Forlystelseshave der. Man fortæller iøvrigt, at det var fra Sct. Thomas, at den Brandpil blev afskudt, der ramte Frue Kirkes Taarn i 1807. Sct. Thomas skal efter Forlydende have faaet sit Navn til Minde om, at Ejeren, Apoteker Riise, i mange Aar havde opholdt sig paa den vestindiske Ø af samme Navn.

Ejendomskomplekset Sct. Thomas hører til en af Frederiksberg Allés pompøseste Bygninger, og Restauranten af samme Navn er landskendt.

Bygningen har iøvrigt gennem Tiderne været benyttet til meget forskelligt. Som nævnt blev der Restaurant i den i 1880'erne, og omkring Aarhundredeskiftet indrettede nuværende Biografdirektør Erichsen i Forbindelse med afdøde Filmsdirektør Constantin Philipsen en Biograf i Sct. Thomas. Denne Biograf nedlagdes imidlertid samme Aar grundet paa, at Cirkus Blumenfeldt lejede hele Etablissementet og gav Forestillinger der. Selve Restaurant Sct. Thomas har haft en lige saa omskiftelig Tilværelse som Bygningen. I den ene Periode var det en saa kendt Restaurant, at enhver

100

Interiør fra Selskabslokalerne.

Provinsboer og Ud-lænding skulde besøge den, men i andre Perioder laa den til dels upaaagtet hen. Der kom imidlertid en ny Opblomstring for Restauranten, da dens nuværende Indehaver Direktør Niels Jensen i 1924 overtog den. Etablissementet består nu foruden af Restaurationslokalerne af en Terrasse, der ligger ud mod Frederiksberg Allé, en Bar og en Række

elegante Selskabslokaler.

Restauranten er udstyret med italienske Motiver, Gæsterne underholdes af et mindre Orkester, og hver Aften er der Solistoptræden her. Selskabslokalerne benyttes meget til Afholdelse af Familiefester.

NIELS JENSEN, Direktør, er født den 7. September 1882 og gift 1909 med Rosa Schmidt. Lærte Restaurationsfaget paa Hotel „Stad Nykøbing“

i Nykøbing F. og paa Hotel „Royal“ i Aarhus, var i et Aar Tjener paa dette Hotel, men rejste da til Paris og fik Stilling paa „Hotel de Lille Albion“, hvor han var i 1 Aar, rejste nu til England og var ansat paa nogle Privathoteller, derefter rejste Niels Jensen tilbage til Paris og var der paa Hotel „Continental“ i 2 Aar, dels i Selskabslokalerne, dels som Chef d'Étage, nu rejste han til Frankfurt og var i 1/2 Aar paa Frankfurt Banegaards Restaurant og derefter paa Restauranten „Scandinavia“ i Berlin. I 1905 kom Niels Jensen tilbage til København og blev Over tjener paa Hotel „Phoenix“, men efter 1/2 Aars Forløb rejste han til Hotel „Royal“ i Aarhus, derfra flyttede han som Over tjener til Hotel „Randers“ i Randers og blev her til 1909, da han blev Souschef paa „Marienlyst“. Aaret efter købte han „Grand Hotel“ i Hobro, og nogle Aar senere forpagtede han Hotel „Royal“ i Vejle, som han drev i 3 Aar. I Aarene derefter var han Souschef paa Hotel „d'Angleterre“, paa „Palace Hotel“ og i en Sæson paa „Marienlyst“, i 1924 købte han Restaurant „Sct. Thomas“.

Interiør fra Selskabslokalerne.

Interiør fra Restauranten i Zoologisk Have.

RESTAURANTEN I ZOOLOGISK HAVE er en af Frederiksbergs kendteste Restauranter, og den søges meget af det Publikum, der besøger Haven. Den er indrettet baade til Sommer- og Vinterrestaurant, og alt, saavel ude som inde, er hyggeligt og smukt indrettet. Som Interiøret viser, findes der en stor Sal, der er smukt udstyret med Malerier af Dyr og prydet med Dyrehoveder. Foran Bygningen er der Veranda og foran denne igen en aaben Plads hvor der finder Servering Sted. Her ligger Musikpavillonen, hvori der gives Koncerter om Sommeren

under Ledelse af Kapelmester Holger Prehn. Restauranten indehaves af Restauratør O. E. Nielson.

(Angaaende Biografi se under Zoologisk Haves Beskrivelse).

RESTAURANT „BROHOLM“, der ligger i Frederiksberg Allé, er oprettet i 1892, men overtoges af den nuværende Ejer 1922. Ved Overtagelsen paabegyndtes en gennemgribende Ombygning og Modernisering, og Restauranten fik et helt andet Publikum end tidligere. Restaurationslokalerne er ualmindelig hyggelige og smukt udstyrede og minder en Del om „Wivex“ omend i mindre Stil. Til Restauranten er ligeledes knyttet Selskabslokaler. Broholm indehaves af Restauratør Hans Hartmann.

Restaurant „Broholm“.

HANS HARTMANN, Restauratør, er født den 9. April 1885 som Søn af Restauratør Vilhelm Hartmann. Kom 14 Aar gammel i Lære paa Hotel „d'Angleterre“ og rejste efter 5 Aars Læretid til Udlandet og fuldendte sin Uddannelse der. Arbejdede i London paa Hotel „Cecil“ og paa „Grand Hotel“, i Hamborg paa „Hamburger Hof“ og i Paris paa „Elysee Palace“, „Grand“ og Hotel „d'Alba“. Kom i 1906 tilbage til Danmark og fik Stilling paa Hotel „Phoenix“, var derefter i 16 Aar hos „Wivex“, de sidste Aar som Overtjener. Købte i 1922 Restaurant „Broholm“.

JOSTYS RESTAURANT OG KONDITORI ligger gemt i et Hjørne af Frederiksberg Have, men da den er saa landskendt, betyder dette intet, Publikum skal nok finde derind. Den søges da ogsaa stadig af et trofast Publikum og især af de, der forstaar at skatte Frederiksberg Haves Skønhed og Hygge.

Angaaende Jostys Oprindelse og Historie henviser vi til Siderne 32—33 og 34 i dette Værk.

Den nuværende Restaurationsbygning er i to Stokværk, og uden om denne er der tilbyggede Verandaer, der fortil mødes i en Portal, der bæres af Søjler. Foran Bygningen er der en aaben Plads, der er forsynet med Borde og Stole, og paa Siderne er der Lysthuse, hvori Publikum kan nyde deres medbragte Madkurve. Bygningens Indre er smukt og interessant udstyret.

Restauranten drives af Kunstmaler, Direktør S. M. Jürgensen og Hustru Thora, f. Josty.

Jostys Pavillon.

SOPHUS MICHAEL JÜRGENSEN, Kunstmaler, Direktør og Løjtnant, er født den 11. November 1873 som Søn af Toldkontrollør Peter Jürgensen og Hustru Juliette. Gift 1905 med Thora Margrethe Josty. Har gennemgaaet Kunstakademiet og taget Afgangseksamen herfra.

THORA MARGRETHE JÜRGENSEN, Restauratrice, er født den 10. Maj 1875 som Datter af Konditor Frederik Anton Josty og Hustru Amalie Frederikke, født Wulff. Gift 1905 med Kunstmaler, Direktør Sophus Michael Jürgensen.

N. JENSEN
Direktør.

T. M. JÜRGENSEN
Restauratrice.

S. M. JÜRGENSEN
Direktør.

DE SMAA HAVER I PILEALLEEN. Vil man en Sommeraften nyde landlig Ro og Hygge, og er man ikke oplagt til at drage udenfor Byen, da bør man aflægge et Besøg i en af de smaa Haver i Pilealleen. Naar Mørket falder paa, og Petroleumslamperne tændes og anbringes paa Bordene, kan man godt føle sig hensat til det forrige Aarhundrede. De smaa Haver har da ogsaa et trofast Publikum, der Aar efter Aar kommer igen for at tilbringe nogle hyggelige Timer her, fjernt fra Storbyens

Krøgers Familiehavn i Pilealleen.

Larm og dog saa nær ved dens Centrum.

Haverne hører under Frederiksberg Have og var oprindeligt indrettet til Beboelse for de mindre Funktionærer ved Frederiksberg Slot. Beboerne har antagelig allerede paa Frederik d. 6. Tid faaet Tilladelse til at forsyne Gæster med Vand paa Maskine m. m. Den 23. September 1858 fik Slotsvægteren M. D. Petersen Bevilling til at sælge

Mælk, Brød og kogt Vand til de Gæster, der kom hos ham, og da han døde i 1878 gik Forretningen over til hans Søn C. D. Petersen. I 1901 overtoges Haven af M. G. Petersen, og nu ejes den, der kaldes Petersens Familiehavn, af Bæth, der er en Svingersøn af M. G. Petersen.

Foruden nævnte Have er der Krøgers Familiehavn, der ligger i Nr. 18 og ejes af Fru Andersson, og Hansens Familiehavn, der ligger i Nr. 12, og ejes af H. Petersen.

Hansens Familiehavn oprettedes i September 1844 af den nuværende Ejers Bedstefader Melchior Hansen, der var Materialkusk under Kong Frederik den 6. Denne Have var den første, der oprettedes i Pilealleen. Melchior Hansen havde Haven til 1885, da den overtoges af Datteren, der var født paa Stedet. Hun havde den til 1915 og overdrog den da til sin Datter Valborg Hansen. Den ejes nu af Søsteren Fru Harriet Petersen.

I Tiden omkring 1880—90 søgtes Haven meget af en Række kendte Skuespillere, og den kaldtes populært for „Skuespillernes Hjem“.

Krøgers Familiehavn ejedes siden 1864 af Madam Bolette Krøger, der var Enke efter Vægter ved Frederiksberg Slot Hans Joachim Krøger. I 1889 fik J. P. Christiansen og Fruen Haven og efter Hr. Christiansens Død i 1899 fortsatte Fru Mariane Christiansen Driften indtil 1918, da Datteren Fru Andersson traadte til og overtog Bevillingen, som hun endnu er Indehaver af. Ligesom Hansens Familiehavn har Krøgers ogsaa været stærkt besøgt af en Del af vore Kunstnere.

Hansens Familiehavn i Pilealleen.

For at gøre Værket saa alsidigt som muligt har Redaktionen formaaet en Række af vore kendteste Kunstnere, der er bosiddende paa Frederiksberg, til at levere Billeder til Værket, og Resultatet heraf skal vi oprulle for vore Læsere paa de kommende Sider.

KGL. SKUESPILLERINDE FRU BETTY HENNINGS, FM. i Guld, N. St. O. 3¹, S. M. pro litt. et art., er født den 26. Oktober i København som Datter af Restauratør S. J. Schnell og Hustru, født Schmidt. Gift 1877 med Direktør Henrik Hennings (død 1923).

Fru Hennings kom ind paa Det kgl. Teaters Balletskole og debuterede ved Balletten den 21. November 1866 som Astrid i Bournonvilles „Valdemar“. Efter 4 Aars Forløb gik Fruen over til Skuespillet og debuterede den 13. December 1870 som Agnes i Mollieres „Fruentimmerskolen“.

Skuespillerinden optraadte i 1901 og 1903 i Berlin og i 1904 i Prag og har desuden givet talrige Gæstespil i Sverrig, Norge og Finland i Aarene 1889—1912.

Herhjemme har Fru Hennings i ca. 50 Aar baaret en væsentlig Del af Det kgl. Teaters Repertoire, og talrige er de Skikkelser, som Fru Hennings har givet „Liv“ og derigennem bevaret for Efterverdenens Forglemmelse. Ubestrideligt maa det fastslaas, at Fruen hørte til vore største og betydeligste Skuespillerinder.

Kunstnerinden har udført følgende Hovedroller: Hilda i „Et Folkesagn“, Sigyn i „Thrymskviden“, Therese i „Søvnægængersken“, Svava i „Valkyrien“, Teresina i „Napoli“, Agnes i „Fruentimmerskolen“, Judita i „Valgerda“, Petrine i „Den eneste Fejl“, Antonie i „Sparekassen“, Amanda i „Amanda“, Jeanne i „Lady Tartuffe“, Nora i „Et Dukkehjem“, Signe i „En Fallit“, Eva i „Eva“, Flora Barring i „Puppe og Sommerfugl“, Karen i „Geografi og Kærlighed“, Laura Frideman i „Tre Par“, Anna Hjelm i „Kong Midas“, Hedda Tesman i „Hedda Gabler“, Anna Bryde i „Anna Bryde“, Sara i „Lystige Koner“, Jane de Simerose i „Damernes Ven“, Hedvig i „Vildanden“, Clara i „Skærmydsler“, Magda i „Hjemmet“, Silvia i „Gioconda“, Fru Alving i „Gengangerne“, Ellida i „Fruen fra Havel“, Prinsessen i „Der var engang...“, Leonora i „Maskeraden“, Hermione i „Et Vintereventyr“, Ophelia i „Hamlet“, Cordelia i „Kong Lear“,

BETTY HENNINGS
Skuespillerinde.

Fru Betty Hennings som Fru Arvik
i „Naar den ny Vin blomstrer“.

Maria Stuart, Dronningen i „Don Carlos“, Emily i „Den kære Familie“, Moderen i „Moderen“, Cyprienne i „Lad os skilles“, Hilde i „Bygmester Solness“, Ella i „John Gabriel Borkman“, Irene i „Naar vi Døde vaagner“, Asta i „Lille Eyolf“, Aase i „Peer Gynt“, Fru Sang i „Over Evne“, Fru Ura i „Paa Storchhove“, Fru Arvik i „Naar den ny Vin blomstrer“.

Interiør fra Fru Oda Nielsens Hjem.

sig“, Birgitte i „Kinafarerne“, Frk. Hackendorff i „Damernes Ven“, Emisusin i „Ved Bosphorus“, Rita i „Lille Eyolf“, Rosa Berndt, Papagena i „Trylleflojten“, Sophie i „Nej“, Johanne i „Eventyr paa Fodrejsen“, Froufrou, Dora, Hertuginde af Septmont i „Den Fremmede“, Diana de Lys, Prinsesse Georges, Pariserinden, Jaqueline i „Hvem er hun“, Modellen, Hertuginde i „Hvor man keder sig“, Jeanne Dore i „Moderen“, Fru Dag i „Daglanet“, Grevinde Danner i „Hos Grevinden, Bedstemoderen i „Ole Lukøje“. Optraadt som Visesangerinde saavel her i Landet som i Finland, Norge, Sverrig og Amerika.

Foruden alle disse betydelige Roller, som Fru Oda Nielsen har udført gennem mere end 50 Aar, har hun virket et Utal af Gange i Velgørenhedens Tjeneste. Altid var „Fru Oda“ parat, naar der skulde virkes til Støtte for Samfundets Trængende. Paa Børnehjælpsdagen trak hun gennem mange Aar sin Part af Læsset, og ved Festen Juleaften for de Juleløse var Fruen ligeledes i mange Aar en sikker Gæst. Netop gennem al den Opofrelse i Velgørenhedens Tjeneste er vi kommet til at holde

SKUESPILLERINDE, PROFES-
SORINDE ODA NIELSEN, In-
genio et Arti, FM. i Guld, er født den
7. August i Libau som Datter af Kap-
tajn, Konsul Jens Larsen og Hustru
Caresia, født Møller. Gift 1884 med
Professor Martinius Nielsen (død 1928).
Optraadte første Gang paa Casino i
1870 som Thora i „Et enfoldigt Pige-
barn“, var ved Casino fra 1870—71, i
1881 og fra 1883—84, ved det kgl.
Teater fra 1881—83 og 1886—1902 (ud-
nævnt til kgl. Skuespillerinde 1891),
ved Dagmartheatret fra 1884—86 og
1902—09, ved Betty Nansen Teatret
fra 1917—20.

Æresmedlem af Dansk Solist-For-
bund og af American-Scandinavia
Foundation, New York.

Fru Oda Nielsen har udført føl-
gende Hovedroller: Anna i „Syvsøver-
dag“, Frøken Nitouche, Christine i „Et
Eventyr i Rosenborg Have“, Baronesse
Smith i „Francillon“, Odette, Florizel i
„Et Besøg“, Jeanne i „Hvor man keder

ODA NIELSEN
som Bedstemoder.

af „*Fru Oda*“, lige saa meget for hendes Kunst som for hendes store Kærlighed til de „smaa“ i Samfundet.

Fru Oda Nielsen med sin afdøde Mand, Professor Martinius Nielsen, boede i mange Aar i Frederiksberg Allé, men efter Æresboligens Oprettelse i Fredensborg blev denne tilbudt dem, og de flyttede dertil. „*Fru Oda*“ er imidlertid nu atter vendt tilbage som Frederiksbergborger.

TEATERDIREKTØR
FRU BETTY NANSEN, Ingenio et Arti, F. O. A., Svensk Med. pro. lit. et art., er født 19. Marts i København som Datter af Teaterdirektør Frederik Müller og Hustru Maria, født Petersen. Gift med Direktør, Forfatter Peter Nansen (død 1918).

Debuterede som Dora i Sardous Skuespil paa Kasino 1893, ved Kasino til 1896, ved det kgl. Teater fra 1896—99, ved Dagmar-teatret fra 1899—1903, Meddirektør ved Folke-teatret fra 1903—05, Gæstespil i Sverrig, Finland,

Rusland, samt Folke-teatret i København fra 1905—07. Skuespillerinde ved Det kgl. Teater fra 1907—10, Gæstespil paa Nationalteatret i Oslo, i de svenske Provinser, paa Dagmar-teatret og paa Svenska Teatern i Stockholm fra 1910—11, Leder af en scenisk Tourné i Danmark fra 1912—13, Optræden i Amerika fra 1914—16, Indehaver af og Direktør for Betty Nansen Teatret fra 1917—25 og fra 1927.

Fru Betty Nansen har altid hørt til vore store Kunstnerinder og under sin Ledelse af Betty Nansen Teatret stedse ofret Tid og Kræfter for at føre det bedste frem indenfor Skuespillets Omraade.

Kunstnerinden har udført følgende Hovedroller: Magda i „Hjemmet“, Cyprienne i „Lad os skilles“, Marguerite Gautier i „Kameliedamen“, Bødvild i „Vølund Smed“, Zaza, Tora Parsberg i „Povl Lange og Tora Parsberg“, Helene Bording i „Under Loven“, Titelrollerne i „Agnes Jordan“, „Gertrud“, „Agnete“ og „Leonarda“, Rebekka i „Rosmersholm“, Hilde i „Bygmester Solness“, Elisabeth i „Marie Stuart“, Lady Macbeth i „Macbeth“, Ovidia i „Kærlighedens Øjne“, Maja i „Fru Majas Hævn“, Hedda i „Hedda Gabler“, Ragna i „Daglannet“, Jolanthe i „Komedien“, Fru Alving i „Gengangere“, Fru Inger i „Fru Inger til Øsiraat“, Grevinden i „Hvor man keder sig“ og Titelrollen i „Hendes gamle Naade“.

PROFESSOR, KOMPONIST AUGUST ENNA, R. af D., DM., er født den 13. Maj 1859 i Nakskov som Søn af Skomager A. A. Enna og Hustru Eline, født Henriksen. Gift 1928 med Anna Eliassen.

Fru Betty Nansen i Bregneby.

Enna stod først i Handelslære og var senere Ekspedient i sin Broders Skotøjsforretning, men hans Hu stod til Musikken, og sin første Undervisning heri fik han af en gammel, halt Skrædder. I 18-Aars Alderen fik han Undervisning hos Musikeren Heinrich Krause, men da han ikke selv havde Klaver, var det smaat bevendt med Lejligheden til at øve sig. I sin Fritid dyrkede han Violinspillet og naede heri snart saa vidt, at han kunde opgive sin Stilling som Ekspedient og hellige sig Musikken. Han blev Medlem af forskellige Danseorkestre i „Thalia“, „Figaro“ og lignende Steder.

Enna var imidlertid blevet Dirigent i forskellige dramatiske Foreninger, og Lysten til at komponere vaagnede i ham. I Foreninger fik han fremført flere egne Kompositioner som en „Concert-Ouverture“, en „Adagio“ og en „Romance for Violin“ og „Valses brillantes“. I 1881 kom Operetten „En Idyl“, i 1882 Sangene til et Lystspil „Qui pro quo“ og derpaa Operetten „En Landsbyhistorie“, som fik sin første Opførelse paa Frederiksberg Teater i 1883 og derefter opførtes paa mange Provinsteatre. Samtidig hermed tog Enna Undervisning i Violinspil hos Schjørring og i Musikteori hos Organist Rasmussen. Han fik saa Tilbud som Violinist i Stads-Orkestret i Bjørneborg i Finland, men Opholdet her varede ikke længe. Enna rejste nu med et Musikkapel i Sverrig, men allerede i Sæsonen 1883—84 er han atter i Danmark som Dirigent i Werners Skuespillerselskab.

I 1884 skrev Enna Operetten „Areta“, der blev indleveret til Dagmarteatret, men ikke antaget, og Operaen „Agleja“, der indleveredes til Det kongelige Teater, men ikke antoges. Paa dette Tidspunkt fik Komponisten flere Overturer spillet under Georg Lumbye i „National“s Koncertsal, og den 28. Maj 1886 opførtes en „Suite“ i Koncertsalen i Tivoli. I 1889 skrev Enna Operaen „Heksen“, og hermed begynder den Del af August Ennas Komponistvirksomhed, som har gjort ham bekendt i hele Europa. „Heksen“ blev opført første Gang den 24. Januar 1892 paa det kongelige Teater. Uden for Danmark havde „Heksen“ sin Førsteopførelse i Prag, derpaa i Magdeburg og den 13. Januar 1893 opførtes den i Berlin. Derefter fulgte en lang Række Opførelser i mange andre tyske Byer, i Østrig, Rusland, Holland, Belgien og Sverrig, og overalt blev Successen fastslaaet.

Den 7. Februar 1894 havde Ennas næste Opera „Cleopatra“ sin Førsteopførelse paa Det kongelige Teater, og denne Opera er senere opført i: Amsterdam, Antwerpen, Louvain, Rotterdam, Haag, Hamborg, Köln, Breslau, Riga, Zürich, Berlin og flere andre Steder.

August Enna udnævntes til Professor i 1908, blev Ridder af Dannebrog i 1917 og Dannebrogsmænd i 1934.

Professoren har udført følgende Kompositiner: Operetterne: „En Landsbyhistorie“ (1880), „Arcta“ (1882) og „Børnene fra Santa Fe“ (1918). Operaerne: „Agleja“ (1884), „Heksen“ (1889), „Kleopatra“ (1893), „Aucassin og Nicolette“ (1895), „Pigen med Svovlstikkerne“ (1897), „Lamia“ (1899), „Prinsessen paa Ærten“ (1900), „Ung Elskov“ (1902), „Nattergalen“ (1910), „Gloria Arsena“ (1913) og „Komedianten“ (1917), „Don Juan i Marana“ (1922), „Afrodites Præstinde“ (1925), Sangspillene: „Yduns Æbler“ og „Bellmann“, Musik til „Halfred Vanraadeskjald“, Balletterne: „Hyrdinden og Skorstensfejeren“ og „Sancta Cæcilies Guldsko“. Desuden Korværket „Historien om en Moder“ (1904), „Märchen“, „Symfoniske Bilder“, „H. C. Andersen“, „Eine Festouverture“ (1905), en Violinkoncert, Klaverstykker, Sange og 2 Symfonier, Musiken

A. ENNA
Professor.

til Strindber „Kronbruden“ (1913), Pantomimerne: „Der verlorene Kopf“ (1914) og „Elskovs Guld“ (1915), „Nye Sange“ (1916), Balletpantomimen „Kysset“ (1924), „Nye Sange“, „Klaver og Violin-Kompositioner“ (1927), Balletten „Tolv med Posten“ (1929) og Symfoni i E-Dur (1929).

KAMMERSANGER VILHELM HEROLD, R. af D. Dim., FM. i Guld, Gr. Fr. 4, Pr. Kr. 4, S. A. 3, Sch. L. K. u. W. S. V. 3, S. M. pro litt. & art., W. M. f. K. u. W. er født den 19. Marts 1865 i Hasle paa Bornholm som Søn af Bagermester Herold. Gift med Magdalene Rosenørn, født von Gersdorff.

Herold arbejdede først i Faderens Bageri, men ansattes senere som Kontorist paa Byfogedkontoret i Hasle. Efter Faderens Død kom han paa Jellinge Seminarium og tog herfra Skolelærereksamen i 1886 og virkede derefter som Kommunelærer i København indtil 1889. Han vaklede nu mellem at blive Skuespiller eller Digter, men valgte at gaa Sangervejen. Herold fik sin første Sangundervisning hos Peter Jerndorff, men fik senere L. Rosenfeld til Lærer og afsluttede sin Uddannelse i Paris. Den 10. Februar 1893 debuterede han paa Det kgl. Teater som Faust i Gounods Opera af samme Navn og gjorde straks Lykke. Han fastansattes samme Aar ved Operaen, hvor han forblev til 1903, medens han fra 1903—15 kun optraadte som Gæst. I 1901 udnævntes han til kgl. Kammersanger. Han blev fejret paa de største Operascener i Udlandet og optraadte paa Verdensudstillingen i Chicago 1893, senere ved Gæstespil i Covent Garden i London, paa den kejserlige Opera i Berlin, i Prag, i Dresden og fl. Steder. Optraadte i Sæsonen 1910—11 paa Dagmar-teatret, tog sin Afsked paa sin 50-aarige Fødselsdag den 19. Marts 1915. Var Operadirektør ved Det kgl. Teater fra 1922—24, derefter Leder af Teatrets Operaskole.

Foruden Sangen dyrker Herold flere andre Talenter, nemlig Malerkunst og Billedhuggerkunst, og navnlig i den sidste er han en udpræget Mester. Herold udstillede første Gang 1906 (en Portrætbuste, der købtes af Statens Museum for Kunst).

Kammersangeren har udført følgende Hovedroller: Don José i „Carmen“, Canio i „Bajadser“, Turiddu i „Paa Sicilien“, Aladdin, Werther, Vifandaka, David i „Saul og David“, Lohengrin, Walther i „Mestersangerne“, Rodolphe i „Boheme“, Kong Erik i „Drot og Marsk“, Pedro i „Dalen“, Kongen i „Konge for en Dag“, Evangelieemanden, „Fra Diavolo“.

Herold som Lohengrin.

V. HEROLD
Kgl. Kammersanger.

Gennem mere end 20 Aar var Herold vor Operas prægtige Tenor og saa straalende en Kunstner, at Glansen fra hans store Dage endnu lyser i Mindet. Et Væld af Operaens betydeligste Skikkelser har han givet Liv, og Effertiden vil bevare Mindet herom. Da Herold forlod Operaen, blev der en „tom Plads“.

Jørgen Bendix som Scarpia i Tosca.

HOFOPERASANGER JØRGEN BENDIX, Cavalliere delle Corona d'Italia, er født den 27. Juli 1892 som Søn af Gros-serer William Bendix og Hustru Agnete, født Zøylner. Gift 1922 med Emma von Domsitz, Datter af Excellence Michael von Domsitz.

Først af alt maa man fastslaa, at Hofoperasanger Jørgen Bendix er een af de danske, som har gjort sit Fædreland Ære i Udlandet. Overalt, hvor Bendix har sunget, i Tyskland, Italien, England og De forenede Stater, har der altid i Kritikken været fremhævet, at Jørgen Bendix er dansk. Det bør samtidig fremhæves, at Kunstneren er den eneste danske Baryton, der har opnaaet Verdensry.

Jørgen Bendix har faaet sin første Sanguddannelse paa det kongelige Musikkonservatorium i Berlin i Aarene 1911—13, hvorpaa han rejste til Milano, hvor han studerede hos

den berømte Sangpædagog, Commendatore F. Spetrino. Bendix rejste derefter hjem til København for at give en Debutkoncert, som fandt Sted den 29. September 1913 i Koncertpalæet. Umiddelbart herefter foretog Bendix en Koncertrejse i Skandinavien.

Jørgen Bendix blev nu engageret til Hofteatret i Stuttgart, hvor han var fra 1916—18, i dette Tidsrum har han sunget som Gæst paa Operaerne i München og Dresden samt paa Operaen San Carlo i Lissabon og har desuden givet Koncerter i de fleste større tyske Byer.

Hofoperasangeren har som Gæst sunget paa Det kongelige Teater i København i Operaen „Eugen Onegin“ og har ligeledes givet Gæstespil paa den finske Opera i Helsingfors. Endvidere har Bendix sunget paa Manhattan-Operaen i New York, paa Operaerne i Washington og Boston samt i flere andre Byer i U. S. A.

Ogsaa i England har Kunstneren sunget ved en Række Koncerter, saaledes som Solist ved The Royal Philharmoni Societys, ved Sir Henry Woods Promenadekoncerter og ved Halle Koncerter i Manchester. Endvidere i Belfast og Glasgow. Desuden har Bendix sunget i Wiener Tonekünstlerverein. I Foraaret 1934 sang Bendix ved den store „Schupo“ Koncert i Konservatoriets Sal i Berlin. I Radioen har Jørgen Bendix sunget i München, Berlin, Leipzig og Amerika.

Da det italienske Facistparti i 1932 fejrede Tiaarsdagen for Marchen mod Rom, sang Jørgen Bendix ved den store Festkoncert, som fandt Sted. Efter Koncerten modtog Bendix Mussolinis Portræt med

J. BENDIX
Hofoperasanger.

egenhændig Dedikation og kort Tid derefter Ridderkorset af den italienske Kroneorden af den italienske Konge.

Læser man Udlandets Kritiker igennem, forstaar man, at Bendix er en Sanger og Kunstner af stort Format, som Udlandet har givet den Plads blandt de allerførste, som rettelig tilkommer ham.

KAMMERSANGER, SCENEINSTRUKTØR POUL WIEDEMANN, R. af D., F. O. J. P., er født den 9. April 1890 som Søn af Grosserer J. Wiedemann og Hustru Anna, født Jørgensen. Gift 1915 med Dit Kampmann.

Student 1908, cand. phil. 1909, gennemgaaet Musikkonservatoriet fra 1908–11, Elev af V. Lincke, af Jean og Edouard de Reszke, Paris 1912–13, af Raymond von Zurmühlen, London 1920 og af Ingenius Bentzar, København fra 1929–30. Debut paa Det kgl. Teater 29. April 1915, udnævnt til kgl. Kammer-sanger 1931.

Gæstespil paa La Monnaie i Bryssel Marts, April og Maj 1924, i Stockholm Maj 1927 og Januar 1928, i Lübeck September 1927 og i Bayreuth Sommeren 1928.

Kammersangeren har gennem 20 Aar været knyttet til vor Opera og der udført et betydeligt Antal Roller. Hans Stemme har altid været skattet af vort Operapublikum, og Publikum har tit haft Lejlighed til at glæde sig over den i Radioen.

Kammersangeren har udført følgende Hovedroller: Parsifal, Lenski i „Eugen Onegin“, Cavaradossi i „Tosca“, Kong Erik i „Drot og Marsk“, Leander i „Maskerade“, Herodes i „Salome“, Samson i „Samson og Dalila“, Florestan i „Fidelio“, Ujarak i „Kaddara“, Siegmund i „Valkyrien“, Canio i „Bajadser“, Don Jose i „Carmen“, Den lille Marat, Tristan i „Tristan og Isolde“, Pedro i „Dalen“, Fyrst Schuiskij i „Boris Godounow“, Papageno i „Tryllefløjten“, Rodolphe i „Boheme“, Pelleas i „Pelleas og Melisande“, Stepan i „Stepan“, Cortitz Ulfeldt i „Leonora Christina“, Othello i „Othello“, Turiddo i „Cavalleria rusticana“, Mester Corfitz i „Stærstikkeren“, Tannhäuser i „Tannhäuser“, Jean i „Jeanettes Bryllup“, Don Juan i „Anathema“, Kejseren i „Kejserens nye Klæder“, Jonathan i „Saul og David“, Gwynplaine i „Komedianter“, Siegfred i „Siegfred“, Narren i „Moderen“. Vaudevilleroller, Holbergroller samt Bjørn i Balletten „Valkyrien“.

Har sammen med Kaj Friis-Møller oversat Pelleas og Melisander til Det kgl. Teater.

Poul Wiedemann og Else Brems i Orfeus i Underverdenen.

P. WEIDEMANN
Kammersanger.

Medlem af Skuespillerforeningens Bestyrelse fra 1927, Formand for Den danske Richard Wagner Forening fra 1928, Medlem af Bestyrelsen for Solistforeningen af 1921, siden 1933, Lærer ved Det kgl. Musikkonservatorium siden 1934.

Per Biørn i Mestersangerne.

Kunstneren har udført et betydeligt Antal Hovedroller indenfor vor Opera, og vi skal heraf fremhæve: Marsk Stig i „Drot og Marsk“, Wotan i „Valkyrien“, Jagt i „Othello“, Jochanan i „Salome“, Wilhelm Tell m. m. fl.

Kammersangeren har oversat flere Stykker til Brug for Det kongelige Teater.

I en Aarrække var Per Biørn Formand for Sangernes og Skuespillernes Organisation paa Det kongelige Teater.

Foruden i Operaen har Publikum haft Lejlighed til at høre Kammersangeren ved Koncerter og i Radioen.

KAMMERSANGER PER BIØRN, R. af D., er født den 31. Marts 1887 i Vordingborg som Søn af Købmand og Bankdirektør Victor Biørn og Hustru Agathe, født Staal. Gift 1914 med Esther Lillie.

Student fra Herluf Holm Skole og Opdragelsesanstalt 1906, sfunderede Sang hos Valdemar Lincke, København, Madame Trebic, Berlin, og Fernando di Lucia, Neapel.

Per Biørns Debut fandt ikke Sted i Danmark, men paa Hofoperaen i Berlin. Her optraadte han den 9. November 1913 som Faderen i La Traviata. Han var derefter knyttet til Operaen i New York fra 1914—15 og til Hamborgs Opera fra 1915—16 og sang ved Operaen i Düsseldorf fra 1916—17. Operasangeren optraadte første Gang paa Det kgl. Teater i København Oktober 1917 som Telramund i Lohengrin.

Per Biørn er nu knyttet til Det kgl. Teater, hvor han har udført et betydeligt Antal Roller. Han udnævntes i 1934 til kgl. Kammersanger.

PER BIØRN
Kammersanger.

OPERASANGER MARIUS JACOBSEN, er født den 14. December 1894 i Heilskov ved Skive som Søn af Husmand Mathias Jacobsen og Hustru Marie, født Laub. Gift 1920 med Ingeborg Andersson.

Kom til København i 1896, stod i Malerlære hos Chr. Lysgaard i København fra 1909—14, tilkendt Broncemedalje for Udførelsen af Svendestykket. Videre Uddannelse

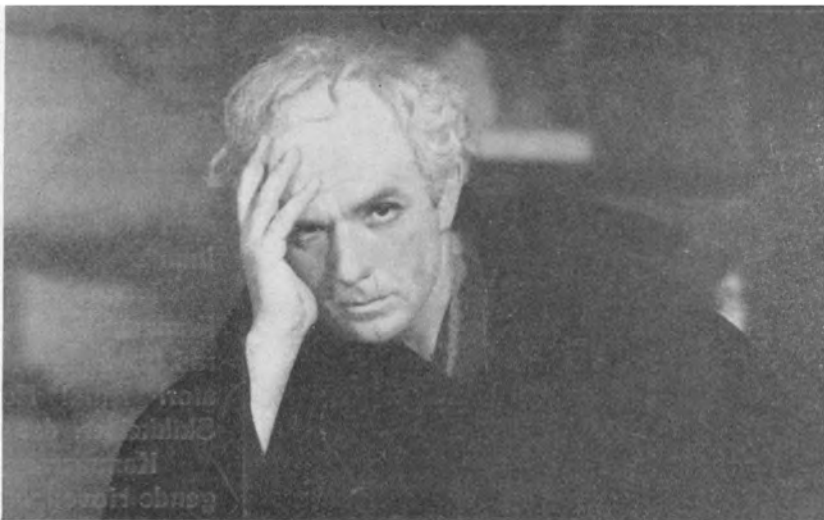
paa Teknisk Skole og paa Malerskole, beskæftiget ved Malerfaget indtil 1924, studerede samtidig Sang, debuterede 19. November 1926 som Rudolphe i „Boheme“, ansat ved Det kgl. Teater siden 1927.

I den Tid, Opera-sangeren har været knyttet til vor Opera, har han udført et betydeligt Antal Roller og skabt sig en sikker Position og et stort Publikum.

Kunstneren har udført følgende Hovedroller: Faust, Hertugen i „Rigoletto“, Turiddo i „Cavalleria rusticana“, Hertug Leopold i „Jødinden“, Hoffmann i „Hoffmanns Eventyr“, Alfred i „La Traviata“, Des Grieux i „Manon Lescau“, Don Carlos i „Don Carlos“, Alfred i „Flagermusen“, Hans i „Den solgte Brud“, Don Jose i „Carmen“, Grev Rene i „Fete galante“, Leander i „Maskarade“, Prins Orlofsky i „Flagermusen“, Pinkerton i „Madame Butterfly“, Lenski i „Eugen Onegin“, Fra Diavolo i „Fra Diavolo“, Tenpan i „Falstaff“, Damon i „Majdronningen“, Orfeus i „Orfeus i Underverdenen“ og David i „Saul og David“.

Foruden ved Operaen har Opera-sanger Marius Jacobsen været en skattet og tit benyttet Kunstner ved Koncerter og i Radioen.

Elev af kgl. Kammersangerinde Fru Keller og Devilliers i Paris, debuterede paa Det kgl. Teater den 28. November 1894 som Nattens Dronning i „Tryllefløjten“, 1896 paa Turné i Norge sammen med Fru Oda Nielsen og Chr. Zangenberg, 1899

Marius Jacobsen som „Faust“.

Marius Jacobsen som Don Jose i „Carmen“.

KAMMERSANGERINDE IDA MØLLER, Ingenio et Arti, er født den 2. Juli i Hull som Datter af Kontorchef i D. F. D. S. Møller og Hustru, født Watson.

Elev af kgl. Kammersangerinde Fru Keller og Devilliers i Paris, debuterede

paa Det kgl. Teater den 28. November 1894 som Nattens Dronning i „Tryllefløjten“, 1896 paa Turné i Norge sammen med Fru Oda Nielsen og Chr. Zangenberg, 1899

Ida Møller i „Carmen“.

i „Konge for en Dag“, Zerline i „Fra Diavolo“, Martha i „Evangeliiemanden“, Javotte i „Kongen har sagt det“, Feltmarskalinden i „Rosenkavaleren“, Mimi og Musette i „Boheme“, Philine i „Mignon“, Grevinden i „Figaros Bryllup“, Venus i „Tannhäuser“, Skovfuglen, Siegfred, 1ste Rhindatter i „Rhinguldet og Ragnarok“.

Ida Møller har ligeledes været en hyppig benyttet Kraft ved vore Koncerter. Hun har sunget Elverkongens Datter i „Elverskud“, Sopranen i Beethovens 9'de Symfoni, deltaget i Det kgl. Teaters Paaskekoncerter i Frue Kirke, sunget i Cæcilieforeningen og i Musikforeningen, optraadt i Tivolis Koncertsal og berejst de fleste større danske Provinsbyer og der deltaget i Kirkekoncerter, bl. a. i Roskilde, Aarhus og Viborg.

Optræden i Stockholm og i forskellige norske Byer, Sangerinde ved Dagmar-teatret fra 1910—13, atter ved Det kgl. Teater 1913, sidste Optræden 30. Maj 1926, Gæsteoptræden ved Teatret 1929, har sunget som Gæst paa Kungl. Operaen i Stockholm som Zerlina i „Don Juan“.

Igennem en lang Aarrække hørte Kammersangerinden til den danske Operas bærende Kræfter og udførte her et stort Antal Hovedpartier og skabte Skikkelser, der vil huskes længe.

Kammersangerinden har udført følgende Hovedpartier: Vilhelmine i „Ungdom og Galskab“, Lakme, Anna i „Hans Heiling“, Siebel i „Faust“, Margarethe i „Faust“, Regisse i „Eyredike“, Liden Kirsten, Leila i „Perlefiskerne“, Eros i „Orpheus“, Blonde i „Bortførelsen fra Seraillet“, Zerlina i „Don Juan“, Susanne i „Figaros Bryllup“, Aase i „Drot og Marsk“, Nemea

IDA MØLLER
Kammersangerinde.

JOHANNE BRUN
Kammersangerinde.

KAMMERSANGERINDE JOHANNE BRUN er født den 23. August i København som Datter af Repræsentant Lorenz Prieme og Hustru Johanne, født Hendriksen. Gift 1894 med Operasanger Frederik Brun.

Fru Brun var fra 1881 til 1894 ansat ved den kgl. Ballet, men lod sig samtidig uddanne i Sang af sin Mand og debuterede i 1896 som Nattens Dronning. I Aarenes Løb gik Fruen over til at blive Wagnersangerinde og var knyttet til Det kgl. Teater indtil 1916, da Kammersangerinden, utilfreds med Forholdene, forlod dette. Fruen var nu i 10 Aar knyttet til tyske Operascener, først 7 Aar ved städtische Oper i Nürnberg og derefter i Aachen og Danzig. Under

sit Ophold i Tyskland har Fru Johanne Brun udført et stort Antal Wagnerroller og vundet sig et stort Navn som Wagnersangerinde. I 1926 tog Kammersangerinden tilbage til Danmark, og da vor Opera ikke kunde tilbyde Fruen et passende Engagement, søgte hun og fik en Klasselotterikollektion. Kunstnerinden har udført følgende Hovedpartier: Brünhilde i „Valkyrien“, Brünhilde i „Siegfried“, Brünhilde i „Ragnarok“, Isolde, Elsa i „Lohengrin“, Elisabeth i „Tannhäuser“, Philine i „Mignon“, Donna Anna i „Don Juan“, Margrethe i „Faust“, Rosine i „Barberen i Sevilla“, Senta i „Den flyvende Hollænder“, Elektra og Ariadne af Richard Strauss, Fidelio, Norma og mange andre. Desuden har Kammersangerinden udført et betydeligt Antal mindre Roller.

Johanne Brun som „Brünhilde“.

Ingeborg Steffensen i „Lohengrin“.

KAMMERSANGERINDE INGEBORG STEFFENSEN, Ingenio et Arti, er født den 4. Juni som Datter af Overværkfører William Steffensen og Hustru Emma, født Weitemeyer. Gift med kgl. Koncertmester Peder Lynged.

Elev af kgl. Kammersangerinde Sophie Keller og af Borghild Langgaard. Debutkoncert 1909, Debut paa Det kgl. Teater som Anna i Jægerbruden 1915, ved Det kgl. Teater fra 1919, udnævnt til Kgl. Kammersangerinde 1931. Gæsteoptræden i Berlin, Hamborg, Hannover, Stockholm og Oslo, Koncertrejser til Wien, Norge, Sverrig, Finland og Tyskland.

Kammersangerinden har i de 15 Aar, hun har været knyttet til vor Opera, været en stærkt benyttet Kraft og udført et betydeligt Antal Roller og hørt til Operaens store Navne.

Kammersangerinden har udført følgende Hovedroller: Magdalena i „Mestersangerne i Nürnberg, Fricka i „Valkyrien“, Brangune i „Tristan og Isolde“, Ortrud i „Lohengrin“, Rhindatter i „Rhinguldet“, Carmen i „Carmen“, Tatjana i „Eugen Onegin“, Santuzza i „Cavalleria rusticana“, Dalila, Zuzuki i „Madame Butterfly“, Elisabeth og Prinsesse Eboli i „Don Carlos“, Amneris i „Aida“, Azuema i „Trubaduren“, Martha i „Dalen“, Orfeus, Judith m. m. Fru Ingeborg Steffensen har iøvrigt medvirket ved talrige af vore større Koncerter, og i Radioen har Publikum jævnlig Lejlighed til at høre Kammersangerindens Stemme.

INGB. STEFFENSEN
Kammersangerinde.

Lilly Lamprecht i „Madame Butterfly“.

Hovedroller: Liden Kirsten, Butterfly, Salome, Mignon, Mimi i „Boheme“, Rosina i „Barberen i Sevilla“, Margrethe i „Faust“, Aase i „Drot og Marsk“, Anuna i „Kaddara“, Marcelina i „Fidelio“, Sophie i „Rosenkavalleren“, Susanne i „Susannes Hemmelighed“, Micaela i „Carmen“, Marie i „Venezias Nat“, Nedda i „Bajadser“, Gemmy i „Vilhelm Tell“, Louise, Lola i „Cavalleria rusticana“, Eurydike og Eros i „Orpheus og Eurydike“, Cherubino i „Figaros Bryllup“, Feodor i „Boris Godunow, Dorabella i „Cosi van tutte“, Papagena i „Tryllefløjten“, Antonia i „Hoffmanns Eventyr“, Manon i „Manon Lescaut“.

KAMMERSANGERINDE LILLY LAMPRECHT er født den 11. November i Hillerød som Datter af Apoteker J. L. Camradt og Hustru Charlotte, født Kruuse.

Uddannet af Elisabeth Dons og og Holger Hoffmann samt paa Det kgl. Teaters Opera- og Skuespils-skole. Debut som Liden Kirsten 23. April 1911, udnævnt til kgl. Kammersangerinde 1922. Har sunget som Gæst paa Operaerne i Oslo og Stockholm.

I de 20 Aar Kammersangerinden var knyttet til vor Opera, havde dennes Publikum ofte Lejlighed til at høre hende i en Række betydende Roller, og Folk, der ikke kom i Operaen, har kunnet glæde sig over Fru Lamprechts Sang, dels ved mange af vore Koncerter, dels igennem Radioen.

Kammersangerinden har udført følgende Ho-

LILLY LAMPRECHT
Kammersangerinde.

OPERASANGERINDE, FRK. LILLI HOFFMANN er uddannet i Sang hos Professor Bielefeld, Operasanger Vald. Lincke, Kammer-sangerinde Ellen Gulbrandson og hos Professor Jean Luria.

Den 29. Januar 1913 debuterede Frk. Hoffmann paa Det kongelige Teater som Marta i Operaen „Dalen“ og sang dette Parti ved syv Opførelser, senere sang Frøkenen Partiet som Donna Anna i „Don Juan“.

Da Professor Victor Bendix arrangerede en Række Operaforestillinger paa Det ny Teater, sang Frk. Hoffmann Prinsesse Eboli i „Don Carlos“, som fik ni Opførelser, og da der under Carl Nielsens Ledelse opførtes Operaer paa Fri-luftsteatret i Dyrehaven, sang hun Moderen i „Elverskud“ og Fru Malfred i „Liden Kirsten“.

Frk. Hoffman har endvidere sunget i Tivolis Koncertsal, i Musiksamfundet og Musikforeningen.

Derefter gik Operasangerinden paa Gæsterejse i Sverige, hvor hun i Malmø og Helsingborg sang Leonora i „Trubaduren“ sammen med Madame Charles Cahier som Azucena og Lauritz Melchior som Grev Luna. I Sæsonen 1922—23 gæstede Frk. Hoffmann den danske Provins med Den danske Operatourné under Ledelse af Operasanger Holger Hansen.

Da det altid havde været Frøken Hoffmanns Ønske og Maal at synge de store Partier i Wagners Operaer, rejste hun i 1925 til Tyskland og sang ved en Koncert i Richard Wagner-Verband Deutscher Frauen i Berlin. Efter denne Koncert og efter at have sunget for Professor Max von Schillings, blev Frk. Hoffmann engageret til at synge ved Wagner-Festspillene i Bayreuth. Derfra engageredes hun til Operaen i Bremerhaven, hvor hun var i 2 Aar og gjorde stor Lykke. Fra Bremerhaven gik Frk. til Operaen i Erfurt og derfra til Operaen til Gørlitz, hvor Frk. Hoffmann sang i Sæsonen 1930—31. I samme Sæson blev hun for anden Gang kaldt til Bayreuth for at synge i „Valkyrien“. Under sit Ophold i Tyskland har Frøken Hoffmann optraadt som Gæst paa flere tyske Operascener samt i Zürich.

Med sin skønne Stemme, sin statelige Skikkelse og sit udprægede dramatiske Talent har Frøken Hoffmann udviklet sig til Wagnerfortolker, hvis Ydelser i enhver Retning staar paa Højde med det bedste. Overalt, hvor hun har sunget Hovedpartier, har Kritikken været straalende. Af de store Partier, som Frk. Hoffmann har sunget,

Lilli Hoffmann som „Fidelio“.

Lilli Hoffmann som Isolde.

kan nævnes følgende: Isolde i „Tristan og Isolde“, Senta i „Den flyvende Hollænder“, Venus i „Tannhäuser“, Fricka i „Rhinguldet“, Brynhilde i „Valkyrien“ samt Ortrud i „Lohengrin“, alle Wagneroperaer. Desuden i følgende Operaer: Leonora i „Fidelio“, Rezia i „Oberon“. Recha i „Jødinden“, Menandra i Operaen af samme Navn, endvidere Hovedpartierne i „Cavalleria rusticana“, „Aida“, „Undine“, „Tosca“, „Carmen“ og den moderne Opera „Johnny spielt auf“.

Samtidig med, at Kritikken roser Frk. Hoffmanns store, skønne, omhyggeligt skolede Stemme, fremhæves hendes udtryksfulde og højt dramatiske Sang og Spil. At Frøken Hoffmann ogsaa magter andre Opgaver end Wagner, ser man af ovennævnte Repertoire. Vi skal lige kort her anføre et Uddrag af en Kritik efter Opførelsen af „Fidelio“ paa Operaen i Bremerhaven: „Frøken Lilli Hoffmann sang Titelrollen. Der udstraalet en egenartet Kraft fra denne Dame, som med hele sin Sjæl gav Liv til den trofaste Hustru. Udførelsen af det sanglige var aldeles fremragende. Hun mestrede det svære Parti overlegent, og hendes Stemme havde en varm og skøn Klang baade i Sang, Dialog og Recitativ. I det hele taget viste hun en fin musikalsk Forstaaelse, det var intet Teater, alt var ægte“.

Ely Hjalmar som Pagen i „Figaros Bryllup“.

OPERASANGERINDE ELY ELISABETH HJALMAR er født den 24. December som Datter af Bankfuldmægtig J. C. Jensen Terp og Hustru Elisabeth, født Jensen. Gift med Løjtnant Axel Hjalmar.

Elev paa Det kgl. Musikkonservatorium, uddannet privat hos Vald. Linche og senere hos Ellen Gulbrandsen, foretog derefter Studierejser til Tyskland, Frankrig og Italien. Debuterede paa Det kgl. Teater den 2. Maj 1921 som Rosenkavaleren i Operaen af samme Navn.

Fru Ely Hjalmar har siden da jævnlig været benyttet af vor Opera, og det er ikke faa Roller, Fruen har udført og glædet Operapublikummet med. Af Hovedroller skal vi nævne: Carmen i „Carmen“, Pagen i „Figaros Bryllup“, Nicolas i „Hoffmanns Eventyr“, Venus i Pariserudgaven af „Tannhäuser“, Brangune i „Tristan

ELY HJALMAR
Operasangerinde.

og Isolde“, Prinsesse Eboli i „Don Carlos“, Brynhilde i „Siegfried“, Brynhilde i „Valkyrien“, Ortrud i „Lohengrin“, Magdalene i „Mestersangerne i Nürnberg“, Emilia i „Othello“, Amneris i „Aida“, Santuzza i „Cavalleria rusticana“, Magdalene i „Rigoletto“, Siebel i „Faust“ m. fl.

Operasangerinden har givet mange Koncerter saavel i Danmark som i Sverrig og har sunget i alle Bachs og Händels Oratorier.

OPERASANGERINDE FRU MARY ALICE TERP er Datter af Malermester E. C. H. Petersen og Hustru Mariane, født Christensen. Gift 1922 med Overlæge Holger Terp.

Fruen har gennemgaaet Det kgl. Teaters Operaskole og er uddannet i Sang hos Kammersangerinde Emilie Ulrich, Madame Charles Cahier og Fru Helga Weeke.

I flere Sæsoner var Fru Therp knyttet til Friluftsteatret og i en enkelt Sæson til Scala, og da Holger Prehn i 1927 startede Opera comique paa Fønixteatret kom Fru Therp hertil.

I Provinsen har Fru Therp optraadt ved mange Lejligheder, først med Professor Enna i „Den lille Pige med Svovlstikkerne“, senere med Fru Gerda Christophersen i mange af de senere Aars Operette-successer. Ved H. C. Andersen Festspillene i Odense spillede Operasangerinden Jenny Lind.

Desuden har Fru Therp sammen med Kammersanger Per Bjørn mere end 100 Gange over hele Landet opført et lille Sangspil „En Time i Sang“, der af Carl Gandrup er skrevet og tilrettelagt for disse to Kunstnere. I Sangspillet er mange gamle, kendte og skattede danske Sange tilligemed flere af de mest kendte Operaarier kædede saaledes sammen, at naar Stykket er til Ende, har Publikum faaet et meget afvekslende og underholdende Koncertprogram foredraget i Handlingens Løb,

Paa Foranledning af og med Støtte af Undervisningsministeriet blev der i 1930 arrangeret en Tourné til Island med de to Kunstnere i dette Sangspil for at give Islænderne Lejlighed til at høre de gamle, danske Sange. Paa Vejen til Island opførtes Sangspillet i Oslo i selve Universitetets Aula i Overværelse af Kong Haakon. Sangspillet opførtes paa Færøerne og Island 10 Gange og var en stor Succes.

Fru Therp har tillige sunget ved talrige Koncerter og været meget benyttet i Radioen. Paa Det kongelige Teater har Operasangerinden i Aarens Løb sunget følgende Partier: Aase i „Drot og Marsk“, Jan i „Stærstikkeren“, Nedda i „Bajadser“, Venus i Tannhäuser, Hofdamen i „Kejserens nye Klæder“, Antoine i „Hoffmanns Eventyr“, Agathe i „Jægerbruden“, Grevinden i „Figaros Bryllup“, Rosalinde i „Flagermusen“, Donna Elvira i „Don Juan“, Eurydike i „Orfeus i Underverdenen“.

Med Udgangen af Sæsonen 1933—34 forlod Fru Therp efter eget Ønske Det kongelige Teater og knyttedes til Det nye Teater, hvor Fruen optraadte i den store Operette af Poul Abraham „Bal paa Savoy“.

Fru Therp som Donna Elvira i „Don Juan .

M. A. THERP
Operasangerinde.

Sven Åge Larsen som „Clown“.

BALLETINSTRUKTØR OG DANCER SVEN ÅGE LARSEN, F. O. A., er født den 21. August 1899.

Kom 6 Aar gammel til Det kgl. Teaters Balletskole og udnævntes 18 Aar gammel til Danser ved Den kgl. Ballet, gennemgik samtidig Det kongelige Teaters Skuespillerskole og debuterede 20 Aar gammel som Solodanser og Skuespiller paa Det kgl. Teater. Debutten ved Balletten var Hovedpartiet i „Kermessen i Brügge“, og i Skuespillet debuterede Sven Åge Larsen som Narren i „Moderen“. Virkede som Balletmester og Solodanser ved Tivoli-Revyerne hos Direktør Hilmar Clausen, i Sommeren 1923—24 paa „Tivoli Sommerteater“.

Tog Afsked fra Det kongelige Teater i 1926 og rejste til Paris og studerede paa Den store Opera i 1 Aar. Efter at have danset hos den verdensberømte Danser Fokin dansede Sven Åge Larsen paa dennes Opfordring Titelpartiet i Strawinskys Ballet „Pe-

truscka“, der iscenesattes af Fokin og dirigeredes af Igor Strawinsky.

Rejste derefter til U. S. A. og blev engageret til „The Fokin Ballet“ og var der i 1/2 Aar, blev da ansat som Instruktør og Førstedanser ved „The Gavrilow Ballet“ paa Broadway. Nu flyttede Kunstneren til „The Chicago Civic Opera“ og var der Lærer og Førstedanser.

Da Adam Poulsen i 1930 var Direktør for Det kongelige Teater kom Sven Larsen til Danmark for at forhandle med ham om et Engament ved Teatret, men da der ikke opnaaedes Enighed, rejste Balletdanseren tilbage til sin gamle Stilling ved Operaen i Chicago og var der i 4 Sæsoner.

I 1931 kom Sven Åge Larsen igen til Danmark og dannede med Redaktør Frithiof Rolsted og tidligere Balletmester Kaj Smith, Danserinden Gertrud Jensen og Pianisten Ole Willumsen Ballettruppen „De tre fra Det kongelige og Ole Willumsen“. Denne opløstes i Januar 1934 efter at have danset i hele Danmark, paa Operaen i Stockholm, i Malmø og paa Svenska Teatern i Helsingfors. I 1935 er Balletinstruktøren knyttet til „Oscarsteatern“ i Stockholm, hvor han virker som Balletmester, Instruktør og Danser.

Kunstneren har udført følgende Hovedpartier: Ved Balletten: Viderik i „Et Folkesagn“, Slangetæmmeren i „Lackschmi“, Prinsen i „Svanedammen“, Gentærdet i „L'Amour Sorlier“ m. m. Ved Skuespillet: Vintapperdrengen i „Henrik den 4de“, Arv i „Honnette Ambitation“, Peter i „Eventyr i Rosenborg Have“, Sønnen i „Vort Hjerte“, Tjeneren i „Mirandolina“ m. m.

S. Å. LARSEN
Balletinstruktør.

TEATERDIREKTØR, SCENE-
INSTRUKTØR; SKUESPIL-
LER KAJ MERVILD er født den 14.
August 1895 som Søn af Læge Al-
fred Larsen og Hustru Lea, født
Samson. Gift 1925 med Skuespiller-
inde Inger Bolvig.

Student fra Birkerød Kostskole
1913, cand. phil. 1914, gennemgaaet
Det kgl. Teaters Elevskole samt stu-
deret Teaterteknik, Sceneinstruktion
og Skuespilkunst under flere Ophold
i Tyskland. Har været engageret
ved følgende københavnske Teatre:
Dagmar-teatret, Betty Nansen Teatret,
Tivoli Sommerteater, Fønix Teatret,
Riddersalen og for Tiden Direktør
for Casino.

Har været Sceneinstruktør og
Skuespiller ved de to store Teatre i Pro-
vinsen „Aarhus Teater“ og „Odense
Teater“. Har desuden lejlighedsvis i
Aarene 1915—30 været paa Tournéer
i de danske Provinser hos Direktør-
erne: Ellen Price, Gerda Christopher-
sen, Otto Jacobsen og Axel Illum.

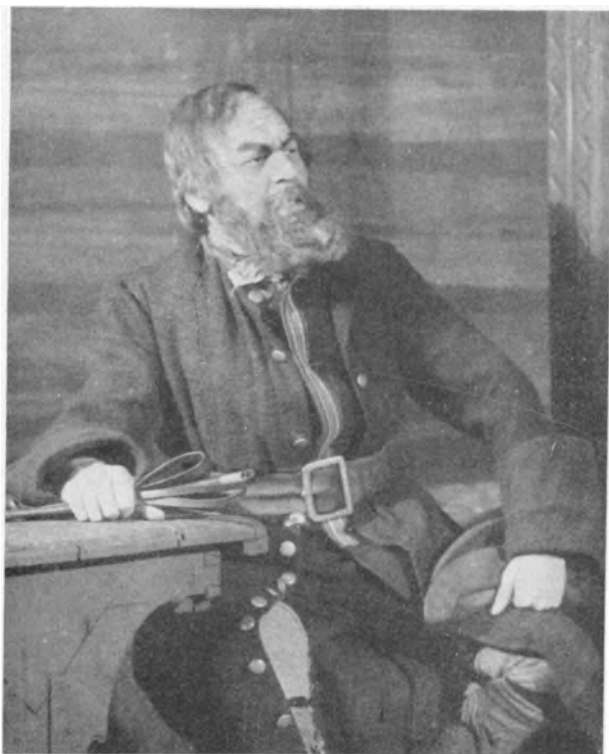
Kunstneren har udført følgende større Roller: Petruchio i „Trold kan tæmmes“,
Titelrollen i Gogols „Revisoren“, Sognefogeden i „Bjerg Eyvind“, Skriverhans i
„Eventyr paa Fodrejsen“, Cromwell i „Kant“, Statsadvokaten i „Mary Dugan“, An-
ker i „Soldaterløjer“, Junker Claus i „Ambrosius“, Peter Gade i
„Som i Ungdommens Vaar“, Direktør Roll i „Sigurd Braa“,
Vandby i „Gulddaasen“, Prokurator Steier i „Syvsoverdag“ samt
en lang Række moderne Karakterroller.

K. MERVILD
Direktør.

Af vigtige Iscenesættelser har Direktør Mervild foretaget:
„Faldgruben“, „En Fallit“, „Hedda Gabler“, „Den kære Familie“,
„Tante Cramers Testamente“, „Ambrosius“, „Patzy“, „Bedre
Folks Børn“, foruden en Række moderne Skuespil og Lystspil
samt Operetterne: „Nitouche“, „Bajaderen“, „Hotel Stadt Lem-
berg“, „Miss Hoock van Holland“, „Corneilles Klokker“, „Uschi“,
„Skaal Gipsy“, „En yndig Pige“ ved Max Hansens første Gæste-
spil i København og nu sidst „Champagnegaloppen“ paa Casino.

Medlem af „Dansk Skuespiller-Forbund“s Bestyrelse i Aarene 1932—34, Medlem
af Dansk Skuespiller-Forbunds Optagelseskommision fra 1934—35.

Kaj Mervild som Sognefogeden i „Bjerg Eyvind“.

SKUESPILLERINDE KAREN CASPERSEN, Ingenio et Arti, er født den 20. August
som Datter af Skuespiller William Kruse og Hustru Augusta, født Krag. Gift
med Ingeniør og Militærflyver Cai Caspersen. I samme Aar Karen Caspersen fødtes,

Karen Caspersen som „Therese Raquin“.

døde hendes Fader, og Moderen giftede sig med Skuespiller Alfred Møller, der opdrog Fru Caspersen. Uddannet hos Holger Hoffmann og Margrethe Cold. Debuterede 1909 paa Nørrebros Teater som „Geniet fra Odsherred“, var derefter ved Nørrebros Teater fra 1909—16, ved Filmen fra 1916—17, ved Dagmar-teatret fra 1917—19, ved Casino fra 1919—20, ved Det lille Teater fra 1920—22, ved Dagmar-teatret fra 1922—23, ved Betty Nansen Teatret fra 1923—24, ved Dagmar-teatret fra 1924—31, ved Folketeatret fra 1931—32, ved Dagmar-teatret fra 1932—34.

Fru Karen Caspersen har udført følgende Hovedroller: Eliza i „Pygmalion“, Agathe i „Den flyvende Kommission“, Emma i „Kunstnerner“, Dora Delaney i „Fannys første Stykke“, Mine Tokkerup i „En Spurv i Tranedans“, Georgette i „Stormløbet“, Amalie i „Advent“, Dolle i „Mennesket spaar“, Elsie i „Gipshelegener“, Annie i „Afskedssouper“, Titelrollen i „Tambour-

majorens Datter“, Kathie i „Hans Højhed“, Nanci i „Oliver Twist“, Titelrollen i „Den skønneste af alle“, Ane i „Geografi og Kærlighed“, Titelrollen i „Kiki“, Frøken i „Paa Frierfødder“, Jaqueline i „Min Frøken Mor“, Loulou i „Min Fader havde Ret“, Gwendolyn i „Bunburry“, Lady Sloans i „Fajance“, Tilly Slowboy i „Faarekyllingen ved Arnen“, Jeanne i „Martine“, Hovedrollerne i: „Min Selskabsdame“, „Lad os skilles“, „Anna Christie“ og „Min polske Kusine“, Fru Allanby i „En Kvinde uden Betydning“, Lissen i „Atter det skilte“, Sarah i „Det sidste Ord“, Maggie Wylie i „Charme“, Camilla Grøn i „Premiere“, Suzanne Verrier i „Socialministeren“, Line i „2×2 er 5“, Maria i „Hellig tre Kongers Aften“, Titelrollen i „Støvlet-Katrine“, Alice i „Kvinden paa 40“, Fru Warren i „Fru Warrens Forretning“, Titelrollen i „Therese Raquin“, Annie i „Komedien paa Slottet“, Marie Willer i „De umyndiges Røst“, Emily i „Den kære Familie“, Cecilie i „Blomsternes Hus“, Millie i „Bedre Folks Børn“, Damen i „Korsikaneren“, Suzy i „Den store A. B. C.“, Isabel i „En lille Tilfældighed“, Majken i „Joe Meng“, Kate Bang i „De gamles Oprør“, Magda Livingstone i „Saadan er Livet“, Amalie i „Kun et Lune“, Frederikke i „Frederikkens Gæstespil“, Vera Verona i „Den store Kærlighed“, Honorine i „Marius“, Titelrollen i „Frøken“, Kirsten Gifte-Knivs i „Den forvandlede Brudgom“, Frøken Tusgaard i „Feriegæsterne“, Paula Clothilde i „Før Solnedgang“, Alice i „Fru September“, Mazie i „Gøglere“, Baronesse Keller i „Natten til d. 17. April“, Fru Leroy-Gomez i „Det svage Køn“, Grace i „Familien Hallam“, Ursula i „Pas paa Malingen“. — I 1934 fejrede Fru Caspersen sit 25-aarige Jubilæum paa Dagmar-teatret, og i den Anledning fik Fruen tildelt Medaillen „Ingenio et Arti“.

K. CASPERSEN
Skuespillerinde.

SKUESPILLER IB CHRISTIAN ALBERT von COTTA SCHÖNBERG er født d. 23. Oktbr. 1902 i København som Søn af cand. pharm. Even Schönberg og Hustru Christiane, født Østrup. Gift 1924 med Inger Lisbeth Hammer, Datter af Lektor Hammer i Aarhus.

Debuterede 17 Aar gammel paa Sønderborg Teater som den gamle Greve i „Herren ser dine Veje“, der fremførtes af Direktør Hölger Rasmussens Selskab den 10. September 1919, turnerede derefter med Direktør Otto Jacobsens Selskab og senere med Direktrice Gerda Christophersens, var Sekretær ved Friluftsteatret 1930, Forretningsfører ved Det ny Teater 1931, Meddirektør ved samme 1934, Skuespiller ved dette Teater siden 1930. Engageret ved Palladium Film fra 1933. Medlem af Bestyrelsen for Akts. Valdemar Skaarup-Film.

Fra Skuespiller Ib Schönbergs Virksomhed ved Det ny Teater erindrer Publikum en lang Række Roller, som Skuespilleren har udført der, og i de senere Aar har han hørt til Teatrets bærende Hovedkræfter.

Sin store Popularitet, og populær er Ib Schönberg i alle Lag af Befolkningen, har han særlig vundet gennem sin Indsats i danske Films. I saa godt som alle danske Films, der er indspillet i de sidste Aar, har Ib Schönberg været medvirkende, og i Lystspil som „Københavnere“, „Ud i den kolde Sne“ og „Provinsen kalder“ har han gjort sit til, at disse er blevet Succes'er.

Ib Schönberg i Filmen „Ud i den kolde Sne“.

RASMUS
CHRISTIANSEN
Skuespiller

SKUESPILLER RASMUS CHRISTIANSEN er født den 23. Maj 1885 i Vejlbj. Gift 1. Gang 1920 med Bianca Larsen Samuel (død 1925), gift 2. Gang 1927 med Inga Fritzsche.

Stod i Maskinlære hos Frichs Eftf. i Aarhus, Elev paa Aarhus Teater, debuterede i Frederikshavn Sommeren 1904 som Sondrup i „Familietvist“, kom samme Aar til Frederiksberg Teater, har senere været ved Det ny Teater og Dagmar-teatret, siden 1925 knyttet til Det kgl. Teater.

Skuespilleren har udført følgende Hovedroller: Johan i „Kærlighed uden Strømper“, Engmose i „Niels Peter Svane“, Ægtemanden i „Rubicon“, Valentin i „Eventyret“, Bill i „Den grønne Elevator“, Celestin-Floridor i Nitouche, Peter Ravn i „En Spurv

i Tranedans“, Vielgeschrey i „Den Stundesløse“, Jørgen Kammertjener i „Ambrosius“, Isidor i „Cesar Girodots Testamente“, Henry i „Den syvende Himmel“, Jeronimus i „Pernilles korte Frøkenstand“, Kresten Madsen i „Genboerne“, Bjørn Olufsen i „Elverhøj“, Corbatcio i „Volpone“, Magister Petronius i „Den Vægelsindede“ m. fl.

Fortolker af Shakespear: Andreas Blegnæb i „Hellig 3 Kongers Aften“, Hyrden i „Livet i Skoven“, Kedelflikkeren i „Trolde kan tæmmes“, Fløjte i „Skærsommernatsdrøm“.

Foruden paa Teatret har Publikum haft rig Lejlighed til at nyde Skuespiller Rasmus Christiansens Kunst i Radion, hvor han er en hyppig Gæst, og i vore Biografteatre, idet han har medvirket ved Indspillingen af mange Film.

Fru Karen Lykkehus i „Alle Mand paa Dæk“.

Da Fru Karen Lykkehus forlod Det kongelige Teaters Elevskole engageredes hun straks til Dagmar-teatret, hvor hun var i 3 Sæsoner, og fra Dagmar-teatret gik Vejen nu til Casino, hvor Fru Lykkehus har optraadt de to sidste Sæsoner.

Af alle de mange Skikkelser, som Karen Lykkehus har givet Liv, skal her særligt nævnes:

Svanhvide i Strindbergs Skuespil af samme Navn, Yvonne i „Den syvende Himmel“, Den unge Pige i „Karneval“, Sonja i „Julestjernen“, Louison i „Den indbildte Syge“, Datteren i „Den elskede Fjende“, Bianca i „Trolde kan tæmmes“, Olga Nagerle i „Forbrydere“, Blenda i „Hans Naades Testamente“, den kvinde-

SKUESPILLERINDE KAREN LYKKEHUS er Datter af Skomagemester Frits Lykkehus og Hustru, født Petersen. Gift 1928 med Grosserer C. C. Henningsen.

Fru Karen Lykkehus begyndte sin sceniske Løbebane med at læse hos Holger Reenberg og blev derefter Elev ved Dagmar-teatret og læste samtidig med Eyvind Johan Svendsen. Den 17. Januar 1923 debuterede Fruen paa Dagmar-teatret som den blinde Pige i „Faarekyllingen ved Arnen“ og engageredes derefter af samme Teater for de to følgende Sæsoner. Fra Dagmar-teatret gik Karen Lykkehus til Det ny Teater, hvor hun ligeledes spillede i to Sæsoner, og nu skete det usædvanlige, at hun lod sig indskrive paa Det kongelige Teaters Elevskole, hvor hun gik i 2 Aar.

Som det kan ses, har Fru Karen Lykkehus faaet en sjælden grundig og omhyggelig Uddannelse, og det er da kun naturligt, at den talentfulde Skuespillerinde er naaet frem til at blive en af de bærende Kræfter i dansk Teaterliv.

K. LYKKEHUS
Skuespillerinde.

lige Hovedrolle i „Den grønne Elevator“ sammen med Gøsta Ekmann, Louise i „Kabale og Kærlighed“, Den kommunistiske Datter i „Fru September“, Pepi i „Lumpaci Vagabundus“, Titelrollen i „Dunungen“, ved Poul Reumerts Gæstespil: Sylvie i „Aldrig et Kys“. Fruens store Sukces i Sæsonen 1934—35 var Else i „Alle Mand paa Dæk“.

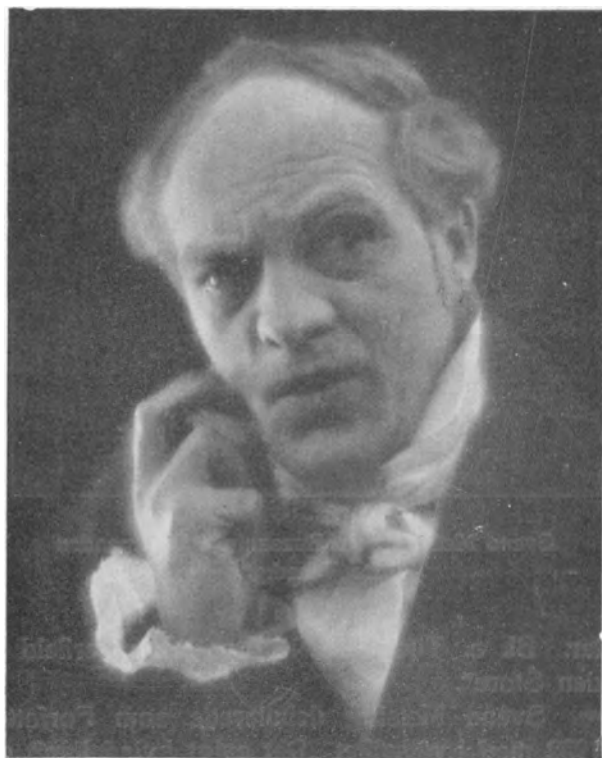
Ogsaa i Filmen har vi set Fru Karen Lykkehus, og vi husker hende som Den unge Kvinde i Liva Well-Filmen „De blaa Drengene“.

I Radioen har Fru Lykkehus medvirket i talrige Hørespil, hvoraf vi nævner: Anjuschka i Tolstoys Drama „Mørkets Magt“, Drengen i Carl Gandrups „Dybet“ og Datteren i Zolas „Faldgruben“.

SKUESPILLER PETER MALBERG er født den 21. September 1887 som Søn af Vognmand Peter Brock Malberg og Hustru Cathrine Marie, født Skeeby. Gift 1925 med Ellen Nimb.

Læst hos Broderen Skuespiller Henrik Malberg og Ludvig Nathansen. Debuterede i 1907 paa Aarhus Teater i „Ranke Viljer“ og hos Oddgier Steffensen som Momme i „Moderate Løjer“. Har rejst i Provinsen i 6 Aar, kom til Frederiksberg Teater i 1913 og var der i 11 Aar, hvoraf de fleste Aar under Betty Nansen, gik derfra til Filmen og har her spillet en Række Roller for Nordisk Film, særlig Dickens-Film, deriblandt Onkel Dich i „David Copperfield“. Samtidig med at Peter Malberg filmede, optraadte han som Gæst ved forskellige Teatre. Har optraadt i Stumfilmene „Laila“ og „Morænen“ samt i Talefilmen „Lynet“.

Skuespiller Peter Malberg er dekoreret med Det franske Akademis Ærestegn og med den portugisiske Fortjenstorden.

Peter Malberg som Onkel Dich i „David Copperfield“.

P. MALBERG
Skuespiller.

Kunstneren har ved Teatret udført følgende betydelige Roller: Kongen i „Hamlet“, Tanten i „Charleys Tante“, Sortebroder Knud i „Axel og Valborg“, Skriverhans, Assessor Svale og Ejbæk i „Eventyr paa Fodrejsen“, Studenten i „Dage af vort Liv“, Gotfred i „Daniel Hertz“, Gamstrup i „Nej“, Helge i „Johan Ulfstjerna“, Narren i „Dansen paa Koldinghus“, Egholm i „Agnete“, Tessmann i „Hedda Gabler“, Svanemose i „Peter den Store“, Baronen i „Natteherberge“, Dulaska i „Dulskas Moral“, Professoren i „Zoologi“, Blanche i „Tre finder en Kro“, Bogholderen i „Frk.

Kirkemus“, Kineseren i „Mr. Wue“, Japaneren i „Købt og betalt“, Hans Weiner i „Kærligheden og Døden“, Bellmann, Frederik i „Victorias Mænd“, Jakob Skomager, Osvald i „Gengangerne“, Styx i „Orfeus i Underverdenen“ m. m.

Ved Filmen: Onkel Dich i „David Copperfield“, „Vor fælles Ven“, „Kærlighedens Almagt“, „Døden i Pesten“, „Grænsefolket“, „Morænen“, „Lynet“ m. fl.

Svend Melsing som Bassanio i „Købmanden fra Venedig“.

FORFATTEREN OG SKUESPIL-
LEREN SVEND MELSING er
født den 27. December 1888 i Frede-
ricia som Søn af Kaptajn Peder Mel-
sing Nielsen og Hustru Marie, f. Rose.

Svend Melsing debuterede som Skuespiller paa Det kongelige Teater den 10. Marts 1912 som Albert Ebbesen i „Elverhøj“. Var paa Det kongelige Teaters Elevskole fra 1910—12, var Skuespiller ved Teatret fra 1912—14 og spillede i denne Periode bl. a. følgende Roller: Bassanio i „Købmanden i Venedig“, Basalt i „Genboerne“, Henrik i „Alferne“, Antonius i „Jean de France“ og Hertug Karl i „Erik d. 14.“.

Var ved Dagmar-teatret fra 1914—26 og spillede der bl. a. Valentin i „Faust“, Titelrollen i „Anatol“, Valère i „Tartuffe“, Cleante i „Den indbildte syge“, Ludvig i „Sct. Hansaftenspil“, Erneste i „Revolutionsbryllup“, Emil i „Tronfølger“, Missionæren i „Landsbyens Magdalene“ og André i „Eventyret“.

Har senere spillet paa Casino, Betty Nansen-Teatret og Det ny Tea-

ter. Bl. a. Titelrollen i „David Copperfield og Kammerjunker Bryde i „Alexander den Store“.

Svend Melsing debuterede som Forfatter paa Fønix Teatret den 1. September 1932 med Lystspillet „Det evigt kvindelige“, der senere er spillet paa Det nye Teater i Oslo, paa Bergens nationale Scene og paa Tournéer i Sverrig og Danmark. „Det evigt kvindelige“ er udkommen som Bog paa Povl Branners Forlag.

Den 28. November 1933 havde Betty Nansen-Teatret Première paa Svend Melsings Komædie „Jul paa Ravnholt“, der ogsaa spillede paa samme Teater i December 1934. Stykket er desuden spillet paa Odense Teater og paa Tourné i de danske Provinsbyer. Den 17. Februar 1934 havde Betty Nansen-Teatret Première paa Svend Melsings Lystspil „Søndagsparadiset“, som senere er spillet paa Aarhus Teater og paa Tourné i de danske Provinsbyer. „Søndagsparadiset“ er ogsaa spillet paa Det nye Teater i Oslo, hvor det havde Première 4. Maj 1935 og blev en straalende Succes baade hos Presse og Publikum.

S. MELSING
Forfatter og Skuespiller.

ROBERT STORM PETERSEN, Kabaretkunstner og Tegner, F. O. A., er født den 19. September 1882 i Valby som Søn af Slagtermester C. F. Petersen og Hustru Mathilde, født Storm. Gift 1. Gang med Lydia (Mads) Sørensen (død 1924), gift 2. Gang med Ellen Jacobsen.

Storm Petersen i sin Bil.

Medarbejder ved „Ekstrabladet“ fra 1900—05, Elev ved Casino og optraadte første Gang i „Madame sans Gene“ under Martinius Niensens Direktorat paa det nævnte Teater den 11. Januar 1903, virkede ved Casino til 1907 og fulgte da Martinius Nielsen til Dagmarteatret, hvor han virkede fra 1907—09, foretog Studierejser til Paris i 1906 og 1910 og boede i sidstnævnte Aar helt og holdent i Paris. Tegner ved forskellige Blade fra 1910—14, fra 1914 knyttedes han til den første københavnske Kabaret „Edderkoppen“ under Fru Anna Norrie, og i denne Periode knyttedes Storm P. til B. T., hvor han virket siden. Fra 1919—20 foretog Kunstneren en Tourné i Amerika og fra 1920—21 fremstillede han Tegnefilm. Fra 1921 er Storm Petersen Hovedkraften i „Edderkoppen“s muntre Afløser „Bonbonniéren“, og i en Del Aar var han ansat ved Etablissementet Lorrys Riddersal. Fra 1930—33 var han Skuespiller ved Det kongelige Teater.

I 1909 begyndte Storm Petersen som Bladtegner ved Ekstrabladet, men efterhånden gik han helt over til denne sin hidtil sideløbende Virksomhed som humoristisk Bladtegner, paa hvilket Omraade han hurtigt fandt sin egen Form. Storm Petersen er stadig en flittig Tegner i Dagspressen, og han har foruden sit aarlige Album udgivet nogle Samlinger af sine Historier samt smaa dramatiske Skrifter af Livet. Har skrevet: „13 Øre — alt iberegnet“, „Usandsynlige Historier“, „Under tre Øjne“, „Proppen i“, „Takt og Tone“, „Det er ikke mig“, „Hotel Jazz“, „Ugler i Mosen“ m. m. Har siden 1913 hvert Aar foruden sit Album udgivet „De tre smaa Mænd“ samt „Peter Vimmel-skaft og Ping“.

Storm P. med Hunden „Grog“.

Mange, saavel unge som gamle, vil sikkert med Glæde mindes de forskellige Børnesammenkomster, som Storm Petersen arrangerede i de forskellige Skoler, hvor han viste sin Tegnekunst ved at lade Børnene paabegynde Tegninger med vilkaarlige Streger fuldstændig efter

R. STORM PETER-
SEN

deres eget Hoved. Storm Petersen konstruerede da over disse Tegninger ofte Figurer og lignende, der blev overmaade vellykkede.

Inden for sit Omraade er Storm Petersen en stor Kunstner og en enestaaende Personlighed, der har vundet en stor Skare af Beundrere saavel blandt Voksne som mellem Børn.

Ogsaa indenfor Malerkunsten har Storm Petersen forsøgt sig, og hans Billede „la Morgue“ findes paa Statens Museum for Kunst. Han har været Medlem af den frie Udstilling.

Storm Petersen har boet paa Frederiksberg siden sit 14de Aar, idet Faderen da købte Villa paa Ingemannsvej. Til Aaret 1912 boede Storm Petersen i Smallegade og senere paa Amicisvej, men i Begyndelsen af Aaret 1935 flyttede han til sin nuværende Adresse i sin egen Villa. Asgaardsvej har altid staaet for Storm Petersen som noget af det mest idylliske, og han har altid næret Ønske om at komme til at bo paa denne Vej, hvilket lykkedes for ham, da hans nuværende Villa blev tilbudt ham til Købs.

Robert Storm Petersen er dekoreret med den franske Orden F. O. A.

KONCERTSANGERINDE FRU EMMA THEODORA AUGUSTA von HOLSTEIN BERG er født den 30. November 1876 som Datter af Premierløjtnant, Godsinspektør paa Herregaarden „Eriksholm“, Frode Otto Julius von Holstein og Hustru Elisabeth Margrethe Syanhilde, født Pløyen. Gift 1896 med Søofficer Holger Emil Berg. Uddannet i Sang i Danmark hos Sanglærer Holst Hansen, i Paris hos Monsieur Devilliers og i Wien hos Professor Greif. Kunstnerinden, der er en meget benyttet Kraft til hjemlige Koncerter og meget skattet for sin Medvirken her, har bl. a. sunget ved de bekendte Promenadekoncerter i Queenshall i London under den berømte Dirigent Henry Wood, som Solist ved Hofkoncerter hos Fyrst Günther til Sendershausen, Rudolfsstadt, sunget for Kongehuset i Bayern. Medvirket ved Ribe Domkirkes Indvielse og ofte Solist ved Musikforeningen i København under Professor Neruda og i Tivolis Koncertsal under Kapelmestrene Joakim Andersen og Schnedler Petersen samt i Zoologisk Have under Olfert Jespersen.

(Fru von Holstein Berg døde i Foraaret 1935).

E. v. HOLSTEIN BERG
Koncertsangerinde.

KONCERTSANGER AAGE THYGESSEN er født den 22. November 1892 som Søn af Kommunalærer Laurids Thygesen og Hustru. Gift 1916 med Ellen Ryge. Lærereksamen fra Winthers Seminarium i Silkeborg. Aage Thygesen modtog sin første Uddannelse hos Anders Brems og havde sin første Koncert 1921 i Koncertpalæets lille Sal, besøgte derefter Det kongelige Teaters Operaskole for derefter at rejse til Italien for at søge videre Uddannelse. Aage Thygesen tilbragte et Aar i Sangens Hjemland, hvor han slog sig ned i Neapel og studerede videre hos Maestro Fernando di Lucia. Senere modtaget Undervisning af Professor Bendix, Kammer-sanger Vilh. Herold og Kammersangerinde Fru Emilie Ulrich.

Da der i 1924 blev arrangeret en Koncert i Paris paa Foranledning af unge Tonekunstnere og Dansk Tonekunst, medvirkede Koncertsangeren og høstede stærkt Bifald.

Aage Thygesen har en prægtig Tenor, klangfuld og smuk, som en Kritiker skrev: „med noget af det rigtige Sølv“. Materialet er brillant og behandles smagfuldt og dygtigt, men først og fremmest er det et smukt „bel canto“, man ikke hører hver Dag, kort sagt, en stemmebevaget og teknisk ulastelig Sanger.

AA. THYGESSEN,
Koncertsanger.

Adskillige Gange har Aage Thygesen virket som Solist i Musikforeningen og i Dansk Koncertforening, og der er vist ikke mange af alle de forskellige Musikforeninger Landet over, der ikke har haft Bud efter Aage Thygesen, ligesom han har medvirket ved en Mængde Kirkekoncerter. I Kraft af sin gode Sangkunst, sin smukke Stemme og sine lødige Programmer og sit absolutte „Mikrofontække“ har han ogsaa været en velkommen Gæst for Lytterne i Radioen. Aage Thygesen har siden 1920 været knyttet

til Grammofonelskaberne „Polyphon“ og „Columbia“ og der haft Lejlighed til at indsyngne en Masse Optagelser, der, indtil Jazzen erobrede Markedet, gjorde ham til den mest solgte danske Sanger.

Fru Ellen Thygesen tilhører den bekendte Ryge'ske Slægt, hvis mest kendte Medlem var den berømte Skuespiller ved Det kgl. Teater, Dr. med. Johan Chr. Ryge.

LANDSKABSMALER HENRIK GAMST JESPERSEN er født den 20. August 1853 som Søn af Godsejer Jens Henrik Jespersen og Hustru, Marie Elisabeth, f. Baagøe. Tog Præliminæreksamen fra Kolding Realskole og ønskede derefter at gaa Vejen som Kunstmaler. Da det imidlertid i de Dage blev anset for en yderst tvivlsom og usikker Levevej at være Kunstner satte Jespersens Fader sig imod dette Ønske og Sønnen blev da cand. polyt. Da dette Maal var naaet, var det atter Jespersens Ønske at gaa Malervejen, men heller ikke da blev det til noget. Østsjællandske Jernbaner, der dengang anlagdes, bød den unge Jespersen en vellønnet Stilling som Kasserer, Bogholder og Tilsynsførende ved Banens Anlæggelse, og Tilbudet blev modtaget, men da Jernbaneanlægget var færdigt, var der ikke mere

„Bjergensomhed“. Maleri af Henrik Jespersen.

noget Valg, Jespersen fik nu sit Ønske opfyldt, han begyndte sin Kunstnerbane. Nogen egentlig Oplæring i Malerkunstens Hemmeligheder har Jespersen egentlig aldrig faaet. Han er en af de faa, der er født med den Vuggegave at kunne male. Ganske vist gik han en kortere Tid paa Akademiet, men dette fik ikke videre Betydning for ham.

Jespersen rejste nu til Udlandet, boede 2 Aar i Italien, og begge Vintre tilbragte han i Rom. Udstillede første Gang paa Charlottenborg i 1880 og har siden da udstillet en Mængde Steder i Europa, deriblandt flere Gange i München, Berlin, Dresden, Leipzig, Hannover og Antwerpen. Jespersen har malet meget i Udlandet og boede før Aarhundredeskiftet tit i Oetztal i Tyrol og efter 1900 meget i Berner-Oberland i Schweiz. Herfra har Jespersen hentet Motiverne til en Mængde af de Bjerglandskaber, som han har produceret.

Kunstmaleren har altid næret en varm Interesse for Sollysbilleder og særlig malet Landskaber, men er heller ikke veget tilbage for Interiører og Portrætter.

Jespersens Kunst er foruden her i Danmark spredt over talrige Lande i Europa. Hans første Billede, der forestillede „Solopgang over en lille Kystby“, købtes af Statens Museum for Kunst, ved Verdensudstillingen i Antwerpen i 1894 solgte han til en privat Samler i Antwerpen et Billede forestillende „Solopgang over Heden i Rimfrost“, og ved en Udstilling i Glaspaladset i München købte en rumænsk Rigmand, ligeledes til sin private Samling, et Solnedgangsbillede. Foruden nævnte Steder findes der Billeder af Jespersen i en Række europæiske Lande og i U. S. A., dels i offentlige Samlinger, dels i privat Eje.

Blandt de, der har sikret sig et af Jespersens Solbilleder, bør nævnes Nobelpristageren Professor Ostwald, Leipzig.

H. JESPERSEN,
Landskabsmaler.

KUNSTMALER, GREVE HARALD VIGGO MOLTKE, R. af D., er født den 14. December 1871 som Søn af Godsejer, Greve Oscar August Peter Moltke og Hustru, Marie, født Jensen. Gift 1910 med Comtesse Else Moltke, Datter af Hofjægmester, Greve Otto Moltke til Nørager.

Gennemgaaet Kunstakademiet fra 1889—1903, udstillet første Gang paa Charlottenborg 1894, Sommerekspedition til Øen Disko i Grønland (sammen med Dr. phil. K. J. V. Steenstrup) 1898, Medlem af de to Nordlysekspeditioner til Island og Finland fra 1899—1901, Malerier fra disse Rejser tilhører Universitetsbiblioteket, Medlem af den danske litterære Grønlands-Ekspedition fra 1902—04, Malerier herfra findes paa Nationalmuseet og Kronborgmuseet.

H. MOLTKE,
Kunstmaler.

Harald Moltke har bl. a. udført følgende Malerier: Adøm og Eva finder Abels Lig, Billeder fra Grønland (bl. a. paa Nationalmuseet), Knud Rasmussen rekognoscerer paa den grønlandske Indlandsis (Museet paa Kronborg), Fremtrængende Civilisation, Roselil og hendes Moder, Danske Forskere i Melvillebugten (Museet paa Frederiksborg), Jeanne d'Arc, Foraar og en Række

Portrætter, deriblandt af Godsejer Gedde (Aalborg Museum), Dr. Louis Bobe, Forfatteren Sophus Michaelis, Generalkrigskommissær Torp. Dommer Didrik Nyholm (Fredspaladset i Haag og paa Frederiksborg), Forfatteren Svend Leopold og mange flere.

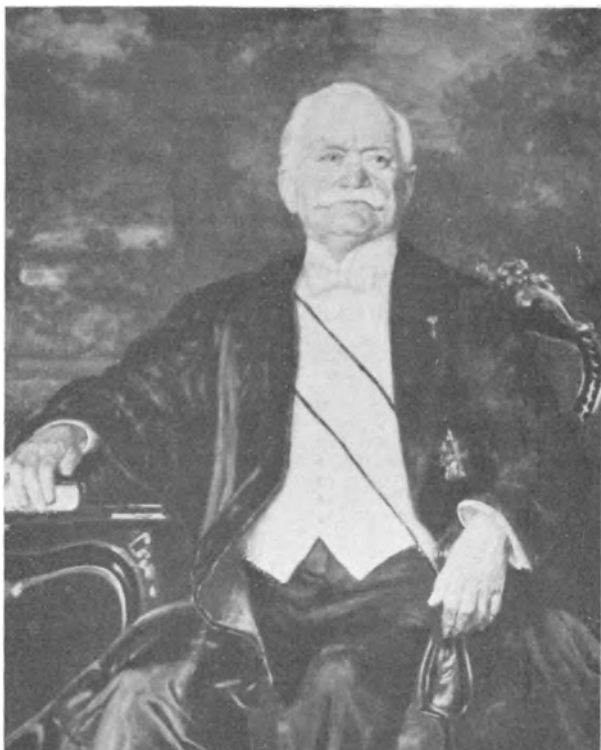
Har sammen med L. Mylius-Erichsen skrevet og illustreret Grønland (1906). Har skrevet en Række Dagblads- og Tidsskriftsartikler og i 1934 Bogen om Mogens Gad.

BILLEDHUGGER SVEND RATHSACK, R. af D., er født den 8. September 1885 i Fredericia som Søn af Oberstløjtnant V. S. L. Rathsack, K. af D. 2, DM., N. S. O., og Hustru Anna, født Byberg. Gift 1915 med Lone Andersen.

Stod i Malerlære fra 1901—04, gennemgik Teknisk Skole og Kunstakademiet som Maler, Billedhugger fra 1913, Medlem af Akademiet og af Den fri Udstilling.

Kunstneren har udført følgende Hovedværker: Adam (Aarhus Museum), Manden (Statens Museum og Stadion), Harlekin (Regina-Teatret i Aarhus), Mindesmærket for de krigsforliste Sømænd (Langelinie i København), Monument for H. C. Lumbye i Tivoli, Springbrød (Fisketorvet Odense), Grønlandsmonumentet og flere Buster, deriblandt af Hartvig Frisch, Knud Rasmussen og Sagfører Rasmus Nielsen.

Billedhugger Svend Rathsacks Bedstefader, Gartner L. Rathsack var født i Mecklenborg og kom derfra til Rusland, hvor han virkede som Gartner ved Vinterpaladset, men utilfreds med Forholdene

Maleri af Greve Harald Moltke forestillende Overdommer Didrik Nyholm, iført den Kappe, som bæres af Dommerne i den internationale Ret i Fredspaladset i Haag. (Billedet findes paa Frederiksborg Museet).

Den gamle Lystgaard.

tog han over Finland til Danmark. Fra 1834—40 var han ansat ved Botanisk Have, der stod under Ledelse af Weilbach, men i sidstnævnte Aar fik han Opfordring og delvis Befaling af Enevoldsherskeren Kong Christian den 8. til at deltage i en botanisk Ekspedition til Mexico under Ledelse af Professor Liebmann. Han modtog Tilbudet, og Ekspeditionen startede i 1841 og kom hjem Aaret efter, medbringende rige Samlinger.

Rathsack fik skænket 800 Rdl. af Majestæten, og ved sin Hjemkomst knyttedes han atter til Botanisk Have, men i 1846 kom han til Haveselskabets Have. Han giftede sig nu med Lise Lesky og købte den Gaard, der dengang laa paa Hjørnet af Allégade og Gamle Kongevej. Gaarden ejedes da af Etatsraad, senere Gehejmekonferensraad Gedde og solgtes til Rathsack for 15,000 Rdl. Her anlagde han et eget

Gartner L. Rathsack.

Parti fra Billedhugger Rathsacks Have.

Gartneri, og foruden dette ejede han 4 Tdr. Land ved den nuværende Rathsacksvej, og disse benyttedes ligeledes til Gartneri.

Den Gaard, som Gartner Rathsack købte, var opført omkring 1745 af Baronesse Louise von Boyenburg, som Lystgaard. Senere ejedes den bl. a. af den kendte Sukkeraffinadør Ladige. En Del af Gaarden lejedes ud, og en af dens mest kendte Beboere var den spanske Gesandt, Grev Yoldi, der boede her efter at han var faldet i Unaade. Rathsack havde Gaarden til sin Død i 1876, og hans Enke beholdt den til 1879.

I denne Gaard foregik der i lang Tid Udlevering af varm Mad til Frederiksbergs Fattige og her hentede ogsaa de frederiksbergske Vægttere Tran til Gadebelysningen.

Gartner Rathsack var Sognefoged, Brandfoged og sad i Fattigkommissionen og var iøvrigt en meget kendt og skattet Borger, der udførte et stort og uegennyttigt Arbejde for Frederiksberg. Efter ham er Rathsacksvej opkaldt.

BILLEDHUGGERINDE,
FRU ANNA WITTER er født den 14. Marts som Datter af Garvermester Frederik Vilhelm Witter. Uddannet paa Teknisk Skole, studeret i Berlin og Dresden, udstillet i München samt regelmæssigt paa Charlottenborg.

Efter endt Uddannelse paa Teknisk Skole, hvorfra Fruen dimitteredes med Præmie, og efter Studieaarene i Berlin og Dresden begyndte Fru Witter sin selvstændige Kunstnervirksomhed i 1910, og det første Arbejde paa Charlottenborg-Udstillingen (Billedhuggerarbejde) var en Abestudie. I Aarenes Løb har Fruen udført mange forskellige Billedhuggerarbejder, af hvilke vi kan nævne: Pastor Bønsted i Slagelse, udført 1913, Lektor Hammershaimb paa Herlufsholm, købt i Kalksten af Skolen. Fruen har i Tidens Løb udstillet en Række Portrætbuster, og hvert Aar været en trofast Udstiller paa Forarsudstillingen. I Aarenes Løb har Kunstnerinden faaet tildelt forskellige Legater for en Del af de udførte Arbejder.

A. WITTER
Billedhuggerinde.

Fru Witter begyndte oprindeligt allerede som Barn at interessere sig for Malerkunsten og blev af Maleren Hans Kofoed undervist i denne Kunststart og fik senere Undervisning paa Teknisk Skole i Modellering og gik helt over til denne Kunststart. Portrætbuster er Fruens store Interesse, ligesom det er hende en stor Glæde at lave Stentøj af sjældnen Form. Senere har Fruen imidlertid fattet Interesse for Billedhuggerkunsten og er nu saa at sige udelukkende gaaet over til denne Kunststart, Indenfor denne er hun ogsaa kendt for sit smukke Stentøj og Figurer.

Med Hensyn til Genren har Fru Witter haft sin egen Retning, og Fruen har altid lagt stor Vægt paa at ligne sig selv uden at tage andre Kunstnere eller deres Værker som Forbillede.

Fruen er Medlem af Kunstnersamfundet, af Kunstnerforeningen af 18. November og af Dansk Billedhuggersamfund.

Fru Witters Atelier.

Ejendommen Alhambravej 7.

ANDERSEN & JENSENS DANSEINSTITUT ejes af KAJ EJNER VILHELM JENSEN, der er født den 13. Oktober 1900 som Søn af Danse- og Gymnastiklærer Sofus Jensen og Hustru Olga, født Nielsen. Gift 1924 med Meta Jensen.

Uddannet dels hos Faderen og dels i Tyskland, England og Frankrig, siden 1926 Næstformand i „Danseringen“.

Det anerkendte Danseinstitut „Andersen & Jensen“ paa Alhambravej 7 blev oprindeligt grundlagt i 1904 af d'Herrer Christian Andersen og Sofus Jensen, der begge var Underofficerer i Marinen. Ved Christian Andersens Død i 1910 fortsatte Hr. Sofus Jensen Virksomheden alene indtil 1921, da Sønnen, Kaj Jensen, blev optaget som Medindehaver af Institutet, og ved Sofus Jensens Død i 1923 fortsatte Sønnen, Kaj Jensen, som Eneindehaver.

Institutet er nu Skandinavien's største og er siden dets Grundlæggelse blevet frekventeret af over 100,000 Elever, hvoraf flere i Tidens Løb er blevet Indehavere saavel af Danmark- som Europamesterskaber. Institutet har faaet tildelt en Mængde Præmier, Pokaler, Diplomer m. m. for Elevernes stilfulde og smukke Udøvelser af forskellige Danse. Institutet er Indehavere af Danmarks mesterskaberne 1933-34 og af Metro Goldwyn Mayers Europamesterskab 1934 (Rejsen til Hollywood).

Alle Eleverne uddannes i den engelske Stil, og Undervisning gives i Selskabsdans for Børn, Ungdom, Voksne i baade store og smaa Hold samt Enetimer. Institutet har til sin Disposition 2 Lærere, 3 Lærerinder og 5 Assistenten, men al Undervisning foregaar under Indehaverens personlige Opsyn og Ledelse.

Institutet har til Huse i egen Ejendom paa Alhambravej Nr. 7, men desforuden benyttes Lokalerne i „Bertramsalen“ paa Vestre Boulevard og „Foreningen af 1860“ paa Nørrevold.

K. E. JENSEN
Danselærer.

FRU JOSSIE KAREN RASMUSSEN (BECH) er født den 26. November 1894 som Datter af Ægkonservator Rasmussen og Hustru. Gift 1926 med Forretningsfører og Husejer Otto Bech.

Fru Bech er uddannet hos den kendte Danselærer Thomsen paa Frederiksberg,

hos Frk. Verdier samt hos Oberstinde Anna Poulsen. Fruen startede sin Danseundervisning i 1914 paa „Klintholm“ (Møen), hvor Fruen var Privatlærerinde, og fik Tilladelse af Kammerherre S. Scavenius til at samle Øens Godsejerbørn til Danseundervisning. I Sæsonen 1915 underviste Fruen i Rudkøbing, i 1916 paabegyndtes Undervisningen her i Byen, og der var

Fru Jossie Bechs Dansesal.

mødt 13 Elever. I Aarene 1917—18 og 19 var Fru Bech Lærerinde og Leder hos Balletinstruktør Paul Huld og havde her med 3000 Elever at gøre. I 1920 lejede Fruen forskellige Lokaler, dels her i Byen og tillige i Hørsholm, Rungsted og Hillerød. I 1929 købtes Ejendommen Smallegade 25, som nu er indrettet mønsterværdigt til Undervisning og privat Beboelse. Fru Bech har nu et af de største Danseinstitutter her i Byen, og hendes Elever hører til de dygtigste Sportsdansere her i Danmark. Fruen er Medlem af „Danse-Ringen“ og den franske „Union des Professurs de dance de France“. Hun er for sin store Elskværdighed og Dygtighed overordentlig afholdt af sine talrige Elever, hvilket det smukke Hjem bærer tydeligt Præg af i Form af Kunstporcellæn, Sølvgenstande og mange andre Ting, som er skænket Fruen af taknemmelige Elever.

JOSSIE BECH
Fruen.

BALLETDANSERINDE FRA DET KONGELIGE TEATER JOHNNA BEITZELS DANSEINSTITUT. En lille 5-Aars Pige blev sendt til den kendte Tivoli-„General“ Louis Scheiding for at lære at danse Folkedanse og Ballet. Det varede ikke længe, før Scheiding opdagede, at den lille havde Talent, hvorfor han engagerede Barnet til Pantomimeteatret, hvor den lille Pige dansede i to Sæsoner. Blandt meget andet dansede hun Hovedpartiet som „Amor“ i Balletten „Kunstnerens Drøm“. — Det var Johnna Beitzel —. Fra Pantomimeteatret kom Johnna Beitzel paa Det kgl. Teaters Balletskole, hvor hun gennem 13 Aar fik sin Uddannelse i Ballet og Plastik for derefter at begynde sin egen Skole for Ballet, Plastik og Karakterdans.

Den omhyggelige og grundige Uddannelse, som faas paa vor Balletskole, der jo er verdenskendt, har Johnna Beitzel stadig ført videre gennem regelmæssige, aarlige Studierejser til Paris,

J. BEITZEL
Balletdanserinde.

John og Gydde.
Scene fra en Elevopvisning.

London og forskellige tyske Storbysker, hvorfra hun har bragt og stadig bringer de sidste Nyheder paa Dansens Omraade hjem til København.

I Johnna Beitzels Danseinstitut undervises baade Voksne og Børn i forskellige Fag paa Dansens Omraade. Undervisningen i klassisk Ballet sker efter Det kongelige Teaters Balletskoles Grundsaetninger, som jo er Grundlaget for al sce-

nisk Kunstdans. Desuden har Fru Beitzel studeret i Paris paa de største franske og russiske Balletskoler. Eleverne i klassisk Ballet undervises samtidig i Plastik, som skaber en god Holdning, vel afbalancerede Bevægelser og rolig, behersket Optraeden, hvad der for et Menneske er af stor Betydning for hele Livet. Endvidere undervises der i Solo- og Karakterdanse, som indøves i Enetimer. Senere har Fru Johnna Beitzel udvidet sit Institut med en Afdeling for Stepdanse med Akrobatik. Fru Beitzel tager ikke imod et stort Antal Elever, da der lægges Vægt paa individuel Undervisning. Efter endt Undervisning har de Elever, der har ønsket det, alle faaet Engagement, og flere har optraadt paa udenlandske Scener.

Hvert Aar har Fru Johnna Beitzel en Elevopvisning, som finder Sted i Form af en Balletmatiné paa et af vore Teatre. Opvisninger har fundet Sted paa Casino, Apolloteatret og Fønixteatret.

Foruden Leder af sit eget Institut er Fru Beitzel Danseinstruktrice ved den Musikdramatiske Skole, som virker under Kronprins Frederiks Protektion.

Endvidere er Fru Beitzel Medlem af Bestyrelsen for Dansesammenslutningen „Terpsichore“, diplomeret Medlem af „Union des Professeurs de Dance de France“ og Repræsentant i Danmark for den russiske Balletmester M. Legats „Haute ecole de Ballet“ i Paris.

ASTRID DE WULFF, født Frederiksen, Gymnastik- og Plastiklærerinde, er født den 7. Januar og gift med Montør ved D. S. B. Willi de Wulff.

Fruen lærte at danse hos Louis Scheiding og videreuddannede sig hos Balletmester Paul Huld, var i 3 Aar ansat ved Pantomimeteatret i Tivoli og uddannedes derefter til Lærerinde hos Louis Scheiding. Fruen gaar stadig til Videreuddannelse for at holde sig a jour med alle Nyheder og er Elev paa Akademi for Kunst-Chorografi.

Astrid de Wulffs Kvindegymnastik, Ballet og Plastik grundlagdes i 1930 paa Gregersens Skole paa H. C. Ørstedesvej, og den første Undervisningstime fandt Sted den 1. September med kun 7 Elever paa det første Hold. Der undervises fra Begyndelsen i alle 3 Retninger. I 1931 flyttede Fruen Undervisningen til Johannesskolen paa Voldroffsvej 53. Hvert

Baby-Ballet.

Aar afholder Fruen en Opvisning i Idrætshusets store Sal. Foruden Gymnastik og Plastik opføres der en Ballet og en Del Solodanse. Det første Aar opførtes der „De 4 Aarstider“, det andet Aar „Regnbuen“ og det tredje „De 12 Maaneder“, fjerde Aar „Tro, Haab og Kærlighed“.

Der modtages Elever fra 3 Aars Alderen og op til over 60 Aar.

Alle Kursus begynder i September og slutter 30. April, men efter nærmere Aftale kan enkelte Hold fortsætte i Maj Maaned.

I Sæsonen 1930—31 havde Fruen 290 Elever, i 1931—32 steg Antallet til 455, i 1932—33 naaedes der 625 Elever, og i 1933—34 var Antallet af disse 677.

Kvindegymnastikken drives efter Fru de Wulffs eget System, som særligt lægger Vægt paa at styrke Bug- og Mavemusklerne. Skal man paaepe Gymnastikkens vigtigste, medicinske Betydning, bliver det først og fremmest dens sygdomsforebyggende Evne. Den styrker Almenbefindendet, hærder Kroppen og inciterer og forfrisker Sjælen. Den bevirker sund Appetit og sund Søvn, to Ting, der er lige nødvendige for at opretholde Arbejds-

evnen. Gymnastikken er ogsaa en udmærket Beskyttelse mod Fordøjelsestræghed og Forstoppelse samt Stofskiftesygdomme som f. Eks. Gigt, Fedtsyge og for højt Blodtryk, ligesom Lunger og Hjerte i høj Grad bliver gunstigt paavirket.

Til Gymnastikken er altid Musikledsagelse.

A. de WULFF
Gymnastiklærerinde.

FREDERIKSBERG DANSE- OG GYMNASIKINSTITUT indehaves af Frk. A. J. Lomer. ALMA-JOHANNA LOMER, Danse- og Gymnastiklærerinde, er født den 6. Januar i Paris som Datter af Kunstmaler Heinrich Lomer og Hustru Alma Augusta, født Grønwall.

Interiør fra Frk. Alma-Johanna Lomers Institut.

Frk. Lomer er Medlem af Børnehjælpskomitéen paa Frederiksberg, Delegeret i Danmark for Sammenslutningen „Des Amis de la France“ og Medlem af Dansesammenslutningen „Terpsichore“.

Danseskolen er startet i Aaret 1924 af Fru Elna Weiss, og drevet af denne, indtil Frk. Alma-Johanna Lomer overtog den i 1931 og alene drev den videre. Frk.

Lomer er opdraget og har hele sin Barndom levet i Frankrig, men alle Dage haft Lyst til at være selvstændig i sin Moders Fødeland Danmark. Frk. Lomer er uddannet som Danse- og Gymnasiklærerinde hos Fru Elna Weiss, men eksamineret af Løjtnant Erik og Fru Ingeborg Parner.

Instituttet driver almindelig moderne Danseskole, men dets Specialiteter er Gymnastik, Plastik og Børnedans, og i sidstnævnte anvender Frk. Lomer hele Princes Grundskole. I Gymnastik lægges der Vægt paa et System, der er kombineret af de mest kendte og bestaaende Systemer. I Plastik undervises der delvis efter Frk. Lomers eget System med Bournonvilles Grundskole. Frk. Lomer har mange straalende Resultater at opvise med Hensyn til Bedring og delvis Helbredelse af haardt angrebne Gigtpatienter.

Instituttet driver Gymnastik og Plastik hele Aaret, og flere selvstændige Gymnastiklærerinder er uddannede her. Danseskolen er kun aaben i Vintersæsonen. Frk. Lomer underviser baade paa Tysk og Fransk og har haft adskillige Elever paa denne Konto.

A. J. LOMER
Frøken.

INSTITUTTET FOR INDIVIDUEL GYMNASTIK FOR DAMER ved Fru ELLI HERLØV-NIELSEN er beliggende paa Bülowvej 42.

Instituttet aabnedes den 18. November 1928 og havde allerede i første Sæson 75 Elever, og Elevantallet mangedobledes gennem Aarene.

Fru Herløv-Nielsen begyndte med helt nye Metoder. Hun indførte Boksning og og Roning som Motionsgymnastik for Damer samt Ernæringsvejledning og Vægtkontrol, hvilket altsammen var Nyheder paa Gymnastikundervisningens Omraade. Instituttets Undervisningssystem har Fru Herløv-Nielsen selv skabt, og Systemet har sin Styrke deri, at hver enkelt Elev behandles fuldstændigt individuelt af Fru Herløv-Nielsen personligt.

Øvelserne, som er bygget paa aarelang Erfaring, gaar ud paa at bøje og række Rygsøjlen, systematisk gennemarbejde alle Muskelgrupper, fremme Blodcirkulation og Kirtelfunktion og afslanke, afrunde og smiddiggøre det kvindelige Legeme, saaledes at det forbliver ungdommeligt og harmonisk. Gennem særlige Muskeløvelser rettes Underlivet op og Fedtansamlinger og Svejrygghed forsvinder. Disse Øvelser har den største Betydning for Damer i Overgangsalderen, Damer med meget stillesiddende Arbejde og Mødre, og har fundet Lægernes fulde Anerkendelse.

Roningen foregaar paa Træningsmaskiner for Roere, Boksningen med Handsker paa Boksebold. Ridningen foregaar paa en mekanisk Hest, opsadlet som en rigtig Hest, og den kan indstilles til fire Gangarter: hurtigt og langsomt Trav, hurtig og langsom Galop. Ridningen er særdeles gavnlig for Damer i Overgangsalderen.

Gymnastiksalens Gulv er belagt med Tæppe for at forebygge, at Eleverne kommer i Berøring med det kolde Gulv og derved udsættes for Forkølelse, Gigt eller Nyresygdomme. I Gymnastiksalen er der installeret Højfjeldssol, som bruges, medens Undervisningen staar paa. Hensigten dermed er at forebygge Forkølelsessygdomme og bøde paa Gigt og Nervøsitet. Paa Instituttet er der 5 Styrtebade, varme og kolde, og under Styrtebadet behandles Eleven med Saltgnidninger, som forhøjer Blodcirkulationen og Hudfunktionerne samt er gavnlig mod Gigt og Nervøsitet.

Endvidere gives der medicinske Bade. Det er varme Karbade tilsat Badesaltet „LET“, som fremstilles paa Instituttet. Badesaltet virker afmagrende, og der garanteres et Vægttab paa 500 Gram for hvert Bad, der tages. Efter alle Bade følger Isgnidninger paa Ansigt, Hals og Bryst for at stimulere Musklerne og trække Porerne sammen. Paa Instituttet gives ligeledes Vibrationsmassage med de nyeste Apparater, og for Elverne findes der Omklædningsværelser.

Instituttet blev udvidet i 1929 og i 1931, og i 1935 yderligere udvidet med en moderne og komfortabel Badeafdeling, omfattende alle Arter af medicinske Bade, Lyskassebade samt Sol- og Lysbade, og der gives Massage af uddannet Massøse.

E. HERLØW-NIELSEN
Frue.

FREDERIKSBERG BORGERFORENING er stiftet den 17. Januar 1882 paa Initiativ af Bogtrykker M. Lazarus, der samlede 30 frederiksbergske Borgere til et Møde, paa hvilket det besluttedes at oprette Foreningen. Denne fik 7 Bestyrelsesmedlemmer, og den første Bestyrelse bestod af: Garvermester A. Suhr, Formand, Urtekræmmer W. Friberg, Sekretær, Slagtermester W. Matthissen sen., Kasserer, Slagtermester W. Matthissen jun., Bogtrykker M. Lazarus, Gartner Jul. Petersen og Manufakturhandler H. Kryger. Foreningen startede med ca. 40 Medlemmer.

Foreningen dyrkede megen Selskabelighed, og der indførtes 2 maanedlige Mødefaftener, der ret snart forandredes til en Gang om Ugen. Her kommer Medlemmerne i nærmere Forbindelse med hinanden, og paa disse Aftener dyrkedes der Skydning, Kegle- og Kortspil. Igennem alle de Aar, Foreningen har eksisteret, er disse Mødefaftener blevet afholdte, og de har været godt besøgte, hvilket bærer Vidnesbyrd om, at de har haft Medlemmernes Interesse. I 1891 begyndte Foreningen paa Fugleskydningerne, og samme Aar afholdt den sit første Juletræ.

I 1895 foreslog Mejeriejer Roger Hamann i en Samtale med Tømrermester Fr. Nielsen, at Foreningen burde opføre en Alderdomsbolig. Der afholdtes nu 2 Generalforsamlinger, og paa den sidste af disse, der afholdtes den 25. Marts 1896, vedtoges der at søge tilvejebragt en Alderdomsbolig, hvor gamle, værdig trængende Medlemmer af Foreningen og dissers Enker kunde faa frit Husly. Man vedtog samtidig at forhøje Medlemsbidraget med 2 Kr. om Aaret, saaledes at Forhøjelsen skulde tilfalde Alderdomsboligen.

Der sattes en Aktietegning i Gang, og der tegnedes Aktier for 22,500 Kr. I Juli 1897 købtes Ejendommen H. C. Ørstedsvvej 10, hvis Grund gik helt igennem til Taarnborgvej. Forgrunden mod H. C. Ørstedsvvej solgtes til Tømrermester H. C. Nielsen, og i 1901 paabegyndtes Opførelsen af Alderdomsboligen. Den 14. Januar 1902 nedlagdes Grundstenen, og den 10. Oktober samme Aar fandt Indvielsen Sted. Den første Fribolig blev bortgivet ved Bygningens Indvielse, og i denne flyttede Fru Anna Jensen, Enke efter Stukkatør Jensen, ind.

Den 17. Januar 1907 fejrer Foreningen sit 25-aarige Jubilæum ved en smuk Fest paa „Gimle“. Samme Aar oprettes Kegleklubben, og Foreningen indfører aarlige Gaasegilder. Til disse Gaasegilder knyttes en lille Højtidelighed, nemlig Tildelingen af et Emblem for 25 Aars og 40 Aars Medlemsskab i Foreningen. Denne Tradition indførtes første Gang ved Gaasegildet i 1913. Foreningen har ligeledes flere Gange medvirket i Velgørenhedens Tjeneste. I Foraaret 1911 deltog den sammen med Odd Fellow Logen „Valdemar“ i en Indsamling til Fordel for „Frederiksberg Fødehjem“, og heraf fremkom et Overskud paa 7300 Kr., hvilket Beløb overrakte Professor Howitz. Ved Verdenskrigens Udbrud i 1914 afholdtes en Koncert, der gav ca. 300 Kr. i Overskud, og dette Beløb tilstilledes „Centralkomiteén af 1914“ (Dronningens Indsamling). I 1920 afholdtes en smuk Fest til Fordel for Sønderjysk Fond, og ved denne Lejlighed androg Overskuddet ligeledes ca. 300 Kr.

I 1915 nedsattes der en Komité af Damer med Fru Severin som Formand og med det Formaal at skænke Foreningen et Banner. Tegningen til dette udarbejdedes af Arkitekt Arp Nielsen, og Foreningen fik Banneret skænket ved dens 35-aarige Stiftelsesfest i 1917.

I 1917 oprettedes Skyttelaget paa Forslag af Ingeniør P. K. Bjerregaard. Dette fik egne Baner ved Siden af „Gimle“.

Etablisementet „Gimle“ og „Frederiksberg Borgerforening“ har været knyttet til hinanden omtrent i al Foreningens Tid.

I den allerførste Tid holdt Foreningen sine Mødeaftener om Sommeren hos Boldt i Allégade, det var der, hvor nu Frederik den Sjettes Allé er, og om Vinteren hos Slettings Efterfølger i Allégade 10, men allerede i 1885 valgte man paa en Generalforsamling „Gimle“ til Sommerlokale, og om Vinteren blev man der. Man holdt nu til paa „Gimle“ lige til 1922, da Foreningen flyttede til Allégade 10, for efter 1½ Aars Ophold her at flytte tilbage til „Gimle“.

Foreningen ejer nu foruden Ejendommen paa Taarnborgvej 14—16 Legater til et Beløb af ca. 50,000 Kr. og et Jubilæumsfond paa over 10,000 Kr.

Foreningen har gennem Aarene haft følgende Formænd: Glarmester A. Suhr fra 1882—86, Manufakturhandler H. Kryger fra 1886—91, Tømrermester R. Arentzen fra 1891—92, Fabrikant Jens B. Thomsen fra 1892—97, Murermester Jørgen Jensen fra 1897—99, Tømrermester Fr. Nielsen fra 1899—1907, Tømrermester A. Matthissen fra 1907—08, Murermester Sophus Schrøder fra 1908—09, Ingeniør M. Frandsen fra 1909—13, Overretssagfører Chr. Holm fra 1913—22, Installatør Holger Larsen fra 1922—27, Overretssagfører Chr. Holm fra 1927—35.

Foreningens nuværende Bestyrelse bestaar af: Konfektionshandler Knud Nielsen, Formand, Forretningsfører Victor Jensen, Næstformand, Administrator E. Harvard, Sekretær, Skrædermester Chr. S. Jensen, Kasserer, Fabrikant Helmer Jensen, Direktør J. Willumsen, Grosserer Carl Høltzer, Adjunkt Th. E. Bruun.

KNUD VALTER VILHELM NIELSEN, Konfektionshandler, R. af I. F., er født den 16. Februar 1891 som Søn af Kontorist Vilhelm Haps Peter Nielsen og Hustru Christine. Gift 1920 med Bertha Amalie Petersen. Formand for Frederiksberg Borgerforening, for Frederiksberg Manufakturhandlerforening og for Foreningen af Skræddermestre og Herrekonfektionister i Danmark, i Forretningsudvalget for Beklædningsindustrien, i Hovedbestyrelsen for Fællesrepræsentationen for de københavnske Handlende.

K. V. V. NIELSEN
Formand.

FREDERIKSBERG OPLYSNINGSSKAB kan føre sin Oprindelse helt tilbage til Aaret 1893, idet det i nævnte Aar lykkedes den kendte Fernando Linderberg at faa dannet „Udvalget til Oplysningens Fremme blandt Arbejdere paa Frederiksberg“. Udvalget kom til at bestaa dels af Folk, der havde deres Rod i Højskolebevægelsen, dels af Mænd med Tilknytning til Arbejderbevægelsen. Udvalgets første Sammensætning bestod af følgende Personer: Fernando Linderberg, Formand, Lærer J. J. Korsholm, Lærer A. Bindsbøll, Tømrer H. C. Hansen og Bager M. P. Nielsen. Formaalet skulde naas ved Afholdelse af Foredrag, Oplæsninger og musikalske Underholdninger, hvortil Adgangen skulde staa aaben for alle og være gratis, og da Virksomheden jo i første Række var baseret paa Arbejdernes Tilslutning, maatte Tidspunktet for Mødernes Afholdelse lægges saaledes, at de kunde komme til Stede udenfor Arbejdstiden, hvilket vilde sige om Søndagen, da Arbejdstiden dengang for de allerfleste var adskillige Timer længere end nu til Dags. Til Mødested valgtes Godthaabsvejens Kommuneskoles Gymnastiksal, der laa centralt og kunde faas til Laans. Der blev nu taget fat, og der holdtes Møder hver Søndag Eftermiddag i Maanederne fra November til Marts. Udvalget til Oplysningens Fremme bestod til 1917, da Møderne ophørte som Følge af Restriktionerne med Lys og Varme under Krigen. Linderbergs Død i 1914 havde i Forvejen bragt nogen Usikkerhed i Arbejdet, idet det viste sig vanskeligt at finde nogen, som for længere Tid ad Gangen turde paatage sig Formandshvervet. Men Udvalgets Opløsning og Søndagsmødernes Ophør var forsaavidt paa dette Tidspunkt en saare fornuftig og naturlig Foranstaltning — Oplysningsvirksomheden paa Godthaabsvej havde nemlig forlængst fostret en Arvtager.

Selvfølgelig kunde det ikke undgaas, at de Mennesker, som til Stædighed fulgte Søndagsmøderne paa Godthaabsvejen, Tid efter anden lærte hverandre nærmere at kende og ofte kom til at drøfte Arbejdets Gang, til Trods for eller maaske netop paa Grund af, at de selv ingen Adgang havde til at øve Indflydelse derpaa. Udvalget havde jo alene hele Arrangementet i sin Haand. Men da Deltagerne nu en Gang, knyttet sammen af den fælles Interesse: Trangen til at øge deres Viden, var kommet til at føle sig som et lille Samfund, var den Tanke nærliggende, om ikke det skulde være formaalstjenligt at søge at give Arbejdet faste Rammer, indenfor hvilke nye Opgaver kunde tages op under alle Deltagernes Medvirken. Denne Tanke fandt levende Genklang indenfor Udvalget, og ikke mindst glad var naturligvis Linderberg, som deri saa et Bevis for, at hans Idéer havde Livskraft, og at hans hidtidige Arbejde

havde baaret Frugt. Der blev gentagne Gange paa Møderne slaaet til Lyd for Dan- nelse af en Forening med faste Lokaler, hvor Møderne kunde afholdes, med Bog- samling, Læseværelser m. m.

Udvalget kom endelig saa vidt med sine Forberedelser, at det kunde indkalde til en konstituerende Generalforsamling, der afholdtes den 21. Februar 1900 i Kommune- skolens Gymnastiksal. Her forelagde Linderberg et Udkast til Love for „Oplysnings- selskabet Godthaab“, og efter at dette var godkendt, vedtog den talrige Forsamling at danne Foreningen. Man ønskede imidlertid stadig at bevare Møderne paa Godt- haabsvejens Skole, idet man tænkte sig, at disse kunde virke som en Slags Agita- tionsmøder for Tilgang til selve Oplysningsselskabet. Den nydannede Forening valgte en Bestyrelse paa 9 Mand, og denne fik følgende Sammensætning: Fernando Linderberg, Formand, Tømremester H. H. Baaring, Næstformand, Købmand Alexander Andersen, Kasserer, Kommunelærer A. Bindsbøll, Sekretær, Lærer N. Hansen, Fru Petrine Jen- sen, Agent A. Jepsen, Værkfører Chr. Pedersen og Vildthandler S. Pedersen. Nu var altsaa den vigtige Afgørelse truffet, og Oplysningsselskabet „Godthaab“ var skabt og kunde begynde sin Virksomhed.

Før der var fundet passende Lokaler, kunde der naturligvis ikke være Tale om at gennemføre Virksomheden paa den planlagte Maade og i det Omfang, som Hen- sigten var. Der fortsattes derfor med de sædvanlige Møder paa Kommuneskolen indtil Udgangen af Marts Maaned, saa lagdes Mødevirksomheden op, og man tog Sommerferie. Styrelsen havde dog ikke Tid til at ligge paa den lade Side, da det jo gjaldt om at finde de eftertragtede Foreningslokaler. Det lykkedes da ogsaa, omend med noget Besvær, og Foreningen rykkede ind i en 5-Værelses Lejlighed i Falkonér- alléen Nr. 36 paa Hjørnet af Hostrupsvej. Lokalerne laa paa 1. Sal. For bedre at kunne klare Huslejen og for at skabe et yderligere Tilknytningspunkt for Medlem- merne, blev der givet Frk. Signe Petersen Adkomst til mod et Vederlag paa 350 Kr. aarligt at drive Pensionat i Lokalerne udenfor Mødetidene, idet hun saa tillige paatog sig det Hverv at servere Kaffe, The, Øl o. l. for Medlemmerne efter Møderne.

I 1901 skabtes der et Oppositionsparti med Front imod Linderbergs personlige Ledelse og imod hans Forsøg paa at paatrykke Selskabet den Aandsretnings Stem- pel, for hvilken han selv følte sig som en typisk Repræsentant. Selskabet havde imidlertid faaet offentlig Støtte, idet Frederiksberg Kommune ydede det 500 Kr., Sta- ten til Foredragsvirksomheden 300 Kr. og Statens Bogsamlingskomité 100 Kr. Saa- ledes gik Aarene indtil 1904, da Brydningerne mellem Linderberg og den Del af Med- lemmerne, der følte sig knyttet til den socialdemokratiske Arbejderbevægelse, blev stærkere. Foraars-Generalforsamlingen stod i Virkeligheden paa Spørgsmaalet for eller imod Linderberg, men han sejrede denne Gang. Ved Oktober-Generalforsam- lingen fik alle Oppositionens Kandidater meget høje Stemmetal, og Linderberg tog Konsekvensen af Afstemningen og nedlagde sit Mandat som Formand. Til hans Ef- terfølger valgtes Værkfører Chr. Pedersen.

Hermed var det første Afsnit af Oplysningsselskabet „Godthaab“s Historie afsluttet.

I Oktober 1905 fandt den første Lokaleforandring Sted, idet Foreningen flyttede fra 1. Sal i Ejendommen og ned i Stueetagen. Opholdet i Falkonéralléen blev inid- lertid kun af kort Varighed, idet Selskabet allerede 2 Aar efter Lejemaalets Indgaaelse blev sagt op. Man lejede da Villaen, Stationsvej 11, for en aarlig Leje af 1500 Kr. Disse Lokaler toges i Brug 3. Maj 1908.

Imidlertid havde Fernando Linderberg besluttet at oprette et Konkurrenceforeta- gende til „Godthaab“, idet man mente, at der paa Frederiksberg maatte kunde trives

en Oplysningsvirksomhed med Højskolens Idéer som Grundlag. Allerede i November — kun 1 Uge efter Bruddet — stiftedes den nye Forening under Navnet „Frederiksberg Oplysningsselskab“.

Da „Godthaab“s Bestyrelse i Sommerferien 1910 havde sin første Sammenkomst, fremsatte Formanden Forslag om Samarbejde og eventuel Sammenslutning med „Frederiksberg Oplysningsselskab“, men paa „Godthaab“s Generalforsamling forkastedes Sammenslutningen med 59 Stemmer mod 14. Paa Generalforsamlingen den 25. September 1912 fremsattes igen Forslag om Nedsættelse af et Udvalg til at forberede en eventuel Sammenslutning med „Frederiksberg Oplysningsselskab“, og denne Gang stillede Styrelsen sig kraftigt bag Formanden, og det lykkedes at faa nedsat et saadant Udvalg. Selskabet paa Howitzvej nedsatte ligeledes et Udvalg paa 5 Mand, og i Løbet af Efteraaret opnaaedes der Enighed om et Forslag til Sammenslutning af de to Oplysningsselskaber. De to Generalforsamlinger vedtog Forslaget og Foreningerne sammensloges under Navn af „Frederiksberg Oplysningsforening“. Den 11. Oktober 1914 købte Akts. „F. O.“ Ejendommen Stationsvej Nr. 11. Da det ikke var Oplysningsselskabet som saadant, der ejede Villaen, men et selvstændigt Aktieselskab, maatte der fastsættes en Lejeagift af Lokalerne, og denne ansattes til 1400 Kr. aarlig.

Frederiksberg Oplysningsselskabs Historie er yderst interessant, men desværre tillader Pladsen os ikke at bringe fyldigere Oplysninger end ovenstaaende, men for de Personer, der maatte ønske mere detaljerede Beskrivelser, skal vi henvise til en Bog, der udkom om Oplysningsselskabet i Anledning af dets 25-aarige Jubilæum i 1925.

Oplysningsselskabet flyttede senere til Finsensvej Nr. 6, hvor det lejede Fabrikant Neuberts Villa, og siden 1. August 1934 har Selskabet haft Lokaler paa Nylandsvej Nr. 65.

Bestyrelsen bestaar af: Cyklehandler H. Lauridsen, Formand, Redaktør M. Petersen, første Næstformand, Tømrer L. P. Larsen, anden Næstformand, Fru Anna Petersen, Kasserer, Forvalter M. Kjærsgaard, Lokaleinspektør, Bryggerkusk Andersen, Ekspedient Eigil Jørgensen, Smed Erik Christensen og Tømrer Chr. Larsen.

H. LAURIDSEN
Formand.

M. KJÆRSGAARD
Lokaleinspektør.

L. P. LARSEN
Anden Næstformand.

HOLGER LAURIDSEN, Cyklehandler, er født den 7. September 1879 i Gudum ved Lemvig som Søn af Lærer Kristen Lauridsen og Hustru. Gift 1902 med Martine Madsen. Formand for Frederiksberg Oplysningsselskab.

M. KJÆRSGAARD, Forvalter, er født den 19. Maj 1857 som Søn af Smedemester Laurits Kjærsgaard og Hustru. Gift 1882 med Regine Køhler. Medlem af Bestyrelsen for Frederiksberg Oplysningsselskab siden 1925, Lokaleinspektør.

L. P. LARSEN, Tømrer, er født den 14. Februar 1876 som Søn af Gaardejer Niels Larsen og Hustru. Gift 1901 med Anna Østergaard. Medlem af Bestyrelsen for Frederiksberg Oplysnings-selskab, nu anden Næsiformand, Revisor i Haveforeningen „Baunehøj“ i Husum.

CHRISTIAN LARSEN, Tømrer, er født den 28. Marts 1878 som Søn af Tømrer L. Larsen og Hustru. Gift 1900 med Johanne Kristine Nielsen. Medlem af Bestyrelsen for Frederiksberg Oplysnings-selskab siden 1925.

FREDERIKSBERG IDRÆTS-FORENING blev stiftet den 24. Februar 1913 og er den ældste Idrætsforening paa Frederiksberg. Det var nogle unge Haandværkslærlinge, der i Vinteren 1912—13 gik paa Frederiksberg tekniske Skole og der fik Tanken at ville danne en Idrætsforening. Efter at der var afholdt forskellige Møder om Sagen, samledes man endelig den 24. Februar i et Lysthus paa Godthaabsvej 90. Det var et forrygende Snevejr den Aften, saa det har sikkert været under hyggelige Forhold Foreningen blev stiftet. Foreningen blev stiftet under Navnet „Idrætsforeningen Hafnia“, men blev i 1919 omdøbt til sit nuværende Navn „Frederiksberg Idrætsforening“.

I Begyndelsen lagde man mest Vægt paa Fodboldspillet, men gik lidt efter lidt mere og mere over til den frie Idræt: Kapgang, Løb, Spring og Kast. De Forhold, Foreningen i de første Aar arbejdede under, var meget elendige. Omlædningslokaler fandtes ikke, hvorfor man maatte klæde sig om under den store Hæk paa Rehbergs Fælle mellem Peter Bangsvej og Finsensvej, der hvor nu det store, flotte Parkanlæg findes. Idrætten dyrkedes ogsaa paa denne Plads. Idrætsmændene maatte selv anlægge Spring- og Kastebaner, og de blev selvfølgelig meget primitive. Der blev ikke gjort noget som helst for Idrætten paa Frederiksberg paa det Tidspunkt. En Henvejelse til Kommunalbestyrelsen resulterede i, at man vilde tage Sagen op til Overvejelse, men først 10 Aar efter paabegyndtes Arbejdet paa Anlæggelse af Frederiksberg Idrætspark.

Idrætsforeningen fik Restauratøren i Traktørstedet „Peter Bangslund“ gjort interesseret i Idrætssagen, og han byggede et Træskur, som i nogle Aar benyttedes til Omlædningslokale. Imidlertid voksede Foreningen sig større og større, og Idrætsmændene stillede Krav om bedre Træningsforhold, hvorfor Foreningen i 1919 indlejede sig paa Københavns Stadion.

Endelig i 1925 indviedes Frederiksberg Idrætspark, og F. I. F. kunde flytte tilbage til Frederiksberg, hvor den var stiftet, og hvor den rettelig hørte hjemme. Fra den Tid voksede Foreningen og staar nu med sine over 500 Medlemmer som den største paa Frederiksberg.

Foreningen begyndte som nævnt som en Fodboldforening, gik derefter over til Athletik (Løb, Spring og Kast), men udvidede lidt efter lidt sine Rammer til at omfatte mange andre Idrætsgrene. I 1919 optoges Boksning paa Programmet. I 1920 dannede man igen en Fodboldafdeling, men denne ophævedes igen i 1923, og Foreningens Fodboldspillere dannede den nuværende Frederiksberg-Fodboldklub „Ydun“. I 1929 optog F. I. F. som den første Forening i Danmark Kvindeathletik paa sit Program, og endelig i 1934 oprettedes en Svømmeafdeling, væsentlig paa Grundlag af den nye Svømmehal paa Frederiksberg. Foruden disse Idrætsgrene dyrkes der om Vinteren Gymnastik, Haandbold og Terrænløb.

Foreningen arbejder efter de bedste Principper for at skabe „En sund Sjæl i et sundt Legeme“ for den frederiksbergske Ungdom. Der er Lærere og Instruktører i hver Idrætsgren, der underviser og vejleder Medlemmerne paa en fuldt ud forsvarlig

Maade, og den frederiksbergske Idrætsungdom har da ogsaa vist, at den kan hævde sig i Idrætskonkurrencer med andre Idrætsmænd i saavel Ind- som Udlandet.

Frederiksberg Idrætsforenings Bestyrelse bestaar af følgende: Axel E. Petersen, Formand, Leonhardt Nielsen, Næstformand, Henry Christensen, Kasserer, og Orla Gewecke, Sekretær.

Atletik-Afdelingen: Jørgen Christensen, Vagn Jensen og Svend Nielsen.

Dame-Afdelingen: Svend Bruun, Adele Hald og Inger Jørgensen.

Ungdoms-Afdelingen: A. Bechmann, Rudolf Christensen og Vagn Nielsen.

Bokse-Afdelingen: Axel E. Petersen.

Svømme-Afdelingen: Poul Rasmussen, Henry Christensen og Bodil Liebst.

Haandbold-Afdelingen: Børge Jensen, Grethe Nielsen og Ove Andersen.

AXEL AAGE EUGEN PETERSEN, Typograf, er født den 28. November 1899 paa Frederiksberg som Søn af Chauffør Conrad Petersen og Hustru Alma, født Jensen. Gift 1924 med Martha Hansen. Deltaget i Sporten som Løber fra 1918—25, Kasserer for Københavns Athletik Forbund 1925, Bestyrelsesmedlem for Idrætsunionen paa Frederiksberg fra 1929—31 og igen siden 1. Oktober 1933, Formand for Frederiksberg Idræts-Forening fra 1929—31 og siden 1. Oktober 1933, Leder af Foreningens Bokse-Afdeling.

LEONHARDT NIELSEN, Maler, er født den 18. December 1900 som Søn af Malermester H. P. Nielsen og Hustru Sofie, født Hansen. Gift 1927 med Bothilla Rasmussen. Aktiv Sportsmand indenfor Athletikken siden 1918, opnaaet ca. 25 Medailler samt 10 Bægre og Pokaler og mange Skeer, Medstifter af Rejsefondet og dettes Næstformand, Bestyrelsesmedlem i Frederiksberg Idræts-Forening siden 1928, nu Næstformand.

SVEND PETER OLLIF BRUUN, Vejassistent, er født den 21. April 1896 i København som Søn af Tøffelmager Chr. Bruun og Hustru Hilda, født Askman. Forhenværende aktiv Sportsmand indenfor Athletikken, har opnaaet 3.-Pladsen i Frederiksberg-Løbet 1926, 2.-Pladsen i Marathon-Mesterskabet 1926, Vinder af Roskilde-Løbet 1926, har opnaaet ca. 50 Præmier og er Indehaver af Dansk Athletik Forbunds Mesterskabs Platte. Har været Bestyrelsesmedlem i Frederiksberg Idræts-Forening i ca. 5 Aar, Leder af Dame-Afdelingen siden 1932.

ADELE HALD, Kontorist, er aktiv Deltager i Athletik med Højdespring som Speciale, Klubmester indenfor Frederiksberg Idræts-Forening i Højdespring, Bestyrelsesmedlem i Frederiksberg Idrætsforening siden 1930, Leder af Dame-Afdelingen fra 1930 - 32, Bestyrelsesmedlem i samme siden 1933.

ANTON BECHMANN, Bogbinder, er født den 12. Juli 1901 i Thisted. Aktiv Sportsmand indenfor Athletik i 2 Aar, tidligere Kasserer i Frederiksberg Idrætsforening, nu Leder af Foreningens Ungdoms-Afdeling.

A. PETERSSEN
Formand.

DANSK LIGBRÆNDINGSFORENING begyndte sin Tilværelse den 1. Januar 1914 efter Sammenslutningen af Foreningen for Ligbrænding og Folkelig Ligbrændingsforening.

Den nye Forening talte ved Oprettelsen 4520 Medlemmer og raadede over en Kassebeholdning paa 25,394 Kr.

Bestyrelsen kom til at bestaa af: Overretssagfører Chr. Brorson, Formand, Professor Dr. Erlandsen, Professorinde Levison, Kontrollør A. Kongsløv, Snedkermester Henry Larsen, Tilskærer H. Lundgren og Maskintrykker A. Michelsen.

Overretssagfører Brorson efterfulgtes af Professor Erlandsen som Formand, men efter 3 Aars Funktionstid døde Professoren, og i 1918 traadte Professor L. S. Fridericia til som Formand og virkede som saadan til 1922. Paa Repræsentantskabsmødet 1923 trak Professor Fridericia sig tilbage og efterfulgtes af Overtilskærer Lundgren,

Frederiksberg Krematorium.

der blev Formand for Københavnsafdelingen, medens Overlæge Knud Secher overtog Posten som Formand for Landsafdelingen. I 1928 gik Lundgren ud af Bestyrelsen og overtog Ledelsen af Foreningens Frederiksbergkontor, og de to Formandsposter forenedes atter og besattes med Overlæge, Dr. med. Knud Secher.

Dansk Ligbrændingsforening havde sit første Kontor paa Aaboulevarden Nr. 16, men efterhaanden som Arbejdet paa Kontoret voksede, blev Pladsforholdene for daarlige, og Foreningen købte da, særlig paa Initiativ af Lundgren, i 1921 Ejendommen Nikolaj Plads Nr. 27 og Admiralgade Nr. 15 for 300,000 Kr.

Ved Københavnsafdelingens stadige, stærke Vækst følte det mere og mere som en Ulempe, at Medlemmerne fra Yderdistrikterne skulde ind paa Nikolaj Plads for at betale, og man begyndte derfor at indrette Distriktskontorer. I 1924 købtes Ejendommen Enghaveplads Nr. 12, og her indrettedes Kontor, i 1925 aabnedes Kontor paa Nørrebrogade 108 og i 1927 fik Frederiksberg et Kontor paa Hjørnet af Falkonerallé og Smallegade, i samme Aar aabnedes Kontor paa Amagerbrogade Nr. 31.

Tilgangen til Foreningen skete i den første Tid væsentligst gennem personlig Agitation, og Lundgren var her en af de førende Personligheder. Det er et Utal af Foredrag han har holdt gennem de forløbne Aar ved offentlige Møder, i talrige Foreninger, i Vælgerforeninger m. m., ligesom han gennem Avisartikler har oplyst Befolkningen om de herhenhørende Forhold. Lundgren har ligeledes været en ofte benyttet Taler i talrige Byer og været Organisator af de nystiftede Afdelinger. Han sad i Bestyrelsen til 1928, da han overtog Ledelsen af den Afdeling, der blev stiftet i Anledning af Indvielsen af Krematoriet paa Frederiksberg.

Efter som Aarene er gaaet, og Ligbrænding er blevet en Selvfølgelighed for Befolkningen i København, er Foreningen gaaet over til at anvende faste Agenter for Indmeldelse af Medlemmer. Foreningen har deltaget i Udstillinger og været repræsenteret ved flere af de store Kongresser for Ligbrænding, der har været afholdt rundt om i Europa, men størst Betydning har Samarbejdet mellem Danmark, Norge og Sverrig haft.

Allerede i 1912 dannedes en jydsk Ligbrændingsforening i Aarhus, og i 1914 dannedes Foreningen i Kolding. Odense fik sin Forening i 1915, og Svendborg fulgte efter i 1929—30. I Jylland dannedes Aalborg-Foreningen, der omfattede Aalborg, Hjørring og Thisted Amter, Aaret efter Aarhus-Foreningen. Vest-

H. LUNDGREN
Afdelingsleder.

sjællands Provinsafdeling stiftedes i 1922 og fik Sæde i Slagelse, i 1924 oprettedes Afdelinger i Nykøbing F. og Helsingør og i 1926 Afdelingen i Rønne paa Bornholm. I 1927 kom Afdeling i Holbæk og Esbjerg. I 1933 udskiltes Næstved By med Hovedparten af Præstø Amt af Vestsjællands Afdeling og dannede Sydsjællands Ligbrændingsforening.

Frederiksberg Kommune indviede i 1929 sit store Kapelkrematorium, der ligger paa Søndermark Kirkegaard og er opført af Professor E. Thomsen og Arkitekt F. Schlegel. Det er smykket med Skulpturer af Professor Utzon Frank og staar som et Udtryk for moderne Arkitektur.

Anlægget bestaar af en Sal, der kan rumme 200 Mennesker, et Venterum, Afleveringsrum til Kisten m. m. Salen er prydet med Skulpturer, der symboliserer de fire Evangelister samt Korstæstelsen.

Urnerne kan paa dette Krematorium anbringes i den i Anlæggets bageste Del beliggende aabne Urnegård, ved hvis Udformning der er dannet et af de smukkeste Urneanlæg, der findes. Det afsluttes med et lille lukket Columbarium. Men desuden er hele Hovedfacaden forsynet med Nicher til Urner.

Omkostningerne ved Anlægget androg ca. 600,000 Kr.

DET KVINDelige ARBEJDERFORBUNDS KØBENHAVNS ADELING 1. I Aaret 1885 samledes en lille Kreds af Kvinder, hovedsagelig Vaskekoner og Stryger-sker for at gøre et første Forsøg paa at samle de arbejdende Kvinder til et fælles Virke. Det lykkedes ret hurtigt disse Kvinder at faa dannet en Forening, der antog Navnet „Den frie Kvindeforening“, hvis første Formand var „Madam“ Jakobsen, der dog kun var Leder et halvt Aar, da hun afløstes af Fru Emilie Jensen. Fru Jensen viste sig hurtigt at være en rask og virkelysten Kvinde, der i Løbet af ganske kort Tid fik anskaffet en Fane til Foreningen, og den første Spire var hermed lagt til det store, stolte Forbund, som Kvindeligt Arbejderforbund i Dag er.

Til en Begyndelse var Foreningen nærmest af selskabelig Art og virkede som saadan indtil 1887, da Fru Olivia Nielsen valgtes til Formand. Hun arbejdede for at samle de arbejdende Kvinder under faste, organisationsmæssige Former, men det var ikke helt let. Hun stødte paa Modstand mange Steder, men værst dog hos Kvinderne selv. Man kæmpede sig frem med smaa Skridt, indtil der i 1895 kom rigtig Fart i Organisationsarbejdet, der som første Resultat bevirkede Organisering af de kvindelige Arbejdere paa Tuborgs Fabrikker, og efter at der var opnaaet en Lønforhøjelse for disse, kom Turen til Kvinderne paa Cikoriefabrikken, Rebslageriet, Tændstikkefabrikken samt Kapsel-fabrikken.

Ved fortsat energisk Organisationsarbejde lykkedes det Tid efter anden at faa Foden indenfor en Del store, industrielle Virksomheder, hvorved et ikke helt ubetydeligt Antal Arbejdere blev tilsluttet Fagforeningen. Men en Kamptid var det, og vandtes der af og til Terræn, var der andre Perioder, hvor det gik tilbage. I Dagene 3.—4.—5. Januar 1898 stiftedes De samvirkende Fagforbund. Fru Olivia Nielsen havde her siddet i Lovudvalget, ligesom hun paa Kongressen indvalgtes i De samvirkende Fagforbunds Repræsentantskab, og den 23. April samme Aar optoges Kvindeligt Arbejderforbund i De samvirkende Fagforbund som halvtbetalende Medlem.

I Dagene 3.—4. Marts 1901 afholdtes den første Kongres i Rømersgade 22, og paa denne dannedes Kvindeligt Arbejderforbund i Danmark med følgende 5 Afdelin-

ger: Københavns Afdeling 1, samt Maskinstrikkerne i København, Randers, Svendborg og Køge. Forbundets første Forretningsfører blev Fru Olivia Nielsen.

I 1907 fik Afdelingen Tilbud om, at dens Medlemmer kunde faa Lov til at afbenytte en Villa ved Hareskoven som Ferie- og Hvilehjem i Sommermaanederne. Tilbudet modtoges, og ved forskellige Tilskud, deriblandt 300 Kr. fra Bryggeriet „Stjernen“, lykkedes det at oprette Hvilehjemmet, hvor Medlemmerne kunde tilbringe deres Ferie for en Pris 1 Kr. pr. Dag. Denne smukke Virksomhed maatte imidlertid igen ophøre af Mangel paa Tilslutning.

Paa Forbundets Kongres i 1909 vedtoges det oprette en Arbejdsløshedskasse, som blev statsanerkendt 1. Oktober samme Aar. Den 10. Juni 1910 afgik Olivia Nielsen ved Døden. Dette var et haardt Slag for Organisationen, da Fru Nielsen havde været Sjælen i Organisationsarbejdet og havde været den egentlige Stifter af den første faglige Kvindeorganisation. Det var hende, der havde ført den frem til den Kraft, Organisationens var blevet. Det havde ikke været nogen let Sag at faa de arbejdende Kvinder til at forstaa, at den eneste Vej til lysere og bedre Vilkaar, baade i økonomisk Henseende og med Hensyn til Forholdene paa Arbejdspladserne, var at samle sig i Organisationens og saa bruge den Magt, man derigennem havde til at faa indført større Lønninger og bedre Arbejdsvilkaar. For alt dette ofrede Olivia Nielsen sig fuldt og helt, altid paa Farten, fra det ene Agitationsmøde til det andet, hendes lyse Tro og sejge Vilje hjalp hende over alle Forhindringer. Det var store og stolte Resultater, hun har frembaaret, fra at være en ganske lille Flok var Organisationens vokset til at omfatte mange hundrede Medlemmer. Fru Olivia Nielsens Efterfølger som Formand blev Fru Johanne Jensen, der virker i denne Stilling den Dag i Dag.

I Aaret 1888 fik Foreningen sit første Kontor i Rømersgade 22 i Kælderen, og senere flyttedes det op paa 2. Sal, men efterhaanden som Afdelingen voksede, blev Pladsen for lille, og Kontoret flyttedes nu til Rømersgade 27, ogsaa her blev Pladsen for lille, og man flyttede nu til Nansensgade, men i 1914 flyttede Kontoret til Blaagaardsgade 21 paa 1. Sal, hvor der deltes Lejlighed med Forbundet, indtil dette i 1923 flyttede til Ryesgade. Købh.s Afd. 1 nuværende Adresse er Herman Triersplads 4.

Det er interessant at fordybe sig nærmere i mange af de Forhandlinger, Forbundet har ført med Arbejdsgiverne, og heraf se, hvor store Resultater der er naaet gennem Aarene, men Pladsen her tillader os ikke at komme ind paa de forskellige afsluttede Overenskomster eller de afholdte Strejker. For de Læsere, der ønsker at fordybe sig nærmere heri, skal vi henvise til det af Forbundet udgivne Jubilæumsskrift i Anledning af 40 Aars Jubilæet.

JOHANNE JENSEN, Frue, er født den 29. April 1872 som Datter af Kusk Johan Petersen og Hustru Anna Dorthea, født Hansen. Gift 1901 med Kasserer Ove Jensen. Forinden Fru Jensen blev Forbundets Formand, havde hun i 22 Aar arbejdet paa Tændstikkefabrikken og er der igennem tilfulde blevet kendt med den arbejdende Kvindes Kaar. I 1896 valgtes hun ind i Bestyrelsen og har ligeledes været Revisor i flere Perioder. Det viste sig ogsaa snart, at Fru Jensen var den rette Kvinde til at overtage Olivia Nielsens banebrydende Arbejde, idet Organisationstanken jo paa daværende Tidspunkt ikke var saa rodfast som nu, og det var et mægtigt Arbejde at holde sammen paa Kvinderne, naar de endelig var blevet organiserede. Under de vanskelige Krigsaar og Perioden efter Krigen viste Johanne Jensen tilfulde, at hun magtede den ingenlunde lette Opgave at staa som Repræsentant for ca. 8000 Kvinder, som Afdelingen paa det Tidspunkt talte. Fru Jensen er Medlem af Frederiksberg Kommunalbestyrelse, Næstformand i Forbundet og sidder i Forretningsudvalget i Fællesorganisationen.

JOH. JENSEN
Formand.

N. CHR. KJÆRGAARD,
Læge.

J. L. ULRICH,
Dr. med.

C. CHR. HEERUP,
Læge.

F. HAUGBYRD,
Læge.

NIELS CHRISTIAN KJÆRGAARD, Læge, er født den 10. Marts 1860 som Søn af Gaardejer Peter Kjærgaard og Hustru Christiane. Gift 1889 med Johanne Brasch. Tidligere Formand for Børnesanatorierne for København og Omegn, Formand for Nationalforeningen til Tuberkulosens Bekæmpelse's Frederiksbergske Kreds. (Død).

JOHAN LAURENTS ULRICH, Læge, Dr. med., R. af D., er født den 29. December 1865 som Søn af Etatsraad, Direktør Georg Ulrich og Hustru Gyrithe, f. Kemp. Gift 1913 med Eva Worm. Cand. med. 1889, Prosector anatomiae fra 1889—92, Kandidat ved forskellige Hospitaler fra 1892—95, Reservekirurg ved Kommunehospitalet fra 1896—99, Dr. med. 1896, Kirurg ved Dronning Louises Børnehospital fra 1902—31, 3 Maaneder Assistent hos Dr. Doyen i Paris i 1900, Prosector chirurgiae fra 1901—03, Læge ved Nordisk Livs- og Ulykkesforsikring fra 1900—31, derefter Medlem af Selskabernes Bestyrelse, siden 1917 Kirurg ved Statens Institut for Talelidende. (Død).

CARL CHRISTIAN HEERUP, Læge, R. af D., er født den 16. Januar 1865 som Søn af Hørkræmmer Lorentz Christian Petersen og Hustru Sophie Amalie, født Heerup. Gift 1895 med Agnes Caroline Krüger. Med. Embedseksamen 1890, Kandidat ved forskellige københavnske Hospitaler fra 1890—98, Reservelæge ved Københavns Amts Sygehus paa Frederiksberg fra 1899—1902, Afdelingslæge ved Frederiksberg Poliklinik fra 1905—20, praktiserende Læge paa Frederiksberg, Kommunelæge fra 1. Oktober 1928, Skolelæge fra Oktober 1912, Korpslæge ved Akademisk Skyttekorps fra 1913—25, Værgeraadsmlem fra 1912—22. (Død.)

FREDERIK HAUGBYRD, Læge, er født den 20. Marts 1872 som Søn af Forpagter Ole Nielsen og Hustru, Marie. Gift 1917 med Christine Christophersen.

O. GAD,
Læge.

AA. BOJESEN,
Børnelæge.

O. CHR. GJELLERUP,
Læge.

P. H. FREUDENTHAL,
Dr. med.

AUGUST HÜBSMANN, Læge, er født den 11. Maj 1874 som Søn af Mølleer Frederik Hübsmann og Husfru Marie, født Vind. Gift 1910 med Signe Marie Mølgaard, med. Embedseksamen 1900, Reservelæge i Søværnet fra Juli til December 1900, Kandidat ved Øresundshospitalet i København, Boserup Sanatorium og Frederiksberg Hospital fra Januar 1901 til December 1904, Reservelæge ved Frederiksberg Hospitals Afd. B fra Februar 1905 til December 1909, praktiserende Læge paa Frederiksberg og Specialist i int. Medicin.

OLUF GAD, Læge, er født den 15. September 1879 som Søn af Distriktslæge Peter Vilhelm Gad og Hustru Emilie, født Sørensen. Gift 1934 med Sigrid Rotbøll. Student fra Aarhus Katedralskole 1897, med. Embedseksamen 1905, Kandidat ved Sct. Johannes Stiftelsen, Frederiks Hospital og Aarhus Sindssygehospital fra 1906—08, Reservelæge i Hæren fra 1908—11, overtog i 1918 Bilsted & Schous chir. og gyn. Klinik, først i Samarbejde med Dr. med. Meisen og siden 1924 med Dr. Gjellerup, Ordenslæge for Odd Fellow Ordenen.

AAGE BOJESEN, Børnelæge, er født den 21. Juli 1881 som Søn af Forlagsboghandler, Direktør for G. B. N. F. Ernst Bojesen og Hustru Valborg. Gift 1911 med Emilie Margrethe Gottlieb. Studentereksamen 1901, med. Embedseksamen 1909, Specialistanerkendelse i Pædiatri 1918, praktiserende Læge siden Maj 1911. Læge ved Børneplejestationerne i København og paa Frederiksberg, Formand for „Børnesanatorierne for København og Omegn“, Formand for Landsforeningen „Forebyggende Børneværn“, Medlem af „Børnesagens Fællesraad“, af Bestyrelsen for Hindholm (Barnets) Højskole, af Børnehjælpsdagens Forretningudvalg, af Bestyrelsen for „Børnehaverne i Sct. Pouls Sogn“, „Kristkirken“ og „Bavnehøj“ og af „Mødrehjælpen“s Forretningsudvalg, Medlem af Frederiksberg Menighedsraad.

OVE CHRISTIAN GJELLERUP, Læge, er født den 20. Marts 1889 som Søn af Distriktslæge F. Gjellerup og Hustru Mathilde, født Meincke. Gift 1922 med Maggo Eigtved. Reservelæge ved Amtssygehuset i Faxe og ved Frederiksberg Hospitals Afd. F., Kandidat ved Diakonissestiftelsen, Reservelæge ved Sct. Josephs Hospital, Specialistanerkendelse i Kirurgi og kirurgiske Kvindesygdomme, i 1917 med Røde Kors i Rusland i $\frac{3}{4}$ Aar, Medindehaver af Gad & Gjellerups Klinik paa Frederiksberg. Dekorert med Dansk Røde Kors, Østrigsk Røde Kors, med Krigsdekoration og Ungarnsk Krigserindringsmedaille.

POUL HJALMAR FREUDENTHAL, Læge, Dr. med., er født den 27. Februar 1895 som Søn af Slagtermester Carl Friedrich Wilhelm Freudenthal og Hustru Elisa Petra, født Sørensen. Gift 1929 med Lilian Meyer (død 1933). Studentereksamen 1912, med. Embedseksamen 1920, Dr. med. 1927, Uddannelse i Kirurgi, Gynæcologi, Obstetrik, Patologo-Anatomi, Pædiatri og Ortopædi. Specialistanerkendelse i 1933 i Kirurgi, Gynæcologi og Vævsdiagnostic. Bestyrelsesmedlem i „Lægernes Understøttelsesforening“.

OLE HEDEGAARD, Tandlæge, er født den 26. April 1899 som Søn af Gaardejer Jeppe Hedegaard og Hustru Else, født Gadegaard. Gift 1931 med Kitty Scharling. Studentereksamen 1923, privat dimitteret til Tandlægeeksamen 1926, Tandlægeassistent i København fra 1926—28, selvstændig Tandlæge paa Frederiksberg siden 1928.

IVAN ERHARDT ADOLPH FREDERIKSEN, Tandlæge, er født den 8. August 1904 i Odense som Søn af Repræsentant A. Frederiksen og Hustru Kirstine, født Friis. Gift 1932 med Irmgard Matuschka. Studentereksamen fra Frederiksberg Gymnasium 1922, Tandlægeeksamen 1925, Assistent i Sarpsborg, Norge, 1925—27, i Danmark fra 1927

O. HEDEGAARD,
Tandlæge.

AA. V. BONFILS,
Overdyrlæge.

L. SCHMIDT,
Landinspektør.

S. BROHOLM,
Stadslandinspektør.

—29 og i Schweiz fra 1929—34, etableret i 1934 paa Peter Bangsvej Nr. 40, Medlem af Dansk Tandlægeforening.

AAGE WILHELM BONFILLS, Overdyrlæge, er født den 13. December 1894 paa Frederiksberg, som Søn af Handelsrejsende I. P. L. Bonfils og Hustru R. A., født Klitgaard. Gift 1923 med Katy Antoinette Lind. Realeksamen fra Schneekloths Skole, Præliminæreksamen fra Universitetet, Dyr lægeeksamen 1918, Reservedyrlæge i Hæren fra 1920—25, ved Dyrehospitalet i Emdrup fra 1921—25 og ved Foreningen til Dyrenes Beskyttelses Poliklinik fra 1920—25, Kontrolldyrlæge ved Københavns Torve- og Slagtehallen fra 1925, Reservedyrlæge i Hæren fra 1925—32, Overdyrlæge i Hærens Forstærkning fra 1932, praktiserende Dyr læge paa Frederiksberg og i København siden 1925.

LUDVIG SCHMIDT, Landinspektør, R. af D., R. af S. V., er født den 12. Marts 1872 som Søn af Proprietær Johan Carl Christian Schmidt og Hustru Frederikke Margrethe, født Rotwitt. Gift 1903 med Anna Marie Edsberg. Præliminæreksamen fra Birkerød Kostskole 1889, Landinspektøreksamen 1895, Medlem af Landinspektørforeningens Bestyrelse fra 1904, Foreningens Formand fra 1906—21 og fra 1924—26, Æresmedlem af Den danske Landinspektørforening fra 1932 og af den belgiske Geometerforening fra 1919.

SVEND BROHOLM, Stadslandinspektør, er født den 10. Oktober 1899 som Søn af Dyr læge Jacob Andersen Broholm og Hustru Karen Dorthea, født Hansen. Gift 1921 med Karen Cathinka Nielsen. Præliminæreksamen fra Universitetet 1909, Landinspektøreksamen fra Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole 1914, kongelig Bestalling 1914. Stadslandinspektør i Frederiksberg Kommune fra 1929.

OLE FERDINAND OLSEN, Overretssagfører, er født den 12. Oktober 1874 som Søn af Grosserer Hans Olsen og Hustru Trine. Gift 1906 med Karen Julie Thomsen.

O. F. OLSEN,
Overretssagfører.

I. M. ZINN-ANDERSEN
Landsretssagfører.

C. WAAGE-
CHRISTENSEN,
Sagfører.

M. E. A. WAAGE-
CHRISTENSEN,
Forfatterinde.

Student fra Efterslægtsselskabets Skole i København 1892, cand. jur. 1898, Overretssagfører 1902, derefter straks paabegyndt selvstændig Praksis i København, flyttede i 1909 til Gl. Kongevej Nr. 98 og i 1918 til Gl. Kongevej Nr. 110. Overretssagføreren er siden 1918 Indehaver af det af Faderen i 1878 grundlagte Speditionsfirma „Hans Olsen“.

IVAR MOGENS ZINN-ANDERSEN, Landsretssagfører, Kaptajn, R. af D., er født den 6. April 1880 som Søn af Læge Andreas Thorkild Andersen og Hustru Christofine, født Baltazar-Christensen. Gift 1910 med Martha Zinn. Student fra Frederiksborg lærde Skole 1899, cand. phil. 1901, Sekondløjtnant ved 1. Artilleri-Afdeling fra 8. Oktober 1903 til 27. Marts 1906, ved 12. Bataillon fra 28. Marts 1906 til 30. September 1906, Premierløjtnant ved 12. Bataillon fra 1. Oktober 1906 til 11. Maj 1909, ved 7. Regiments Stab fra 12. Maj 1909 til 19. April 1910, ved 12. Bataillon fra 20. April 1910 til 20. Oktober 1913, ved Generalstaben fra 21. Oktober 1913 til 25. Marts 1918, Kaptajn ved 21. Bataillon fra 26. Marts 1918 til 30. Oktober 1924, i Reserven fra 1. Juli 1924 til Udgangen af April 1932, cand. jur. 1926, Dommerfuldmægtig i Høng fra December 1926 til Juli 1927, Sagfører paa Frederiksberg siden 1930, Landsretssagførerbestalling siden 10. November 1934.

CARL WAAGECHRISTENSEN, Sagfører, cand. jur., er født den 24. August 1881 som Søn af Hofvinhandler, Etatsraad Christian Christensen og Hustru Marie, født Tiemroth. Gift 1920 med Mary Elise Agne Madsen. Student fra Metropolitanskolen, juridisk Embedseksamen 1907, Birkefuldmægtig ved Frederiksberg Birk fra 1908—19, Sagførerpraksis paa Frederiksberg siden 1919.

MARY ELISE AGNE WAAGECHRISTENSEN, Forfatterinde, er født den 28. April 1892 som Datter af Birkefuldmægtig Julius Madsen og Hustru Amalie. Gift 1920 med Sagfører Carl Waagechristensen. Realeksamen fra Brünniche-Hansens højere Pigeskole 1909, Forfatterinde til Skuespillet „Gadens Pige“, der gik paa Morskabs-teatret 200 Gange i Træk og senere naaede sin 300de Opførelse i Provinsen, fik præmieret Hørespillet „Livets Gang“, ved den store Konkurrence i 1933, udgav i Foraaret 1935 Romanen „Slangebids“ paa Nyt Nordisk Forlag.

GRETHE EBBA ELISABETH HILDUR ESTHER ANNA ERIKSEN, Sagførerfuldmægtig, er født den 28. November 1897 som Datter af pens. Regnskabsfører i Flaaden J. F. V. Schlippe og Hustru Hildur, født Svensson. Gift 1920 med Løjtnant, Kontrolør i Københavns Skattevæsen Thor Eriksen (Ægteskabet opløst i 1930). Udgaet fra Frk. Zahles Skole, uddannet hos Overretssagfører Karl Espersen fra sit 18de Aar, er stadig Fuldmægtig der. Assisterer „Danske Kvinders Velfærd“ og Socialhjælperen Frk. M. Lüttichau i Arbejdet for at hjælpe ulykkelige stillede Kvinder. Oprettede i 1934 Frederiksberg billige Retshjælp.

G. E. E. ERIKSEN,
Sagførerfuldmægtig.

L. SODEMANN,
Translatrice.

S. JENSEN-STORCH,
Konsulent.]

C. J. HANSEN,
Overgartner.

LOUISE DORTHEA SODEMANN, Translatrice, er Datter af Fuldmægtig i Statistisk Bureau, Kammerassessor Leonhardt Sodemann og Hustru Ulrikke Louise, født Møller. Uddannet som Privatlærerinde fra N. Zahles Skole, Kgl. edsvoren Translatrice i Engelsk 1906, Medlem af Translatørforeningen.

Frk. Sodemanns kendte Duplikerings- og Oversættelses-Bureau — FREDERIKSBERG MASKINAFSKRIVNINGS-BUREAU — paa Carit Etlarsvej Nr. 10 blev oprindelig grundlagt under meget beskedne Forhold i Aaret 1897 og havde da til Huse i Madvigs Allé. Begyndelsen var trang, da Maskinskrivning dengang var noget ganske nyt og ukendt her i Landet, men Virksomheden voksede ret hurtigt, og allerede i 1903 flyttedes den til sin nuværende Adresse. Bureauet giver sig af med alle Arter Oversættelser, Duplikering og Maskinaskrivning fra og til Engelsk, Tysk og Fransk, men Virksomhedens Hovedsprog er Engelsk. — Frk. Sodemann sætter en Ære i at overholde streng Diskretion og paalægger altid sine Medarbejdere fuldkommen Tavshedspligt angaaende de Arbejder, der betros Bureauet, saavel som Omhyggelighed med Udførelsen i enhver Henseende, hvad enten det gælder store videnskabelige Arbejder eller almindelig Korrespondance. Derfor har Bureauet en Kundekreds langt ud over Frederiksbergs Grænser, ja rundt om i hele Danmark. I Virksomheden beskæftiger Fruen til Stadighed 4 Mennesker — undertiden flere — og den ældste af disse, Fru Pedersen, har i over 16 Aar været Frk. Sodemanns Støtte. Fruen har i adskillige Aar været Indehaver af Mesterskabstitlen for korrekt og hurtig Maskinskrivning. Virksomheden er en af de ældste og første i Branchen og indtager med Rette Plads blandt de førende i sin Art i Landet.

SVEND JENSEN-STORCH, Konsulent, er født den 15. Marts 1901 i Hvam som Søn af Førstelærer J. J. Jensen-Storch og Hustru M. M. J. S., født Thommesen. Gift 1924 med Agnes K. M. Sørensen. Præliminæreksamen 1916, Studentereksamen fra Aarhus Katedralskole 1920, Sekretær for „De højere Skolers Kunststifter“, samtidig studeret Zoologi ved Københavns Universitet til 1930, teoretiske Studier over Husbukken bragte Konsulenten ind paa dette Skadedyrs Betydning i Praksis. (1. og 2. Del af Magisterkonferens i Zoologi). I 1928 Medlem af Udvalget til Undersøgelse af Midler mod træødelæggende Organismer, der samme Aar var nedsat af Akademisk Arkitektforening og Dansk Ingeniørforening, Medredaktør af Udvalgets 1ste Beretning, der udkom 1932, retslig Skønsmand i Svampe- og Husbukkesager, Konsulent i Skadedyr for Teknologisk Institut fra 1926—29, Konsulent i Skadedyr og Svamp i Ejendomme 1929—35 for „Kjøbenhavns Grundejerforening“, overgik herfra til det nystiftede Forsikrings-Aktieselskab „Tredie Husejerforsikring“, fra 1926—35 Privatvirksomhed som Konsulent, bl. a. for en Del Industrivirksomheder og „SteinsLaboratorium“, har udgivet en Del Arbejder om Husbukkens Biologi og Betydning i Praksis, dels selvstændige, dels i danske og tyske Tidsskrifter og Dagblade.

CARL JOHAN HANSEN, Overgartner, er født den 21. November 1888 som Søn af Fotograf Johannes Hansen og Hustru Anna. Gift 1922 med Kirstine Hansen. Præliminæreksamen 1904, Uddannet hos Carl V. Lange Frederikssund og paa Rosenborg, taget Eksamen med Udmærkelse, Ophold i Tyskland med Frugtavl som Speciale og i England paa Fircroft Højskole ved Birmingham, rejste i 1913 til Nordamerika og derefter til Australien, Tasmanien og New Zealand, var i 1914 Medhjælper hos Mac Roric Mac Laren, S. Francisco, har besøgt flere Universiteter og Forsøgstationer, Specialkursus i Frugtavl ved „Davis University farm“, 1920 Medhjælper hos Luther Burbank, derefter Rejse gennem U. S. A., kom til Danmark 1920, honorarlønnet Medhjælper i Botanisk Have i København 1921, Afdelingsgartner samme Sted fra 1921—

N. P. SPANGSBO,
Revisor.

A. BERTELSEN,
Revisor.

A. A. H. POULSEN,
Fabrikant.

V. SKOVGAARD,
Arkitekt.

25, Assistent ved Hornum Frugtstation fra 1925—27, da Staten nedlagde Forsøgsstationen og Stillingen ophævedes, atter Afdelingsgartner i Botanisk Have, Havebrugs-kandidat for Salling Landboforening og Lærer ved Ungdomsskolen i Jebjerg fra 1927—31. Overgartner ved Det kgl. danske Haveselskab siden 1. Marts 1931, Medredaktør af „Haven“.

NIELS PETER SPANGSBO, Revisor, og aut. handels- og regnskabskyndig Tilidsmand i Akkordsager, er født den 25. Oktober 1872 og gift 1925 med Agnes Kristine Andersen. Handelsuddannet indenfor bl. Købmandshandel, fleraarig Bogholder i Stubbekøbing Jernstøberi- og Maskinfabrik, Bogholder, Prokurist og Kasserer hos Mineralvandsfirmaet Sødring & Co., bestod i 1929 (57 Aar gl.) den teoretiske Eksamen for autoriserede Revisorer. I 1907 paabegyndte Hr. Spangsbo sit Revisions- og Bogholderiinstitut, og han oparbejdede ret hurtigt en stor omfattende Forretning. Virksomheden paatager sig alt med Hensyn til Anlæggelse af Bogholderi, Bogføring, Skattesager, Revision m. m. I Særdeleshed er Skattesager Virksomhedens Speciale. Siden 1934 har Spangsbo haft sin Søn, Hr. Hakon Spangsbo, optaget i Firmaet.

ASGER BERTELSEN, Revisor, er født den 15. Marts 1900 som Søn af Fuldmægtig ved De danske Statsbaner Bertel Carl Bertelsen og Hustru Trein, født Berggreen. Tidligere ansat som Fuldmægtig i Forsikringsbranchen, nu selvstændig Revisor og Lærer i Bogholderi ved Købmandsskolen. Aftjent Værnepligt som Løjtnant ved 2. Regiment, Tillidsmand for Lærere i Købmandsskolens Sygekasse. Begyndte som erhvervsdrivende Revisor i 1928, har boet paa Frederiksberg siden 1915. Udfører alt Bogholderi og Revision. Speciale: Anlæg af Bogholderi, Bogføring, Ejendomsregnskaber, Statusopgørelser og Skattesager samt privat Undervisning i Bogholderi.

AXEL ANDRÉ HEEGAARD-POULSEN, Fabrikant, er født den 3. Februar 1889 som Søn af Fabrikant Carl Heegaard-Poulsen og Hustru Frederikke, født Thiis. Gift 1919 med Ruth Foss Sørensen. Præliminæreksamen fra Frederiksberg Latin- og Realskole, gennemgaaet Handelsakademiet i København. Formand for Københavns fotografiske Amatørklub, Medindehaver af I/S „Merkur“ i Valby.

VIGGO SKOVGAARD, Arkitekt, er født den 18. April 1867 som Søn af Handelsagent Antonius Skovgaard og Hustru Antonie, født Holck. Gift med Betty Christensen. Uddannet som Arkitekt og endvidere uddannet som Maler paa Kunsternes Studienskole. I Randers har Arkitekten opført en Stiftelse til Handelsstanden, Junckers Klædefabrik, den daværende Telegrafstation samt Forsamlingsbygningen „Jylland“.

ALEX FEODOR ASMUSSEN, Arkitekt, er født den 18. Juni 1887 som Søn af Grosserer G. Asmussen og Hustru Julie, født Hansen, Gift 1918 med Nelly Schiøtt. Uddannet paa Kunstakademiet og i Udlandet, særlig i Tyskland.

NIELS PEDER EDVARD ARP-NIELSEN, Arkitekt, er født den 28. Maj 1887 paa

A. F. ASMUSSEN,
Arkitekt.]

N. P. ARP-NIELSEN,
[Arkitekt.

AA. J. HERLØW,
Arkitekt.]

E. HJULER,
Arkitekt.

Frederiksberg som Søn af Tømrermester Frederik Nielsen og Hustru Camilla, født Hansen. Gift 1ste Gang 1912 med Erna Arp (død 1918), gift 2den Gang 1919 med Märtha Arp. Realeksamen 1903, Afgang fra Kunstakademiet 1915, Medlem af Repræsentantskabet i Frederiksberg Sparekasse, Vurderingsmand samme Sted siden 1928, Medlem af Kontrolkomiteen for Københavns Hypotekforening siden 1934, Bestyrelsesmedlem i Frederiksberg Grundejerforening fra 1922. Har opført: Beboelsesejendommen Falkonerallé 17, Bernhard Bangs Allé 20—22—24, Hjørneejendommen af Platanvej og Frederiksberg Allé, Handels- og Landbrugsbanken i Slagelse, Nordisk Films Fabrik i Frihavnen m. m.

AAGE JOHANNES HERLØW, Arkitekt, M. af A. A., er født i Eskebjerg den 13. Marts 1892. Stod i Tømrerlære i Jyderup, gennemgik derefter Teknisk Skole og blev uddannet videre paa Kunstakademiet samt ved Studierejser i Udlandet, var i Tyskland 1914 og i Italien 1921—22, selvstændig Arkitekt fra 1925. Har bl. a. opført: Alleshave, Neksøl og Aunsø Kirker, Kalfred Skole, Østre Skole paa Sejro, Ringsted Handelsskole, Svallerup og Eskebjerg Præstegaarde, det nye Biografteater „Kino“ i Ringsted samt en Del Beboelses- og Forretningsbygninger, industrielle Bygninger og Villaer i København og Provinsen.

ELLIOT HJULER, Arkitekt, er født den 13. Marts 1893 som Søn af Lektor Anthon Hjuler og Hustru Mathilde, født Thorbjørnsen. Gift 1916 med Marie Staugaard. Student 1910 fra Randers Latinskole, frekventeret Teknisk Skole til 1913, Akademiet fra 1913—18, var derefter i nogle Aar Medhjælper hos forskellige Arkitekter. Etablerede i 1922 egen Arkitektvirksomhed i sin Villa paa C. F. Richsvej 73. Arkitekten har i Aarenes Løb opført Beboelsesbygninger, Karreer og større samt mindre Villaer i Storkøbenhavn og dens Periferi.

IB LUNDING, Arkitekt, er født den 22. December 1895 paa Frederiksberg som Søn af Lektor N. Chr. Lunding og Hustru Lili, født Hansen. Gift 1921 med Elen Lassen. Student 1914, cand. phil., i Murerlære, Afgang fra Kunstakademiet 1917. Arbejdet hos Arkitekterne: Poul Holsøe, C. Harild og Kampmann, ansat under Stadsarkitekten i København 1925, fast ansat 1929, Medlem af Bestyrelsen for Akademisk Arkitektforening fra 1932, Medlem af Kunstnersamfundet 1922. Har opført Kvarteret Tranevænget i Hellerup fra 1928—33 (præmieret af Gentofte Kommune 1930), ombygget og opført Udvidelsen til H. P. Lorentzens Stiftelse 1929—33 (præmieret af Københavns Kommune 1933), opført Bygningkompleks i Rønne for Livsforsikrings-selskabet „Hafnia“ og Beboelsesbygning i Grønningen for Ejendomsselskabet „Daros“. moderniseret og restaureret Stengade 79 i Helsingør m. fl. Ejendomme, opført private Villaer og Sommerhuse, Stadsarkitektens Medarbejder ved Københavns Vandforsynings

M. HJULER
Frue.

AA. TH.
CHRISTENSEN
Ingeniør.

H. P. NICOLAJSEN
Tandtekniker.

AA. C. G. STØVHASE
Skorsiensfejmester.

Vandtaarn i Brønshøj og Beholderanlæg ved Tinghøj, ny Omnibustype 1929, ny Sporvognstype 1930 m. m., Kunstakademiets Guldmedaille for et Forslag til Universitetet i Aarhus, Præmier i en Del Arkitektkonkurrencer tildels for Arbejder udført i Samarbejde med afd. Arkitekt Tage Matthiessen.

MARIE HJULER, Frue, er gift 1916 med Arkitekt Elliot Hjuler. Fruen har gennemgaaet Kunstindustriskolen for Kvinder samt Teknisk Skole og studeret Tegnekunst i Paris i 1926, siden 1918 har Fru Hjuler drevet selvstændig Illustrationskunst samt Bogkunst og medvirket ved forskellige Reklameudstillinger, efter endt Uddannelse har Fruen især givet sig af med Illustrering af Børnebøger og da særlig af pædagogisk Art, bl. a. har Fruen illustreret en Bog af Forfatterinden Fru Karin Michaelis samt forskellige Bogomslagsillustrationer, oprindeligt er Fruen efter sin Uddannelse paa Kunstindustriskolen begyndt som Bygningsarkitekt.

PHILIP CARL JØRGEN PETERSEN, Ingeniør, cand. polyt., er født den 11. Juli 1866 som Søn af Snedkermester J. C. G. Petersen og Hustru Albine Andrea, født Jensen. Gift 1904 med Gerda Brendstrup. Blev cand. polyt. 1891. Er uddannet som Bygningsingeniør, er Medlem af Dansk Ingeniørforening og Medindehaver af Ingeniørfirmaet Ph. Petersen og Arvid Holm. Dette Firma grundlagdes den 1. Januar 1905 af de nuværende Indehavere. Firmaet begyndte under smaa Forhold paa Halmtorvet Nr. 16, men voksede stadig og er i Dag en betydende Virksomhed. Firmaets første Arbejde var en Bro, der byggedes paa Bogø ved Assens. I Aarenes Løb har Firmaet udført en hel Række betydende Arbejder i Forbindelse med Bygning af Jernbaner, Havneanlæg, Opfyldningsarbejder, Anlæggelse af Gader m. m. Af udførte Arbejder kan vi fremhæve: Axel Heidesgade paa Amager, en Del Viadukter for D. S. B., de store Opfyldningsarbejder paa Islands Brygge samt de omkringliggende Gader, Jernbanespor, Kloaker m. m., Nylandsvejs Betonstøbning og Makadamisering, det sidst udførte Arbejde paa Dalgas Boulevard, hvor Vejen er ført under Viadukten m. m. For Tiden arbejder Firmaet med Udvidelsen af Roskildevejen fra Høje Taastrup til Baldersbrønde.

AAGE THORNING CHRISTENSEN, Ingeniør, M. af Ing. F., er født den 5. Februar 1889 som Søn af Snedkermester Christen Christensen, R. af D. (mangeaarig Formand for Snedkerlaugets Bygningssnedker-Afdl., Medlem af Den faste Voldgiftsret og Arbejdsraadet) og Hustru Nathalie, født Giessing. Gift 1923 med Augusta Hagemeister. Efter at have gennemgaaet en omhyggelig Uddannelse paa Polyteknisk Lærestanstalt og bestaaet Eksamen som cand. polyt. grundlagde Ingeniøren sin Forretning i Aaret 1922 paa samme Sted, hvor Firmaet stadig har til Huse, i Frederiksberg Allé 58—60. Firmaets Speciale er især Vejarbejder i Forbindelse med Asfalt,

og af større Arbejder har Firmaet i Aarenes Løb udført: Den store Omlægning og Modernisering af Finsensvej samt C. F. Richsvej og Kingosgade. I sin Virksomhed beskæftiger Ingeniøren fra 10 og op til 150 Mennesker, alt efter sine Arbejders Omfang.

SVEND ZACHO-LIND, Ingeniør, er født den 29. Marts 1896. Cand. polyt. 1922, Medlem af Ingeniørforeningen og Entreprenørforeningen. Efter 10 Aars Virksomhed i et af de ældste Entreprenørfirmaer paabegyndte Ingeniør Zacho-Lind sin egen Virksomhed i Aaret 1933, og i Løbet af de svundne Aar har Firmaet udført en Mængde forskellige Jord-, Vej-, Beton-, Kloak-, Brolægnings- og Kabelarbejder, bl. hvilke kan nævnes: Kloak- og Drænarbejderne for Frederiksberg Kommune ved den nye Søndermark Skole, Kloakarbejdet ved Minister Wessels Palæ i Christianiagade, Vej- og Kloakarbejder for Københavns Telefon Aktieselskab samt forskellige Entreprenørarbejder for Statens Seruminstitut, Tuborgs Fabrikker, De forenede Bryggerier, Rigshospitalet og Statens veterinære Serumlaboratorium, endvidere Vej-, Kloak- og Drænarbejderne for Justitsministeriet ved de nye Særanstalter for Psykopater i Vridsløse, Kloak- og Drænarbejder ved Ingeniørforeningens nye Hus i København, Jernbeton- og Vejarbejder for Krigsministeriet ved Artilleriets Forsøgsskydebane ved Nexeløb- bugten samt Jord-, Vej- og Betonarbejder for Landbrugsministeriet ved Veterinærdirektoratets nye Karantænestalde paa Amager.

HANS PETER NICOLAISEN, Tandtekniker, er født den 15. Juli 1878 som Søn af Proprietær Peter Beyer Nicolajsen og Hustru Hanne Amalie, født Hansen. Gift 1915 med Karen Sofie Petersen. Uddannet hos Tandlæge Wulff, selvstændig Forretning siden 1916.

SOFUS ANDERSEN, Tandtekniker, er født den 22. April 1882 i Vejle som Søn af Formand Peter Andersen og Hustru Sofie, født Petersen. Gift med Inger Pedersen. Uddannet som Tandtekniker i Vejle fra 1900—04, selvstændig Forretning i Vejle fra 1906—30, paa Frederiksberg siden 1. Maj 1930.

AAGE CARL GEORG STØVHASE, Skorstensfejermester, er født den 16. December 1890 som Søn af Skorstensfejermester Albert Støvhase og Hustru Emilie, født Uhlott. Gift 1915 med Elna Pedersen. Lærte Faget i Hørsholm 1910, kom som Forbunder til København 1912, udlært 1914, arbejdet som Svend og Mestersvend i København, hovedsagelig paa Amager, udnævnt til Skorstensfejermester for hele Frederiksberg Distrikt 1. Januar 1935.

RICHARDT VICTOR LINDAHL, Skorstensfejermester, er født den 8. Oktober 1892 i København og gift 1925 med Ellen Caroline Jensen, uddannet hos Skorstensfejermester Hakon Christensen, København, ansat hos Skorstensfejermester Rasmussen paa Frederiksberg i 18 Aar, Skorstensfejermester 1934.

SOFUS HOLGER SØRENSEN, Skorstensfejermester, er født den 2. Juli 1902 som Søn af Brandmand paa Orlogsværftet Christian Sørensen og Hustru Kirstine, født Petersen. Gift 1923 med Margrethe Hansen. Kom i Lære 1916, blev Svend 1921, ansattes den 1. Marts 1921 ved Frederiksberg Distrikt af Oldemand A. O. Madsen, udnævntes til Undermester i Frederiksberg Distrikt, under Skorstensfejermester Støvhase, den 1. Januar 1935. Medlem af Skorstensfejerlauget.

JENS MEINCKE JENSEN, Inspektør, er født d. 21. Januar 1877 som Søn af Maskinmester Meincke Jensen og Hustru Anna Marie, født Nielsen. Gift 1904 med Yrsa Kleist. Medstifter og Bestyrelsesmedlem af Frederiksberg Boldklub i ca. 12 Aar, deraf 6 Aar som Sekretær, Æresmedlem af samme Forening siden 1927.

ANDREAS ORLA HARDESTOFT, Prokurist, er født den 28. November 1889 som Søn af Materialforvalter ved Statstelegrafan A. J. Hardestoft og Hustru Birthe

R. V. LINDAHL
Skorstensfejermester.

J. MEINCKE JENSEN,
Inspektør.

A. O. HARDESTOFT,
Prokurist.

C. W. JESSEN,
Gartner.

Marie, født Nielsen. Gift 1918 med Marie Thomassen. Har været Medstifter „Frederiksberg Boldklub“ og Formand for denne Klub i 15 Aar, Formand for „Frederiksberg-Valby Boldspil Union“, Kasserer i „Frederiksberg Idræts-Union“, Medstifter og Formand for „Kajakklubben Sønderstrand“, Formand for „Klampenborg Kajak- og Kano-Klub“, Næstformand gennem mange Aar i Landsforbundet „Dansk Kajakforbund“s Hovedbestyrelse, Medlem af „Københavns Idrætspark“s Repræsentantskab, Medlem af „Dansk Idræts-Forbunds“ Repræsentantskab, Medlem af den olympiske Komité, er Æresmedlem af „Kajakklubben Sønderstrand“ og af „Frederiksberg Boldklub“ samt tildelt „Dansk Idræts-Forbund“s Hæderstegn, siden 1. September 1935 Prokurist i Akts. P. Bjørnbaks Konvolutfabrik.

CARL WILHELM JESSEN, Gartner, er født 2. April 1890 i Brædstrup som Søn af Distriktslæge Otto Jessen og Hustru Hulda, født Bjerregaard. Gift 1914 med Agnes Hansen, Baneinspektør siden 1926.

ALFRED CARLO VIGGO SØRENSEN, Kasserer, er født den 7. December 1891 i København som Søn af Drejermester O. V. Sørensen, og Hustru Ida, født Christensen. Gift 1918 med Lyhna Madsen, Datter af Chocolademester Madsen, Frederiksberg. Sekretær i Klubben „Cyclisten“ fra 1910—33, Æresmedlem i samme siden 1922, Revisor i Klubben siden 1933.

ALFRED MØLLER, Glasmager, er født den 15. November 1893 paa Frederiksberg som Søn af Glasmager Fr. Møller og Hustru Augusta, født Preiss. Gift 1917 med Marie Louise Derücke. Medstifter af Frederiksberg Boldklub, Bestyrelsesmedlem i samme i 11 Aar, Sekretær fra 1926—32, Næstformand 1932.

JOHANNES LIMB, Værkfører ved Kabelfabriken, er født den 22. November 1894 i Dronninglund som Søn af Landmand H. P. Larsen og Hustru Maren, født Skovgaard. Gift 1916 med Mary Limb. Sekretær i Frederiksberg Boldklub siden 1934, fhv.

A. C. V. SØRENSEN,
Kasserer.

A. MØLLER,
Glasmester.

J. LIMB,
Værkfører.

Z. LANTOW,
Formand.

R. A. JACOBSEN
Lagerist.

O. JOHNSEN
Arbejder.

E. RYGAARD
Entreprenør.

E. P. M. NIELSEN
Mekaniker.

Bestyrelsesmedlem i Frederiksberg K. F. U. M.s Idrætsafdeling, Idrætsleder i samme fra 1917—22, fhv. Medlem i Frederiksberg Idræts Unions Repræsentantskab fra 1924—27.

ZENIUS LANTOW, Formand, er født den 10. Maj 1896 i København som Søn af Godtfred Lantow og Hustru Henriette, født Tingedahl Mohrsen. Gift 1923 med Rosita Jensen. Kasserer i Frederiksberg Boldklub 1919.

RUDOLF AUGUST JACOBSEN, Lagerist, er født den 27. November 1897 paa Frederiksberg som Søn af Bødker Wilhelm Jacobsen og Hustru Eleonora. Gift 1921 med Agda Mortenson. I 7 Aar Bestyrelsesmedlem i Sportsklubben „Ydun“, Spilleudvalgsformand i 1 Aar, opnaaet Klubbens Sølvbæger i 1924.

OVE JOHNSEN, Arbejder ved Rekyrliffelsyndikatet, er født den 20. August 1898 i København som Søn af Smed August Johnsen og Hustru Ane Margrethe, født Hansen. Gift 1922 med Edith Hilbert. Medstifter af Sportsklubben „Ydun“, igennem mange Aar Medlem af Spilleudvalget, udnævnt til Æresmedlem i „Ydun“ 1932.

EDVIN RYGAARD, Entreprenør, er født den 2. Februar 1902 i Aarhus som Søn af Togfører K. Rygaard og Hustru Marie, født Madsen. Gift 1924 med Jenny Lindstrøm. Formand for Frederiksberg Boldklub siden 1931.

EGON PETER MYNSTER NIELSEN, Mekaniker, er født den 5. November 1907 paa Frederiksberg som Søn af Arbejdsmand Michael Nielsen og Hustru Inger, født Hansen. Bestyrelsesmedlem i Frederiksberg Idrætsklubs Athletik Afdeling i 1932.

CHR. M. BERNTH
Snedkermester.

H. GRANNO
Bestyrer.

L. ANDERSEN
Medhjælper.

CHRISTIAN MIKKELSEN BERNTH, Snedkermester, er født den 26. Juli 1910 i København som Søn af Vognmand Chr. Bernth og Hustru Karen, født Mikkelsen. Bestyrelsesmedlem i Frederiksberg Idrætsforening 1933, Medlem af Festudvalget.

LARS PETER STEVNSBORG, Skomagermester, er født den 5. Maj 1861 i Store-

hedinge som Søn af Husejer Jens Larsen og Hustru Mette Kirstine, født Hansen. Gift 1883 med Anna Mathilde Söderholm. Stifter af Klubben „Cyclisten“ 1909, Bestyrelsesmedlem af samme fra 1909—12, igen 1918 og til Stadighed, Formand for Klubben fra 1916—17, Æresmedlem siden 1912, Medlem af Festudvalget.

JOHAN LUDVIG ECKERT INGWARSEN, Maskinarbejder, er født den 22. Maj 1863 i Lyngby som Søn af Barber Julius Ingwarsen og Hustru Anna, født Durrie. Baneinpektør ved Frederiksberg Idrætspark.

THEODOR CHRISTIAN POULSEN, Snedkermester, er født den 3. Juli 1871 i København og gift 1895 med Ella Johansen. Kasserer i Klubben „Cyclisten“ fra 1921—28.

FERDINAND MADSEN, Cyklehandler, er født den 13. Juni 1880 i København som Søn af Landmand Jens Madsen og Hustru Karen, født Jensdatter. Gift 1923 med Ella Olsen. Formand for Klubben „Cyclisten“ siden 1911, Viceformand i „Dansk Cycle Forbund“, Revisor ved Nordisk Cycle Forbund.

HANS CHRISTIAN HEGELUND OLSEN, Murermester, er født den 1. Januar 1885 i Røholte som Søn af Skomager Rasmus Olsen og Hustru Hedvig, født Hege-lund. Gift 1911 med Anna Petersen. Næstformand i Klubben „Cyclisten“ i 15 Aar, Æresmedlem af samme siden 1924, Repræsentant i Unionen, Træner for Klubben til Verdensmesterskabet i 1931, Danmarks mester paa Landevej 1909, repræsenterer D. B. C. i Olympiaden i Stockholm i 1912.

HENRIK GRANNO, Bestyrer, er født den 16. Marts 1888 i København som Søn af Skomagermester Ole Petersen og Hustru Marie, født Hansen. Gift 1909 med Al-vina Anderson. Næstformand i Klubben „Cyclisten“ siden 1919, Æresmedlem af samme, Formand for Klubbens Rejsefond i 2 Aar, Medlem af Festkomitéen.

CANDIDO TOGNERI, Kunstgibser, er født den 28. Februar 1889 i Italien som Søn af Salvatore Togneri og Hustru Charlotte, født Casci. Gift 1922 med Marie Andersen. Bestyrelsesmedlem i Klubben „Cyclisten“ siden 1934.

SVEND AAGE PEDERSEN, Medhjælper, er født den 4. April 1895 paa Frede-riksberg som Søn af Sporvognskonduktør Charles Pedersen og Hustru, født Nielsen. Gift 1916 med Andrea Jensen. Bestyrelsesmedlem i Frederiksberg Boldklub fra 1933.

OTTO CHRISTIAN CARL KNUDSEN, Repræsentant, er født den 15. August 1901 i København som Søn af Garvermester Otto Knudsen og Hustru Marie, født Hansen. Gift 1929 med Lilly Petersen. Bestyrelsesmedlem i Klubben „Cyclisten“ fra 1924—31, deraf Kasserer fra 1928—29, Medlem af Kontrol- og Festudvalg, har sam-mensat Løbet „Gædsen“ samt været Starter og Official for samme fra Begyndelsen.

SONJA GRETHE HANSEN, Kontorist, har været Bestyrelsesmedlem i Frede-riksberg Idrætsforening fra 1930, Sekretær i Dame-Afdelingen fra 1930 32 og Leder af Kvindeafdelingen i Athletik fra 1932—33.

HENRY CARLO WILLY MORTENSEN, Skomager, er født den 29. Maj 1909 i København som Søn af Niels Mortensen og Hustru Emilie, født Petersen. Bestyrel-sesmedlem i Klubben „Cyclisten“ siden 1932, Depotmester for samme siden 1934, aktiv Landevejsrytter fra 1930, Vinder af Kalundborgløbet i 1931 og af Vejløbet i 1931.

KNUD PETER FISCHER, Lagerekspedient, er født den 7. Juli 1909 i København som Søn af Cigarhandler Axel Fischer og Hustru Anna, født Frederiksen. Bestyrel-sesmedlem i Klubben „Cyclisten“ 1933.

ERIK GUTHEIL, Kontorist, er født den 4. April 1910 paa Frederiksberg som Søn af Ciselør Søren Gutheil og Hustru Kristine, født Sørensen. Sekretær i Klubben „Cyclisten“ 1932.

LEIF FRODE ANDERSEN, Boghandlermedhjælper, er født den 15. Juli 1910 paa Frederiksberg som Søn af Undervisningsinspektør Frode Andersen og Hustru Ingeborg, født Clemens Wiberg. Bestyrelsesmedlem i Sportsklubben „Ydun“ fra 1931, Kasserer 1931, Sekretær siden 1933, Leder af Junior-Afdelingen i „Ydun“, Repræsentant for Klubben i K. B. U.

HOLGER MØLLER NIELSEN, Lagerekspedient, er født den 17. August 1910 paa Frederiksberg som Søn af Skomagermester Laust Nielsen og Hustru Kirstine, født Poulsen. Bestyrelsesmedlem i Klubben „Cyclisten“ 1933.

PER ERIK MALLING, Gartner, er født den 27. September 1912 paa Frederiksberg som Søn af Ingeniør Oluf Malling og Hustru Anna, født Hansen. Sekretær i Sportsklubben „Dalgas“ 1934.

FREDERIKSBERGS INDUSTRI- OG HANDELSFORETAGENDER er af torholdsvis yngre Dato.

Nu ligger der spredt over Frederiksbergs Areal et betydeligt Antal større og mindre Fabriksvirksomheder, og mange af disse er store og betydende Virksomheder, der sender deres Produkter langt ud over Landets Grænser.

Handelsstanden paa Frederiksberg er ligeledes af nyere Dato, idet der først fra Midten af forrige Aarhundrede kan tales om en By med saa stort Indbyggerantal, at der var Betingelser for en Forretningsmand, der vilde eller turde etablere sig i den ene eller anden Branche. Før den Tid, og forresten saa langt som til Aarhundredeskiftet, var det ganske almindeligt, at Beboerne paa Frederiksberg for Størstedelen gjorde deres Indkøb af de fleste Fornødenheder inde i selve København.

Der fandtes naturligvis her som andre Steder den obligate Købmand, hvor man erholdt de daglige Varer, især alt hvad der kunde høre ind under Begrebet „Nødvendighedsartikler“. De mere smarte Forretningshuse i Hovedstaden søgte ved atle Midler at drage Frederiksbergs Borgere til deres Butiker og havde ganske let ved at inddrage disse i deres Kundekreds, da Betingelserne for at byde større Udvalg og billigere Priser udelukkede al Konkurrence fra de lokale Handlendes Side. I dette Forhold skete naturligvis store Ændringer, da Hovedstaden begyndte at udstrække sine Arme til Frederiksberg. Der gik Spekulation i Grundene, Byggeriet tog fat, der anlagdes Veje, og flere Sporvognslinier forlængedes herud. Indbyggerantallet voksede og kom netop til at bestaa af et godt købedygtigt Publikum. Af disse Aarsager fik den frederiksbergske Handlende den store Chance.

Paa de kommende Sider vil vi forsøge at bringe Beskrivelser af Handels- og Fabrikationsvirksomheder saavel blandt større som mindre, idet vi dog bemærker, at vi af disse kun kan bringe „et Udpluk“, da Værkets Omfang ikke tillader mere.

KONGENS BRYGHUS' HISTORIE er meget gammel. Allerede i 1443, da Kong Christoffer af Bayern forlagde Residensen til København, maa det formodes, at der er blevet brygget Øl paa Kongsgaarden, ganske som det fandt Sted i enhver anden større Husholdning dengang, men den tidligste Efterretning om Bryghuset skriver sig dog først fra 1454 — altsaa fra Kong Christian den Førstes Tid —, da et over

BENNY DESSAU,
Direktør.

Slottet optaget Inventarium bl. a. omtaler Ølkar, Kedel, Pande, Humle etc. som værende til Stede i „Bryggerhuset“. Medens man i det følgende Aarhundrede har Efterretninger om andre Kongen tilhørende Bryggerier, f. Eks. det i Gaasegade liggende, hvor der fremstilledes den af Datiden saa yndede Ølsort Gose eller Gaas til den kongelige Hofholdning, hører man først i Aarene omkring 1580 igen noget om det paa paa selve Slottet beliggende Bryghus, der derefter i 1603 blev lagt øde af en Brand. I 1606—07 opførtes det igen som en lav, men dog ret anselig Bygning med Kælder under. Dette Bygværk synes dog ikke at have tilfredsstillet den i Industri saa interesserede Kong Christian den Fjerde, som allerede i 1618 ved Frederiksholms Kanal paa Hjørnet af Kristiansgade lod opføre den af alle Københavnere kendte saa karakteristiske røde Bryghusbygning med det enorme Tag, som endnu med sine to Hovedetager og fem Loffer, med sine sælsomme Hvælvinger og Krinkel-

kroge er saa nogenlunde uforandret fra, hvad den maa have været, da dens kongelige Bygmester besigtigede den efter, at den stod færdig til Brug.

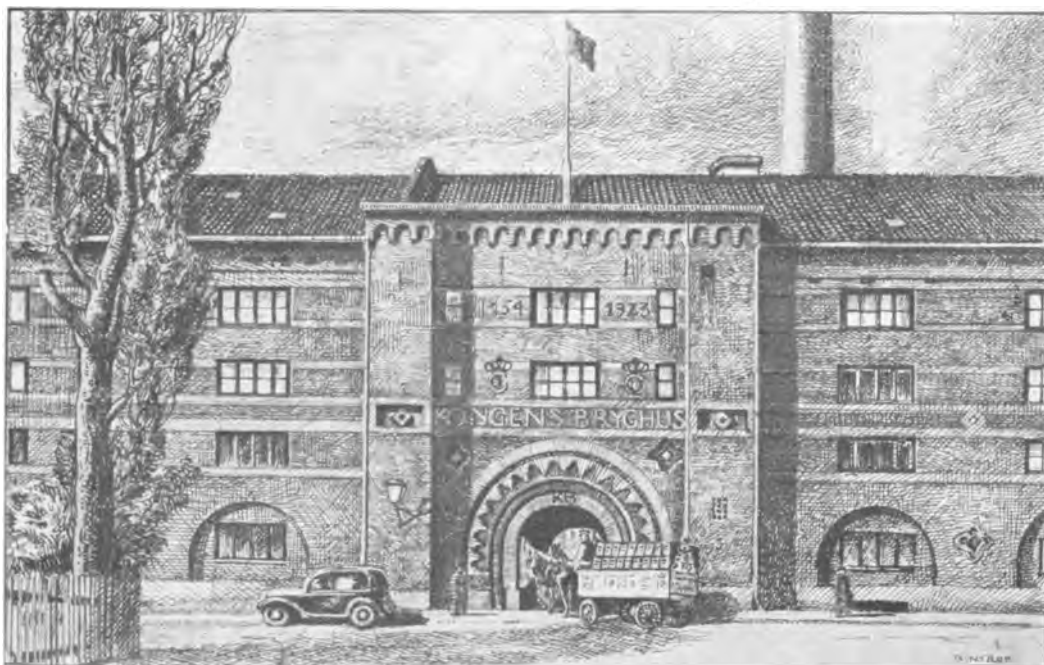
I November 1632 blev det nye Bryghus hærget af Ildsvaade, og i Natten mellem 10. og 11. Februar 1659 dannede det en Del af Kampfronten mod de angribende Svenskere. I 1687, — under Kong Christian den Femtes Regering — blev det bortforpagtet til en privat Mand, Peter Kloumann, som ikke alene fik Eneret paa at forsyne den kgl. Hofholdning, Kastellet og Flaaden med Øl af forskellige Slags, men som ogsaa forstod at skaffe sig forøget Omsætning og Fortjeneste ved at sælge til private, hvad Bryggerlauget naturligvis protesterede ivrigt imod. Resultatet af Protesten bliver, at Bryggerlauget, for at blive den besværlige Konkurrent kvit, i 1739 for en aarlig Afgift af 3000 Rdl. selv forpagter Bryghuset og i Fremtiden driver det for egen Regning og f. Eks. paatager sig den Forpligtelse altid ved Paasketid — altsaa naar Maltsæsonen var ved at ophøre — at holde et Forraad paa 8000 Tønder Malt i Beredskab, vel særlig af Hensyn til Flaadens eventuelle Udrustning.

Natten mellem 7. og 8. Maj 1767 overgik det igen en voldsom og for Omgivelserne faretruende Ildsvaade, hvorfor man nu bestemte sig til at flytte det bort fra det gamle Sted, der jo laa i betænkelig Nærhed af Tøjhuset med dets for Landets Krigsmagt saa betydningsfulde Forraad. Staten tilskødede da Bryggeriet en Grund paa den anden Side af Frederiksholms Kanal, nær det kendte Fængsel Blaataarn, paa en Plads, hvor der tidligere havde ligget et færøisk Pakhus. Den gamle Bryghusbygning opførtes dog uforandret i den gamle Skikkelse og brugtes bl. a. i mere end 50 Aar til Øloplag. Pladsen havde tidligere tilhørt Søetaten, og det af dennes General-Commissariat til Bryggerlauget den 8. Juli 1768 udfærdigede Skøde kendes endnu. Lauget tog fat paa at bygge, og der opførtes efter Tegninger af Hofbygningsinspektør J. C. Conrady et anseeligt Bryghus, som danner Kærnen i det nu eksisterende Komplex.

Ved Forordningen af 30. August 1805, hvorved Bryggerlauget ophævedes og Ølbrygningen blev en almindelig borgerlig Næring, beroende paa et personligt Privilegium, faldt en Del af Bryggeriernes Privilegier bort, men Staten ydede dem en Godt-

gørelse. Laugets Medlemmer fik Lov til at beholde Laugets „in communione havende Ejendomme“ og derimellem ogsaa „det saakaldte Kongens Bryghus med Fadeværk“ m. m.

Af dette var naturligvis Kongens Bryghus eller — som det nu officielt kaldtes — „Bryghuset ved Langebro“ langt det værdifuldeste. Der dannedes til dets Drift et Interessentselskab med 90 Medlemmer, og imellem disse vedtoges i 1808 en „Konvention“, som blev normgivende for Virksomhedens Ledelse og Drift i de kommende Aar. Bestyrelsen bestod af et Repræsentantskab paa 7, en Direktion paa 3 og en Administration paa 4 Medlemmer, hvilken sidste havde den daglige Drift under sig.

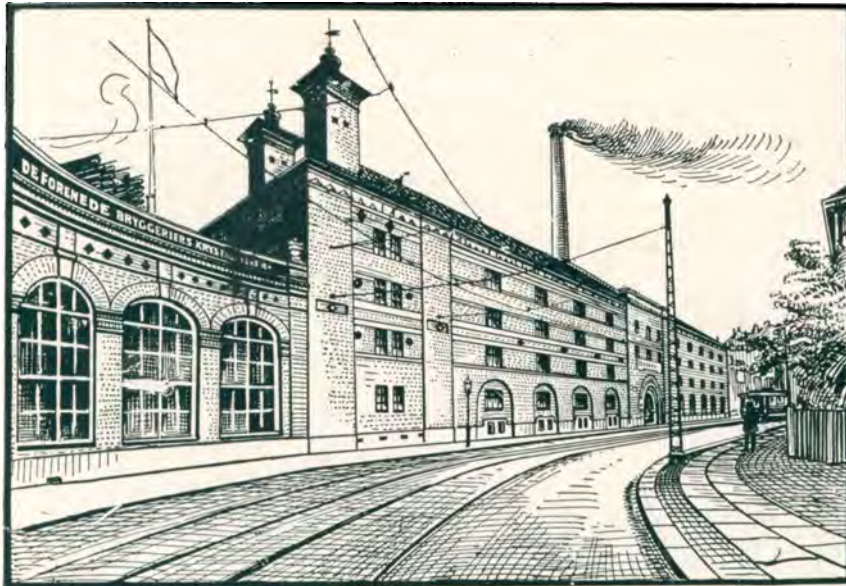

Kongens Bryghus.

Aktiekapitalen sattes til 135,000 Rdl. Der bryggedes stærkt brunt og alle Sorter hvidt Øl til Udførsel, Skibsproviantering og Husholdningsbrug.

I 1890, da „De forenede Bryggerier“ var ved at blive dannet, gik Interessentskabet med til at tiltræde denne store Sammenslutning, der netop paa Hvidtøllets og nærstaaende Ølsorters Omraade maatte antages at ville faa en dominerende Stilling. Efter en Del Betænkeligheder blev det paa en Generalforsamling den 3. Januar 1891 besluttet at sælge det gamle, historiske Bryghus til det nydannede Selskab. Salget af Ølsorter steg stadigt, og ved Verdenkrigens Udbrud var man naaet op i Nærheden af 100,000 hl. I Anledning heraf maatte der foretages en Del Udvidelser indenfor Kedel- og Maskinanlæggene, men Pladsforholdene blev mere og mere indskrænkede, og det var vanskeligt at holde Bryggeriets tekniske Standard paa samme Højde som de nyere Virksomheders indenfor Selskabet.

Det viste sig snart, at Forholdene paa det gamle „Kongens Bryghus“ ikke fillod at gaa over til de nye, mere rationelle Arbejdsmetoder. Efter lange Overvejelser maatte man derfor indenfor Selskabets Ledelse bestemme sig til at ophøre med Maltningen

Kongens Bryghus, Afdl. Vodroffsvej.

og Brygningen paa dette i dansk Bryggerihistorie saa minderige Sted, og den 1. Juni 1923 ophørte Virksomheden efter at være foregaaet uafbrudt i mere end halvdet Hundrede Aar i samme Bygningskompleks.

Dog Navnet forsvandt ikke, ligesom ej heller Produktionen, thi begge overførtes til Bryggerierne paa Vodroffsvej og i Rahbeks Allé,

hvor Traditionerne fra det gamle Kongens Bryghus videreføres under fuldt ud moderne Forhold. Men hvor man ogsaa ærer den minderige Fortid, paa hvilken Nutidens Arbejder grunder sig. I det smukke Bryghus paa Vodroffsvej er Navnetrækkene paa alle de Konger, under hvilke Kongens Bryghus har virket, præntet paa en Række Sølvskjolde, og i en Glasrude er indbrændt en kort Minderune over de vigtigste Data i Bryghusets saa lange og ærefulde Historie.

I ældre Tid strakte sig Nord- og Nordvest for St. Jørgens Sø, hvis Bredder den Gang endnu ikke var regelmæssigt regulerede, som det nu er Tilfældet, et lavtliggende Engdrag gennemskåret af Vandløb og med en spredt Bevoksning af Poper, af hvilke enkelte endnu er bevarede. Det har sikkert frembudt et Landskabsbillede af nærmest hollandsk Karakter. Omkring 1700 — altsaa ved den store nordiske Krigs Begyndelse — opførte Regimentskvartermester *Vodrof* her en Gaard, som fik Navnet Vodroffgaard, og hermed knyttedes Navnet Vodrof — eller Vodroff — til denne Egn, som paa forskellig Maade har bevaret det til vore Dage. Man ved, at Gaarden under Pesten i 1711 blev benyttet til Lazaret, at der 1753 blev indrettet Sejldugsfabrik, og at Struense under sin korte Højhedsperiode har ejet den og benyttet den som Lystgaard. Efterhaanden som der i første Halvdel af forrige Aarhundrede fra Gamle Kongevej imod Vest og fra Ladegaardsaaen mod Øst opstod Tilløb til en Bebyggelse langs den Nord for St. Jørgens Sø førende Forbindelsesaare Vodroffsvej, blev Gaardens Arealer udparcellerede, og Gaarden selv i 1860 omdannet til et Forlystelsessted, der endelig nedreves i 1906.

Som flere andre Steder i Københavns nærmeste Omegn var der ogsaa paa Vodroffsgaards Jorder opstaaet en Møllerivirksomhed, og i 1857 købtes den saakaldte Vodroffsmølle af Bagermester Troels Marstrand, af den kendte Marstrandske Slægt. Han forbedrede den ret forfaldne Ejendom og udvidede Virksomheden, men i 1865 nedbrændte den totalt. Han fik dog Møllen genopbygget og besluttede at forbinde denne med et mindre Hvidtølsbryggeri. Da han ikke selv havde Kapital nok hertil, danndes der et Interessentskab, bestaaende af ham, Grosserer F. W. Kiørboe og Grosse-

rer Jens Lund. Efter 5 Aars Forløb udkøbtes Kiørboe for 25,000 Rdl. I 1877 overtoges Bryggeriet af Jens Lund, der i 1869 var blevet gift med Marstrands Datter Anna. Han betalte sin Svigerfader 200,000 Kr. og gav Afkald paa sin Hustrus Arv. I 1886 opførtes den nuværende smukke Bygning ud mod Vodroffsvej.

I 1873 overtages Ledelsen af Bryggeriet af Troels Marstrands Søn Otto, der havde faaet en fortrinlig Bryggeruddannelse i Tyskland. I 1884 købte Bryggeriet „Aldersro“ paa Hjørnet af Jagtvejen og Lyngbyvej, hvorpaa begge Bryggerier overdroges til det nystiftede Aktieselskab „Marstrands Bryggerier“. I 1888 tiltraadte Jens Svendsen Ledelsen og forblev som saadan sammen med Otto Marstrand til 1891, da „Marstrands Bryggerier“ gik op i det nydannede Selskab „De forenede Bryggerier“.

Som teknisk Leder ansattes nu C. Pfeil, der tidligere en Aarrække havde virket paa Bryggeriet „Rahbecks Allé“, og med ham som Driftsbestyrer blev der taget fat paa at omorganisere det i mange Retninger teknisk set ret forsømte Bryggeri. Først og fremmest overflyttedes Fremstillingen af undergæret Øl til „Aldersro“, saa at „Vodroffsvej“ kunde koncentrere sig om Fremstillingen af de overgærede Ølsorter, og Produktionen af disse forøgedes ved at optage det nedlagte Bryggeri „Ravnsborgs“ Omsætning.

Den meget betydelige Forøgelse af Salget foraarsaget ved Fremstillingen af Krone-Øl, Krone-Pilsner, Eksport Dobbelt-Øl og Krone-Lagerøl, der navnlig skete i Tiaaret 1895—1905 nødvendiggjorde stadige Udvidelser og Nybygninger, der er fortsat helt op til vore Dage. Med ganske overordentlig store Omkostninger er Bryggeriet efterhaanden omdannet til et fuldt ud moderne industrielt Etablissement, der paa sit særlige Omraade i Henseende til rationel Indretning og til Kapacitet næppe overgaas af noget andet europæisk Bryggeri. Forholdene har i Virkeligheden ikke været særlig gunstige for hele denne Udvikling, idet Pladsforholdene er mere indskrænkede end ønskeligt trods foretagne Tilkøb af nogle Naboejendomme. At Resultatet dog er blevet saa tilfredsstillende, er et talende Vidnesbyrd om den Energi og Sagkundskab, som Ledelsen har raadet over til Løsningen af de foreliggende Opgaver og til Imødegaaelse af Vanskelighederne. Et godt Begreb om, hvorledes der ser ud i vigtige Dele af Bryggeriet, faar man ved at passere Vodroffsvej, idet igennem store Vinduer saavel Bryghuset som Maskinstuen ligger aaben for de forbipasserendes Blikke.

BENNY DESSAU, Direktør, K. 1., DM. D. r. K. H., M. T. Kfh., B. L. 2°, F. O. I. P., F. Æ. L. 2. N. St. O. 2^l, Sp. C. F. 1., Pr. r. K. 2. & 3., R. r. K. 1., Stb. B. E. 3., S. V. 2^l, Ø. r. K. 1., er født den 15. Januar 1868 i Horsens som Søn af Mægler Salomon Dessau og Hustru Flora, født Meyer. Gift 1891 med Paula Heyman. Præliminæreksamen 1883, uddannet hos Oscar Prior og hos Becket & Meyer i København, senere i Hamborg og London samt hos Philip W. Heymann i København, Prokurist for Tuborgs Fabrikker 1891, Direktør 1894, adm. Direktør for De forenede Bryggerier 1899, Formand i Fællesdirektionen og Medlem af Raadet for de samvirkende Bryggerier Carlsberg og De forenede Bryggerier, Formand for Bryggeriforeningen, for Mineralvandsfabrikanternes Forening i København og for Danske Mineralvandsfabrikanternes Fællesforening, Næstformand i Industriforeningens Bestyrelse og i Industriraadet fra 1913—24 (Formand fra 1924—26), Medlem af Dansk Køleforenings Bestyrelse, Formand for Komitéen for Udstillinger i Udlandet og for Industriforeningens Udstillingsudvalg, Medlem af Styrelsesraadet for det internationale Bureau i Paris for Udstillinger, Formand i Bestyrelsen for Privatbanken, Næstformand i Bestyrelsen for Kastrop Glasværk, Medlem af Bestyrelserne for Københavns Telefon Aktieselskab, for den københavnske Sø-Assurance-Forening, for Danske Oliemøller og Sæbefabrikker, for A/S Nordisk Brandforsikring, for Nordisk Genforsikrings-Selskab, for A/S D. B. Adler & Co., Medlem af Repræsentantskabet for Investor, Formand i Repræsentantskabet for Nordisk Livsforsikrings Aktieselskab af 1897 og Nordisk Ulykkes-Aktieselskab af 1898, Formand i Bestyrelserne for A/S Bing & Grøndahl, Porcelænsfabriken Norden, Nordisk Kulsyrefabrik og Krystalisværket, Medlem af Bestyrelserne for Københavns Sommertivoli, Københavns Idrætspark,

Kunstindustrimuseet (Formand fra 1927), Selskabet Kunstindustrimuseets Venner og for den sønderjyske Fond, Medlem af Repræsentantskabet for Dansk Luftværnsforening, Medlem af Bestyrelsen for den københavnske Afdeling af Turistforeningen for Danmark, af Foreningen Norden og for Friluftsteatret, Præsident for det danske Kommissariat for Verdensudstillingerne i Bryssel 1910 og 1935, i Rio de Janeiro 1922, i Paris 1925 og i Barcelona 1929 samt for den internationale Presseudstilling i Köln 1928, Medlem af Kommissariatet for Udstillingerne i Landskrona 1913 og 1929 samt for den baltiske Udstilling i Malmø 1914, Medlem af den danske Regerings Komité til Internering af Krigsfanger, Leder af Røde Kors' Afdeling for Vareforsendelser til Krigsfanger, Formand i Bestyrelsen for Tuborgfondet og for det kongelige Skuespilpersonales private Fond, Medlem af Bestyrelsen for Alex. Foss Industrifond, Tietgen-Fondet, Det danske Pasteur-Selskab, for den skandinaviske Bryggerhøjskole, af den skandinaviske Komité til Brygmestrenes Uddannelse, Dansk-Belgisk Selskab og Emma Gads Fond, Medlem af Raadet for det internationale Handelskammer, af Næringslovskommissionen, Formand for Komitéen for det danske Hus for Studerende i den internationale Studenterby i Paris og Præsident for Danmarks naturvidenskabelige Samfund, Æresmedlem af den norske Bryggeriforening og af Svenska Bryggareforeningen 1928. Tildelt Byen Wiens Salvator Medalje.

BRYGGERIET „STJERNEN“. Tanken om at oprette et kooperativt Arbejderbryggeri opstod indenfor de samvirkende Fagforeninger i København i 80'erne, og Mænd som P. Holm, C. C. Andersen, C. Hørdum, J. Jensen, Sigv. Olsen og O. Chr. Olsen førte dengang og i 90erne mange Forhandlinger om Overtagelse af et Bryggeri. Der var saaledes Forhandlinger om Aldersro Bryggeri, Marstrands Bryggerier og andre, uden at disse dog førte til noget Resultat, da man manglede den fornødne Kapital til Overtagelsen.

Først omtrent 10. Aar senere var Tiden bleven endelig moden til Tankens Realisation. I de mellemliggende Aar var andre af Arbejderbevægelsens Produktionsforetagender vokset sig stærke, først og fremmest Fællesbageriet, der grundlagt i 1886 under C. C. Andersens kloge Ledelse havde vist sin Levedygtighed, og dernæst det i 1897 stiftede Mælkeri „Enigheden“, til hvis Fremgang navnlig Lyngsies Navn er knyttet. Hertil kom saa i 1902 et Ølbryggeri, der fik Navnet „*Sjernen*“, og som ogsaa skulde vise sig fra en nok saa beskeden Begyndelse at kunne naa frem til at indtage en anseelig Position indenfor det danske Produktionsliv.

Det var da i Aarene omkring Aarhundredeskiftet, efter at den store Arbejdsstrid i 1899 var bragt til Afslutning, at man genoptog Planerne om at oprette et Arbejderbryggeri, der kunde arbejde efter lignende Linier som Fællesbageriet, og det var ogsaa i første Række dettes ledende Mænd, som tog Arbejdet herfor op, bistaet af Bageriets juridiske Konsulent Overretssagfører Oskar Johansen. At bygge et Bryggeri fra nyt af overskred de Kræfter, man raadede over, og man besluttede sig da til at forpagte det Aktieselskabet „Københavns Bryggerier og Malterier“ tilhørende Bryggeri paa Dronning Olgasvej paa Frederiksberg. Dette Bryggeri var grundlagt og opført i Aaret 1896 af Fabrikant Wiljan og drevet af ham i et Par Aar som Hvidtølsbryggeri under Navnet „Heidrun“. I 1898 var det blevet overtaget af det nævnte Aktieselskab, som havde udvidet det betydeligt, bl. a. med et Tromlemalteri, og nærmest benyttet det til Fremstilling af lettere Ølsorter.

Den 1. Februar 1902 udsendtes Indbydelsen til Aktietegningen, hvorved de til Overtagelsen af Bryggeriet og de til Driften af dette fornødne Midler skulde tilvejebringes. Aktiekapitalen sattes til 150,000 Kr., idet der skulde præsenteres en Udbetaling paa dette Beløb for at faa Bryggeriet i Forpagtning med Ret til senere Køb. Det var mange Penge for Arbejderbevægelsen dengang, men det lykkedes dog ved Hjælp

rundt omkring fra at skaffe Beløbet. Fællesbageriet tegnede sig for 100 Aktier a 1000 Kr. og 100 Aktier a 500 Kr. kom paa Fagforeningernes Hænder. Senere er Aktiekapitalen udvidet til 200,000 Kr.

Den 10. Marts 1902 holdtes den stiftende Generalforsamling, der valgte Sigv. Olsen til Bestyrer, medens C. C. Andersen, J. Jensen og O. Chr. Olsen kom til at udgøre Forretningsudvalget. Efter J. Jensens Valg i 1903 til Finansborgmester valgtes Hovedkasserer E. Svendsen i hans Sted.

Den 8. April bryggedes det første Bryg, og den 4. Juli paabegyndtes Udsendelsen af Øl til Kunderne.

Dette var bajersk Øl af de almindelige gængse Sørtter, og allerede i de første

Administrationsbygningen.

Aar lykkedes det trods mange Vanskeligheder at faa oparbejdet et jævnt stigende Salg. Bryggeriets Kapacitet var paa omtrent 40,000 hl., og Produktionen blev bragt op paa denne Størrelse i 1907. Men let gik det som sagt ikke. Konkurrencen med de bestaaende Bajerskølsbryggerier var naturligvis vanskelig, selvom der ydedes det nye Foretagende en meget betydelig Støtte saavel indenfor Arbejderorganisationerne som i Partiets Presse ved at anbefale Bryggeriets Produkter. Bryggeriets tekniske Apparat var heller ikke helt fremragende — bedst var Tromlemalteriet med tilhørende Silopakhusanlæg, som oprindeligt var bygget med Eksport for Øje, og hvis Kapacitet derfor var noget for stor i Forhold til det øvrige Bryggeri — men den dygtige Brygmester A. Thomsen, som det var lykkedes at knytte til Bryggeriet, fik det bedst mulige ud af de foreliggende Anlæg og indkøbte Raastoffer, og Sigv. Olsens industrielle Forstaaelse og kloge forretningsmæssige Dispositioner styrede Foretagendet udenom de ikke saa faa Skær, der dukkede op i Farvandet under de første Aars Sejlads.

I Aaret 1907 benyttede man sig af sin Ret til at lade Forpagtningen afløse af Køb, og for 1¹/₄ Million Kroner erhvervedes Bryggeriet af Aktieselskabet. I den Anledning tegnede københavnske Fagforeninger sig for et Partialobligationslaan paa

160,000 Kr., men Købet kunde naturligvis ikke ske uden at Selskabet paadrog sig en betydelig Gæld — over 1 Million Kr. — og da Salget i de følgende Aar nærmest fulgte en faldende Kurve, blev de økonomiske Forhold naturligvis ingenlunde lette. Her som overalt indenfor den danske Bryggeriindustri var Verdenskrigens Aar en trælsk Tid at komme igennem — under Rationeringen i 1917—18 sank Salget endog ned til ca. 22,000 hl. — men saa var ogsaa Trængselens Dage forbi. En enorm Fremgang satte ind, og omkring 1920 naaede man op paa 80,000 hl.

I 1919 afgik Sigv. Olsen ved Døden og afløstes i 1920 som Bestyrer af den fra den socialdemokratiske Presse kendte O. Chr. Olsen, der siden Bryggeriets Stif-

Bryghuset.

telse som Medlem af Forretningsudvalget havde ydet det værdifulde Tjenester. Desværre fik han kun Lov til at staa i Spidsen for Bryggeriet i faa Aar, da han allerede afgik ved Døden i 1923. Hans Efterfølger blev de samvirkende Fagforbunds Hovedkasserer E. Svendsen, der siden da har været „*Stjernen*“s Direktør. Som Underdirektør valgtes i 1933 Peder Nørregaard. „*Stjernen*“s nuværende Bestyrelse bestaar af Forretningsfører N. Hørdum, fhv. Hovedkasserer Carl Hansen og Raadmand Ludvig Christensen, M. L.

Efter at en kortvarig Tilbagegang i 1923 var overstaet, og Salget atter var begyndt at stige — en Fremgang som siden stadig er fortsat — begyndte man at beskæftige sig med Planer om at foretage en betydelig Udvidelse af de bestaaende Anlæg, og i Anledning heraf blev der udarbejdet et samlet Hovedprojekt, gennem hvilket der vilde blive opnaaet ikke alene en øjeblikkelig Forøgelse af Produktionskapaciteten og Rationalisering af Driften, men ogsaa en Fastlæggelse af de Retningslinier, hvorefter eventuelt senere Udvidelser vilde komme til at foregaa. For at muligøre dette erhvervedes en Nabogrund, og Ingeniørfirmaet Gerstenberg & Agger fik til Opgave at lede Arbejderne, der paabegyndtes i 1925 og gennemførtes i de paafølgende 7 Aar.

E. SVENDSEN,
Direktør.

Efter at de omfattende Byggeforetagender og Installationer var gennemført efter Programmet, raader „*Stjernen*“, hvor Byggeudvidelser dog stadig foregaar, nu over et særdeles smukt og moderne Bryggerianlæg.

Disse betydelige Udvidelser, som i 1932 bragtes til en i det mindste foreløbig Afslutning efter at have medført en Bekostning paa over 7 Millioner Kr., har tilladt Bryggeriets Ledelse at udvide Bryggeriets Produktionsprogram paa forskellig Maade. Nævnes kan saaledes, at i 1933 udsendtes for første Gang overgærede Ølsorter — forskellige Typer Hvidtøl, Samme Aar optoges Fremstillingen af Porter og 1934 af Paaskebryg. Samtidig er der ogsaa arbejdet for forøget Salg ud over Landet, bl. a. ved Etablering af et større Antal Provincespoter.

Som Følge af de Synspunkter, der havde været afgørende ved „*Stjernen*“s Oprettelse, maa dette Bryggeri naturnødvendigt indtage en i mange Retninger særpræget Plads indenfor den danske Bryggeriindustri og er saaledes ifølge Sagens Natur ikke Medlem af „Bryggeriforeningen“. I enhver Henseende har „*Stjernen*“ sin selvstændige Karakter, men dette er dog ikke traadt hindrende i Vejen for, at der i flere Tilfælde har fundet Samraad og Samvirke Sted, naar betydningsfulde Opgaver af vital Interesse for Ølproduktionen har krævet en Løsning, f. Eks. naar Skattespørgsmaal o. l. har nødvendiggjort Forhandlinger med Autoriteterne, og der er saaledes etableret et Samarbejde til Gavn for den samlede Bryggeriindustri.

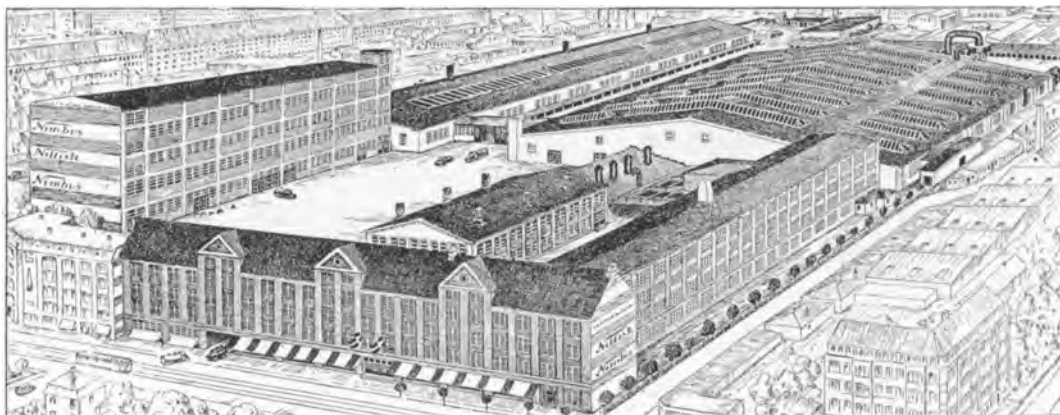
E. SVENDSEN, Direktør, er født den 28. Juli 1864 i København som Søn af Filehuggermester J. P. I. Svendsen og Hustru Vilhelmine, født Mortensen. Gift 1918 med Dagmar Arente Petersen. Udlært som Bødkersvend 1883, Hovedkasserer for De samvirkende Fagforbund 1898—1923, Direktør for Bryggeriet „*Stjernen*“ fra 1923, Medlem af Borgerrepræsentationen fra 1917, dens Formand fra 1926, Medlem af Forretningsudvalget for Arbejdernes Fællesbageri, Formand i Bankraadet for Arbejdernes Landsbank og Medlem af Bestyrelsen for Foreningen „Norden“.

FISKER & NIELSEN. Hvor Randers Fjord trækker sit blinkende Baand gennem Kron-Jydernes frodige Land, ligger Byen Skalmstrup. Her fødtes i Aaret 1875 den Mand, som ved sit Snilde og ukuelige Energi skulde blive Skaberen af det saa verdenskendte danske Støvsuger og dermed af en af vore mest typiske Eksportindustrier.

Efter at Fisker havde taget sin Skolelærereksamen i 1896, 21 Aar gammel, og virket som Lærer ved forskellige Skoler, tog han Undervisning i Elektroteknik. Efter Eksamen i Efteraaret 1900 gik han da fra Lærestalten parat til for Alvor at tage fat, og efter mange Aars Arbejde ved forskellige Fabrikker baade i Udlandet og her i Danmark drog P. A. Fisker til København med 2000 Kr. i Lommen, og den 26. Februar 1906 lejede han et Værkstedslokale i Mellembygningen paa Vesterbrogade Nr. 80. Kort Tid derefter fik han en Henvendelse fra en af sine tidligere Arbejdsfæller hos Thrige, daværende Værkfører H. M. Nielsen, som ogsaa havde tumlet med Planer om en Gang at begynde for sig selv og nu spurgte, om der ikke var Mulighed for, at de kunde gaa i Kompagniskab. Sagen gik hurtig i Orden, og fra 1. Maj 1906 optoges Nielsen i Firmaet, som derpaa blev forandret fra P. A. Fisker til: Fisker & Nielsen. I det første Aar 1906 naaede man at faa fabrikeret 27 Maskiner, foruden

at fremstille en Række højst paakrævede Værktøjsmaskiner og Værktøjer til eget Brug. Allerede i 1907 var Fabrikationen steget til 153 Maskiner, og Salget gik stadig fremad, saa en Udvidelse af Værkstedet blev uundgaaelig. I Oktober 1907 flyttede Virksomheden til nye og større Lokaler i en Bagbygning i Holtegade 5 paa Nørrebro. Man fik bl. a. eget Kontor og Tegnestue ved at fraskille et Hjørne af Værkstedet. Nielsen passede stadig Maskinerne og Værktøjet; Fisker fik Ideerne, tegnede og konstruerede samt støvede Byen rundt for at skaffe Kunder, demonstrere og give Tilbud. Det var et stort Fremskridt, da der i Ejendommens Forhus blev en Butik ledig, som Firmaet lejede. Her blev indrettet Udstillingslokale m. m. Under de større Forhold bragtes Produktionen kendeligt op. I 1908 udsendte Firmaet sit første Katalog og dermed den egentlige Begyndelse til den rationelle Propaganda-Virksomhed,

Allerede medens Fisker & Nielsen havde til Huse paa Vesterbrogade, havde Virksomheden faaet til Opgave at levere en lille Elektromotor til at drive en Støvsuger.

De nuværende Fabriksbygninger paa Peter Bangsvej.

Det var, for at citere en Beretning fra den Tid, „et rædsomt Monstrum“. Men en Idé, som længe havde interesseret Fisker, var hermed blevet sat i Bevægelse, og i de følgende Aar beskæftigede Problemet: Konstruktionen af en virkelig effektiv Støvsuger, ham i stigende Grad. Omsider var Forarbejdet naaet saa vidt, at Fisker & Nielsen i 1909 indleverede Ansøgning om Patent paa en Støvsuger, der ganske vist var højst forskellig fra Firmaets nu anerkendte Typer. Ansøgningen blev af forskellige Grunde dog taget tilbage, men allerede i Januar 1910 indleveredes en ny Ansøgning om Patent paa en Støvsuger. Den nye Støvsuger fik Navnet „Nilfisk“, dette Navn, som nu er verdenskendt. I Efteraaret 1910 traadte Nielsen ud af Firmaet mod en kontant Godtgørelse. Firmaet blev derefter ført videre af Fisker alene, men iøvrigt under uforandret Firmanavn. I 1911 flyttede man til nye og større Lokaler paa Falkonerallé 94, hvor man lejede en Fabriksbygning i Baghuset. Firmaets første og mere betydelige Eksportforretning blev nu oparbejdet i Østrig-Ungarn, hvor Firmaets Støvsuger indførtes under Navnet: Victor. Snart efter fulgte Tyskland, Norge, England, Holland, Finland og Rusland efter som Aftagere og under forskellige Navne. Medens Fabrikationen af Elektromotorer og af de andre af Firmaets tidligere Specialmaskiner maatte træde i Baggrunden for til sidst helt at høre op, sattes Støvsugerfabrikationen stedse mere rationelt i System i Massefabrikationens Tegn. Snart havde Virksomhe-

den igen sprængt sine Rammer, og atter maatte man se sig om efter nye Fabrikslokaler. Denne Gang besluttede man dog selv at bygge, saa den nye Fabrik kunde indrettes nøjagtig, som man ønskede det. Paa Peter Bangsvej Nr. 30 fandt man saa en passende Grund paa ca. 10,000 Kvadrat-Alen. Man gik saa i Lag med den nye Fabriks Opførelse, og i Aaret 1913 kunde man flytte ind i den nye Bygning, hvor Firmaet siden har haft til Huse, ganske vist med talrige senere Udvidelser. Endelig var man nu Herre i eget Hus. Af det lille Værksted, der var begyndt, var der fremvokset en fuldt moderne Specialfabrik

Fabrikant Fiskers Bestræbelser under Krigstiden for at finde nye Artikler til sin Fabriksvirksomhed var ikke udløst alene gennem Kakkellovsregulatorer, Boremaskiner, Leverancer til Hæren, og hvad der ellers bød sig af Opgaver. Næsten umiddelbart fra Krigens Begyndelse havde hans Overvejelser paa dette Punkt koncentreret sig om Konstruktionen af en Motorcykle, men ikke af dem, der gik 12 paa Dusinet. Den Motorcykle, Fisker vilde bringe paa Markedet, skulde være af ny Konstruktion helt igennem, og fremstilles hver eneste Del paa egen Fabrik. Efter et aarelangt Forarbejde med omfattende Studier og Forsøg havde man omsider en Prøvemaskine færdig i 1918, men først i 1919 havde Maskinen omsider faaet sin endelige Form. Motorcyklen fik det stolte Navn: „Nimbus“. Da dette først var godtgjort, gjaldt det nu at faa Fabrikationen i Gang, og det var ikke Smaating, som udkrævedes dertil, idet man, som allerede nævnt, selv vilde fremstille samtlige Maskinens enkelte Dele. Den store Fabriksudvidelse, dette betingede, krævede først og fremmest Penge. Firmaet havde selv oparbejdet ikke ubetydelige Reserver, ligesom Fisker personlig raadede over Midler, som ikke var brugt i Forretningen, og som nu stod i Landmandsbanken, og i Tillid til Løfter fra denne Banks Side i givet Tilfælde, gik han i Gang med Opførelsen af den nye Bygning, som kom til at bestaa af en Forlængelse af den i 1913 opførte Fabriksbygning med en tilhørende Facadebygning ud mod Peter Bangsvej. Imidlertid blev Fabrikant Fiskers Tillid til Landmandsbankens forventede Villighed til at yde financierel Støtte skuffet, og i Stedet henvendte Fisker sig til Overretssagfører Alb. Helweg-Larsen, og kom derigennem i Forbindelse med Direktør V. Hansen, men Forsommeren 1920 var ikke den bedste Tid for Starten af nye Aktieselskaber; man besluttede derfor at henvende sig til Fisker & Nielsens Bankforbindelse Aug. Lunn & Co., hvis Indehaver Aa. Lunn var meget interesseret i Videreførelsen af Virksomheden. Resultatet blev Dannelsen af et Aktieselskab med en Kapital paa 1,200,000 Kr., og med Direktør Valdemar Hansen, Overretssagfører Helweg-Larsen, Veksellerer Aage Lunn og Grosserer C. W. Messerschmidt som Medlemmer af Bestyrelsen. Direktør Hansen blev den nye Bestyrelses Formand, hvilken Post han siden har beklædt.

Imidlertid begyndte Fabriken at fremstille en lille Nilfisk, og samtidig oprettede

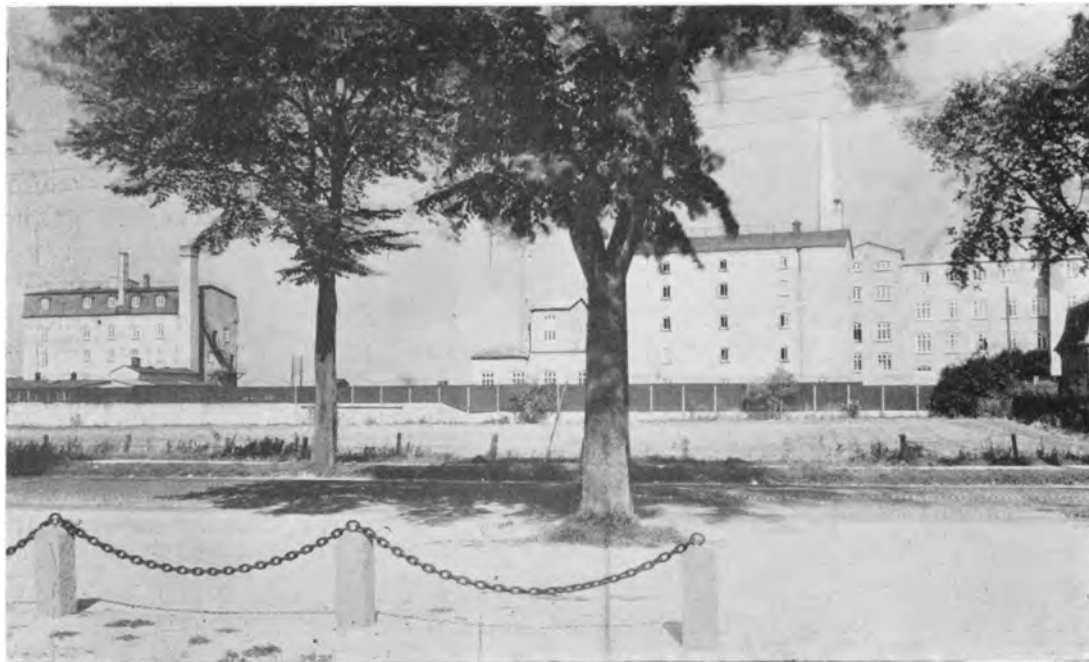
Strigling med „Nilfisk“.

Firmaet sin egen Salgsorganisation saavel en for København som for Provinsens Vedkommende, og man gik over til at sælge paa Ratebetaling. Efter nogle Kampaar naaede Firmaet i 1923 saavidt, at det for første Gang kunde udbetale 6 % i Dividende til Aktionærerne, og man var nu klar over, at Firmaet var anlagt paa et sundt og levedygtigt Grundlag. I 1924 udsendte Firmaet sin store Nyhed i Form af en mindre Støvsuger i Spandeform, saaledes at man altsaa ogsaa for de mindre Maskiners Vedkommende gik over til den oprindelige Type, mens den i 1922 udførte Torpedoform igen helt blev forladt. I de følgende Aar oprettedes der selvstændige Selskaber i England og Tyskland samt Schweitz, og i andre Lande havde Firmaet gode Forbindelser, idet det var repræsenteret ved stedlige Firmaer og Agentur.

I 1927 udvidedes Fabriksbygningen, idet Facadebygningerne mod Peter Bangsvej tredobledes, og samtidig voksede Firmaets Omsætning og Fortjeneste saaledes, at der i 1926 kunde udbetales 8 % i Udbytte, i 1927 10 % og i 1928 12%, og Aktionærerne fik saaledes rigeligt deres Taalmodighed belønnet. I 1928 købtes en stor Nabogrund, og Aaret efter gik man atter i Lag med at bygge. I 1930 forøgedes Aktiekapitalen til 2 Mill. Kroner, efter at man i 1927 havde kunnet udbetale en Dividende paa 15 %, og i 1929 oprettedes et selvstændigt Selskab i Helsingfors.

Paa Hovedkontoret og ved Ekspeditionen i London arbejder der her nu ca. 85 Funktionærer, medens der England over findes 30 Salgskontorer i de større Byer. I Hamborg beskæftiges ca. 45 Personer, og der er egne Salgskontorer i 16 større Byer. Alt i alt tør man udtale, at Fisker & Nielsen er et af vore betydnende Firmaer med et kendt Navn langt udenfor Landets Grænser.

AKTIESELSKABET KAFFESURROGATFABRIKKEN „DANMARK“ har Hjemsted paa Frederiksberg, Grundtvigsvej 13, hvor Selskabet har Hovedkontor samt Lager og Ekspeditionslokaler for Byen København. Fabrikkerne er beliggende i Hedehusene.

Parti fra Fabrikkerne i Hedehusene.

Selskabet blev startet i 1902 af Urtekræmmere i København og Købmænd i Provinsen. I 1912 blev Selskabet solgt til et Konsortium, repræsenteret ved Direktør Anthon Petersen, der kort Tid efter overtog Stillingen som Selskabets administrerende Direktør.

Under Direktør Anthon Petersens Ledelse gik Selskabets Omsætning stærkt frem, saaledes at det i 1918 blev nødvendigt at bygge nye Fabrikker. Disse er senere sidst i 1934—35 blevet yderligere udvidet og moderniseret, saaledes at Fabrikken i Dag staar som en Mønstervirksomhed.

Ved Direktør Anthon Pedersens Død i 1933 blev Ledelsen af Fabrikkerne over-

draget hans Søn, Direktør Poul Drewes, der efter endt Studentereksamen og afsluttende Eksamen fra Niels Brocks Handelsskole samt fleraarigt Ophold i Udlandet i 1927 var indtraadt i Virksomheden.

FIRMAET
BANG & PINGEL, beliggende paa Gl. Kongevej Nr. 66, indehaves af Grosserer H. Pingel og har til Huse i Ejendommen „Svanholm“.

Firmaet er grundlagt i April 1896 og havde sine første Lokaler paa Raadhuspladsen i Nr. 14. Senere udvidedes rundt om Hjørnet til Jernbanegade 1 og 3 og senere endnu

til Nr. 5 og 7. Da Lokalerne alligevel efterhaanden blev for smaa og Ekspeditionen for besværlig flyttede Firmaet i 1919 til den nuværende Adresse, hvor hele Virksomheden er samlet. Ejendommen „Svanholm“ blev købt allerede i 1916, den blev udvidet og ombygget i de følgende Aar. I de første Aar var den væsentlige Omsætning Leveringen af Jernrør til Gas- og Vandværker og alt hvad der staar i Forbindelse hermed, og denne Omsætning var stadig stigende og er endnu en væsentlig Del af Firmaets Speciale.

I Aarenes Løb er Leveringen af Sanitets- og Centralvarme-Materialer kommet til, og der har indenfor disse Omraader fundet en rivende Udvikling Sted. Firmaet har her lanceret en Række Nyheder, som er blevet alment anerkendte og nu indgaar i det daglige Forbrug som en Selvfølgelighed.

Firmaet repræsenterer en Række af de største og mest anerkendte Fabrikker i Ind- og Udlandet og staar i daglig Rapport med de toneangivende Industricentre, saaledes at enhver Nyhed og enhver Svingning i Markederne straks er kendt hjemme.

Ved omfattende Kataloger og Haandbøger holder Firmaet Kundekredsen, der omfatter baade Stats- og kommunale Institutioner samt Ingeniører, Arkitekter, Installatører m. m., underrettet og orienteret indenfor Branchen.

DANSK KONTORMØBELFABRIK. Haandværkets og Industriens Foregangsmænd kan undertiden vokse op i stort Format sammen med deres Virksomheder. Paa Frederiksberg har vi et typisk Eksempel herpaa i Dansk Kontormøbelfabrik.

Dette Firmas Historie og imponerende Udvikling er i Virkeligheden et moderne Eventyr. Det paabegyndtes i Aaret 1912 i Bjelkesallé 9 af daværende Snedkersvend L. Lietmann. I et lille Værksted paa 2. Sal begyndte han at fremstille Kontormøbler i Haab om, gennem en noget øget Produktion, at kunne konkurrere med amerikanske og tyske Fabrikater. At dette efterhaanden mere end lykkedes fremgaar tydeligt gennem nedenævnte Oversigt over Udvidelser af Lokaler og Personale i de forløbne 22 Aar:

1912—13, Bjelkesallé 9, 1 Person, 1913—15, Nansensgade 19, 3 Personer, til Slut 10 Personer, 1915—20, Blegdamsvej 50, 10 Personer, til Slut 31 Personer, 1920—29, Sct. Hansgade 3 (Værksted i 3 Etager), 31 Personer, til Slut 45 Personer, 1929—32, Heimdalsgade 45, her 65—70 Personer og endelig i 1932 først lejedes og senere købtes nuværende Fabrik, Godthaabsvej 148, hvor der fast beskæftiges 75—80 Personer.

Snedkersvenden fra Bjelkesallé arbejdede sig op til Storfabrikant, og i „Dansk Kontormøbelfabrik“ er skabt en landskendt Virksomhed, der af Sagkyndige betegnes som en Mønsterfabrik. Jævnligt har Hold fra „Akademisk Arkitektforenings Elevskole“ og fra Teknologisk Institut aflagt Besøg, og her er da ogsaa nogle at se paa. Enhver tænkelig moderne

Snedkerimaskine anvendes, og der arbejdes efter et ualmindeligt velorganiseret System, der helt igennem er Fabrikant Lietmanns Idé. I det 2000 Kvadratmeter store Værkstedslokale kan man følge hele Fabrikationen, lige fra Træet kommer fra Tørrestuen eller Lagerpladsen, hvor det faar en foreløbig Tilskæring, til det vandrer fra Maskinsnedkeriet til Limeriet, Finerriet, Haandsnedkeriet, Sprøjtelakereriet og Færdigafdelingen for til Slut at være klar til at sendes ud til Kunden eller for at havne i Lagerafdelingen i enkelte Dele, hvorfra det hurtigt kan samles i paakommende Tilfælde.

Det hele er anlagt i Seriefabrikation, hvor Materialet gaar fra Maskine til Maskine og fra Mand til Mand. Over alle Maskiner er anbragt Sugekanaler, der opfanget Spaaner og Støvpartikler, der gennem et Kanalsystem føres til et brandsikkert Rum ved Fyrpladsen i Kælderetagen. Overalt er der glimrende Tilkørselsforhold for Af- og Paalæsning inde i de omtalte Afdelinger. Foruden findes saa Konstruktionsafdelingen, Lager for Beslag, Arkiv for Tegninger af Modeller og tidligere udførte større og mindre Arbejder samt et Udstillingslokale og Kontorer.

For Arbejderne er der indrettede udmærkede Omklædningsrum og Vaskerum og Spiserum i Tagetagen.

Pladsen, der omfatter Fabrikken, er paa ca. 5000 Kvadratmeter, og her opbevares og lagres alle mulige Sorter Træ, lige indtil det dyreste knivskaaret Finér, indtil det sendes ind i Fabrikens Tørrestue, der er 6 Meter høj. Og for en Fuldstændigheds Skyld kan det nævnes, at Fabrikken har sin egen Transformatorstation. Som tidligere nævnt fremstilles der alle mulige Kontormøbler, men i Tidens Løb er der ogsaa optaget Fabrikation af Møbler og Inventar til Hospitaler, Skoler og Biografer, og blandt de mange store Arbejder og Leverancer skal følgende nævnes:

Leverandør til D. S. B., bl. a. Paneler til Aarhus nye Banegaard, og det nye Rejsebureau i Hotel „Astoria“ i København, til Postvæsenet, Universitetet, Christiansborgs Slotsforvaltning, alle Montre og lignende til det nye Nationalmuseum. Leverancer til flere videnskabelige Institutioner og til Kommunerne: København, Frederiksberg, Gentofte, Lyngby, Taarbæk og Gladsaxe.

L. LIETMANN
Fabrikant.

Fabrikant L. Lietmann fører stadig sin Virksomhed videre i samme Spor og har i denne Forbindelse ogsaa tænkt paa Fremtiden, naar han ad Aare trækker sig tilbage, idet Sønnen David Lietmann er ansat i Virksomheden, hvor han er sat ind i alle Enkeltheder vedrørende Driften. David Lietmann har faaet sin Uddannelse i Provinsen som Snedker og har senere frekventeret Teknologisk Instituts Dagkursus i 1 Aar og er endvidere uddannet

som Kontormand og Bogholder i Firmaet.

Fabrikant L. Lietmann selv fik sin Uddannelse som Snedker i Rusland og arbejdede senere i Schweiz og Tyskland. I 1906 kom han til Danmark som en fattig Snedkersvend og arbejdede for andre Mestre, indtil han lagde den første Sten til „Dansk Kontormøbelfabrik“ i 1912.

AKTIESELKABET HUGO BRAMMER er, som Navnet angiver, grundlagt af Hugo Brammer i København i Jernbanegade 6. Fra en beskeden Begyndelse er Firmaet, ved Grundlæggerens Flid og Energi samt indgaaende Kendskab til Branchen, i Aarenes Løb vokset op til at blive et af Landets største indenfor dets specielle Felt: Modebranchen. Efterhaanden som Forholdene og de forskellige Udvidelser krævede det, blev Firmaet i 1924 omdannet til et Aktieselskab med en fuldt indbetalt Aktiekapital paa 100,000 Kroner.

Som Direktør udnævntes, foruden den hidtidige Eneindehaver Hugu Brammer, Alfred Petersen, som havde været Rejsende for Firmaet saa at sige fra Grundlæggelsen. Alfred Petersen havde gennemgaaet en alsidig Uddannelse i Manufakturbranchen saavel herhjemme som flere Aar i Tyskland, inden han begyndte at rejse for Hugo Brammer.

Efter gentagne Udvidelser flyttedes Virksomheden i 1928 til Grundtvigsvej, hvor der nu beskæftiges 150 Personer, foruden at der i Filialen i Malmø beskæftiges 20 Personer.

I Begyndelsen af Aaret 1932 afgik Hugo Brammer ved Døden, og Selskabet har herefter været ledet af Alfred Petersen som Eneidirektør.

I Selskabets Fabrikslokaler fremstilles Damehatte i Filt, Straa og Haar og desuden findes en en gros Afdeling for Modevarer, saasom Baand, kunstige Blomster, Silkevarer, Fløjl og Nouveautés.

Som et Bevis for den Anerkendelse, Selskabet har opnaaet i de skandinaviske Lande, skal anføres at ca. 40 % af Omsætningen foregaar i Finland, Norge og Sverige.

WEEKE & KJÆRS CIGARFABRIK stammer fra det den 20. September 1927 af Fabrikkerne Heinrich Marsmann, Adolph Weeke og Holger Kjær stiftede Aktieselskab. — Da Fabrikant Marsmann allerede Aaret efter afgik ved Døden, tog Fabrikken sit nuværende Firmanavn „Weeke & Kjær A/S“. Senere er ogsaa Fabrikant Weeke afgaaet ved Døden.

Fabrikant Kjær, der fra Starten har ledet Fabrikationen, forestaar stadig denne, medens Direktør John Møller nu leder Salget.

Fabrikken har indenfor Branchen skabt sig en smuk Position, og med sin Salgsmetode indtager den en førende Stilling, idet Fabriken kun forhandler direkte til Forbrugerne, altsaa udenom saavel Grossist- som Detaillister, og Salget, som sker til rene en gros Priser, foregaar fra Fabrikens Lager og Udsalg, Amagertorv 29, 1. Sal.

I Tilslutning til selve Fabrikken er der — til Lettelse for Frederiksberg-Kunderne — ogsaa et Udsalg.

Weeke & Kjær er en Mønsterfabrik med et Fabrikat af højeste Standard, der hurtigt har fundet sit Publikum.

FREDERIKSBERG OBLIGATIONS-KONTOR og dets joviale Indehaver, Direktør Bernhard Salomon har til Huse i den gamle Patricier-Hjørneejendom, Kastanievej Nr. 19, ved H. C. Ørstedsvej, bygget i Tredserne af Hellig Hansen, den berømte Bygmester i Stuk-Perioden, som opførte National, Dagmarteatret m. m. Frederiksberg Obligationkontor driver en betydelig Omsætning i Panteobligationer, specielt i 2. og 3. Prioriteter, næsteften Kredit- og Hypotekslaan i Ejendomme og Villaer i Storkøbenhavn samt driver en ret betydelig Omsætning i Grundsalg og tæller blandt sit celebre Klientel betydelige Handelsforbindelser.

Handelen i saadanne udstedte Pantebreve er meget betydelig og kan kun baseres paa et alene, nemlig grundig Kendskab til Værdierne, der udstedes Obligationer for i Ejendommene. Sagen er, at et mangfoldigt Publikum har Behov for af deres opsparede Kapital at faa en større Rentefod frem end Banker og Sparekasser kan yde.

Sikkerheden, som det i første og sidste Række kommer an paa, er paa Forhaand givet, naar Frederiksberg Obligationkontor nøje har undersøgt de virkelige Forhold, der danner Grundlaget for Obligationstilbudet. Direktør Salomon er nemlig aldeles nøje inde i ethvert Forhold vedrørende Ejendomme og disses Belaanings- og Salgs-værdier.

Naar Obligationkontorets stadig stigende Omsætning nu er et Faktum, har det sin Berettigelse i, at den store Kundekreds har Tillid til Firmaet, og de Pengeanbringelser, Obligationkøbere stiller til Raadighed, giver et bombesikkert Udbytte, og hvor Rentniveauet ligger en Del over almindelig Rentefod. Direktør Bernh. Salomon, oprindeligt udlært i Korn og Foderstoffer, drev indtil for faa Aar siden, da han etablerede Frederiksberg Obligationkontor, en omfattende Læder- og Gummihandel en gros i Bergsøes Ejendom, Bülowvej 34. Saaledes beskæftigede han bl. a. daglig 50 – 60 Arrestanter i Blegdams Arresthus og i Roskilde Arresthus m. m., indtil han paa Grund af Besværligheder, foranlediget af Tiden, maatte opgive denne store Forretning, som han fra en lille Begyndelse havde gjort landskendt, bl. a. i Strøbechs Automobilgummitrin og sin Hovedspecialitet Læder- og Gummiklamper. Men nu, da Tiden, som har medført det store Byggeri, som stadig udvides som Følge af den Omkalfatring, der sker i de gamle Bydele, og Trangen til Lys og Luft griber mere og mere om sig, vil Frederiksberg Obligationkontor sikkert gaa en endnu større Fremtid i Møde.

BERNH. SALOMON,
Direktør.

MISSIONSHOTELLET „FRYDENLUND“, Gl. Kongevej Nr. 176 ved Allégade-Krydset, blev oprindeligt grundlagt i Aaret 1904 af Hotelvært Larsen, der med stor Dygtighed førte Hotellet frem til en anset Position. I 1920 blev „Frydenlund“ købt og overtaget af den nuværende Ejer og Vært, Jens Nommesen, der ved sin omhyggelige Uddannelse igennem 34 Aar ved Faget saavel herhjemme som i Tyskland samt ved Flid og Energi og dygtigt assisteret af sin Hustru ikke alene har for-

staaet fuldtud at hævde Hotellets Position, men ogsaa at føre det videre og betydeligt at forøge dets Virksomhed og Omsætning, saaledes at „Frydenlund“ som det eneste Hotel indenfor Frederiksberg Kommunes Grænser stadig henregnes blandt Landets bedste saavel med Hensyn til Bekvemmelighed og Betjening som med Hensyn til dets udmærkede og solide Restaurant. Hotellet har i det hele 40 udmærket indrettede moderne Gæsteværelser samt 3 smukke Restaurationslokaler til Gæsternes Disposition. Desuden er der i Bygningen 16 Værelser til Beboelse og til Funktionærer. Indehaveren forestaar personlig Hotellets Administration, medens hans Hustru assisterer ved Hotellets Ledelse med Hensyn til Indkøb etc. I Efter-

J. NOMMESEN,
Hotelejer.

aaret 1934 tiltraadte Sønnen Aage Nommesen sin Stilling indenfor Hotellets Administration efter et 8-aarigt Ophold og Uddannelse i Canada og U. S. A.

Gennem sin store Bekendtskabskreds samt ved det Ry, som Hotellet efterhaanden har faaet over hele Landet, hører mange kendte Provinsbeboere til Virksomhedens faste Gæster, og desuden besøges Hotellet af mange udenlandske Gæster, og da særlig engelske, hele Aaret rundt. Hotellet hører til den store Hotelværfterforening for Danmark i Tilslutning til den internationale Hotelværfterforening „Alliance Internationale des Hotellerie“.

A. NOMMESEN,
Regnskabsfører.

AKTIESELSKABET „GEA“. Den medicinske Industri i Danmark er af forholdsvis ny Dato. Til Trods herfor har den allerede opnaaet at oparbejde en Position, ikke alene i Hjemlandet, men ogsaa paa Verdensmarkedet. Paa et bestemt Felt har denne danske Industri en særlig god Chance for ikke alene at bevare, men ogsaa yderligere at uddybe de allerede opnaaede fortræffelige Resultater, og det er især med Hensyn til Fremstillingen af Organotherapeutiske Præparater, d. v. s. Præparater fremstillede af animalske Kirtler. Som det vil være bekendt, bliver Millioner af Svin og Kreaturer aarligt slagtet her i Landet, og vi er som Følge deraf i Besiddelse af et overordentligt stort Kvantum af de nødvendige Raamaterialer, og grundet paa de forskellige Slagteriernes høje Standard kan de nødvendige Kirtler blive samlet under

tilfredsstillende hygiejniske Betingelser og i betydelige Kvantiteter, da al Slagning foregaar i store velindrettede Slagtehuse.

Navnlig har Aktieselskabet „Gea“ paa Ingemannsvej Nr. 3 forstaaet at gøre Brug af disse Omstændigheder og har i Aarenes Løb fremstillet en Række af Organoterapeutiske Præparater af meget høj Standard, idet Selskabet har udfundet en hel ny Metode til at tørre Kirtlerne, hvilket betyder en virkelig Fordel med Hensyn til Fabrikationen inden for Organoterapeutiske Præparater.

Princippet i denne Tørringsproces er, at bakteriologiske Processer fuldstændig er udelukkede. Dette har vist sig at være af overordentlig stor Betydning, da man nu ved, at de forskellige Bakterier er i Stand til at ødelægge Hormonerne i Kirtlerne og dermed at gøre Præparatet fysiologisk inaktivt. Denne Teknik maa i allerhøjeste Grad betragtes at være et stort og betydeligt Fremskridt og saavel i Standardiseringen som i Terapien er det bevist, at Organer, der er tørrede i Henhold til „Gea“s Metode, stadig er i Besiddelse af en overordentlig kraftig og virkningsfuld Effekt. Som det bedste Bevis for dette skal det bemærkes, at „Gea“s organoterapeutiske Præparater er kommet i udstrakt Brug ikke blot i Hjemlandet, men ogsaa i andre Lande, idet „Gea“ har en ret betydelig Eksport af tørrede Kirtler, ved Hjælp af hvilke de forskellige Fabriker i Udlandet selv fremstiller og tilbereder Tabletterne. „Gea“s Specialiteter er Ovaria, Folliculer og Thyrecidea af tørrede Kirtler, fremstillet saavel i Pulvere som i Tabletter. Det sidste Præparat er biologisk standardiseret paa Axolotien under Professor C. O. Jensens Kontrol, saaledes at „Gea“s Thyredin Præparater altid er af konstant Styrke.

Aktieselskabet „Gea“s Grundlægger og Direktør er cand. pharm. Knud Gad Andresen. Fabriken blev grundlagt i Aaret 1927 i Ravnsborggade. Allerede i 1930 maatte han flytte Virksomheden til større Lokaler, og man opførte og indrettede Bygningen Ingemannsvej 3, hvor den stadig har til Huse.

Direktør Gad Andresen har gennemgaaet en grundig saavel praktisk som teoretisk Uddannelse og har offentliggjort en Række videnskabelige Aftandlinger baade i inden- og udenlandske Tidsskrifter. I 1920 fik Direktøren Videnskabernes Selskabs Guldmedaille som Belønning for et videnskabeligt Arbejde.

Paa Aktieselskabet „Gea“s Forsøgslaboratorier arbejdes der stadig videnskabeligt med at udeksperimentere nye Præparater, og der finder her et Samarbejde Sted med Læge, Fysiologer, Kemikere etc. for at kunne holde sig a jour med den rivende Udvikling, der foregaar indenfor Medicinalindustrien. Det imtine Samarbejde blandt de forskellige Videnskabsmænd for de forskellige Retninger danner ret naturligt en vidtrækkende Garanti for baade Lægevidenskaberne og i den store Offentlighed og Patienter med Hensyn til den høje Standard og Effektiviteten af „Gea“s forskellige Præparater.

KEMISK TEKNISK FABRIK „ÆTNA“ er beliggende H. V. Nyholmsvej 19. Dens Specialitet er Jerncement til Udbedring af Støbefejl. Virksomheden, der er Leverandør til Landets største Maskinfabriker og Jernstøberier, indehaves af Fabrikant Joh. E. Jensen.

SIMO FORD Depot, der er beliggende Finsensvej 50, blev grundlagt den 26. Oktober 1922 af Fabrikant I. S. Jensen. I Begyndelsen arbejdede Forretningen som Maskinfabrik, men i den første Del af Aaret 1926 blev Fabriken autoriseret Fordfor-

handler og fortsatte nu samme Sted i sin nye Branche. Forretningen havde i de følgende Aar en meget stærk Udvikling, saaledes at „Simo“ allerede i Aaret 1932 havde arbejdet sig frem til at være den Fordforhandler i Danmark, der laa med det største Salg. „Simo“s Værksteder er meget moderne udstyrede, og her finder man alle Afdelinger inden for Automobilreparation repræsenteret; der forefindes Special-

værksted for Motorreparationer, Karosseriværksteder, Vulkaniseringsanstalt samt Sprøjtelakering. Endvidere forefindes et meget stort Reservedelslager, der indbefatter Reservedele, Tilbehør og Gummi.

Forretningens Personale er specialuddannet og gennemgaar med Mellemrum Service-Kursus paa Ford Motor Co. for stadig at kunne følge med Udviklingen. Den store og omfattende Virksomhed beskæftiger et Personale paa ca. 75 Personer i sine forskellige Afdelinger og er stadig i stærk Udvikling grundet paa de solide og gode Principper, Forretningens Indehaver forstaar at føre Forretningen frem med.

I. S. JENSEN,
Fabrikant.

HANDELSFIRMAET F. PENS paa Dalgas Boulevard Nr. 161 er grundlagt i 1920 af Grosserer F. Pens, der efter at have gennemgaaet en grundig og alsidig merkantil Uddannelse saavel herhjemme

som i Udlandet startede nævnte. Firmaet driver hovedsagelig Handel og Import med Kolo-

onialvarer en gros og er desuden Repræsentant for store engelske Firmaer i samme Branche, blandt hvilke kan nævnes Lyons Tea, Cerebos Salt, Lea & Perrins Sauces, H. P. Sauces o. m. a.

Firmaet har 2 Biler til Distribuering af Varerne og beskæftiger

F. PENS,
Grosserer.

ialt 10 Personer i de forskellige Afdelinger. Grosserer Pens, der er Indehaver af Firmaet, er dekoreret med Officerskorset af det portugisiske Røde Kors og af det bulgariske Civil et Merite. Er tillige Medlem af British Import Unions Bestyrelse samt Formand for Fragt- & Transportudvalget under B. I. U.

AKTIESELSKABERNE, FABRIKKERNE „MALGA“ OG „FLAVA“, beliggende Fuglebakkevej 106, blev startet i 1928 under smaa Forhold paa Henrik Steffensvej 8 med ganske faa Folk som Personale.

Oprindelig fremstillede Selskabet, der den Gang hed „Dansk Malga A/S“, vegetabilsk Fløde til Brug i Stedet for almindelig Fløde, et Produkt, som havde sin store Betydning derved, at Prisen var væsentligt billigere. Malga, som Produktet kaldes, har samme Smag og Kvalitet som Fløde og anvendes til samme Brug paa de forskellige Omraader, hvor Fløde anvendes, saa vel i private som i industrielle Virksomheder. „Malga“ er ogsaa anvendt en Del til Proviant til Skibe, idet Produktet til det Formaal pakkes i hermetisk tillukkede Daaser.

Siden Selskabet blev stiftet, er der blevet oprettet affilerede Virksomheder i England, Frankrig og Belgien.

I 1930 flyttede Virksomheden til den nuværende Adresse, og nogen Tid efter udvidedes den med en ny Afdeling, idet man ogsaa optog Fabrikationen af Marmelader; denne Gren af Virksomheden drives under Navnet „Fabrikken Flava A/S“. Senere er man yderligere begyndt at sylte Frugt og navnlig tilvirke Sukat. Den raa Frugt importeres og syltes her i Landet og Firmaets Fabrikat har høstet megen Anerkendelse (Fabrikken er bleven en af de største danske Producenter af Sukat).

O. DESSAU,
Direktør.

I 1934 føjede Selskabet atter en ny Fabrikation til: Fremstilling af helt nye hidtil ukendte Frugtartikler. De nye Produkter er Frugt i flydende Form, der samtidig med at være holdbare giver en meget kraftig Smagsvirkning, hvorved det er muligt at anvende Frugtsaften som Smagstilsætning paa forskellige Omraader i Industrier. Navnlig er de velegnet til Mineralvand, hvor man ellers har været henvist til Essenser, der blot er Uddrag af Frugt. For Mineralvandsfabriker har disse nye Fabrikater tilmed den Betyd-

ning, at Mineralvandet, fremstillet af dem, er rigtig Saft og Vand i Modsætning til de sædvanlige Essensvande, og saa faar dansk Frugt en ny Chance, idet ikke alene f. Eks. Hindbær og Jordbær, men ogsaa vore Æbler kan anvendes paa en ny Maade og følgelig i langt større Udstrækning, idet Fabrikken er begyndt med at fremstille en Æble-Ekstrakt af danske Æbler. Med Æble-Ekstrakten kan fremstilles en Æbledrik som Mineralvand, der samtidig med, at den er meget velsmagende og forfriskende, kan fremstilles til en rimelig og derfor mere populær Pris end Tilfældet har været tidligere.

AKTIESELSKABET „PEDERSHAAB“ MASKINFABRIK, der er beliggende paa Fuglebakkevej Nr. 106, er grundlagt i Maj Maaned 1927 paa Købmagergade Nr. 61, som Filial af „Pedershaab“ Maskinfabrik i Brønderslev, og under Ledelse af In-

geniør Joh. P. Kørpe. I September 1929 købtes nuværende Kontor- og Værkstedbygning, som blev taget i Brug i November 1929.

Kontoret virker som et Salgskontor Øst for Store-Bæli, Værkstedet er Serviceafdeling for Fabrikens mange Kunder paa Sjælland. Filialen beskæftiger til Stådighed 8 Personer samt jævnlig en Stab paa 30 Montører til Montering af Staalvinduer. Den er Leverandør baade til København og Frederiksberg Kommuner.

AKTIESELSKABET CROWN GUMMED PAPER, der er beliggende paa Finsensvej Nr. 39, er en af de nyeste Virksomheder paa Frederiksberg, idet den først blev startet i 1931.

Firmaet er grundlagt af dets nuværende Leder, Direktør Kaj Fritz Crone, der ogsaa er Fader til den af de nu saa landskendte gummierede Klæbestrimler med paa-trykt Reklame.

Direktør Crone, der er en kendt Person i Papirbranchen, har paa et 8-aarigt Ophold i Amerika, faaet udviklet sin glødende Interesse for Papir- og Reklamebranchen. Disse to Ting i Forbindelse gav ham Idéen til den nu saa kendte Artikel.

I 1931 begyndte man under meget beskedne Former i Holmens Kanal Nr. 15 med Fremstilling af de første gummierede Klæbestrimler med paa-trykt Reklame, og her var man i Stand til at beskæftige 3 Personer.

Artiklen, der i sin Art var revolutionerende, vandt hurtigt Indpas Landet over. Produktionen voksede, og Lokalerne i Holmens Kanal blev da for smaa, og i Juli 1933 flyttede man til Finsensvej Nr. 39, hvor Fabrikken har til Huse i en fuldt moderne Fabriksbygning.

Det gummierede Papir blev til at begynde med indført fra Udlandet, men i Foraaret 1934 har Firmaet foretaget en større Tilbygning af Fabriksbygningerne og her installeret Danmarks første og eneste Gummieringsanlæg. Saaledes er man nu i Stand til at foretage en Gummiering af Klæbestrimlerne, der er ud-

ført i dansk Papir. Tillige bliver det flerfarvede Reklametryk og Skæring foretaget her paa Fabrikens egne Specialmaskiner. Produktionen er saaledes nu helt igennem dansk Arbejde.

Artiklen, der erstatter Seglgarnet, er ikke alene hurtigere og billigere, men samtidig et hygiejnisk Garantilukke i Forbindelse med effektiv Reklame. Stadig Udvikling har præget Virksomheden, og i Kraft af Direktør Crones dygtige Ledelse, er det i den senere Tid lykkedes at oparbejde en Eksport til forskellige Lande.

K. F. CRONE,
Direktør.

Endvidere fremstiller Fabrikken nu gummieret Papir i Ark til Brug i Bogtrykkerier og litografiske Anstalter med Fremstilling af Etiketter etc. for Øje. Denne Artikel, hvortil der stilles store Krav, har hidtil været indført fra Tyskland, England og Amerika. Firmaet er bl. a. Leverandør til Post- og Telegrafvæsenet.

A/S Crown gummed Paper, der er et Led i den moderne Udvikling, er helt igennem Direktør Crones Idé. Gennem hans Initiativ har Firmaet vokset sig stort og sundt, og man er i Dag i Stand til at beskæftige 30 Personer. Firmaet er præget af Udvikling, og vil sikkert ogsaa i Fremtiden forstaa at fastslaa og udbrede sit gode Ry.

H HANSENS PAPÆSKEFABRIK, der nu har til Huse i egen Bygning paa Mariendalsvej Nr. 27, blev oprindeligt grundlagt i Aaret 1898 paa Fælledvej af de nuværende Indehaveres Fader, H. Hansen, under meget beskedne Forhold, men ved Flid og Paapasselighed blev Virksomheden arbejdet frem, og under stadige og paatrængende Udvidelser har Fabrikken haft til Huse forskellige Steder, idet den fra Fælledvej i 1911 blev flyttet til

Nørrebrogade og i 1923 til Korsgade for endelig den 1. Marts 1935 at flytte ind i den af Firmaet erhvervede Bygning paa Mariendalsvej, hvor Fabrikken nu har til Huse.

Virksomheden fremstiller alt i Papemballage, Æsker etc., ligesom den farver og mønstre Pap paa egne Maskiner. I Aarenes Løb har Fabrikken erhvervet sig mange faste Kunder blandt de store og største Virksomheder indenfor Handel og Industri.

De to Brødre Hansen, der nu er Eneindehavere af Fabrikken, begyndte i Firmaet henholdsvis 1916 og 1917. Medens Borreschmidt Hansen er udlært som Bogbinder, er Peter Hansen udlært ved Handelen, og ved Faderens Død i 1935 blev Virksomheden samme Aar den 1. Marts overtaget af Sønnerne i Forening. Fabrikken beskæftiger nu ialt til Stadighed 60—70 Personer, hvoraf Størstedelen er Kvinder.

A KTIESELSKABET ESAB, der er beliggende paa Finsensvej 6—10, er et ret nyt Foretagende, som blev startet i 1933 med Fabrikation af beklædte Elektroder til elektrisk Lysbuesvejsning for Øje, et Fabrikat, der indgaar som et meget væsentligt Led blandt Arbejdsmetoderne paa de danske Maskinfabrikker og Skibsværfter.

Den elektriske Svejsning kan føres helt tilbage til Slutningen af det forrige Aarhundrede, idet der i 1880 blev foretaget Svejsforsøg med en elektrisk Lysbue, dannet imellem to Kulstænger. Metoden kaldes Bernado Metoden efter Opfinderen, men har ikke fundet nogen særlig Udbredelse.

I 1891 indgav „Slavianos“ Ansøgning om Patent paa en elektrisk Svejsemetode, hvor han i Stedet for Bernados Kuleelektroder anvendte Elektroder af Jern, men det er først efter at Svenskeren, Ingeniør O. Kjellberg, gennem Anvendelsen af beklædte Jernelektroder havde givet et fyldestgørende Bevis for den elektriske Lysbuesvejsnings praktiske Anvendelighed, at denne egenartede Samlingsmetode har vundet Indpas i Jernindustrien.

Ingeniør Kjellbergs Fremgangsmaade var den, at han ved at tilkoble en med særlige Kemikalier beklædt Jernstang til den ene Pol paa en Jævnstrømsdynamo og den anden Pol til det Arbejdsstykke, han ønskede at svejse paa, fremkaldte en Lysbue imellem henholdsvis Jernstangen og Arbejdsstykket. Ved den overordentlige høje Temperatur, der fremkom i Lysbuen, blev Arbejdsstykket stærkt opvarmet, medens Elektroden, der i Forhold til Arbejdsstykket var af langt mindre Dimensioner, smeltede ikke i enkelte store Draaber, men i ganske smaa, der dannede en stadig Materialestrøm ned paa Arbejdsstykket.

Hemmeligheden ved Kjellberg-Elektroderne ligger baade i Sammensætningen af Jerntraaden og i Beklædningen og skyldes en uendelig lang Række Forsøg og Erfaringer, dels fremkaldt gennem Studier i Laboratoriet, dels, men ikke mindst, fra Erfaringer i den praktiske Anvendelse af den elektriske Lysbuesvejsning.

Over hele Verden danner Kjellbergs Forsøg Grundlag for al elektrisk Lysbuesvejsning og er som saadant godkendt af alle de Institutioner, hvorunder Klassifikation af elektriske Svejsesarbejder henhører (Bureau Veritas, Lloyd's Register of shipping m. v.).

Aktieselskabet „Esab“ overtog ved sin Start Fabrikationsretten for Danmark af Kjellberg Elektroderne og opnaaede hermed allerede straks at være i Stand til at levere et Fabrikat, der kvalitetsmæssig som prismæssig set var paa Højde med det bedste, Udlandet kunde byde paa. Naar disse Forhold nu er blevet parret med et energisk og maalbevidst Arbejde fra Ledelsens Side, kan det ikke undre, at Aktieselskabet „Esab“ knapt to Aar efter sin Start behersker det danske Marked og er Hovedleverandør til alle de Virksomheder her i Landet, hvor den elektriske Svejsning sidder i Højsædet, og hvor der stilles meget store Krav til Elektrodernes Styrke og Svejssegenskaber.

Foruden Fremstillingen af Elektroderne, der foregaar i store og lyse Lokaler under stadig og skarp Kontrol, fabrikerer Aktieselskabet „Esab“ i Samarbejde med Aktieselskabet „Generaltor“ ogsaa Svejsedynamoer og Dieselsvejsaggregater.

De forløbne Aar har vist en stadig stigende Interesse for den elektriske Lysbuesvejsning, og da der endnu ligger et Utal af Omraader, hvor den specielle Svejsemetode med Fordel kan anvendes, er der næppe nogen Tvivl om, at Fremtiden vil vise, at denne helt nye Industri vil blomstre og gøre det gode, velorganiserede danske Arbejde megen Ære.

AMERICAN APPARATE CO., A/S., der forhen laa paa Gammel Kongevej Nr. 167, er startet i 1928 paa Vodroffsvej Nr. 57.

Virksomheden er Fremstiller af de kendte „Unica“ og „Duplex“ Apparater, der fabrikeres i alle mulige Størrelser og Udstyr i ca. 30 forskellige Typer, ja, kort sagt fabrikeres „Unica“ og „Duplex“ med alle Modtagerforhold og for enhver Pengepung for Øje. Hovedproduktionen ligger dog i de mest gængse Typer, navnlig i Betragtning af, at Fabrikationen for at være konkurrencedygtig maa foregaa i et bestemt Plan, hvori hver enkelt Arbejder er et vigtigt Led, der betinger Apparaternes usvigelige Ydeevne. For ethvert Apparat, der udgaar fra Fabrikken, garanteres indtil de mindste Enkeltheder, idet Størsteparten af Delene er fremstillet paa Fabrikken. Ved Hjælp af et glimrende Kontrolsystem kan paavises, hvem der har fremstillet og afprøvet hver enkelt Del, i det hele taget faar man Indtryk af, at Firmaet arbejder for at yde den størst mulige Sikkerhed og en udstrakt Garanti, et Forhold, der sikkert har betydet ikke saa lidt for Firmaets Fremgang i de senere Aar.

A/S American Apparate Co., der som ovenfor nævnt er startet i 1928 paa Vodroffsvej Nr. 57, har, siden det i 1931 blev omdannet til et Aktieselskab, haft en ret stor og vedvarende Fremgang, saaledes at Lokalerne paa Gammel Kongevej Nr. 167, der toges i Brug i 1931, allerede længe havde været for smaa. Og i April Maaned 1935 flyttede Firmaet til egen opført Fabriksbygning paa Søgaardsvej Nr. 52 i Gentofte, hvor Lokalerne er 3 Gange saa store som tidligere.

Indehaveren og Grundlæggeren af Virksomheden, Fabrikant A. Jensen, hører blandt Pionererne i Radiobranchen. Efter at have været uddannet som Finmekaniker gik han i 1924 over i Radiofaget. Og „Unica“ og „Duplex“ Modtageren er Resultatet af hans Evner og Indsats. Fra at arbejde alene i Starten, beskæftiger han nu fast 25 Arbejdere, og i Sæsonen er man oppe omkring de 40—50. Disse Tal maa ogsaa ses paa Baggrund af, at man mere og mere er gaaet over til at fremstille de mange Smaadele selv, saasom Spoler, Skalaer, Omskiftere, Transformatorer og Lampesokler m. m. Chassis'et fremsilles i Fabrikkens Maskinafdeling. Foruden denne forefindes Monteringsafdeling, Kontrolrum, Laboratorium, hvor flere Teknikere til Stadighed kun er beskæftiget med Eksperimenter med nye Forbedringer. Sidst maa ogsaa nævnes Firmaets Serviceafdeling, der er oprettet til Betjening af Firmaets mange Kunder Landet over, og som ydermere er en glimrende Støtte i Tilfælde af Forbedringer af ældre Apparatyper, en Bekræftelse paa, at Firmaet til Stadighed har og ønsker Kontakt med sine gamle og fremtidige Aftagere.

JOHS. I. BAASTRUP
Fabrikant.

DET er sikkert de færreste, der ved, at Tændingen og Slukningen af den elektriske Gadebelysning nu om Stunder foregaaer ved Hjælp af elektriske Kontakturer, som automatisk og præcist udfører dette saa betydningsfulde Arbejde.

Ret naturligt er der opstaaet en Virksomhed, der specielt har kastet sig over Fremstilling af saadanne Kontakturer, der forøvrigt anvendes til utroligt mange Formaal saasom: Butiksbelysning, Taglysreklamer, Neonskilte, Hønserier, Køleanlæg etc.

Indehaveren af ovennævnte Virksomhed — Ingeniør, cand. polyt. Johs. I. Baastrup — har siden 1921 været beskæftiget in-

denfor dette Omraade, der ogsaa omfatter Fabrikation af Trappeautomater, Relais etc., og det kan nævnes, at han er Leverandør til Frederiksberg, København og flere andre Kommuner samt mange Institutioner Landet over. Enkelte Dele af Kontakturene importeres endnu, men Fabrikken gaar efterhaanden over til udelukkende at benytte Dele af eget Fabrikat. Der er ogsaa paa Fabrikken fremstillet forskellige Opfindelser, af hvilke kan nævnes den

af Ingeniør Baastrup patenterede Osterskærer „Jib“, en 100 % dansk Husholdningsartikel, som sikkert kendes i de fleste danske Hjem, og som har vundet stor Anerkendelse i Udlandet.

Virksomheden har i den forløbne Tid faaet en vidtrækkende Praksis. I Foraaret 1935 flyttedes Virksomheden til sin nuværende Adresse paa Kong Georgsvej Nr. 42.

K. G. THYME
NIELSEN
Fabrikant.

THYME NIELSEN & CO.s FINMEKANISKE VÆRKSTED paa Danasvej Nr. 39 er oprindelig grundlagt i 1929 i Rosenvængets Allé af Instrumentmager Thyme Nielsen. Men efterhaanden som Omsætningen steg Aar for Aar, blev Lokalerne for smaa, og Thyme Nielsen flyttede da i 1933 til nuværende Adresse paa Danasvej Nr. 39.

Virksomheden brillerer just ikke hvad Størrelsen angaar, men derimod ved sine mange vanskelige Specialiteter, saasom Fremstilling af optiske, nautiske og

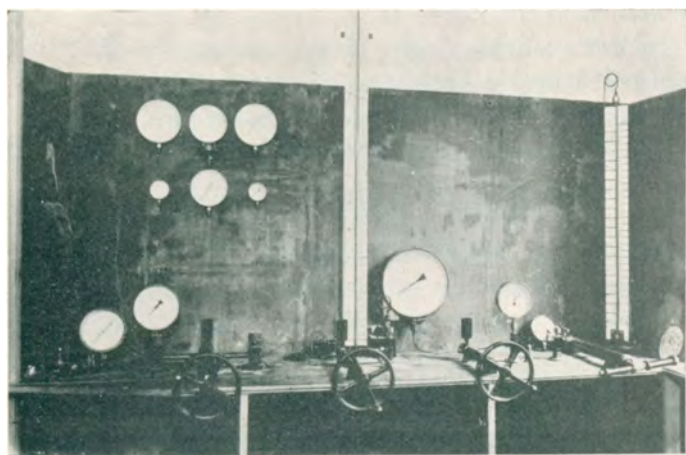
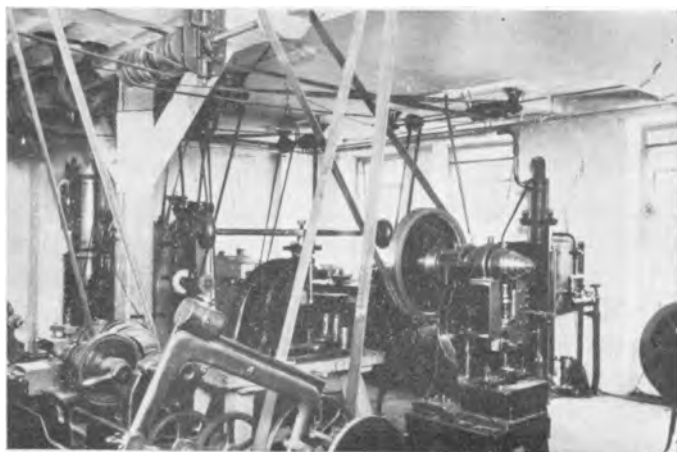
geodætiske Instrumenter, et Felt, hvor Firmaet har høstet megen. Anerkendelse Landet over. Endvidere fremstilles der f. Eks ogsaa Specialapparater til teknisk Brug, Monofotoapparater, Forstørrelsesapparater og forskellige finmekaniske Modeller for Opfindere.

En stor Del af Firmaets Arbejde er Reparation af Reproduktionskameraer, Fotografiapparater og Prismekikkerter m. m.

Samtidig med, at Thyme Nielsen i 1933 flyttede til den nuværende Adresse, indgik han Kompagniskab med P. Chr. Holm, og dette maa siges at være et heldigt Plus for Virksomheden, idet Holm ogsaa er uddannet som Instrumentmager, og som saadan har arbejdet i mange Aar baade i England og Rusland. Thyme Nielsen, der ligeledes er uddannet i Faget, har bl. a. arbejdet i Schweiz og Frankrig.

NORDISK MANOMETER-FABRIK, Lykkesholms Allé 33, blev grundlagt i Februar 1934. Denne Virksomheds Tilblivelse er et slaaende Bevis for, at der blandt Nutidens Ungdom er Folk med Initiativ og Handlekraft, thi Indehaveren, Fabrikant Bay Jørgensen, startede sin Fabrik uden Hensyn til de store Vanskeligheder med at faa Raavarerne ind fra Udlandet. Fabrikken fremstiller Manometre, Vacuumetre og Hydraulikmetre, kort sagt Tryk-

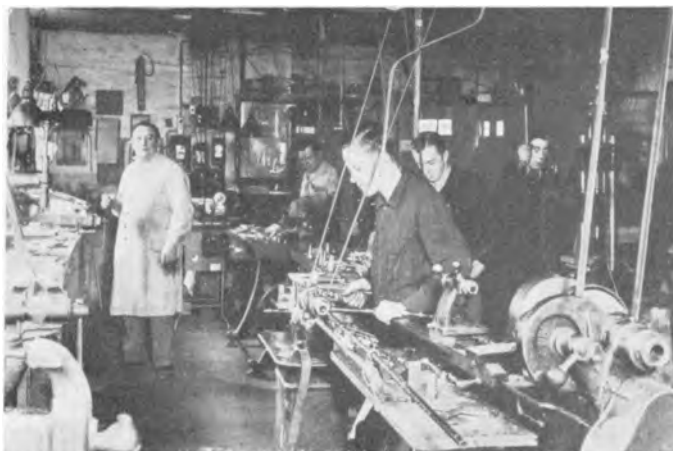
løver godt for Fremtiden. Udover Raavarerne er Arbejdet helt igennem dansk og udføres paa Fabrikken indtil de mindste Enkeltheder. Manometrene fremtræder i mange Henseender nye og forbedrede og udsendes først efter nøje Afprøvning paa Fabrikens Kontrolpumpeanlæg.

maalere i alle Dimensioner og til alle Formaal. Naar man tager i Betragtning, at ovenstaaende Artikler tidligere blev indført i store Mængder fra Udlandet, vil man forstaa, at Virksomheden uden Tvivl har alle Betingelser for at skabe sig en forøget Omsætning, og Indehaveren kan allerede nu glæde sig over en stigende Interesse og Efterspørgsel, hvilket

E. B. JØRGENSEN
Fabrikant.

CLEMMENSENS FORSØGSMEKANISKE VÆRKSTED paa Worsaaesvej Nr. 20 i Bagbygningen hører til de mindre Virksomheder, men er ingenlunde uinteressant, da man til Stadighed fremstiller nye Artikler efterhaanden som Opga-

verne indiræffer. I Flæng kan nævnes: Automobiludstyr, Spilleautomater, Sæbeautomater, Kinoapparater for Standbilleder til Undervisningsbrug for Skoler o. m. a.

Clemmensen har f. Eks. i en længere Aarrække været Leverandør af elektriske Artikler til Frederiksberg Belysningsvæsen.

Begynnelsen til denne Virksomhed

O. E. CLEMMENSEN
Fabrikant.

blev gjort i Akronagade i Aaret 1917, hvor Clemmensen tjente Grundkapitalen ved Fremstilling af de den Gang saa gangbare Messingflagstænger. I 1918 flyttedes Virksomheden til nuværende Adresse.

Sin Uddannelse har Clemmensen faaet paa Professor Jørgensens mekaniske Etablissement i Møllegade og har senere opholdt sig i Berlin i 10 Aar, hvor han bl. a. arbejdede ved det verdenskendte Firma „Telefunken“, Gesellschaft für drahtloser Telegraphie. Efter sin Hjemkomst i 1910 har han senere været ansat ved A/S „Telegrafon“ i St. Kannikestræde, et Forsøgsmechanisk Etablissement paa Radiotelegrafiens Omraade.

K. HOLST
Fabrikant.

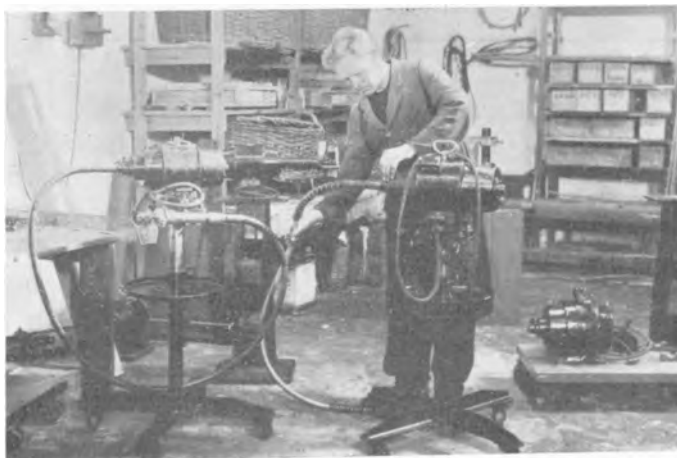
SCALEX A/S, der er beliggende paa Borupsallé Nr. 128, blev oprindelig grundlagt i 1925 af Grosserer Schmidt under Firmaet „Chr. Schmidt & Co.“, men i 1929 overgik dette Firma til et A/S med en Aktiekapital paa 30,000 Kr., og med Ingeniør Holst som administrerende Direktør.

Fabrikken fremstiller Værktøj, bøjelige Aksler, Kedelrensningsværktøj, Slibemaskiner etc., alt fremstilles paa Fabrikken under Ingeniør Holst personlige Opsyn og Ledelse. Maskinerne, der fremstilles, er alle bygget paa Basis af „Dynbal“ Patentet, en sindrig Konstruktion paa Basis af fjedrende lejret Slibeaksel, konstrueret og opfundet af en gammel Frederiksberger, nemlig Maskinmester E.

Aage Hansen, der i mange Aar var Mester paa det kendte Mejeri „Trifolium“.

Fabrikken er stadig repræsenteret i Stockholm, Helsingfors, Melbourne, London, Paris og Sydafrika og har i Aarenes Løb oparbejdet en Export, der nu spænder over hele Verden.

Virksomheden har faaet tilkendt Diplom og Guldmedaille paa Udstillingen i Sao Paulo (Brasilien) i 1928.

ELEKTRO-TEKNO, der er Navnet paa en interessant Specialvirksomhed paa Frederiksberg, er paabegyndt i Aaret 1932 af Niels Nielsen og Søn, som et fuldt moderne Elektromekanisk Etablissement med Reparation af Elektromotorer og Apparater for Øje. Samtidig begyndte man paa de første Forsøg paa at fremstille et dansk Permanentkrølleapparat. Og med de fineste udenlandske Modeller som Forbillede lykkedes

det i Foraaret 1933 at naa det mest fuldkomne Apparat, der er indregistreret under Navnet „Wave“. Dette er meget enkelt i Konstruktion og er saaledes let at bejjene. Det er bygget under Devisen „det bedst mulige Resultat under den størst mulige Kontrol og Sikkerhed“, og som saadan har Apparatet da ogsaa vundet Indpas Landet over.

Elektro-Tekno fabrikkerer dog ogsaa andre Ting, og som saadan bør nævnes Vædsken til Permanent Haarbølgnng samt under Navnet „Wawe“ fremstilles et moderne lydlost Blæseanlæg til Damefrisørsaloner. Nævnte Anlæg er indrettet med Fordele fra 3 til 11 Hanepartier og er indstalleret paa de fleste moderne Saloner, heraf kan nævnes: Thora Reilers Salon, Kunstfrisør Jensen i Vimmelskafet, Frisør Vinholt paa Vesterbrogade Nr. 46 og Svømmehallen paa Østerbro.

Virksomheden, der har til Huse i en 2 Etages Fabriksbygning paa Niels Ebbensvej Nr. 19, beskæftiger til Stadighed 17 Personer foruden en Ingeniør. Tjillige deltager Indehaverne Niels Nielsen og Sønnen Vilhelm Nielsen i Arbejdet, og disse har begge faaet en indgaaende Uddannelse i deres Fag.

AKTIESELSKABET FABRIKKEN „FERM“, der er beliggende i Smallegade Nr. 46 er grundlagt af Fabrikant Christen Severin Stenbo, født i Aalborg, hvor han

ogaa fik sin første Uddannelse som Mekaniker. Efter at have rejst paa sit Fag i Tyskland nogle Aar var han Værkfører ved forskellige Virksomheder herhjemme, indtil han startede Fabrikken „Ferm“.

Med Fabrikken „Ferm“ hvis Speciale er Haandstaalarbejder, Korsetstivere, Korsetlaase, Grammofonfjedre, Regulatorfjedre, Urfjedre, Laasefjedre, Bandagefjedre, m. m., skabte Stenbo en lille god dansk Virksomhed, der, selv om den har haft baade Op- og Ned-

RICH. JENSEN,
Forretningsfører.

gangstider, dog stedse har hævdet sig paa Hjemmemarkedet i Konkurrencen med Importen fra store udenlandske Virksomheder. Firmaet har i mange Aar været tilsluttet „Dansk Arbejde“, og det er Medlem af Industriraadet.

I 1933 blev Forretningsfører Rich. Jensen ansat i Firmaet som Bogholder, men har siden Grundlæggerens Død været Leder af Virksomheden, og da Firmaet i Oktober 1934 overgik til Aktieselskab, beholdt han denne Post. Forretningsfører Rich. Jensen har en alsidig teoretisk og praktisk Uddannelse bag sig, dels som Bogholder og Revisor og dels som mangeaarig Inspektør for et af Landets største Industrivirksomheder. Under hans Ledelse fortsætter Fabrikken „Ferm“ med at udvide sit Omraade.

Desværre naede Firmaets Grundlægger ikke at opleve den stærke Fremgang, der er sket i de sidste Aar. Fabrikken „Ferm“ kan med Glæde notere en Fordobling af Omsætningen i Perioden 1933—34.

KØBENHAVNS DØRGREB OG METALVAREFABRIK, beliggende paa Godthaabsvej Nr. 6, blev grundlagt 1862 og er den ældste Virksomhed her i Landet i Branchen.

I 1897 blev Virksomheden overtaget af Fabrikant George Søe-Jensen. Efter Overtagelsen er Firmaet gentagne Gange blevet udvidet, og Indehaveren har til fulde forstaaet at hævde sit Foretagende saaledes, at dets Produkter er kendt over hele Landet. Fabrikken fremstiller alle Slags Dørgreb, Bygningsmetalbeslag og i det hele taget alt Gørtlerarbejde, og efterhaanden som Tiden og Forretningsaanden har medført, at Arbejdet i denne Branche som Regel udbydes i Licitation, har Firmaet nu ofte ved solide og fagmæssige Tilbud faaet tildelt Arbejdet ved adskillige store Foretagender, bl. a. De danske Statsbaner, forskellige Privatbaner og de store Skibsværfter.

G. SØE-JENSEN,
Fabrikant.

A. SØE-JENSEN,
Fabrikant.

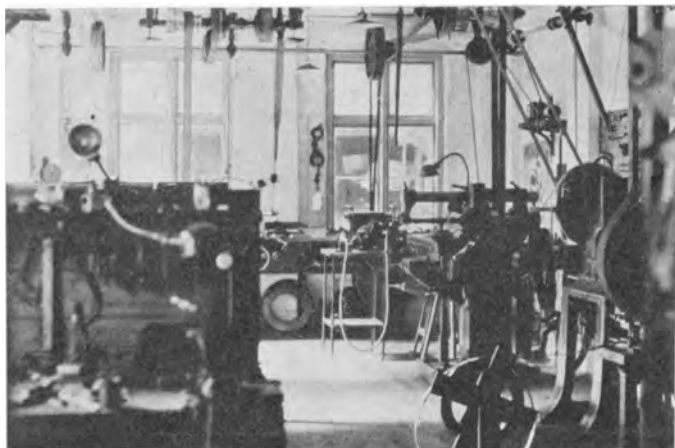
Virksomheden har nu Domicil i egen Bygning paa Godthaabsvej Nr. 6, hvor Fabrik,

Kontor og Ekspedition findes.

I 1929 blev Sønnen Arne Søe-Jensen optaget som Kompagnon i Firmaet efter i flere Aar at have været beskæftiget ved Virksomheden og dens Ledelse.

FIRMA H. P. RASMUSSEN & SØNS VÆRKTØJSFABRIK OG MASKINVÆRKSTED, Lykkesholms Allé Nr. 5, er startet i 1930 af H. P. Rasmussen og Søn, H. L. Rasmussen, der lige er var vendt hjem efter et 5-aarigt Ophold i Amerika. Man lejede nogle Lokaler og Maskiner i Frederiksberg Bredegade Nr. 8. Til at be-

gynde med gav man sig af med Reparationsarbejde, men gik hurtigt over til Fremstilling af Standseværktøj, som var Hr. Rasmussen jun.s Specialitet fra U. S. A., hvoraf man i Tidens Løb har lavet en Del til danske Sølvvarefabrikker. Endvidere giver man sig af med Fremstilling af Specialmaskiner, hvorved kan produceres forskellige Kontorartikler, saaledes bør nævnes Variabel Universalmaskine til Udstandsning af Stencilhoveder, denne Art Standse-

maskiner er udført i flere andre Typer og til andre Formaal.

Ligeledes er udført en genial Specialmaskine til Fremstilling af de nu saa kendte forskydelige Metalgardinstænger samt mange andre nye og geniale Ting. I de senere Aar er anskaffet en Del nye, moderne Specialmaskiner.

Paa Grund af den store Omsætning blev Lokalerne i Frb. Bredegade for smaa, og i Oktober 1934 flyttedes Virksomheden til dens nuværende Adresse i Lykkesholmsallé Nr. 5.

H. P. RASMUSSEN
Fabrikant.

H. L. RASMUSSEN
Fabrikant.

RØRFITTINGSFABRIKKEN „MICROMETER“, der er beliggende paa Kong Georgsvej Nr. 23, er oprindelig grundlagt i Aaret 1917, idet Navnet „Micrometer“ stammer fra Maalerværktøjsfabrikken, der blev startet i November samme Aar. I 1918 indtraadte Arkitekt J. C. Philipsen i nævnte Firma. Fabrikationen af Maalerværktøj maatte opgives i 1926 paa Grund af det stærke Kursfald i tyske Mark. „Micrometer“ var da et godt indarbejdet Navn, og man valgte at beholde dette Firmanavn, da Virksomheden nogle Maaneder senere fortsatte med Fabrikation af Rørfittings.

Fabrikken, der efter en kort Periode paa Tagensvej Nr. 39 var flyttet i November 1918 til Aarhusgade Nr. 76 A og B, lagde ud med den nye Artikel i Januar 1922. Foruden Arkitekt Philipsen var indtraadt to Fagmænd som Medindehavere, men de sidstnævnte gav dog hurtigt op for de mange Begyndelsesvanskeligheder, hvorefter en ny Fagmand overtog deres Andel i Virksomheden. Dog i September 1922 gav ogsaa denne Konkurrent op overfor den stærke udenlandske Konkurrence, og Philipsen fortsatte da som Eneindehaver af Virksomheden og oparbejdede denne saaledes, at den i 1928 havde en udstrakt Kundekreds over hele Landet, og større Lokaler maatte skaffes. Man flyttede saa 1. December 1928 til Rolighedsvej Nr. 8, hvor Fremgangen fortsattes, saa Rentabiliteten opnaaedes i 1931. Dette er et beundringsværdigt Resultat, idet J. C. Philipsen kun havde haft sin egen Energi og Dygtighed at stole paa,

og ikke kunde arbejde i Ly af Toldmure etc. En Søn af Indehaveren, Peter Ernst Philipsen, der er uddannet som Maskinarbejder, begyndte i sin Faders Virksomhed i 1923. Efter at have opholdt sig en kortere Periode paa en anden Fabrik, kom Sønnen tilbage til „Micrometer“ i September 1930 og deltagere nu i den daglige Ledelse som en god Støtte for Faderen.

I 1934 naaede man op paa en samlet Arbejdstyrke paa 25

Personer. En rolig og støt Fremgang spores stadigvæk, og i April 1935 er Firmaet flyttet til egne Fabriklokaler paa Kong Georgsvej Nr. 23, hvor Firmaet har faaet de bedst mulige Arbejdsforhold for Fabrikationen af sine Specialiteter, Langgevind, Nippelrør og Nipler, der udelukkende afsættes til Rørgrossister.

I Tilknytning til Virksomhedens Historie skal her ogsaa fortælles om Indehaverens egen Uddannelse, der i sig selv er interessant og i alle Maader bekræfter J. C. Philipsen for nævnte Dygtighed og Energi. J. C. Philipsen er udlært i 1890 som Snedker og Tømrer, kun 19 Aar gammel avancerede han til Tømrerformand. Senere frekventerede han Odense tekniske Skoles Dagkursus for Husbygningseksaminanter.

Fra 1893—95 arbejdede han i Norge, hvorefter han i Efteraaret 1895 rejste til Durban i Sydafrika. Der opholdt Philipsen sig i 11 Aar og arbejdede i denne Tid først som Bygmester, senere fik han Arkitekt-Licens og arbejdede som selvstændig Arkitekt samme Sted. Endvidere blev han Medindehaver af „West-End Steam Joinery and Saw Mills“. I 1906 rejste Philipsen til Danmark, hvor han i 1907 blev ansat som Bygningskonstruktør ved Opførelsen af Arbejdsanstalten „Sundholm“.

J. CHR. PHILIPSEN,
Fabrikant.

P. E. PHILIPSEN,
Fabrikant.

Fra 1906—14 var han Tegner og Konduktør paa Bispebjerg Hospital under dets Opførelse. Forinden havde han i 1909 faaet tildelt den „Neuhausenske“ Præmie for Arkitekter og tog for denne Studierejse til Tyskland og Italien. I 1914 nedsatte Philipsen sig som selvstændig Arkitekt i København og opførte talrige Bygninger, hvoraf kan nævnes: Skolerne i Breininge og Kværndrup samt Breininge Andelsejeri og Lendemark Andelsmejeri ved Stege. Foruden disse blivende Mærkepæle i P.s lange Virke kan han glæde sig over flere anerkendende Skrivelser fra autoritativ Side, for vel udført Arbejde, og sluttelig tæller nu ogsaa hans gode danske Virksomhed „Micrometer“ med.

FABRIKKEN SIGISMUND SAMULEVITZ, der er beliggende paa Sct. Knudsvej Nr. 27 er grundlagt i 1917 af nuværende Indehaver Fabrikant S. Samulevitz. Han begyndte som eneste Mand paa Værkstedet med at fremstille Varmelegemer, men paa

Grund af den stærke Udvikling er Arbejdskraften nu oppe paa et Antal af 20 Personer.

Der fremstilles alle Slags Modstande indenfor den elektriske Industri samt elektriske Loddekolber, Slipsstrygere, Brødristere, Varmepuden „Danotherm“ og Permanent-Apparatet „Ideal“.

S. SAMULEVITZ
Fabrikant.

Desuden driver Fir-

maet en omfattende Eksport og forsyner danske Radiofirmaer, Stat og Kommune med specielle Artikler. Fornylig er Firmaet ogsaa begyndt at fremstille Højfrekvensapparater (Tesla-Apparater).

Siden Foraaret 1934 har Virksomheden haft til Huse paa Sct. Knudsvej Nr. 27, hvor Fabrikant Samulevitz købte en Villa, og lod opføre en 2-Etages Fabriksbygning med fuldt moderne Maskinanlæg, hvoraf Specialmaskinerne er konstrueret af Firmaet.

DANSK ELEKTRISK VARMELEGEME-FABRIK paa Svanholmsvej Nr. 12A hører blandt Frederiksbergs mindste Virksomheder, men de Udviklingsmuligheder, der ligger i denne Bedrift, forklarer Firmaets Navn. — Det blev startet i 1928 i et Kælderlokale under nuværende Adresse. Indehaveren, Marius Lauritzen, der er specialuddannet med Hensyn til Fremstilling af elektriske Varme- og Kogeapparater til alle Formaal, begyndte her alene at fremstille Varmelegemer og Varmepuder, hvoraf navnlig de sidste er blevet en stor Artikel. Fra tidlig Morgen til sildig Aften er der blevet arbejdet i den lille Virksomhed, og kun den aller-

M. LAURITZEN
Fabrikant.

nødvendigste Arbejdskraft er blevet antaget, saaledes beskæftiges nu ialt 3 Personer.

Ogsaa paa andre Omraader har Indehaveren med Held gjort en Indsats, idet han nemlig har konstrueret og leveret Reduktageapparater til Mejeribrug og elektriske Tørreskabe til Apoteker. Til sidst bør nævnes Firmaets elektriske Kogeapparater, en ny Specialartikel, der helt

igennem er dansk Arbejde og ligesom de andre Fabrikater udsendes under Navnet D. E. V.

Nye Artikler og Opgaver vil frem i Tiden blive bragt paa Markedet i det Tempo, der betinger en fortsat rolig og sund Udvikling for dette Specialfirma.

MMUSIKVAREFABRIKKEN „L-WAR“ paa Blegdamsvej Nr. 32 blev grundlagt i 1932.

Indehaveren, Fabrikant Aage Elwarth, har trods sin unge Alder ført en begivenhedsrig Tilværelse. Ganske ung var han i 5 Aar Medlem af Tivoligårdens Orkester, deraf 3 Aar som Dirigent, og blev derefter Medlem af forskellige kendte Jazzorkestre, f. Eks. under Vilfred Kjær, Erik Tuxen og nu sidst i Asmussen-Kvartetten, der er kendt gennem Radioen. — Men Stillingen som professionel Musiker var ham ikke nok. Paa en Studierejse i Tyskland købte han et Sæt Maskiner til Fremstilling af Saxophonblade, som han vilde forsøge at indarbejde paa det skandinaviske Marked, da Valutarestriktionerne havde begrænset Indførselen af denne Artikel.

Aage Elwarth begyndte derefter i sin Privatlejlighed at fremstille de første danske Saxophonblade, som dog til at begynde med led af mange Skavanker, men gennem ihærdige Eksperimenter og ved Forbedring af Maskinerne lykkedes det endelig i Foraaret 1935 at naa det fuldkomne.

Kort Tid efter udkom de i Handelen, og de staa fuldt paa Højde med de udenlandske Fabrikater. Samtidig bør nævnes, at Elwarth allerede i Maj Maaned 1933 var begyndt at fremstille gennemsigtige Celluloid-Megafoner, nu kendt under Navnet „Funkis Megafonen“, som straks slog helt og holdent an.

Nye Maal vinkede, og nu begyndte nogle vanskelige Eksperimenter med Fremstilling af Celluloid Trompetdæmpere. I disse Forsøg blev Elwarth stærkt støttet af den kendte Trompetist Axel Skovby, og til sidst lykkedes det at fremstille den fuldkomne Trompetdæmper, idet det nemlig er den eneste Slags, hvorved man kan spille rene Toner over hele Registeret. Artiklen, der var revolutionerende i sin Art, slog straks igennem og anvendes nu Verden over. Den benyttes og anbefales rosende af bl. a. Det kgl. Kapel i København — Stockholm — Oslo samt Louis Armstrong, Amerika, — Cab Calloway, Amerika, — Roy Fox, London, og adskillige andre verdenskendte Orkestre.

Elwarth har saaledes kunnet oparbejde en Eksport til de fleste europæiske Lande og Amerika, ligesom han har faste Agenter i Paris, London og Haag.

AA. V. ELWARTH
Fabrikant.

Ved Leipziger-Messen Foraaret 1935 opnaedes en ret stor Eksport til samtlige Lande i Europa plus Øst- og Vestindien, Sydafrika, Ceylon og Tyrkiet. Paa nævnte Messe blev den sidste nye Artikel, Bas-Trommen, introduceret med ny Patentanordning. Forholdene for Eksport til Tyskland var meget vanskelige, men Deutsche Reichsmusich-Kammer tog sig af Sagen og fik gennemført en Import- og Betalings-Tilladelse paa de danske Musikinstrumenter og Tilbehør. Det er første Gang, Tyskland har importeret fra Danmark i Musikvarebranchen.

Siden 1933 har Virksomheden haft til Huse i lejede Lokaler paa H. C. Ørstedsvvej 22 C. Produktionen er stadig stigende, og der beskæftiges nu fast 7 Personer.

AKTIESELSKABET CELLUTEKNIK, Mariendalsvej 47, med Indehavere Direktør Otto Jørgensen og Hans Færch Jørgensen blev etableret umiddelbart efter Omvæltningen indenfor Handelsverdenen ved Valutarestriktionernes Indførelse.

Grundlæggeren drev tidligere Salg af udenlandske Celluloselakker og havde til dette Formaal et mindre Demonstrationsværksted med Sprøjteanlæg. Efterhaanden standsede Salget af de udenlandske Celluloselakker automatisk, og dette Værksted blev Begyndelsen til den nu saa blomstrende Virksomhed A/S Celluteknik. Starten i December 1931 var dog ikke særlig imponerende, man klarede sig med nogle faa Arbejdere i de smaa Lokaler paa Kronprinsesse Sofiesvej og et mindre Kontor paa Mariendalsvej Nr. 47.

I 1933 blev Firmaet omdannet til Aktieselskab og flyttedes til de i Forvejen stærkt forbedrede Lokaler paa Mariendalsvej, hvor der nu beskæftiges ca. 20 Arbejdere fast. Virksomheden betjener sig af de bedste tekniske Hjælpemidler. Saaledes er der blevet opført en Række Sprøjtekabinetter med direkte Udsugningskanaler af mest moderne Konstruktion, et hygiejnisk Forhold, der har stor Betydning, ikke mindst for Arbejderne. Endvidere disponeres over et moderne, vandkølet Kompressor anlæg samt en Reserve-maskine, der kan træde til i paakrævet Tilfælde. Til Sprøjtning af Metalgenstande er anskaffet et Forkobringsanlæg. Firmaet udfører da ogsaa de bedste og smukkeste Arbejder i Sprøjtning af Industrivarer saasom Keramik, Glas, Metal og Trædele, ligesom der ogsaa er en særlig Afdeling for Farvning af Skind og Læder. Yderligere maa ogsaa nævnes, at Firmaet foretager Indkøb for egen Regning af visse Raavarer, saasom Keramik o. l., der færdigbehandles paa Fabrikken og videreforhandles til Grossister Landet over.

Paany har dansk Initiativ vundet værdifuldt Terræn, de mange smukke Arbejder taler deres tavse Sprog om A/S Celluteknik's Indsats.

VALD. NIELSENS FABRIK FOR ELEKTRISKE ARTIKLER paa Turøvej Nr. 13—15 er startet i 1914 af Vald. Nielsen, der som ung Maskinist drog til Udlandet, hvor han gennem 8 Aar opholdt sig, dels i Sverige og i Tyskland. Han arbejdede i disse Lande paa Specialfabrikker, der fremstillede Beslag og elektriske Artikler til Højspændingsanlæg. Gennem ihærdigt og maaltbevidst Arbejde satte han sig

nøje ind i denne Branche — dygtiggjorde sig i den Grad, at han avancerede til Driftsbestyrer.

I 1914 vendte han tilbage til Danmark og lod opføre sin nuværende Fabrik paa Turøvej for her at begynde Fremstilling af de første danske Jernbeslag og elektriske Artikler til Højspændingsanlæg.

Fra første Færd har det været Vald. Nielsens Princip kun at fabrikere de bedste Varer, derfor maatte han da ogsaa først oplære sine Folk og selv tage Del i Arbejdet paa Fabrikken. Salget skulde ogsaa indarbejdes, Fabrikationen sættes i System, kort sagt, Fabrikant Vald Nielsen skabte fra Bunden den Specialfabrik, der i Dag er Landets førende.

Størsteparten af de Beslag og elektriske Artikler, der i Tidens Løb er anvendt paa Højspændingsværker og Transformatorstationer Landet over, er udgaaet fra Vald. Nielsens Fabrik.

Ogsaa paa andre Felter er der gjort en fordelagtig Indsats, idet Fabrikken nu ogsaa fremstiller specielle Bygningsbeslag, Jernkonstruktioner og Staalvinduer, et tydeligt Bevis for, at Fabrikant Nielsen følger Tiden og søger nye Muligheder, han kan da ogsaa glæde sig over at kunne beskæftige ca. 15—20 Personer.

GØRTZ' OG MANDELS RADIOMATERIALE- & METALVAREFABRIK paa Nordre Fasanvej Nr. 136 er oprindelig grundlagt i 1926 i Kongedybets Allé Nr. 10.

Siden Radioen begyndte sin Sejrsgang i Danmark, er man mere og mere gaaet over til at fremstille forskelligt Radiomateriale indenfor Landets Grænser, og blandt de første var O. H. Giørtz, der startede en lille Virksomhed i 1926 i

Kongedybets Allé. Her begyndte han Fremstilling af forskellige Afstemningsspøler, senere er man gaaet i Pagt med Udviklingen og gaaet over til at fremstille andre Artikler.

Kvalitetsarbejdet er i denne Forbindelse af afgørende Betydning for Levedygtighed, og Firmaets sidste store Udvidelse taler her sit tydelige Sprog.

Den 1. Januar 1932 flyttedes Virksomheden til Fabriksbygningen paa Nordre Fasanvej Nr. 136, hvor man overtog Maskiner etc. efter en tidligere Radiofabrik. Virksomheden omfatter Maskinværksted og Standseri paa 1ste Sal samt Samler- og Monteringsværksted paa 2den Sal. Der fremstilles Vekselstrømstransformatorer og Drosselspøler samt Staal beregnet for Opbygning af Radioapparater efter nyeste Princip.

Udenfor Radiosæsonen fremstiller Firmaet foruden forskellige Metalvarer bl. a. de moderne Solskærme til Barnevogne, og som den eneste Fremstiller i Danmark af denne Artikel er det yderligere lykkedes at oparbejde en Eksport til Sverige i denne Artikel.

Samtidig med Udvidelsen i 1932 indtraadte Car. A. Mandel som Medindehaver af Firmaet, et Kompagniskab, der har betydet Udvikling, idet d'Hrr. siden har suppleret hinanden udmærket i den daglige Ledelse som Haandværker og Forretningsmand.

Virksomheden beskæftiger i Sæsonen 12 til 14 Personer, men ellers har man til Stadighed en fast Arbejdsstyrke paa 6 Personer.

AKTIESELSKABET OTTO PETERSENS AUTOMATFABRIK, der er beliggende paa Tomsgaardsvej Nr. 13, er grundlagt i Aaret 1919 paa H. C. Ørstedsvej Nr. 18 af Otto Petersen og Ejnar Prehn, som her i lejede Lokaler aabnede et Værksted for Fremstilling og Reparation af Automater.

I 1924, da Prehn udtraadte af Kompagniskabet, flyttedes Virksomheden til Lollandsvej Nr. 33, men allerede i 1927 flyttede man til endnu bedre Lokaler paa Peter Bangsvej Nr. 34, men ej heller her var man i mange Aar, thi i 1929 flyttede man til Rolighedsvej Nr. 8-10, hvor der var store og lyse Lokaler. Her havde man til Huse indtil April 1935, da man igen maatte flytte, og Grunden hertil var, at Bygningen, hvor Virksomheden havde Lokaler, skulde nedrives. Man flyttede saa til nuværende Lokaler paa Tomsgaardsvej, som omfatter Maskinværksted, Samlerværksted, Monteringsafdeling, Lakereri, Serviceafdeling m. m.

I Virksomheden, hvor der nu beskæftiges ca. 30 Personer, fremstilles nogle af de mest moderne Vareautomater. Gennem stadige Forbedringer er man naaet til nu at fremstille driftsikre Automater under Princippet „mest effektive Præsentationer af Varerne, fineste Regulator og den største Sikkerhed“.

Mange af Finesserne ved Konstruktionen er udført efter egne Tegninger og er selvfølgelig patentbeskyttet.

Firmaets præsentable Automater vil være kendt over hele Landet. I sin Tid drev man endog Eksport til Holland og New Zealand. Tillige havde man fra 1930 til 1932 et Samlerværksted i Amsterdam, og Lederen af dette, Karl Petersen, der er Søn af Otto Petersen, deltager nu i den daglige Ledelse paa A/S Otto Petersens Automafabrik.

SKRIVEMASKINEFORRETNINGEN paa Godthaabsvej Nr. 110 med Indehaver Grossever Rolf Pedersen blev grundlagt i 1922 og beskæftiger en halv Snes Personer foruden Repræsentanter. Virksomheden forhandler nye og brugte Rejse- og Kontorskrivermaskiner, Regnemaskiner, Dublikatore og andre Specialmaskiner. Endvidere føres alt Tilbehør til de forskellige Maskiner samt Papir, Tryksager

og alle Kontorartikler. Endelig bør nævnes, at Forretningen har en betydelig Omsætning ved Udlejning af Maskiner.

Specialværkstedet for Rensning og Reparation af Kontormaskinerne arbejder med faguddannede Mekanikere efter de mest moderne Principper og er forøvrigt det eneste i Danmark, som har 10 Atmosfærers Tryklufsanlæg. Der foretages alle Slags Reparationer lige fra de allermindste til fuldstændig Adskillelse af Maskinerne ved Hovedrensninger og større Reparationer, hvorfor Firmaet ogsaa ligger inde med et komplet Lager af Reservedele. Virksomheden tæller derfor ogsaa blandt sine Kunder den danske Stat og adskillige Kommuner, deriblandt Frederiksberg Kommune.

LP. LARSENS CYKLEFABRIK, der er beliggende paa Falkonerallé Nr. 94, er grundlagt i 1925 paa H. C. Ørstedsvej Nr. 36.

Indehaveren, der i flere Aar havde været beskæftiget paa en Cyklefabrik, besluttede, at han vilde have Fødder under eget Bord, og som ovennævnt begyndte han paa H. C. Ørstedsvej Nr. 36 et lille Cykleværksted. I Begyndelsen gav han sig af med almindelige Cykle- og Stelreparationer, men allerede 3 Maaneder efter flyttede

han til Kælderlokalerne i Fabriksbygningen paa Falkonerallé Nr. 94. Her gik han gradvis helt over til Fabrikation af nye Cyklestel. Efterhaanden som der kom Fart i Omsætningen, anskaffedes forskellige tekniske Hjælpe midler, og der blev Brug for mere Arbejds kraft, og hele Fabrikationen blev udspecialiseret.

I Virksomheden, der har egen Import af engelske Raavarer, samles Cyklestellene, Lodningen foregaar nu hurtigt og sikkert i en oliefyret Loddeovn, konstrueret af Larsen selv. Ovnlakeringen, der udføres efter moderne Krav, foregaar i Firmaets egne store Ovn anlæg.

Foruden almindelige Cyklestel fremstilles nu Stel til Budcykler, selv det nyeste paa Cyklens Omraade, „Cykletten“ eller „Sofacyklen“, som den populært kaldes, fremstilles paa Larsens Cyklefabrik.

At Fabrikaterne har slaaet an, ses bedst af, at der nu beskæftiges ca. 10 Personer i de udvidede Lokaler, og den egentlige Produktion, der ligger omkring 200 Stel, ekspederes ud til Grossisterne saa hurtigt, man kan faa denne fra Haanden.

AGENTUR- OG COMMISSIONSFIRMAET „BRDR. STRICKER-NIELSEN“ paa Edisonsvej Nr. 12 er grundlagt i 1922 af d'Hrr. Svend og Harald Stricker-Nielsen i samme Ejendom, hvor Firmaet stadig har til Huse. De to Indehavere er hver for sig udlært i Rør- og Sanitetsbranchen hos Bang & Pingel samt hos Brødrene Dahl og er derfor nøje inde i den Handelsgren, som Firmaet beskæftiger sig med.

Firmaet repræsenterer forskellige store og førende Huse i Udlandet i Sanitets- og tekniske Artikler, nye og gamle Metaller etc. og er efterhaanden blevet Leverandør af de nævnte Artikler til mange af de førende Firmaer i Branchen saavel i Storkøbenhavn som i hele Landet samt endog i Sydsverrig. Virksomheden beskæftiger tre Mennesker.

RØRDELSFABRIKKEN paa La Coursvej Nr. 5 er startet i 1933 af P. H. Bøgehegn og Søn.

Rørfittings, der fremstilles i Fabrikken, er et Felt, hvor vi her hjemme efterhaanden ogsaa har kunnet gøre os gældende i den udenlandske Konkurrence. Ovennævnte Fabrik paa La Coursvej Nr. 5 har saaledes paa kort Tid indarbejdet sine Varer paa det hjemlige Marked.

Fabrikant P. H. Bøgehegn og Søn startede som nævnt i December 1933 Virksomheden med 3 Arbejdere, og paa Basis af Bøgehegn seniors Branchekendskab er der nu skabt en god, dansk Virksomhed. Bøgehegn sen. har saaledes i 22 Aar opholdt sig paa tyske og russiske Fabrikker og andre af lignende Art, og han kender derfor til de mindste Finesser i Branchen.

Medens P. H. Bøgehegn sen. varetager den repræsentative Del, leder P. H. Bøgehegn til daglig Fabrikken. Sidstnævnte har saaledes foruden at have været uddannet som Maskinarbejder været Værkfører i 7 Aar paa lignende Virksomheder som den paa La Coursvej.

Fabrikken fremstiller Rørfittings til Anvendelse i Rør-, Sanitet- og Centralvarmeanlæg. Af de enkelte Typer kan nævnes Langgevind, Nippelrør, Gennemføringsbøs-

ninger, Bøsningsplader, Slutmuffer, Rørbærer, Kontramøtrikker samt alt, hvad der i Rørfittings fremstilles, lige fra $\frac{1}{8}$ til 6 Tommer, idet man raader over en Afstikningsbænk, der kan tage de store Dimensioner. Endvidere forefindes en Maskine til Bukning af Rør i mange Variationer og Former.

G. WILLUMSENS HJUL-FABRIK, der er beliggende paa Borupsallé Nr. 136, er startet i 1925 i Søborg af d'Hrr. N. P. Jensen og G. Willumsen.

G. Willumsen, der i en tidlig Alder lærte at klare sig selv, vil være kendt af mange Borgere paa Frederiksberg, idet han fra 1904 til 1929 har drevet Grønt- og Frugthandel paa Aaboulevarden.

Sammen med sin Svoger N. P. Jensen, startede G. Willumsen i 1925 Hjulfabrikken i Søborg. I de første Aar beskæftigedes der kun 3 Personer, og den aarlige Produktion var paa omkring 6—8000 Stk. Efter at have solgt sin Forretning paa Aaboulevarden i 1929, overtog G. Willumsen selv Ledelsen af Virksomheden, og efter N. P. Jensens Død i 1930 blev han Eneindehaver.

Der kom nu mere Fart i Produktionen, der lige som Salget blev sat i System. Ogsaa Valutarestriktionerne gav Fremgang.

I Virksomheden, der i 1931 blev flyttet til Borupsallé Nr. 136, beskæftiges 7 til 10 Personer, og den aarlige Produktion er nu oppe paa 40,000 Stk. Hjul, men iøvrigt er man indstillet paa endnu større Leveringer, indtil et Par hundrede tusind, og navnlig hurtig Levering, idet man paa en enkelt Dag har været oppe paa 1000 Stk. Hjul.

Willumsen er Leverandør til vore hjemlige Legetøjsfabrikker, og fremstiller Hjul bl. a. til Barnevogne, Sukkervogne, Legevogne, Løbehjul o. l. Baade hvad Hjulenes Bæreevne og Konstruktion angaar, har Willumsen gjort flere Forbedringer.

DANSK SAVFABRIK, beliggende paa Bernhard Bangsallé Nr. 19, er oprettet i 1912 af d'Hrr. Niels Jensen og Jørgen Petersen.

I det følgende skal ikke alene berettes om den eneste Fabrik i Danmark, der fremstiller Nedstrygere og Maskinsavblade, men ogsaa om 2 Haandværkerskæbner, der nu gennem en lang Aarrække har været præget af en stræbsom og samvittighedsfuld Haandværker- og Handelsmoral, parret med et enestaaende Initiativ og Kompagniskab.

Indehaverne arbejdede i sin Tid begge som udlærte Mekanikere i den kendte Professor Jørgensens mekaniske Etablissement i Møllegade, senere besluttede de at tage til Udlandet for der at gennemgaa videre Uddannelse og har bl. a. arbejdet paa Værk-

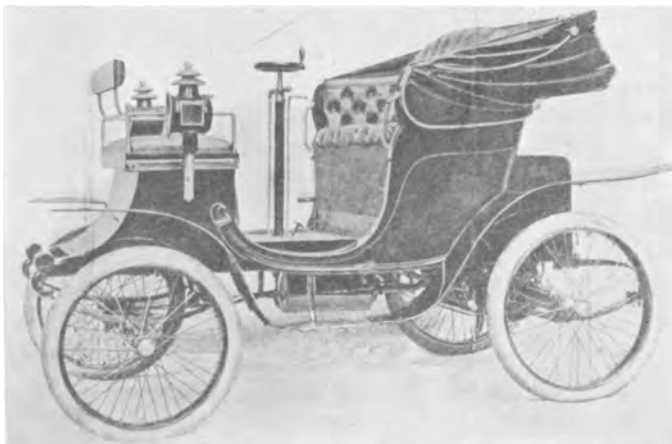
tøjsfabrikker i Tyskland og Schweiz. Allerede fra første Færd fandt Jensen og Petersen hinanden i et Samarbejde, der i Kraft af deres Evner og Lyst til at eksperimentere i Tidens Løb har affødt forskellige Nyheder. I 1899 fremstillede de en 4½ Hestes luftkølet Benzinmotor, der blev installeret i et af dem bygget Automobil, dette var i Virkeligheden det første Automobil med hurtigløbende Motor, som helt er fremstillet i

Danmark, samtidig fremstillede de en Lastvogn. Begge disse Vogne vakte berettiget Opsigt paa Automobil-Udstillingen i København i 1900, og de høstede megen Anerkendelse for disse. Som et andet Eksempel skal nævnes, at de har fremstillet Trækmaalere til den kgl. Porcellænsfabrik, hvor den i Kanalerne, der fører fra Brændeovnene, registrerer Trækket. En lignende Maaler er leveret til en Porcellænsfabrik i Chile.

Grundstenen til deres nuværende Virksomhed blev lagt i 1912, og det første Lokale var i en Kælder i en Beboelsesejendom i Borups Allé. Starten var dog ingenlunde let, selve Fabrikationen voldte i Begyndelsen nogle Kvaler, men det lykkedes dog ret hurtigt at indføre Forbedringer i denne, saaledes fandt man ud af en bedre Hærdningsmetode, og efterhaanden skabtes der Tillid omkring Nedstrygerne og Maskinsavbladene fra Dansk Savfabrik. Virksomheden voksede støt og roligt i Løbet af de kommende Aar, nye Forbedringer er med Mellemrum indført, og Størstedelen af de nuværende Maskiner er konstrueret af Indehaverne selv. Allerede i 1913 byggedes den første af deres Fræsemaskiner.

Fra Kælderen flyttede man i 1914 til bedre Lokaler paa Berntsortsvej Nr. 11 (nu Danasvej) og øgede Arbejdsstyrken til 10 Personer. I 1916 købte man Grunden Bernhard Bangsallé 19-21 og opførte egen Fabriksbygning, og her arbejder nu fast ca. 25 Personer.

En af Automobilerne fra Udstillingen i 1900.

Ved en Gennemgang af Fabrikken faar man et glimrende Indtryk af den moderne og stabile Fremstilling, og det er interessant at se, hvorledes de store Ruller Staalbaand vandrer fra Standsemaskinen efter at være udstandset i de passende Længder, lige fra 8 op til 28 Tommer, passerer Fræsemaskinerne, hvor de faar forskellige Typer Tandinddelinger. Fra Hærderiet havner de endelig i Pakkeriet og er saa klar til at sendes ud over hele Verden. Under Navnet „Viking“

kendes de overalt her hjemme. Og ude i Verden kendes de under Navnet „A. B. C.“ Hack Saws.

60 % af Produktionen eksporteres, og foruden de fleste europæiske Lande sendes de bl. a. til Australien, Algier, Sydvest-Afrika, Argentina, Brasilien og Indien. Produktionen var i Starten 3 Gros om Dagen, men nu er man oppe paa 100 Gros, og for hvert $\frac{1}{2}$ Gros, der har været til Hærdning, udtages en Prøve for stadig at kunne fremstille en ensartet Vare.

Da det efterhaanden ikke kunde svare sig at indføre de kostbare Valsefræsere fra Amerika, gik man over til ogsaa selv at fremstille disse. Hermed er dog Firmaets Historie ikke udtømt, i de senere Aar har man med stort Held givet sig af med Fremstilling af Specialværktøj og Maskiner, og saa sent som i Efteraaret 1934 har man opført en ny stor Fabriksbygning paa samme Grund. Lokalerne her er dog indtil videre udlejet.

Sønnerne af Indehaverne er Richard Jensen og Thorkild Petersen. Begge er de udlærte Elektromekanikere, senere har R. Jensen arbejdet paa Værktøjs- og Savblade-fabrikker i Amerika og er nu med i den daglige Ledelse i en af Afdelingerne. T. Petersen, der har arbejdet paa Værktøjsfabrikker i Frankrig, er nu Leder af Søsterfirmaet A/S „Brio“, der oprettedes i 1928 og fremstiller Spiralbor. Denne Virksomhed skal dog omtales for sig selv i et andet Afsnit, der følger dette. Sidstnævnte Virksomhed har til Huse i den nyopførte Fabriksbygning.

NIELS JENSEN
Fabrikant.

Af ovennævnte vil det tydeligt fremgaa, hvad to danske Haandværkere har drevet det til paa et specielt Omraade, et prisværdigt Resultat af dansk Initiativ, hvor d'Hrr. Jensen og Petersen ikke alene i Tidens Løb har opkøbt de Fabrikker, der forsøgte at fremstille samme Vare, men i Dag staar som Fabrikanter af en lille Artikel, der er i i Stand til at hævde sig paa Verdensmarkedet.

J. PETERSEN
Fabrikant.

AKTIESELSKABET „BRIO“, som er Aflægger af „Dansk Savfabrik“, startedes i 1928. I Begyndelsen blev dette Firma drevet som en Afdeling i den gamle Fabrik med en 3—4 Arbejdere, men i Efteraaret 1934 er man flyttet til den nye Fabriksbygnings Kælderlokaler, hvor man nu beskæftiger 15 Personer til Stadighed.

Spiralboret „Brio“ er ligesom Savbladene „Viking“ og „A. B. C.“ anvendt overalt og eksporteres til omtrent de samme Lande, hvilket selvfølgelig har været medvirkende Aarsager til den gode Fremgang i Tilknytning til Varens Kvalitet.

Selve Fabrikationen foregaar i en bestemt Rækkefølge og under betryggende Kontrol. Det legerede Staal af bedste Fabrikat bliver „stukket af“ i forskellige Længder, bliver derefter fræset 2 Gange, hvorefter de halvfærdige Spiralbor hærdes og anløbes, dernæst gaar de til Ransetromlerne for senere at blive rundslebet, bagslebet, endslebet og endelig stemplet for til Slut at blive pakket i olieret Emballage. Spiralboret „Brio“, der nu fremstilles i 140 gængse Størrelser fra to til fjorten mm, anvendes i stadig større Udstrækning, den danske Haandværker værdsætter dets Stabilitet og kender det lille Varemærke „Brio“, der er istemplet ethvert Spiralbor, der forlader Fabrikken.

G MEULENGRACHT JEN- SENS MASKINFABRIK

paa Eversvej Nr. 11 er oprettet i 1922 under beskedne Forhold i Smallegade Nr. 3 af Fabrikant Meulengracht Jensen, som her begyndte et Automobilreparationsværksted, men han gik dog hurtigt over til Fremstilling af forskellige Specialmaskiner, der for en Dels vedkommende er af egen Konstruktion, f. Eks. Membranpumper, Filterpresser og mange andre forskellige Maskiner for Lervarefabrikation. Hydrauliske Løftere for Automobilværksteder og transportable elektriske Svejseværker, en Art, som dels sælges og dels ogsaa udlejes. Ligeledes er fremstillet en Del Materialer til Brug for Brandvæsen og Vejbygning. Iøvrigt drives en særlig Afdeling for Automobilreparation, og i Maskinværkstedet udføres alle Arter Reparationsarbejder. Virksomheden, der Gang paa Gang var blevet udvidet og tilsidst ikke havde flere Udvidelsesmuligheder, blev den 1. Oktober 1935 flyttet til egne nybyggede, moderne Lokaler paa Eversvej Nr. 11.

ALBERT PETERSENS MASKINFABRIK i Lykkesholmsallé Nr. 9 c er grundlagt saa langt tilbage som i 1900, da Alb. Petersen begyndte i et lille Smedeværksted i Schönbergsgade Nr. 17. Rent tilfældigt kom han ind paa at opkøbe Maskinruller, som han reparerede og igen lejede ud til Rulleforretninger, og snart begyndte han selv at fremstille disse.

I 1915 flyttedes til noget bedre Lokaler i Lykkesholmsallé Nr. 9 c, og i 1918 og 1922 er Virksomheden udvidet med flere Kælderlokaler.

Hele Fremstillingen er sat i System. det raa Støbegods forfærdiges i et lille Maskinværksted, Træet forarbejdes i et lille Maskinsnedkeri, og til Slut havner det hele i Monteringsværkstedet.

Modellerne er i Tidens Løb blevet meget forbedret, saaledes i 1927 med Kardan-Aksel, og i 1932 konstrueredes en lydløs-gaaende Model med Frigang-Kobling samt S. K. F. Kuglelejer.

Firmaet har i mange Aar været Leverandør til Hospitaler, Hoteller samt til Andelsboligforeninger Landet over.

Som den sidste nye Specialitet fremstilles Husholdningsrullen „Triumf“, denne, der er patenteret, tilfredsstiller alle Krav og fremstilles i tre Modeller, enten med to eller tre Valser, alle anvendelige i større og mindre Husholdninger.

Albert Petersen, der i Begyndelsen arbejdede ene, beskæftiger nu fast 4 Personer i Virksomheden. Indehaverens Søn, H. Wiegandt Petersen, arbejder ligeledes med i Firmaet.

ALBERT PETERSEN
Fabrikant.

JERNVAREFABRIKKEN „DANMARK“ v. KARLSEN & Co., der er beliggende paa Lindevangsallé Nr. 3 a, er grundlagt i Aaret 1899 og har saaledes forlængst fejret sit 25 Aars Jubilæum. Den er paabegyndt af Smedemester C. P. Thøgersen som en

lille Smedie- og Fabriksvirksomhed under Navnet „Jernvarefabrikken Danmark“ ved Thøgersen & Jensen i et beskedent Lokale paa Falkonerallé Nr. 58.

Efter ca. 2 Aars Forløb flyttedes Virksomheden til den nuværende Adresse paa Lindvangsallé Nr. 3 a. Samme Aar skiltes Indehaverne; medens Jensen startede en ny, lille Virksomhed, overtog Thøgersen Fabrik-

ken, og han lod den omdøbe til „Jernvarefabrikken Danmark“ ved C. P. Thøgersen. I Sommeren 1918 overtog Thøgersen Ejendommen, hvor Fabrikken havde til Huse, og i 1919 byggede han to 2-Etagers Fabriksbygninger m. m.

Firmaets Specialitet er Havemøbler, udført baade i Jern og Træ, samt Kælke og Slæder. Endvidere har Firmaet i Tidens Løb haft en omfattende Leverance af Musikpavilloner, Fortovstage, Restaurationsanlæg til talrige af de kendte Forlystelsesetablissementer og Traktørsteder i det gamle København. Stat og Kommune har været stadige Kunder, og til Københavns Telefon A/S har man leveret forskelligt Telefonmateriale siden Grundlæggelsen.

De nuværende Indehaveres Historie er et bemærkelsesværdigt Kapitel for sig, idet K. M. Karlsen blev ansat i Firmaet som Smed i Aaret 1900 og fra 1905 som Værkfører. Ved Grundlæggerens Død i 1925 bestyrede han Firmaet for dennes Enke indtil 1933. H. P. Freilum blev ansat i Firmaet 1901 og har igennem Aarene arbejdet som 1.

Mand, blev i Aaret 1933 Medindehaver af Firmaet. En Søn af K. M. Karlsen, Angelo Karlsen, blev ansat i Aaret 1925 som Bogholder og senere som Rejsende for Firmaet.

Den 1. August 1933 er Firmaet saa overtaget af ovennævnte tre i Forening, og man har siden vundet yderligere Terræn med flere nye og moderne Artikler som f. Eks. Cyklestativer og Staalrøsmøbler, og man beskæftiger paa Virksomheden nu fra 10—15 Personer til Stadighed.

K. M. KARLSEN
Fabrikant.

H. P. FREILUM
Fabrikant.

A. G. M. KARLSEN
Fabrikant.

KOCHS MASKINFABRIK OG KØLEINDUSTRI, der er beliggende paa Ingemannsvej 14, blev grundlagt i 1918 i Henrik Rungsgade 21, hvor Indehaveren drev et mindre Automobilreparationsværksted. 1926 blev Virksomheden flyttet til Bülowvej Nr. 50, hvor man tillige begyndte at befatte sig med Reparationer af Køleanlæg og efterhaanden gik over til at fremstille forskellige Dele indenfor dette Omraade,

som for Eksempel Kølelementer. Denne Del af Virksomheden blev mere og mere omfattende og krævede bedre lokale Forhold, hvorefter man i 1932 flyttede til den nuværende Adresse: Ingemannsvej 14. I Forbindelse med de mange Arbejdere af forskellig Beskaffenhed, som Firmaet paatager sig, bør tillige nævnes Aluminiumsvejsning Siden 1919 har Fabrikant Koch været en af vore faa virkelige hjemlige Eksperter, og har bl.

S. AA. KOCH
Fabrikant.

a. paa dette vanskelige Felt faaet et godt Navn, idet mange kendte Firmaer Landet over har gjort Brug af han Dygtighed. — Arbejdsstyrken, der paa Grund af det begrænsede Marked er paa 6 á 8 Mand, kan maaske ikke siges at være imponerende, men betyder dog en stor Fremgang i Betragtning af, at Indehaveren arbejdede alene de første 3 Aar. Virksomheden kan ogsaa tælles med blandt de Firmaer paa Frederiksberg, som fremstiller danske Maskiner, idet Indehaveren har konstrueret en meget praktisk Iscremerøremaskine, beregnet til Brug for Bagerier, Konditorier, Hoteller og Restaurationer. Røremaskinen er kombineret med et Fryseskab med indbygget Konservatorskab, beregnet til Frysning af Ispinde m. m. Maskinen har stadig vundet større og større Udbredelse paa Grund af sin Paalidelighed og Fordelagtighed i Brugen, selv Sverige og Norge har været blandt de mange Aftagere.

FREDERIKSBERG AUTOMOBIL- & MASKINFABRIK, der er beliggende paa Kronprinsesse Sophiesvej Nr. 13, er baade indenfor Automobil- og Maskinbranchen et Firma man regner med.

Siden Grundlæggelsen i 1920 og til August 1932 havde Firmaet til Huse paa H. C. Ørstedesvej Nr. 22 C, da Virksomheden blev flyttet til den nuværende Bygning paa Hjørnet af Kronprinsesse Sophiesvej og Kong Georgsvej. Udefra er Virksomheden ikke imponerende og Arbejdsstyrken, der er paa 5—6 Mand, giver heller ikke noget Indtryk for Firmaets Indsats.

Af Reparationer paa Auto-

AA. HANSEN
Fabrikant.

mobilmotorer udfører Firmaet alt, endog Cylinderudboring og Fremstilling af Reservedele, men det er Afdelingen for Fabrikation af Specialmaskiner, der her bør fremhæves. Gentagne Gange er det lykkedes Indehaveren, Fabrikant Aage Hansen, at konstruere Specialmaskiner til Brug i Korkvare-, Snedkeri- og Skotøjsindustrien, enten ved nykonstruerede Modeller efter egne Tegninger eller ved Forbedringer af udenlandske Maskintyper, og saaledes kan nævnes en amerikansk Korkskæremaskine, der automatisk skærer de flade Korkskiver til Ølkapler, denne har Fabrikant Aage Hansen gennem sine geniale Forbedringer sat op i Ydeevne og Stabilitet, saadan at Maskinen nu paa 8 Timer skærer 2 Millioner Korkskiver imod tidligere, da den kun kunde skære ca. $\frac{1}{2}$ Million.

At Aage Hansen netop har Betingelser for at drive omtalte Virksomhed, fremgaar ydermere af hans alsidige Uddannelse, som han begyndte som Maskinarbejder paa Motorfabrikken „Dan“ og fortsatte med 1. og 2. Del af Maskinisteksamen plus Eksamen i Elektroteknik. Sin Værnepligt aftjente han i Marinen som Reserveunderofficer, og under Krigen sejlede han en Tid som Maskinmester i Koffardifart. I Firmaerne Holger Jernaas Maskinfabrik og Motorfabrikken „Norden“ og „Dan“ har han været ansat som Værkfører henholdsvis i 5 og 2 Aar. Som Bevis for Fabrikant Hansens tillidsvækkende Dygtighed kan nævnes, at han er teknisk Konsulent for Forsikrings-selskaberne „Palatine“ og „Vidar“ i Automobil- og Maskinsager.

AUTOMOBILFORRETNINGEN paa Nordre Fasanvej Nr. 168, der ejes af Jens og Helge Jensen, er oprindelig grundlagt i 1930 paa Tagensvej Nr. 101, men flyttedes i 1934 til sin nuværende Adresse.

Trods en beskeden Begyndelse fik Firmaet allerede i Starten Eneforhandling af den kendte svenske Motorcykle „Suecia“, og senere har man erhvervet sig Distriktsforhandling af den engelske Motorcykle „Ariel“.

Salgsafdelingen, der ledes af Jens Jensen, omfatter foruden de nævnte Mærker tillige Køb og Salg af brugte Motorcykler og Automobiles samt Reservedele og Tilbehør af enhver Art.

Firmaet har ogsaa et Reparationsværksted, der paatager sig alt indenfor Autoreparation, og denne Afdeling ledes af Helge Jensen. Han er et kendt Navn indenfor Motorkørere som en dygtig Motorsportsmand. Han har gentagne Gange repræsenteret de danske Farver ved Motorcyklekonkurrencer i Sverige, Norge, Tyskland og England. Han er Indehaver af flere Rekorder og Mesterskaber.

AUTOGENSVEISERIET „DERBY“, beliggende paa Aaboulevarden Nr. 43, er grundlagt i 1899 af Smedemester Frits Møller, der aldrig var bange for at give sig i Lag med tekniske Nyheder. De første Aaringer gav han sig hovedsagelig af med Fabrikation af Cykler og Motorcykler. Frits Møller fremstillede bl. a. ca. 60 Stkr. Ellehammer Motorcykler, som den Gang anvendtes af Korps Westenholz.

Autogensvejsningen gik Frits Møller over til i 1907, og som Pionér paa dette Omraade har han gjort en virkelig Indsats indenfor denne Branche. Autogensvejsning var ikke tidligere kendt her hjemme, men gennem ihærdige Forsøg opnaaedes hurtigt Resultater, der skulde bringe denne Virksomhed frem til en af de førende herhjemme.

I de senere Aar er Virksomheden udvidet til ogsaa at omfatte elektrisk Svejsning, og der anvendes saavel Lysbuesvejsning som „Arcatom“-Metoden med Brint, og der udføres nu Svejsarbejde i alle Metaller. I Tilknytning til Firmaets Specialitet udføres ogsaa Pladearbejder, saasom Opretning af Chassis'er, Karosserier o. l.

Fra alle Kanter af Landet modtages Skader til Svejsning, f. Eks. af indvendige Motorskader — Motorcylindre og Dæksler m. m. „Derby“ staar uvægerlig som Ekspert i vanskelige Svejsarbejder, der i mange Maader er en udpræget Tillidssag. Der har heller aldrig manglet paa Paaskønnelse af Arbejdets Udførelse, og „Derby“ har foruden at være Leverandør til Forsikringsselskaber udført Arbejder til Frederiksberg og Københavns Kommuner, Postvæsenet og D. S. B.

FRITS MØLLER SEN.
Smedemester.

FELIX MØLLER
Smedemester.

FRITS MØLLER JUN.
Smedemester.

Smedemester Frits Møllers Søner, Felix og Frits jun., overtog den 1. Januar 1935 Virksomheden. De er begge Eksperter i Svejsarbejdet.

AKTIESELSKABET C. C. LØVGREENS VULKANISERINGSANSTALT, Henrik Steffensvej Nr. 8, er oprettet i 1930.

Vulkanisering er et Fag, der teknisk set har udviklet sig stærkt i flere Aar, og som fra Aar til Aar stadig præges af Forbedringer.

Hr. C. C. Løvgreen har været med i Udviklingen siden 1917 og kender sin Branche fra A til Z. Fra 1918 til 1921 drev han „Bornholms Vulkaniseringsanstalt“ i Rønne. Og siden 1921 har han drevet lignende Virksomheder i København, bl. a. en Aarrække paa Vesterbrogade Nr. 20.

I 1930 overtog han Automobilreparationsfirmaet Engelbrecht-Nielsen & Co. paa Henrik Steffensvej Nr. 8 og førte dette videre sammen med Vulkaniseringen, dog under Navnet A/S C. C. Løvgreen.

Under ideelle Forhold har Løvgreen skabt en af de største og bedste Vulkaniseringsanstalter paa Frederiksberg, samtidig driver han et udmærket Automobilreparationsværksted og et omfattende Salg af brugte Automobiler.

Siden Overtagelsen har Autoværkstedet været i Fremgang, og i November 1934 er det udvidet med et hydraulisk Løfteanlæg, Iøvrigt paatager man sig alt indenfor Hoved-

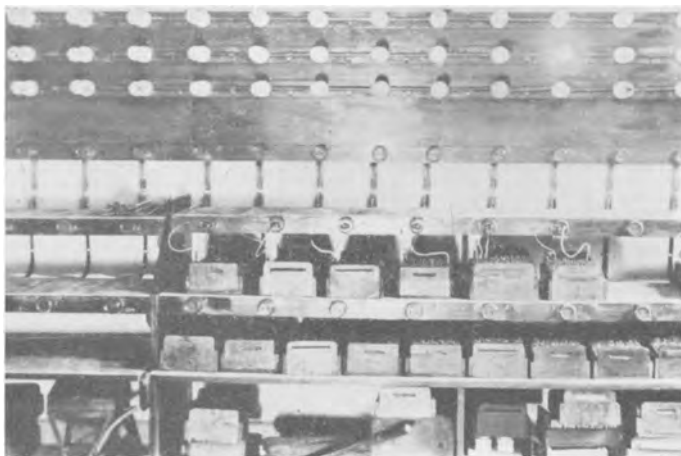
reparationer og Udboring af Motorer og raader over Prøveapparater til Kontrollering af Hjulindstilling m. m.

Vulkaniseringsafdelingen har absolut været Sukces, de nyeste Maskiner anvendes, og fra et nærliggende Fabrikskompleks faar man leveret et ensartet Damptryk, hvilket er af afgørende Betydning for at kunne præstere et ensartet og solidt Fabrikat i Slidbanedæk. Dagligt sendes der større og mindre Sendinger af Slidbanedæk ud til Provinsen, idet Løvgreen er i fast Forbindelse med 1900 Forhandlere Landet over.

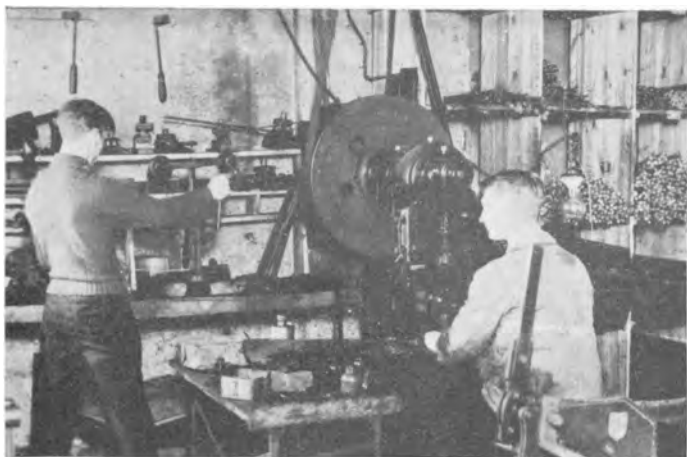
Man paatager sig Vulkanisering af alle Typer Dæk, f. Eks. Høj- og Lavtryk, Ballon og Bus-Ballon samt Good Years anerkendte Kriss Kross Metode anvendes.

En betydelig Udvidelse er foretaget i November 1934, idet Automobilværkstedet nu spænder over alle de tidligere Lokaler, og Vulkaniseringsafdelingen er flyttet til nogle ideelle Lokaler andetsteds i føromtalte Fabrikskompleks. Virksomheden beskæftiger nu 8 til 10 Personer Aaret rundt.

AKKUMULATOR-CENTRALEN, Hortensiavej 8. Hr. P. V. Rosted startede i 1924 Danmarks største Ladestation i Slotsgade 20 og flyttede i 1926 til Jærgergade 23. Paabegyndte i 1929 Fabrikation og Udlejning af Anodeakkumulatorer. Virksomheden er Danmarks eneste indenfor denne Branche og flyttede i 1934 til Hortensiavej Nr. 8, hvor Fabrikken nu beskæftiger 4 Mennesker daglig.

FIRMAET „BOI-WO“, der er beliggende paa Worsaaesvej Nr. 9, er startet af Fabrikant Chr. Boisen paa H. C. Ørstedsvej Nr. 39 i Aaret 1930, hvor han som eneste Mand paa Værkstedet fremstillede de første „Boi-Wo“ Bagagebærere.

Bagagebæreren, der er let og til at folde sammen, har paa Grund af sine praktiske Egenskaber fundet Indpas hos vore hjemlige Automobilister. I Sverige og Norge er den ogsaa solgt, men mest forbavsende er det, at den er eksporteret til saa fjerne Egne af Kloden som de Kanariske Øer, Syd-Afrika og New Zealand m. fl.

Allerede i 1931 maatte Fabrikant Boisen søge større Lokaler og flytte til den lille

3-Etages Bagbygning paa Worsaaesvej Nr. 9. Her er nu indrettet Værksted i de 2 nederste Etager samt Lager i 3. Etage.

Chr. Boisen, der har begyndt sin Uddannelse som Mekaniker og senere været Værktører i 5 Aar paa en Metalvarefabrik, er i Dag Indehaver af en god dansk Virksomhed, der har gjort sig gældende paa et for os saa fremmed Felt som Automobilbranchen. „Boi-Wo“ Bagagebæreren fremstilles nu til alle Typer Vogne. Af andet Automobiltilbehør fremstilles nu f. Eks. ogsaa elektriske Kabler og Bremsebakker o. l. Virksomheden beskæftiger nu fra 5 til 8 Personer.

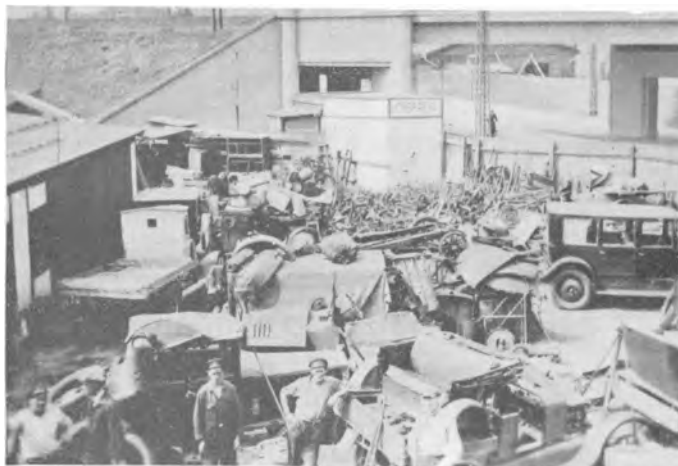
AUTO OPHUG, der indehaves af Johannes Bentzen, er beliggende paa Nordre Fasanvej Nr. 219.

Indehaveren er fra første Færd uddannet som Automobilmekaniker, men drev senere egen Virksomhed med Fremstilling af nye Autoreservedele. Denne Virksomhed, der laa paa Vesterbrogade Nr. 136, hed „Dansk Automobiltilbehør“.

Indehave-

ren fik mange gode Kunder og sporede blandt disse en usædvanlig Efterspørgsel efter gode, brugte Reservedele, og han besluttede derfor at omdanne sin Forretning til den nuværende. Han lagde ud i 1926 i Vesterbrogade Nr. 140, og stadig Fremgang nødvendiggjorde en Udvidelse, og i Januar 1934 flyttede han til sin nuværende Adresse, hvor der raades over en tusind Kvadratmeter stor Plads.

Som Regel kaldes saadan en Virksomhed for Automobilernes Kirkegaard, hvilket dog ikke er den helt rette Betegnelse, idet

JOH. BENTZEN
Grosserer.

næsten alt er anvendeligt. De brugte Vogne skilles ad i de mindste Enkeltheder, og alt anvendeligt sorteres og renses og efterses. Hvad der ikke kan sælges paa anden Maade, afsættes som gammelt Jern. Det er det mest utrolige, der kan sælges, brugte Motorer sælges til Baadmotorer, brugte Dynamoer, Magneter, Lygter, Topstykker og Hynder sælges til Automobiler. Da dette sælges driftsikkert og saa godt som nyt, er det intet Under, at der er stærk Søgning fra alle Egne af Landet, og at Firmaet i 1934 har maattet opføre en ny Værksted- og Lagerbygning.

TH. LAURITZENS JERN-HANDEL. Ude paa det yderste Frederiksberg paa den moderne anlagte og travle Færdselsaare Finsensvej, hvor saa mange kendte og store Virksomheder har til Huse, ligger i Nr. 33 Th. Lauritzens Jernhandel, der oprindeligt er grundlagt af Smedemester P. Hansen paa en Grund inde i Byen, men efterhaanden som Virksomheden voksede, blev det nødvendigt at foretage Udvidel-

ser, og Jernhandelen har derfor i Tidens Løb haft til Huse paa forskellige større Pladser, indtil den for ca. 12 Aar siden flyttedes hen paa Grunden, hvor den nu befinder sig. I Løbet af den svundne Tid er Forretningen ved P. Hansens Flid og Energi vokset betydeligt, og da den nuværende Indehaver, Th. Lauritzen, traadte til som Medhjælper, bevirkede denne ved sitmaalbevidste og dygtige Arbejde, at Virksomheden blev kendt i vide Kredse, og nu med Rette indtager en Plads blandt de førende i Branchen.

Omkring 1926 blev Forretningen overtaget og købt af Th. Lauritzen, og denne er nu Sjælen i den omfattende Virksomhed, der ligesom hidtil gør alt for at tilfredsstille alle Kundernes Ønsker.

TH. LAURITZEN
Grosserer.

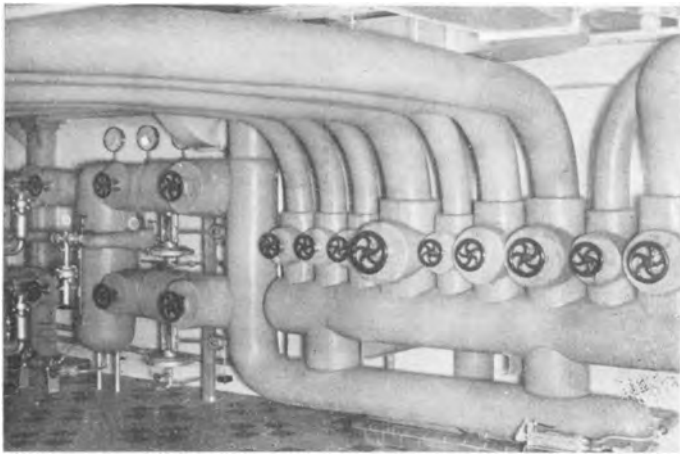
DE FORENEDE ISOLERINGSFORRETNINGER, beliggende paa Kongensvej Nr. 23, blev oprindeligt grundlagt i Aaret 1888 af Andreas Harboesgaard, og efter i en Aarrække at have været drevet af Grundlæggeren, blev Virksomheden i 1906 købt og overtaget af Fabrikant Christian Nielsen. Forretningen blev siden flyttet til Frydendalsvej Nr., 33 og flere andre Steder paa Frederiksberg, sidst paa Taarnborgvej Nr. 7 og Allégade Nr. 12, fra sidstnævnte Adresse

CHR. NIELSEN
Fabrikant.

O. METZSCH
Fabrikant.

Isolering paa Magasin du Nords Fjernopvarmningsanlæg, udført af Firmaet.

flyttedes Virksomheden i Aaret 1933 til Samfundsallé Nr. 20 med Lager paa Kongensvej Nr. 23.

Firmaet paatager sig alt med Hensyn til Isolering af saavel Fryseanlæg, Centralvarme- og Dampanlæg. I Aarenes Løb har Firmaet udført Anlæg for forskellige offentlige som private Institutioner samt Skibe etc., blandt nogle af de sidste Arbejder kan nævnes Hotel Astoria ved Københavns Hovedbanegaard.

Isoleringsmaterialet, som kommer til Anvendelse, er for

største Delen af dansk Oprindelse, og Firmaets Leverancer kan saaledes i Ordets egentligste Forstand stemples som dansk Arbejde.

I Aaret 1928 blev Chr. Niensens Søn, O. Metzsch, optaget som Kompagnon i Firmaet, og samme drives nu med ovennævnte Christian Nielsen og O. Metzsch som Eneindehavere.

Fabrikken beskæftiger gennemgaaende 12—13 Mand.

K. LARSEN
Fabrikant.

FIRMAET KNUD LARSEN & CO., der er beliggende paa Vodroffsvej Nr. 3 B, er etableret i August 1934 efter at Indehaveren, Knud Larsen, forinden havde arbejdet ved Branchen, dels i Udlandet og dels som Repræsentant for de i samme Branche værende Firmaer, som saadan havde K. L. gennem 5—6 Aar lagt et meget betydeligt Arbejde for effektiv Tætning af Ejen- domme, og det viste sig ogsaa senere, da K. L. havde

etableret sig, at Kunderne blandt vore førende Bygge- og Boligselskaber overdrog K. L. & Co. stadig at lade Arbejdet af effektiv Tætning af Vinduer og Døre foretage.

Firmaet startede som Kommanditselskab med eneste ansvarlig Leder K. L. Firmaet etableredes i Frederiksberg

Parti af Lindevangsgaarden.

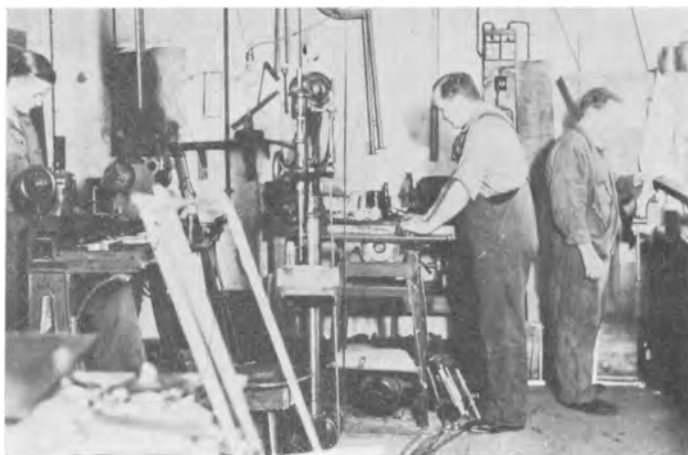
Kommune paa Sct. Knudsvej Nr. 10, men maatte efter faa Maaneders Forløb flytte til betydelig større Lokaler, idet man allerede da var oppe paa en Arbejdsstyrke af 26 Mand ude i Byen, foruden Kontorpersonale.

Firmaets Specialiteter er Fabrikation og Montering af fjedrende Broncetætningslister til effektiv Tætning af Vinduer og Døre, hvorved der opnaas en absolut Tæthed ved disse, samt en ca. 25 pCt. stor Brændselsbesparelse. Virksomheden eksporterer en Del af nævnte til Holland og Island.

Af større Arbejder paa Frederiksberg har K. L. & Co. foretaget effektiv Tætning af Lindevangsgaarden 11,000 Meter, Kinopalæet, Rialtoteatret, Roxyteatret og Mariendalshave samt af utallige Privatejendomme.

FORRETNINGSMONTØREN

paa Borupsallé Nr. 136, der har været med i hele den moderne Udvikling, begyndte under meget beskedne Forhold i Aaret 1921 og havde til Huse i Thorsgade Nr. 101. Den blev grundlagt af d'Hrr. Axel Hansen og A. Thomsen, der de første Aar gav sig af med Fremstilling af Udstillingsstativer og lidt Snedkeri, men efterhaanden som Udviklingen skred frem, gik man over til Fremstilling af forskelligt Butiksinventar, for til Slut at paatage sig alt Monteringsarbejde af Butikker og Facader m. m.

Firmaet, der kan notere Fremgang fra Aar til Aar, fik bedre Værkstedslokaler fra 1923, men lider paany under Pladsmangel. Nævnte Lokaler omfatter foruden Kontor og Tegnestue Gørtleri og Snedkerværksted. Paa Svanevej Nr. 22 har man maattet leje Ekstralokale, hvor der ogsaa forefindes Snedkeri; men ved given Lejlighed er det Hensigten at samle hele Virksomheden under et Tag under større Forhold.

A. HANSEN
Fabrikant.

Axel Hansen, der siden 1933 har været Eneindehaver, har til Stadighed været Nerven i hele Foretagendet. Bistaet af Firmaets Arkitekt udarbejder han selv alle Overslag og Tilbud og faar dog Tid til at arbejde ude i Marken.

En stor Del af Firmaets Monteringer er foretaget ude i Provinserne, og blandt de mange Monteringer paa Frederiksberg og i København kan nævnes enkelte, saasom Viktualiehandler Holger Andersens Forretning i Smallegade Nr. 29 samt Bagermester van Hauens Butik paa Frederiksberggade, den sidsnævnte er et af de smukkeste og nyeste Arbejder, der er udført af „Forretningsmontøren“.

DANSK GALVANISERINGS-ANSTALT paa Holger Danskesvej Nr. 42 blev grundlagt i Ryesgade i København, men flyttede i 1930 til Frederiksberg, hvor Virksomheden nu er i god Udvikling og beskæftiger sig med alt Arbejde indenfor Branchen.

I Aarenes Løb er Virksomheden blevet kendt for sit gode Arbejde, og den er Leverandør til Kommunerne og mange betydende Virksomheder over hele Landet. Anstalten ejes af Chr. Jensen og A. G. Sørensen og beskæftiger ca. 20 Mand.

gade, hvor Fabrikslokalerne er store og lyse. Siden da er den udspecialiseret, udelukkende som Sliberi.

HENRY JENSENS SLIBERI, Smallegade Nr. 52, er grundlagt omkring 1920 af H. C. M. Hansen paa Finsensvej Nr. 10, hvor det i 1928 blev overtaget af den nuværende Indehaver, H. Jensen.

Oprindelig bestod Arbejdet i Slibning af forskellige Metalvarer samt Fornikling og Forchromning.

I September 1934 blev Virksomheden flyttet til sin nuværende Adresse i Smallegade.

J. A. WALLINS EFTF.s Forniklingsanstalt og Sliberi ved Niels Vilhelm Hansen er i sin første Oprindelse fra omkring 1890, idet den grundlagdes af J. A. Wallin paa Herluf Trollesvej. Den blev i mange Aar drevet efter Datidens Skik, selv da den flyttedes til de bedre Lokaler paa Sct. Knudsvej Nr. 22.

Den nuværende Indehaver, N. V. Hansen, overtog Virksomheden i 1920 og flyttede til Vodroffsvej Nr. 26. Han søgte straks at drive Firmaet efter mere moderne Principper, og gennem gradvis Anskaffelse af nye Maskiner og andre tekniske Hjælpemidler tilfredsstilledes de Krav, som Udviklingen fordrede.

I 1931 flyttedes Virksomheden til Bianco Lunos Allé Nr. 8, og her raades over Lokaler i to Etager. I Stuen findes Forniklings- og Forchromningsanlægene og paa 1. Sal Sliberiet.

Uden at være anlagt med Stordrift for Øje kan man sige, at Virksomheden er en af de, der tæller med, og den er bl. a. den ældste i Branchen her paa Frederiksberg.

N. V. HANSEN
Fabrikant.

Den daglige Arbejdsstyrke er paa 5 Personer, og foruden mangeartede enkelte Dele og Masseartikler drives som Specialitet Fornikling og Forchromning af Automobildele og Butiksinventar.

VILH. WADS FORSØLVNINSANSTALT paa Finsensvej Nr. 39 er grundlagt i 1930 af Fabrikant Vilhelm Wad, der paa Grund af Valutarestriktionerne oprettede dette Firma, idet Indehaveren tidligere havde drevet Agentur i Sølv og Plet fra udenlandske Huse.

I den forløbne Tid er det lykkedes at finde glimrende Afsætningsmuligheder for Fabrikkens Produkter, og der beskæftiges i Sæsonen fra 30—35 Personer.

I Virksomheden, hvor der findes flere forskellige Special Præge- og Stansemaskiner, fremstilles bl. a. Pletvarer og Køkkenredskaber i rustfrit Staal. Indehaveren kan ydermere glæde sig over, at det i den senere Tid er lykkedes at skabe en ret omfattende Eksport til Skandinavien og Finland.

Firmaet er den 1. November 1935 flyttet til Buddingevej 86 i Lyngby.

TRIKOTAGEFABRIKKEN A/S „HAMA“, der er beliggende i Struensegade Nr. 15, er startet i April 1933 af d'Hrr. Fabrikanter P. A. Madsen og Henrik Hansen. Man begyndte paa H. C. Ørstedsvej i nogle smaa Lokaler og havde til at begynde med kun Beskæftigelse til fire Personer samt klarede sig med to Rundstrikkemaskiner. I Januar 1934 udtraadte Henrik Hansen af Firmaet, som da blev omdannet til

et Aktieselskab under Navnet „Taco“. Den 1. September 1934 maatte Fabrikken, grundet paa stadig Fremgang i Produktionen og som Følge af Udvidelse af Maskinparken flytte til sin nuværende Adresse i Struensegade 15, hvor Lokalerne er 4—5 Gange saa store som paa H. C. Ørstedsvej. Virksomheden, der nu er i Stand til at beskæftige 50 Arbejdere, raader nu over ca. 15 af de mest moderne Rundstrikkemaskiner samt ca. 30 forskellige Specialsymmaskiner m. m.

Der fremstilles udelukkende en Specialvare i Dameundertøj, der er fuldkommen i Kvalitet og staar paa Højde med tyske og engelske Fabrikater. Varerne afsæltes kun til de førende Grossister i Landet, dog er man i den senere Tid begyndt at eksportere en Del til Skandinavien.

Virksomheden, der i det forløbne Aar har udvidet sin Produktion med 100 pCt., staar nu som en af de førende, ja, maaske som den største Specialfabrik indenfor sin specielle Gren af Tricotagebranchen.

PEDER PEDERSENS TRICOTAGEFABRIK paa Vodroffsvej Nr. 26 blev oprindeligt grundlagt i Aaret 1864 i Vingaardsstræde af Christian Møller Andersen. I 1909 blev den købt og overtaget af Peder Pedersen, som førte Firmaet, der nu var

P. PEDERSEN
Fabrikant.

flyttet til Nytorv Nr. 3, videre under sit eget Navn. Han lod tillige Firmaet flytte til Vodroffsvej, hvor det siden har haft til Huse. Virksomheden beskæftiger sig saavel med Fabrikation som med Forhandling af alt i Tricotagebranchen i Uld, Silke og Bomuld.

Sønnen, Søren Petersen, har lige siden Faderens Overtagelse af Firmaet været aktiv Deltager og Kompagnon i Firmaet, men er siden 1930 Eneindehaver.

S. PEDERSEN
Fabrikant.

I Aarenes Løb har Virksomheden faaet oparbejdet sig en stor og fast Kundekreds over hele Landet. Saavel Fabrikationen som Distribueringen af de forskellige Varer foregaar udelukkende fra Vodroffsvej, hvor Firmaet til Stadighed beskæftiger 50 Personer daglig.

WALDEMAR LARSENS KITTEL- OG SKJORTE-FABRIK, der er beliggende paa Falkonerallé Nr. 58, er oprettet i 1914 i et lille Lokale paa Nordre Fasanvej Nr. 164. Arbejdsstyrken var paa 2 Personer, nemlig Fru Johanne Larsen, der passede Symaskinen, og Hr. Wald. Larsen, der tog ud til Grossisterne og afsatte de færdige Bluseliv, som den Gang var den eneste Specialitet, man fremstillede.

Wald. Larsen, der forhen var uddannet i Manufakturbranchen samt i flere Aar havde rejst som Repræsentant i denne Branche, var allerede den Gang almindelig kendt som en dygtig Sælger, disse hans naturlige Salgsevner kom da ogsaa hans egen Virksomhed til gode, og man maatte ret hurtigt antage Ekstrahjælp. Aar for Aar arbejdede Hr. og Fru Larsen Side om Side, og Virksomheden maatte man Gang paa Gang flytte til større og bedre Lokaler, ligesom man udvidede til ogsaa at fremstille f. Eks. Skørter. Omkring 1917 gik man over til at fremstille Kitler, og senere har man optaget Artikler saasom Arbejdsskjorter, Sportskjorter, Natkjoler og Pyjamas.

I 1933 flyttede man til den nuværende Adresse i Falkonerallé Nr. 58 i store og lyse Lokaler, der hovedsagelig omfatter Tilskæreri og Lagerlokale. Og her beskæftiger man til Stadighed 10 Personer. Foruden nævnte 10 beskæftiger Virksomheden fra 30 til 40 Syersker ude i Byen.

Efter Fabrikant Waldemar Larsens Død i September Maaned

WALD. LARSEN
Fabrikant.

1933 blev Datteren, Gudrun Larsen, ansat som Prokurist i Firmaet og Sønnen, Jørgen Larsen, der er uddannet i Manufakturbranchen, blev ansat som Disponent ved samme, og begge har de siden været Fru Larsen en værdifuld Støtte i den daglige Ledelse af Virksomheden.

K. H. BECKER'S SKJORTE-FABRIK paa Holger Danskesvej Nr. 32 hører til de nyere Virksomheder paa Frederiksberg, idet den først blev grundlagt i December 1931 paa Danasvej Nr. 7.

Indehaveren Karl Heinrich Becker, der er Specialist paa Skjortefabrikationens Omraade, er udlært som Tilskærer i Skjortebranchen i Tyskland, hvor han har arbejdet paa store Specialfabrikker. Hans Branchekendskab og Dygtighed er da

ogsaa kommet ham til gode i Danmark, hvortil han saa kom i 1920.

I April 1933 blev omtalte Virksomhed flyttet til Holger Danskesvej Nr. 32 under bedre og lysere Forhold og er nu adskilt i 3 Afdelinger, henholdsvis Tilskæreri, Systue og Strygestue. Personalet, der ved Starten bestod af 3, er nu oppe paa 35 Personer. Antallet af Special- og Symaskiner er øget fra 4 til 23 Stk.

Konfektioneringen, som udføres for Grossister, omfatter Manchetskjorter i forskellige Modeller og Pyjamas. Hvad Stoffet angaar, anvendes de bedste engelske Modestoffer, hvilket ogsaa har betydet meget for den voksende Omsætning.

NB. Fabrikken er til 1. Januar 1936 solgt til Fabrikant Albert Hansen, Vimmelskaftet 43, som vil føre den videre paa Bülovsvvej.

K. H. BECKER,
Fabrikant.

N. BAUERS BAANDFABRIK paa Tesdorpsvej Nr. 70 er oprindeligt grundlagt i 1917 i Esbjerggade af N. Bauer, men blev paa Grund af Pladsmangel i 1918 flyttet til Ravnsborggade, hvor man havde til Huse indtil Aaret 1926, da Virksomheden blev flyttet ud paa Tesdorpsvej i egen Ejendom.

Man begyndte med Fremstilling af Belægningsbaand til Linned og Forklæder (over Sømmene). I 1927 optog man Fabrikationen af Kaffeposer, og i 1933 optoges Fabrikationen af Kantebaand til Herre- og Damekonfektion. Kantebaandene, der optoges som Følge af Valutarestriktionerne, blev tidligere indført fra Udlandet.

I Begyndelsen klarede man sig med haanddrevne Maskiner, men er senere gaaet over til elektriske.

N. BAUER,
Fabrikant.

Firmaet, der er den største hjemlige Specialist i Kaffeposer og Belægningsbaand, beskæftiger nu til Stadighed 5 Personer. Tillige deltager Indehaverens Hustru Karen Bauer i den daglige Ledelse af Virksomheden.

WILHELM RÄTHERS HULSØM- OG PLIS- SERINGSETABLISSEMENT i Sct. Markusallé Nr. 4—6 er startet i 1918 under Navn af „Absalon“. Virksomheden startedes med Specialmaskiner for Plisse, Broderi og alle Hjælpe- maskiner for Herre- og Dame- konfektion, alt fra førende tyske Fabrikker. Endvidere oprettedes et Reparationsværksted for Symaskiner af alle Fabrikater. Ved Starten beskæftigedes der 2 Personer, men i Dag er der ansat 12 Mennesker i Virksomheden.

Forretningen blev hurtigt kendt i vide Kredse, og den udvidedes i 1926 med et Ate- lier for Hulsøm og Plisse, der ledes af Indehaverens Datter Else Räther og Sønnen Vilhelm Räther. Virksomheden er nu den største og mest moderne i sin Art her paa Frederiksberg.

Virksomheden, der raader over en Stab af dygtige Medarbejdere og er udstyret med de mest moderne Hjælpemidler, leverer til de største Firmaer i Danmark, Norge og Sverige.

ELASTIKSADDELFABRI- KEN paa Roskildevej Nr. 42 B er grundlagt i 1915 paa Godthaabsvejen Nr. 181 som Smede- og Maskinværksted. I 1935 blev denne overtaget af Chr. Nielsen, som lod Virksom- heden flytte til Bentzonsvej 47, hvor den havde til Huse indtil Slutningen af 1935, da Indeha- veren lod den flytte til den nu- værende Adresse paa Roskilde- vej. Ved Overtagelsen lod Niel- sen Virksomheden omdanne til

en Specialfabrik for Fremstilling af Elastiksadler, der nu er en 100 % dansk Artikel, som er slaaet mægtig an. Varen, der er meget efterspurgt, fremstilles aarligt i indtil 40—50,000 Stk. Virksomheden beskæftiger til Stadighed 4 Syersker og ca. 10 Arbej- dere plus Indehaveren.

Interiør fra Virksomheden.

HUE- OG KASKETMA-
GER-VIRKSOMHEDEN
paa Vodroffsvej Nr. 6 blev op-
rindelig grundlagt i 1903 i Ny-
Kronprinsessegade Nr. 18 af
Frk. Clara Hansen, der ved Flid
og Energi i Aarenes Løb har
oparbejdet
en god
Virksom-
hed, der nu
er kendt i
vide Kred-
se. I Aaret
1924 flytte-
des Virk-

C. HANSEN,
Kasketmager.

somheden til Frederiksberg, og siden 1930 har Fabrikken haft til
Huse i Ejendommen paa Vodroffsvej Nr. 6. I sin Virksomhed frem-
stiller Frk. Hansen, Dame- og Børnehuer samt Kasketter af enhver
Art. Virksomheden, der beskæftiger indtil 16 Personer, er Leverandør til mange Gros-
sister i Branchen, ikke alene paa Frederiksberg, men ogsaa i Storkøbenhavn.

EDVARD JENSENS SKO-
TØJSFABRIK paa Fin-
sensvej 39 blev grundlagt i 1917
og fremstillede til at begynde
med Halvfabrikater. Virksomhe-
den raadede en Tid over meget
store Fabrikslokaler, men Fa-
brikken er efterhaanden gaaet
over til Fremstilling af færdige
Læderhæle i alle Størrelser. Til
denne Fabrikation kræves ikke
saa store

Lokaler,
og Virk-

somheden kan nu nøjes med 1. Sal i den store
Fabriksbygning paa Finsensvej 39.

Produktionen af Læderhæle er nu ca. 1000
Par om Dagen foruden ovennævnte Halvfabri-
kater.

Sønnen Aage Jensen er uddannet hos Fa-
deren og leder nu Pudseriet. Senere er det
Meningen, at han skal føre Fabrikkens Traditio-
ner videre.

E. JENSEN,
Fabrikant.

AA. JENSEN

AKTIESELSKABET HAKON BRYDING'S SKOTØJSFABRIK, der er beliggende paa Frederiksberg Stationsvej Nr. 4, er grundlagt i Aaret 1929 i Smallegade Nr. 3 af Fabrikant H. Chr. Bryding. I Januar 1934 flyttedes Virksomheden til sin nuværende Adresse i den tidligere Stationsbygning paa Frederiksberg Station, hvor der er større og bedre Lokaler.

Fabrikken fremstiller Dame- og Herre-Fodtøj i fineste Kvaliteter, hvoraf det meste afsættes til Hovedstadens Stormagasiner. Virksomheden beskæftiger nu 20 Personer.

SKOTØJSFABRIKKEN „K. J. D.“, der nu er beliggende i Sigurdsgade Nr. 39, laa indtil April 1935 paa Rolighedsvej Nr. 8—10 paa Frederiksberg.

Paa kun 3 Aar er omtalte Virksomhed vokset op til at blive en af de største i Branchen. Naar dette har ladet sig gøre, skyldes det ikke mindst det udmærkede Samarbejde mellem Indehaverne, hvoraf Knud Danielsen er den moderne Forretningsmand og Harry Jensen den dygtige Fagmand.

I Forening begyndte disse i December 1931 „K. J. D.“ paa Nørrebrogade Nr. 148. Til Fremstilling af Fodtøjet havde H. Jensen 2 Medhjælpere. Knud Danielsen sørgede for Afsætningen af Varerne. Som Specialitet begyndte man straks at fremstille billige Dame-Luksussko, som nu saa afgjort har slaaet an Landet over, endog til Færøerne og Island finder „K. J. D.s“ Varer Vej.

Lokalerne paa Nørrebro blev efterhaanden for smaa og i Decbr. 1935 rykkede man ind i ideelle Lokaler paa Rolighedsvej Nr. 8—10, og her gik Produktionen kolossalt i Vejret. Men her fik man ikke længe Lov til at være, idet Huset, hvor Virksomheden havde til Huse, skulde nedbrydes, og man var af den Grund tvunget til at forlade disse gode Lokaler. Og Indehaverne

K. DANIELSEN,
Fabrikant.

H. JENSEN,
Fabrikant.

blev da enige om at flytte tilbage til Nørrebro igen, men denne Gang til Sigurdsgade, hvor man selv byggede en Fabrik.

Den daglige Produktion er nu for Tiden paa 300 Par Sko, og Arbejdskraften bestaar af ialt 75 Personer, men det er dog kun et Spørgsmaal om Tid, hvornaar saavel Produktion som Beskæftigelsesgraden øges betydeligt, da man i nær Fremtid agter at paabegynde Fremstilling af Herrefodtøj.

SKOTØJSFABRIKEN „GEO SKO“ v. H. MAGNUSSEN & CO., som er beliggende paa Finsensvej Nr. 37, er oprindelig grundlagt i Aaret 1921, idet Grundlæggeren G. H. Magnussen startede et lille Værksted med en Svend paa Duevej Nr. 120, hvor der blev beskæftiget 6 a 7 Personer. Nogle Aar senere, nemlig i 1930, var man atter tvunget til at flytte, thi paa Grund af den store Udvikling, der Aar for Aar blev større,

var Pladsforholdene begyndt at blive for smaa.

Man flyttede saa hen til den nuværende Adresse paa Finsensvej, hvor Virksomhedens Navn blev omdannet til A/S „Geo Sko“, under hvilken Betegnelse den blev drevet til 1932, hvor Navnet blev ændret til „Geo Sko“ ved H. Magnussen & Co. Fabrikant Magnussen leder selv Fabrikken og er meget afholdt af sit Personale, med hvilket han samarbejder i ualmindelig god Forstaaelse.

Fabrikken har til Huse i gode lyse Lokaler, den beskæftiger ca. 16 Personer. Der fabrikeres kun Kvalitetsfodtøj, der delvis bliver forarbejdet i Haanden. Der lægges særlig Vægt paa absolut 1. Kl.s Arbejde og Materialer. Modellerne er alle fremstillet efter egne Tegninger, som skifter efter Aarstiderne, saaledes at der fremkommer nye Modeller fire Gange om Aaret. Fodtøjet bliver afsat overalt i Danmark og en stor Del til Forhandling i Stockholm, hvortil bl. a. Kronprinsesse Ingrid's Brudesko m. fl. er bleven leveret herfra, ligesom der ogsaa leveres til det danske Hof.

G. H. MAGNUSSEN,
Fabrikant.

A. DIETRICH'S SKOTØJSFABRIK, der er beliggende i Danmarksgade Nr. 3, er oprettet i August 1934.

Forinden Fabrikant Dietrich begyndte sin Virksomhed i 1934, havde han faaet Uddannelse som Haandskomager og senere arbejdet paa Skotøjsfabrik. Sin Uddannelse har han senere suppleret ved at gennemgaa et Kursus som Modellør. Dietrich har saaledes faaet en alsidig og grundig Uddannelse, og at han ikke er nogen Sinke,

hvad Dygtighed angaar, fremgaar af, at han med Held i et Par Aar drev en mindre Virksomhed i Hvidovre for Fremstilling af haandforarbejdet Luksusfodtøj.

End ikke som Hændermand er han talentløs. I ca. 1½ Aar har han været Repræsentant for Skotøjsfabrikken „Dana“, og dette er senere kommet ham til Gode, da hans nuværende Virksomhed skulde oparbejdes.

Dietrich's Skotøjsfabrik er den nyeste blandt Skotøjsfabrikkerne paa Frederiksberg. Den beskæftiger 6 Personer til Stadighed, og dens daglige Produktion er 20 a 25 Par Sko. I Sæsonen er Arbejdsstyrken større, og den daglige Produktion er da paa ca. 60 a 65 Par Sko.

Som Specialitet fremstilles der udelukkende Luksusfodtøj i gennemsyet Udførelse, der er fuldt ud saa fikst som de limede Sko og hvad Holdbarheden angaar, er denne betydelig bedre.

DANSK GELENKFABRIK & KAPPEKÆRFERI, der er beliggende paa Finsensvej 10, er grundlagt den 1. December 1922 paa Frederiksberg (Bentzonsvej 47) af Anton Haahr, født den 30. Marts i Kolding. Efter en 5-aarig meget alsidig Uddannelse hos Maskinfabrikant Løssl, dersteds, tog han til Udlandet og besøgte for sin Uddannelse de større Byer i Tyskland, Østrig og Italien. Efter sin Hjemkomst var han bl. a. i 15 Aar Leder af den tekniske Afdeling i det den Gang saa store amerikanske Firma „United Shoe Machinery Compagny“, fra hvilken Stilling hans store og indgaaende Kendskab til Maskiner inden for Skotøjsbranchen stammer. Under denne Periode satte disse Erfaringer Frugt i Form af 22 Verdenspatenter.

Den nuværende Virksomhed begyndte under smaa Forhold med Fabrikation af Skotøjsmaskiner og Gelenkstykker. Sidstnævnte er et Stykke udstanset og formet Kunstlæder, fremstillet af Skopap alene eller forsynet med Paalæg af Træ eller Staal. Disse Gelenker blev før 1922 indførte fra Tyskland, og det er Anton Haahrs Fortjeneste, at han, allerede inden Valutaordningen traadte i Kraft, havde erobret Gelenk-Leverancen fra Tyskland.

Virksomheden havde i Begyndelsen meget at kæmpe med, navnlig da Konjunkturerne indenfor Skotøjsbranchen var slette. Gennem ihærdigt Arbejde og ved i Driften at benytte Maskiner af egen Opfindelse gik Omsætningen gradvis op.

Firmaet, der har egen Import af Pap fra Sverige, har i Tidens Løb eksporteret sine Skotøjsmaskiner f. Eks. til Skandinavien, Tyskland, England, Holland, Østrig, Italien og Spanien. Endvidere bør nævnes, at Firmaet i 1931 er tildelt Industriforeningens Diplom for den mindre Industri samt i 1932 modtog et større Beløb fra Lauritz Andersen Fondet og Alexander Foss Fondet til Eksperimenter til Fremstilling af nye Typer i Gelenker.

I April 1931 døde Anton Haahr, og hans Enke, Petrea Østberg Haahr, førte da, bistaaet af sin Søn Povl Haahr og Virksomhedens mangeaarige Værkfører Tage Hurup Andersen, Virksomheden videre frem. Da de af Fabrikken benyttede Lokaler fra 1929 til Oktober 1934 blev for smaa, flyttede man til de nye og rummelige Lokaler i samme Komplex, Finsensvej 10. Personalet bestaar af 25 Personer og til Belysning af Fabrikens Frem-

A. HAAHR,
afd. Fabrikant.

gang tjener følgende procentuale Produktionstal: (1929) 10 % Fremgang. (1930) 20 % (1931) 20 % (1932) 50 % (1933) 70 % (1934) ca. 88 %.

FILTVAREFABRIKKEN „JUNO“, Danasvej 38, er forlængst kendt af Skotøjshandlere Landet over som Leverandør af de gode danske „Juno“-Filtsko, men sikkert de færreste har vel Kendskab til, at Fabrikken blev grundlagt allerede i Aaret 1907 under meget tilfældige og beskedne Former. Det var nemlig rent forsøgsvis, at Grundlæggeren Fabrikant Søren Nielsen begyndte at fremstille Filtsko i et lille Værksted i Landemærket. Ret naturligt gik det meget trægt i Begyndelsen, da alt Arbejde nemlig blev udført i Haanden, men lidt efter lidt fandt Produkterne dog Afsætning, og der blev Brug for 2 Damer og Raad til at anskaffe den første Maskine, og saaledes er Virksomheden vokset Trin for Trin til det, den er i Dag, idet det flere Gange har været nødvendigt at flytte til bedre Lokaler. Den 15. Maj 1934 flyttedes til Fabriksbygningen, Danasvej 38, hvor 3 Etager er taget i Brug, idet 1. og 2. Sal omfatter Lagerlokaler. I Stuen sker Forarbejdningen af Filtskoene, som fremstilles i mange Farver og Dessins. Paa 18 Specialmaskiner omdannes Raavarerne til den færdige Filtsko og herved beskæftiges 10 til 15 Personer. Det tjener til Fabrikant Søren Niensens Gunst, at der næsten udelukkende anvendes danske Raavarer ved Fabrikationen, kun i enkelte Tilfælde har det været nødvendigt at anvende delvis udenlandske.

SKJORTEFABRIKKEN „ROLAND“ blev oprettet i August 1934 som et Søsterfirma til Filtvarefabrikken „Juno“, hvis Indehaver, Fabrikant Søren Nielsen er Firmaets Leder i Kompagni med Grosserer Hans Beck. Fabrikens Specialitet er Arbejdsskjorter og Manchetskjorter, som tilvirkes i forskellige Dessins. Paa nuværende Tidspunkt er det vanskeligt at udtale sig om Fremtidsmulighederne for den nye Virksomhed, skønt Varerne allerede har fundet god Afsætning, og der kan spores en voksende Interesse blandt Køberne. Forarbejdningen foregaar foreløbig paa Systue ude i Byen, og det kan nævnes, at der beskæftiges 10 til 12 Personer.

„KIWI POLISH COMPANY“, Thorvaldsensvej 27. Det store engelsk-australske Skosvæerte-Firma „Kiwi“ aabnede sit Generalagentur og Filial her i København paa Østergade Nr. 36 i Aaret 1920 ved Grosserer Friberg. I 1927 blev Agenturet overtaget af Carl Wittrock Nissen, og den 1. Juni 1933 flyttedes Virksomheden til Thorvaldsensvej, hvor den nu har til Huse. Herfra forhandles Skocremen over hele Landet, til Grossister og Skotøjsfabrikanter. Cremen forefindes i alle de forskellige Farver og Nuancer, som Moden kræver, og i Aarenes Løb er de smukke Æsker med den kendte australske vingeløse Fugl blevet kendt over hele Danmark. Cremen er især kendt for sin fortræffelige Egenskab saavel med Hensyn til Rensning af Fødtøjet som til at blødgøre og bevare Skindet.

C. WITTRÖCK
NISSÉN.

Fabrikken er oprindelig grundlagt i Melbourne, og med Aarene er der i London blevet oprettet et stort Pakkeri, hvor-

fra Virksomhedens Frembringelser spredes over hele Europa. Foruden i London har „Kiwi“ Filialer i Buenos Aires, New York og Bangkok; sidstnævnte Filial er langt den største, idet man fra den forsyner Indien, hvor den store Fabrik i Aarens Løb har faaet Statsmonopol for sine Produkter og Frembringelser.

Virksomheden paa Frederiksberg beskæftiger til Stadighed 4 Mennesker, medens Pakkeriet i London beskæftiger 90 Mennesker, og Fabrikken og Hovedsædet i Melbourne til Stadighed beskæftiger 880 Mennesker i Fabrikkens forskellige Afdelinger.

FIRMAET „SVAMPE- OG SKINDLAGERET“ i Frederiksberg Allé Nr. 23 er grundlagt i 1906 i København, men flyttedes i 1913 til sin nuværende Adresse.

Firmaet importerer Svampe fra Italien, Grækenland, Nordafrika og

Bahamaøerne. Desuden indføres Vaske-skind fra

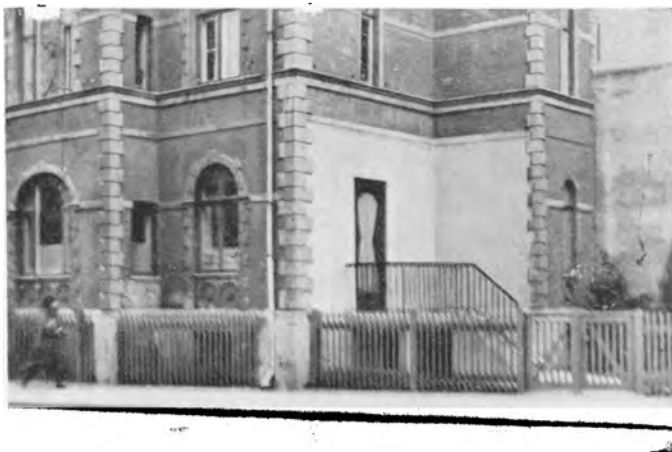
England og Belgien. Tillige har Firmaet Hovedoplæg i forskellige Farvestoffer fra Gebr. Heitmann, Köln, Lusk & Holtz, Berlin, og Deka Textilfarben A/G, München.

Under Krigen, som for de fleste andre blev Vejen til Rigdom blev Firmaet ganske afskaaret fra nævnte Forbindelser i Udlandet, men efter Krigen er imidlertid Forbindelserne igen blevet

knyttede, og „Svampe- og Skindlageret“ er nu en af de i sin Branche førende Forretninger. Firmaets Indehaver er Grosserer Hans Selchau Larsen.

H. SELCHAU LARSEN
Grosserer.

LÆDERFIRMAET VOLMER SØRENSEN, Smallegade 11, blev grundlagt af Volmer Sørensen i 1911 paa Vesterbrogade 12—14 under beskedne Forhold, men ved sin alsidige og mangeaarige merkantile Uddannelse samt ved en enestaaende Dygtighed lykkedes det ret hurtigt Grosserer Volmer Sørensen at oparbejde en betydelig Virksomhed, som det i Tidens Løb har været nød-

vendigt at udvide adskillige Gange og flytte for at skaffe større og bedre Lokaler til Firmaets Udvikling.

Allerede i 1912 blev den første Forandring gjort, idet Firmaet da flyttede til Smallegade 14. Derfra blev det omkring 1914 flyttet til Nr. 24 C i samme Gade, og da Grosserer Volmer Sørensen i 1918 købte og overtog den gamle smukke Patricierejendom i Smallegade, flyttedes Virksomheden hertil, hvor den endnu stadig har til Huse.

VOLMER SØRENSEN,
Grosserer.

Ved forskellige og overordentlig hensigtsmæssige Ombygninger og Forandringer har Indehaveren her skabt en saavel smuk som tidssvarende Ramme om sin Virksomhed. I selve Kælderetagen rummer Firmaet foruden Kontorer store Lagerlokaler til alle de finere Skindsorter, og i den smukke Gaard, der nærmest maa sammenlignes med en fredfyldt og idyllisk Plet, findes et rummeligt Pakhus til de grovere Lædersorter.

Meget praktisk er dette Pakhus saaledes indrettet, at man uafhængig af Vejrforholdene kan laste og losse i selve Bygningen. Firmaet driver udelukkende en gros Handel med alt i Læder og Skind til Skotøjsfabrikation og lign., og Virksomheden, der omfatter baade Im- og Eksport, fører saavel danske som udenlandske Skind- og Lædersorter.

Grosserer Volmer Sørensen er Eneindehaver af Firmaet, som — takket være dets vidtrækkende Funktioner — maa regnes for et af de største og mest betydende indenfor Branchen.

den nu er kendt i vide Kredse for dens smukke og solide Arbejde.

Virksomheden fremstiller paa eget Værksted alle Slags Lædervarer, saasom Tasker, Rejsetasker, Mapper samt alt i Branchen, og Firmaet driver et stort og betydeligt en gros Salg af dets forskellige Frembringelser til alle de store Magasiner her i Byen samt til de fleste af Landets Provinsbyer.

Fra en beskeden Begyndelse beskæftiger Virksomheden nu til Stadighed 5 Mennesker. Firmaets Indehaver, M. Burdack, er foruden Medlem af „Dansk Arbejde“ ogsaa Medlem af Fabrikantforeningen m. m.

BURDACK'S LÆDERFABRIK paa Godthaabsvej Nr. 106 er grundlagt den 1. Juli 1924 af M. Burdack. Ved Flid og Energi samt gennem sit store og indgaaende Kendskab til Branchen har Grundlæggeren forstaaet at arbejde Virksomheden frem saaledes at

M. BURDACK,
Fabrikant.

JANDREAS NIELSENS LÆDERVAREFABRIK paa Svend Trøstvej Nr. 4 er oprindelig grundlagt i Brønderslev i 1918 af J. A. Nielsen, der er født i Brønderslev og er Søn af den kendte nu afd. Træhandler Martinus Nielsen og Hustru, begge fra Brønderslev.

Nielsen, der hos Faderen er uddannet som Tøffelmager, begyndte allerede i 1918 sin egen Lædervarefabrik i Brønderslev, og da der den Gang var stærk

Mangel paa Lædervarer, varede det ikke længe, før Nielsen drev en omfattende Virksomhed. Det var navnlig Portemonnaier, Tegnebøger og Mapper man fremstillede, og Grossisterne Landet over aftog Aar efter Aar store Ordre. Senere skiftede Omsætningsmulighederne, og man maatte derfor se sig om efter nye Artikler.

Den 1. August 1930 flyttedes Virksomheden til København paa Vesterbrogade Nr. 136. Her begyndte man udelukkende at fremstille Attachetasker og Fototasker i alle Størrelser og Kvaliteter. Paany lykkedes det ret hurtigt at irtdarbejde en dansk Vare indenfor Lædervarebranchen. Omsætningen steg, og i Oktober 1932 maatte man paa Grund af Pladsmangel flytte til Svend Trøstvej Nr. 4, hvor man raader over større og bedre Lokaler. Dette er altsaa, hvad J. Andr. Nielsen hidtil har naaet ved at trodse det gamle Ordsprog, der siger: „Skomager, bliv ved din Læst“, og glædeligt er det, at han i Dag kan konkurrere paa Markedet med en god dansk Vare, og saaledes til Stadighed skaffer Arbejde til 12 Personer.

DANSK KLAMPE- OG MAATTEINDUSTRI paa Bülowvej Nr. 34 er oprindelig grundlagt i 1918, da B. Salomon i et Lokale paa Solitudevej fremstillede Læderklamper til Træsko af Læderaffald. I 1920 gik han i Kompagni med Grosserer

Holger C. Christensen, og Firmaet blev nu drevet under Navnet Holger C. Christensen, og man flyttede til bedre Lokaler i Adolf Steensallé. Kompagniskabet varede indtil 1923, hvorefter Salomon drev det videre under Navnet Holger C. Christensens Eftfl. I 1926 flyttede man til Bülowvej Nr. 34.

Fabrikationen af Læder- og Gummimaatter optog Salomon i 1928, men allerede i 1931 blev Firmaet erklæret Konkurs, og fra nu af begyndte en glansfuld

Fremgang for Firmaet, der blev omdannet til A/S ved Navn Dansk Klampe- og Maatteindustri. Medlemmerne af Aktieselskabet blev følgende: Entreprenør N. P. Nielsen, Formand, Husejer A. Andersen og Grosserer Vilh. Kruse. Sidstnævnte, der havde været ansat som Prokurist i det gamle Firma, blev ret naturligt adm. Direktør i „D. K. M.“, hvilken Post han med stor Dygtighed stadig besidder.

Starten for Dansk Klampe- og Maatteindustri var ikke overvældende, idet der i den første Tid kun var Arbejde til tre Personer, men meget hurtigt fik Direktør Kruse sat System i Fabrikationen, og det er i Dag store Tal, der regnes med i Virksomheden, der er det eneste Firma i Danmark, der fremstiller Lædermaatter. Desuden fabrikeres Gummimaatter af Gummiaffald og paa Direktør Kruses Initiativ er Fabrikken Leverandør til kendte Institutioner som København og Frederiksberg Kommuner, Postvæsenet, D. S. B., Ø. K., D. F. D. S. samt Hæren og Marinen. Endvidere er Firmaet eneste Specialfirma i Læder- og Gummiklamper til Træfodtøj.

Efterhaanden er optaget Fabrikation af nye Artikler, saasom Dame- og Herre-Læderbælter, Dametasker, bl. a. de kendte Torvetasker, der er fabrikeret udelukkende af Skindrester, Børneportemonnæer samt Læderknopper til Fodboldstøvler. Alene til Fremstilling af Læderknopper arbejder 7 Specialmaskiner hver Dag, og man er nu i Stand til at dække Forbruget i Danmark af en Artikel, der tidligere har maattet indføres, hvilket iøvrigt ogsaa gælder for enkelte andre af Firmaets Frembringelser.

Af Raavarer anvendes væsentligt Læder- og Skindaffald fra danske Skotøjsfabrikker. Af det Affald, der hidtil har været anset for værdiløst, opkøber „D. K. M.“ ca. 10,000 Tons aarligt, hvilket er saa enormt, at man endog maa importere Affald fra svenske Fabrikker. Endvidere opkøbes store Partier massive Gummidæk i England og Autodæk i Danmark.

Antallet af Fabrikens Arbejdere er i den korte Tid, der er forløbet, steget næsten fantastisk og fordeler sig saaledes: Paa Fabrikkerne paa Bülowvej ialt 25, af Hjemmesyersker beskæftiges til daglig 50 a 60, dog er man i Sæsonen oppe paa 100 ialt. Endvidere har Virksomheden Arbejde i Entreprise paa Blegdamsvejens Arresthus, hvor 50 Fanger daglig beskæftiges med den grovere Fabrikation. Hvad selve Forarbejdningen angaar er den stærkt baseret paa et indgaaende Sorteringsarbejde af det mangede Læder- og Skindaffald.

Efter at alt Affald er omsat i nye Værdier, udskæres Læderrester til Forsaalingsmateriale, og „D. K. M.“ er saaledes Leverandør af samtlige Læderrester, der af Landets Skomagere anvendes til Stød, Opretning af Hæle etc.

Til Slut bliver til Rest en Masse Læder- og Skindstumper, som maa sendes paa Lossepladsen, men da dette udgør ca. $\frac{1}{3}$ af det samlede Indkøb, søger Direktør Kruse stadig nye Udviklingsmuligheder for disse Rester, og det skal sikkert ogsaa lykkes, idet Direktør Kruses Motto er: „Intet gaar til Spilde“.

Fabrikken er i Maj 1935 flyttet til Rosenvængets Allé 15 til større Lokaler, da Pladsforholdene paa Bülowvej efterhaanden blev for smaa.

FIRMA „BIL-MAATTER“, Carl Plougsvej 6, Indehaver Fabrikant Aage Zeberg, er den eneste Specialfabrik i sin Slags i Danmark. Virksomheden blev etableret i 1923 paa Samfundsallé 25 og havde Agentur for udenlandske Huse, hovedsagelig

belgiske, indenfor den grove
Textilindustri, specielt Maatter.
I 1932 begyndte Fabrikant Ze-
berg selv at fremstille Maatter
og beskæftiger nu 4 Personer.

Bilmaat-
terne frem-
stilles til alle
Vogntyper
og i forskel-
lige Kvalite-
ter i Kokus
a 2¹/₂ og Ma-
nilla a 1 cm
Tykkelse.

AA. E. E. ZEBERG,
Fabrikant.

AAGE EMIL EYVIN ZEBERG, Grosserer og Fabrikant, er født den
24. August 1890 som Søn af Skriver ved den fynske Brigade
N. P. Zeberg og Hustru, N. M. Zeberg, født Hansen. Gift 1919 med Ellen Paula
Jensen; lært blandet Købmandshandel i Odense; derefter nogle Aar hos belgisk Kon-
sul, Etatsraad I. L. Christensen i Odense; senere 2 Aar i Belgien; efter Hjemkomsten
Lagerchef paa A/S Schous Fabrikker i 4 Aar; senere Repræsentant for Lever Brothers,
Port Sunlight — Sunlight Sæbefabrikker — i 2 Aar, indtil Starten af egen Virksomhed.

MØBELFIRMAET FRITS HOLM JUN. blev i Aaret 1909 startet af Snedkerme-
ster Frits Holm, født den 4. Juni 1884 som Søn af Malermester Frits Holm.
— Forinden Starten af sit eget Firma havde Frits Holm jun. gennemgaaet en alsidig

Interiør fra Villaen paa Harsdorffsvej.

Interiør fra Villaen paa Harsdorffsvej.

Uddannelse saavel herhjemme som i Udlandets Storbyer. Begyndelsen var kun beskeden og fandt Sted i Graastensgade Nr. 1—3, hvor der overvejende handlede med Spisestuemøbler og malede Soveværelser, som solgtes til mindre Møbelforhandlere til Videreforhandling, men allerede i 1918 udvidedes Forretningen og flyttedes samtidigt til Firmaets Ejendom, den smukke Patriciervilla, Harsdorffsvej 10, som i 1853 var opført af dalevende Hofsnedkermester Dahl. Denne Villa ombyggedes og moderniseredes og danner nu sammen med den nyopførte Ejendom, Nr. 10 a. b., Rammen om en Række stætelige Rum, i hvilke der til Stadighed findes et rigt

Udvalg af Møbler i alle Stilarter, forfærdigede af de kosibareste og mest udsøgte Materialer. Foruden Møbler forefindes Tæpper, Gardiner, Bronze- og Kunstgenstande, Malerier etc. i saa rigt Udvalg, at man ved Montering af sit Hjem eller en enkelt Stue kan faa alt til Montering paa dette Sted. For imidlertid at komme Publikum nærmere aabnede Holm jun. i Aaret 1929 en Filial Gammel Kongevej Nr. 134, Hjørnet af Bianco Lunos Allé, hvis store Udstillingsvinduer og smagfulde Interiørs paa alle Tider af Dagen samler de Forbipasserendes Interesse. I 1933 omdannedes Virksomheden til et Aktieselskab, hvis daglige Ledelse stadig er i Frits Holms jun.s kyndige Hænder, og i Foraaret 1935 aabnedes endnu en Filial, ligeledes paa

FRICTS HOLM JUN.,
Fabrikant.

Gammel Kongevej, nemlig i Nr. 98, Hjørnet af Taarnborgvej, og saaledes udrustet indtager Firmaet med Rette sin Plads som et af Byens største og mest gediegnede Møbeletablissementer. Fritz Holm jun. er Typen paa den solide Haandværker, der først og fremmest kan sit Kram, hvilket borger for Kvaliteten af hans Møbler, men dertil kommer som et meget væsentligt Plus hans sikre, forfinede og overlegne Smag, der gør,

Forretningen paa Gammel Kongevej Nr. 134.

at man næppe noget andet andet Sted med større Tryghed kan henvende sig, naar man staar overfor det vanskelige Problem at skulle stifte Hjem eller montere sine Stuer.

THEODOR SCHMIDTS MØBELFABRIK er startet April 1894 paa Gammel Kongevej 123 under meget beskedne Forhold med et lille Værksted bag ved Butikken, hvor 1 Svend og 1 Lærling var beskæftiget.

Forretningen blev senere flyttet til større Lokaler paa Gammel Kongevej 131 og med Værksted i Madvigsallé.

Afd. A. SCHMIDT.

Omkring 1906 blev Forretningen atter flyttet, denne Gang til det kendte Hjørne af Gammel Kongevej og Bülovsvej, hvor Virksomheden stadig har til Huse, og Værkstederne er nu beliggende paa Frederiksberg Bredegade.

Forretningen beskæftiger nu til Stadighed 25 Mennesker dagligt, og siden Grundlæggerens Død ledes og administreres den nu af Fruen personligt. Forretningen er Frederiksbergs største og ældste i Branchen.

MØBELHUSET „NORD“, Værnedamsvej 3, blev grundlagt 1919, idet Indehaveren, Møbelfabrikant Jørgen Rasmus Jørgensen, dengang drev Møbelforretning i Sorgenfrigade 1. I 1930 blev Forretningen flyttet til Meinungsgade 6, samtidig med at der blev oprettet en Fabrik for Fremstilling af Møbler m. m. i Herløv. Endelig i 1932 flyttedes Virksomheden til Frederiksberg til den nuværende Adresse, Værnedamsvej 3, hvor hele

Bagbygningen blev lejet og taget i Brug. Firmaet beskæftiger nu fast 15 Personer henholdsvis i Forretningen

J. R. RASMUSSEN,
Fabrikant.

og paa Fabrikken. Antallet af Kunder er stadig stigende, idet Indehaveren altid har lagt Vægt paa at fremstille en god Gennemsnitsvare for det brede Publikum.

FIRMAET M. VORBECK paa St. Blichersvej Nr. 4 er grundlagt af M. Vorbeck i 1918.

Efter at Indehaveren havde gennemgaaet en omhyggelig Handelsuddannelse efter den gamle Skole, gjorde Vorbeck sig i Aaret 1911 selvstændig og grundlagde i Helsingør sin egen Forretning (Manufaktur), som fra en beskeden Begyndelse ved Flid og Energi efterhaanden blev drevet frem. Under sin

Gerning i Helsingør kom Vorbeck ind paa Tanken ikke alene at klæde levende Mennesker paa, men ogsaa at drage Omsorg for, at de Døde kom pænt i Graven. Det varede ikke længe, inden denne Gren af Forretningen blomstrede op under Grundlæggerens kyndige og dygtige Ledelse.

I Aaret 1918 besluttede Vorbeck sig til udelukkende at vie Fremstillingen af Ligtøj og Ligsenge sine Kræfter, og efter at have afhændet Forretningen i Helsingør flyttedes Firmaet til Frederiksberg, hvor Villaen paa St. Blichersvej Nr. 4 blev købt i dette Øjemed, og her har Indehaveren siden fortsat sin Gerning, der nu er blevet den betydeligste i sin Art her i Landet.

Gennem den store Erfaring, som Firmaet i Aarenes Løb har faaet i denne specielle Branche, samt ved sin naturlige Elskværdighed har Indehaveren Kunder over hele Landet, og de allerfleste Kunder er Vorbecks personlige Venner, der besøges regelmæssigt af ham ca. 4 Gange om Aaret.

Firmaet fremstiller og forhandler udelukkende Ligtøj, Ligsenge etc. en gros, saavel til Begravelse som til Forskrifterne, der eksisterer for Ligbrænding.

Fabrikant Vorbeck er Eneindehaver af Firmaet, og samme ledes stadigt af Grundlæggeren.

M. VORBECK,
Fabrikant.

BRØDRENE T. & P. ODORICO'S MOSAIK- OG TERRAZZOFIRMA paa La Coursvej 3, blev oprindelig grundlagt saa langt tilbage som i Aaret 1883 af Vincenzo Odorico, idet denne i det nævnte Aar paa Opfordring af Firmaet Axel Prior kom hertil efter i flere Aar at have arbejdet som Formand for det i Tyskland saa kendte Mosaik- og Terrazzofirma Juan Odorico.

I København slog Vincenzo sig ned og blev Medarbejder og Mosaikmester hos det nævnte Firma. I den Tid blev der udført forskellige og store Arbejder under Odoricos Ledelse. Blandt Arbejderne kan nævnes: Marmorkirken, Det kgl. Bibliotek,

Carlsberg Glyptotek ved Dan-tes Plads, Københavns nye Raadhus, Vestre Fængsel, Kom-munehospitalet, Amtssygehuset samt mange andre forskellige Hospitalet og Skoler. Overalt var den gamle Mester til Stede og udførte som den første her i Landet i den nævnte Branche overordentlige smukke og stil-fulde Arbejder. Saaledes stam-mer de symboliske Figurer paa Paladshotellets Taarn, Mosaik-arbejdet i Emanuelskirken samt

det sjældne stilfulde Mosaikarbejde i Jesuskirken fra Mesterens Haand; ligeledes ud-førte Odorico Senior forskellige Arbejder i Norge og Sverige, hvoriblandt kan næv-nes Privatkapellet i Skien udført efter Kunstmaler Vigelands Udkast.

I 1912 trak den gamle Mester sig tilbage, og Sønerne Umberto og Tulio Odo-rico begyndte som selvstændige Firmaet „Brødrene Odorico“, idet de dog delte en Del af Pladsen og Materialerne fra Faderens Tid. Indtil 1927 arbejdede dette Firma i nøje Kontakt med Axel Prior, og i den Tid fuldførtes forskellige Arbejder som Po-litigaarden, forskellige nye Skoler samt flere Statsarbejder, saaledes Udsmykning af Christiansborg Slot (Alexandersalen), Lunds Domkirke, hvor Udsmykningen fandt Sted i Samarbejde med den kendte danske Maler Joachim Skovgaard.

I 1927 traadte den ældste Broder, Umberto, ud af Firmaet, og i hans Sted traadte den yngste Broder Pietro til, og de to Brødre Tulio og Pietro Odorico dannede saa det paa Frederiksberg kendte Firma „Brødrene T. & P. Odorico“ med eget Hus og Værksted paa La Coursvej, medens den ældste Broder Umberto forblev hos Axel Prior og fortsatte Samarbejdet med dette Firma.

Brødrene T. og P. Odorico fortsætter nu Firmaet i den gamle Mesters Fodspor og udfører stadig alt i Mosaik, Terrazzo samt Gasborde, en Specialitet, som Firmaet efterhaanden for at følge med Tiden har lagt sig betydeligt efter, ligesom Firmaet tager Del i Licitationer ved Nybygninger samt Reparationer etc. Firmaet har saale-des været med til Bygningen af Skoleholdergaarden paa Bispebjerg, hvor Trapperne etc. er leveret af Firmaet, ligeledes Løvgården paa Sdr. Fasanvej samt mange an-dre Arbejder paa saavel offentlige som private Bygninger, blandt hvilke kan nævnes: Roskildegården, Bygningerne paa Grøndals Parkvej, Jacobsgaard paa Amager, Ama-ger Arveby paa Greifsvej etc. etc.

De to Brødre er Eneindehavere af Firmaet og beskæftiger til Stadighed 35 Mand hele Aaret rundt, hvoraf de 18 er indfødte, faglærte Italienerne.

G. NARDIS FIGURFABRIK paa Falkonerallé Nr. 76—78 er oprindelig grundlagt i 1890'erne, idet der ved Aarhundredskiftet indvandrede en Italiener ved Navn Barsotti. Denne begyndte paa H. C. Ørstedsvej Nr. 22 i en Kælder et Værksted for Fremstillingen af forskellige Gipsfigurer m. m.

Giulio Nardi, som nu er Indehaveren, indvandrede til Danmark i 1904 som 19-

aarig og blev ansat hos Barsotti. Dette Engagement kom til at betyde meget for hans Fremtid, og bragte ham paa forskellig Vis i nær Tilknytning til Barsotti, dels ved sit Giftermaal med dennes Datter Irma Barsotti og dels gennem Kompagniskabet, som blev indgaaet i 1912 under Navnet Barsotti og Nardi, et Kompagniskab, der betød Fremgang og Udvikling.

Den unge Nardi, der havde faaet sin Uddannelse hos italienske Mestre, var en initiativrig og idérig Mand. Nye Artikler, saasom Alabastarbejdet har han taget op.

Virksomheden blev anlagt med Massefabrikation for Øje. I 1914 flyttede man hen i bedre Lokaler paa Falkonerallè Nr. 76—78, hvor Virksomheden er arbejdet op til at omfatte Støberi, Brænderi, Pudseri, Malerværksted samt Lager. I 1926 overtog Nardi hele Virksomheden og førte den videre under Navnet Nardi.

Siden hen har man udvidet Virksomheden med et Sprøjteanlæg, hvilket var nødvendigt, da man allerede havde begyndt at fremstille Buster og Mannequiner, en Artikel, som Nardi i Lighed med sine andre Fabrikater har indarbejdet Landet over. Mange forskellige Ting fremstilles i Virksomheden, f. Eks. Alabastarbejder og italiensk Keramik i mange Afskygninger, store og smaa Gipsfigurer, udført som Kopi af kendte italienske og danske Kunstværker.

Foruden Nardi, der nu selv rejser ud, har Firmaet 3 Rejsende, der til Stadighed befarer hele Danmark, hvoraf en specielt med Mannequiner. Fru Irma Nardi, født Barsotti, der ogsaa arbejder med i Firmaet, begyndte allerede som 14-aarig at hjælpe sin Fader. Fik senere Uddannelse hos italienske Mestre i München. Nu leder Fruen til daglig hele Virksomheden, der beskæftiger fra 20—25 Personer. Fabrikken er udvidet og flyttet til Vesterfælledvej 58 og har installeret moderne Maskiner og fabrikkerer selv alt i Alabastgenstande. Firmaet driver en omfattende Eksport til Island, Norge og Sverige.

G. NARDI,
Fabrikant.

DE FORENEDE BUSTEFABRIKER paa Kronprinsesse Sofiesvej Nr. 13 er grundlagt omkring 1870, da Fabrikant A. M. Sørensen begyndte at fremstille de første overtrukne Pappbuster. Tiderne og Moderne skifter, og saaledes skulde Firmaet da ogsaa opleve en skiftevis glansfuld og omtumlet Tilværelse. Nye Veje og Metoder maatte søges for at hævde sig i Konkurrencen fra Udlandet.

Virksomheden, der siden 1. Januar 1934 har været ledet af Fabrikant Chr. Winkler Hansen, arbejder da ogsaa efter de mest moderne Principper som Forbillede. Det er lykkedes at fremstille den mest fuldkomne Buste, forarbejdet i en let, kunstig Træmasse, der

er i Stand til at modstaa saavel Temperatursvingninger og Slag som direkte Paa-virkning af Fugtighed. At Buserne, der helt igennem er Haandarbejde, er sprøjet med moderne Cellulosefarver, forhøjer kun Helhedsindtrykket.

AKTIESELSKABET CARL BUDDE-LUNDS EFTF. paa Dr. Olgasvej Nr. 20—22 er grundlagt af Carl Budde-Lund i 1876 paa Lyngbyvejen, senere flyttedes Firmaet til St. Strandsstræde, og siden 1916 har Virksomheden haft til Huse paa Dr. Olgasvej, hvor der forefindes Kontor og Salgsudstilling samt Modelværksted, hvor de forskellige Modeller udføres af Firmaets egne Billedhuggere.

Fabrikken for Keramik er beliggende udenfor Rønne paa Bornholm, og her fremstilles Kunstgenstande i Keramik og Stentøj, bl. a. plastiske Kunstfigurer. Desuden im-

porteres der Kunstindustri og Glasvarer fra Italien, Grækenland, Østrig, Frankrig, Holland, Belgien og Tyskland. Virksomheden eksporterer baade til Sverige, Norge, Island og Holland.

I 1916 blev Firmaet overtaget af Alfred Venge, og 1. Januar 1930 er dette omdannet til et Aktieselskab med H. Graae som administrerende Direktør. Firmaet beskæftiger til Stadhed 15—20 Personer.

AKTIESELSKABET GEDE & CO i Drejøgade Nr. 11 er oprindelig startet som Agenturfirma i udenlandske Kunstvarer og fotografiske Artikler og saa Dagens Lys under beskedne Forhold i Falkonerallé 120 i Aaret 1920. Indehaverne Owe Johan og Carlo Octavius Gede, der begge er født paa Frederiksberg, har siden drevet deres Virksomhed paa Frederiksberg Kommunes Grund, idet denne som Følge af Fremgang flyttedes til Ingemannsvej i 1924. Samme Aar var det, at man grundet paa de voksende Toldmure optog Fabrikation af Fotografialbum, en Disposition, der senere skulde vise sig at betyde et stort Skridt fremad. Ydermere har Firmaet her gjort

Interiør fra Fabrikken, Rolighedsvej 8.

et nyt Fremstød ved at fremstille disse i 300 Dessins udført i udpræget dansk Smag, hvilket har øget Firmaets Salg paa det hjemlige Marked.

Brødrene Gede har ved stadig at følge Tidens Krav bragt Nyheder, der har øget Kundernes Bevaagenhed og indbragt dem Diplom og Belønning af Industriforeningen.

Gradvis er anskaffet kostbare Specialmaskiner og Gravurer, og efterhaanden er yderligere optaget Fabrikation af andre fotografiske Artikler, f.

Eks. Fotografikartons og Mapper beregnet for Fagfotografer. Endvidere skal nævnes

O. GEDE,
Fabrikant.

Fabrikation af de saakaldte Springbind „Ever-Ready“, hvorpaa Firmaet har hentet sig en solid Sukces. Sidst og ikke mindst bør fremhæves, at Aktieselskabet Gede er Fremstiller af de gennemsigtige Fotografihjørner „Cello Fix“ og kulørte „Foto-Fix“. I denne Artikel er Firmaet ikke alene i Stand til at dække det hjemlige Forbrug, men har ogsaa oparbejdet en omfattende Eksport selv til oversøiske Lande.

O. JOH. GEDE,
Fabrikant.

Firmaet flyttede i 1930 til Rolighedsvej 8, men maatte atter i 1935 paa Grund af den

store Fremgang flytte til større og bedre Lokaler i Drejøgade. Virksomheden beskæftiger nu 22 Personer.

DANSK BAKELIT INDUSTRI paa Roskildevej er oprettet i Aaret 1934, idet Erik Hedegaard Broch, der er Indehaver af ovennævnte Industri, i December 1934 lod opføre en Fabriksbygning paa Roskildevej Nr. 33 b, ideelt indrettet for Fremstilling af Bakelit. Ved Indretningen er ogsaa taget Hensyn til Arbejderne, idet der er indrettet Folkestue og Baderum m. m. Fabrikken kom i Gang i

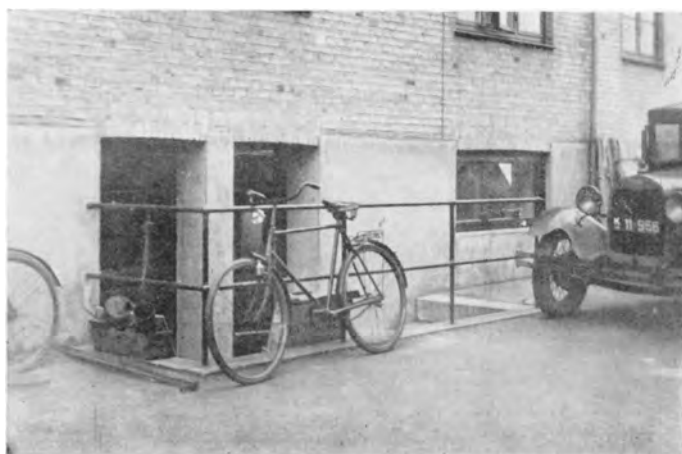

Januar 1935 og har til Specialitet Emballage-Artikler og Masseartikler i en moderne, praktisk, hygiejnisk og reklamemæssig Udførelse. Fabrikationen er 100 % dansk, f. Eks. Kapsler, Laag, Salvekrukker. Nævnte blev før i Tiden indført fra Udlandet.

Branchen hører til de faa, hvor Valutarestriktionerne i det daglige ingen Rolle spiller, men grundet paa Stoffets stadig stigende Anvendelighed gaar det godt fremad. Virksomheden beskæftiger en Snes Mænd og Kvinder.

E. HEDEGAARD BROCH,
Fabrikant.

A. O. HAMMEKENS CELLULOIDVAREFABRIK, der er beliggende paa Finsensvej Nr. 37, er egentlig grundlagt i 1933 paa Amagertorv Nr. 10, men paa Grund af Pladsmangel blev den flyttet til sin nuværende Adresse paa Finsensvej.

Fabrikken, der indehaves af A. O. Hammeken, fremstiller næsten alle Slags Artikler, som kan udføres af Celluloid, saa som Bogholdericelluloid, Cellu-

loidindlæg til Flipper, Lommespejle, Masseartikler efter Opgave og andre Slags Galanterivarer. Endvidere bør nævnes Hønseringe, som fremstilles i saa stort et Omfang, at Fabrikken er i Stand til at forsyne det hjemlige Forbrug. Denne Artikel er tidligere blevet importeret fra Udlandet.

Indehaveren, som er kendt som en dygtig Forretningsmand, handler ogsaa en gros med forskellige Galanterivarer, og bl. a. var det Fabrikant Hammeken i Kompagni med et amerikansk Firma, der bragte Verdens-Artiklen „Jo-Jo“ frem herhjemme.

Raastofferne, som anvendes ved de forskellige Fabrikationer, importeres fra Udlandet.

KARL A. NIELSENS KONVOLUTFABRIK paa Nordre Fasanvej Nr. 125 er Frederiksbergs eneste i Branchen. Indehaveren Karl A. Nielsen, der er født den 6. August 1900 i Storehedinge, er oprindelig uddannet som Boghandlermedhjælper, men er derfra gaet over i Papir-Branchen. Først som Repræsentant og var senere i 2½ Aar paa Wilh. C. T. Hansens Konvolutfabrik (nu Harald Blichfeldts Konvolutfabrik). Her fik Nielsen rig Lejlighed til at sætte sig ind i Fabrikationen af Konvolutter.

Paa Basis heraf startede han saa i 1923 sin egen beskedne lille Virksomhed paa Rolfsvej Nr. 13. Som Specialitet fremstilledes Prøveposer (Konvolutter til Vareprøver), og alt Arbejdet var Haandarbejde. I 1926 flyttedes Virksomheden til bedre Lokaler

paa Dr. Olgasvej Nr. 55, men herfra maatte man dog allerede i 1930 flytte, idet man paa Grund af den store Udvikling maatte have bedre og større Lokaler, og man flyttede derfor til Bernhard Bangsallé Nr. 22. Her var Virksomheden til 1932, da den blev flyttet til Nordre Fasanvej Nr. 125.

Efterhaanden er anskaffet forskellige Specialmaskiner, hvoraf nu haves 3 store foruden mindre Hjælpe-maskiner. En

særlig bemærkelsesværdig Maskine er en tysk Specialmaskine til Fremstilling af Prøveposer. Denne Maskine, der er den eneste her i Landet, er genialt konstrueret og har en Kapacitet paa 2000 Poser pr. Time.

Indehaveren, der før maatte kæmpe med Konkurrence udefra, er i Dag i Stand til at forsyne hele det danske Marked med Prøveposer. Han udfører endog nu denne Vare til Sverige og Holland. Foruden den her nævnte Artikel fremstilles alt indenfor Konvolutter. Virksomheden beskæftiger nu 5 Personer.

Fabrikkens Seglmærke.

DANSK SEGLMÆRKEFABRIK paa Niels Ebbesensvej Nr. 12 er grundlagt den 23. Juni 1934 af Hr. Poul Hansen. Begyndelsen er blevet gjort under meget beskedne Forhold, men gennem sin alsidige Uddannelse som Maskinmester, Hansen har saaledes sejlet paa Langfart med flere af de kendte Rederiers Skibe og som Finmekaniker samt ved den Interesse, som Grundlæggeren har haft for Finmekaniken, har Indehaveren klart set, at der med Fabrikken kan oparbejdes en Virksomhed,

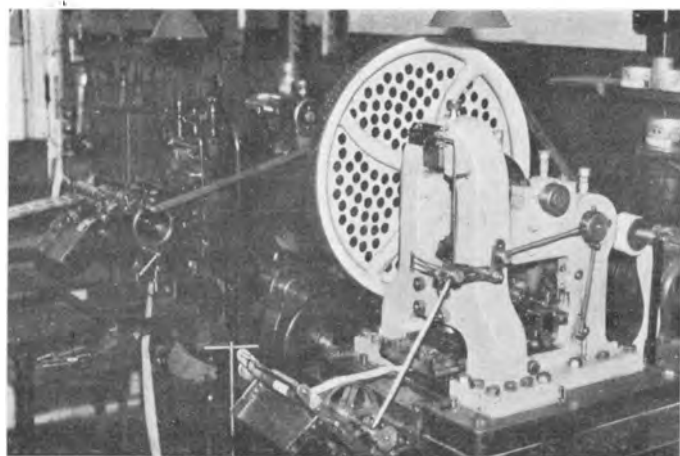

P. R. HANSEN,
Fabrikant.

der baade kan blive lønnende og smuk, selv om de nuvæ-

rende unormale Forhold med Tiden forsvinder.

I sin Fabrik fremstiller Hansen alt i prægede Seglmærker i alle Udførelser og Farver, og ved sin kunstneriske Sans samt ved sin kultiverede Smag for Farverne og deres Sammen-

sætning er Fabrikken nu blevet indarbejdet hos mange af vore største Fabrikker og Virksomheder saavel i København som i Provinsen, og de forskellige Mærker, der fremstilles paa Fabrikken er udført med en saadan Akkuratesse og Finhed med haand-graverede Staalstempler, at de forskellige Seglmærker med Lethed taaler at blive sammenlignet med de bedste saavel inden- som udenlandske Mærker. Al Prægning og Stempling udføres udelukkende paa eget Værksted under P. R. Hansens personlige Ledelse og Opsyn.

Virksomheden er af en saadan Art, at den ved Fremstillingen af de forskellige Mærker viser, at vi kan gøre os uafhængige af Udlandet med Hensyn til Arbejder af denne Art, og det er uden for enhver Tvivl, at Fabrikken gaar en smuk Fremtid i Møde, idet de forskellige Virksomheder vil vide at støtte denne Virksomhed med Bestillinger paa Mærker og Etiketter.

KORKVAREFABRIKKEN paa Langelandsvej Nr. 6 blev oprindelig grundlagt 1893 i Klosterstræde Nr. 18, men blev i 1900 af forskellige Grunde flyttet til Rønne paa Bornholm. Omkring 1903 blev Fabrikken atter flyttet, denne Gang til Toldbodgade Nr. 12. Men her havde den heller ikke længe til Huse, thi grundet paa Pladsmangel var man tvunget til at udvide Lokalerne, og man blev da enige om at købe Ejendommen paa Langelandsvej Nr. 6, hvortil Fabrikken da flyttede hen, og hvor den den Dag i Dag har til Huse. Grundet paa Sygdom har Mortensen Senior maattet trække sig mere og mere tilbage, og Virksomheden ledes nu af Sønnen Laurits Peter Kristian Mortensen.

A. W. MORTENSEN,
Fabrikant.

Fabrikken er Leverandør til bl. a. Carlsberg og Tuborg og mange andre store Virksomheder.

L. P. K. MORTENSEN,
Fabriksleder.

AXEL WILHELM MORTENSEN, Fabrikant, er født den 15. Maj 1863 i Malmø. Gift 1893 med Amalie Marie Dam. Uddannet ved Faget hos Lammers i Malmø samt i Tyskland og Holland. Indehaver af Korkvarefabrikken Langelandsvej 6.

LAURITS PETER KRISTIAN MORTENSEN, Fabriksleder, er født den 7. Juni 1899 i Rønne som Søn af Fabrikant A. W. Mortensen og Hustru Amalie Marie, født Dam. Gift 1923 med Stella Jacobsen. Uddannet ved Faget hos Faderen.

VHOLST KORKVAREFABRIK paa Lykkesholmsallé Nr. 21. I sin Ejendom paa Lykkesholmsallé Nr. 21 begyndte V. Holst i 1918 sin Virksomhed. Fra fuldstændig bar Bund og uden en eneste Kunde har Holst arbejdet denne Virksomhed frem uden anden Hjælp i Begyndelsen end sin Hustru Anine Holst. I den første Tid maatte man klare sig med nogle primitive Haandmaskiner, men i Dag anvendes kun elektrisk drevne Specialmaskiner til Udskæring, Afpuksning og Stempling. Af andre Maskiner kan nævnes en snedig indrettet Tællemaskine, som med største Nøjagtighed og i forbausende kort Tid kan optælle større eller mindre Partier Propper.

V. HOLST
Fabrikant.

Holst Korkvarefabrik.

Der fremstilles ikke alene Propper i alle tænkelige Størrelser og Typer, men ogsaa Korkringe, Korkkapsler, Svømmeseler, Kork til Fiskebrug m. m. Og Aftagerne til Varerne er bl. a. en Del Statsinstitutioner samt nogle af Landets største Fabrikker.

Fabrikant Holst selv er uddannet ved Faget hos det daværende Firma „Griebels Enke“ i København, men allerede fra sit 10.—14. Aar arbejdede han som Arbejdsdreng i Herm. Krygers Skraafabrik. Holst, der hører til den gode, gamle Haandværkertype, er en kendt og afholdt Personlighed. Mange vil endnu huske ham fra hans unge Dage, da han var en ivrig Sportsmand, og hans mange Sejre i Løb betød den Gang meget for hans Forening „Arbejdernes Idræts Klub“. Endnu har han Tilknytning til sit Kælebarn, Sporten, som Medlem af „Old Boys“.

C. L. V. HARTMANN'S BILLARDFABRIK

grundlagdes i 1883 paa Nørrebro, men flyttedes i 1905 til sin nuværende Adresse paa Grundtvigsvej Nr. 23, hvor den installeredes i egen Villa. Flytningen var nødvendig, idet Lokalerne paa Nørrebro var blevet for smaa. Indehaveren opførte bag sin Villa paa Grundtvigsvej en Fabriksbygning, og her fik Virksomheden til Huse. Billardfabrikken begyndte i det smaa, men voksede gennem Aarene op til at blive en kendt Virksomhed indenfor

C. L. V. HARTMANN,
Fabrikant.

Branchen og skabte sig en fast og solid Kundekreds. Til at begynde

med arbejdede Hartmann alene, assisteret af sin Hustru, men senere beskæftigede Virksomheden 2 Svende. I 1930 afgik C. L. V. Hartmann ved Døden, og Billardfabrikken overtoges af hans Søn.

Fabrikken har eksporteret Billard til flere af de europæiske Lande og har bl. a. været Leverandør til de store Billardsaloner

ovenover Kinopalæet.

CARL LUDVIG VALDEMAR HARTMANN, Fabrikant, er født den 20. Juni 1860 og gift 1883 med Johanne Skovsted.

FREDERIKSBERG RULLEGARDINS FABRIK paa Roarsvej Nr. 11 er oprindelig grundlagt i April 1931 af H. Merkel, der afstod Virksomheden i Januar 1934 til Faust Clarence Holberg Aspelund, der dog allerede den 12. Juli 1935 solgte den til den nuværende Indehaver, Guldsmed E. C. Sørensen.

Fabrikkens Speciale er Rullegardiner i forskellige Kvaliteter, Farver og Udførelse samt de kendte Kirschstænger. Desuden udfører Fabrikken alt Dekoratorarbejde.

Gl. Kongevej Nr. 140.

Værnedamsvej Nr. 17.

Østerbrogade Nr. 150.

PARFUMERIET LICHTENBERG, der er kendt for sin ualmindelig velassorterede Forretning, blev oprindelig grundlagt den 8. Oktober 1910 af Fru Lichtenberg, paa Værnedamsvej Nr. 17.

Med Flid og Dygtighed har Fruen forstaaet at oparbejde en betydelig Virksomhed, der efterhaanden er blevet kendt i vide Kredse, saavel indenfor som udenfor Frederiksberg Kommunes Grænser.

Efterhaanden som Forret-

ningen voksede, er der blevet aabnet Filialer dels paa Østerbro og dels længere ude paa Frederiksberg, og de to Filialer, der efterhaanden ogsaa har faaet en ret betydelig Omsætning, ledes og administreres fra Hovedforretningen paa Værnedamsvej. Filialerne har til Huse paa Østerbrogade 150 og Gammel Kongevej 140.

Desuden har Firmaet i Aarenes Løb grundlagt en Fabrik, „Hvidglans“, til Fremstilling af den kendte og fortræffelige Sølvpudsecream „Hvidglans“, der efterhaanden bliver brugt i mange Husholdninger paa Grund af dens gode Egenskaber.

De tre Forretninger fører alt med Hensyn til Parfumerie og Cosmetic, og Forretningen paa Værnedamsvej hører til en af de allerførste i Branchen paa Frederiksberg.

I 1934 overtoges Virksomhederne af Grosserer Mogens Cruse og Co.

DAMPPRESSERIET, KEMISK TØJRENSINGSANSTALT „PARCEL“, beliggende paa Aaboulevarden Nr. 48, er grundlagt i 1931 af E. Juel Larsen og Hustru, der her startede et moderne Presseanlæg. Efterhaanden som Kundekredsen voksede, blev Lokalerne for smaa, og i 1932 lejede de saa et Lokale til paa Niels Ebbesensvej Nr. 31, hvor det kemiske Anlæg og Farveriet blev flyttet til. Efterhaanden

blev Lokalerne her dog for smaa, og i 1935 blev Virksomheden flyttet til Vester-Fælledvej Nr. 76, hvor der foruden Fabrikken, der er beliggende i Gaarden, findes Forretning for Indlevering af Tøj. I Fabrikken, hvor der er installeret et stort og moderne kemisk Tøjrensingsanlæg, gennemgaar Tøjet de forskellige Behandlinger. Forinden Tøjet bliver afsendt til Forretningerne, bliver det efterset, at der ikke er Pletter eller anden Fejl paa dette. Derfor kan enhver trygt lade deres Tøj kemisk rense, presse og farve hos „Parcel“, kemisk Tøjrensingsanstalt paa Aaboulevard 48 og Vester Fælledvej 76.

D. T. POULSENS PLAN-
TESKOLE & FRØHAND-
DEL paa Roskildevej Nr. 106
blev oprindelig grundlagt saa
langt tilbage som i 1878 af
Gartner D. T. Poulsen, hvis
Navn det stadig bærer. Virk-
somheden paabegyndtes som
Handelsgartneri under beskedne

Parti fra Gartneriet.

Forhold paa ca. 20 Tdr. Land paa samme Sted, hvor det stadig har til Huse.

Gennem sin alsidige og grundige Uddannelse, parret med en overordentlig Interesse og Kærlighed til Gerningen, bragte Grundlæggeren snart sin Virksomhed frem i allerførste Række. Ikke alene herhjemme, men ogsaa i Udlandet er Firmaet, dets Grundlægger og hans Frembringelser kendte og almindelig beundret. Med Lysten til at eksperimentere med de Kræfter, der ogsaa rører sig indenfor

Parti fra Gartneriet.

Planteverdenen, gav Grundlæggeren sig i Kast med forskellige, tilsyneladende vanskelige Opgaver indenfor Rosenslægten. Flere af Eksperimenterne kronedes med stort Held, og Resultaterne blev de nu saa verdenskendte „Poulsen“-Roser, der alle er opkaldt efter Grundlæggerens og Frembringerens Hustru og Døtre.

Omkring Aaret 1905 blev Gartneriet paa Roskildevej udvidet til det dobbelte. Senere er dog nogle af Arealerne bleven solgt fra, men i 1907—08 oprettedes Planteskolen i Kvistgaard, N. Sjælland, paa et Areal af 200 Tdr. Land. Virksomheden er i Aarenes Løb fra et almindeligt Handelsgartneri gaaet over til at blive en landskendt Planteskole og Frøhandel, hvis Frembringelser og Produkter overalt anses for at være det ypperste og bedste, der overhovedet kan frembringes saavel med Hensyn til Roserne i deres mangfoldige Arter som til Stauder, Planter, Buske og Træer.

Firmaet, der er Indehaver af ikke saa faa indenlandske og udenlandske Guldmedailler og Diplomer, er nu gaaet over til anden Generation, og de nuværende Indehavere er Dines, Poul og Svend Poulsen, hvilke tre alle er Ledere af Firmaet samt Fru Ellen Holst, alle Børn af Grundlæggeren.

J. J. LYNGBACK,
Vinhandler.

LYNGBACK & CO., VINHANDEL EN GROS, Kong Georgsvej 72 og Dr. Olgasvej 59, har sin Oprindelse i Thisted, hvor Etatsraad Konsul Wilh. Helstrup i 1868 etablerede sin Vinforretning. I Aarenes Løb voksede denne Forretning op til stor Anseelse. I 1894 ønskede Etatsraad Konsul Wilh. Helstrup at starte en Afdeling i København og søgte i den Anledning Forbindelse med J. Lyngback, med hvem han dannede et Interessentskab, og Firmaet Helstrup & Lyngback stiftedes som Navn for den københavnske

O. MENZEL,
Vinhandler.

Forretning. I Aaret 1900 ændredes dette Firmanavn til Lyngback & Co. med Grosserer J. Lyngback som Eneindehaver.

Fru Grosserer O. Lyngback. Svigersønnen Otto Menzel er Bestyrer af Forretningen. Under den nuværende Ledelse føres Forretningen videre efter de samme solide Principper og med det gamle Personale, hvor bl. a. Vinkyper, Forvalter H. Christensen kan se tilbage paa en næsten 40-aarig Virksomhed i Firmaet.

Firmaet har opnaaet højeste Udmærkelse i København 1895 og Guldmedaille i Bryssel 1897.

Grosserer J. Lyngback har stadig ført Forretningen efter de samme solide Forretningsprincipper som den oprindelige Grundlægger, saadan at Firmaet voksede op til stor Anseelse og et betydeligt Omfang.

Firmaet handler som anført en gros med Vin og importerer samtlige Druevine og Spirituosa fra de bedste Vindistrikter i hele Verden.

Efter Grosserer J. Lyngbacks Død i 1933 blev Eneindehaver

CHR. JENSEN,
Fabrikant.

BISCUITFABRIKKEN „NORDEN“, som er Danmarks ældste Biscuitfabrik og samtidig en af de ældste Virksomheder paa Frederiksberg, blev grundlagt i Aaret 1879 af Fabrikant Christen Jensen og Hustru, som startede i nogle smaa Lokaler paa Blegdamsvej Nr. 38. Personalet bestod foruden Indehaverne af en Svend og et Bud, som pr. Trækvogn bragte Varerne ud i Byen. Omsætningen steg imidlertid hurtigt, og i 1884 byggede Chr. Jensen den nuværende Fabriksbygning, hvor man dog kunde klare

A. H. JENSEN,
Fabrikant.

sig med Kælderlokalerne, og Resten blev lejet ud til Beboelse. Den Gang laa Jyllandsvej ude paa Landet, men i Tidens Løb er der vokset et stort moderne Kvarter op omkring den gamle Fabrik. Efter Flytningen til Jyllandsvej tog Udviklingen af Fabrikken ogsaa Fart, og Virksomheden voksede sig stor og solid, saaledes at „Norden“s Varer fik et godt Navn overalt i Danmark, ja, selv til Skandinavien, Island, Færøerne og Grønland sendes dens Kiks, Biscuits og Skibsbrød.

Efterhaanden blev det ogsaa nødvendigt at tage hele Bygningen i Brug og anskaffe forskellige moderne Specialmaskiner. I 1917 blev Sønnen A. Helmer-Jensen, som er blevet uddannet i Faderens Bedrift og i Forbindelse hermed har foretaget Studierejser i Tyskland og England, Medindehaver af Firmaet og overtog samme i Januar 1934 og fører det videre paa de gode, gamle Principper: Gode, sunde Varer til rimelig Pris. Efter Overtagelsen er der blevet foretaget adskillige Forbedringer, og Fabrikkens Ry gaar vidt omkring. Saaledes kan det omtales, at man har opført en Kopi af Fabrikkens Ballongyngovn til Koksfyring paa nogle svenske Biscuitfabrikker. Disse Ovne er Indehaverens egen Konstruktion.

Virksomheden, der nu beskæftiger ca. 30 Personer, har bl. a. faaet tildelt Grand prix, Æreskors og Guldmedaille paa Udstillinger i Paris og Antwerpen i 1908.

BISCUIT- OG VAFFELFABRIKKEN „NATIONAL“, Finsensvej 37, blev nærmest paabegyndt ved en Tilfældighed og under yderst primitive Forhold. I Aaret 1928 drev Indehaveren Christian Nielsen et Ismejeri i Østrigsgade Nr. 13. Hustruen, Margrethe Nielsen, begyndte her i ganske ringe Omfang at bage Smaakager, som solgtes i Foretningen, og efterhaanden gik man over til at bage enkelte Sandkager. Afsætningen forøgedes gradvis, og man maatte antage ekstra Hjælp, men var alligevel i Stand til at klare sig med 2 Husholdnings-Bageovne. I Maj Maaned 1930 blev Ismejeriet solgt, og Indehaveren etablerede en Bagerivirksomhed for Smaakager og Sandkager med en gros-Salg for Øje. I lejede Lokaler paa Svanholmsvej Nr. 2 lod man installere en Konditorovn. Personalet bestod af Indehaveren og Husfru, 1 Medhjælper samt 1 Bybud. Dertil kom et Par Agenter, som afsatte Varerne til Forhandlere i Hovedstaden. Forretningen viste stadig Fremgang, hvorefter der yderligere blev anskaffet en Vaffelovn for i Forbindelse hermed at begynde Fremstilling af Frugtvafler. Det hurtigt voksende Salg gjorde det nødvendigt at søge større Lokaler, og i August Maaned 1930 blev Virksomheden flyttet til den nuværende Adresse: Finsensvej Nr. 37, hvor der straks blev antaget mere Personale. Varernes fine Kvalitet gjorde det stadig muligt for Indehaveren at hævde sig i Konkurrencen, og jævn og sund Fremgang har hele Tiden præget Fabrikken, som den nu med Rette maa kaldes, idet Lokalerne har gennemgaaet flere store Udvidelser. Saaledes findes der nu af Inventarier 1 Stk. 2×9 Pladers Konditorovn og 1 Stk. 3×9 Pladers af den mest moderne Type fra „Strømmen“ i Randers. Endvidere er der anskaffet: 1 Stk. Æltemaskine, 2 Stk. Vaffelovne og 4 Stk. Røremaskiner, alle drevet ved Elektricitet. Der fremstilles nu forskellige Smaakager, Honningbrød og Frugtvafler. Disse sidste optager Halvdelen af Produktionen og maa køre i Døgndrift. Varerne, der afsættes overalt i Hovedstaden udbringes af 3 Varebiler. Virksomheden beskæftiger til Stadighed 22 Personer, og allerede i nær Fremtid staar man overfor yderligere Udvidelser af Driften.

MARCIPAN- & CHOKOLADEFABRIKKEN „MANDOLA“. Paa Frederiksberg travle Færdselsaare, H. C. Ørstedesvej 19 a, ligger den kendte Chokolade-, Konfekt- og Marcipanfabrik „Mandola“. Fabrikken blev grundlagt i 1893 under beskedne Forhold af Fabrikant Vespermann, der ved Flid og Dygtighed førte Forretningen gennem de første vanskelige Begynderaar og ved sit indgaaende Kendskab

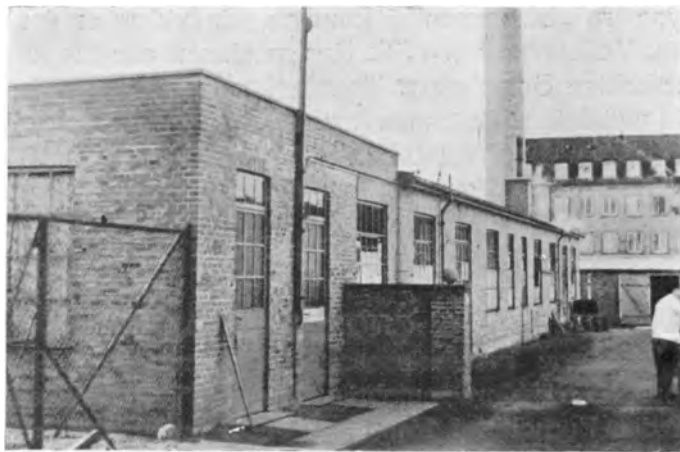

til Branchen og sine Varers fortrinlige og ypperlige Kvalitet forstod at faa Fabrikkens Produkter indført overalt, ikke alene paa Frederiksberg og i København, men ogsaa over hele Landet. Efterhaanden som Fabrikken og dens Virksomhed voksede, blev flere og store Udvidelser gjort, samtidig med at nye og moderne Maskiner blev anskaffet, og til Trods for Virksomhedens Alder er den fuldt ud moderne og hører til de ledende og mest betydelige indenfor Konfekturbranchen.

Den 1. Oktober 1931 købte og overtog Fabrikant Jens de Mylius Virksomheden, og ved sin Energi samt kloge og fremsynede Ledelse har de Mylius bevirket, at Fabrikken og dens Produkter er blandt de førende her i Landet. Overalt lægger man Mærke til Fabrikkens stilfulde og smukke Motorvogne, der er travlt beskæftiget fra Morgen til Aften. Mylius er født den 15. Marts 1901 som Søn af den kendte danske Løjtnant, senere russiske Oberstløjtnant E. W.

V. J. E. de Mylius og Hustru Bodil, Datter af Godsejer Hillerup.

LAKRIDSFABRIKKEN „HARIBO“, AKTIESELSKAB, der er beliggende paa Bernhard Bangs Allé Nr. 51, der, hvor Sukkervarefabrikken „Danmark“ tidligere laa, er grundlagt den 1. Maj 1935 af d'Herrer Fabrikanter: Hans Riegel fra Bonne ved Rhinen, Tyskland, P. Chr. Hansen og Søn J. Eckhof Hansen, der begge er fra København. Fabrikant P. Chr. Hansen, som tidligere var Indehaver af Sukkervarefabrikken „Danmark“, havde i de sidste Aar, hvor han drev denne Virksomhed, hvert Aar importeret for ca. 60,000 Kr. Lakridsvarer fra nævnte Fabrikant Hans Riegel fra Tyskland, og da Markkursen steg, og da man senere fik Valutakontoret, blev det overvejet, om der ikke var Mulighed for at starte en dansk Lakridsfabrik, som selv kunde levere de Varer, man lod indføre fra Tyskland. Dette var Anledningen til, at „Haribo“ blev oprettet. Resultatet gik over al Forventning godt, og fra i Begyndelsen at beskæftige 15 Mennesker beskæftiger Virksomheden nu 42. Fabrikken har forsøgt at bringe nye Varer paa Markedet for paa den Maade at skabe Variation fra de gamle kendte Lakridsbaand

og Tandbørster. Ogsaa med dette har „Haribo“ haft Succes. Ligeledes har Fabrikken ændret Pakningsmetoderne af Lakrids. Tidligere blev Lakridsen tildels pakket i almindelige Æsker, men „Haribo“ er gaet over til at anvende Udstillingsæsker i tre til fire Farver, som jo mere fanger Børnenes Opmærksomhed, samt i Æsken at vedpakke Laurbærblade, hvilket yderligere fremhæver Lakridsens fine Aroma. Af hygiejniske Grunde og som Garanti for, at Kunderne altid faar Varen, som den bliver pakket paa Fabrikken, bliver alle Æsker pakket ind i Pergamentpapir og lukket med Seglmærker.

KONFEKTUREFORRETNINGEN „HEROLD“ paa Falkonerallè Nr. 4 er grundlagt i 1928 af Familien Hansen. Gennem den grundige og alsidige Uddannelse som Hr. H. Hansen junior har erhvervet hos den kendte Konfekturefabrikants Moder, i mange Aar Medarbejder hos Pioneren for al hjemmelavet Konfektur, Frk. Toni Christensen, fra 1898 til 1918 og stadig dygtiggjorde sig i Faget samt ved fælles Initiativ og Dygtighed, er det lykkedes Familien at oparbejde Virksomheden, saaledes at den nu er kendt i vide Kredse.

H. HANSEN,
Fabrikant.

I den smukke Forretning med det elegante Interiør fører Familien udelukkende de fineste og bedste Konfekture, der alle fremstilles i egne Lokaler af 1. Klasses Raamaterialer, og ved den Interesse og Forstaaelse, som Familiens Medlemmer hver især viser den smukke Gerning, er Forretningen ikke alene blevet populær, men den er ogsaa kendt for den Omhu og Samvittighedsfuldhed, hvormed den store Kundekreds bliver betjent og de forskellige Anmodninger bliver efterkommet. Især til Julen udfører og fremstiller „Herold“ alle Arter Figurer etc. i Marcipan efter Kundernes specielle Ønsker.

Til Trods for sin forholdsvis unge Alder hører den stilfulde Forretning paa Frederiksberg travle Færdselsaare, lige ved det kendte Allé-Gadekryds, til en af de betydeligste og største i Branchen paa Frederiksberg. Virksomheden indehaves af Herold Hansen.

KONFEKTFORRETNINGEN, der laa paa Amicisvej Nr. 25, men nu er flyttet til Gl. Kongevej Nr. 145, er grundlagt den 29. April 1911 under beskedne Forhold paa Amicisvej Nr. 25 af Frk. Maja Smith. Gennem sit indgaaende

gaaende Kendskab til Branchen har Frk. Smith, erhvervet ved sin flereaarige Uddannelse samt ved Flid og Energi, forstaaet at oparbejde en betydelig Virksomhed, der nu efterhaanden er kendt i vide Kredse, ikke alene paa Frederiksberg, men ogsaa langt udenfor denne Kommunes Grænser.

Ved Virksomhedens Beliggenhed i Nærheden af den kendte, gamle Skole, „Frederiksberg Gymnasium“, var det ret naturligt, at mange af Eleverne besøgte Frk. Smiths Forretning paa Vejen enten til eller fra Skolen, og flere af disse Elever er senere blevet kendte Mænd, men i Løbet af disse mange Aar, de har været Frk. Smiths Kunder, har de givet Indehaveren mange Impulser med Hensyn til Fremstilling af mange nu kendte Ting indenfor Branchen. Forretningen var saaledes den første, der fremstillede Stykting indenfor Branchen.

M. SMITH,
Fabrikant.

I sin Virksomhed fører Grundlæggeren alt med Hensyn til Konfekt og Konfekturer, og det meste fremstiller Forretningen selv i egne Lokaler, hvor der nu til Stadighed beskæftiges 3 Mennesker. Frk. Smith sætter en Ære i udelukkende at føre de allerbedste og fineste Kvaliteter, ligesom der ved Fremstillingen af egne Ting kun benyttes 1. Klasses Produkter.

Foruden Forretningen paa Gl. Kongevej har Frk. Smith siden 1922 haft en Filial af Forretningen i Aalsgaarde. Denne er aabnet i Sommermaanederne Juni, Juli og August, og især her gælder det, at Virksomheden er kendt og saa at sige altid bliver kaldt for det uofficielle Navn „Maja“, der jo stammer fra Frøkenens Fornavn.

Indehaveren er Datter af den nu afd. saa kendte Kancelliraad og Fuldmægtig i Udskrivningsvæsenet i Aalborg.

AKTIESELSKABET FREDERIKSBERG ICE CREAM FABRIK, der er beliggende paa Henrik Ibsensvej Nr. 37—39, er startet af de Herrer Emil Elmer og Chr. Lehrmann i Aaret 1926. Sidstnævnte havde i 6 Aar arbejdet i Amerika paa Icecreamfabrikker, og hans Indsigt i Branchen kom da ogsaa Virksomheden til Gode de første Aaringer, indtil han i 1929 trak sig tilbage.

Fabrikken, der siden 1929 har været under Emil Elmers Ledelse, kan notere en glimrende Trivsel og Udvikling. Paa flere Omraader indenfor Branchen har Fabrikken været banebrydende. Saaledes var man de første herhjemme, der fremstillede Ispinde, ja, var endog de eneste i nogle Aar, indtil andre Fabrikker optog Idéen.

Fra en beskeden Begyndelse i Kælderlokalet det første Aar raader man nu over den 2-Etages store Bagbygning, og saa sent som Oktober 1934 er foretaget yderligere Modernisering af Lokalerne samt anskaffet flere Køle- og Fryseanlæg, saaledes bør nævnes et udvidet Anlæg paa 1ste Sal til Fremstilling af de saakaldte lynfrosne Ispinde. Foruden de her nævnte Arter fremstilles mange andre Variationer, saasom Nuccais, Cocktailis, der alle vil være kendt under Fælleshøtegningen „Frederiksberg Flødeis“, ikke mindst Firmaets store Specialitet, Isanretninger til Selskaber.

SANDKAGEBAGERIET „STANDARD OG URANIA“ paa Prinsesse Mariesallé Nr 13 er grundlagt den 12. August 1908 af Asmund Jæckel. Samtidig tiltraadte den 19-aarige Rudolf Steen Nielsen Pladsen som Kusk og Medhjælper i Bageriet. Sidstnævnte kørte for Firmaet i 11 Aar.

Efter Grundlæggerens Død solgtes Bageriet til Bagermester Frederik Andersen, og samme Aar begyndte ovennævnte R. Steen Nielsen sit eget Sandkagebageri i Adelgade under Navnet „Standard“. Den 1. Februar 1921 købte Steen Nielsen tillige Bageriet „Urania“, Prinsesse Mariesallé, og har her siden drevet „Standard og Urania“ under et.

I Kraft af Steen Nielsens Popularitet og Dygtighed har han til Stadighed kunnet opvise en stor og trofast Kundekreds.

I Bageriet, hvor der raades over en muret Henrik Hansens Ovn med 2 Rum, 1×12 og 1×16 Plader, beskæftiges til Stadighed 4 Personer foruden 3 Chauffører, som hver Dag befærer København og Sjælland.

Steen Nielsen, der er umaadelig afholdt, har siden han begyndte som Kusk faaet en brændende Kærlighed for Heste, hvilket har givet som Udslag i, at han i de senere Aar har været Indehaver af 3 Favoritheste paa Galopbanen, nemlig: „Standard“, „Urania“ og „Laban“.

FREDERIKSBERG SANDKAGEBAGERI, der er beliggende i Smallegade Nr. 46, er oprindelig grundlagt i 1905 paa Frydsvej, idet Hr. og Fru Jensen her oprettede et lille Bageri, men her blev man kun et Aars Tid, idet man allerede i 1906 flyttede til nuværende Adresse, hvor Hr. og Fru Jensen klarede sig med et mindre Lokale.

Virksomheden, der i Dag beskæftiger 12 Personer, fremstiller mange forskellige Sorter Smaakager samt Roulade og Lagkagebunde m. m.

Paa Grund af den store Produktion har man Gang paa Gang maattet udvide, og saaledes er i Sommeren 1934 indstalleret en „Silecia“ Ovn til 2×9 Plader. Denne er beregnet for Bagning af Smaakager, som man nu vil forsøge at faa ind paa Markedet. Desuden forefindes en „Weideman“ Ovn til 2×18 Plader.

Som et Bevis paa det gode Forhold, der bestaar mellem Chef og Personale, kan bemærkes, at Mestersvenden Arthur Wendel og Bagersvend Adolf Nielsen har været ansat i Firmaet i 25 Aar.

HAMMERTOFT DINÉR TRANSPORTABLE, som er beliggende Vodroff-Tværgade Nr. 3—5, er oprettet i 1933 og indehaves af Axel Henrik Hammertoft.

„Bord, dæk dig“, er det typiske Motto for Hammertofts Dinér transportable, der i Løbet af faa Aar er oparbejdet til den største Virksomhed indenfor Branchen.

Hr. Hammertoft, der oprindeligt var Bankmand, vil være

almindelig bekendt som en dygtig Leder og Restauratør, bl. a. af den intime Hellerup-Klub. Siden 1930 har han drevet Dinér transportable, men først fra Marts 1933, da han flyttede til Vodroffs-Tværgade 3--5 og helt helligede sig denne Forretning, kom det store Opsving. Hammertoft har været moderne Fremgangsmand indenfor sin Branche, idet han er den første, der i Tilknytning til Dinér transportable, yder udstrakt gratis Service. Saaledes leverer han for en rimelig Pris en udsøgt Dinér bragt til Døren samt gratis Kokke til at anrette Maden og lave Kaffe, gratis komplet Service, som tages uafvasket tilbage, gratis Borde og Stole. Mere bekvemt kan en Husmoder ikke forlange det. Blot at tage Telefonen, og alt staar klar til den aftalte Tid, hvor som helst paa Sjælland det ønskes.

Virksomheden omfatter en 2-Etages Bagbygning, hvor Køkkenerne er installeret, samt Kontor og Lagerlokaler. Til daglig raader Hammertoft over en dygtig Medarbejderstab paa 10 Personer, men paa de store Højtidsdage beskæftiges indtil ca. 50 Personer, alle faguddannede.

A. H. HAMMERTOFT,
Direktor.

FREDERIKSBERG SMØRREBRØDSFORRETNING, som er beliggende i Smallegade Nr. 3, er grundlagt omkring 1923 af Direktør Høyberg i Frederiksberg Bredegade, hvor nu St. Georgsordenen har til Huse. Senere blev Forretningen flyttet

til Bredegade Nr. 3 b, og samtidigt solgte Direktør Høyberg denne til Frk. A. K. Svensson, der i fire Aar var blevet uddannet i Faget af Grundlæggeren.

Den 13. April 1928 blev Virksomheden flyttet til Lokalerne i Smallegade Nr. 3, hvor den siden har haft til Huse, og hvor Frk. Svensson med en enestaaende Energi og Forstaaelse har forstaaet at oparbejde den Virksomhed, der nu er kendt ikke alene paa Frederiksberg, men overalt i Storkøbenhavn og de omliggende Kommuner.

Som Navnet angiver, tilbereder Virksomheden Smørrebrød og alle Arter Anretninger, og i Forbindelse med dette kan nævnes det lækre og delikate Selskabssmørrebrød, som har vundet stor Ry i hele København.

Virksomheden har i Aarenes Løb været Genstand for flere Omforandringer og Udvidelser, og den raader nu over et stort Køleanlæg samt to store Tilberedningslokaler og Køkken, hvor alt Smørrebrød samt det forskellige Paalæg bliver tilberedt (stegt, kogt etc.). Forretningen har nu egen Varevogn til hurtig og bekvem Betjening af Kunderne. Modtager Bestillinger paa alle Arter Smørrebrødspakker og Anretninger.

Frk. Svensson, der er Indehaver af Virksomheden, beskæftiger ialt 25 Mennesker, der er spredt i de forskellige Afdelinger i Virksomheden.

Københavns Salatfabrik paa Strandboulevarden Nr. 64, før Grundtvigsvej.

CARL NIELSENS HERRE-MAGASIN. Indehaveren, Grosserer Carl Nielsen, er født den 9. November 1891 i København som Søn af Skibskaptajn i D. F. D. S., I. M. I. Nielsen og Hustru Christine, født Jacobsen. Blev oplært i Herre-ekviperingsbranchen i Fa. Chr. L. Simonsens Eftfl. i Bristol og Prince of Wales paa Gl. Kongevej. I 1929 løste Carl Nielsen Næringsbrev i København og drev i 5—6 Aar Fa. Axel Ek-

man i Kr. Bernikovsgade Nr. 6. 1926 løste nævnte Grosserer Borgerskab i København og drev Agenturvirksomhed for engelske og tyske Huse sammen med en gros Virksomhed indenfor engelske Klædevarer. I 1928 løste Carl Nielsen Borgerskab paa Frederiksberg og købte Forretningen „Zephyr Reform“ paa Godthaabsvej Nr. 28. Denne Forretning var startet i 1915 af Grosserer Valdemar Hansen (Strømagasinet), men havde været paa forskellige Hænder og blev under meget beskedne Former overtaget den 4. Oktober 1928, men i Løbet af de 7 Aar, der siden er hengaaet, blev Rammerne for smaa, og i August overtog Carl Nielsen Damelingeriforretningen „Ulla“, samme Adresse. Firmaet lukkede saa resolut i 5 Uger under Ombygningen, og i Dag fremtræder Forretningen i et stort moderne Lokale med Luft og Plads, hvilket har givet Plads til, at Firmaet nu omspænder saavel Herre- som Dreng-Garderobe. Indehaveren har selv optaget Fabrikation af Drengetøj. Den 1. Maj 1933 blev en gros-Forretningen henlyttet til samme Adresse, saadan at hele Virksomheden nu ligger paa Godthaabsvej Nr. 28

FREDERIKSBERG KNIPLINGSMAGASIN, der er beliggende paa Gammel Kongevej Nr. 120, er grundlagt den 2. December 1926 af Grosserer Thyboe, som gennem sin mangeaarige og alsidige Uddannelse som Købmand samt sit indgaaende

AXEL THYBOE,
Grosserer.

Kendskab til Branchen har forstaaet at oparbejde Forretningen, saaledes at den under hans dygtige og initiativrige Ledelse efter haanden er blevet kendt i vide Kredse, ikke alene paa Frederiksberg, men ogsaa langt ud over denne Kommunes Græns. I sin smukke Forretning fø-

Kendskab til Branchen har forstaaet at oparbejde Forretningen, saaledes at den under hans dygtige og initiativrige Ledelse efter haanden er blevet kendt

rer Grosserer Thyboe Maskin- og Haandkniplinger i alle Mønstre og Kvaliteter og desuden smukke haandforarbejdede Gardiner og Stores i finere Genrer, og med sin kultiverede Smag har Indehaveren forstaaet at skabe en stilfuld og smuk Ramme om sin Virksomhed.

Til Trods for Virksomhedens forholdsvise unge Alder indtager Kniplings-Magasinet en Plads som den førende og mest betydende i Branchen. Grosserer Thyboe er Medlem af Grosserersocietetet og har i flere Aar været Form. for Bestyrelsen af Dansk Kniplingsindustri.

AKSEL VALDEMAR ANDERSENS KAFFEHANDEL EN GROS OG EN DETAIL ligger paa Vesterbrogade Nr. 198.

Aksel Valdemar Andersen er født i Hyllinge den 15. Maj 1883 som Søn af Skomagermester P. Andersen og Hustru Line Andersen. Gift den 18. August 1910 med Karen Johanne Marie Andersen, født Christensen. Uddannet hos Købmand og Tømmerhandler L. S. Olsen, Ringstedgade, Næstved, fra 1897 til 1901 og derefter Forvalter ved samme Forretning til 1907. Var derefter Bogholder og Prokurist hos Købmand Hans Chr. Olsen, Præstø, til 1912. Efter Hans Olsens Død Bestyrer af Forretningen til 1913, hvorefter Aksel Valdemar Andersen overtog Virksomheden, som var en blandet Købmandsforretning med en gros og en detail Afdeling. Denne Købmandsforretning solgte Aksel Valdemar Andersen i 1925 og flyttede derefter til København og overtog den nuværende Forretning, som den Gang var i en sørgelig Forfatning. A. V. Andersen fik imidlertid Forretningen oparbejdet, og den er nu en af de førende paa Frederiksberg. Foruden Detailforretningen

A. V. ANDERSEN,
Grosserer.

Interiør fra Klinikken.

driver A. V. Andersen en en gros Afdeling, der er ret betydelig. Er Leverandør til flere Restaurationer og Marketenderier saavel paa Frederiksberg som i København.

EMILIE CHRISTENSENS FØDEKLINIK, beliggende i Julius Thomsensgade Nr. 22 er grundlagt af Fru Emilie Christensen i 1918, men laa da paa Nørrebrogade Nr. 86. Den

1. Oktober 1931 flyttedes Klinikken til sin nuværende Adresse, og i 1932 optoges Jordemoder Fru Ida Bloch som Medindehaver. Til Klinikken er der tilknyttet fast Læge. Klinikken, der er indrettet i den nye og moderne Ejendom paa Hjørnet af Aaboulevarden, er moderne udstyret og bestaar af store lyse Værelser med alle moderne Bekvemmeligheder.

Dørffers Konditori.

værkerforeningens Brøncemedaille.

SVEND DØRFFER, Konditor, er født 1. Juli 1907 som Søn af Konditor H. W. Dørffer og gift 1930 med Charlotte Kock, Datter af Haandværkerforeningens Formand K. V. Kock. Udlært 1925 hos Faderen. Uddannet sig i Konditorfaget i Sverige og Tyskland. Tildelt Konditorforeningens Flidspræmie.

HEINRICH WILHELM DØRFFER kom i Aaret 1897 som ganske ung, ubemidlet Konditorsvend fra Mains her til Danmark, hvor han arbejdede i 2 Aar som Svend i Ottos Konditori St. Kongensgade, og her lærte han sin tilkommende Hustru, Marie Larsen, at kende. Dørffer var rejst fra Tyskland med Forsættet: at skabe sig en Fremtid, og med sit lyse Livssyn og Tro paa sig selv begyndte han paa Gl. Kongevej 117 i 1899 et lille beskedent Konditori uden Driitkskapital, og kun hans ukuelige Energi, Flid og Sparsommelighed førte Forretningen frelst igennem Startvanskelighederne.

Snart derefter kunde der spores en Fremgang, og Dørffer ægtede nu Marie Larsen, Datter af Skomagermester P. Larsen.

Men Kampene var ikke forbi, og takket være den trofaste Arbejdsfælle, hans Hustru var, lykkedes det at overvinde disse, selv om de havde været mange og haarde, og i stadig stigende Grad øgedes Kundekredsen og Udvidelse af Forretningen maatte foretages.

Mange store Dage blev Konditor Dørffer og Hustrus Liv rigt paa, og disse kulminerede i 1908, da Ejendommen Gl. Kongevej 117 blev Ægteparrets, og fra nu af var H. Dørffer gledet ind i Borgernes Bevidsthed som den solide Mand, man kunde stole paa i alle Forhold, og ikke faa er de Tillidshverv, Dørffer har indtaget i alle disse Aar. Bl. a. kan nævnes: Formand for Konditorforeningen, Medlem af Haandværkerforeningens Repræsentantskab, Medlem af Haandværkerbankens Repræsentantskab, Medlem af Bestyrelsen i Turistforeningens Københavns-Afdeling, Bestyrelses-

H. DØRFFERS KONDI- TORI, Gl. Kongevej 117.

HEINRICH WILHELM DØRFFER, Konditor, R. af D., er født den 17. Maj 1875 i Hagen i Westfalen og gift 1899 med Marie Larsen.

OTTO DØRFFER, Konditor, er født den 5. April 1902 som Søn af Konditor H. W. Dørffer. Gift 1928 med Martha Günther, Datter af Konditor G. Udlært 1920 hos Faderen. Uddannet sig i Konditorfaget i Sverige og Tyskland. Faet tildelt Haand-

medlem af Konservativ Vælgerforenings Frederiksberg Kreds og Æresmedlem af baade Sveriges og Norges Konditorforeninger.

Trods al den Tillid, der blev vist Dørffer, vedblev han dog stadig at være den samme beskedne, men dygtige Haandværker som ved Starten i 1899, og Forretningen blev stadig drevet med samme Omhu som hidtil, og flere Udvidelser fulgte.

Kom der noget nyt frem indenfor Faget, var Dørffer straks parat til at prøve det, og adskilligt nyt er blevet forsøgt og bibeholdt. Dog en stor Del blev ogsaa kasseret, thi kun det bedste skulde anvendes hos Konditor Dørffer, og det er ikke uden Grund, at Borgerne betegner *H. Dørffers Konditori* som en Foregangs- og Mønstervirksomhed indenfor Branchen.

Den 18. November 1929 udnævntes Konditor H. W. Dørffer til Ridder af Dannebrog.

I 1927 overdrog Konditor H. W. Dørffer sin Forretning til sine 2 Sønner, Otto og Svend Dørffer, der fortsat fører Forretningen fremad i samme smukke Fodspor som Faderen og følger med i den moderne Udvikling, saa H. Dørffers Konditori i Dag er et af Frederiksbergs største, idet det beskæftiger 22 Mennesker og har 2 Varebiler, der kører overalt i Byen og Omegnen.

I Aaret 1925 købte H. Dørffer Ejendommen St. Kongensgade 37, hvor Ottos Konditori har til Huse, og samme Aar overtog den ældste Søn Reinhold Dørffer Konditoriet og har stadig udvidet dette saaledes, at det er paa Højde med Tiden.

Som de to andre Brødre har Reinhold Dørffer staaet 4 Aar i Lære hos Faderen, og ved Læretidens Afslutning fik den unge Svend tilkendt Haandværkerforeningens Sølvmedaille.

S. DØRFFER,
Konditor.

SVANBERGS BAGERI, Smallegade 43, er oprindelig grundlagt af H. Svanberg senior i Aaret 1892. Efter at han i nogle Aar havde haft Forretning i Ahornsgade Nr. 6, købte og overtog han Ejendommen

og Bageriet i Smallegade. Ved en enestaaende Flid, Energi og

Dygtighed oparbejdedes Forretningen til en af de største indenfor Branchen paa Frederiksberg. I Aaret 1931 overtog Sønnen Hugo Svanberg Virksomheden. Han har faaet sin Uddannelse i Tyskland, og han fører nu Forretningen videre under Faderens Traditioner. Der beskæftiges et Personale paa ca. 35 Personer i de forskellige Afdelinger.

H. H. SVANBERG,
Bagermester.

CHR. BACHS KONDITORI paa Frederiksberg Allé Nr. 56 er det næstældste i Branchen paa Frederiksberg, idet det er grundlagt i 1897 af daværende Manufakturhandler Chr. Bach med Sønnen Holger Chr. Bach som den ledende i selve Bageriet. Der paabegyndtes under beskedne Forhold. Foruden Bageriet raadede man over en lille Butik, og samtidig med Salget af Konditorkager havde man Ret til Udsækning af Kaffe og Chokolade.

Allerede i 1898 døde Grundlæggeren, og Konditoriet førtes videre af Enken Thora Bach, stadig med Sønnen Holger Chr. Bach som den ledende Fagmand. Det var saaledes et stort Ansvar, der hvilede paa den Gang kun 21 Aar gl. Holger Chr. Bach's Skuldre, men i Kraft af hans Dygtighed og Energi lykkedes det at oparbejde en stor Kundekreds.

I 1909 overtog Holger Chr. Bach Konditoriet for egen Regning og lod straks foretage en større Udvidelse af saavel Butik som Bageri. Siden er yderligere foretaget flere Forbedringer. Samtidig med at Konditor Holger Chr. Bach fik frie Hænder, tog Udviklingen ogsaa Fart, men dermed fulgte ogsaa nogle strenge Arbejdsaar. Side om Side med sin Hustru Dagmar Bach, er det fra Aar til Aar yderligere lykkedes ham at øge Kundekredsen paa Frederiksberg, København og Opland. Et tydeligt Bevis herfor er, at man i Dag er i Stand til fast at beskæftige 18 Personer.

En Broder til Indehaveren, Chr. Ludvig Bach, der er uddannet i Forretningen, overtog 1. September 1934 Konditoriet, som stadig føres i Holger Chr. Bachs Fodspor.

H. CHR. BACH,
fhv. Konditor.

ALFRED JENSENS KONDITORI OG CAFE paa Gammel Kongevej Nr. 93 er grundlagt i 1928 af Alfred Jensen, der var den første Bager og Konditor, som fremstillede prisbilligt

A. JENSEN,
Konditor.

Bagværk. Han har herved skabt sig en stor og betydelig Kundekreds, ikke alene blandt det frederiksbergske, men ogsaa blandt det københavnske Publikum.

A. S. PETERSENS BAGERI OG KONDITORI paa Godthaabsvejen Nr. 138 blev i 1930 overtaget af den

nuværende Indehaver Andreas Severin Petersen, der i 7 Aar havde drevet en Bagerforretning paa

A. S. PETERSEN,
Bagermester.

Værnedamsvej Nr. 17. I hans nuværende Virksomhed fremstilles alt indenfor Brød og Kager. Omsætningen er nu i den Grad steget i det stadig voksende Kvarter, at Indehaveren nu kan beskæftige

8 Personer. Baade med Hensyn til den tiltalende og smukt udstyrede Hjørnebutik samt de fremstillede Varers gode Kvalitet kan Andreas Severin Petersen regnes blandt de førende Bageri-Virksomheder paa Frederiksberg.

RIO KONDITORIET, der er beliggende paa Gl. Kongevej Nr. 171, er grundlagt den 2. Februar 1935 af Sivert Peter Holm. Konditoriet blev før Aabningen restaureret og smukt monteret, saaledes at det stilfulde Lokale nu bærer Præget af hjemlig og naturlig Hygge med smukt afstemte Farver.

I Konditoriet fremstilles alt med Hensyn til Lagkager, alm. Kager, Bagværk og Konfektu-

rer, og i Løbet af den forholdsvis korte Tid, i hvilken Virksomheden har eksisteret, har „Rio Konditoriet“ faaet en stor fast Kundekreds baade inden som udenfor Frederiksberg Kommunes Grænser.

JOHNS. HØSTS BAGER- OG KONDITORIFORRETNING paa Peter Bangsvej Nr. 40 er grundlagt den 20. November 1934 af Bagermester Johannes Høpfner Høst. Forretningen saavel som Bageriet er yderst moderne indrettet. Alt tilberedes i egne Lokaler, og Virksomhedens Speciale er især smukke Isanretninger og Overflødighedshorn. Forretningen, der nu er kendt af alle Frederiksberg-Borgere, beskæftiger til Stadhed 12 Personer.

BAGERI- OG KONDITORI- VIRKSOMHEDEN

paa Peder Bangsvej Nr. 34 blev i 1932 overtaget af den nuværende Indehaver Wilhelm Galle, der efterhaanden har udvidet Virksomheden. Galle fremstiller selv alt i Brød og Kager, og hans Varer har en god Afsætning i det stærkt voksende Kvarter. Til Bageriet hører der ogsaa et Marketenderi, som egentlig var tænkt at forsyne de mange i Nærheden liggende Fabrikker med Varer, men bliver nu benyttet af tilfældige Gæster. Virksomheden, der er i stadig Fremgang, beskæftiger 2 Personer. I 1935 afstod Galle Bageriet.

JMADSENS BAGERI OG KONDITORI paa Nordre Fasanvej Nr. 8 blev i 1910 overtaget af den nuværende Indehaver Jakob Madsen, der efterhaanden har kunnet udvide Virksomheden, saaledes at den i Dag beskæftiger 2 Personer. Forretningen fremstiller alt indenfor Brød og Kager. Bageriet er for nogle Aar siden blevet moderniseret.

KRISTINE JENSEN'S HJEMMEBAGERI paa H. C. Ørstedsvvej Nr. 41 c er grundlagt den 2. December 1916 af Frk. Kristine Jensen under meget beskedne Forhold, men efterhaanden som Frøkenen i Kraft af sin Dygtighed, Flid og Energi har faaet Virksomheden arbejdet frem, blev den i 1928 Genstand for en gennemgribende Modernisering og Omforandring, saaledes at

KRISTINE JENSEN,
Hjemmebagerske.

den nu fremtræder som en af de smukkeste Forretninger i sin Art paa Frederiksberg. Frk. Jensen er i Ordets Forstand Hjemmebagerske, idet alt, hvad der forhandles i Forretningen, er fremstillet under Frøkenens Ledelse og Opsyn i eget Bageri. Virksomheden er i sin Helhed udelukkende en Specialforretning i Bagværk, hjemmebagte Kager og Brød, men især er Frøkenen kendt for sine ypperlige og velmagende Linser, hvilke ogsaa er blevet Virksomhedens Speciale. Forretningen har efterhaanden faaet en stor Kundekreds i hele Stor-København m. m. Beskæftiger til Stadighed 8 unge Damer.

FREDERIK LÜTKEN PETERSENS KONDITORI i Smallegade Nr. 10 er oprindelig grundlagt omkring 1920 af Bagermester Bjørnstad. Efter imidlertid at være gaaet over paa andre Hænder blev det i Løbet af 1934 lukket. Den 1. Februar 1935 blev Konditoriet atter genaabnet af den nuværende Indehaver, F. Lütken Petersen, der nu med stor Forstaaelse og Dygtighed fører Virksomheden videre. Gennem sin Læretid samt ved sine Ansættelser paa flere af de kendte Restaurationer, som bl. a. Dagmar og Divan Nr. 2 her i Byen, har Indehaveren lært sit Fag til Bunds og er nu derfor i Stand til at betjene sine mange Kunder, som Virksomheden allerede i Løbet af den korte Tid har erhvervet, med virkelig fine og velmagende Varer.

Konditoriet fører alt med Hensyn til Konditori og finere Bagværk, og især har Indehaveren gjort Lagkager, Desserter af alle Arter samt Isanretninger til sin Virksomheds Speciale.

PV. POULSENS BAGERI
• OG KONDITORI paa I.
M. Thielesvej Nr. 5 er oprinde-
lig grundlagt omkring 1890,
vistnok af Bagermester Marius
Thomsen. Den Gang hed Vejen
Emilievej, og Begyndelsen blev
gjort under beskedne Forhold,
men efterhaanden blev Forret-
ningen ved Flid og Energi ar-
bejdet frem, saaledes at den
blev kendt i Kvarteret for det
gode velsmagende Brød. I April
1935 blev Foretningen overtaget

af den nuværende Indehaver Poul Vilhelm Poulsen, der lod Forretningen modernisere, saadan at den nu fremtræder med en overordentlig smuk Facade. Desuden har Indehaveren ladet indlægge et stort Køleanlæg. I Virksomheden fremstilles alt til Faget henhørende, desuden Desserter og Isanretninger.

„**B**ERGS BAGERI“, der er beliggende paa C. F. Richsvej Nr. 99, er grundlagt den 1. Maj 1935 af Johan Adam Berg, der i sin Virksomhed udfører alt med Hensyn til Bageri og Konditori, og til at varetage Konditoriet har Virksomheden engageret en særlig og dygtig Konditorsvend. Forretningens Specialitet er især Fødselsdagskringler og Couvertbrød. Berg er Eneindehaver af Virksomheden, der til Stadighed beskæftiger 7 Personer i Virksomhedens forskellige Afdelinger. Butikken og Salget forestaas af Bagermester Bergs dygtige og elskværdige Hustru.

FE. MELCHIOR HAN-
• SENS BAGERI OG
KONDITORI,
som er belig-
gende paa
Finsensvej
48, er grund-
lagt i 1932
og overtaget
i 1935 af den
nuværende
Indehaver F.
E. Melchior

F. E. MELCHIOR
HANSEN,
Bagermester.

Hansen, som er faguddannet baade som Bager og Konditor. Melchior Hansen, der inden Overtagelsen af Bageriet havde arbejdet som Svend i samme Virksomhed, anskaffede ved Overtagelsen nyt Inventar til Forretningen, saaledes at den nu fremtræder i en hel ny Skikkelse. Selve Bageriet er fuldt moderne indrettet. Der fremstilles alt indenfor Bageri og Konditori.

V K. VETT POULSENS • HJEMMEBAGERI paa Frederiksberg Allé Nr. 76 er oprindelig grundlagt i 1929 i et gammelt Bagerilokale i Raadmandsgade Nr. 34. Grundlæggeren, V. Kisling Vett Poulsen, var den Gang hjemkommet efter et fire Aars Ophold i Finland. Starten var beskeden, man klarede sig med 2 Medhjælpere, medens Indehaveren selv besørgede Repræsentationen. Virksomheden gik frem og

V. K. VETT POULSEN,
Bagermester.

fik efterhaanden god Afsætning af sine hjemmebagte Smaakager, hvilket resulterede i, at Lokalerne blev for trange, hvorefter man i 1932 flyttede til den nuværende Adresse paa Frederiksberg Allé Nr. 76.

Bygningen, hvor Hjemmebageriet har til Huse, er de sidste Rester af det gamle Forlystelses-Etablissement „Alleenberg“ og var i sin Tid Restaurationsbygning. Her blev nu installeret en fem Etages Konditorovn foruden den gamle, og allerede Aaret efter blev den suppleret med een til, foruden andre moderne Hjælpemaskiner. De forskellige Smaakager har med Aarene faaet en rivende Afsætning og nyder den Dag i Dag stor Anerkendelse blandt Køberne. Af Firmaets Specialiteter bør nævnes „Banankagen“, der har faaet Navn efter sin bananlignende Form. Indehaveren har kunnet glæde sig over en konstant Fremgang og er saaledes i Stand til at beskæftige 15 Personer.

A NNA PETERSENS BLOMSTERFORRETNING paa Aaboulevarden Nr. 23 blev oprindelig grundlagt i 1885 af den nuværende Indehavers Moder, Fru Benta Petersen paa samme Sted, hvor Forretningen endnu har til Huse. Virksomheden blev etableret under beskedne Forhold, men med stor Dygtighed og Paapasselighed arbejdede Fru Petersen Forretningen frem og erhvervede sig et indgaaende Kendskab til og Erfaring for Blomsternes og Planternes Natur og Egenskaber, saaledes at Blomsterforretnin-

gen ret snart blev kendt i Kvarteret, der efterhaanden voksede op omkring den. I 1886 traadte Datteren Anna Petersen ind i Forretningen som Medhjælper, og efter at have gennemgaaet en grundig og alsidig Uddannelse i Faget hos sin Moder forstod de to Damer paa en udmærket Maade at supplere hinanden og hver paa sin Vis at ofre sig for Virksomheden, saaledes at den stadig trivedes ved en forøget Omsætning. Efter Fru B. Petersens Død i 1910 overtog Datteren Forretningen.

ALFR ED ANDERSENS BLOMSTERFORRETNING paa Aa-boulevarden Nr. 41 er grundlagt i 1901 af Alfred Edward Andersen, der ved Flid og Energi samt sin store Kendskab til Branchen har oparbejdet Forretningen, saaledes at den nu er kendt i vide Kredse. Indehaverens Specialitet er Kranse- og Blomsterkurve-Arrangementer og Buketter i alle Arter med udsøgt fin Smag for Farver og Fremstilling, hvilket bevir-

A. E. ANDERSEN,
Blomsterhandler.

ker, at han er Leverandør til mange store Forretninger og Foreninger og har i den lange Aarrække skabt sig en stor Kundekreds.

ALFR ED ANDERSEN, Blomsterhandler, er født den 13. Marts 1876 som Søn af Gartner Johan Andersen og Hustru Charlotte, født Adamson. Fhv. Medlem af Bestyrelsen af Blomsterhandlerforeningen af 1900. Medlem af Selskabet „De danske Forsvarsbrødre“.

BL O M S T E R F O R R E T N I N G E N „GULD ELSE“, beliggende paa H. C. Ørstedsvvej Nr. 30 i Smedemester Fiedlers gamle Ejendom, er grundlagt i 1928, og efter at have været

paa forskellige Hænder blev den i 1934 overtaget af Leo Nielsen Sporup. „Guld Else“ fører Blomster af enhver Art og udfører alle Arter Blomsterdekorationer til alle Lejligheder, men især er Forretningens Specialitet: Binderi, Kurve og Dekorationer.

BLOMSTERFORRETNINGEN „BLOMSTEN“, beliggende paa H. C. Ørstedsvej Nr. 50, er grundlagt den 15. August 1906 af Fru C. V. Hansen under beskedne Forhold, men Fruens sikre Smag for Blomsterne, deres Farver og de rigtige S sammensætninger samt hendes sunde Forretningsmoral har bevirket, at Virksomheden Aar for Aar er gaaet frem. Gennem sine mange Forbindelser saavel i Ind- som i Udlandet er Fru Hansen i Stand til at efterkomme enhver af sine Kunders Ønsker med Hensyn til Forsendelser af smukke Blomsterhilsner. Forretningens Speciale er især Kistedekorationer.

BLOMSTERHALLEN „FLEURS DES SERRES“ paa Gammel Kongevej Nr. 130 er grundlagt i 1929 af den nuværende Indehaver Anders Mikkelsen, der efter en 8-aarig Uddannelse her i Landet rejste til Udlandet, hvor han opholdt sig i 14 Aar for grundig at sætte sig ind i Faget. I disse Aar var Mikkelsen ansat ved de botaniske Haver i London, Berlin, Hamburg, Brüssel, Paris, Tunis, og han var i 4 Aar ansat som Hofgartner hos Prins Friederich Leopold af Preussen. Og efter sit mangeaarige Ophold i Udlandet, hvor han havde erhvervet sig et indgaaende og omfattende

Kendskab til alle Blomster og Planter, besluttede han efter sin Hjemkomst til Danmark at aabne en Blomsterforretning, hvilket ogsaa skete, idet han i 1929 grundlagde „Fleurs des Serres“ paa

A. MIKKELSEN,
Blomsterhandler.

Gammel Kongevej 130. Ved Indehaverens store Erfaring til Blomster og deres Farver er Forretningen gaaet støt frem, saaledes at den nu regnes som en af de største og smukkeste paa Frederiksberg. Foruden nævnte Blomsterforretning er Mikkelsen Indehaver af en Kolonialforretning, beliggende Eskildsgade 13, samt Direktør for A/S Vesterbros Kolonialvaremagasinet.

C. J. JØRGENSENS BLOMSTERFORRETNING, beliggende paa Gammel Kongevej Nr. 92, er grundlagt den 24. September 1933 af Olaf Robert Jørgensen, der ved sit indgaaende Kendskab til Branchen samt ved sin Dygtighed som Dekorator og Binder har oparbejdet en betydelig Forretning med en god og solid Kundekreds. Indehaveren er bl. a. Medlem af Blomsterhandlerforeningen m. m.

C. J. JØRGENSEN,
Blomsterhandler.

„**P**ELSVAREMAGASINET“ paa Falkoner Allé Nr. 82 blev oprindelig grundlagt i 1905 af P. Senker paa Rolighedsvej Nr. 18. I 1924 blev Forretningen købt og overtaget af den nuværende Indehaver Buntmager H. Mårtensson, der i 1933 lod Virksomheden flytte til sin nuværende Adresse paa Falkoner Allé. I Aarenes Løb har Indehaveren arbejdet sin Virksomhed frem, saaledes at den nu er kendt i hele det omliggende Kvarter. „Pelsvaremagasinet“ fører alt med Hensyn til Pelsvarer i forskellige Farver og Kvaliteter.

PELSVAREFORRETNINGEN paa St. Knudsvej Nr. 5 er oprindelig grundlagt i 1919 af Niels Henry Høst paa Vodroffs Tværgade Nr. 15 under meget beskedne Forhold, men ved Flid og Energi er Virksomheden efterhaanden arbejdet frem, saaledes at den nu er kendt i vide Kredse. I 1934 flyttedes Virksomheden fra Vodroffs Tværgade til større og mere tidssvarende Lokaler paa St. Knudsvej. I sin Virksomhed fører N. H. Høst et righoldigt Lager af alle Arter Skind, Pelse etc. samt udfører alt Buntmagerarbejde. Desuden paatager Grundlæggeren sig Omforandringer samt Reparationer af saavel Dame- som Herre-Pelse. Alle Arbejder udføres udelukkende paa eget Værksted.

ESCHULZES PELSVAREFORRENING paa Vesterbrogade Nr. 171 er oprindelig etableret i Udlandet, idet afdøde E. Schulze i mange Aar drev en stor og udstrakt en gros Pelsvareforretning i Moskva med Forsendelser til de store Centrere som London, Wien, Paris, Leipzig, New York m. fl. Ved Krigens Begyndelse flyttede Schulze og hans Hustru her til København, hvor de i 1923 aabnede en Buntmagerforretning i Rosenborggade Nr. 7—9. Her havde man til Huse i nogle Aar, hvorefter Virksomheden blev flyttet til Bredgade Nr. 21. Herfra flyttede man i 1928 til Købmagergade Nr. 62—64. Her var Virksomheden indtil April 1933, da den blev flyttet til den nuværende Adresse paa Vesterbrogade. Siden E. Schulzes Død i 1927 har hans Hustru Martha S. drevet Virksomheden, der fører alt med Hensyn til Pelse og Pelsvarer i mange Kvaliteteter m. m.

PELSVAREFORRETNINGEN „ST. THOMAS“ paa Frederiksberg Allé Nr. 28, ved Siden af den kendte Restaurant „St. Thomas“. er grundlagt i 1925 af Buntmager Espensen, der ved sit indgaaende Kendskab til Branchen samt ved Flid arbejdede Forretningen frem, saaledes at den i Tidens Løb er blevet kendt i vide Kredse i det

omliggende Kvarter. Den 1. November 1934 blev Virksomheden overtaget af de nuværende Indehavere, d'Herrer Smith & Yde, og Virksomheden føres nu videre i samme solide og gode Fodspor som før i Tiden. I deres smukke og stilfulde Forretning fører Indehaverne alt med Hensyn til Pelsvarer i forskellige smukke Farver og Kvaliteter. Alle de forskellige Varer, der forhandles i Forretningen, forarbejdes paa eget Værksted.

Pelsvareforretningen „St. Thomas“ paa Frederiksbergs smukke Promenade indtager nu med Rette en Plads blandt de førende i Branchen. Efter Overtagelsen af Forretningen har de nye Indehavere optaget en gros Forretning med egen Import, og Firmaet driver nu i denne Afdeling Forretning i Stor-København og Provinsen med alle Arter Skind, Pelse, Kraver etc. af saavel grønlandsk som udenlandsk Oprindelse. Ligeledes beskæftiger Firmaet sig saavel med Tilberedning af nye Ting som Omformdringer og Reparationer af alle Arter Skind, Pelse etc.

NILSSONS PELSVAREMAGASIN paa Gammel Kongevej Nr. 91 blev grundlagt den 2. Maj 1931 af Buntmager Carl Nilsson, der i sin overordentlige smukke og stilfulde Forretning fører alt med Hensyn til Pelse og Pelsvarer i alle forskellige og lækre Farver og Kvaliteter. Med udsøgt Smag har Indehaveren forstaaet at skabe en overdaadig Ramme om sin Virksomhed, hvis smukke og elegante Udstillinger og Interiør vækker udelt Glæde og Beundring hos alle. Forretningen er ogsaa efterhaanden blevet kendt for den Omhu og Samvittighedsfuldhed, hvormed Indehaveren altid søger at vejlede og raade sine Kunder.

BØDKERFIRMAET CHR. GUNTELS EFTF. paa Vorsaaevej Nr. 9 er oprindeligt grundlagt i 1846 af Bødkermester Carl Christian Guntel i Adelgade under meget beskedne Forhold. Ca. 2 Aar efter flyttedes Virksomheden til Prinsensgade Nr. 3, og nogle Aar efter blev den flyttet henholdsvis til Lille Strandstræde og derefter til Pilestræde for endelig i 1862 at flytte til Ejendommen paa Gammel Kongevej Nr. 31, paa Hjørnet af Bagerstræde, hvor Virksom-

heden i en lang Aarrække havde til Huse, og hvor Grundlæggerens talrige Familie havde deres Hjem. De fleste af Carl Christian Guntels Sønner kom i Bødkerlære hos Faderen, og i 1877 afstod den gamle Indehaver sin Virksomhed til Sønnen Thorvald Guntel. Da der, medens Th. Guntel var Indehaver af Virksomheden, var Tale om at sælge Ejendommen paa Gammel Kongevej til Nedrivning, blev den ved Naboens Hjælp købt af Bødkermeister Guntel. I 1889 døde Th. Guntel

Den gamle Virksomhed paa Gammel Kongevej.

i en forholdsvis ung Alder af Tyfus, og Ejendommen gik da over til den gamle Grundlægger C. C. Guntel, medens Sønnen Christian Guntel overtog Forretningen.

Interiør fra den nuværende Virksomhed.

Nævnte var efter et Par Aars Læretid hos Faderen blevet udlært hos E. Mahnfeldt i Nyhavn, men 1880, kun 19 Aar gl., startede han sin egen Bødkerforretning i Wesselsgade under meget beskedne Forhold med en Driftskapital paa 30 Kroner, hvoraf de 10 betaltes til en Maanedes Husleje. Denne Virksomhed havde til Huse i 6 Aar i Wesselsgade, men da Pladsen skulde benyttes til Bebyggelse, flyttedes den til Fælledvej 13, og da Chr. Guntel i 1889 overtog Faderens Forretning, flyttede han sin egen Virksomhed til Gam-

mel Kongevej. De 30 Kroner, hvormed Chr. Guntel i 1880 startede Forretningen i Wesselsgade, var i de 9 Aar ved 12 a 14 Timers daglig Arbejde vokset til 4000, og

CHR. GUNTEL,
fhv. Bødkermeister.

A. CHR. MADSEN,
Bødkermeister.

R. MADSEN,
Bødkersvend.

til Trods for, at han ved Overtagelsen af det gamle Firma kom over alle pekuniære Bryderier, havde han mange Vanskeligheder at kæmpe med i de første Aar, idet de lokale Forhold var alt andet end gode. Da den gamle Grundlægger og Hustru døde, henholdsvis i 1897 og 1901, solgte Arvingerne den gamle Ejendom paa Hjørnet af Bagerstræde, der siden er blevet nedrevet. Forinden havde Indehaveren dog i 1906 flyttet Virksomheden til Sofievej Nr. 9, nu Worsaaevej Nr. 9, hvor den stadig har til Huse.

I 1928 blev Virksomheden købt og overtaget af den nuværende Indehaver A. Chr. Madsen, der flere Gange i Løbet af de forudgaaende Aar havde arbejdet som Svend paa Værkstedet. De sidste 8 Aar før Overtagelsen havde A. Chr. Madsen arbejdet som Førstesvend for Firmaet. Ved sit indgaaende og alsidige Kendskab til Faget samt ved Flid og Energi fører den nuværende Indehaver Virksomheden videre i den gamle Grundlægger og Søns Fodspor, og Firmaet hører stadig til de førende indenfor Branchen.

Virksomheden, der er den eneste af sin Art i Kommunen, er Leverandør til mange større offentlige og private Virksomheder baade paa Frederiksberg og i København, saasom Landbohøjskolen, Den kgl. Porcellænsfabrik, Københavns nye Ejendomsselskab m. fl. Firmaet paatager sig alt til Bødkerfaget hørende Arbejde. Alt er udelukkende Haandarbejde og udføres paa eget Værksted. Paa Værkstedet assisteres Indehaveren af sin Søn Richardt Madsen.

bejde Forretningen frem, saaledes at den efterhaanden blev kendt i Kvarteret. Efterhaanden som Virksomheden og dens Omsætning ved Knutssons kyndige og initiativrige Ledelse voksede, blev Forholdene paa Langelandsvej for snævre, og den 1. April 1911 blev Forretningen og Værkstedet flyttet til de store og smukke Lokaler paa Vesterbrogade Nr. 173, hvor Virksomheden siden har haft til Huse. Med stor Dygtighed har Knutsson forstaaet her at skabe en overordentlig smuk Ramme om sin Virksomhed, hvis stilfulde Udstillinger samt smagfulde Facade altid vækker udel

FIRMA C. L. A. KNUTSSON & SØNNER, beliggende paa Vesterbrogade Nr. 173, blev oprindelig grundlagt i 1908 af C. L. A. Knutsson paa Langelandsvej Nr. 37 under meget beskedne Forhold. Gennem sit indgaaende og mangeaarige Kendskab til Branchen samt ved Flid og Energi og dygtigt assisteret af sin Hustru lykkedes det Grundlæggeren at ar-

C. L. A. KNUTSSON,
Blikkenslagermester.

Glæde og Beundring hos alle. Knutsson, der er autoriseret Installatør med Hensyn til Gas-, Vand- og Sanitet, udfører alt forefaldende Arbejde. Alt Arbejde udføres paa eget Værksted. I sin Forretning fører Indehaveren alle Arter og Kvaliteter af Køkken-udstyr m. m.

CHARLES HANSENS BLIKKEN-, GAS- VAND-, OG SANITETSFORRETNING i Frederiksberg Allé Nr. 6 blev oprindelig grundlagt i 1909 i Bianco Lunos Allé 2 B af Blikkenslagermester Charles Hansen. I 1919 blev Forretningen i Bianco Lunos Allé afstaaet, men allerede i 1914 var Virksomheden i Frederiksberg Allé paa-

CHARLES HANSEN,
aut. Gas-, Vand- og Sanitetsmester.

begyndt,

og Charles Hansen drev saaledes en Tid lang begge Virksomheder paa én Gang. Ved sin Dygtighed som Haandværker har Charles Hansen ført sin Virksomhed frem i første Række, og paa hans store Værksted udføres der alle til Faget henhørende Arbejder samt Bygningsarbejde og Reparationer. Grundlæggeren eksperimenterer stadig med forskellige Opfindelser og har saaledes sit eget Fabrikat af Gasapparater, Kogeriste og Stegeovne m. m., og desuden har Charles Hansen gjort flere andre Opfindelser og er præmieret af Industriraadet. Charles Hansen er Medlem af Københavns Blikkenslager-, Gas-, Vand- og Sanitetslaug og Formand for Dansk Opfinderforening.

Interiør fra Værkstedet.

Efter 2 Aars Forløb flyttedes den atter og denne Gang til dens nuværende Adresse. I Virksomheden udføres alt i Billedskærerfaget: Dekupør, Model, Bygnings- og Møbelarbejder samt Fremstilling af Møbler efter Tegning.

FREDERIKSBERG BILLED-SKÆRERI, beliggende paa Dronning Olgasvej Nr. 55, er oprindelig grundlagt i 1916 i Vejle. I 1920 flyttedes det til København, men paa Grund af Tidens Ugunst maatte Indehaveren M. Vildung i 1925 søge over i andet Erhverv, hvorefter han rejste for et Forsikringssselskab indtil 1929, da han igen begyndte som Billedskærer paa paa Sindshvilevej. Her var Virksomheden indtil 1931, da man flyttede den til Godthaabsvej 12.

N. P. CHR. LARSENS
BOGBINDERVIRKSOM-
HED paa L. J. Brandes Allé Nr.
 12 blev grundlagt i 1904 paa
 Godt-
 haabsvej
 11 C af den
 nuværende
 Indehaver
 N. P. Chr.
 Larsen, ef-
 er at han
 i Ringsted
 havde lært

N. P. CHR. LARSEN,
 Bogbindermester.

Faget og i flere Aar arbejdet for andre. Virksomheden indtager nu en Plads blandt de førende i Branchen paa Frederiksberg. Firmaet udfører alt med Hensyn til Bogbinderi i enhver Udførelse.

GRETE SALOMONSENS
BOGBINDERI paa Schlegels Allé Nr. 3 er grundlagt i 1929 af Frk. Grete Salomonsen, der er Datter af afd. Overretssagfører L. Salomonsen.

G. SALOMONSEN,
 Bogbindermester.

Virksomheden havde paa nævnte Tidspunkt til Huse paa Platanvej Nr. 7, men blev den 28. September 1935 flyttet til sin nuværende Adresse paa Schlegels Allé. Frøkenen fremstiller alle Arter Bogbind, forsk. Læderting, som Tasker, Bælter, Blokke etc.

BRODERISYSTEMEN paa Henrik Steffensvej Nr. 1 blev oprindeligt grundlagt omkring 1920 af Fru Fischer, der med megen Dygtighed og Kendskab til Faget oparbejdede Forretningen. Den 1. December 1932 blev Virksomheden overtaget af den nuværende Indehaver, Fru Agnete Nielsen. I sin Virksomhed fører Fru Nielsen alt med Hensyn til saavel maskinslaede

Hulsøm som haandgjorte Perlebroderier, men Fruens Speciale er især Maskinbroderier, Plisse, Kastning samt Stofknapper af eget Fabrikat. Alt tegnes, fremstilles og udføres paa egen Systue.

KM. CARLSENS BRO-
DERIHANDEL, der nu
er beliggende paa Godthaabsvej
Nr. 62, blev oprindelig grund-
lagt i 1931 paa Lollandsvej Nr.
61 af K. M. Carlsen. Grundet
paa Pladsmangel blev Forret-

ningen i
Efteraaret
1935 flyttet
til sin nu-
værende
Adresse
paa Godt-

haabsvej, hvor Indehaveren sammen med sin Hustru driver Forretningen. I sin Virksomhed fører Knud Magnus Carlsen alt indenfor Branchen, saasom Broderier, Brodergarn, Kniplinger m. m. og fører altid et stort og righoldigt Udvalg i nævnte Ting.

K. M. CARLSEN,
Broderihandler.

FIRMA KATTY ECKELS SPECIAL SY-
STUE FOR KORSETTER paa Falko-
nerallé Nr. 88 er oprindelig grundlagt paa
Falkonerallé Nr. 59 i 1903 af Bandagist Fru
Anna Larsen. I 1918 blev Firmaet overtaget
af den nuværende Indehaver Katty Eckel,
der er uddannet hos
nævnte Fru Larsen. I
1934 blev Virksomheden
flyttet til den nuværende
Adresse paa Falkoner-
allé Nr. 88. Firmaet fører
alt indenfor Korset-
ter, Bandager baade til
vanskelige og normale
Figurer.

K. ECKEL,
Bandagist.

CIGAR- OG VINFORRETNINGEN „FREDERIKSBERG BODEGA“ i Smallegade Nr. 29 A er grundlagt i 1896. Blev i 1934 overtaget af de nuværende Indehavere Frk. Karen Nielsen og Peter Petersen, der ved et udmærket Samarbejde har forstaaet at oparbejde Forretningen, saaledes at den i Dag er en af de bedste paa Frederiksberg. Virksomheden fører alt indenfor Branchen saavel Vin som Tobakker.

CIGAR-, VIN- OG TOBAKSFORRETNING og Firmaet „Frederiksberg Gummivarelager“ er grundlagt i Aaret 1909 af Adolph Hansen, der er

Forretningens nuværende Indehaver. Ved et indgaaende Kendskab til Branchen og

A. HANSEN,
Cigarhandler.

ved en energisk Annoncekampagne i Forretningens første Leveaar oparbejdede Grundlæggeren en Forretning, der er kendt i vide Kredse, baade inden- og udenfor Frederiksbergs Grænser, saavel i Tobak som Gummivarer. Firmaet, der har Import fra

Frankrig og Tyskland af kirurgiske, sanitære og hygiejniske Gummivarer samt Depot af A/S Schønning & Arves Specialprodukter, er ikke blot et af Landets ældste i sin Branche, men har ogsaa en Kundekreds, der for Detailforretningens Vedkommende strækker sig over hele Skandinavien og Island, og det er kendt af og Leverandør til store Kredse af Tobakshandlere her i Landet. Adolph Hansen har med sine Special-Mærker en ganske særlig Tillid blandt det bedre Publikum paa Frederiksberg og København.

CF. A. NIELSENS CIGAR-, VIN- OG TOBAKSFORRETNING paa Falkonerallé Nr. 50 blev grundlagt 1916 og har i Tidens Løb haft adskillige Indehavere, indtil den 1931 af daværende Indehaver, Chr. Christiansen, blev solgt til Carl F. A.

Nielsen. Ved en alsidig Uddannelse som Købmand samt ved Flid og Energi er det nu lykkedes den nuværende Indehaver at føre Forretningen frem i Virksomhed og Omsætning, saaledes at den med sin gode Beliggenhed paa en af Frederiksbergs travleste Færdselsaarer indtager en Plads blandt de førende og mest betydende i Branchen.

I den store Forretning med det stilfulde Interiør fører Niel-

sen Cigarer, Cigaretter, Tobak samt Vine, Likører og Spirituosa af kendte Mærker, desuden findes et stort Udvalg i Piber.

SVEND ALLINGS CIGAR- OG TOBAKSFORRETNING paa Falkonerallé Nr. 120 blev oprindelig grundlagt omkring Aaret 1916 og efter at have været paa forskellige Hænder blev den i 1921 købt og overtaget af den nuværende Indehaver Svend Alling, der gennem sin grundige Uddannelse som Købmand i Køge

S. ALLING,
Cigarhandler.

samt ved sit indgaaende Kendskab til Branchen har forstaaet ikke alene at hævde Forretningens Position, men ogsaa at føre den videre. I den smukke Forretning fører Indehaveren alle de forskellige Mærker og Kvaliteter af Cigarer, Cigaretter, Tobakker, Vine, Likører samt et stort Udvalg af Piber og af sidstnævnte er det særlig Mærket B. B. B., som Alling har gjort til sit Speciale.

AA. TH. BORELLIS CIGARFORRETNING paa Gammel Kongevej Nr. 82 er ubetinget den smukkeste og bedst assorterede Cigarforretning paa Frederiksberg. Forretningen indehaves af Tobakshandler Aage Borelli,

som den 22. Oktober 1934 overtog den efter Aktieselskabet A. M. Söeberg.

Efter en meget indgaaende Modernisering, hvilket skete paa nuværende Indehavers Initialiv, fremtræder Forretningen saa tiltalende, at det sikkert ogsaa har sin Andel i den betydelige Fremgang, der har været siden Borellis Overtagelse.

CIGAR- OG TOBAKSFORRETNINGEN i Pileallé Nr. 15 blev grundlagt omkring 1910 af Frk. Mikkelsen, der den 26. Maj 1916 afstod Forretningen til den nuværende Indehaver, Cigarhandler S. A. Sørensen og Hustru, der efterhaanden ved fælles Hjælp har ført Forretningen frem til en god og solid Virksomhed, hvor der forhandles alt indenfor Branchen, saasom Cigarer, Cigaretter, Vine samt Piber m. m.

PETER RYDINGS CIGAR-, VIN- OG TOBAKSFORRETNING i Pilealléen Nr. 53 er grundlagt i 1902 af Vilhelm Jensen, der med stor Dygtighed førte Virksomheden frem, saaledes at den i Løbet af forholdsvis kort Tid blev kendt i Kvarteret. I 1922 blev Forretningen købt og overtaget af Peter Ryding, som førte den videre paa samme solide Maade som sin Forgænger. I Forretningen forhandles alt indenfor Branchen, som Tobak, Vine m. m.

P. RYDING,
Cigarhandler.

MAX IRMSCHERS CIGAR- OG VINHANDEL paa P. G. Ramms Allé Nr. 64 blev grundlagt den 5. April 1932 af Max Irscher. En grundig Uddannelse som Købmand samt Flid og Energi har ligget som Grundlag for Forretningens Trivsel, og dygtigt assisteret af Hustruen er det efterhaanden lykkedes at oparbejde Forretningen til et stabilt Foretagende, som er kendt af alle i det nye Kvarter, som er

vokset op omkring P. G. Ramms Allé. I sin store Forretning med den kønne og iøjnefaldende Facade og det stilfulde Interiør fører Indehaveren et righoldigt Udvalg i Cigarer, Cigaretter, Tobak, Piber, Vine og Spirituosa, men Forretningens Speciale er de fine Vine fra det kendte, gamle Firma Johan Schalburg.

haver af indtil 1921 og fra 1922—34 Indehaver af Mejeriet paa Jernbaneallé 73. I 1934 grundlagde han som nævnt Cigarforretningen paa Mariendalsvej, men solgte samme Aar Forretningen til den nuværende Indehaver Johannes Nielsen og overtog selv „Landmejeriet“ Turesensgade Nr. 23.

CIGARFORRETNINGEN, der er beliggende paa Mariendalsvej Nr. 43, er grundlagt i 1934 af Johannes Marius Hansen, der begyndte sin Løbebane som Forretningsmand i Aaret 1906, idet han startede et Mejeri paa Lollandsvej Nr. 38, hvilket han var Inde-

JOH. M. HANSEN,
fhv. Cigarhandler.

ALF. LERCHE JACOBSENS CIGAR-, VIN-, TOBAKS- OG PAPIRHANDEL, der er beliggende paa Lindeallé Nr. 12 i Vanløse, er grundlagt den 1. Maj 1934 af Alf. Lerche Jacobsen, der ved sin Dygtighed og Energi har ført sin Forretning be-

tydelig frem. I sin Forretning fører Indehaveren alt indenfor Branchen, som Tobak i alle Kvaliteter og Prislag, Vine, Papir m. m.

A. LERCHE-JACOBSEN,
Cigarhandler.

LOUIS KETNERS CYKLE-FORRETNING, beliggende paa Carl Bernhardsvej Nr. 4, er Frederiksbergs ældste Cykleforretning. Oprindeligt blev den grundlagt i Gyldenløvesgade Nr. 8 i 1879 af den nuværende Indehavers Fader Baldudin Ketner.

I 1895 blev nævnte Virksomhed flyttet til sin nuværende Adresse paa C. Bernhardsvej 4. Efter Faderens Død i 1908, blev Forretningen overtaget af Sønnen Louis Ketner, der har ført Forretningen videre og optaget Fabrikationen af den af ham opfundne Velo Cyklelaas.

B. KETNER,
fhv. Cyklehandler.

L. KETNER,
Cyklehandler.

RICH. L. BENTZENS CYKLE-, RADIO- OG LYSEKRONE-FORRETNING paa Finsensvej Nr. 30 er grundlagt i 1932 af Richard Lauritz Bentzen, der paa Grund af sin meget alsidige Uddannelse indenfor de mekaniske og elektriske Fag ret hurtigt fik lagt et godt Grundlag for Forretningens Trivsel, saaledes at Butikken allerede i 1935 maatte udvides til det dobbelte.

Til Rich. Bentzens Navn knytter sig Betegnelsen „Rina“, som er Navnet paa en Cykle, som fremstilles paa Indehaverens egne Værksteder, og som blandt Fagfolk regnes for noget af det bedste og mest gennemførte paa Markedet. Foruden Cykler, Radio og Lysekroner fører Indehaveren alti indenfor elektriske Artikler m. m.

CYKLEFORRETNINGEN „FORT“, der er beliggende paa Fabriksvej Nr. 2, blev i 1933 overtaget af den nuværende Indehaver Frithiof Normann Andersen, der efterhaanden har oparbejdet Forretningen saavel i Salg af

F. N. ANDERSEN,
Cyklehandler.

Cykler og Radio som Reparationer af samme. Indehaveren er ret kendt indenfor Sportskredse, idet han bl. a. i 1920 blev dansk Mester i Længdespring og samme Aar deltog i de olympiske Lege i Antwerpen.

CYKLEFORRETNINGEN „DANA“, der er beliggende paa Hjørnet af Danas Plads og

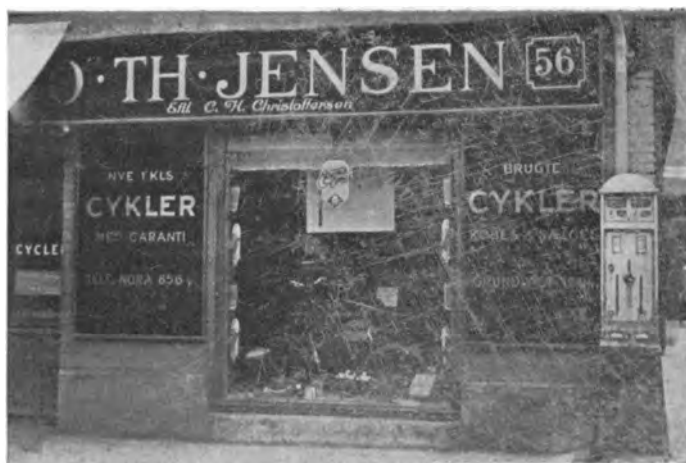
AA. KIÆR
JØRGENSEN,
Cyklehandler.

Vodroffsvej Nr. 39, er grundlagt i 1924 af Aa. Kjær Jørgensen, som her

aabnede et Cyklereparationsværksted, som kort Tid efter ogsaa kom til at omfatte nye Cykler. I 1927 blev Virksomheden udvidet med Værkstedlokaler, som er beliggende paa Carl Plougsvej Nr. 8, en Virksomhed, hvor Kvalitet saavel i Arbejde som i Varer er en Garanti. Kiær Jørgensen, der er født den 2. Oktober 1898 som Søn af Detailhandler Chr. Jørgensen og Hustru, er udlært hos en af Frederiksbergs ældste Cyklehandlere, nemlig Ernst Schultz, som var hans Bedstefader. Ligeledes har Indehaveren i flere Aar arbejdet i Udvalg indenfor Københavns Cykle- og Auto-Industriforening, hvilken han er Medlem af.

OTH. JENSENS EFTF.
 • C. H. CHRISTOFFER-
 SENS CYKLEFORRETNING
 paa H. C. Ørstedsvej Nr. 56
 blev oprindelig grundlagt i Aaret 1904. Virksomheden voksede stadig og fik med Tiden en betydelig Omsætning. Imidlertid trak Indehaveren sig tilbage paa Grund af Alder og Svagelighed, og i 1933 blev Forretningen overtaget af den nuværende Indehaver Christoffer Hansen Christoffersen, som købte den for sine sammensparede

Penge. Ved en grundig Uddannelse som Mekaniker og Maskinarbejder var det fagmæssige i Orden og med en medfødt Forretningssans vilde Virksomheden faa alle Fordele, og det viste sig ogsaa, at Forretningen gik betydeligt frem. Foruden Salg og Reparation af Cykler udføres alt Arbejde vedrørende Reparation af Radioapparater.

M. POULSENS CYKLEFORRETNING, Smallegade Nr. 12, er grundlagt i 1928 af Marinus Poulsen, som her begyndte et lille Reparationsværksted for Cykler. Efterhaanden som Forretningen er vokset har Indehaveren optaget Forhandling af saavel nye som brugte Cykler.

GCHRISTOFFERSENS CYKLE- & SYMASKINEFORRETNING, der nu indehaves af Anthon Jensen, er grundlagt i 1897 paa Kong Georgsvej af C. Christoffersen, der omkring 1900 lod Forretningen flytte til den nuværende Adresse paa Falkonerallé Nr. 73 A. Efter Christoffersens Død i 1917 blev Forretningen overtaget af A. Jensen, der siden har ledet Virksomheden paa samme gode Grundlag som sin Forgænger. Virksomheden paatager sig alle Reparationer saavel indenfor Cykler som Symaskiner m. m.

CYKLEFORRETNINGEN „WEO“ paa Rosenørns Allé Nr. 57 er grundlagt ca. 1930, og efter at den i nogle Aar havde været paa forskellige Hænder, blev den den 15. Januar 1935 overtaget af den

nuværende Indehaver Sv. Larsen, der har 20 Aars Erfaring i Branchen som Fagmand. „Weo“ fører alt i Cykler og Reservedele samt Radio og Grammofoner m. m. „Weo“-Cyklerne er fremstillet af fineste engelske Materialer, men bliver bygget herhjemme. De findes i mange Modeller, baade forchromede og sorte, med Oliebadskasse, Racercykler og Børnecykler. Som Bevis paa den gode Kvalitet kan anføres, at der ydes 10 Aars Garanti paa „Weo“-Cyklerne. De er ogsaa rustbehandlet, saa de er mere modstandsdygtige overfor Fugtighed. Forretningens Motto er: Ingen utilfreds „Weo“-Kører. Virksomheden udfører desuden alle Reparationer indenfor Branchen.

NE. FRIBORGS CYKLEFORRETNING paa Bentzonvej Nr. 18 lige ved Lange-landsplads blev etableret i April 1922 af Cyklehandler Niels Emanuel Friberg, som paa en enestaaende Maade har forstaaet at gøre sin Forretning kendt. Dette skyldes først og fremmest Indehaverens eminente Dygtighed i sit Fag samt Forstaaelsen af, at kun solidt Arbejde betaler sig. Derfor har Cyklehandler Friberg ogsaa er-

hvervet sig en stor Kundekreds, hvad de talrige „NEF“-Cykler,

Indehaverens eget Mærke, som man ser i Brug overalt, vidner om.

Mellem Kolleger indenfor Branchen har N. E.

N. E. FRIBORG,
Cyklehandler.

Friberg høstet stor Anerkendelse for en af ham konstrueret Forgaffelsikring „NEF“, der med Egenskaberne, simpel, sikker og billig, stadig finder Anvendelse i stigende Grad.

PHANSENS CYKLEFORRETNING paa Peter Bangsvej Nr. 30 i Fisker & Nielsens Ejendom blev grundlagt i 1933 af Harald Hansen, som har gennemgaaet en grundig Uddannelse i Branchen samt været ansat 25 Aar i det kendte Firma Tvermoes & Abrahamson, 16 Aar som Inkassator og ca. 8 Aar som Forvalter.

Med Flid og Energi har Grundlæggeren arbejdet Virksomheden frem, saaledes at den

nu er kendt i vide Kredse i det nye Kvarter, som efterhaanden er vokset op omkring Peter Bangsvej.

Forretningen fører alt med Hensyn til Cykler og Cykledele; desuden samler og monterer Indehaveren sit eget kendte Mærke i Cykler „Gloria“ samt forhandler den originale engelske Cykle „Elswick“. Begge Cykler har ved deres smukke og elegante Linier og garanterede Holdbarhed vundet stor Udbredelse. Med Hensyn til Dæk og Slinger fører Firmaet saavel originale engelske som danske, og i Særdeleshed er det her Schønning og Arvés Produkter, som giver det største Salg. Af andre Artikler bør fremhæves elektriske Glødelamper, hvoraf altid findes et stort righoldigt Lager. Forretningen er i stadig Fremgang og Omsætningen stigende, og adskilligt taler for, at Firmaet under Indehaverens dygtige og samvittighedsfulde Ledelse vil skabe sig en Plads som en af de førende Forretninger i Branchen i København.

CYKLE- OG RADIOFORRETNINGEN paa Nordre Fasanvej Nr. 116 blev grundlagt i September 1933 af Cyklehandler Madsen, Jagtvej, med Helge Pedersen som Bestyrer. Forretningen fik hurtig Fremgang, og da Helge Pedersen havde anskaffet en mindre Kapital, saa han her sin store Chanche, og i Maj 1934, kun 20 Aar gammel, overtog han nævnte Virksomhed, der handler med alt indenfor Cykler og Radio-apparater.

„ANTONS RADIO- OG CYKLELAGER“ paa Vodroffsvej Nr. 58 blev oprindelig grundlagt omkring 1929 af Cyklehandler Larsen, der den 18. November 1934 afstod Forretningen til den nuværende Indehaver Valdemar Jens Christian Alexander Groftved, der ved sin Dygtighed, Flid og Energi ikke alene har forstaaet at hævde Virksomhedens Position, men ogsaa at føre den videre, saaledes at den nu er

kendt i hele Kvarteret. Forretningen fører alt indenfor Cykle- og Radiobranchen. Dens Speciale er især Forhandlingen af den kendte engelske Cykle „Roy“, som Groftved samler paa sit eget Værksted af de originale engelske Dele. I Radio fører Indehavere alle forskellige Apparater i forskellige Kvaliteter og Prislag.

CYKLEFORRETNINGEN „ROYAL STAR“ paa Langelandsvej Nr. 3 er grundlagt i 1928 af Laurits Vilhelm Petersen, som begyndte uden nævneværdig Kapital. Mange Kampe maatte der udkæmpes for at føre Værkstedet igennem, men ved Flid og Energi lykkedes det efterhaanden. Og i Dag har Indehaveren en virkelig velassorteret Cykleforretning med nye Cykler, Tilbehør, elektriske Artikler m. m. samt Ladestation for Akkumulatorer.

POUL JENSENS CYKLEFORRETNING paa Bianco Lunos Allé Nr. 2 B er grundlagt i April 1931 af P. Jensen, der her i Kælderen aabnede et lille Reparationsværksted. Det varede dog ikke længe, førend Indehaveren havde faaet oparbejdet en god Forretning, og i Foraaret 1934 maatte Forretningen udvides, og Poul Jensen lejede da Lokalerne over Kælderen og indrettede her en i en-

hver Retning smuk Cykleforretning og moderne Reparationsværksted.

CYKLEFORRETNINGEN paa Peter Bangsvej Nr. 98 blev oprindeligt startet paa Sagasvej Nr. 8 i 1927, men 7 Aar senere i 1934 blev Virksomheden flyttet til den nuværende Adresse, hvor den har til Huse i egen Bygning. Indehaveren har her oparbejdet en solid Forretning med en stor Kundekreds, hvilket udelukkende maa tilskrives hans Dygtighed som Haandværker og Forretningsmand. Den rent praktiske Uddannelse har N. J. Strandberg for en stor Del erhvervet sig under Læretiden paa Sandved Maskinfabrik, hvorfra han ogsaa er udlært.

Forretningen paa Peter Bangsvej leverer Cykler til flere store Virksomheder paa Frederiksberg, hvoraf kan nævnes: Frederiksberg Bogtrykkeri, Kaffehandler Grønnegaard og Ewalds Kaffelager m. fl.

ARASMUSSEMS CYKLEFORRETNING paa Hostrupvej Nr. 6 er oprindelig grundlagt i 1926 paa Hostrupvej Nr. 18 af den nuværende Indehaver August Sofus E. Rasmussen, der her startede et lille Cyklereparationsværksted. Trods megen Modgang fortsatte Grundlæggeren stadig sin Virksomhed, og ved Flid og Nøjsomhed blev Vanskelighederne efterhaanden overvundet. Han gled ind i Folks Bevidsthed som en dygtig og solid Haandværker, man altid kunde stole paa. Værkstedet, der var i stadig Fremgang, blev til sidst for lille, og Virksomheden blev saa flyttet til den nuværende Adresse paa Hostrupsvej Nr. 6. Dette betød en mægtig Udvidelse med nye Cykler og Tilbehør af enhver Art.

CYKLE- OG MEKANIKER-VÆRKSTEDET paa H. V. Nyholmsvej Nr. 3 blev grundlagt den 1. August 1924 af nuværende Indehavers Søn Carl Alexander Olsson, men efter nogle Aars Forløb blev Virksomheden overtaget af Olsson senior, som ved sit indgaaende Kendskab til Faget samt ved sin Dygtighed som Haandværker har oparbejdet en stor Forretning, der nu er kendt vidt omkring.

C. O. OLSSON,
Cyklehandler.

I Virksomheden fører Indehaveren alt med Hensyn til Cykler, saavel nye som brugte, samt udfører alle Slags Reparationer i Forbindelse hermed. Samtidig bør nævnes, at Firmaet selv samler og forhandler de kendte engelske „Remington“ Cykler.

ØRTINGS CYKLEFORRETNING, beliggende paa Henrik Ibsensvej Nr. 1, er oprindelig grundlagt i 1919 paa Hostrupsvej

Nr. 2 af Cyklehandler N. Jørgen Alfred Ørting, der i 1920 flyttede den til Vesterbros Torv 51, men grundet paa Pladsmangel blev Virksomheden atter i 1932 flyttet, denne Gang til Bagerstræde Nr. 6. Her havde man til Huse indtil 1934, da den blev flyttet til den nuværende Adresse paa Henrik Ibsensvej. Indehaveren er den første, der konstruerede den Cykle, som af Folk er blevet kaldt „Sofacyklen“. Foruden nævnte fører Ørting alt indenfor Branchen.

CYKLE- OG MOTORVÆRKSTEDET paa Godthaabsvej Nr. 12 A er grundlagt i Februar 1934 af Svend Erik Christiansen. Virksomheden paatager sig alle Reparationer saavel indenfor Motorer som Cykler m. m.

CV. HANSENS MOTORCYKLEFORRETNING, der er beliggende Frederiksberg Bredegade Nr. 17, er grundlagt i 1928 under meget beskedne Forhold, men i Løbet af forholdsvis kort Tid har Indehaveren Carl Valdemar Hansen oparbejdet Forretningen, saa at den i Dag er en af Københavns største Motorcykleforretninger.

C. V. Hansen er autoriseret Forhandler af den danske Motorcykle „Nimbus“.

Virksomheden havde oprindeligt til Huse i lejede Lokaler samme Sted, men paa Grund af den store Fremgang købte Indehaveren i 1935 Ejendommen, hvilken for største Delen blev nedrevet, hvorefter man begyndte Opførelsen af den nuværende Bygning, hvor Forretningen blev installeret i Foraaret 1936.

Til Virksomheden er knyttet

et meget søgt Motorcyklerværksted, der beskæftiger en Række specialuddannede Fagfolk. Forretningen paatager sig alle Reparationer af Motorcykler etc. samt fører alle Reservedele og Motorilbehør. Desuden fører Indehaveren et stort Udvalg af brugte Motorcykler, saaledes er der i Aaret 1935 solgt ikke mindre end 150 brugte og ca. 150 nye Motorcykler.

SMØLLERS DAME- & HERRE-FRISØRSALON, der er beliggende paa Peter Bangsvej Nr. 97, er grundlagt i 1935 af Sigvald Møller, der tidligere var Indehaver af Dame- og Herre-Frisørsalonen i Vanløse. Ved Flid og Energi har Sigvald Møller oparbejdet sin Salon paa Peter Bangsvej, saaledes at den allerede nu saa kort Tid efter Virksomhedens Aabning beskæftiger et Personale paa 6 Personer. At sige, at

Salonen er moderne og tidssvarende monteret vilde ikke være tilstrækkelig til at dække Virkeligheden, thi foran hver Betjeningsplads i Salonen for Herrer findes der Marmorkummer med rindende koldt og varmt Vand. Desuden anvendes amerikanske Tandlægestole, der kan hæves og sænkes, er saare bekvemme baade for Kunderne og Ekspedienterne. Indretningen af Dame- og Herre-Salonen har da ogsaa kostet Indehaveren 11,000 Kr., et Bevis paa, at Sigvald Møller gør alt for at tilfredsstille sine Kunder.

meget literær interesseret, og som selv skrev en lille Digtsamling, der blev udgivet efter dennes Død. Efter at Enken i nogle Aar

HERRE- OG DAMEFRISØRSALONEN i Smallegade 50 er grundlagt i 1892 under meget beskedne Former af Barbermester Silvander og nogle Aar senere overtaget af den i sin Tid kendte Barbermester Jørgensen, der var

P.TH. CHRISTIANSEN
Barbermester.

havde drevet Forretningen, blev den solgt og i 1928 overtaget af nuværende Indehaver Th. Christiansen, som har moderniseret og omforandret, saa den nu fremtræder som en af de nobleste Frisørsaloner i Kvarteret.

DAMEFRISØR - SALONEN paa Gammel Kongevej Nr. 87 er oprindelig grundlagt i 1928 paa Vesterbrogade Nr. 169 af Frisør Chr. Rasmussen og Hustru. Grundet paa Pladsmangel flyttedes Virksomheden i 1933 til Gammel Kongevej. Virksomheden omfatter alt indenfor Damefrisering og Skønhedspleje. Særlig bekendt er Salonen for sin Permanentbølgning, der foretages under Indehavernes personlige Ledelse,

og hvortil der anvendes de allernyeste Apparater. Virksomheden beskæftiger til Stagedighed 7 Personer.

Under Navn „Permanentkongen“ har ovennævnte Indehavere aabnet en fuldt moderne Salon paa Nørrebrogade Nr. 36.

KARIN BRÆNDEHOLMS DAMEFRISØR-SALON, der er beliggende paa Dalgas Boulevard Nr. 91, blev oprindelig grundlagt i 1930 paa Frederiksberggade Nr. 25 under Navnet „Fransk Skønhedssalon“. I 1932 blev Salonen flyttet til den nuværende Adresse

K. BRÆNDEHOLM,
Damefrisørinde.

paa Dalgas Boulevard, hvor Indehaveren ved sit indgaaende Kendskab

Interiør fra Salonen.

til Branchen samt ved Flid og Energi fuldtud har forstaaet at hævde sin Forretnings Position samt at føre den videre og betydeligt at forøge dens Virksomhed og Om-sætning. Den stilfulde Frisørsalon er paa Fru Brændeholms Initiativ blevet indrettet med Tidens mest moderne Hjælpemidler, og foruden at være forsynet med behagelige og bekvemme Stole er den udstyret med de sidste nye Haartørringsapparater samt de allersidste og nyeste Apparater for den nu saa kendte Permanentbølging af Haa-ret. Indehaveren udfører alle til Faget hørende Arbejder saavel alle Arter Haarpleje samt tillige Skønhedspleje, Manicure, Ansigtssmassage, Haarbundsmassage m. m. Fru Brændeholm har i 1929 og i 1934 henholdsvis erholdt Svende- og Mesterbrev, lige-som Fruen i flere Aar har været Medlem af Københavns Barber- & Frisør-laug.

BARBER- OG FRISØRSA-LONEN paa Godthaabs-vej Nr. 11 B er grundlagt i 1903

E. JEPSEN,
Barbermester.

af Barber-mester M. Jepsen, der i 1908 afstod Forretning-
gen til sin Søn Einar Jepsen, der er den nu-værende In-dehaver af Forretningen.

ELLA S. JUSTESENS DAMEFRISØRSALON paa Guldborgvej Nr. 37 blev oprindelig grundlagt i 1931 paa Kronprinsesse Sofies Vej Nr. 9 af Fru Ella Sonja Justesen. Grundet paa for smaa Forhold blev Salonen i 1932 flyttet til Mariendalsvej Nr. 67, men da ogsaa disse Lokaler viste sig at være for smaa for Forret-ningens Vækst, flyttedes Salo-nen til sin nuværende Adresse paa Guldborgvej.

MODEFORRETNINGEN „PRINTEMPS“ paa Gammel Kongevej Nr. 110 blev oprindelig grundlagt i Aarene under Krigen af Modehandlerinde Magda Jacobsen. Derefter blev den overtaget og drevet i ca. 2½ Aar af Frantz Hagen, der atstod den i 1927 til den nuværende Indehaver, Frk. Karen Rasmussen, der har ført Forretningen frem, saaledes at den i Dag er den største og førende Modeforretning paa

Frederiksberg. Frk. Rasmussen fører i sin Forretning udelukkende de bedste Kvaliteter af de forskellige Varer.

ELLA LEVINS MODEMAGASIN paa Gammel Kongevej Nr. 119 er grundlagt den 6. September 1916 af Frk. Ella Levin, der efter at have gennemgaaet en grundig og alsidig Uddannelse i det gamle og kendte Goldschmidts Magasin paa Amager-torv og efter i flere Aar at have opholdt sig i Hamburg for ogsaa at lære udenlandske Forhold i Modebranchen at kende, her grundlagde det nu saa kendte Modemagasin. Begyndelsen blev gjort under beskedne Forhold, men ved Flid og Energi forstod Frk. Levin hurtig at oparbejde Forretningen, der nu er kendt for sine stilfulde og smukke Halte.

MODEFORRETNINGEN „WOHLERS EFTF“ i Smallegade 28 er grundlagt den 6. Oktober 1894 under beskedne Forhold af Fru Johanne Wohlers, og gennem Fruens mangeaarige og indgaaende Kendskab til Branchen, bl. a. erhvervet ved sin Ansættelse hos Fønnesbech, samt ved Energi forstod Fru Wohlers hurtigt at føre Forretningen

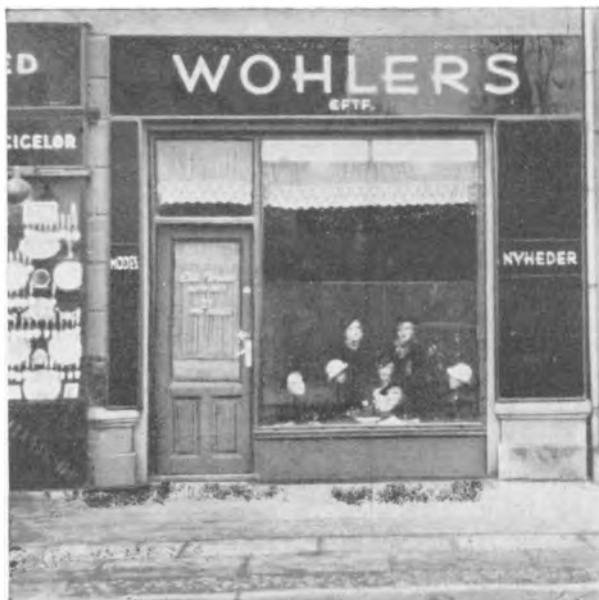
frem, saaledes at den smukke Virksomhed nu forlængst er kendt i Kvarteret. I 1935 blev Forretningen overtaget af den nuværende Indehaver Frk. Else Persson, der ved Overtagelsen af Virksomheden lod den modernisere og omforandre, saaledes at den nu fremtræder i en

E. PERSSON,
Modehandlerinde.

overordentlig smuk Ramme. I sin Forretning fører Indehaveren udelukkende gode og smagfulde Kvaliteter af de forskellige Varer, som en Modeforretning skal være forsynet med.

Forretningen indtager med Rette sin Plads som den ældste og førende i Branchen paa Frederiksberg.

A NNA THOMSENS MODEMAGASIN paa Gammel Kongevej Nr. 138 er oprindeligt grundlagt i 1921 paa Gammel Kongevej Nr. 150 af Frk. Anna Thomsen, der her under beskedne Forhold aabnede en lille Hatteforretning. Men ved Flid og Energi begyndte Forretningen ret snart at gaa fremad. I 1932 blev Forretningen paa Grund af Pladsmangel flyttet til sin nuværende Adresse paa Gammel Kongevej Nr. 138. Her har Frk. Thomsen i et af de gamle, fornemme Huse paa Frederiksberg travle Strøggade ved sin sikre Smag skabt en stilfuld og smuk Ramme om sin Virksomhed, der nu hører til en af de største og mest kendte i Branchen. De forskellige Moders allersidste og mest fikse Nyheder samt disses sidste „Skrig“ kan man altid træffe i Anna Thomsens Modemagasin.

Breum, forstaaet at føre Forretningen frem, saaledes at den nu er kendt i det store Kvarter omkring Frederiksberg Allé.

ELLA HANSENS MODEMAGASIN paa Peter Bangsvej Nr. 18 er grundlagt i 1931 af Fru Else Berg Madсен, der efter 1 Aars Forløb afstod den til den nuværende Indehaver Fru Ella Hansen, der ved sit indgaaende Kendskab til Branchen, erhvervet gennem 15

MODEFORRETNINGEN „CHAPEAUX“, der er beliggende paa Frederiksberg Allé Nr. 72, er grundlagt den 3. Marts 1933 af Frk. Solveig Topp, der i sin fikse lille Forretning udelukkende fører gode og moderne Varer i forskellige Kvaliteter. Indehaveren har ved sit indgaaende Kendskab til Branchen, som Frøkenen har erhvervet sig ved sin Læretid og gennem sin Ansættelse hos den kendte Modehandlerinde Fru

Aars Uddannelse ved Modefaget, støt og sikkert har forstaaet at oparbejde Virksomheden. I sin smukke Forretning fører Indehaveren alt indenfor Hatte.

FREDERIKSBERG DUKKEKLINIK paa Gammel Kongevej 172 er oprindelig grundlagt 1894 i Ejendommen Smallegade Nr. 11 af Søstre Johanne og Astrid Schiøtte. Sidstnævnte medvirkede kun i faa Aar. Med stor Forstaaelse og Interesse for den morsomme Gerning samt ved Flid og Energi lykkedes det efterhaanden Frk. Johanne Schiøtte at oparbejde Forretningen saaledes, at den nu er kendt langt ud over Frederiksberg. Forretningen er

J. SCHIØTTE,
Indehaver.

særdeles velkendt for sin „Klinik“, hvortil saavel fra hele Landet som fra Udlandet uendelig mange Dukkebørn i Aarenes Løb har fundet Vej for at genvinde deres Førlighed.

FUGLE- OG AKVARIEFORRETNINGEN „RASBORA“, Hospitalsvej Nr. 3, er grundlagt i 1933 af Grosserer Sofus Mikael Jensen, der er kendt som en af

vore største Ekspertter paa Tropefiskenes og Fuglenes Omraade, idet han har rejst hele Østasien igennem og der høstet en Del Erfaring om de Trope dyr, han nu handler med. Ved Flid og Energi samt gennem sit store og indgaaende Kendskab til Dyrenes Liv og Pleje har Sofus Jensen forstaaet at arbejde Virksomheden frem, saadan at den maa regnes for et af de største og mest betydende indenfor Branchen. Den er kendt i vide Kredse for dens tamme, sunde og smukke Dyr, og Grundlæggeren har paa de Par Aar oparbejdet sig en stor og god Kundekreds, ja, har endog med gode Resultater sendt Tropefisk til Liebhaveere paa Island. „Rasbora“, der har egen Import og Eksport af Tropefisk, har alt, hvad der kan fremskaffes i Fugle, Tropefisk og andre Dyr, som kan holdes i Stuekultur, og fører tillige et stort Lager af Fuglefrø i alle Sorter. I Forretningen findes 7200 Liter Vand i Akvarier, som opvarmes af et selvstændigt Centralvarmeanlæg. To særlig konstruerede Pumper sørger for Gennemluftning af Vandet i Akvarierne. Til Forretningen hører et mekanisk Værksted, hvor Kundene kan faa opfyldt særlige Ønsker, som henhører under Branchen. Grosserer Sofus Mikael Jensen har erhvervet højeste Udmærkelse i Danmark for Opdræt af Fisk og Planter.

S. M. JENSEN,
Akvariehandler.

WILLIAMS FUGLEHANDLER, der er beliggende paa Sindhvilevej Nr. 6, blev oprindeligt startet i 1932 paa Büllowsvej Nr. 38A af Fuglehandler E. William, der i 1935 lod Virksomheden flytte til

E. WILLIAM,
Fuglehandler.

de nuværende Lokaler paa Sindshvilevej 6. Forretningen er Frederiksbørgs ældste og største Specialforretning i Branchen, hvor der til Stadighed findes et stort Udvalg i alle Slags tropiske Fugle samt de dertil hørende Rekvisitter etc. Indehaveren er en gammel Fuglekender, der kender til Dyrenes Karakter, deres Opdræt og Pleje, og hos ham kan man altid faa et Raad med Hensyn til Fuglenes Pleje og Pasning.

HUNDE-SALGSUDSTILLINGEN paa Roskildevej Nr. 67 er grundlagt i Juli 1934 af O. Sjøbeck og overtaget i December 1934 af A. Nielsen, der i 35 Aar har givet sig af med Køb og Salg af Hunde. Sønnen, Sv. Aa. Nielsen, er fra sin Barndom oplært hos Faderen og passer Stutteriet, der bl. a. eksporterer Racehunde til Sverige og Norge samt over hele Landet. Nævnte Stutteri er opført efter Lovens Forskrifter og er under Tilsyn af Dyreværnsforeningen og Veterinærpolitiet. Iøvrigt er der gjort alt for at give Dyrene saa gode Vilkaar som muligt, og det kan betragtes som et Mønsterstutteri. Der er 12 store og rummelige Friluftsbasse med tilhørende Opholdsrum, hvor der findes stor og renlig Liggeplads. Overalt er tørt og renligt af Hensyn til Hundenes Sundhed. I Januar 1935 er der opført særskilt, opvarmet Hus for Hvalpe. Alt giver et tiltalende Indtryk.

FREDERIKSBØRG DYREFARM paa Aaboulevarden No. 25 er grundlagt i 1916 af Axel Jensen.

I Kampen mod Sygdomme anvender Lægestanden i udstrakt Grad Forsøgsdyr som Middel til at finde Helbredelsesmetoder samt ved Vitamin- og Serumsforsøg m.m. Hertil anvendes fortrinsvis Kaniner, Marsvin, Rotter og Mus. Her i Landet anvendes aarligt i tusindvis, og den enkelte Institution kan ikke selv opdrætte det fornødne Antal Forsøgsdyr, men forskriver disse fra „Frederiksbørg Dyrefarm“, der er Leverandør til Landbohøjskolen, Carlsbergfondets Biologiske Institut, Statens Seruminstitut samt talrige Hospitaler, Læger og Institutioner i Ind- og Udlandet. Axel Jensen, der som nævnt startede „Frederiksbørg Dyrefarm“ i 1916, importerer Dyrene fra Tyskland, Frankrig, Spanien og Amerika, endog Frøer importeres fra Østrig, til den ca. 2 Td. store Opdrætningsfarm i Hørsholm. I 1926 oprettedes det nuværende Salgskontor og Depot paa Aaboulevarden Nr. 25. Til Forsøgsdyr anvendes væsentlig bestemte Arter, og der kræves saaledes stor Erfaring og Kendskab til Indkøb og Opdrætning, navnlig ved Forædling og Blodfornyelse af Pelskaninen, hvormed der drives en omfattende Handel af Avlsdyr til inden- og udenlandske Kaninfarme. Det hjemlige Marked, der er stærkt begrænset, gør det vanskeligt at drive en Virksomhed af nævnte Art,

men i Kraft af sin Indsigt og Dygtighed er det lykkedes Axel Jensen at oparbejde en indbringende Forretning, ligesom han jævnligt eksporterer større Partier Dyr til store udenlandske Handelshuse som Følge af Forskydninger paa det udenlandske Marked. Den daglige Røgt og Pleje af Dyrene giver meget Arbejde, men Indehaverens naturlige Egenskaber hjælper ham her, idet han siden sin Barndom har givet sig af med Kaninavl i mindre Stil.

FISKEHUSET FEMERLING, Fiske- og Vildthandel, i Smallegade Nr. 3 er den ældste i Branchen paa Frederiksberg. Den er oprindelig paabegyndt 28. August 1860 af Lysestøber Jørgensens Hustru, der havde Stade med sin primitive Fiskehandel der, hvor nu Allégade-Krydset ligger. Efter nogle Aars flittigt Arbejde rykkede hun op i et Torvestade ved Gadekæret paa det daværende Frederiksberg Torv. I 1864 blev Fru Jørgensen Enke, idet hendes Mand, Lysestøber Jørgensen kom syg hjem fra Krigen i

E. V. FEMERLING,
Fiske- og Vildthandler.

Sønderjylland og døde kort efter. — Nogle Aar senere giftede hun sig paany med C. C. Femerling. Forretningen gik stadig fremad, og man flyttede da ind i rigtige Forretningslokaler i Smallegade Nr. 29. Her boede man indtil 1897, da man flyttede til den nuværende Adresse i Smallegade Nr. 3. I 1899 døde C. C. Femerling, og samme Aar den 29. Marts begyndte den nuværende Indehaver E. Femerling, der er et Barnebarn af Grundlæggeren, som Bydreng i Forretningen i en Alder af 10 Aar. Kun 17½ Aar gammel overtog han Forretningen for egen Regning den 13. November 1906. Dengang kunde man drive almindelig Fiskehandel uden Borgerskab, men efter nogle Aars Forløb fik E. Femerling Myndighedsbevilling og udvidede Forretningen til

ogsaa at omfatte Handel med Østers, Hummer, Vildt og Fjerkræ. Forretningen var i disse Aar præget af en rivende Udvikling. Kundekredsen og Omsætningen voksede fra Aar til Aar, og sammen med sin Hustru lykkedes det at oparbejde Forretningen til at blive den førende i Branchen paa Frederiksberg. Forretningen er Leverandør til vore største Hospitaler, Klinikker, Restauranter og Forlystelses-Etablissementer i Hovedstaden. Efter at have løst Grosserer-Borgerskab, saa der kunde handles baade en gros og en detail, optog E. Femerling sine 2 ældste Sønner, Emil og Poul Femerling, i Forretningen, og saaledes er Grundlæggerens Oldbørn optaget i Firmaet, hvis sunde og gode Forretningsmoral stadig holdes højt.

„**SØMOD**“. Den kendte store og overordentlig smagfulde og smukke Vildt- og Frugtforretning paa Gammel Kongevej Nr. 84 blev oprindelig grundlagt i 1892

af Martin Sømod i Lille Kongensgade. I 1895 flyttedes Forretningen til Vesterbrogade Nr. 13, og i Løbet af de følgende 13 Aar har Forretningen haft til Huse i det samme Kvarter, men i forskellige Ejendomme, saasom i Nr. 12, 16 og saa tilbage til Nr. 12 for endelig i 1908 i ca. 26 Aar at tage fast Bopæl i Ejendommen paa Vesterbrogade Nr. 12, hvor Forretningen blev kendt og meget populær i Aarenes Løb. Den 15. Januar 1918 blev

Forretningen „kgl. Hofleverandør“, hvilket Prædikat den siden har haft. I Efteraaret 1934 blev Forretningen flyttet til de store og præsentable Lokaler paa Gammel Kongevej. Ved Flytningen overtog Sønnen Carl Johan Sømod den store Virksomhed, der nu drives i Forening med Moderen, Fru Christine Sømod. I den smukke Forretning forefindes alt med Hensyn til Frugt, Vildt, Konserves og Grøntsager og til Trods for den forholdsvis korte Tid, i hvilket Forretningen har eksisteret paa Frederiksberg, har den faaet ikke saa faa Frederiksberg-Borgere som Kunder.

„FISKEHALLEN“, beliggende Vesterbrogade Nr. 165, blev i 1927 overtaget af Fr. Mehlsen. I 1932 udvidedes Virksomheden ved Overtagelsen af Butiken ved Siden af, som blev indrettet til en Specialafdeling for Vildt, Fjerkræ, Hummer, Østers samt Hørkram under Navnet „Lækkerbidsken“. Mehlsen er uddannet i Fiskebranchen fra 1890—1901 hos Faderen, der drev Fiskeeksport i Nykøbing paa Mors. Fra 1901—13 Forvalter og Opkøber i Fiskeexportfirmaet Struer-Mikkelsen i Esbjerg. Indehaver af Fiskeexportfirmaet „Fr. Mehlsen & Co.“, Esbjerg, fra 1913—1920. Fra 1920—27 Indehaver af en Fiskeforretning paa Christianshavn. Efter Afstaaelsen af nævnte Forretning i 1927 købte Mehlsen sin nuværende Forretning, som han sammen med sin dygtige Husfru har oparbejdet til en af de største paa Frederiksberg.

AXEL FALSTERS FISKE- OG VILDTFORRETNING paa H. C. Ørstedsvvej Nr. 37 er grundlagt i 1907 af Axel Falster under beskedne Forhold, men ved sin købmandsmæssige Uddannelse og sit indgaaende Kendskab til Branchen er det lykkedes Indehaveren at arbejde Forretningen frem, saaledes at den i Dag er en af de førende paa Frederiksberg. Forretningen blev i 1926 moderniseret samt udstyret med alle moderne tekniske Hjælpe midler for paa enhver Maade at kunne efterkomme Kundernes forskellige Ønsker. I Forretningen føres alle Slags Fisk, desuden Hummer, Østers og Vildt m. m.

FREDEKISBERG FISKE-FORSYNING, der er beliggende paa Godthaabsvej Nr. 19, er grundlagt omkring 1885, og efter at have været paa forskellige Hænder blev den i 1927 overtaget af den nuværende Indehaver Kaj Chr. Bentzen, der har moderniseret og ombygget Forretningen, som efterhaanden er blevet kendt i Kvarteret, hvor den har erhvervet sig en talrig Kundekreds.

„FISKEHUSET“, beliggende paa Vesterbrogade Nr. 181, er grundlagt den 17. Januar 1935 af Johannes Nielsen, der i sin Forretning fører alt med Hensyn til Fisk af alle Arter samt Vildt og Fjerkræ. Indehaveren, der til Stadighed beskæftiger 3 Personer, er uddannet i Branchen hos Faderen, der ligeledes var Fiskehandler.

FISKEHUSET „HORNBAEK“, der er beliggende paa Nordre Fasanvej Nr. 43, blev oprindelig grundlagt i 1930 af Fiskehandler Hansen og senere overtaget af Fiskehandler Poulsen, der i Maj 1934 solgte Forretningen til den nuværende Indehaver H. J. Jensen, der sammen med sin Hustru har oparbejdet Forretningen saaledes, at den nu er kendt i hele Kvarteret.

HANSENS VILDT- OG FISKEHALLE paa Mariendalsvej Nr. 63 er grundlagt i 1925 af Henry Hansen, der sammen med sin Hustru har forstaaet at oparbejde en god og solid Forretning, der er udstyret med alle moderne tekniske Hjælpemidler. Indehaveren fører udelukkende de allerbedste Kvaliteter i Fisk, Hummer, Østers m. m.

FRUKT- OG GRØNTFORRETNINGEN „MARIENHAAB“, beliggende i Smallegade Nr. 13, er grundlagt omkring 1884, og i Løbet af de mange Aar, den har eksisteret, har den været indehavet af Ejere som Schröder, Boesen o. m. a. I 1929 blev den købt og overtaget af den nuværende Ejer M. Albeck. I Forretningen føres alt indenfor Frugt, Grøntsager og Konserves samt Vin, Øl, Sodavand, men det er

dog især gode og fine Kartoffler, paa alle Aarstider, som Indehaveren har gjort til Forretningens Speciale.

FRUGTFORRETNINGEN „VICTORIA“, der er beliggende i Smallegade Nr. 46, er oprindelig grundlagt i

Aaret 1905 af Frugthandler Bagger, og efter at have været i forskellige Hænder blev den i 1922 overtaget af den nuværende Indehaver S. R. Andersen. I sin smukke Forretning

fører Indehaveren udelukkende de bedste Kvaliteter af de forskellige Varer, hvormed en moderne Frugt- og Grøntforretning i vore Dage er forsynet.

S. R. ANDERSEN,
Frugthandler.

hansen. Ved Flid og Energi og dygtigt assisteret af sin elskværdige Hustru har han forstaaet at oparbejde en stor og betydelig Forretning, der nu er kendt i vide Kredse i det store nye Kvarter, der efterhaanden er vokset op omkring Frederiksbergs gamle Færdseisaare. I sin Virksomhed fører Grundlæggeren udelukkende de bedste Kvaliteter i Frugt, Grønt og Konserves samt alle Arter Grøntsager. Forretningens Speciale er især god dansk Spisefrugt.

W. M. HULTGREENS FRUGT- OG GRØNT-HANDEL paa Peter Bangsvej Nr. 93 er grundlagt i November 1925 af W. M. Hultgreen efter en flereaarig alsidig Uddannelse som Handels- og Anlæggsgartner baade i Sverige og Danmark. Herhjemme har han saaledes været ansat hos Telefon-direktør Jo-

W. M. HULTGREEN,
Frugthandler.

LHVIID JENSENS FARVE-, TAPET- & MATERIALHANDEL paa Peter Bangsvej Nr. 76 blev oprindelig grundlagt den 20. Juli 1929 i Ejendommen Nr. 112 paa samme Vej af L. Hviid Jensen, der i Løbet af kort Tid fik oparbejdet Virksom-

heden, saa den i April 1931 blev udvidet og flyttet til de store og smukke Lokaler paa Peter Bangsvej Nr. 76, hvor den stadig har til Huse. I sin betydelige Virksomhed fører Grundlæggeren alt i Material-, Tapet- og Farve-Branchen. Efterhaanden som Tiden har ført med sig, at

L. HVIID JENSEN,
Farvehandler.

Leverancen af de forskellige Farver etc. til Nybygninger bliver udbudt ved Licitation, har Hviid Jensen ved sin Aktivitet og Dygtighed formaaet at faa mange af sine Tilbud antaget, og Firmæet har saaledes i Aarene efter Grundlæggelsen leveret Materialer til mange Byggetforetagender saavel inden- som udenfor Frederiksberg Kommunes Grænser. Indehaveren, der til Stadighed beskæftiger 3 Personer, er bl. a. Medlem af Farvehandlerforeningen m. m.

ANKER OLESENS FARVE- OG TAPETHANDEL paa Godthaabsvej Nr. 66 er grundlagt i 1924 af Anker Olesen, som gennem sit indgaaende Kendskab til Branchen og ved Flid og Paapasselighed har arbejdet Forretningen frem, saaledes at den nu med Rette indtager en førende Plads blandt Virksomhederne i denne Branche paa Frederiksberg. I sin Forretning fører Indehaveren alt i Malervarer og Tapper, men det er dog især Tapper, som Indehaveren har gjort til sin Forretnings Speciale.

TAPET- OG FARVEHANDELEN „FASANEN“ paa Nordre Fasanvej Nr. 175 er grundlagt i 1933 af Poul Kristensen, der gennem sit store Kendskab til Branchen har forstaaet at arbejde Forretningen frem, saaledes at den nu hører til en af de

største og betydeligste i sin Art i det store og nye Kvarter, der efterhaanden er vokset op omkring det kendte Kryds ved Borups Allé. Virksomheden fører alt med Hensyn til Farver, Tapet og Material samt Sæber, Film og paatager sig Fremkaldelse og Kopiering af Film.

„**P**DAULS FOTO“, der er beliggende paa Gammel Kongevej Nr. 128, blev oprindelig grundlagt omkring Aarhundredskiftet, og efter at have været paa forskellige Hænder blev den i 1928 købt og overtaget af den nuværende Indehaver Ove Carl Jacob Pauls, der ved sit grundige og alsidige Kendskab til Branchen samt ved sin Dygtighed og Energi har arbejdet Forretningen frem saaledes, at den nu indtager en fremskudt Plads blandt de frederiksbergske og københavnske Fotografer. I sin Virksomhed udfører og foretager Pauls alle Arter af Fotografering, men Fir-

maets Speciale er især Optagelser af Børn og Artister, sidstnævnte fra alle Lande, og med Rette benævnes „Pauls Foto“ som den internationale Artistfotograf. Alt Arbejde i Atelieret udføres personligt af Indehaveren eller under hans Opsyn og Ledelse.

GLAS- OG PORCELAINSFIRMAET OVE C. BJERREGAARD, der har sit Hovedsæde i Trommesalen 3, blev grundlagt den 1. December 1913 og havde sit første Udsalg i Nicolaigade 7 paa 2. Sal. Firmaet blev imidlertid med Energi og Dygtighed ført igennem de forskellige Børnesygdomme og har i Tidens Løb været Genstand for en stor og rivende Udvikling, og Gang paa Gang er Rammerne blevet udvidet og moderniserede. Foruden den smukke Hovedforretning i Trommesalen, det saakaldte „Glashus“, er der i Aaret 1930 aabnet en Filial paa Gammel Kongevej Nr. 82 lige overfor den stærkt befærdede Værnedamsvej. Ogsaa denne Forretning fremtræder

O. CHR. BJERREGAARD,
Grosserer.

med den samme Elegance, der er egen for Indehaverens Forretninger. Foruden de her nævnte Forretninger har Firmaet egen Fabrik, nemlig Porcelainsmaleriet „Chicago“ i Blaagaardsgade Nr. 29, der oprindeligt blev grundlagt omkring 1900 og købt og overtaget 1929. Foruden Forhandling af alle Arter Krystal, Glas, Porcelain foretager Firmaet paa Fabrikken Brænding og Maling hovedsagelig af Porcelain til Hoteller og Restauranter samt til eget

Brug i Udsalgene. De fleste af de nævnte Varer tages hjem fra Udlandet i udekoreret Tilstand. Foruden den omfattende og betydelige Detailvirksomhed driver Firmaet en udstrakt en gros Virksomhed med saavel inden- som udenlandsk Glas, Porcelain etc. og paatager sig fuldstændig Montering af Hoteller og Restaurationer med mange Ting foruden Glas og Porcelain. Grosserer Bjerregaard, der er Eneindehaver af Firmaet, beskæftiger til daglig ialt 45 Personer i de forskellige Afdelinger.

GLAS- OG PORCELAINS-FORRETNINGEN, der er beliggende paa Falkonerallé Nr. 3, er grundlagt i 1912 af Porcelainshandler Axel Eluf Olsen. Ved dennes Død i 1918 blev Virksomheden overtaget af Datteren, Fru Helvig Elisabeth Ester Rasmussen, der stadig fører den videre i Faderens Spor. Forretningen, der nu er en af de største i Branchen, fører alt indenfor Krystal, Porcelain, Keramik m. m.

GLAS- OG PORCELAINS-FORRETNINGEN „ALUMINIA“, der er beliggende paa Gammel Kongevej Nr. 159, er grundlagt i 1903 af Glashandler Johan Rasmussen i en mindre Butik i samme

P. ØDER,
Glashandler.

Ejendom. I 1905 blev Virksomheden flyttet til sin nuværende Adresse, hvor den nu fremtræder med en smuk og moderne Facade. Den 1. Januar 1929 afstod Grundlæggeren Virksomheden til den nuværende Indehaver Poul Øder, der stadig fører den videre i de gamle Spor. „Aluminia“, der er kendt i hele Danmark og langt ud over Landets Grænser, forhandler alt indenfor Glas og Porcelain m. m.

O. J. P. BONNAVENT-JENSENS ANLÆGSGARTNERI, der i mange Aar har været beliggende paa Chr. Wintthersvej Nr. 1, men som nu er flyttet til Grundtvigs Sidevej Nr. 3, er grundlagt i 1926 som Handels- og Anlægsgartneri, men

efterhaanden er Indehaveren **O. J. P. Bonnavent-Jensen** mere

O. J. P. BONNAVENT-JENSEN,
Anlægsgartner.

og mere gaaet over til at drive Virksomheden som et Anlægsgartneri. I Aarenes Løb har Grundlæggeren anlagt ca. 200 Haver rundt omkring i Stor-København. Det er især Villa-Haver, som Bonnavent-Jensen har gjort til sit Speciale. Indehaveren paatager sig alt med Hensyn til Nyanlæg, Vedligeholdelse, Sprojtning af Frugt- og Sirtræer, og han har flere Gange deltaget i Gartnerudstillingerne i Forum, hvor bl. a. en af hans Udstillinger blev Genstand for stor Beundring og Omtale. Alle Arbejder udføres under Indehaverens Opsyn og Ledelse.

Marmoranlæg.

Parti fra den italienske Kriegergrav.

PRIVAT KIRKEGAARDSGARTNERIET J. A. IVERSEN & SØNNER, Frederiksvej Nr. 31, er grundlagt i 1897 af J. A. Iversen, der er uddannet som baade Anlægs- og Kirkegaardsgartner. Firmaet paatager sig saavel Anlæg som Vedligehold-

J. A. IVERSEN,
Anlægsgartner.

delse af Gravsteder overalt, men Firmaets Virkefelt er dog især Solbjerg Kirkegaard, hvor Firmaet efterhaanden har erhvervet sig en stor Kundekreds. I Aarene efter Kri-gen har Firmaet været med til at anlægge flere af Krigsgravene paa katolsk Vestre Kirkegaard, bl. hvilke kan nævnes den italienske Krigergrav, der er anlagt over de her i Danmark døde italienske Officerer og Soldater. I Aarene 1920 og 1933 har Grund-læggeren optaget sine 2 Sønner Viggo og Børge Iversen i Firmaet, og dette føres nu videre af de 3 Herrer i Forening.

HANDELSGARTNERIET P. SØRENSEN & SØN, beliggende paa Falkoner Allé Nr. 84, er oprindelig grundlagt i 1905 under Navnet „Solbakken“ af Handelsingartner Peter Jørgensen og laa den Gang paa Tesdorfsvej Nr. 71. I 1912 blev Firmaet betydeligt udvidet, idet det lod oprette en Blomsterforretning paa Falkoner Allé Nr. 84 under Navn „Solbakken“. Gartneriet paa Tesdorfsvej blev af forskellige Grunde nedlagt, hvorefter Gartneriet paa Parcelvej Nr. 108 i

Holte blev købt, hovedsagelig med det Formaal for Øje helt eller delvis at kunne forsyne Forretningen paa Falkoner Allé med smukke velplejede Blomster. I Aaret 1929 blev Grundlæggerens Søn Viggo Sørensen optaget som Kompagnon i Firmaet, hvorefter Firmanavnet blev omdannet til det nuværende P. Sørensen & Søn.

WKRAMPAU'S GLARME-
• STERVIRKSOMHED,
der er beliggende paa Frederiks-
berg Allé Nr. 54, er grundlagt i
1910 af Glarmester Wilhelm

W. KRAMPAU,
Glarmester.

Krampau,
der ved Flid
og Energi
har ført Virk-
somheden
frem, saale-
des at den
i Dag indta-

ger en Plads iblandt de førende indenfor Faget paa Frederiks-
berg. I sin Forretning fører Indehaveren alt indenfor Glarmester-
og Forgylderfaget, men Virksomhedens Speciale er især Ram-
mer. Paa sine Værksteder udfører Grundlæggeren alle til Faget
hørende Arbejder, heri ogsaa medregnet Arbejder i Forbindelse med Blyndfatning,
ligesom Virksomheden ogsaa deltager i Nybygningsarbejder.

RC. LARSENS GLARME-
STER- OG RAMMEFOR-
RETNING, der nu er beliggende
paa Nordre Fasanvej Nr. 142,
blev oprindelig grundlagt i 1910
paa Østre Fasanvej Nr. 50 af

R. C. LARSEN,
Glarimester.

Glarimester
R. C. Lar-
sen, der i
1918 lod
Virksomhe-
den flytte til
Østre Fa-

sanvej Nr. 54, nuværende Ndr. Fasanvej Nr. 150, hvor Pladsfor-
holdene var bedre. Her havde man til Huse indtil Sommeren 1935,
da Indehaveren lod Forretningen flytte til sin nuværende Adresse
paa Ndr. Fasanvej Nr. 142. Robert Larsen har nu ved sit ind-
gaaende Kendskab til Faget, erhvervet gennem sin mangeaarige

Uddannelse, oparbejdet Virksomheden saaledes, at den nu er kendt i vide Kredse. Inde-
haveren, der den 3. Maj 1935 fejrede sit 25 Aars Mester- og Forretnings-Jubilæum,
udfører alt Glarimesterarbejde samt paatager sig ethvert Arbejde i Forbindelse med
Rammer, Rullegardiner, Spejle og enkelte Møbler.

EKLÜVER-JENSENS
GLARMESTERVIRK-
SOMHED, der er beliggende i
Smallegade Nr. 37, er oprindelig
grundlagt i 1911 paa Guldborg-
vej af E. G. Klüver-Jensen, der
her under beskedne Forhold aab-
nede en lille Glarimesterforretning.
Men ved Indehaverens Dygtighed
som Haandværker samt ved Flid
og Energi blev Virksomheden
arbejdet frem, saaledes at den i
1929 blev udvidet og flyttet til de
mere tidssvarende Lokaler i Ejen-

dommen i Smallegade, hvor Forretningen stadig har til Huse. Forretningen udfører
alt Glarimesterarbejde samt deltager i Bygningsarbejder og forskelligt Arbejde, der
indenfor Branchen udbydes i Licitation. Desuden er Indehaveren kendt for sine kunst-
neriske Arbejder i Forbindelse med Blyindfatning m. m.

MMAGNUS HAAHRS GLARMESTERFORRETNING, der er beliggende paa Godt-
haabsvej Nr. 64, blev oprindelig grundlagt i 1911 paa Langelandsplads Nr. 4
af Glarimester Carlo Jensen, der i 1916 lod Virksomheden flytte til Bentzonsvej Nr. 41.

hvor den i 1919 blev overtaget af den nuværende Indehaver Magnus Haahr, der paa Grund af Pladsmangel i 1924 lod Virksomheden flytte til sin nuværende Adresse paa Godthaabsvej. I sin Forretning fører Indehaveren alt til Faget hørende, saasom Rammer, saavel antikke som moderne i alle Stilarter,

M. HAAHR,
Glarmester.

Rullegardiner etc., ligesom Virksomheden udfører Indramninger af alle Arter Billeder og Malerier og deltager i Nybygninger. Indehaveren er Medstifter og Formand for Centralorganisationen af Glarmestre i Danmark, Redaktør af Bladet „Glarmesteren“, Hovedbestyrelsesmedlem i „De københavnske Handelsforeningers Fællesrepræsentation“ m. m.

A. C. JENSENS GLARMESTERFORRETNING paa Mariendalsvej Nr. 58 er oprindelig grundlagt i 1908 af Glarmester A. C. Jensen paa Holger Danskesvej Nr. 69. Grundet paa

A. C. JENSEN,
Glarmester.

Pladsmangel blev Virksomheden i 1913 flyttet til sin nuværende Adresse paa Mariendals-

vej. I sin Forretning udfører Grundlæggeren alt til Glarmesterfaget hørende Arbejde, og i sit Fag har Indehaveren i mange Aar arbejdet for flere offentlige og private Virksomheder, saasom Bryggeriet „Stjernen“, A/S „Burmeister & Wain, Frederiksberg

Metalvarefabrikker etc. Endvidere har A. C. Jensen i Aarenes Løb deltaget i Arbejdet paa Nybygninger af saavel offentlig som privat Art.

J. CARLSSENS ISCONDITORI SAMT GLARMESTER- OG KUNSTFORRETNING, der er beliggende i Pileallé Nr. 21, blev oprindelig grundlagt i 1921 udelukkende som Iskonditori af Jens Carlsen og Hustru, paa samme Sted, hvor Forretningen endnu

har til Huse. Som Isconditori var det den første Specialforretning i sin Art her paa Frederiksberg, og ved sin ideelle Beliggenhed lige overfor de gamle Haver i Pilealléen, er den efterhaanden blevet et kendt og søgt Sted af Ungdommen. Da Indehaveren oprindelig er udlært Glarmester blev Forretningen forsøgsvis i Vintersæsonen omforandret til Glarmester- og Kunsthandel samt Handel med Frimærker, og ved sin Dygtighed som Haandværker har J. Carlsen efterhaanden oparbejdet en Virksomhed, der er kendt i det store omliggende Kvarter.

M. OLSEN,
Indehaver.

CARL OLSENS GLARMESTERFORRETNING paa Sindshvilevej Nr. 4 blev oprindelig grundlagt i 1899 paa Falkonerallé Nr. 51 af den nuværende Indehavers Mand Carl Olsen, der ved Flid og Energi og dygtigt assisteret af sin Hustru drev Forretningen frem, saadan at den nu er kendt i vide Kredse. Ved Grundlæggerens Død i 1927 blev Forretningen overtaget af hans Hustru, der siden har drevet Forretningen. Virksomheden paatager sig alt Arbejde indenfor Faget, saasom Indramning, Rullegardiner etc.

Byggeforetagender i København og paa Frederiksberg. Firmaets Specialitet er Bygningsarbejder.

H. K. A. SØDERHOLMS GLARMESTERFORRETNING, der er beliggende paa Rosenørns Allé Nr. 39, er grundlagt i 1925 af Hjalmar Andersson, der i 1931 afstod Forretningen til den nuværende Indehaver Hugo Karl Anthon Søderholm. Virksomheden, der paatager sig alt Arbejde indenfor Branchen, er Leverandør til flere Institutioner, bl. a. til Dansk Grundejerassurance og flere af de største

FREDERIKSBERG GRAVØR-ANSTALT, der er beliggende paa Roarsvej 15, blev grundlagt i 1927 af C. C. Johansen. Begyndelsen skete paa Nørrebro, men Forretningen flyttedes i 1928 til Frederiksberg. Ved Flid og Energi fik Indehaveren i Løbet af kort Tid her oparbejdet en god Forretning, og det varede ikke længe, før-

C. C. JOHANSEN,
Gravør.

end Del af de største Fabriker i København og paa Frederiksberg var blandt hans Klienter, og han sender nu Arbejder til Provinserne og vore Øer i det nordlige Atlanterhav. Ved Teknologisk Instituts Jubilæum i 1932, hvor Faget havde en Kollektiv-Udstilling, modtog C. Johansen meget rosende Omtale i den tyske Fagpresse for sine udstillede Sæbeforme. Men desuden fremstilles Stempler af alle mulige Arter til de fleste Haandværk og Industrifag, men C. Johansen har ogsaa gaaet i en god Skole, bl. a. paa Kunstindustrimuseets Haandværkerskole til 1911, derefter 1 Aar i Dresden, 2½ Aar hos Hamborgs Møntgravør, ialt 4 Aar i Udlandet, og i denne Tid besøgte flittigt Kunstgewerbeschule i Hamburg.

URE- OG OPTIK-FORRETTNINGEN, der er beliggende paa Værnedamsvej Nr. 1, er grundlagt

J. P. FR.
KRISTIANSEN,
Optiker

i 1929 af Ur- og Kronometmager Jens Peter Kristiansen, der ved sin Dygtighed indenfor Branchen har forstaaet at

Interiør fra Forretningen.

føre Forretningen frem, saaledes at den nu er kendt af de fleste Borgere paa Frederiksberg. Indehaveren fremstiller selv Husure efter originale Tegninger samt udfører alle Reparationsarbejder indenfor Faget, saaledes er han Leverandør af Marineure m. m. til Burmeister & Wain samt arbejder for Frederiksberg tekniske Forvaltning.

SARTOU CHRISTENSENS UR- OG OPTIKFORRETNING, der er beliggende paa Peter Bangsvej Nr. 75, er grundlagt i 1934 af Sartou Christensen. Virksomheden, der er beliggende i det nye Kvarter, maa betegnes som Frederiksbjergs smukkeste Forretning i sin Branche, der netop viser den moderne Stil af 1934. Indehaveren udfører alt indenfor Ure, optiske Instrumenter samt Tilpasning og og Slibning af alle Arter Brillor, ogsaa uden Lægerecept. Forretningen forhandler alle Arter Ure, dog er dens Speciale især de verdenskendte Schweizerure, af hvilke der altid forefindes et stort Udvalg.

SARTOU CHRISTENSEN,
Urmager og Optiker.

det et Aar som Svend hos kgl. Hof Ur- og Kronometmager Carl Ranchs Eftfl., etablerede A. M. sig paa Langelandsvej 6, hvor Forretningen har gennemgaaet forskellige Forandringer, og nu efter 12 Aars Forløb fremtræder i en hel ny Skikkelse. Senere udvidede A. M. Forretningen til ogsaa at omfatte Brilleoptik. Han var saaledes i 1927 i Jena (Fag-Optikernes By), hvor han paa Stats-Faghøjskolen for Optikere bestod Eksamen i Øjenundersøgelse og Brillertilpasning og fik Prædikatet „Statlichgeprüfter Optiker“. Amond Mortensen er i Dag en anerkendt Fagmand, ikke alene paa Urenes, men ogsaa paa Brillernes Omraade. Han forhandler alt indenfor Branchen, ligesom han paatager sig alle Reparationer indenfor samme.

A. K. MORTENSENS UR- MAGER- OG OPTIKERFORRETNING paa Langelandsvej Nr. 6 er grundlagt i 1924 af Amond Konstantin Mortensen, der har faaet sin Uddannelse paa „Den danske Urmagerskole“, hvor han efter endt Læretid af lagde Svendprøve, som han bestod med Glans. Ved denne Lejlighed fik A. M. tilkendt Haandværkerforeningens Sølvmedaille.

Efter at have arbej-

A. K. MORTENSEN,
Urmager.

TH. V. MUNKS JUVELER- OG GULDSMEDEFORRETNING paa Godthaabsvej Nr. 18 A er oprindelig grundlagt i 1907 af Guldsmed Mortensen, der i 1934 afstod den til den nuværende Indehaver Thorkild Viggo Munk, der straks ved Overtagel-

Th. V. MUNK,
Guldsmed.

sen lod Forretningen fuldstændig modernisere, saaledes at den i Dag fremtræder som en af Frederiksbjergs smukkeste og mest moderne Forretninger indenfor Juvelerbranchen. Foruden nævnte Forretning er Th. V. Munk Indehaver af Guldsmedeværkstedet i Dannebrogsgade Nr. 6, som er grundlagt i 1916 af Faderen Guldsmed C. Munk. I nævnte Forretning og Værksted beskæftiges der nu indtil 10 Personer.

GUSTAV PRAGNERS HATTE-FORRETNING paa Gammel Kongevej Nr. 85 vil være kendt af mange Frederiksbjerg-

G. PRAGNER,
afd. Fabrikant.

Borgere, baade gamle og unge. Forretningen, der er grundlagt af Gustav Pragner i Aaret 1889, havde først til Huse paa Gammel Kongevej Nr. 82 i en af de lave Bygninger, som Frederiksbjerg den Gang var præ-

get af. Senere i 1909 flyttede man til den nuværende Adresse. Tidligere gav man sig af med Fabrikation af Hatte, og den Dag i Dag virker i Reparationslokalet Hattemagersvend Hans Chr. Poulsen, der er udlært hos Pragner og har arbejdet i Firmaet i 40 Aar. Sønnen Waldemar Pragner, der er cand. phil. og senere uddannet hos Faderen, blev i 1921 optaget som Kompagnon i Firmaet, og ved Gustav Pragners Død den 13. Maris 1935 blev han Eneindehaver af dette. Virksomheden, der beskæftiger 5 Personer, har Kunder over hele Hovedstaden, ja, nogle har været Firmaets faste Kunder i flere Generationer.

W. PRAGNER,
Fabrikant.

„ENGLISH MAGAZINE“, Gammel Kongevej 87, der er en af Byens ældste Specialforretninger indenfor Herrelingeribranchen, blev af den nuværende Indehaver Lauritz Jacobsen overtaget for ca. 20 Aar siden. Lauritz Jacobsen har ført Forretningen frem til at være en af Byens førende inden for sin Branche, ikke mindst efter den gennemgribende Ombygning og Modernisering af Facade og Lokaler, han lod foretage i 1934.

L. JACOBSEN,
Herrelingerihandler.

Lauritz Jacobsen, der er født den 14. Oktober i 1878 i Sydsjælland, hvor hans Fader var Lærer og Organist henholdsvis ved Frederiksminde Skole og Fuirendal Kirke, blev oplært ved Manufaktur-faget i Velt & Wessels Udsalg i Næstved. Var nogle Aar Medhjælper i forskellige større Pro-vinsforretninger og drev en Del Aar blandet Manufakturhandel i Hillerød, indtil han i 1916 solgte denne og flyttede her til Byen, hvor han kort efter købte sin nuværende Forretning „English Magazine“, Gl. Kongevej Nr. 87.

Interiør fra Forretningen.

HANS HOLDTS HERRE-EKVIPIERINGSHANDEL, der er beliggende paa Gammel Kongevej Nr. 102, er grundlagt den 21. November 1924 af Hans Holdt, der her under beskedne

H. HOLDT,
Herreekviperingshandler.

Forhold startede en Herreekviperingsforretning. Virksomheden fik hurtigt en stor Kundekreds, ikke alene paa Frederiksberg, men ogsaa i Storkøbenhavn og Omegn. Foruden sit elegante Herreekviperingsmagasin har Indehaveren eget Værksted for finere bestilt Skræderi, ligesom der i Virksomheden altid forefindes et righoldigt Udvalg af moderne Klædevarer i moderne Farver og Kvaliteter.

TH. STYRMERS HERREEKVIPERINGSFORRETNING, som er beliggende i den store smukke Ejendom, Gl. Kongevej 136—38, blev grundlagt i Marts 1922 i Nr. 120 i en lille Butik med kun et Vindue, men som Følge af Indehaverens grundige

TH. STYRMER,
Herreekviperingshandler.

Kendskab til Branchen gennem sin 27-aarige Virksomhed i Magasin du Nord og den i Tiden stadig voksende Kundekreds gjorde det nødvendigt at udvide Forretningen, saaledes at den i sit nuværende Lokale er den største Forretning i Branchen paa Frederiksberg, som forhandler alt indenfor Faget.

HARALD A. LARSENS HERRELINGERIFORRETNING, Peter Bangsvej Nr. 60, blev startet i 1929 og var oprindeligt beliggende ved Siden af Pri-

H. A. LARSEN,
Herreekviperingshandler.

vatbanken, men grundet paa Bankens Udvidelse blev den i Efteraaret 1935 henflyttet til sit nuvæ-

rende større Lokale. Forretningen omfatter alt indenfor finere Herrelingeri samt en Special-Afdeling for Hatte. Forretningen, der er Leverandør til Varelotteriet, staar i Dag som en af de førende indenfor Branchen paa Frederiksberg.

GUSTAV E. ESBENSENS SPECIALFORRETNING I HERRELINGERI, der er beliggende i Borups Allé 121, er grundlagt i 1932 af Indehaveren. De fleste

G. E. ESBENSEN,
Herrelingerihandler.

Frederiksberg-Borgere har sikkert bemærket, hvorledes dette Kvarter, der blot for faa Aar siden blev betragtet

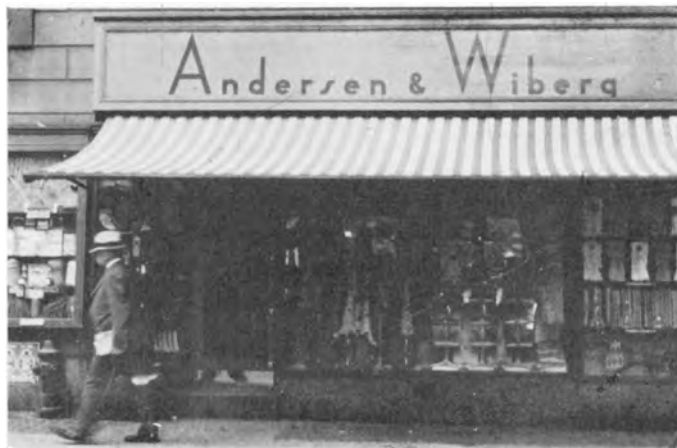
som landligt, i de sidste Aar har haft en kolossal Opvækst, og det er kun glædeligt at se, hvorledes unge Forretningsfolk efterhaanden har muliggjort det for Kvarterets Beboere at gøre deres

Indkøb paa Frederiksberg. Da Forretningen er den eneste Specialforretning med finere Herrelingeri i Kvarteret, og er grundlagt paa fin og god Købmandsmoral, er det intet Under, at saavel Forretningen som dens Indehaver er særdeles godt kendt i Kvarteret.

ANDERSEN & WIBERGS HERREEKVIPERINGSHANDEL, der er beliggende paa Værnedamsvej Nr. 5, blev oprindelig grundlagt i 1889 som et Skræderi af A. Andersen. I 1920 blev Virksomheden udvidet til ogsaa at omfatte Herreekvipering, og samtidig blev Sønnen Albert Andersen optaget i Firmæet. I 1923 blev A. Andersen seniors Svingersøn, Carl Wiberg, optaget som Kompagnon, og i Juli 1932 blev Forretningen ombygget og frem-

A. ANDERSEN JUN.,
Herreekviperingshandler.

træder nu som en af Værnedamsvejens smukkeste og mest moderne Forretninger.

C. WIBERG,
Herreekviperingshandler.

JENS HANSENS HESTEHANDL, der er beliggende paa Falkonerallé Nr. 12, blev oprindelig grundlagt omkring 1830 af Hestehandler Koblauch, og efter i en længere Arrække at have været indehavet af Hestehandler Johannes Jørgensen blev Virksom-

heden i 1911 overtaget af den nuværende Indehaver Jens Hansen, der senere i 1916 ogsaa overtog Ejendommen. I sin store Virksomhed fører den nuværende Indehaver alle Arter Heste, saasom Ride-, Køre- og Arbejdsheste, og foruden at være Leverandør til det danske Hof samt til forskellige udenlandske Hoffer leverer Jens Hansen Heste til alle de store Virksomheder, saasom Tuborg, De forenede Bryggerier o. fl. samt forsender og leverer Heste over

hele Landet og deltager ogsaa i Eksporten af Dyr til Udlandet.

Virksomheden er en decideret Hestehandel, hvor de mange Stalde efterhaanden fyldes med smukke Dyr af de forskellige Kategorier for saa i Løbet af faa Dage atter næppe at have en Hest tilbage i Staldene.

J. HANSEN,
Hestehandler.

Ret naturligt har Indehaveren i Løbet af de mange Aar interesseret sig stærkt for Sporten i Forbindelse med Hestene, og mange smukke Præmier fra forskellige

Galopbaner pryder nu J. Hansens Hjem. Af berømte Løb, som Hansen har vundet med en af sine Heste, den kendte „Camonflage“, kan nævnes Københavns Steeple Chase i 1932.

JEAN STYBES INSTALLATIONSFORRETNING, der er beliggende paa Frederiksberg Allé Nr. 64, er grundlagt i 1921 af Jean Peter Dorph Stybe, der efter at have gennemgaaet en omhyggelig og grundig Uddannelse i Faget her aabnede det nu saa kendte Installationsfirma. Forretningen fører og udfører alt med Hensyn til det elektriske, saasom Lys, Kraft og Varme samt enhver tænkelig Art af Installation. Indehaveren, der i 1916 har bestaaet Installatøreksamen, beskæftiger til daglig 3 Personer.

LEVRING & LARSEN A/S. Paa Gammel Kongevej Nr. 140 ligger Levring & Larsen A/S, Frederiksbergs ældste og største installationsforretning, som er grundlagt i 1898, da man knapt vidste, hvad elektrisk Lys var for noget. Det var dengang — nu er det anderledes, nu skal alt jo gaa ved Elektricitet. Ingeniør Erik Hertz, Forretningens Seniorchef, er kendt for sin store Evne til netop at vælge de rette Belysninger til de mange baade nye og gamle Hjem paa Frederiksberg. Det var ogsaa Ingeniør Hertz, der fik Patent paa det kendte Radioapparat „Sparadio“, som kun kan spille, naar man kommer Penge i Apparatet. Nemmere Maade at betale et Radioapparat, som kan tage 75 Stationer, skal man vist lede længe efter.

kring den store Færdselsaare. I Virksomheden føres alt i Isenkram, Køkkenudstyr, Porcellain, Fajance m. m.

TH. L. PETERSENS ISENKRAMFORRETNING, der er beliggende paa Borups Allé Nr. 138, blev grundlagt den 15. Maj 1934 af Theodor Ludvig Petersen, der ved sin alsidige Uddannelse ved Branchen, erhvervet hos Herman Frees i Haderslev samt med stor Forstaaelse og Dygtighed har forstaaet at oparbejde Forretningen saaledes, at den nu er kendt i det store og nye omliggende Kvarter, der efterhaanden er vokset op om-

FIRMA FREDERIKSBERG ISENKRAM & UDSTYRSFORRETNING ved O. E. Lund, beliggende paa Gammel Kongevej Nr. 151, blev grundlagt den 17. Oktober 1878 af Oluf Emil Lund, der er født paa Frederiksberg den 29. Juli 1857 og saaledes kun var 21 Aar gammel. Forretningen, som nu er Frederiksbergs ældste Isenkram-

Sidebygningen. O. E. Lund døde den 24. September 1923, og Forretningen fortsætttes af Enken, Fru Poulina Lund med Johannes Nielsen som Forretningsfører. Johannes Nielsen som i Aar 1936 har været i Forretningen i 50 Aar, er født den 3. Oktober 1875. Begyndte som Bydreng den 1. August 1886 i Firmaet, derefter som Lærling fra 1889—1893 og fortsatte som Kommis til O. E. Lunds Død, da han paatog sig at bestyre Forretningen for Enken og har fulgt med i hele Forretningens Vækst, der foruden Isenkram, Køkkenudstyr, Murmaterialier har specialiseret sig i Havemøbler, Haveredskaber og Gartnerartikler samt Sprøjter og Sprøjtevædsker for Frugttræer. Forretningen har i alle de 58 Aar været beliggende paa samme Sted.

JOHS. NIELSEN,
Forretningsfører.

SØRNFELTS ISENKRAM- & KØKKENUDSTYRSFORRETNING, GLAS OG PORCELAIN, der er beliggende paa H.C. Ørstedsvvej 41B, er oprindelig grundlagt

omkring 1885 af O. Steenberg.

I ca. 1893 blev den overtaget af Th. Dahlberg, der i ca. 37 Aar drev Virksomheden. I 1931 blev

S. ØRNFELT,
Isenkrammer.

Forretningen overtaget af den nuværende Indehaver S. Ørnfelt, der siden da har ført Virksomheden videre.

**JOHS. WEIHRAUCHS KØK-
KENUDSTYR & ISENKRAM-
HANDEL**, der er beliggende
paa Peter Bangsvej Nr. 112, er
grundlagt i Oktober 1928 af Jo-
hannes Weihrauch, der ved sit

JOHS. WEIHRAUCH
Isenkrammer.

indgaaende Kendskab til Bran-
chen, erhver-
vet gennem
sin Uddan-
nelse i Viborg
samt ved
Dygtighed og
Flid, har for-

staaet at oparbejde Forretningen, saaledes at den nu ikke alene er den ældste, men ogsaa den betydeligste og førende i Branchen i det store og nye Kvarter, der efterhaanden er vokset op om Peter Bangsvej. I sin Virksomhed fører Johs. Weihrauch alt i Isenkram, Glas og Porcelain samt Køkkenudstyr, men Grundlæggeren har især gjort Værktøj i alle Kvaliteter og Prislæg til Virksomhedens Speciale.

**FRITZ OSCAR MEYERS ISENKRAM- & UDSTYRSFOR-
RETNING**, der er beliggende paa Gammel Kongevej Nr. 123, blev grundlagt den 23. Juni 1896 af Fritz Oscar Meyer under beskedne Forhold og med en minimal Driftskapital, men gennem sin alsidige og mangeaarige Uddannelse som Købmand samt ved Flid og Energi lykkedes det efterhaanden Grundlæggeren at oparbejde Forretningen, saaledes at den snart blev kendt i Kvarteret.

Med den rivende Udvikling, som Virksomheden efterhaanden blev Genstand for, er der i Aarenes Løb blevet foretaget 5 à 6 store og omfattende Udvidelser for at opnaa de bedst mulige Arbejdsfor-

F. O. MEYER
Isenkrammer.

hold, og med

den sidste store Udvidelse, der fandt Sted i 1935, har Indehaveren skabt den i enhver Henseende smukke Ramme om sin Virksomhed. Foruden de store Forretningslokaler paa det kendte Hjørne af Frederiksbergs Strøg-gade og Mariensens Allé har Virksomheden nu ogsaa store Lager- og Udstillingslokaler paa 1. Sal i Ejendommen Bülow'svej 7, hvor den lige fra Grundlæg-gelsen har haft til Huse. I For-

retningen fører Indehaveren alle Arter og Kvaliteter af Isenkram, Køkkenudstyr, Glas, Porcellain, Haveredskaber etc. Foruden denne omfattende Detailforretning driver F. O. Meyer ogsaa stor en gros Virksomhed — specielt i Bygningsbeslag — og Firmaet har leveret Beslag til en Mængde private som offentlige Byggeforetagender, bl. a. Hovedbanegaarden, Frederiksberg Kommuneskoler, Svømmehal og Bibliotek, Gentofte Raadhus o. s. v., ligesom Firmaet var det første, der leverede Inventar til det første Skolekøkken, der blev oprettet i Danmark (Frederiksberg Kommune). Firmaet er ligeledes Leverandør til en Mængde Hospitaler og Sygehuse. I 1932 blev Grundlæggerens Søn, Svend Oscar Meyer, der i mange Aar har deltaget i Forretningens Drift og Ledelse, optaget som Kompagnon i Firmaet.

Pladsen som den førende indenfor Branchen paa Frederiksberg. Efter Grundlæggerens Død i 1935 blev Forretningen overtaget af Emil Ulholdt Rosenborg Hendrichsen. I Forretningen forhandles alt i Kolonial, Vin og Konserves i de forskellige Kvaliteter og Prislæg, men det er især Kaffe, der er Forretningens Specialitet.

„FREDERIKSBERG SUKKERHUS“, der er beliggende paa Rolighedsvej Nr. 18, Hjørnet af Brandes Allé, er grundlagt i Aaret 1897 af nu afdøde Købmand Fritz Paustian, der her aabnede en Kolonialforretning, som han i Aarenes Løb arbejdede frem, saaledes at den nu indtager

Afd. F. PAUSTIAN
Købmand.

N. C. CHRISTOFFERSEN'S MØBELMAGASIN, der er beliggende paa Gammel Kongevej Nr. 100, Hjørnet af H. C. Ørstedvej, blev grundlagt den 13. Februar 1913 af Snedkermester N. C. Christoffersen, der ved

stor Dygtighed og Energi samt dygtigt assisteret af sin Hustru har forstaaet at oparbejde sin Virksomhed, der nu er kendt af alle Frederiksberg-Borgere. I 1934 blev Lokalerne i Ejendommen, hvor Virksomheden siden 1929 har haft til Huse, underkastet en gennemgribende Modernisering, og med sin Skønhedssans har Christoffersen her skabt en overdaadig Ramme om sin Forretning, hvis

Interiør fra Virksomheden.

N. C. CRISTOFFERSEN
Snedkermester.

stilfulde Facade, med det smukke

Ur, hvor Ciffrene er fremstillet af forskellige Motiver fra et Snedkerværkstedes daglige Liv, vækker berettiget Opmærksomhed hos alle. I sin Virksomhed fremstiller Indehaveren alle Arter Møbler i forskellige Træsorter. Desuden udfører Firmaet ogsaa alt Dekorator- og Tapetsererarbejde samt fuldstændig Montering af Hjem m. m. Christoffersen har været Medlem af Snedkerlaugets faglige Prisudvalg siden 1923 og har deltaget i Snedkerlaugets Møbeludstillinger hvert Aar siden 1926.

H. SCHØNHERRS KOLONIAL-, MATERIAL- & KAFFE-FORRETNING, der er beliggende paa Ndr. Fasanvej Nr. 12, er oprindelig grundlagt i 1896 af et dengang meget kendt Navn indenfor Detailhandlerbevægelsen, M. F. Schmidt, der i 1907 afstod Forretningen til den nuværende Indehaver, Holger Carl Frantz Schönherr, som ved Sparsommelighed og Flid

H. C. F. SCHØNHERR
Købmand.

har oparbejdet en god og solid Forretning, hvor der føres alle Arter af Material- og Kolonialvarer m. m.

Foruden at passe sin Forretning, har Schönherr deltaget meget i Arbejdet for sin Stands Interesser. Har saaledes været Næstformand i Frederiksberg Købmandsforening i 23 Aar, Be-

styrelsesmedlem i Frederiksberg Handelsforening i 13 Aar, hvis Medlemsblad han har været Redaktør for i 11 Aar, og er i Repræsentantskabet for A/S Danske Købmænd.

KOLONIALFORRETNINGEN, Borups Allé 116, der indehaves af Købmand Werner Strandbuck Hansen, som er født den 26. December 1911 i Helsingør som Søn af Skrædermester Anders Hansen og Husir, kan, efter at Werner Hansen har overtaget Forretningen, udvise en endog meget betydelig Fremgang, alt til Trods for, at der paa det befærdede Strøg, hvor Borups Allé og Fasanvejen stø-

der sammen, er en meget stor Konkurrence. I sin Virksomhed assisteres Indehaveren af 3 Medarbejdere.

M. BUCH
Købmand.

M. BUCHS KOLONIALHANDEL, der er Frederiksbergs ældste Købmandsforretning, er startet i 1879 af Kommerceraad Jacob Petersen, en i Datiden paa Frederiksberg meget agtet og i store Kredse kendt Mand. Forretningen har til Huse i Ejendommen Gl. Kongevej Nr. 146, og blev i 1923 overtaget af den nuværende Indehaver, Marius Buch, der har lært Handel efter de gamle, gode Traditioner i Vejle, kom efter Læretiden her til København og grundlagde i 1913 sin første Forretning her i Jægersborg-gade Nr. 18.

Den Omplantning, der ca. 10 Aar senere fandt Sted til det eksklusive Publikum her paa Frederiksberg, var det ikke givet enhver Mand at foretage, men M. Buch forstod at behandle sine nye Kunder og kan nu glæde sig ved en stor Forretning og alles Tillid.

VILH. HANSENS KOLONIALFORRETNING, der er beliggende paa Hjørnet af Fr. d. VI's Allé og Allégade, blev oprindelig grundlagt i 1900 af Købmand Rasmussen, der i 1907 afstod Forretningen til Sigfred Wesche, som i 1914 igen afstod den til den nuværende Indehaver, Vilhelm Hansen. Forretningen fører alt med Hensyn til Kolonialvarer, Vin, Konserves etc. Endvidere er Firmaet Depot for de nu saa kendte danske Frugtvine fra Firmaet Vilhelm Jørgensen & Co. Paa Vilhelm Hansens Initiativ er der med Aarene ogsaa blevet oparbejdet en betydelig en gros Forretning, og Firmaet er nu efterhaanden blevet Leverandør til en Række saavel offentlige som private Virksomheder.

G. H. F. KLUSMANN'S KOLONIALFORRETNING, der er beliggende paa Nylandsvej Nr. 42, blev oprindelig grundlagt paa Holger Danskesvej Nr. 17 af Købmand Wagner, der afstod Forretningen i 1903 til den nuværende Indehaver, Georg Heinrich Frederik Klusmann, der med Erfaring og Dygtighed oparbejdede Forretningen betydeligt. I 1917 blev Virksomheden

G. H. F. KLUSMANN
Købmand.

flyttet til den nuværende

Adresse paa Hjørnet af Nylands-

vej og Langelandsvej, hvor Indehaveren i Aarenes Løb har faaet en betydelig og stor Virksomhed, der nu ogsaa har Filial paa Østerbro, nemlig i Løgstorgade Nr. 21. Klusmann fører i sin Virksomhed alt i Kolonial, Vin, Konserves og Material m.m.

H. SPIEGELHAUERS KOLONIALFORRETNING, der nu er beliggende paa Frederiksberg Allé Nr. 44, blev oprindelig grundlagt i 1860 i Ejendommen paa Frederiksberg Allé Nr. 27 af Louis Christensen. Siden dennes Død har den i

Tidens Løb været drevet af flere forskellige Indehavere, blandt hvilke kan nævnes Ekhard Schou.

I 1912 blev Virksomheden overtaget af Marius Rasmussen, der lod Forretningen flytte til sin nuværende

H. SPIEGELHAUER
Købmand.

Adresse paa Frederiksberg Allé Nr. 44. Ved Marius Rasmussens Død i 1933 blev Forretningen overtaget af den nuværende Indehaver, Harald Spiegelhauer, der fra 1923 havde været ansat i Forretningen. I Virksomheden føres alle Arter af Kolonialvarer samt Delikatesser og Vine i bedste Kvaliteter.

PM. LARSENS KOLONIAL-FORRETNING, der er beliggende paa Hjørnet af Falstersvej og Guldborgvej, blev oprindelig grundlagt i 1903; i 1913 blev den overtaget af Købmand Løff, der afstod Forretningen i 1928 til den nuværende Indehaver, Poul Madvig Larsen, der gennem sin alsidige og grundige Købmands Uddannelse har ført den gamle Virksomhed videre, saadan at den stadig med Rette indtager en Plads blandt de kendteste i Kvarteret. Forretningen fører alle Købmands- og Kolonialvarer m. m.

N. E. PETERSEN
Købmand.

ERIK PETERSENS KOLONIAL- & VINHANDEL, der er beliggende paa Prinsesse Maries Allé Nr. 17, er grundlagt af K. Johansen, der i 1913 afstod den til Købmand Juul Hansen, der drev Forretningen indtil 1926, da den blev overtaget af den nuværende Indehaver, Niels Erik Petersen. Indehaveren har efter Overførelsen ikke alene forstaaet at hævde den gamle Forretnings Position, men ogsaa ved sin Dygtighed forstaaet at forøge dennes Omsætning, I en ganske særlig Grad har det altid været Forretningens Princip at føre et velassorteret Lager

af virkelig fine Vinsorter fra de større Huse samt alt indenfor den finere Conserves. Forretningens Trivsel skyldes ogsaa den udsøgte Betjening af hver enkelt Kunde. Paa N. E. Petersens Initiativ er Forretningen blevet udvidet med en gros Virksomhed indenfor samme Branche.

HOLGER KRYGER, som fik sin første Uddannelse hos Faderen, den over hele Frederiksberg kendte Købmand Anton Kryger, fik efter endt Læretid Ansættelse hos det kendte Farvefirma A. Stelling, og var der ansat i 8 Aar, dels i Udsalget paa Gl. Torv og dels paa Fabrikken i Valby, indtil Hr. Kryger i Januar 1911 løste Købmands-Borgerskab og startede sin Forretning Vesterbrogade 196 og har med Aarene faaet bunden en stor, solid Kundekreds til Forretningen,

som nu ogsaa regnes som en af de førende paa Frederiksberg. I Oktober Maaened 1935 henflyttede Hr. Kryger sin Forretning til nye, smukke og mere moderne Lokaler paa Vesterbrogade 198, det modsatte Hjørne af Schlegels Allé.

JENS JØRGENSENS KOLO-NIALHANDEL, der er beliggende paa Vesterbrogade Nr. 177, blev i 1924 overtaget af den nuværende Indehaver, Jens Chr. Jørgensen, der ved sin grundige Uddannelse i Branchen ikke alene har forstaaet at hævde Forretningens Position, men ogsaa at forøge dens Omsætning. I Forretningen føres alle Slags Kolonialvarer samt Conserves, Vine og Kaffe m. m.

AKSEL HANSENS KOLONIALFORRETNING er beliggende i Borup Allé 137 i den smukke Ejendom Fuglebakkegaard, der er opført mellem Droselvej og Solsortevej — en Del af det bekendte Fuglebakkekvarter. Forretningen er startet i Januar 1925 af Hr. Bachmann, der senere solgte den til Emil Hansen. Den nuværende Indehaver, Købmand Aksel Hansen, overtog Forretningen den 1.

Juli 1933 efter Emil Hansens Død. Forretningen hører til de førende indenfor Branchen, med mange Specialiteter som engelsk Biscuit og Te samt et stort Udvalg af Konserver, Delikatesser og tørrede Frugter. Tillige er Kaffen fra Aksel Hansen en meget efterspurgt Vare. Ikke alene Kvarterets Beboere, men mange andre bekræfter Indehaverens Motto for denne Vare: „Drik kun Aksel Hansens Kaffe, den er god“. Iøvrigt byder Forretningen paa et stort Lager af alt i Kolonial, Vin og Delikatesser i forskellige Kvaliteter og forhandler endvidere Nærings- og Nydelsesmidler samt Spiritus til Sukkersygepatienter.

A. HANSEN
Købmand.

JØRGEN NIELSEN
Købmand.

JØRGEN NIELSENS KOLONIALFORRETNING, der er beliggende paa Edisonsvej Nr. 12, Hjørnet af Hollændervej, blev oprindelig grundlagt omkring 1897, og efter at have været paa flere Hænder blev den købt og overtaget d. 7. Juli 1907 af den nuværende Indehaver, Jørgen Nielsen. Forretningen fører alt i Kolonial, Delikatesser, Kaffe og Material, men det er især Blomsterhonning af meget fin Kvalitet, som Indehaveren har gjort til Forretningens Speciale.

B. B. JØRGENSENS KOLONIAL-MAGASIN, der er beliggende paa Ndr. Fasanvej Nr. 192, blev oprindelig grundlagt i 1917 af Svend Poulsen, der i 1929 afstod den til Købmand Helmuth Olsen, som drev Forretningen indtil 1934, da Firmaet

blev overtaget af den nuværende
 Indehaver, Børge Bernhard Jør-
 gensen. I Virksomheden føres
 alle Slags Kolonialvarer m. m.,

men det er
 særlig Kaf-
 fen, Inde-
 haveren har
 gjort til sin
 Forretnings
 Specialitet,
 da han
 har stor
 Kendskab

B. B. JØRGENSEN
 Købmand.

til Raakaffe, hvoraf Indehaveren har sine egne Blandinger. Des-
 uden fører Jørgensen et righoldigt Udvalg i vellagrede Druvine
 og danske Frugtvine o. s. v.

**H. NIELSENS KØBMANDS-
 FORRETNING**, der er be-
 liggende paa Chr. Richardsvej
 8, blev oprindelig grundlagt om-
 kring Aarhundredskiftet, og efter
 at have været paa forskellige
 Hænder blev den i 1934 overtaget
 af den nuværende Indehaver Hart-
 vig Nielsen. I sin smukke For-
 retning med den smagfulde og
 iøjnefaldende Facade fører H.
 Nielsen alle kendte Købmands-
 og Kolonialvarer. Specialitet:
 Kaffe.

FR. WILH. H. FALCK'S
 KOLONIALFORRETNING,

der er
 beliggende
 paa Værne-
 damsvej Nr.
 5, er grund-
 lagt 1895 af
 Frederick
 Wilhelm
 Heinrich
 Falck, der
 her etable-

FR. WILH. H. FALCK
 Købmand.

rede sig som Kolonialhandler. Allerede efter et Aars Forløb specialiserede han sin Forretning til Fuglefrøhandel en gros og en detail, dog stadig i Forbindelse med Kolonial. Det blev efterhaanden en meget stor Virksomhed, idet Købmand Falck i en sjælden Grad forstod at vinde sine Medmenneskers Tillid, saaledes at det ikke alene blev Køber og Sælger, der stod overfor hinanden, men mangeaarige Venner, der delte hinandens store og smaa Bekymringer. Da han derfor i 1933 i en Alder af 71 Aar afgik ved Døden, følte han Bortgang som et virkeligt Savn. Hans Hustru Johanne Margrethe Falck, født Rasmussen, fortsætter uforandret den gode, gamle Virksomhed.

„**M**ARIELYST“ KOLONIALFORRETNING, der er beliggende paa Peter Bangsvej Nr. 99, er grundlagt den 7. August 1934 af Fru Balle, som ved sin grundige Uddannelse i Branchen har drevet Forretningen betydeligt frem. Indehaveren fører alle de kendte Købmands- og Kolonialvarer m. m.

Købmandsforretningen paa Peter Bangsvej Nr. 91.

EN. FRIIS' VINHANDEL, der er beliggende i Allégade Nr. 28, er startet i 1905 som Filial af I. C. Teilmann & Co. Blev i Januar 1929 overtaget af Viggo Hertz, der i Maj 1934 afstod den til den nuværende Indehaver: Ebbe Nørregaard Friis. Forretningen har gennem Aarene været ledet efter Princippet kun at føre rene, ufor-

skaarne Druvine, og paa dette Grundlag er det da ogsaa lykkedes at skabe en Kreds af Kunder, der ønsker at købe gode, rene Vine til rimelige Priser. Vinhandler Friis, der oprindeligt var Landmand, har inden han overtog denne gamle Forretning rejst for et Par af vore større Vinfirmaer specielt til Herregaarde og andre større private Forbrugere og derved erhvervet sig et indgaaende Kendskab til kræsnere Vinkenderes Smag og Ønsker,

et Kendskab og en Erfaring, der nu kommer Forretningens store Kundekreds til gode, idet enhver Vin, der købes, udvælges med den største Omhu og med Hensyntagen til Kundernes specielle Ønsker. Det er i Løbet af de godt 30 Aar, Forretningen har eksisteret, blevet Tradition, at her blev ikke reklameret med Fantasipriser, men man var altid sikker paa at faa en virkelig god Vare til saa billig en Pris som overhovedet muligt. Denne gode Tradition sætter Hr. Friis en Ære i at bevare.

PETER PEDERSENS KAFFE-, VIN- OG KOLONIALFORRETNING, der er beliggende paa Vesterbrogade Nr. 186, blev oprindeligt grundlagt i 1900 af Herr Jæchel, der i 1909 afstod den til den nuværende Indehaver Peter Pedersen, der gennem sin mangeaarige og alsidige Uddannelse i Branchen hos Købmand Layburn ikke alene har forslaaet fuldtud at hævde Forretningens Position, men ogsaa at føre den frem, saaledes

at den nu hører til en af de største i Branchen paa Frederiksberg. I sin Forretning fører Indehaveren alle Sorter og Kvaliteter af de forskellige Købmands- og Kolonialvarer samt et righoldigt Lager af alle Arter Delikatesser m. m.

AINGERSLEVS KAFFE- OG KOLONIALHANDEL, der er beliggende paa Hjørnet af Sdr. Fasanvej og Mathildevej, blev oprindeligt grundlagt i 1883 af Købmand Hunnäs, der i 1884 afstod den til Købmand Lars Olsen, som ved sin Dygtig-

hed og Paapasselighed fra en beskeden Begyndelse oparbejdede en betydelig Virksomhed. I 1916 overtog hans Søn, Hans Olsen, Forretningen, som han drev indtil 1925, da den blev overtaget af den nuværende Indehaver Arthur Ingerslev. Virksomheden, der fører alt i Købmands- og Kolonialvarer samt Vine, er Leverandør til Frederiksberg Hospital samt flere andre store Virksomheder.

KAFFEBRÆNDERIET „THOR“, velnok Frederiksbergs største Kaffeforretning, er beliggende paa Gl. Kongevej Nr. 165, der, hvor det gamle Frederiksberg Apotek i sin Tid laa. Indehaveren Thor Lange, er født

den 30. August 1902 i København som Søn af Pianostemmer Alfred Lange og

Hustru, Agnes Lange, f. Klæbel. Gift 1929 med Edith Woulfsbach. Efter at have taget Realeksamen i 1918, kun 15 Aar gammel, kom Thor Lange i Lære hos Købmand H. Lauritzen, Stubbekøbing, til 1922. Efter en kortere Studierejse gennem Tyskland, Belgien, Frankrig og England kom Thor Lange til Grosserer Fr. Christiansen, København, først som Ekspedient i 3 Aar og derefter som Lagerforvalter i 5 Aar. I 1930 overtog Thor Lange Kaffeforretningen paa Gl. Kongevej 165, som han ved Flid og Energi har oparbejdet, saaledes at den i Dag kan regnes for den førende i Branchen paa Frederiksberg. Virksomheden er især kendt for sin gode Kaffe.

THOR LANGE
Kaffehandler.

stiansen, København, først som Ekspedient i 3 Aar og derefter som Lagerforvalter i 5 Aar. I 1930 overtog Thor Lange Kaffeforretningen paa Gl. Kongevej 165, som han ved Flid og Energi har oparbejdet, saaledes at den i Dag kan regnes for den førende i Branchen paa Frederiksberg. Virksomheden er især kendt for sin gode Kaffe.

CAMSTRUPS KAFFEFORRETNING, der er beliggende i Smallegade Nr. 41, er grundlagt i 1931 af Fru Carla Amstrup, født Berg. Ved sin omhyggelige Uddannelse i Branchen har Fruen forstaaet at arbejde Forretningen frem, saaledes at

C. AMSTRUP
Kaffehandler.

den nu er kendt i vide Kredse og maa med Rette henregnes til en af de førende Kaffeforretninger paa Frederiksberg. Fru Amstrup har ved sin elskværdige Betjening af den store Kundekreds gjort Firmaet populært.

EAHRENS KAFFEFORRETNING, der nu er beliggende paa Frederiksberg Bredegade Nr. 7, er oprindeligt grundlagt i 1933 af Erling Ahrens i Nørre Søgade som en Specialforretning

for The, men da der ikke var Udviklingsmuligheder for Øje, solgte han denne Forretning i 1934. Og samtidig købte han G. N. Skovgaards Kaffeforretning i Frederiksberg Bredegade Nr. 7, der er grundlagt i 1924 af G. N. Skovgaard. Ved Flid lykkedes det Ahrens at oparbejde denne Forretning, saaledes at den i Dag er en god og solid Forretning.

KAFFEFORRETNINGEN „FYEN“, der er beliggende paa Schneeklothsvej Nr. 17, Hjørnet af P. G. Rams Allé og Schneeklothsvej,

blev grundlagt omkring 1930 af Købmand Frederiksen, der i 1934 afstod Forretning-

E. EILERTSEN
Kaffehandler.

gen til den nuværende Indehaver, Frk. Ellen Eilertsen. Den smukke og store Forretning er kendt som Kaffe- og Konfekturforretning, men desuden fører Frk. Eilertsen de fleste af de kendte Købmandsvarer i sin Forretning.

PELZES KURVEMAGERFORRETNING, der er beliggende paa Sindshvilevej Nr. 3, blev oprindelig grundlagt i 1908 af den nuværende Indehavers Fader Franz Elze under meget beskedne Forhold i Ejendommen Nr. 13 paa samme Vej, og Værkstedet blev nærmest etableret med en gros Virksomhed for Øje. Gennem sit indgaaende Kendskab til Branchen samt ved Energi lykkedes det Grundlæggeren at arbejde Forretningen frem, saaledes at Forholdene blev for snævre, og i 1917 blev Virksomheden derfor flyttet til de større Lokaler i Nr. 3, hvor den nu stadig har til Huse. I 1924 overtog Sønnen Poul Elze Forretningen, efter at han i mange Aar med stor Dygtighed og Indsigt havde taget Del i denne. I sin store Virksomhed fører P. Elze alt indenfor Kurvemagerbranchen i forskellige Kvaliteter og Udførelser. Foruden den store en gros Virksomhed har den nuværende Indehaver ogsaa oparbejdet en betydelig Detailforretning.

erhvervet ved sin Uddannelse i Faget i Hillerød, samt dygtigt assisteret af sin Hustru lykkedes det ret hurtigt Indehaveren at faa oparbejdet en god Forretning. Virksomheden fører alt til Faget hørende.

R. JENSENS KURVEMAGERFORRETNING, der er beliggende paa Værnedamsvej Nr.

13 B, er grundlagt den 20. Oktober 1904 af Rasmus Jensen.

Gennem sit indgaaende Kendskab til Branchen,

R. JENSEN
Kurvemager.

WILLUMSENS ATELIER, der er beliggende paa Peter Bangsvej Nr. 34, er ret beskedent af Omfang, men hvad det kunstneriske angaar absolut særpræget. Indehaveren Bode Willumsen, der er født den 6. Marts 1895 i København som Søn af den kendte Billedhugger J. F. Willumsen og dennes Hustru Juliette W., født Meyer, begyndte Virksomheden i 1932 med Billedhugger Salto, som imidlertid udtraadte Aaret efter. Stentøjet, der vil være almindelig bekendt, er alt udført efter Willumsens egne Modeller, og man lægger Vægt paa at tilnærme sig den kinesiske Glacurkunst i en særpræget moderne Form. Mangfoldige er ogsaa de Arbejder, man har solgt til pri-

vate Samlere og Museer bl. a. i København, Tyskland, Frankrig, Japan og Kunstindustrimuseet i København. Willumsen, der er uddannet Keramiker, og som har arbejdet paa den kongelige Porcelainsfabrik i 5 Aar, deltager sammen med sin Hustru Elna W., født Marott, i det daglige Arbejde. Endvidere kan nævnes, at han i 1930 fik tilkendt Guldmedaille for sine Arbejder paa den keramiske Udstilling i Rom samt Guldmedaille paa Verdensudstillingen i Bruxelles 1935. Lokalerne, der bestaar af Slemmeri, Drejeri, Gibseri og Ovnerum, har pudsigt nok til Huse i en Bygning, der har været benyttet som Glaspusteri i det nu nedlagte Frederiksberg Glasværk. I nær Fremtid agter man ogsaa at paabegynde Fabrikation af Keramik, og man vil uden Tvivl ogsaa her forstaa at hævde sig i Konkurrencen.

EFTER fleraarig Uddannelse paa kgl. Porcelainsfabrik grundlagde Kunsthandler Alf Elletoft i 1926 Firmaet Kunst-Atelier'et i Nørregade Nr. 41. I 1928 løste Elletoft Grosserer-Borger-skab og udvidede Firmaet til at omfatte en gros Salg og Fabrikation af Kunstindustri. I 1931 flyttede Firmaet til Frederiksberg med Udsalg og Salgsudstilling paa Aaboulevarden

A. ELLETOFT
Kunsthandler.

55. Firmaet er kendt for sine Specialiteter, haandmalet Porcelain og Kakler.

EDITH JENSENS ATELIER for Fremstilling af Batik, der er beliggende paa Vodroffsvej 48, er grundlagt i 1928 af Frk. Edith Jensen efter endt Uddannelse fra Tegne- og Kunstindustriskolen i København med paafølgende Studieophold i Paris. Edith Jensen blev hurtigt en begejstret Dyrker af Batikken, der er en meget gammel Teknik, stammende fra Java, og som nu har faaet en Renaissance i Europa. Med stor Dygtighed har Edith Jensen forstaaet at gøre sin Virksomhed til et betydeligt Led i den

Verdensudstillingen i Bruxelles 1935 som eneste Udstiller i Batik og fik her ilkendt Sølvmedaille.

danske Kunstindustri. Foruden at have Udstilling paa den permanente Udstilling i „Vesterport“ har Edith Jensen udstillet i Monte Carlo 1934—35 og paa den permanente Udstilling i Kapstaden samt paa særlig Opfordring deltaget i

E. JENSEN
Batik-Malerinde.

„KUNSTKÆLDEREN“. Innehaveren af „Kunstkældereren“, Gl. Kongevej 143, Hjørnet af Amisivej, har ved Ærlighed, Flid og et venligt ukunstiet Væsen oparbejdet en lille god Kunsthandel. Skønt den ligger gemt om Hjørnet, kan Publikum alligevel finde den, og den, der besøger den, finder sig hensat til det gamle Paris, hvor man i de smaa hyggelige Boder har Lejlighed til at finde et eller andet

smukt, hvad enten det er en Tegning eller et lille godt Maleri, et Stykke smukt Porcelain eller en ganske almindelig Stenkrukke. Et er man i hvert Fald sikker paa, ikke at finde Smagløsheder. Fruen, hvis Navn er Anna Barnevitz, startede Forretningen i November 1924 og har ved denne lille Forretning opdraget en Søn og en Datter, som mistede deres Fader under den spanske Syge. Sønnen har nu sin egen Afdeling i Forretningen med Artikler for Blomsterhandlere.

CHR. RASMUSSENS SKIND- OG LÆDERHANDEL, der er beliggende paa Solbjergvej Nr. 1 (forhen Stationsvej), er grundlagt i 1911 af Garvermester Eriksen, der ved Flid og Energi fik oparbejdet en god Forretning. Ved hans Død i 1921 blev Virksomheden solgt til Værkfører Carl Johnsen, der førte Forretningen videre indtil Aaret 1931, da den blev overtaget af den nuværende Indehaver, Jørgen Christian Rasmussen, der paa Grund af sin gode Uddannelse, bl. a. hos det i sin

Tid saa kendte Millionfirma i Læder og Skind: Carl F. Meyer, hvor han var i 26 Aar, samt ved Dygtighed har forstaaet at oparbejde en virkelig god Virksomhed, der nu er-Leverandør til flere store Virksomheder paa

J. CHR. RASMUSSEN
Læderhandler.

Frederiksberg, bl. a. Gasværket, den tekniske Forvaltning, Landbohøjskolen og Brandvæsenet m. fl. Rasmussen fører i sin Forretning alt indenfor Branchen, lige fra Læder til Handskeskind, Skomagerartikler i største Udvalg.

NORDISK LÆDERVAREFABRIK, der er beliggende i Frederiksberg Bredegade Nr. 7, er oprindelig grundlagt i 1919 af Andreas Andersen og havde da til Huse i samme Gade Nr. 6. Ved Flid og Energi samt ved sin grundige Uddannelse, erhvervet hos kgl. Hof-Sadelmager-

A. ANDERSEN
Lædervarefabrikant.

mester V. Danielsen & Co. paa Kongens Nytorv samt paa Hærens Munderings-Depot, varede det ikke længe, førend han havde faaet oparbejdet en betydelig Forretning. Grundet paa Pladsmangel lod Indehaveren i 1921 Forretningen flytte til sin nuværende Adresse, hvor Lokalerne var større og atter blev udvidet i 1935. Virksomheden, der forhandler alt indenfor Branchen, er bl. a. Leverandør til Brandvæsenet, de kommunale Værker samt Kommunkontoret m. fl.

CHR. KJELDGAARDS LÆDER- & SKINDHÅNDEL paa Godthaabsvej Nr. 33 er oprindelig startet i Absalonsgade, hvor den havde til Huse indtil 1934, da den paa Grund af Pladsmangel blev flyttet til sin nuværende Adresse paa Godthaabsvejen,

hvor den ved stadig at have et stort Udvalg i Skind, Handsker

CHR. KJELDGAARD
Læderhandler.

(saavel tilskaarne som færdige), Damebæller, Kraver etc. har erhvervet sig en stor Kundekreds. Desuden fører Indehaveren altid et stort Udvalg i

Læder- og Skotøjsartikler, saasom Indlægs- og Gummisaaler samt Hæle o. s. v.

LEGETØJSMAGASINET, der er beliggende paa Falkonerallé Nr. 6, blev oprindelig grundlagt af den nuværende Indehavers Kusine, Frk. Heinsen i 1912, men blev kort forinden Krigens Udbrud, den 1. Juli 1914, overtaget af Frk. Anna Hansen, der ved sit store indgaaende Kendskab til Branchen ret hurtigt fik Forretningen oparbejdet. Indehaveren fører alt i Legetøjsbranchen og Skoleartikler i for-

A. HANSEN
Legetøjshandlerske.

skellige Kvaliteter og Prislag; men det er især Dukkeklinikken, der er blevet Virksomhedens Speciale.

MØBELFIRMAET HOLM & LARSEN, Falkonerallé 46, blev startet den 1. Oktober 1895 af Fabrikant Peter Emil Holm og Christoffer Larsen. P. E. Holm er født paa Bornholm den 7. Maj 1871 som Søn af afd. Skibsreder og Stenværksbestyrer I. P. Holm. Firmaet oprettedes under ret beskedne Forhold paa Rolfsvej Nr. 13, hvor der til at begynde med handledes med baade Lamper og Møbler samt meget andet. Firmaet erhvervede sig hurtigt en stor Kundekreds og

P. E. HOLM
Fabrikant.

J. HOLM
Fabrikant.

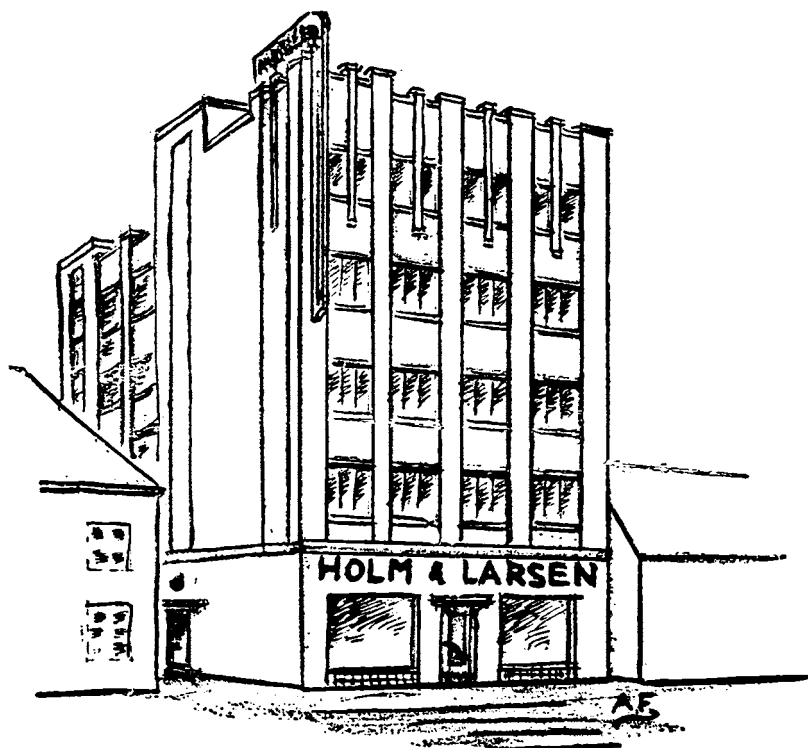
maatte derfor i Aaret 1900 flytte til større Lokaler paa Falkonerallé Nr. 46, hvor en hel Villa blev taget i Brug til Lager af Møbler. I 1911 udtraadte C. Larsen af Firmaet, og P. E. Holm har siden været Eneindehaver af Firmaet, der siden den Tid har svunget sig op til at blive et af de førende indenfor Møbelbranchen, og hvis Devise „Der er en Del Folk i faste Stillinger“ er kendt Landet over. I 1914 blev den nuværende Ejendom opført, og Firmaet blev da installeret i den nuværende Hjørnebutik, efter

Udstillingslokalerne paa Falkonerallé.

midlertidig at have haft lejede Lokaler paa modsatte Hjørne, i Nr. 50, under Opførelsen af Ejendommen. I 1917 blev Firmaet atter udvidet, idet P. E. Holm erhvervede

Ejendommene paa Nicolajvej 8—10—12—14 og Nicolajvej 3—5, hvor en Del blev taget i Brug til Lagre og Værkstedslokaler. Ved Firmaets 40 Aars Jubilæum den 1. Oktober 1935 paabegyndtes Opførelsen af en stor og moderne 5-Etages Forretningsbygning af Jernbeton paa Nicolajvej 8, hvortil Firmaet flyttede sin Hovedafdeling den 15. Marts 1936. I Stueetagen er Kontorer og Udstillingsvinduer, paa 1. Sal er indrettet Værkstedslokaler m. m., og i de øvrige Etager, hvortil Ele-

Den nyopførte Bygning paa Nicolajvej 8.

vator fører Kunderne, findes Udstilling af de mange forskellige Møbler. Værkstederne ledes af Grundlæggerens Søn Jørn Holm.

MØBELFIRMAET CHR. HØYBYE, der er beliggende paa Godthaabsvej Nr. 17, er startet i Marts 1908 paa Adilsvej Nr. 2 af Chr. J. Høybye, der er født 1882 i Kalundborg som Søn af Sadelmagermester Wilh. Høybye og Hustru. Efter endt

Møbellorretningen paa Godthaabsvej 17.

Læretid i Kalundborg tog Høybye i 1898 til København, hvor han gennemgik en alsidig Uddannelse indenfor Møbelbranchen, bl. a. som Bestyrer i forskellige større Møbelforretninger. Derefter startede han som nævnt i 1908 sin Forretning paa Adilsvej, men Lokalerne her blev dog hurtigt for smaa, og i 1913 blev Forretningen flyttet til sin nuværende Adresse paa Godthaabsvej. Grundet paa den stadige Udvikling, Firmaet var udsat for, aabnede man en Filial i Smallegade 45, der imidlertid i 1931 blev flyttet til Haderslevgade Nr. 3, hvor

CHR. J. HØYBYE,
Møbellabrikant.

Pladsforholdene var bedre. Siden Starten af Firmaet har Indehaverens Speciale stadig været virkelige Kvalitetsmøbler i Mellempriislaget.

I 1929 startede Virksomheden det nu saa kendte A/S „Høybye-Radio“ med Chr. J. Høybye som Direktør, hvilken Stilling han besad et Par Maaneder, da han efterfulgtes af Sønnen, Kay S. Høybye, der ved sin grundige Uddannelse i Udlandet og herhjemme hurtigt fik oparbejdet Firmaet, saaledes at det nu er kendt i hele Danmark. Høybye-Radio, „høj-Ry“, har Udsalg Vester Farimagsgade 4 og Nørrebrogade 70.

K. S. HØYBYE
Direktør.

„HJEMMENES MØBELLAGER“, A/S, Gl. Kongevej Nr. 27, blev grundlagt i December 1930 af d'Herrer Hans og Helge Ellekær. Virksomheden fremstiller alt med Hensyn til Møbler i alle Stilarter og af alle Træsorter, endvidere Montering af alle Hjem, Syning og Paalægning af Tæpper, Ophængning af Gardiner etc., men Firmaets Speciale er især Levering og Salg af polstrede Møbler, Chesterfield Stole, og i Aarenes Løb er der oparbejdet en Virksomhed, der leverer Møbler og Bohave, ikke alene overalt i Stor-København, men ogsaa til hele Landet samt Island og Grønland. Forretningen har eget Polster- og Reparationsværksted, og en Del af Møb-

lerne fremstilles af Indehavernes Fader, der som Snedkermester i mange Aar har haft egen Virksomhed i Gislev i Nærheden af Svendborg, og Møblerne fra Gislev er kendt ikke alene for deres smukke Udførelse, men ogsaa for den gode og fine Smag, hvormed de er udførte.

P. HANSEN
Møbelhandler.

flytte til sin nuværende Adresse paa Falkonerallé Nr. 5. I Forretningen føres alle Slags Møbler i alle Stilarter m. m. Desuden paatager Firmaet sig Polstring af alle Møbler samt Tapetsering o. s. v. Alt udføres paa eget Værksted. I Oktober 1912 traadte Indehaverens Søn, H. P. Hansen, ind i Firmaet, som han nu sammen med Faderen leder.

H. P. HANSEN
Møbelhandler.

PETER HANSENS MØBELMAGASIN, der er beliggende paa Falkonerallé Nr. 5, Hjørnet af Howitzvej, blev oprindeligt grundlagt i 1899 af Peder Hansen, der aabnede en lille Møbelforretning med Værksted. Efterhaanden som Aarene gik og Omsætningen steg, blev Pladsforholdene her dog for smaa, og i 1906 lod

MØBELFIRMAET BRØDR. BERNTH, der er beliggende paa Borups Allé Nr. 144, blev startet den 12. Februar 1930 af Ejner Bernth, født den 15. August 1905 i København, og Chr. Bernth, der er født den 26. Juli 1910 ligeledes i København, som Sønner af Vognmand C. Chr. Bernth. Firmaet startede med Snedkeri i Borups Allé Nr. 150, udvidede i 1932 Forretningen med Møbeludsalg samt Udlejning af Borde og Stole i Ejendommen i Borups Allé Nr. 144.

KØBENHAVNS STAALMØBELFABRIKS UDSALG, Gl. Kongevej 152, som blev aabnet den 4. November 1934, er en Filial af Hovedforretningen i Møntergade 24, der blev grundlagt 1. Januar 1933. Forretningens Speciale er Staal- og Messingsenge, Madrasser, komplette Staal-Soveværelser samt Staal-møbler til ethvert Formaal. Til Trods for den forholdsvis korte Tid, der er hengaaet siden Forretningens Aabning, har B. Holle-

sen ved sin Dygtighed som Forretningsmand forstaaet at hævde Forretningens Position og føre den frem som den førende paa Frederiksberg.

CANDERSENS MØBEL-FORRETNING, der er beliggende i Smallegade Nr. 18, blev oprindeligt grundlagt i Smallegade Nr. 20 af Carl Andersen, men grundet paa Pladsmangel blev Virksomheden flyttet til sin nuværende Adresse. I sin Forretning fører Indehaveren hovedsagelig antikke Møbler i forskellige Stilarter og Kvaliteter, men Carl Andersen paatager sig ogsaa

Interiør fra Forretningen.

Fremstillingen af alle Arter Møbler, saavel moderne som antikke Stilarter efter specielle Tegninger. Alt Arbejde udføres paa egne Værksteder, og ved Restaureringen samt Fremstillingen af de forskellige Møbler er Carl Andersen saavel den dygtige Haandværker som Fagmanden, der ved sin Erfaring i og Interesse for Faget paa enhver tænkelig Maade søger at vejlede sine Kunder.

EINAR PETERSENS MØBELFORRETNING, beliggende paa Falkonerallé Nr. 28, er grundlagt i 1925 i Bagbygningen samme Sted, men blev i Aaret 1932 flyttet

til en større Bygning ud til Gaden, saaledes at Bag-

bygningen nu tjener som Værksted og Hovedbygningen som Udstillingslokaler. Forretningen er i stadig Fremgang og har igennem Aarene erhvervet sig et godt Renommè, hvilket hovedsagelig skyldes Indehaverens Evne til altid at udføre og betjene sine Kunder samvittighedsfuldt. Virksomheden udfører alt indenfor Branchen samt Dekoratorarbejde, Møbelpolstring og Tæppesyning o. s. v.

E. PETERSEN
Møbelhandler.

en alsidig Uddannelse indenfor dette specielle Fag, blev først oplært paa forskellige Værksteder i Jylland og har siden kompletteret sin Uddannelse ved et 10-aarigt Ophold i Chicago.

FREDERIKSBERG MØBEL-FABRIK paa Rosenørns Allé Nr. 63 blev oprindelig grundlagt 1926 i Pustervig 1 af Viggo Westergaard, men flyttedes i 1929 til den nuværende Adresse. Forretningen fabrikkerer næsten udelukkende Møbler i Bondestil og har efterhaanden erhvervet sig en betydelig Kundekreds ikke blot her paa Frederiksberg, men over hele Landet, ja, endog paa Grønland har Forretningen Kunder. Indehaveren, som har faaet

EDUARD SEIFERT
fhv. Manufakturhandler.

FIRMA HANS BACH, EDUARD SEIFERTS EFTERFØLGER, der er beliggende paa Gammel Kongevej Nr. 86 A, blev oprindelig grundlagt af Eduard Seifert i 1892 paa Hjørnet af Gl. Kongevej og Tullinsgade under meget beskedne Forhold. Ved Dygtighed og Energi drev Grundlæggeren Forretningen frem, saaledes at den hurtigt blev kendt i det store omliggende Kvarter. Grundet paa Pladsmangel blev Virk-

H. H. BACH
Manufakturhandler.

somheden i Begyndelsen af 1900 flyttet til de mere moderne Lokaler i Nr. 86 A, hvor den stadig har til Huse. Ved Eduard Seiferts Død i 1925 overtog den nuværende Indehaver Hans Hugo Bach Virksomheden. Hans Hugo Bach, der efter at have faaet sin første grundige Købmandsuddannelse hos Firmaet Christian Poulsen paa Kultorvet, rejste til Udlandet for ogsaa under større Forhold at uddanne sig som Købmand, og i Hamburg blev

han ansat i det store og velkendte Firma Wm. Kløpper og var bl. a. i 10 Aar Firmaets Rejsende. Senere rejste Bach til Frankfurt am Main og var her i 13 Aar Rejsende for Firmaet Siegmund Strauss jun. Efter sin lange og alsidige Uddannelse i Udlandet vendte H. H. Bach hjem og købte og overtog som nævnt i 1925 Eduard Seiferts kendte Forretning paa Gl. Kongevej 86 A. Firmaet blev allerede ved Begyndelsen etableret som en detail- og en gros-Forretning, og den nuværende Indehaver har stadig fortsat disse to Handelsgrene. Den store Virksomhed er i særlig Grad en Specialforretning og fører alt til Forarbejdning hørende Skræderartikler, saasom Syartikler, Knapper, Foerstoffer, Spænder, Baand, Korsetstoffer, Korsetelastikker, Skjortestoffer, Slipsstoffer etc. i alle forskellige Kvaliteter og Prislag.

„**F**IRMAET CHR. H. LEMNITZ“ (Frederiksberg Voxdug- og Linoleums-Magasin), der er beliggende paa Gammel Kongevej 122, blev oprindelig grundlagt i Aaret 1898 paa Gammel Kongevej Nr. 124 af Fabrikant Chr. H. Lemnitz. Med den

CHR. H. LEMNITZ
Fabrikant.

storeUdvikling, som Virksomheden blev Genstand for, blev

Pladsforholdene i Nr. 124 efterhaanden for snævre, og i Aaret 1914 flyttedes Forretningen til de store og gode Lokaler i Ejendommen Nr. 122, hvor Firmaet stadig har til Huse. I sin store Forretning fører Indehaveren alle Kvaliteter af Voxdug og Linoleum samt Gummi-, Olie- og imprægnerede Regnfrakker og endvidere alle Arter af Gummifodtøj. Alle Frederiksbergere kender

Forretningens meget sigende Motto: „Hvorfor blive vaad, naar Lemnitz ved Raad!“

En Søn af Grundlæggeren Poul Lemnitz har siden 1925 været knyttet til Firmaet, hvis Bestyrer han nu har været i en Aarrække.

DANSK KJOLE-KLÆDEHUS (DEN RØDE BUTIK), Falkonerallé Nr. 86, blev aabnet den 1. Marts 1907 af Købmand Nicolai Sand med d'Herrrer Marius og Anthon Christensen som Medarbejdere, den ene som Bestyrer af en Filial paa Nørrebrogade 163, den anden som Førstemand i Hovedforretningen. Nicolai Sand blev født i Lemvig den 14. Oktober 1862, blev etableret i Viborg ca. 1886 og drev en ret betydelig Forretning med Filialer i Nørager, Siøholm og Hammershøj. Nicolai Sand solgte Forretningen i Viborg 1905 og startede Dansk Kjøle-Klædehus paa Frederiksberg 1907. Nicolai Sand var Medstifter af Frederiksberg Handelsbank og sad i Bankraadet i flere

Ved Forretningens 25 Aars Jubilæum.

Aar, var Formand for Frederiksberg Manufakturhandlerforening i mange Aar og betænkte Foreningen med et stort Legat. 1. August 1921 overgik Forretningen til et Aktieselskab med d'Herrer Nicolai Sand, Marius Christensen og Anthon Christensen som eneste Aktionærer.

I August 1928 afgik Marius Christensen ved Døden, og i Oktober 1935 afgik Nicolai Sand ved Døden, og Forretningen fortsættes uforandret med Anthon Christensen som eneste Indehaver. Efter en forestaaende Ombygning vil A/S Dansk Kjøle-

Klædehus fremtræde som den største Specialforretning af sin Art paa Frederiksberg.

N. SAND
fhv. Direktør.

M. CHRISTENSEN
fhv. Direktør.

A. CHRISTENSEN
nuv. Direktør.

FERDINAND SEEGER
MANUFAKTURFORRET-
NING, der er beliggende paa
Værnedamsvej Nr. 3, er grund-
lagt i 1889 af Ferdinand Seeger
under meget beskedne Forhold,
men ved sit
indgaaende
Kendskab til
Branchen,
erhvervet
gennem sin
mange-
aarige Ud-

FERDINAND SEEGER
Manufakturhandler.

dannelse som Købmand samt ved Flid lykkedes det ham hurtigt
at arbejde Forretningen frem, saaledes at han allerede i 1920
kunde købe Ejendommen, hvor Virksomheden stadig har til Huse.
I sin Forretning fører Indehaveren alt i Manufaktur & Tricotage
i alle Kvaliteter og Prislæg.

JOHANNES KALOMS
MANUFAKTUR-, TRICO-
TAGE- & SENGEUDSTYRS-
FORRETNING paa Falkonerallé
49 er grundlagt den 22. April
1893 af Manufakturhandler Johan-
nes Kalom, der i Aarenes Løb
fik oparbejdet en god Forretning

med en so-
lid Kunde-
kreds. Den

22. April
1933 holdt
Grundlæg-

geren 40 Aars Forretningsjubilæum, og den 1. Juli 1933 overdrog
han Forretningen til sin Søn, Holger Kalom, der stadig fører
Forretningen videre i sin Faders gode, solide Spor. Johannes
Kalom er født i Aalborg den 15. December 1867, kom efter Kon-
firmationen til København for at komme i Lære hos Broderen,
daværende Manufakturhandler Lauritz Kalom. Johannes Kalom

nyder nu sammen med sin Hustru, som de første 25 Aar var ham en stor Hjælp i
Forretningen, sit velfortjente Otium, efter at have virket i over 50 Aar bag Disken.
I sin Forretning fører den nuværende Indehaver Holger Kalom alt i Manufaktur-,
Tricotage- og Senge-Udstyr.

JOHS. KALOM,
Manufakturhandler.

„**D**AMERNES MAGASIN“, der er beliggende paa Peter Bangsvej Nr. 64, er grundlagt den 1. April 1933. Forretningen er kendt og indarbejdet med Kvalitetsvarer i Dame- og Børneudstyr, Lingeri, Tricotage, Hofteholdere, Korsetter, Silkeundertøj, Bluser, Kjoler, Kortevarer etc., af hvilke der altid forefindes de sidste Nyheder samt et stort og righoldigt Udvalg.

som Frederiksbergs førende Damemagasin. I sin Forretning fører Indehaveren alt indenfor Tricotage, Damelingeri, Silkeundertøj, Børneudstyr etc. i smukt Udvalg og Modens sidste Nyheder.

„**D**AMERNES MAGASIN“, der er beliggende paa Falkonerallé Nr. 44, er grundlagt i 1928 af den nuværende Indehaver Kaj Frode Ravnkilde, der ved sin Uddannelse i Manufakturbranchen samt ved sin Dygtighed har forslaaet at oparbejde Virksomheden, saaledes at den nu er kendt

K. F. RAVNKILDE
Manufakturhandler.

LINGERIMAGASINET, der er beliggende i Smallegade Nr. 7, blev oprindelig grundlagt omkring Aarhundredskiftet paa Godthaabsvejen Nr. 50 af Fru E. Johnsen under Navnet Frederiksberg Plisséforretning. Forretningen var dengang en af de første i Branchen. Med Dygtighed blev Forretningen, der dengang hovedsagelig omfattede Hulsøm og Plissé, arbejdet frem, saaledes at den blev kendt i vide Kredse. I 1918 blev Forretningen flyttet

til Rolfsvej Nr. 35, hvor den stadig har til Huse og i Mellemtiden overtaget af Oscar Johnsen. I 1921 blev Virksomheden udvidet med Lingerimagasinet i Smallegade Nr. 7, hvor Frk. G. Johnsen fører alt i Besætningsartikler samt Hulsøm og Pliissé, og sidstnævnte er naturligvis udelukkende af Forarbejdning og Fremstilling fra Fabrikken paa Rolfsvej.

J. RIGELSENS MANUFABRIK- TURHANDEL. En Fryd for Øjet er den smukke Forretning med Damelingeri, som Jens Rigelsen startede i 1934 paa Peter Bangsvej Nr. 40, efter at hele Lindevangsgaarden var fuldført og Hjørneejendommen rejst i sin

J. RIGELSEN
Manufakturhandler.

nuværende Skikkelse. Alle Betingelser maa siges at være skabt her for med Held at kunne danne sig en virkelig god Virksomhed, da Kvarteret er meget tæt befolket med et særdeles købedygtigt Damepublikum. Naturligvis skal det være de rigtige Varer og den fødte Branchekender, der skal være Indehaver, og det tør man nok paastaa netop er Tilfældet med J. Rigelsen. Forretningen fører alt indenfor Manufaktur og Damelingeri.

MANUFABRIK- & TRICOTAGEFORRETNINGEN „ARGO“ i Smallegade Nr. 16 blev oprindelig grundlagt i 1909 af Fru Jensen, der omkring 1920 afstod den til Brødrene Christiansen, der ejede Forretningen, indtil 1925, da den blev overtaget af den nuværende Ejer, Fru Ingeborg Christensen, som i flere Aar havde været Medhjælper hos Brdr. Christiansen. I sin Forretning fører Indehaveren alle Tricotage- og Manufakturvarer i forskellige Kvaliteter og Farver, men Virksomhedens Speciale er især Tricotage til Damer, Herrer og Børn samt Garn og Traad i forskellige Farver til Strikning, Syning og Hækling m. m.

GRANSØE'S MAGASIN, beliggende paa Borups Allé Nr. 123, er grundlagt den 14. Oktober 1932 af Otto Thorvald Gransøe, der efter at have gennemgaaet en grundig og

O. TH. GRANSØE
Manufakturhandler.

alsidig Uddannelse som Købmand i Manufakturbranchen, her grundlagde en Specialforretning for Korsetter og finere Damelingeri i smukke og lækre Kvaliteter og Farver.

ver og Kvaliteter, men det er især det lækre og bløde Silkeundertøj, Frøkenen har gjort til „Llama“s Speciale.

A. FESTERS MANUFATUR- OG TRICOTAGEFORRETNING paa Peter

A. FESTER
Manufakturhandler.

Bangsvej Nr. 60, blev grundlagt i 1929 af Axel Fester, der ved sin grundige Uddannelse.

MANUFATUR- OG TRICOTAGEFORRETNINGEN „LLAMA“, der er beliggende paa Godthaabsvej Nr. 8 A, blev oprindeligt grundlagt i 1909, og efter at have været paa forskellige Hænder blev den den 1. Oktober 1933 overtaget af den nuværende Indehaver, Frk. Oda Christence Nielsen. I sin Virksomhed fører Indehaveren alt i Tricotage og Lingeri til Damer og Børn i forskellige smukke Far-

dels herhjemme og dels paa tysk og fransk Handelshøjskole i Stuttgart og Genf, samt ved Flid og Dygtighed har forstaaet at arbejde Forretningen frem, saaledes at den nu er kendt i det store Kvarter, der nu efterhaanden er vokset op omkring Virksomheden. I sin Forretning fører Indehaveren alle Manufakturvarer og Tricotage i forskellige Farver og Kvaliteter m. m.

TRICOTAGEFORRETNINGEN, der er beliggende paa Værnedamsvej Nr. 17, er grundlagt i 1911 af Manufakturhandler Frederik Steenstrup. Virksomheden fører alt i Tricotage og Manufaktur i alle forskellige Kvaliteter og Farver saavel til Damer, Herrer som Børn.

KJOLEMAGASINET „HELLE“ paa Gammel Kongevej Nr. 82 er oprindelig grundlagt i 1928 af Manufakturhandler Aksel Andersen, der i April 1933 afstod den til den nuværende Indehaver, Henry Petersen, der ved Flid og Energi samt dygtigt assisteret af sin Hus'ru har oparbejdet en god Forretning, der nu er kendt af Damerne paa Frederiksberg.

Indehaveren, der er en kendt Sportsmand indenfor Atletik og Gymnastik og bl. a. har placeret sig som Nr. 2 i Stangspring ved de olympiske Lege i Antwerpen 1920, fører alt indenfor Damekjoler.

HENRY PETERSEN

E. BERGENDORFFS MODE-
HANDLERFORRETNING
paa Rosenørns Alle Nr. 70 blev oprin-
delig grundlagt paa Nørrebro i Allers-
gade den 13. August 1926 af Frk. Ebba
Bergendorff. Grundet paa Pladsmangel
blev Virksomheden i 1933 flyttet til de
mere tidssvarende Lokaler i Ejendom-
men, hvor den nu har til Huse. I sin
Forretning fremstiller Frk. Bergendorff
alt i Damekjoler, saavel daglige som
Selskabslokaler samt Børnekjoler og
Undertøj til saavel voksne som Børn.
Alt fremstilles udelukkende paa egen
Systue.

BØRNEKONFEKTIONSFORRET-
NINGEN „LES SOEURS“ paa
Gammel Kongevej Nr. 108 er grund-
lagt i 1930 af nu afdøde Købmand
Børge Richard Jensen. Ved dennes
Død i 1932 blev Virksomheden over-
taget af hans Datter, Fru Grete Jürs,
der havde taget Del i Forretningens
Ledelse siden Starten i 1930. I sin
Forretning fører Fruen Baby- og
Børneudstyr samt Udstyr og Kon-
fektion til smaa Piger, men „Les
soeurs“ Speciale er især Konfektion
til større Børn. De allerfleste af de
forskellige Varer, der forhandles i
Forretningen, fremstilles paa egen
Systue.

E. E. JESSENS KJOLEMAGASIN, der er beliggende i Smallegade Nr. 52 A,
blev oprindelig grundlagt i 1931 under meget beskedne Former paa H. C.
Ørstedsvej Nr. 10 af Fru Ebba Emilie Jessen, der ved sin Dygtighed hurtigt fik

oparbejdet en god lille Virksomhed.

Efterhaanden som Omsætningen steg Aar for Aar, blev Pladsforholdene ret hurtigt for smaa, og Fruen lod da i 1933

Forretningen flytte til sin nuværende Adresse. I sin Forretning fører Indehaveren alt inden for Kjoler og Bluser, hvoraf der altid er et righoldigt Udvalg.

E. E. JESSEN
Modehandlerinde.

KJOLEMAGASINET MAISON „LINDA“, som er beliggende paa Ndr.-Fasanvej Nr. 39 B, blev grundlagt i 1931 af Fru Nordholm, der i 1932 afstod den til den nuværende Indehaver, Fru Anna Norman n der ved sit indgaaende Kendskab til Branchen samt med Energi har forstaaet at føre den smukke Virksomhed frem til en af de førende i Branchen paa Frederiksberg. I sin Forretning fører Fruen et righoldigt Lager af udelukkende gode og smagfulde Kvaliteter af de forskellige Varer, som et i alle Retninger moderne Modemagasin skal være forsynet med. Indehaveren af Maison „Linda“ har især gjort Kjoler og Bluser til Virksomhedens Specialitet.

FREDERIKSBERG MÆLKEFORSYNING“, der er beliggende paa Gammel Kongevej Nr. 167, er grundlagt den 18. August 1887 under meget beskedne Forhold af J. Sørensen, der dog med Tiden fik oparbejdet en god Forretning. Den 1. November 1918 blev den købt af den nuværende Indehaver, Johannes Wognsen, som ligeledes har oparbejdet Virksomheden, saaledes at den i Dag maa betegnes

som en af de førende og betydeligste i Branchen paa Frederiksberg. Ved Indehaverens indgaaende Kendskab til Branchen har han ført Frederiksberg Mælkeforsyning frem til at omfatte Salg af alle Arter Mejeriprodukter, saavel en gros som en detail, og Virksomheden har nu foruden Detailforretningen paa Gl. Kongevej en Filial paa Jagtvej Nr. 109

JOHS. WOGENSEN
Mejeriejer.

samt har Indehaveren paa Solbjergvej indrettet et moderne en gros Mejeri til Aftapning og Behandling af Mælk og Fløde, udelukkende fra fine, tuberkulinprøvede Besætninger. Ved den ypperlige og absolut i enhver Retning hygiejniske Behandling, der bliver Mælken til Del paa Mejeriet paa Solbjergvej under Indehaverens personlige Opsyn og Ledelse, er Mejeriprodukterne fra „Frederiksberg Mælkeforsyning“, der beskæftiger 13 Personer daglig, de fineste og bedste, der overhovedet kan opnaas, og Virksomheden er derfor ogsaa efterhaanden blevet Leverandør til mange af Frederiksberg og Københavns Mejerier.

salg, men har senere ved at udvide og istandsætte Kælderlokalerne udvidet Forretningen til ogsaa at omfatte et betydeligt en gros Salg og leverer nu Mejeriprodukter til flere Bagerier og Ismejerier saavel paa Frederiksberg som i København. Selve Detailforretningen er en af de største i denne Branche paa Frederiksberg. Mejeriet har i Aarene kun ført Mælk fra rene, tuberkulfrie Besætninger.

MEJERIET „DANA“, der er beliggende paa Danasplads Nr. 15, er grundlagt 1. Januar 1931 af Arhur Gudmund Dalsby. Dalsby startede Forretningen som almindeligt Mejeriud-

A. G. DALSBY
Mejeriejer.

M EJERIET „BRYGGERGAARDEN“, der er beliggende paa Carl Bernhardsvej Nr. 13 lige overfor den nye Bygning „Bryggergaard“, er oprindelig grundlagt omkring 1890 og har i Aarenes Løb været paa forskel-

S. H. LARSEN
Mejeriejer.

lige Hænder, indtil den i 1935 blev overtaget af den nuværende Indehaver, Søren Harry Larsen. Forretningen fører alt i Mejeribranchen, Øl og Mineralvande, Mel, Gryn samt Konserves m. m.

E. I. A. MÜLICH
Frue.

C HR. MÜLICH'S MEJERI- & SMØRFORRETNING, der er beliggende paa Peter Bangsvej Nr. 91, blev oprindelig grundlagt i 1922 paa Godthaabsvej Nr. 227 under Navnet „Godthaab“ af Carl Christian Müllich, der ved Flid og Energi fik oparbejdet en god Forretning. I 1925 lod Müllich i den nyopførte Ejendom paa Peter Bangsvej Nr. 91 indrette det nu saa kendte Mejeri. Grundet paa den store Udvikling solgte Müllich i 1928 Mejeriet paa Godthaabsvej for helt og holdent

at hellige sig Forretningen paa Peter Bangsvej. Indehaveren, dygtigt assisteres af sin Hustru, fører alt indenfor Branchen.

C. CHR. MÜLICH
Mejeriejer.

M EJERIET, der er beliggende paa Roarsvej Nr. 36, blev oprindelig grundlagt ved Aarhundredskiltet af P. Petersen, der i 1914 afstod Forretningen til den nuværende Indehaver, Fredegod Schjerning, der ved sit store Kendskab til Branchen samt ved sin Dygtighed har forstaaet at oparbejde en betydelig Forretning. Schjerning, der har haft med Mælk at gøre lige siden sine Drengaar, fejrede i 1932 sit 25 Aars

Forretningsjubilæum, ved hvilken Lejlighed han var Genstand for megen stor Opmærksomhed, blandt andet fra forskellige Foreninger, han er Medlem af. I August 1935 købte han Ejendommen Godthaabsvej

FR. SCHJERNING
Mejeriejer.

313-315-317.

N. M. HANSENS MEJERI, der er beliggende paa H. C. Ørstedsvvej Nr. 20, er grundlagt omkring 1913, og efter at mange forskellige Mennesker med mere eller mindre Held havde været Indehaver af det blev det i 1919 overtaget af den nuværende Indehaver, Niels Marcussen Hansen. I sin forretning fører Indehaveren alt indenfor Mejeribranchen samt Kolonialvarer.

N. MARCUSSEN
HANSEN
Mejeriejer.

M EJERIET „PASTEUR“, der er beliggende i Frederiksberg Brødegade Nr. 1, er grundlagt i 1900 af Fru Andersen, der i 1909 afstod Forretningen til Mejeriejer Olsen, der ved Flid og Energi drev denne indtil 1914, da Mejeriet blev overtaget af den nuværende Indehaver, Christian Samuelson, som ved sin store Dygtighed har forstaaet at oparbejde en stor og god Kundekreds. I sin smukke Forret-

ning fører Indehaveren alt i Mejeri- og Kolonialbranchen, men især er det dyrlægekontrolleret og tuberkulinprøvet Mælk og Fløde, der er blevet „Pasteur“s Speciale.

arbejdet en god Forretning. I sin Virksomhed fører Indehaveren alt indenfor Mejeribranchen samt Konfekturner og Kolonialvarer m. m.

„**A**DAMSGAVE MEJERI“ paa Peter Bangsvej Nr. 18 blev grundlagt i 1931 af Niels Chr. Nielsen, der den 15. Juni 1934 afstod den til den nuværende Indehaver, Anker Christoffersen, som ved sin Dygtighed og Energi nu har op-

A. CHRISTOFFERSEN
Mejeriejer.

L. P. H. FREDHOLMS MEJERI, der er beliggende paa Peter Bangsvej Nr. 49, blev oprindelig grundlagt af Fredholms Fader, Madsen Fredholm, paa Jyllandsvej Nr. 16, som Udsalg og en gros, men blev i 1919 af L. P. H. Fredholm flyttet over paa Peter Bangsvej Nr. 49 og er saaledes Kvartets ældste Mejeri og har gennem Tiden beholdt sin Standard.

L. P. H. FREDHOLM
Mejeriejer.

A RNDT SOGNS MEL- OG GRYNFORRETNING, der er beliggende paa Gammel Kongevej Nr. 87, blev oprindelig grundlagt i 1890 af Johan Arndt Sogn i Ejendommen Nr. 84 paa Gl. Kongevej. Gennem sin mangeaarige og alsidige Købmands-

uddannelse samt ved Flid og Energi og dygtigt assisteret af sin Hustru lykkedes det hurtigt Grundlæggeren at oparbejde Forretningen, saaledes at den store Virksomhed med den smukke, gammeldags, hvide Mølle i Vinduet blev kendt ikke alene paa Frederiksberg, men ogsaa langt udenfor denne Kommunes Grænser. I 1907 flyttedes Virksomheden til de mere tidssvarende Lokaler lige overfor, hvor Forretningen siden har haft til Huse.

JOH. ARNDT SOGN
Grundlægger.

Den 1. Maj 1934 traadte Johan Arndt Sogn tilbage fra Firmaets Ledelse, og Forretningen ledes nu med Dygtighed af den gamle Grundlæggeres Niece, Fru Ketty Houg, der allerede i flere Aar har været en betroet Medhjælper i Virksomheden. I sin Virksomhed fører Indehaveren alt indenfor Mel, Gryn, Biscuit, og i den senere Tid er man ogsaa gaaet over til at føre finere Delikateser i forskellige Kvaliteter og Sorter.

K. HOUG
nuv. Indehaver.

Forretningen paa Peter Bangsvej.

OSTEFORRETNINGEN „PRIMULA“, der er beliggende paa Peter Bangsvej Nr. 75, er grundlagt den 8. November 1935 af Ernst Hansen. Forretningen drives som en Filial af Hovedforretningen paa Værnedamsvej Nr. 6, der er grundlagt i Aaret 1890 af Brdr. Rasmus og Jørgen Jørgensen. Den nuværende Indehaver af Hovedforretningen paa Værnedamsvej og de forskellige Filialer, Ernst Hansen, var oprindelig ansat som Bestyrer af Firmaet indtil 1930, da han overtog de forskellige Forretninger. „Pri-

Hovedforretningen paa Værnedamsvej.

mula" paa Peter Bangsvej Nr. 75 fører alt med Hensyn til Ost og Salater, og ved det store og righoldige Udvalg samt ved absolut 1. Klasses Kvaliteter, som Indehaveren fører, besøges Forretningen i stadig stigende Grad af det kræsnе og fordringsfulde Publikum, der ellers tidligere yndede at tage ind til Byen for der at faa det saakaldte „store Udvalg“.

JAKOB L. HANSENS OSTEFORRETNING, som er beliggende paa Gammel Kongevej Nr. 141, blev oprindelig grundlagt i

J. L. HANSEN
Ostehandler.

1904 af Rasmus Jørgensen. Ved hans Død i 1918 blev Forretningen afstaaet til Bestyrelsen af denne, Jacob L. Hansen, der er den nuværende Indehaver af Virksomheden. Gennem sin mangeaarige Uddannelse hos Rasmus Jørgensen samt ved Flid og Energi har den nuværende Indehaver arbejdet Forretningen frem som en af de bedste i Branchen paa Frederiksberg. Forretningens Specialitet er Ost og Konserves etc.

1904 af Rasmus Jørgensen. Ved hans Død i 1918 blev Forretningen afstaaet til Bestyrelsen af denne, Jacob L. Hansen, der er den nuværende Indehaver af Virksomheden. Gennem sin mangeaarige Uddannelse hos Rasmus Jørgensen samt ved Flid og Energi har den nuværende Indehaver arbejdet Forretningen frem som en af de bedste i Branchen paa Frederiksberg. Forretningens Specialitet er Ost og Konserves etc.

R. MØLLER SØRENSENS PARAPLYFORRETNING, der er beliggende paa Gammel Kongevej Nr. 164, er grundlagt i 1888 af Kunstdrejer R. Møller Sørensen, under hvis Ledelse Forretningen efterhaanden voksede frem til at blive en stor og omfattende Virksomhed, der nu med Rette indtager sin Plads som den ældste

og førende i Branchen paa Frederiksberg. Ved Grundlæggerens Død blev Virksomheden overtaget af hans Hustru, Fru Marie Møller Sørensen, der stadig fører den videre i sin Mands Spor. Forretningens Specialitet er Paraplyer og Stokke af eget Fabrikat, desuden føres der alle Arter af Kunstdrejerartikler, der er forarbejdet og fremstillet paa eget Værksted.

AKTIESELSKABET MUUSFELDT JENSEN, der er beliggende paa Gl. Kongevej 82 (lige for Værnedamsvej), er grundlagt i Aaret 1899, men blev i 1928 omdannet til et Aktieselskab, hvorved Grosserer Eugen Olsen indtraadte i

E. OLSEN
Direktor.

Firmaet. I Aaret 1934 overtog Grosserer Eugen Olsen Aktiemajoriteten. Aktieselskabet beskæftiger 1 Forretningsfører og 11 Medhjælpere, i Sæsonen indtil 25. Aktieselskabet driver foruden den landskendte Papirafdeling Afdelinger for alt til Fastelavns-, Paaske-, Jule- samt Nytaarshalløj. For godt et Aar siden optog Aktieselskabet en Afdeling for Radiomodtagere, hvilken er i rivende Udvikling. Foruden Aktieselskabet driver Grosserer Eugen Olsen en omfattende en gros Afdeling med to Rejsende, som besøger hele Landet med Fastelavns-, Paaske-, Jule- samt Nytaarsvarer.

STORE MARIENDALS „KØKKEN“, der er beliggende paa Mariendalsvej Nr. 32 A og B, blev oprindeligt grundlagt i 1927 af Fru N. Larsen, der 1. Maj 1933 afstod sin Virksomhed til den nuværende Indehaver.

Frk. Thora Holm, der straks ved Overtagelsen lod Virksomheden betydeligt udvide, saadan at den med Rette nu maa henregnes til en af de førende indenfor Branchen paa Frederiksberg. Frk. Holm har til Stadighed ca. 20 Pensionærer og 15 Værelser, men Virksomhedens Speciale er især Udsendelse af Middagsmad, d. v. s. almindelige, borgerlige, veltillavede Middagsretter, ved hvis Tilberedning der udelukkende anvendes de allerbedste Varer. Ved Frk. Holms Dygtighed er Virksomheden efterhaanden blevet et kendt og søgt Madsted, hvorfra Frederiksbergborgere nu daglig faar tilsendt deres Middagsmad.

A. HANSENS PARFUMEFORRETNING, der er beliggende paa Godthaabsvej Nr. 46, er grundlagt den 23. Marts 1915 af Frk. Amalie Hansen, der med stor Forstaaelse for sin Gerning samt ved sin grundige og alsidige merkantile Uddannelse har forstaaet at arbejde sin Forretning frem. I sin Virksomhed fører Indehaveren alt i Sæber, Parfumer, Børster samt alt til Vask og Bijouteri, der er Forretningens Speciale.

„**H**ENRYS BODEGA“, der er beliggende paa Vesterbrogade Nr. 161, er grundlagt den 13. September 1934 af Fru Dorthea Ronde og Henry Randløv, som gennem deres maalbevidste Arbejde samt ved Flid har oparbejdet Virksomheden saadan, at den nu er kendt af de fleste paa Frederiksberg. Henry Randløv, der til daglig leder Bodegaen, har i mange Aar opholdt sig i Udlandet for

H. RANLØV
Restauratør.

grundigt at sætte sig ind i Faget, og har bl. a. i 8 Aar haft selvstændig Virksomhed i Marseille, ligesom han i flere Aar har sejlet som Tjener med Prins Axel. Henrys

Interiør fra Bodegaen.

Bodega fører alle Mærker af kendte og gode Vine, særlig er den kendt for dens udmærkede og forskellige Cocktails, hvilke Ramløv er en Mester i at blande, samt for det ypperlige Smørrebrød, som Bodegaen altid ser sig i Stand til at servere for sine Gæster. Sit største Klientel har Bodegaen blandt de bedre Frederiksborgske Borgere, der her i de hyggelige og smukke Lokaler har fundet et yndet Opholdssted.

D. ROHDE
Restauratrice.

FREDERIK GEORG WALDEMAR CHRISTOFFERSEN, der nu er Indehaver af Restaurationen „Guldborghus“, startede sin første Restaurant i 1893 i Store Kongensgade Nr. 21 og var Indehaver af denne indtil 1894, i hvilket Aar han købte Hotel „Kronprinsen“ i Roskilde og forblev Indehaver af dette indtil 1902, da han solgte det og overtog Caféen „Solbjerghus“, men allerede i 1904 solgte han denne og overtog derefter „Palæcaféen“ paa Bülowvej, som fra nu af blev

Café „Guldborghus“.

F. G. W.
CHRISTOFFERSEN
Restauratør.

Samlingsstedet for Datidens populære Kunstnere og Teaterfolk, bl. a. Holger

Drachmann, Svend Lange, Gustav Wied, Carl Gandrup, Johannes Skjoldborg, Jeppe Aakjær, Kaj Friis Møller, Emil Helsengreen, Lauritz Olsen o. m. a., som daglig kom hos „Stoffer“, der var Restauratør Christoffersens populære Navn.

Interiør fra den daværende „Palæcafé“.

I 1908 solgte Christoffersen „Palæcaféen“ og startede i Stedet for Restaurationen „Dronning Olga“, som laa paa Hjørnet af Dr. Olgasvej og Falkoneralléen, denne var efter Datidens Begreber den mest moderne Restaurant paa Frederberg. I 1926 blev Virksomheden solgt og St. Georgs Ordenen overtaget, denne blev drevet af Christoffersen indtil 1928, da han overtog Restauranten „Guldborghus“, som han stadig er Indehaver af.

PAA NORDRE FASANVEJ Nr. 28, midt i det gamle Solbjerg, ligger den kendte Restaurant „Solbjerghus“, havende til Huse i Ejendommen „med Broen“. Det er en Seværdighed, at man direkte fra Gaden gaar nogle Skridt over en Bro og befinder sig i Ejendommens 1. Sal i en hyggelig Restaurant, hvor man for en billig Penge kan købe, hvad Hjertet maatte begære af Mad og Drikke, med store, gode Billarder og rummelige Møde-

Interiør fra Restauranten.

lokaler, og over det hele vaager den hyggelige Restauratør Henry Nielsen, der tilser, at alt gaar ordentligt til, og at hver enkelt Gæst befinder sig godt. Iøvrigt er Stedets Data: Aar 1900: Ejendommen bygges med Restaurant i Stuen, i 1922 overtager den kendte Frederiksberg-Borger, Restauratør Johs. Flygare Forretningen, i 1928 bygges den ovenfor omtalte Bro, og Restaurationen rykker en Etage højere op, og fra 1930 overtager Restauratør Henry Nielsen Virksomheden, der specialiseres ved

gratis at stille de hyggelige og rummelige Klub- og Mødelokaler til Raadighed for Klubber, Generalforsamlinger og Selskaber indtil 125 Personer.

„MIT SOLIDE KØKKEN“
er Navnet paa det gode
Madsted, Svanholmsvej Nr. 2.

R. JOHS. JENSEN
Restauratør.

Vækker
Navnet Til-
lid eller
Tvivl? I
disse Tider,
hvor alle
stiller sig
skeptiske
over for
Paastande,
mod klin-

gende Navne, var det meget naturligt, at selve Betegnelsen „Mit

solide Køkken“ vilde faa os til at trække paa Næsen, ja, netop Næsen, stik den blot indenfor i Lokalerne, og Duften af den veltillavede Mad, den propre Servering, de hyggelige Rum skal nok faa al Skepsis til at forsvinde. „Mit solide Køkken“ indehaves nu af Restauratør Rasmus Johannes Jensen.

RESTAURATIONEN med det klingende Navn „Kronen“, som sikkert kan afledes af Kroneølsbryggeriet paa den anden Side Gaden, blev startet i Aaret 1910 i Hjørneejendommen Vodroffsvej Nr. 27 og Niels Ebbesensvej. Forretningen var den første, som husede en Natklub her i København, og den daværende Indehaver var saaledes Foregangsmand blandt andet til den berømte „Adlon“ Klub og til de mange andre

Natklubber, som nu findes hele Landet over. I 1931 overtog Willy Arthur Larsen Forretningen og købte Ejendommen i Juli Maaned 1934.

TH. EMILIUS, der nu er Indehaver af Café „Emilius“, Allégade Nr. 8, begyndte oprindeligt som Gartner, men gik dog allerede i 1897 over til Restaurationsfaget, i hvilket han i 16 Aar arbejdede som Overkølnet hos Lorry Fejlberg. Hos Lorry

Emilius kan nu i sin Alderdom altid glæde sig over et godt Besøg af kunstinteresserede, som gerne tilbringer et Par Timer i hans Kunstner-Knejspe.

gjorde Emilius Bekendtskab med forskellige Kunstmalere, som vakte hans Interesse for den ædle Malerkunst, som han siden har eksperimenteret med. I 1914 købte han Restaurationen i Allé-gade Nr. 8, som han gav Navnet Café „Emilius“. Her samlede en Mængde af hans gamle Venner fra Lorry, som her følte sig hjemme i den hyggelige Café, hvor Væggene overalt er dekoreret med Malerier, hvoraf de fleste er malet af Indehaveren.

CAFÉ „MARSTRANDS-MINDE“, der er beliggende paa Vodroffsvej Nr. 16, blev i 1926 overtaget af den nuværende Indehaver, Otto Winslev Nielsen, der straks ved Overtagelsen lod Restauranten modernisere m. m. I 1934 lod Indehaveren Kælderstuen omdanne til en Vinstue, der i den forløbne Tid har faaet en stor Sukces.

AUTOMAT-RESTAURANTEN „ROXY“ paa Godthaabsvej 6 er grundlagt i Maj 1936 af Indehaveren, den kendte Frederiksberg-Restauratør Anthon Christensen, der i mange Aar har drevet Restaurations-Virksomhed paa Frederiksberg, og som er betroet flere Tillidshverv af sine Kolleger, som f. Eks. Formand for Frederiksberg Beværterforening, Medlem af Bevillingsnævnet paa Frederiks-

berg etc. Den smukke, stilfulde Automat-Restaurant er den første af sin Art paa Frederiksberg. Den drives efter samme Principper som de øvrige lignende Restauranter i København med prima Spise- og Drikkevarer til rimelige Priser og Selvbetjenings-system. Med dens Aabning er der skabt en virkelig moderne Automat-Restaurant, og dermed er et længe følt Savn paa Frederiksberg afhjulpet.

„RAADHUS VINSTUEN“, der er beliggende paa Grundtvigsvej Nr. 44, er oprindelig grundlagt omkring 1884 af Restauratør Rudolf Hansen, der i 1905 afstod Virksomheden til Sønnen, som drev Restaurationen indtil 1910, da den blev overtaget af den nuværende Indehaver, Jørgen Christensen, som straks ved Overtagelsen lod Restaurationen ombygge og modernisere. Virksomheden, der nu udelukkende bliver drevet som Vinstue, er nu efterhaanden oparbejdet til en af de førende indenfor Branchen paa Frederiksberg.

VINSTUEN „SANS SOUCI“. Paa Hjørnet af Gl. Kongevej og Madvigsallé, hvor Vinstuen „Sans Souci“ nu er beliggende, laa i Aarene 1902–08 en stor Restaurant og Café af samme Navn. Den havde om Sommeren Fortovs-Servering mod Madvigsallé, men i 1908 ophørte Restauranten, og Lokalet blev indrettet til flere

Butikker, hvoraf den nuværende Vinstues Lokaler blev overtaget af Andreas Petersen, der i flere Aar havde drevet „Mellemhaven“ paa Sommerlyst. Andreas Petersen havde dog kun i kort Tid Vinstuen, som han overdrog til Vilhelm Hansen, der efter nogle Aars Forløb købte Slotspavillonen paa Roskildevej. — Vinstuen blev nu overtaget af Over tjener Henriksen fra Schultz' Varieté paa det daværende Alléenberg. Henriksen drev i de

vanskelige Krigsaar Forretningen op til en af de største og hyggeligste Vinstuer paa Frederiksberg, hvor der i Aarenes Løb kom mange Gæster, kendte Kunstnere, Frederiksbergske Haandværksmestre og Forretningsfolk. Ved Henriksens Død i 1926 førtes Forretningen en kort Tid videre af hans Enke, men blev i 1927 solgt til Restauratør Karl Petersen, der ombyggede og moderniserede Vinstuen efter Nuidens Krav og stadig førte den frem med Princippet „gode Varer til billige Priser“. I August 1934 døde Karl Petersen pludseligt, hvorefter hans Enke, Fru Johanne Petersen drev Virksomheden i de samme gode Spor.

CAFÉ „ESROM“, der er beliggende paa Frederiksberg Allé Nr. 47, er oprindeligt grundlagt omkring 1900 af en Hr. Nielsen fra Esrom i Nordsjælland, deraf Forretningens Navn. Efter at have været paa flere Hænder

K. G. NIELSEN
Restauratør.

blev den i 1933 overtaget af den nuværende Indehaver, Kaj Georg Nielsen, der sammen med sin Hustru, som leder Køkkenet, har oparbejdet Restauranten, saaledes at den nu beskæftiger 5 Personer. Forretningens Ry for sit gode Køkken har bevirket, at den daglig besøges af Kvarterets Haandværksmestre og Forretningsdrivende, der sammen med deres Handelsforbindelser nyder deres Frokost i Forretningens rolige Lokaler. Ligeledes er der indrettet en Jægerstue, som besøges af en Masse kendte Jægere.

CAFÉ „DU PROP“, Fuglevangsvej Nr. 14, der nu indehaves af Restauratør Leo Henrik Wilhelmsen, er grundlagt omkring 1880'erne af Propskærer Peder Hansen, hvorfra Navnet „Prop“ stammer. Men forinden havde der dog paa samme

Restauratør L. H. Wilhelmsen
og Hustru.

Sted været drevet Købmandshandel og Markenderi i mang-

foldige Aar. I 1930 blev „du Prop“ overtaget af den tidligere Indehaver af „Vodroffs-lund“, L. H. Wilhelmsen, der nu sammen med sin Hustru leder Virksomheden paa Fuglevangsvej.

DEN kendte og hyggelige Restaurant paa Holger Danskesvej Nr. 85, Hjørnet af Ærøvej, blev grundlagt omkring

C. V. CHRISTIANSEN
Restauratør.

1920 af Restauratør Binnerup, der i 1926 afstod den til den nuværende Indehaver, C. V. Christiansen og

Hustru, der ved Flid har forstaaet at oparbejde Forretningen, saaledes at den nu er kendt i vide Kredse som et godt og so-

lidt Madsted, hvor det bredere Publikum mødes. Forinden Overtagelsen af Restauranten havde Hr. og Fru Christiansen i ca. 31 Aar drevet selvstændig Virksomhed indentor Restaurationsfaget, de har saaledes været Indhavere af Restauranterne paa Aaboulevarden Nr. 33, senere 35, Falkonerallé Nr. 100, Café Banken, Rolighedsvej 9, Pileallé Nr. 55, Hotellet og Restauranten i Kirke Eskildstrup samt Finsens Kro paa Finsensvej.

CAFÉ „54“, der er beliggende paa Falkonerallé Nr. 54, blev oprindelig grundlagt i Aaret 1899 og blev, efter at have været paa forskellige Hænder, i 1932 overtaget af den nuværende Indehaver, Chr. Fjenneslev, der er af gammel Restauratørslægt. Fjenneslev lod straks ved

Overtagelsen Restauranten ny-

montere samt lod dets Indre dekorere af Maleren Hans Claudius, saaledes at den nu fremtræder i en hel ny Skikkelse. Ca-

CHR. FJENNESLEV
Restauratør.

féen, der nu beskæftiger en halv Snes Personer, er efterhaanden blevet meget populær som Vinstue og Café med underholdende Musik og god Mad til borgerlige Priser. Chr. Fjenneslev, der er født den 20. Januar i Fjenneslev By, er uddannet i Faget baade herhjemme og i Udlandet, og har i en Del Aar rejst som Hovmester og Steward. Foruden at være Indehaver af nævnte Restauration besidder Fjenneslev en Række Tillidshverv, bl. a. som Medlem af Frederiksberg Beværterforening o. fl. a.

DEN historiske Ejendom Smallegade Nr. 4 rummer mange Minder, som gamle Frederiksbergborgere husker med glad Veneration, men baade gamle og unge ikke alene mindes, men endnu den Dag i Dag besøger Restaurationen i Stuen, som man uden Overdrivelse tør paastaa har videreført de gode gamle Traditioner ned gennem Tiderne og derfor sikkert vil mindes, naar den lille Ejendom en Gang maa give Plads for det moderne Byggeri.

Restaurationen indehaves nu af Carl Alexander Tümmeler, der er født den 16. Maj 1890 som Søn af Restauratør C. Tümmeler, hos hvem han arbejdede en Del Aar, indtil han overtog den nuværende Restauration, der er kendt som et godt Madsted. Han passer selv Restaurationen, assisteret af sin Hustru Margrethe, født Hamberg.

CAFÉ „ØRSTED“ paa Hjørnet af H. C. Ørstedsvvej og Rosenørns Allé, indehaves af Fru Restauratrice E. Lond, som i Foraaret 1936 overtog Virksomheden efter i nogle Aar at have drevet Restauration forskellige Steder, bl. a. Café „Gargen“ paa Nordre Fasanvej og Café „Hørsholm“ paa Jagtvejen 23. Café „Ørsted“ er en gammel Virksomhed, som i Tidernes Løb har været paa mange forskellige Hænder. Den er den

Dag i Dag et kendt og søgt Traktørsted, hvilket bl. a. skyldes dens gode Beliggenhed, men den er dog først og fremmest et Sted, hvor Indehaveren kender sit Fag til Bunds, idet Fruen har faaet en alsidig Uddannelse, bl. a. har hun i en Aarrække været Marketenderske baade hos Burmeister & Wain og paa H. C. Ørstedsværket.

FREDERIKSBERG BLÅA KORS' KREDSFORBUNDS ALKOHOLFRI RESTAURATION OG SPISEHUS paa Langelands Plads og Bentzonsvej 23 blev indviet den 12. Januar 1931. Formaalet er at give dem, der er henvist til at spise paa Restauration, Lejlighed til under hyggelige og hjemlige Forhold at nyde deres medbragte Mad. Der modtages Pensionærer. Til Restaurationen hører foruden de over-

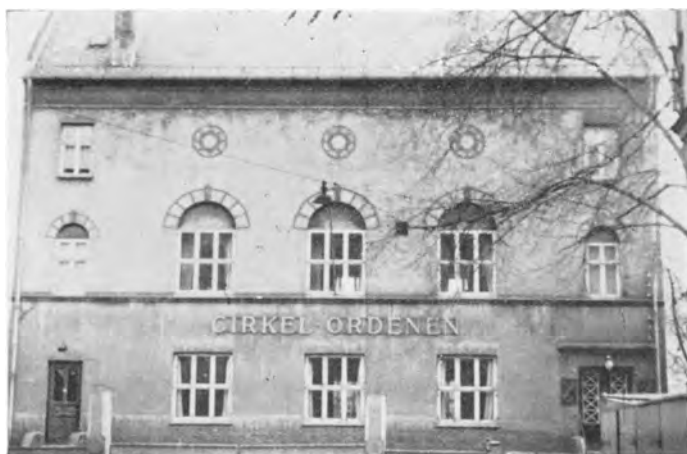
ordentlig smukke Restaurationslokaler 2 Opholdsstuer til fri Afbenyttelse for enhver hele Aaret rundt. Restaurationen er aaben hele Aaret rundt fra Kl. 5 til 23. Fra Kl. 12 til 20 serveres 2 Retter godt tillavet Middag til smaa Priser uden Drikkepenge. Virksomheden ledes af en Bestyrelse med det fornødne Personale til Hjælp. Den ansvarlige Kredsbestyrelse er f. T. Fabrikant Axel Ewerfeldt, Kordegn L. J. Jacobsen (Sekretær) og Kordegn K. A. Trap, der er Formand.

JOHS. H. LUND
Restauratør.

Café „Stormly“ paa Ndr. Fasanvej Nr. 81.

DE nu saa kendte Selskabslokaler samt Restaurationen i „Cirkel Ordenen“s Bygning paa Falkonerallé 96 blev oprindelig paa-begyndt i 1900 som Afholdsrestauration, senere, i

H. BERGER OLSEN
Restauratør.

C. BERGER OLSEN
Frue.

1919, blev saavel Bygningen som Restaurationen og Selskabslokalerne overtaget af „Cirkel Ordenen“, og i 1921 blev sidstnævnte indviet til Logebrug. I 1932 overtog H. Berger Olsen Ledelsen af Restaurationen og Selskabslokalerne. Ved sit indgaaende Kendskab til Restaurationsfaget samt ved Flid og dygtigt assisteret af sin Hustru har Berger Olsen forstaaet at gøre Restaurationen samt de store og smukke Selskabslokaler populære og kendte paa Frederiksberg. Især er Berger Olsen kendt for sit fortræffelige Køkken.

nu er kendt i det omkringliggende Kvarter. Forretningen, der udelukkende beskæftiger faguddannede Folk, paatager sig alt indenfor kemisk Rensning og Haandpresning.

M. CHRISTOFFERSENS
KEMISKE RENSERI,
beliggende paa Borups Allé 107,
er grundlagt i 1933 af Frk
Marie Christoffersen,
som ved
Flid og
Energi har
faaet oparbejdet sin
Virksomhed saaledes, at den

M. CHRISTOFFERSEN
Renseriejer.

STADSFÆSTEKONTORET i Allégade Nr. 12 er startet i 1927 af Fru Valborg Johansen, der i 1928 optog Koefoed Jensen i Virksomheden. Ved Fruens Død i 1931 fik Koefoed Jensen Bevilling og fortsatte Virksomheden, der har haft stor Fremgang, saaledes kan nævnes nogle Tal, der taler for sig selv: I 1928 bortfæstedes ca. 350 Personer, i 1929 600, i 1930 1530, i 1931 1671, i 1932 1891, i 1933 1754, i 1934 2031 og i 1935 2241. Koefoed Jensens Fæstekontor i Allégade 12 er Frederiksbergs største og ved Siden af drives en Afdeling for Husgerning, hvorfra der daglig sendes ca. 35 unge, arbejdsvillige Koner ud til de forskellige Hjem til Kogning, Servering, Hovedrengøring og Vask m. m. Fru Astrid Marie Koefoed Jensen, f. Justesten, er en virksom Medhjælper i Forretningen.

A. M. KOEFOED
JENSEN
Frue.

S. KOEFOED
JENSEN
Stadsfæstemand.

DEN kendte nye og smukke Skræderforretning og Skrædervirksomhed paa Gl. Kongevej Nr. 109, der drives under Navnet Biorn & Pedersen, blev oprindelig grundlagt af de to Herrer den 9. Oktober 1933 i en Lejlighed i Frederiksborggade Nr. 21 under meget beskedne Forhold, efter at de 2 Herrer hver for sig havde gennemgaaet en saavel omhyggelig som grundig Uddannelse indenfor Faget, idet baade Biorn og Pedersen

Interiør fra Virksomhedens Ekspeditionslokale.

Virksomheden dertil den 1. Juli 1935. I den store Virksomhed tilskærer og udfører de 2 Indehavere alt Skræderi, hovedsagelig for Herrer, og Forretningen kendetegnes

H. BJORN
Skrædermester.

som et af de faa Steder, hvor der fremstilles saavel finere færdig Konfektion som bestilt Skræderi af alle Arter saavel til Selskabsbrug som det daglige Dress samt Uniformer af enhver Art. Tillige fører Virksomheden til Stadighed et stort Klædelager med alle forskellige og moderne Farver og Kvaliteter. Alle til Faget hørende Arbejder udføres udelukkende paa eget Værksted og under de to Indehaveres personlige Opsyn og Ledelse.

O. PEDERSEN
Skrædermester.

SKRÆDERMESTER OTTO EICHERT, Falkonerallé 112, 1ste Sal, startede oprindelig sin Virksomhed i 1919 sammen med sin Svoger, V. Riis, under Firmavnavnet: Eichert & Riis. De begyndte under ret beskedne Forhold i O. Eicherts Lej-

har været knyttet til større Virksomheder som Ledere af Skræderafdelingen. Ved fælles Dygtighed lykkedes det efterhaanden Grundlæggerne at oparbejde en Virksomhed, der efterhaanden blev kendt i vide Kredse. I 1934 var en større Udvidelse paa tvungende, hvorfor Virksomheden blev flyttet til Nr. 37 i samme Gade, men heller ikke her kunde den fæste Rod, thi da de store og smukke Lokaler i Grosserer Axel Larsen Samuels Ejendom ved Siden af Folkebanken paa Gl. Kongevej Nr. 109 blev ledige, besluttede Indehaverne at flytte

lighed i Sankelmarksgade, men ved deres Dygtighed oparbejdedes hurtigt en Virksomhed, der krævede større og mere tidssvarende Omgivelser, hvorfor den i 1921 blev flyttet til Vesterbrogade 186, og her fortsattes Samarbejdet i 7

O. EICHERT
Skrædermester.

Aar til 1928, da V. Riis Kundraadte, og O. Eichert fortsatte som Eneindehaver af Virksomheden. I Oktober 1932 flyttedes Forretningen til sin nuværende Adresse paa Falkonerallé 112, hvor Indehaveren stadig fortsætter med sit 1ste Kl.s Herre- og Dameskræderi. Otto Eichert har saa at sige faaet Skræderiet ind med Modernmælken, idet baade hans Fader og Moder var Skrædere, og fra sin tidligste Ungdom har han været beskæftiget i Byens førende Skræderfirmaer. Han har saaledes i en Aarrække været Forandringssvend hos Illum, hvilket naturligvis giver stor Erfaring i Tøjets Tilpasning. Selv nu tager han stadig Kursus i den nyeste Tilskæring, og han driver sin Virksomhed efter det gamle Haandværkerprincip: Arbejdet saa godt som muligt og Alt for Kundernes Tilfredshed.

CARL MORTENSENS SKRÆDER-ETABLISSEMENT, der er beliggende i Smallegade Nr. 43 og som er Frederiksbergs ældste Skræderforretning, blev oprindeligt etableret i 1891 paa samme

Sted, hvor den endnu er beliggende, og hvor Diakonissestiftelsen

havde sit første Hjem, af Skrædermester C. Mortensen. Ved dennes Død i 1908 overgik Virksomheden til Sønnen, Morten Kaarslev, som begyndte i Faderens Forretning i 1895 som Bydreng. Virksomheden, der bl. a. er Leverandør til Diakonissestiftelsen, udfører alt indenfor Skræderi etc. samt alle Reparationer indenfor samme.

M. P. KAARSLEV
Skrædermester.

EN af de ældste Skræderforretninger paa Frederiksberg er ubetinget Skrædermester J. V. Jensens, idet den er grundlagt i Aaret 1901 i Smallegade Nr. 8. J. V. Jensen, der dengang var 24 Aar gl., lejede et lille Værksted paa 1. Sal. Kapital ejede han ikke — med to tomme Hænder og noget Værktøj startede han sin Skræderforretning, der i Dag hører blandt de mest omfattende og kendte paa Frederiksberg. En

J. V. JENSEN
Skrædermester.

ukuelig Flid og Energi var Fundamentet for Forretningens Trivsel. 8 Timers Arbejdsdag kendtes ikke. 12—14 Timer daglig arbejdede J. V. Jensen paa Værkstedet. Aar for Aar steg Omsætningen, det blev nødvendigt at antage et Par Svende, og saaledes er Udviklingen siden gaaet støt og roligt frem. Trods Forbedringer af Lokalerne, blev disse efterhaanden for smaa, og i 1911 flyttedes de til Gl. Kongevej 131, Stuen, men allerede 3 Aar efter, i 1914, flyttedes de atter, og denne Gang til de nuværende Lokaler paa Gl. Kongevej 135 B. Forretningen fik her til Huse i store, lyse Lokaler paa Hjørnet af Gl. Kongevej og Nyvej. Paa Værkstedet, der nu er beliggende paa 4. Sal, beskæftiges til Stadighed 12 Svende. Naar det er lykkedes J. V. Jensen at

oparbejde en saa omfattende Forretning, maa det søges i, at han har fulgt Tiden og dens Udvikling. Forretningen, der i flere Aar har omfattet Dame- som Herreskræderi, blev for 7—8 Aar siden yderligere udvidet med en Afdeling for færdig Dame- og Herrekonfektion.

RASMUS VEMMERS SKRÆDERVIRKSOMHED paa Godthaabsvej Nr. 38 er grundlagt under meget beskedne Forhold den 15. April 1901 af Indehaveren,

der dog ved sit indgaaende Kendskab til Faget, erhvervet gennem sin grundige Uddannelse saavel herhjemme som paa sin Fart „paa Valsen“ gennem hele Tyskland samt ved sine Ophold i Frankfurt a. Main, Hannover, Braunschweig og Peine, efterhaanden har oparbejdet en betydelig Virksomhed, der nu maa henregnes blandt de største og førende i Branchen paa Frederiksberg. Virksomheden er en Specialforretning for bestilt Dame- og Herreskræderi; for Damer forarbejder og fremstiller Forretningen Spadseredragter, Nederdele og Jaketter,

R. VEMMER
Skrædermester.

medens der for Herrernes Vedkommende fremstilles alt til Faget hørende. At Indehaveren kan sit Fag fremgaar af, at han i 1919 fik tildelt Diplom for smukke Herreselskadsdragter. For at kunne tilfredsstille sine Kunder fører Vemmer altid et stort og righoldigt Lager af smukke og moderne Stoffer etc.

men med sin Hustru drev Forretningen frem til en omfattende og betydelig Virksomhed. Ved Grundlæggerens Død for nogle Aar siden overtog Fruen selv Forretningens Drift og Ledelse, og gennem sit indgaaende Kendskab til Faget, parret med stor Interesse for Arbejdet, har Fru Petersen ikke alene forstaaet fuldtud at hævde den gamle Virksomheds Position, men ogsaa at føre den videre og efterhaanden at forøge Kundekredsen. Forretningen omfatter og fører alt med Hensyn til Herre- og Dameskræderi etc. samt fører til Stadighed et stort og righoldigt Udvalg af saavel danske som engelske Stoffer.

SKRÆDERETABLISSEMENTET, der er beliggende paa H. C. Ørstedesvej Nr. 11 B, er grundlagt den 1. April 1897 af nu afdøde Skrædermester P. M. Petersen, der sam-

Afd. Skrædermester P. Pedersen og Hustru, der nu er Indehaver af Forretningen.

JLEUFSTEDS SKÆDERETABLISSEMENT, der er beliggende paa H. C. Ørstedesvej Nr. 57, blev oprindeligt grundlagt i 1915 af Skrædermester Jøns Leufstedt, der ved Flid og Energi har oparbejdet en betydelig Virksomhed. Forretningen fører alt i bestilt Dame- (Spaderserdragter og Nederdele) og Herreskræderi, Uniformer og Livréer samt fører til Stadighed et stort og velassorteret Klædelager med alle forskellige og moderne Farver og Kvaliteter. Ved

Grundlæggerens Død den 18. April 1934 overgik Firmaet til Fru Leufstedt, Sønerne Ove og Ernst Leufstedt samt Frk. Betty Leufstedt, der alle i Forening fører Virksomheden videre.

ILDORS SKRÆDERFORRETNING, Vesterbrogade Nr. 194, blev oprindelig grundlag omkring 1907—08 af Skrædermester A. Andersen Højlund, der med stor Dygtighed forstod at arbejde Forretningen frem, saaledes at den efterhaanden blev kendt i Kvarteret, der med Tiden var vokset op omkring Virksomheden. Den 1. Marts 1933

H. W. ILDOR
Skrædermester.

blev Forretningen overtaget af den nuværende Indehaver, H. V. Ildor, der ved sin mangeaarige Uddannelse i Branchen, dels hos Faderen og dels i Udlandet, bl. a. i Paris, Biarritz og Nizza og sin tiaarige Praksis som Tilskærer, ikke alene forstod at forøge dens

Omsætning, men ogsaa at føre den videre, saadan at den nu hører til en af de mest betydelige paa Frederiksberg. I sin smukke Forretning fører Indehaveren et stort Lager af Stoffer i alle Arter og Kvaliteter samt i de forskellige Modefarver etc. Virksomheden udfører alt Skræderi baade til Herrer og Damer samt Uniformer.

SKRÆDERFORRETNINGEN, der er beliggende paa Forhaabningsholmsallé Nr. 7, blev oprindelig etableret 1905 paa samme Sted af Skrædermester Jensen,

der efter 5 Aars Forløb afstod den til Skrædermester Troedsson, som omkring 1918 afstod Forretningen til den nuværende Indehaver, Christian Nielsen Kjelds, som i en Del Aar havde

CHR. NIELSEN
KJELDS
Skrædermester.

været Bestyrer i Virksomheden. I den forløbne Tid har Nielsen Kjelds ikke alene forstaaet fuldtud at hævde den gamle Forretnings Position, men ogsaa at føre den videre og betydeligt at forøge dens Virksomhed og Omsætning o. s. v. Indehaveren paatager sig alt i Branchen samt alle Arter Reparationer indenfor Faget etc.

E. S. W. HANSENS SKRÆDERFORRETNING, der er beliggende paa Finsensvej Nr. 17, blev oprindelig grundlagt 1924 paa Peter Bangsvej Nr. 32 af Indehaveren, Edvin Schlømer Withoft Hansen, der senere lod den flytte til P. Bangsvej Nr. 25, hvor Virksomheden havde til Huse indtil Efteraaret 1935, da Indehaveren lod den flytte til dens nuværende Adresse paa Finsensvej. Virksomheden er en decideret Bestillingsforretning for Dame- og Herreskræderi af enhver Art. Med Hensyn til Dameskræderiet er det Frakker, Spadsere dragter og Nederdele, som Forretningen tilskærer og syer, medens det for Herrernes Vedkommende er alt indenfor Branchen.

J. A. F. WIEHES SKRÆDERI, beliggende paa Hjørnet af Forchammersvej og Carl Plougsvej, blev oprindelig grundlagt omkring 1904 af Skrædermester Wiehe paa Lykkesholmsallé Nr. 9 under meget beskedne Forhold, men ved Flid og Energi samt gennem sit indgaaende Kendskab til Branchen, lykkedes det Grundlæggeren at arbejde Forretningen frem, saaledes at den allerede i 1908 maatte udvides, hvorfor den blev flyttet til sin nuværende

Adresse paa Forchammersvej Nr. 13. I sin Virksomhed forarbejder og fremstiller Wiehe alt i bestilt Herreskræderi etc.

J. A. F. WIEHE
Skrædermester.

SKRÆDERFORRETNINGEN i Kingosgade Nr. 13 er etableret omkring 1922 af

H. A. FREDERIKSEN
Skrædermester.

Munkehøj-Larsen, der afstod Virksomheden i September 1923 til den nuværende Indehaver, Hans Adolf Frederiksen, som med

stor Forstaaelse samt ved Flid og Energi ikke alene har forstaaet at føre den videre, men ogsaa at forøge dens Virksomhed og Omsætning. I sin Forretning udfører Frederiksen alt indenfor Faget i Herre- og Dameskræderi.

M. GYLLINGS SKRÆDERVIRKSOMHED, der er beliggende i Rahbeksallé Nr. 36, blev oprindeligt grundlagt 1907 i Pilleallé Nr. 47 af Skrædermester Ole Gylling, men har i Tidens Løb haft til Huse forskellige Steder paa Frederiksberg, bl. a. Rahbeksallé 36, Rahbeksallé 12 og Pileallé 51. Virksomheden, der i 1929 blev overtaget af Grundlæggerens Søn, Marius Gylling, udfører alt i bestilt Herre- og Dameskræderi og Uniformer samt Reparationer af enhver Art.

I SMALLEGADE NR. 5, tæt ved det stærkt trafikerede Gadekryds Allégade—Smallegade—Falkonerallé—G. Kongevej, grundlagde i Oktober 1929

ALF. HANSEN
Skrædermester.

Skrædermester Sofus Christian Alfred Hansen, der er født den 7. Februar

1897 som Søn af Hovedkasserer Hans Hansen, sin Skræderforretning. Alfred Hansen gennemgik en femaarig Læretid ved Faget og fortsatte ved forskellige Kursus med Afslutning fra Tilskærerskolen den 1. April 1923 med Diplom. Skrædermester Hansen specialiserede sig snart med Udførelse af finere Herreskræderi samt saavel Spadseredragter som Overtøj for Damer. Paa denne Facon fik Hansen en stor Kundekreds, som har været trofast de Aar, Forretningen har bestaaet, og har en enkelt svigtet, er mindst to nye kommet til.

Den tidligere Forretning paa Alhambrevej 22.

Indehaveren dog i Løbet af kort Tid Forretningen, saaledes at den allerede i 1910 maatte udvides, hvorfor O. A. G. Jensen samme Aar lod den flytte til Alhambrevej Nr. 22. Her havde Virksomheden til Huse indtil 1936, da den blev flyttet til den nuværende Adresse paa Falkonerallé 14, hvor Lokalerne er mere tidssvarende. Virksomheden paatager sig alt indenfor Faget, men det er især Herre-Selskabsdragter, der er Forretningens Speciale.

SKRÆDERFORRETNINGEN „ALHAMBRA“, der nu er beliggende paa Falkonerallé Nr. 14 paa 1. Sal, blev oprindelig grundlagt i 1909 paa Gammel Kongevej 173 af Indehaveren, Oliver Alexander Georg Jensen, som her under beskedne Forhold aabnede en lille Skræderforretning. Ved Flid og Energi oparbejdede

O. A. G. JENSEN
Skrædermester.

POLSENS SKRÆDERVIRKSOMHED paa Holælendervej Nr. 4 er etableret omkring 1920 af Skrædermester Knudsen-Schou, der den 1. Maj 1922 afstod den til den nuværende Indehaver, Peter Olsen, som ved Flid og Energi har oparbejdet en god Forretning. Virksomheden udfører alt i moderne Herreskræderi samt Reparationer af enhver Art.

TH. WINTHER HANSENS SKRÆDERFORRETNING, beliggende paa Vesterbrogade Nr. 165, blev oprindelig etableret 1929 under meget beskedne Forhold i Victoriagade 6 af Indehaveren, der hurtigt ved sin Dygtighed som Haandværker fik oparbejdet Virksomheden, saaledes at den allerede i 1931 maatte flytte til større Lokaler paa Vesterbrogade Nr. 169. Her havde Virksomheden til Huse indtil 1933, da den igen, grundet paa Pladsmangel, maatte flytte til bedre Lokaler, hvorfor W. Hansen da lejede de nuværende Lokaler, hvortil den blev flyttet. Her har Indehaveren oparbejdet et virkelig godt Skræderi, alt Ar-

TH. WINTHER
HANSEN
Skrædermester.

bejde er prima haandsyet og maa ikke forveksles med Konfektion. Hos Skrædermester W. Hansen gaar man aldrig forgæves, naar man skal have en Habit eller Frakke etc.

GEORG THOMSENS SKRÆDERI paa Falkonerallé 110 blev oprindelig grundlagt 1909 i Studiestræde af Indehaveren, der senere, i 1915, lod Virksomheden flytte til sin nuværende Adresse paa Falkonerallé. Grundet paa den dygtige og samvittighedsfulde Haandværker, som G. Thomsen er, blev her snart oparbejdet en god Skræderforretning, der fra en beskedet Begyndelse nu kan regnes iblandt de førende paa Frederiksberg.

TH. HANSENS SKRÆDERFORRETNING, der er beliggende paa H. C. Ørstedsvej Nr. 20, er grundlagt i 1921 af Indehaveren, der gennem sin grundige Uddannelse, erhvervet saavel herhjemme som i Udlandets Storbyer, bl. a. Hamburg,

Berlin og Frankfurt a. Main, efterhaanden har oparbejdet en stor og betydelig Virksomhed, der nu hører til en af Frederiksbergs største i Branchen. I sin Virksomhed, som igennem Tiderne har gennemgaaet betydelige Moderniseringer, udfører Indehaveren alt i bestilt Herreskræderi samt Damedragter og Overtøj, der forarbejdes udelukkende af 1. Klasses Materialer, ligeledes fører Virksomheden til Stadighed et stort og velassorteret Lager af alle moderne Stoffer i forskellige, smukke Kvaliteter. Thorvald Hansen, der er Medlem af Københavns Skræderlaug, beskæftiger til Stadighed 23 Personer i Forretningens forskellige Afdelinger.

TH. HANSEN
Skrædermester.

DEN kendte Skræderforretning paa Vesterbrogade 186, som nu drives af Skrædermester Magnus Petersen, blev grundlagt den 1. Juli 1911 af Skrædermester Strunge, og blev i Aaret 1921 overtaget af

Skrædermester

Otto Cichert. I 1932 blev Forretningen til Leje, og den 25. Oktober samme Aar nedsatte den nuværende Indehaver sig som Mester. Magnus Petersen har lært Faget i

K. M. PETERSEN
Skrædermester.

en af de førende Skræderforretninger

paa Vesterbrogade, hvorfra han aflagde Svendeprov. Sin Uddannelse som Tilskærer har Petersen faaet fra Teknologisk Institut. Forretningen, der nu er en af de førende paa Vesterbrogade, fører alt indenfor bestilt Skræderi.

HERRE- OG DAMESKRÆDERIET i Frederiksberg Allé Nr. 6, der er grundlagt omkring Aarhundredskiftet, blev i 1912 overtaget af den nuværende Indehaver, Aage Hansen. Virksomheden er en udpræget Bestillingsforretning for saavel Dame- som Herreskræderi, og med Hensyn til Damegarderoben da er det Kostumer og Spadsere-dragter, der er Forretningens

Speciale. Indehaveren har i mange Aar syet og arbejdet for de to kendte Firmaer Eduard Spies og Maison Ove Thomsen og har derved ret naturligt erhvervet sig et indgaaende Kendskab til Branchen. Mange Frederiksberg-Borgere hører til Forretningens talrige Kunder, og Virksomheden er kendt ikke alene for Indehaverens kultiverede og fine Smag, men ogsaa for den Omhu og Samvittighedsfuldhed, der særpræger alle Virksomhedens Arbejder.

H. L. JØRGENSENS HERRE- OG DAME-SKRÆDERI, der er beliggende paa Vesterbrogade Nr. 176, Hjørnet af Kochsvej, blev oprindelig grundlagt i 1920 under meget beskedne Forhold paa Kochsvej Nr.

46 af Indehaveren, der ved

H. L. JØRGENSEN
Skrædermester.

sit indgaaende Kendskab til Branchen hurtigt fik oparbejdet Skræderiet, saaledes at det blev kendt i det omliggende Kvarter. Efterhaanden som Forretningen voksede, blev Forholdene her dog for snævre, og i Foraaret 1934 blev Virksomheden flyttet til sin nuværende Adresse, hvor Skræderforretningen under Jørgensens dygtige Ledelse stadig viser Fremgang. I sin kendte Virksomhed tilskærer og udfører Indehaveren alt Skræderarbejde saavel til Herrer som til Damer, til sidstnævnte Overtøj og Spadseredragter, men Firmaets Speciale er især Selskabstøj etc.

BERTIN A. MALMBORGS KENDTE SALON FOR MODERNE DAMESKRÆDERI paa Forchhammersvej Nr. 11 blev grundlagt den 23. April 1930 af Indehaveren.

Virksomheden, der er kendt for sit elegante Snit, sine sidste Nyheder, fører alt i bestilt

Dameskræderi, men den er en udpræget Specialforretning, der udelukkende fører og syer Overtøj samt Spadseredragter etc.

B. A. MALMBORG
Dameskræder.

MODEFORRETNINGEN OG DAME-SKRÆDERIET paa Bianco Lunos Allé Nr. 2 B blev etableret den 5. Maj 1934 af Frk. Erna Eriksen, der gennem sin grundige Uddannelse i Magasin du Nord samt England og Frankrig, har forstaaet at oparbejde en betydelig Virksomhed, der er kendt ikke alene paa Frederiksberg, men ogsaa i Stor-København. Frk. Eriksen udfører alt i Kjølesyning af enhver Art.

E. ERIKSEN
Dameskræderinde.

FRK. THYRA PETERSENS SALON FOR KJOLESYNING paa Ndr. Fasanvej 17 er grundlagt den 1ste Maj 1902 af Indehaveren. Trods mangeaarig Kamp med Sygdom lykkedes det Frk. Petersen at oparbejde en meget velanbefalet Systue, som omfatter alt under Dameskrædersyning saavel Daglig- og Hjemmekjoler, Aften- og Selskabskjoler samt al Omsyning og Modernisering af ældre Kjoler. Frk. Petersen har i de forløbne Aar stadig boet i samme Kvarter, og siden 1915 er Salonen drevet fra nuværende Bopæl paa Guldborgvej 3.

BANDREASENS DAMESKRÆDERVIRKSOMHED paa Forhaabningsholmsallé Nr. 2 blev oprindelig grundlagt i 1928 af Indehaveren, efter at denne i 28 Aar havde bestridt Posten som Værkfører i det kendte Firma „Messen“ paa Købmagergade. Gennem sit grundige og indgaaende Kendskab til Faget har Grundlæggeren

B. ANDREASEN
Dameskræder.

oparbejdet en betydelig Virksomhed, der efterhaanden er kendt ikke alene paa Frederiksberg, men ogsaa over hele Landet, idet Firmaet nu syer og leverer alt til Faget hørende overalt i Danmark. Virksomheden tilskærer og syer alt indenfor Branchen, saasom Overtøj, Nederdele, Frakker, Kaaber, Spadseredragter. Alt forarbejdes paa eget Værksted under Indehaverens personlige Ledelse og Opsyn, og Firmaet er nu det største og ledende i Branchen paa Frederiksberg.

TAPETSERER-, DEKORATØR- & MØBELPOLSTRERVIRKSOMHEDEN paa Rosenørnsallé Nr. 64, lige ved Bülowssvejs-Krydset, er grundlagt i 1925 af Max Penter, der i sin Virksomhed udfører alt til Faget hørende, som Møbelpolstring, Dekoratarbejde, Boligmontering, Syning og Paalægning af alle Arter Tæpper etc., ligesom Værkstedet ogsaa beskæftiger sig med alt hørende til Reparation af polstrede Møbler o. s. v.

TAPETSERER- & DEKORATØRFIRMAET JENSEN & STAUN, beliggende paa Prinsesse Maries Allé Nr. 1, blev etableret af de to Indehavere i 1932, og gennem deres alsidige Uddannelse samt ved Flid og Energi har de i Kompagniskab forstaaet at arbejde Forretningen frem. Virksomheden giver sig af med og paatager sig alt indenfor Branchen, saasom Tapetsering, Dekoration og Møbelpolstring samt Tæppesyning og Paalægning, desuden Syning og Ophængning af Gardiner. Forretningen er kendt for den Omhu og Samvittighedsfuldhed, hvormed Indehaverne altid søger at betjene deres Kunder.

KAI LARSENS SADELMAGERVÆRKSTED, der er beliggende paa Folkvarsvej Nr. 24, blev oprindeligt etableret 1927 under meget beskedne Forhold paa Folkvarsvej Nr. 4 af Indehaveren, som i Løbet af forholdvis kort Tid fik oparbejdet Virksomheden, saaledes at den allerede i 1929 grundet paa Pladsmangel blev flyttet til sin nuværende Adresse. Virksomheden paatager sig alle Arter Udstopninger samt Polstring.

TAPETSERER- & DEKORATØRVIRKSOMHEDEN, der er beliggende paa Mynstersvej Nr. 7, er grundlagt i 1929 af

JOH. THOMSEN
Dekorator.

Johan Thomsen, der her uden Driftskapital åbnede et Møbel-polstrer-værksted. Grundet paa sin Dygtig-

hed fik han hurtigt fat i det frederiksbergske Publikum, og Dekorator Thomsen er nu gledet ind i Borgernes Bevidsthed som en

Mand, man kan stole paa. Mange kendte Frederiksberg-Borgere er blandt Forretningens talrige Kunder, og siden Etableringen for 6 Aar siden er Virksomheden nu oparbejdet til en af de betydeligste og førende i Branchen paa Frederiksberg,

SADELMAGER- OG TAPETSERERVIRKSOMHEDEN paa H. C. Ørstedesvej Nr. 17 blev oprindeligt grundlagt i Aaret 1907 paa Vesterbrogade (paa Hjørnet af Victoriagade) af Dekorator Geert Niedermann, men har i Tidens Løb haft til Huse forskellige Steder i Byen, bl. a. Drejøgade 10 samt i 24 Aar paa Strandboulevarden 23, hvorfra Indehaveren i 1935 lod den flytte til sin nuværende

Adresse, hvor Niedermann udfører absolut alt med Hensyn til Møbelpolstring, Syning og Paalægning af Tæpper, Reparationer og Ompolstring af Møbler, Fremstilling af alle Arter polstrede Møbler, Chesterfield etc.

SNEDKER- OG MØBEL-
POLSTRERVÆRKSTE-
DET paa Nylandsvej 41 blev grundlagt i Maj 1934 af Snedkermester Peter Frederik Christian Hansen. Virksomheden har siden Starten været i stadig Fremgang, hvilket hovedsagelig maa tilskrives Indehaverens Dygtighed som Haandværker og hans alsidige Uddannelse indenfor Faget. Det bør nævnes, at Peter Hansen har faaet sin første Uddannelse hos det kendte Møbel-

firma J. P. Mørck paa Vesterbrogade 15 og erhvervet sig Bronzemedaille for sit Svendestykke. Efter i nogle Aar som Svend at have kompletteret sin Uddannelse i forskellige Virksomheder, dels ved Bygnings- og Inventar-Faget, nedsatte han sig som ovennævnt som selvstændig i Aaret 1934. Virksomheden udfører alt indenfor Faget.

A. POULSENS SNEDKERVIRKSOM-
HED paa Sindshvilevej Nr. 21 blev oprindelig grundlagt i 1908 i Smallegade Nr. 44 af A. Poulsen, der her under beskedne Forhold begyndte sin Virksomhed. Ved sin Dygtighed som Haandværker samt gennem sin mangeaarige og alsidige Uddannelse i Faget varede det ikke mange Aar, førend Grundlæggeren havde faaet oparbejdet en god og solid Virksomhed, der lidt efter lidt var blevet kendt af de forskellige Haandværksmestre. I 1924 blev Virksomheden grundet paa Pladsmangel flyttet til sin nuværende Adresse paa Sindshvilevej, hvor den siden da har haft til Huse.

A. POULSEN
Snedkermester.

**A. J. P. WIDENBORGS SNEDKER-
VÆRKSTED**, der nu er beliggende paa Niels Ebbesensvej Nr. 7, blev oprindelig grundlagt i 1909 paa Herluf Trollesvej Nr. 3 af Snedkermester Axel Jens Peter Widenborg, der dog i Løbet af kort Tid flyttede Virksomheden til Vesterbrogade Nr. 95 for atter i 1919 at blive flyttet til sin nuværende Adresse paa Niels Ebbesensvej. Med stor Dygtighed, erhvervet gennem sin mangeaarige og alsidige Uddannelse som Stolemager og Snedker samt ved Flid, har Grundlæggeren oparbejdet en god Virksomhed. Widenborg paatager sig og fremstiller i sit Værksted Møbler i alle Stilarter, men Firmaets

A. J. P. WIDENBORG
Snedkermester.

Speciale er især antikke Møbler efter originale, gamle Modeller og Tegninger, og det er da fortrinsvis følgende Stilarter: Den tidligste Renaissance, Barok, Rokokko, Empire, Chr. d. VIII, som særlig har Indehaverens Interesse, ligeledes Indretning af gamle Interiører. Alt Arbejde fremstilles paa eget Værksted og er udelukkende Haandarbejde, og til Fremstillingen af de forskellige Møblementer benyttes fortrinsvis den danske Eg, der netop er i Besiddelse af de smukke „Spejlparter“, der saa ofte forefindes i gamle Møbler, der er fremstillet af Egetræ.

SNERKERVIRKSOMHEDEN R. SØRENSEN-KOLDTES EFTF., der er beliggende paa Worsaaesvej Nr. 15, blev oprindelig grundlagt i 1897 af Snedkermester R. Sørensen-Koldte, der med megen Dygtighed forstod at arbejde Virksomheden frem, saaledes at den var kendt i vide Kredse for sine smukt udførte Restaureringer af Møbler etc. Ved Grundlæggerens Død i 1921 blev Firmaet overtaget af Sørensen-Koldtes mangeaarige Mestersvend, Johan Jensen, samt af Otto Fogedgaard, der ligeledes i mange Aar havde arbejdet som Svend paa Værkstedet. Ved deres Dygtighed som Haandværkere samt ved Flid og Energi har de to Indhavere ikke alene forstaaet at hævde det gamle Firmas

Position, men ogsaa at føre det videre i den gamle Grundlæggeres Fodspor. Firmaet har gennem flere Aar foretaget forskellige Arbejder i Forbindelse med Restaureringen af Københavns gamle Børs, ligesom Firmaet gennem mange Aar har deltaget i Restaureringen af mange gamle Bygninger, og blandt disse ogsaa flere af Toldstederne; ligeledes har de to Snedkermestre foretaget Montering af den nævnte Etats nyaabnede Kontorer. Virksomheden paatager sig og udfører alt Arbejde med Hensyn til Møbler og Kontorinventar i alle Stilarter, men det er dog især Renaissance-møbler, som Indehaverne har gjort til deres Speciale.

V PETERSENS SNEDKER-
 • VIRKSOMHED paa Orla
 Lehmannsvej Nr. 2 blev oprin-
 delig grundlagt i 1896 i Grønne-

V. PETERSEN
 Snedkermester.

gade af
 Valdemar
 Petersen,
 men efter
 forskellige
 Udvidelser
 blev Virk-
 somheden
 i 1924 flyt-
 tet til sin

nuværende Adresse, hvor den siden har haft til Huse, og hvor Grundlæggeren med Flid og Energi har oparbejdet en betydelig

Virksomhed. Hr. Petersen, der er Typen paa den gamle solide Haandværksmester, sætter en Ære i at betjene sine Kunder med det bedste og smukkeste Arbejde. I sin Forretning udfører Indehaveren alt i Møbel- og Bygningssnedkeri samt alle Arter Reparationer.

JOHANNES NIELSENS
 SLAGTERFORRETNING,

der er be-
 liggende
 paa Gammel
 Kongevej
 Nr. 147, er
 grundlagt
 den 22. De-
 cember 1911
 af Indehave-
 ren, der
 ved sit ind-

JOHS. NIELSEN
 Slagtermester.

gaaende Kendskab til Branchen samt ved sin dygtige og energiske Ledelse har ført Virksomheden frem, saaledes at den er kendt i vide Kredse, ikke alene for dens smukke og stilfulde Interiør, men ogsaa for de fortrinlige Kvaliteter af Okse-, Kalve- og Lammekød samt Flæsk og Fjerkræ, som Johannes Nielsen sætter en Ære i at forhandle i sin Forretning. I Oktober 1931 udvidede Indehaveren sin Virksomhed betydeligt, idet der i Lokalet ved Siden af blev etableret en Afdeling for Charcuteri, og de to elegante Forretninger hører nu til de førende indenfor Branchen paa Frederiksberg.

F W. NIELSENS SLAGTER-
F • VIRKSOMHED paa Godthaabsvej Nr. 49 er grundlagt i 1898 af Slagtermester og Kreaturhandler F. W. Nielsen, der ved sit store Kendskab til Branchen hurtigt fik oparbejdet en betydelig Virksomhed. Ved Grundlæggerens Død i 1904 blev Forretningen overtaget af hans Enke, Fru E. Nielsen, der lige siden sin Mands Død har ført den videre. I sin Forretning fører Fruen kun de allerbedste Kvaliteter etc.

For altid at kunne yde Kunderne den bedste Garanti med Hensyn til Kødet, der forhandles, foretager og tilser Forretningen ligesom i tidligere Tid stadig Slagtningen af de opkøbte Kreaturer i Købbyen, hvor Varerne saa opbevares i eget Kølehus.

O C. RANDRUPS SLAGTER-
O • FORRETNING, der er beliggende paa Godthaabsvej Nr. 96, er oprindelig grundlagt af Slagtermester O. Randrup i 1894 paa H. C. Ørsted-

vej, men blev senere flyttet ind i Centret af København og laa i mange Aar i Skindergade, indtil den den 1.

Februar 1930 atter flyttedes til Frederiksberg, hvor den nu har til Huse paa den

K. O. RANDRUP
 Slagtermester.

travle Færdselsaare, som Godthaabsvejen efterhaanden er blevet. Den 23. Maj 1931 blev Forretningen overtaget af Grundlæggerens Søn, Kai Randrup, der i sin Virksomhed kun fører de fineste Kvaliteter indenfor Branchen. For at kunne betjene sine mange Kunder har Indehaveren i sin Forretning indrettet elektrisk Kølerum, ligesom den er udstyret med alle nødvendige tekniske Hjælpemidler, der er fornødne for hurtigt at kunne efterkomme de forskellige Kunders Ønsker.

P H. JAHNS' KØD-UDSALG, der er beliggende paa Vodroffsvej Nr. 24, blev oprindelig grundlagt i 1894 af Slagtermester Carl Heinrich Jahns og havde da til Huse i en af de smaa Kød-Boder, der dengang laa spredt rundt omkring Nicolai Taarn. Da Kødhandelen omkring nævnte Taarn ved Aarhundredskiftet maatte op-høre, blev Virksomheden flyttet til Danmarksgade, hvor Forretningen blev overtaget af den nuværende Indehavers Onkel, Slagtermester Peter Heinrich Jahns, som med stor Dygtighed og Energi ledede Virksomheden, saaledes at den efterhaanden kom til at indtage en Plads blandt de førende i Branchen. Paa P. H. Jahns Initiativ blev Forretningen paa Vodroffsvej oprettet, og i en kort Periode blev begge Forretningerne drevet i Fællesskab, indtil Butikken i Danmarksgade blev solgt, hele Virksomheden blev i Maj 1911 flyttet til Vodroffsvej, hvor Forretningen siden har haft til Huse. I 1933 blev Forretningen overtaget af P. H. Jahns Nevø, Slagtermester Vilhelm Heinrich Jahns, der stadig fører den gamle Forretning videre i sin Onkels Fodspor.

JENS J. THORUPS SLAGTERFORRETNING paa Aaboulevarden Nr. 27, tidligere Nr. 15, blev oprindelig grundlagt i 1874 af Slagtermester Johannes Drewes, der i 1914 afstod den til den nuværende Indehaver, der lige var hjemkommet fra et 15 Aars Studieophold i Udlandets Storbyer. Ved sit ret indgaaende Kendskab til Branchen samt dygtigt assisteret af sin Hustru varede det ikke længe, førend de i Fællesskab havde drevet Forretningen saa betydeligt frem, at den nu Gang paa Gang er blevet moderniseret og udvidet, og den indtager nu med Rette en Plads blandt de førende i Kvarteret. I sin smukke Forretning, hvor Thorup har ladet indrette Køleskab samt mange andre tekniske Hjælpemidler, føres kun de allerbedste Varer etc.

FARSFORRETNINGEN paa H. C. Ørstedesvej Nr. 33 er grundlagt den 14. December 1914 af den nuværende Indehaver, Fru Kristine Fisker, født Jensen, under beskedne Forhold. Gennem sit indgaaende og mangeaarige Kendskab, erhvervet ved sin Ansættelse og Uddannelse i flere af Byens store Forretninger i Bran-

KRISTINE FISKER
Indehaver.

chen, samt ved Flid og Energi lykkedes det efterhaanden at arbejde Forretningen frem, saaledes at den blev kendt i det store, omliggende Kvarter. Forretningen har en overordentlig smuk Facade samt et stilfuldt og elegant Interiør, og paa Indehaverens Initiativ er den blevet indrettet med Kølerum, ligesom den ogsaa er udstyret med alle moderne tekniske Hjælpemidler for paa enhver Maade at kunne betjene Kunderne samvittighedsfuld samt i enhver Retning hurtigt og hygiejnisk at kunne efterkomme de forskellige Ønsker med Hensyn til Værenes Behandling.

I sin smukke Forretning sætter Indehaveren en Ære i at betjene sine Kunder med de allerbedste og fineste Kvaliteter af de forskellige Varer, der alle tilvirkes og fremstilles under Indehaverens Kontrol og Tilsyn; foruden Kød- og Fiskefars fremstiller Virksomheden som dens Speciale forløren Skildpæde og Medisterpølse. Forretningen, der nu igennem Aarene er viden om kendt for sine gode Varer, har nu en stor Kundekreds baade paa Frederiksberg og udenfor Frederiksberg.

CHARCUTERIET „MOSTER“, der er beliggende paa Godthaabsvej Nr. 86, er grundlagt den 1. Maj 1929 af Herr og Fru Andersson i Forening, og under Fruens dygtige og initiativrige Ledelse er det fra en beskeden Begyndelse efterhaanden vokset op til at blive et af de største i sin Art i det store, nye Kvarter, der i Tidens Løb er vokset op omkring Godthaabsvejen. Et tydeligt og klart Billede af Forretningens rivende Vækst og Udvikling giver den Omstændighed, at Omsætningen i Løbet af Virksomhedens 5-aarige Bestaaen er steget med det 5-dobbelte, samt at 8 Personer nu til Stadighed

er beskæftiget ved Firmaets forskellige Afdelinger. Størstedelen af de forskellige Varer, der føres og forhandles i Forretningen, tilberedes i egne Lokaler under Fru Anderssons kyndige Vejledning og Opsyn, og foruden at føre alle de forskellige Varer, hvormed en moderne Charcuteriforretning nu om Stunder skal være forsynet med, er „Moster“s Specialitet den fine, hjemmelavede, forlorne Skildpadde samt det lækre og fine Smørrebrød, af sidstnævnte er Forretningen efterhaanden blevet Leverandør til flere af de store Institutioner som f. Eks. Frederiksberg Hospital, naar her ved forskellige Lejligheder skal „kræses“ op for Doktorerne, Sygeplejerskerne og Patienterne.

FRU MARIE HIRSBØLLS CHARCUTERIFORRET-

NING, beliggende paa Rolighedsvej Nr. 17, er grundlagt i 1921 af Indehaveren, der sammen med sin Datter leder Virksomheden, der fra en ret beskednen Begyndelse er vokset op til at blive en af det travle Kvarterets største i Branchen. I sin Virksomhed fører Fru Hirsbøll alle de Varer, hvormed en Charcuteriforretning nu om Stunder er forsynet, men Forretningens

Speciale er dog især Fjerkræ af alle Arter, som Indehaveren forskaffer sine Kunder gennem sine egne Forbindelser og Leverandører paa Landet.

VIKTUALIEFORRETNINGEN, der nu er beliggende paa Gammel Kongevej Nr. 82, er oprindeligt grundlagt i Midten af Halvfemserne i „Den dybe Kælder“ paa Hjørnet af Gammel Kongevej og Forhaabningsholmsallé af den kendte Købmand J. G. Schær. Under hans Ledelse blev Forretningen arbejdet op og kom snart til at høre til en af de betydeligste indenfor Branchen. I 1917 solgtes Forretningen til d'Hrr. Petersen og Nielsen, der i Forening drev den, indtil den i 1923 blev købt og overtaget af af den nuværende Indehaver, Svend Jensen.

S. JOHS JENSEN
Viktualiehandler.

Virksomheden var i nævnte Tidspunkt gaaet noget tilbage, men ved Dygtighed og Energi forstod den nuværende Indehaver at føre Virksomheden frem, saaledes at den atter med Rette indtager sin Plads blandt de førende i Branchen i Kvarteret. Den 1. September 1925 flyttedes Forretningen fra den kendte „Dybe Kælder“ op til Lokalet paa Gammel Kongevej Nr. 82, hvor den stadig har til Huse. Svend Jensen lod ved Flytningen Forretningen forsyne med elektrisk Køleskab, ligesom der nu ogsaa forefindes alle moderne tekniske Hjælpemidler o. s. v.

FREDERIKSBERG RØGERI & UDSALG, der er beliggende paa Gammel Kongevej Nr. 171, er grundlagt i 1904 af Jens Sørensen, efter at denne i 1892 under smaa Forhold og fra Grunden af med stor Dygtighed havde oparbejdet en betydelig Forretning i samme Branche paa Vesterbrogade Nr. 32, lige ved Siden af det kendte Danseetablissement „Figaro“. En Tid lang blev begge Forretningerne drevet i Forening, men senere maatte Forretningen paa Vesterbrogade lukkes, da Etablissementet „Valencia“ opstod. Forretningen, der fører alt indenfor Paalæg etc., er nu indrettet med elektrisk Kølerum, ligesom den ogsaa er forsynet med alle

J. SØRENSEN
Røgeriejer.

moderne, tekniske Hjælpemidler for paa enhver Maade hurtigt og hygiejnisk at kunne betjene Kunderne. Virksomhedens Specialitet er især fine Røgvarer m. m.

H. C. BRYDESENS SKO-TØJSMAGASIN i Smallegade Nr. 14 har til Huse i de morsomme gamle Bygninger, som nu næsten ligger ude i Kørebanen. Et ejendommeligt Tilfælde, hvor nyt og gammelt mødes, og særpræget er det, at udenfor disse Huse, der er fra 1848, og som skulde have tjent som Boliger for nogle af de tjenende Personer paa Grevinde Danners Palæ, der efter Sigende er det nuværende Rialto Teater, omkring 1848 var Pløje-

Ejendommen i 1910.

Æjendommen, som den ser ud den Dag i Dag.

marker, nu er skabt et tip top moderne Skotøjshus, det største paa Frederiksberg, hvor selv den mest kræsnæ Smag kan tilfredsstilles baade hvad Kvalitet og Pris angaar. H. C. Brydesen har i flere Aar drevet Skotøjsfabrik, og selv oplært i Branchen, er han saaledes den virkelige Fagmand.

CHR. JENSENS ORTOPÆDISKE HAANDSKOMAGERI, beliggende i Madvigsallé Nr. 15, er grundlagt den 26. November 1908 af Christian Jensen,

der efter endt Uddannelse ved forskellige ortopædiske Værksteder i Udlandet her aabnede sit

nu saa kendte ortopædiske Haandskomageri.

Begyndelsen blev gjort under ret beskedne Forhold, men ved Flid og Dygtighed arbejdede Indehaveren Forretningen fremad, og det varede ikke længe, førend Virksomheden var kendt for det smukke, solide og det samvittighedsfuldt forarbejdede Fodtøj.

CHR. JENSEN
Skomagemester

TH. MØLLERS SKOTØJS-FORRETNING, der er beliggende i Smallegade Nr. 26, blev oprindeligt grundlagt 1896 i Gothersgade 135 af Indehaveren, der i 1901 lod den flytte til Fredensgade Nr. 1, Hjørnet af Dosseringen. Her havde Forretningen til Huse indtil 1915, da Virksomheden blev flyttet til sin nuværende Adresse i Smallegade 26. Forretningen er en af Frederiks-

bergs mest kendte Skotøjsforretninger, og da her tillige føres specielt Fodtøj for vanskelige Fødder, er Kundekredsen ikke blot fra den umiddelbare Nærhed, men ogsaa fra Provinsen. Indehaveren, der er Medlem af Københavns Skomagerlaug, udfører paa

sit 1. Klasses Værksted alle Arter Reparationer indenfor Faget, alt bliver udført i Haanden, idet der ingen Maskiner findes.

TH. MØLLER
Skomagermester.

M. AAGESENS SKOTØJSFORRETNING, der er beliggende paa Finsensvej Nr. 50, er grundlagt d. 10. April 1930 af Frk. Marie Aagesen. Begyndelsen blev gjort under beskedne Forhold, men ved Flid og Energi, parret med Frøkenens indgaaende Kendskab til Branchen, lykkedes det Indehaveren ret hurtigt at føre Forretningen frem, saaledes at den nu er kendt i det omliggende Kvarter. I sin Forretning fører Frøkenen udelukkende de allerbedste Kvaliteter af de forskellige Varer, hvormed en moderne Skotøjsforretning nu om Stunder er forsynet.

M. MADSENS SKOTØJSFORRETNING, der er beliggende paa Carl Bernhardsvej Nr. 15, er grundlagt i 1905 af M. Madsen, der her efter en grundig og alsidig Uddannelse ved Faget i Aarhus hos det bekendte Skotøjsfirma I. Tørring under beskedne Forhold aabnede en lille Skotøjsforretning, som han ved Flid og Dygtighed samt assisteret af sin dygtige Hustru hurtigt fik oparbejdet, saaledes at den nu har en stor Kundekreds blandt det frederiksbergske Publikum. I sin stilfulde lille Forretning fører Indehaveren udelukkende de bedste Kvaliteter af de forskellige Sorter Skind og Læder til sit Haandskomageri.

S KOTØJSREPARATIONSVÆRKSTEDET „CHIC“, beliggende paa Borups Allé Nr. 106, er oprindelig grundlagt i 1921 i Dagmarsgade Nr. 43 af Waldemar Olsen, der ved sit grundige Kendskab til Branchen, erhvervet ved sin alsidige og mange-

aarige Uddannelse, dels hos sin Fader og dels paa Hertz Skotøjsfabrik, ret hurtigt fik oparbejdet en betydelig Virksomhed. Grundet paa den stadig voksende Kundekreds var Værkstedlokalerne efterhaanden bleven for smaa, hvorfor man i 1931 lod Virksomheden flytte til den nuværende Adresse paa Borups Allé. I sin Forretning udfører Indehaveren alt med Hensyn til Reparationer af saavel Læder som Gummifodtøj, ligesom W. Olsen paatager sig og udfører alt Arbejde i Forbindelse med orthopædisk Fodtøj samt Fodtøj til vanskelige Fødder etc.

Børnefodtøj samt af Galoscher og Gummifodtøj etc. Alle Arbejder udføres saavel med Haanden som med Maskine og alt udføres paa eget Værksted, hvor der til Stadighed beskæftiges 2—3 Personer.

SKOTØJSREPARATIONS-VÆRKSTEDET paa Lykesholms Allé Nr. 3 A er grundlagt den 1. Juni 1928 af Skomagermester Alfred Nielssohn Ahlén, der i sin Virksomhed udfører alle Arter Reparationer af Dame-, Herre- og

A. N. AHLÉN,
Skomagermester.

HP. LARSENS ELEKTRISKE FODTØJSREPARATIONSVÆRKSTED. At staa sin Læretid igennem i en Provinsby plejer altid at sætte et godt Stempel paa en Mand. I den Retning danner Skomagermester Hans Peter Larsen ingen Undtagelse. Han fødtes den 27. Juli 1879 i Holeby, som Søn af Arbejdsmand Ole Larsen. Efter Konfirmationen kom han i Lære i Maribo, hvor han efter endt Læretid i 1898 for-

blev i nogen Tid for derefter at tage til Hovedstaden for at arbejde forskellige Steder, indtil han i 1907 nedsatte sig som Mester i København. H. P. Larsen havde sin første Butik i Nansensgade Nr. 63, men indsa snart, at Fremtiden for Skotøjsreparationer i stor Stil maatte fortsættes med elektrisk drevne Maskiner, og denne Tanke realiserede han i Aaret 1912, da han flyttede til Falkonerallé Nr. 71, hvor han nu har en meget stor Virksomhed.

SKOTØJSREPARATIONS-VÆRKSTEDET „FLINTE-GAARDEN“ paa Finsensvej Nr. 30 er grundlagt i 1931 af H. Chr. Hansen, der her efterhaanden har faaet oparbejdet en god Virksomhed. I sin Forretning udfører Indehaveren alle Arter Reparationer af saavel Dame-, Herresom Børnefodtøj, ligeledes paatager Indehaveren sig Reparationer af alle Arter Luksusfodtøj samt Gummifodtøj og Galoscher. Alt Arbejde udføres udelukkende

paa eget Værksted, hovedsagelig ved elektrisk Kraft. Hans Chr. Hansen assisteres i sin Virksomhed af sine 2 Sønner.

I SMALLEGADE 10—12 findes „Den billige Skomager“. Alle Kommentarer til denne Betegnelse skulde synes ganske overflødige, men man maa dog her tilføje, at saaledes kan enhver Skotøjsreparatør kalde sin Forretning, men det gælder om at opnaa Prædikamentet „Den billige Skomager“ af Kundene, og det er netop Sagen, at Harald Clausen har faaet Stempleet af de mange Frederiksberg-Borgere, som har søgt Forretningen for at finde Lægedom for et Par skæve Hæle, et Par Saaler, som er tyndslidte og trækker Vand eller et Overlæder, der løsner sig fra Bundene. Alt bliver ordnet til fuld Tilfredshed og for en meget billig Penge. Harald Clausen startede i den unge Alder af 24 Aar sin første Virksomhed paa Niels Ebbesensvej 31, og allerede i 1932 et nyt elektrisk Skotøjsreparationsværksted paa Ndr. Fasanvej 49 og endelig i 1934 Værkstedet i Smallegade, hvilket Aar han afhændede de to første Forretninger til de respektive Bestyrere.

**C. O. NILSSONS SKO-
MAGERVIRKSOMHED,**
beliggende paa Dronning Olgas-
vej Nr. 49, er grundlagt i April
1905. Den 1. Marts 1912 afstodes
Forretningen til den nuværende
Indehaver, Carl Oscar Nilsson.
Virksomheden, der udelukkende
er baseret paa Haandarbejde,
tæller mange Frederiksberg-Bor-
gere blandt sit falrige Publikum.

**CHR. M. THOMSENS SKOMAGER-
VIRKSOMHED,** der nu er beliggende
paa Frøbels Allé Nr. 2, blev oprindelig
grundlagt 1925 i Vejle af Christian Marius
Thomsen, der dog efter 5 Aars Forløb lod Virk-
somheden flytte her til
København, hvor den
fik Lokaler i Ejendom-
men Nr. 87 paa Dalgas
Boulevard. Her havde
den til Huse indtil 1934,
da den blev flyttet til
sine nuværende Lokaler
paa Frøbelsallé, hvor
Indehaveren paatager
sig alt Arbejde indenfor
Branchen etc.

CHR. M. THOMSEN
Skomagemester.

„**D**EN BILLIGE SKOMAGER“. I vor Tid gaar Tempoet fremad med Kæmpe-
skridt, saaledes ogsaa i Skotojsbranchen; hvem havde blot for faa Aar til-
bage kunnet føde den Tanke at faa et Par Sko eller Støvler repareret paa Maskine;
ganske anderledes nu, man henvender sig i et elektrisk Skotojsreparationslokale med

sit Fodtøj, tager Plads paa en Stol, og i Løbet af et Minimum af Tid er al Skade udbedret, og man kan spadsere bort med en elegant udført Reparation. En saadan Forretning har Skomager Anton Jensen; han lærte Professionen i Løgum Kloster og fik ved Svendeprøven den sjældne Udmærkelse Haandværkerforeningens Bronze-medaille. Rejste saa her til København og blev efter nogle Aars Forløb Bestyrer af den Forretning, som han i 1934 blev Indehaver af: „Den billige Skomager“ paa Ndr. Fasanvej 148.

KLEJNSMEDIEN paa Grundtvigsvej Nr. 3 A er oprindelig grundlagt omkring 1885—90 af Klejnsmed Petersen, men efter en længere Aarrække blev den lukket, indtil den i Aaret 1925 igen blev aabnet af den nuværende Indehaver, Sture Johnsson, der i 6 Aar har været Disponent hos Firmaet Knud Eibye i Odense. Med Flid og Energi samt ved sin enestaaende Dygtighed baade som Kunst- og Klejnsmed har Sture Johnsson drevet sin Virksomhed frem, saaledes at den nu anses som den største og betydeligste paa Frederiksberg. I sin Virksomhed udfører Indehaveren alt med Hensyn til Metaldrivning, Kunst- og Klejnsmedearbejder, og mange originale og overordentlige smukke Arbejder stammer fra denne Mesters Hænder, saaledes er det smukke Gelænder omkring den kendte Oehlenschläger-Statue ved Allékrydset udelukkende Johnssons Værk, idet Arbejdet blev udført, da han i sin Tid var ansat i det kendte Kunstmedefirma Oluf Schäbel. Firmaet deltager i alle Arter Nybygninger, ligesom Virksomheden er Leverandør til mange private Firmaer og Grossister i Branchen. Alt Arbejde er udelukkende Haandarbejde, udført paa eget Værksted under Indehaverens personlige Ledelse og Opsigt.

SMEDE- OG KAKKELOVNS-
VIRKSOMHEDEN paa Ho-
witzvej Nr. 68 er grundlagt i

H. O. JOHS. NILSSON
Smedemester.

1920 af
Smedeme-
ster H. O. J.
Nilsson.
Virksomhe-
den beskæf-
tiger sig
med Frem-
stilling af
Rør, Opmu-
ring af Ka-

miner samt nye og brugte Kakkelovne og paatager sig i det hele taget alt Arbejde indenfor Kakkelovnsbranchen. Gennem sin Dygtighed har Indehaveren gjort sin Virksomhed populær, og den er desuden kendt for den Omhu og Samvittighedsfuldhed, hvormed alt Arbejde bliver udført o. s. v.

VOGN- & BESLAG-FIR-
MAET C. NICOLAISEN
& SØN paa Ndr. Fasanvej Nr.
118 blev oprindelig grundlagt
omkring 1900 af Smedemester
P. Jensen, som med stor Dyg-
tighed oparbejdede Firmaet, saa-
ledes at det i Løbet af ganske
kort Tid blev kendt i vide Kredse.
I 1914 afstod Grundlæggeren
Virksomheden til Smedemester
Viggo Larsen, der drev den indtil
1923, da Virksomheden blev
overtaget af den nuværende In-

C. NICOLAISEN
Smedemester.

dehaver, Carl Nicolaisen, der gennem sin grundige Uddannelse og indgaaende Kendskab til Branchen, erhvervet ved sin Ansættelse hos O. Petersen, Dyr læge Malmgreens Efff., Vestervoldgade Nr. 111, yderligere har forøget Firmaets Omsætning. Indehaveren udfører og paatager sig i sin Smedie alt indenfor Vogn- og Hestebeslag samt alt almindeligt Grovsmedearbejde. I 1925 blev Indehaverens Søn, Villy Nicolaisen, optaget i Virksomheden, og den drives nu i Kompagniskab af Fader og Søn under Firma- navn C. Nicolaisen & Søn.

V. NICOLAISEN
Smedemester.

N. P. HENRIKSENS VOGN- MANDSFORRETNING

paa Lykkesholmsallé Nr. 11—13, der er Danmarks største indenfor Personkørsel, er grundlagt i 1922 af Indehaveren, som oprindeligt begyndte sin Vognmandsforretning i 1912 med en Andel i en Autodroske, som han dog senere udvidede til at omfatte 3 Vogne samt i 1922 med 4 Luksusvogne til finere Kørsel, saasom Bryllupper og Landkørsel. I Dag tæller Virksomheden 17 Taxavogne samt 4 Luksusvogne og beskæftiger 39 Droskechauffører, 4 Privatchauffører, 2 Mekanikere, 3 Mennesker til Rengøring af Bilerne o. s. v. Den daglige Forretningsførelse ledes af Indehaveren samt dennes Søn, Hans Frede Henriksen, som selv er uddannet som Chauffør og som saadan har kørt for mange Personligheder, bl. a. for Czar Ferdinand af Bulgarien, der som Tak for hans fortræffelige Kørsel skænkede ham et Par Guldmanchetknapper med Czarens Navnetræk i røde Safirer og Krone. Henriksen jun. kører til Stadighed for Hoffet ved officielle Lejligheder, bl. a. ved Kongemodtagelser o. m. a.

CHR. JENSENS VOGNMANDSFORRETNING paa Vodroffsvej 48 blev grundlagt i 1904 af Vognmand Chr. Jensen. Virksomheden startedes oprindeligt med Hestekøretøjer og gav sig særlig af med al Slags Luksuskørsel med Landauere og Kareter. Da Automobilerne efterhaanden tog Overhaand, gik Virksomheden over til udelukkende at omfatte Arbejds- og Godskørsel med Lastbiler. Efter Chr. Jensens Død i 1929 fortsætter Fruen Forretningen uforandret.

CHR. RASMUSSENS VOGNMANDS- OG FLYTTEFORRETNING, Ndr. Fasanvej Nr. 31, er grundlagt i 1927 med en enkelt Lastbil, efter at Indehaveren i ca. 15 Aar havde været beskæftiget hos sin Fader, Vognmand R. Rasmussen, Dalgas Boulevard 115, som Kusk og Chauffør. Allerede Aaret efter udvidedes Forretningen til 3 Vogne og i 1930 udvidedes Virksomheden til

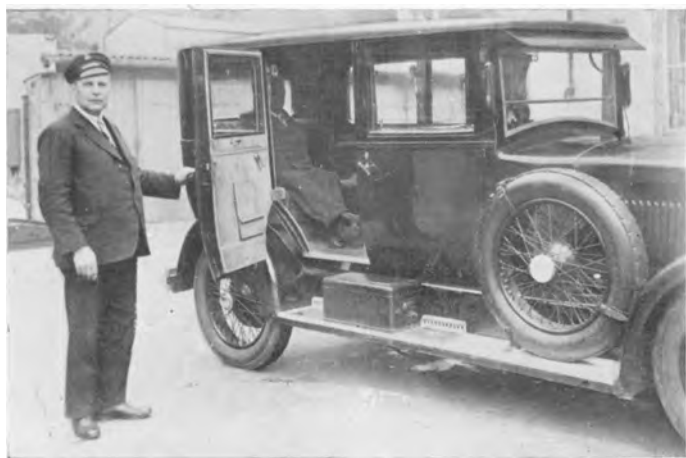

CHR. RASMUSSEN
Vognmand.

ogsaa at omfatte Møbeltransport i By og Land samt Møbel-opbevaring. Til dette Øjemed anvendes nu 5 store, moderne lukkede Flyttebiler og et veløvet Mandskab. Virksomheden omfatter endvidere Indpakning og Transport af kostbare Malerier fra Private og Museer samt Pianotransport. At denne alsidige Virksomhed kan yde en udstrakt Service for sine Kunder, maa tillægges Indehaverens mangeaarige Beskæftigelse indenfor Faget, og mange er da ogsaa de Anbefalinger, som tilsendes Forretningen fra tilfredse Kunder, hvilket ogsaa har sin Andel i den Udvidelse, der i de faa Aar er foretaget.

FREDERIKSBERG LILLEBIL, Ndr. Fasanvej 96, er grundlagt den 2. Juni 1924 af Vognmand Kai Larsen, der før den Tid havde drevet Lillebilforretning paa Amager. Begyndelsen var meget beskeden, idet Indehaveren dengang kun havde en af de gamle Fordvogne til Raadighed, men da Idéen med Lillebiler slog an, maatte Kai Larsen stadig udvide sin Forretning, saaledes at den i Dag er en af de største indenfor Branchen.

Vognparken tæller i Dag 7 Luksusvogne, som giver Arbejde til 14 Chauffører foruden 2 Mand til Betjening af Telefonen. Indehaveren har set sin Forretning vokse, og den tæller en betydelig Række tilfredse Kunder, som gennem Aarene har vist Forretningen den Tillid at benytte dens Vogne.

BILCENTRALEN „BRYLLUPSAUTO“ paa Ndr.

Fasanvej
Nr. 8 er grundlagt i 1913 af Niels Enevold, efter at han i flere Aar havde været ansat i Københavns Politi samt

N. ENEVOLD
Vognmand.

i 10 Aar ved Frederiksberg Sporveje. Virksomheden har 3 Biler til Disposition, 1 Taxa og 2 Hjemmevogne af Mærkerne Chrysler, Plymouth, Berliet samt Nash og Chevrolet. Virksomheden kører blandt andet for Frederiksberg Hospital og Diakonissestiftelsen. N. Enevold er i Bestyrelsen for Taxas Indkøbsforenings A/S og ligeledes i Bestyrelsen for Ny jysk Forening samt Medlem af Frederiksberg Borgerforening.

EMIL PETERSENS SERVICE-STATION. En af de første, der her hjemme anvendte Ordet „Service“ og forstod dets rette Betydning, var Emil Petersen, der efter at være uddannet hos F. Bülow & Co. af den amerikanske Ekspert Mr. Anderson og ledet dette Firmas Vulkaniseringsafdeling fra 1922—26 aabnede den 15. Januar 1926 Vulkaniseringsanstalten paa Voldroffsvej Nr. 38 under Navnet „Emil Petersens Service Station“.

Virksomheden, der har til Huse i en lejet 2 Etages Bygning, blev praktisk indrettet til Formaalet, og de daværende bedste Hjælpe midler blev installeret. Siden Starten er Virksomheden drevet med Henblik paa at yde Kunderne den bedste og mest udstrakte Service. Med Tryghed kan Kunderne sætte deres Vogne ind hos Emil Petersen, der er en dygtig og faguddannet Mand, og som sammen med sin Arbejderstab, der bestaar af 4 Mand, sørger for en hurtig og samvittighedsfuld Udførelse af Arbejdet. Forretningens største Specialitet er Reparation af Ballon- og Kæmpelufiringe efter Goodyears anerkendte criss-cross-Metode, efter hvilken Reparationerne i Dækkene opbygges ved Hjælp af nyt Cordlærred og ikke som tidligere med tykke, svære Lapper. Til Reparationer af de sidste nye fremkomne Airwheel Dæk (Laviryksringe) er der blevet anskaffet nye, elektriske Forme fra Amerika. Firmaet paatager sig ogsaa Paalægning af nye Slidbaner samt Tryksmøring af Vogne, Rensning og Maling af Undervogne. Endvidere findes der en Afdeling for Salg af Akkumulatorer, Olie og Tilbehør samt Automobilgummi. En anden Specialitet er Reparation og Samling af Gummitransportbaand og Drivremme. For at kunne foretage disse Ting paa Stedet har Emil Petersen anskaffet et transportabelt, elektrisk Vulkaniseringsanlæg. Inden for Branchen har Indehaveren stadig været Foregangsmanden, saaledes var han den første, der paatog sig Opskæring af nye Skridriller paa glatte Dæk, og han fremstillede selv en Maskine dertil o. s. v

E. PETERSEN
Fabrikant.

C. F. RICHSVEJS SERVICE STATION paa C. F. Richsvej 103 er grundlagt i 1922 af Overretssagfører Krautwald. Virksomheden, der nu ejes af Firmaet Cohn og Haensch, omfatter foruden en stor Benzintank 34 Gara-

ger, en stor Vaskehal med Vaskemaskine og Plads til 25

A. JOHS. JAKOBSEN
Forpagter.

Vogne samt moderne Trykluft-smørestation med hydraulisk „Lift“. Virksomheden, der er Station for ca. 25 aut.

Drosker, be-

skæftiger ca. 70 Personer, heraf de 9 ved Pasning af Garage, Tankanlæg og Vognvask, har siden 1932 været bortforpagtet til Vognmand Axel Johannes Jakobsen, som leder den daglige Drift. Axel Jacobsen, der tidligere var Forpagter af Garageanlægget paa Holger Danskesvej 41, leder nu foruden Richsvejs Service Station ogsaa Hejrevejs Service Station, som omfatter ca. 60 Garager foruden Vaskehal og Smørestation.

„STANDARD SERVICE STATION“, der er beliggende paa Hjørnet af Ndr. Fasanvej og Orla Lehmannsvej, er opført i Efteraaret 1934 af D. D. P. A., der senere bortforpagtede den til Carl Frederiksen. Tankanlægget er opført i Funkis-Stil og tilfredsstillende ethvert Krav baade hvad angaar Betjening og Kundernes Bekvemmelighed. Tanken har 2 brede Tilkørsler, lukket Vaskehal, lukket Smørehal med hydraulisk „Lift“ Tryksmø-

ring og mindre Reparationsværksted. Foruden forefindes Toilette, Kontorlokaler og et komfortabelt Venteværelse og Demonstrationslokale, hvor „D. D. P. A.“s kendte Oliefyre demonstreres. Personalet omfatter 3 Mand, der alle er Fagfolk og Dagen igennem sørger for en hurtig Betjening. Forpagteren, Carl Frederiksen, som nu leder Service Stationen, er en Mand, der forstaar sig paa, hvorledes en saadan Virksomhed skal ledes, idet han foruden at være uddannet Mekaniker, har været Medforpagter af Standard Service Station paa Bernstorffsvej, indtil han overtog Frederiksbergs nyeste og mest moderne Tankanlæg.

STANDARD SERVICE „STATION“, der er beliggende paa Danasvej Nr. 3, er opført i Oktober 1933 af D. D. P. A., der i December 1934 bortforpagtede Virksomheden til Knud Frydensbjerg. Tanken, der er moderne indrettet, har foruden den store Vaskehal, ogsaa Smørehal med hydraulisk „Lift“ samt Tryksmøring m. m. Desforuden føres her et stort Salg af Olie og Benzin.

LINDEVANGENS GARAGE-ANLÆG, der er beliggende paa Finsensvej Nr. 11, er grundlagt i 1922 som et Aktieselskab af Direktør Carl Jørgensen, der samme Aar bortforpagtede det til Wilhelm Carl Ernst Michael Quistorft, som stadig er Forpagter af nævnte. I 1932 solgte Direktør Jørgensen Garageanlægget til Krystalisværket, hvis Grunde støder lige op til Anlægget.

CHR. PRIPS AUTOMOBIL-VÆRKSTED. At Chr. Prip er Indehaver og eneste beskæftigede i nævnte Virksomhed, er just ikke imponerende, men det bør dog nævnes her,

CHR. PRIP
Blikkenslager.

da den er af en saa speciel en Art. Chr. Prip er udlært som Blikkenslager, arbejdede siden i 5 Aar paa Karosserifabrik i Frankrig. Arbejdet her var udelukkende Haandarbejde, og han fik her et indgaaende Kendskab til Fagets Finesser. Paa dette Grundlag begyndte han herhjemme sin egen beskedne Virksomhed paa Duevej 120, som trods sin Lidenhed er meget kendt og indbringende. Man kan se det Særsyn, at Kunderne, trods megen Konkurrence, kommer til ham paa Anbefaling af andre, som kender hans Speciales Dygtighed, og fra alle Dele af Landet har Chr. Prip sine Kunder. Virksomheden drives som Værksted for Reparation (Svejsning) af Automobilskærme samt for Udførelse af alt Karosseri- og Pladearbejde og ikke mindst for Fremstilling af alle Typer Automobilskærme, som f. Eks. vanskelige eller udgaaede Modeller, og navnlig her er det, at Chr. Prip har skabt sig et godt Navn indenfor Automobilreparationerne.

B RØDRENE HANSENS AUTOMOBILVÆRKSTED,

der er be-
liggende i
Garage-
komplekset
paa Finsens-
vej Nr. 11,
er grund-
lagt i For-
aaret 1928
under ret
beskedne
Forhold.

CHR. HANSEN
Mekaniker.

P. HANSEN
Mekaniker.

Ved Finsensvej Udvidelse kom Værkstedet til at ligge synligt og bekvemt for Kunderne, og det lykkedes hurtigt ved dygtigt og samvittighedsfuldt Arbejde at samle en god og fast Kundekreds, som har været i stadig Fremgang. Værkstedets Lokaler er i Foraaret 1936 blevet udvidet og yderligere moderniseret med nyt tidssvarende Maskinmateriale og Værktøj, saaledes at Værkstedet kan tilfredsstille selv de største Krav, der maatte blive stillet indenfor Branchen. Virksomheden driver tillige en omfattende Handel med brugte Automobile.

„A UTOVÆRKSTEDET“, Orla Lehmannsvej Nr. 12, er grundlagt i Aaret 1935 af Svend Christensen, som forinden havde været Indehaver af „Frederiksberg Autopark“ paa Falkonerallé 20. Værkstedet, som er kendt og meget søgt, har i Løbet af ganske kort Tid erhvervet sig en talrig Kundekreds, hvor bl. a. kan nævnes: Taxamotor Kompagni, som her lader en Del af sine Drosker reparere, ligeledes

kan nævnes Søren Wistoft samt Kemisk Industri og Vognmandsforretningen „6511“ i Borups Allé. Medens disse Linier skrives, staar Forretningen overfor en stor Udvidelse, idet

S. CHRISTENSEN
Automobilmekaniker.

Svend Christensen har lejet Lokaler paa Søndre Boulevard Nr. 35, hvor der er blevet indrettet et fuldt moderne og tidssvarende Autoværksted med særlig Henblik paa Udboring af Cylindre, i det hele taget Hovedreparation af Biler. Til Forretningen hører desuden et stort Lager af Reservedele m. m.

AUTOLAKERERIET, beliggende paa Ndr. Fasanvej 25, er grundlagt den 1. August 1934 af Indehaveren, Poul Bjødstrup, der ved Hjælp af et Legat her startede et Værksted for Autolakering, der efterhaanden er blevet oparbejdet, saaledes at det nu beskæftiger indtil 5 Personer. Virksomheden paatager sig alt indenfor Automobillakering, dog med Luksusvogne som Specialitet. Desuden findes der hydraulisk „Lift“ til Kundernes Disposition m. m.

M. NIELSEN
Malermester.

DEN af alle gamle Vognbyggere kendte og i sin Tid højt ansete Vognfabrik: N. Larsens kgl. Vognfabrikker, som i mange Aar havde Lokaler Smallegade 52, er ikke mere. Men en af de gamle Fabriksbygninger staar endnu i det væsentlige uforandret som for over et halvt Aarhundrede siden. I et af denne Bygnings Lokaler, som, saa længe Bygningen har eksisteret, har været anvendt til Vognlakereri, har Malermester Martin Nielsen fortsat de gamle Traditioner. Den nuværende Indehaver

af Virksomheden ansattes som Skrift- og Vaabenmaler ved daværende Kgl. Vognfabrik i Aaret 1909. Efter at have drevet Vognlakereri paa Fasanvej 172—174 siden 1919 overtog Martin Nielsen det gamle, kendte Værksted i Aaret 1923. Den gamle N. Larsens Vognfabrikker var da nedlagt og ombygget delvis til Garage-Anlægget Frederiksberg. Som det vil fremgaa af ovenstaaende er Malermester Martin Nielsen Specialist i Skrift- og Vaabenmaleri og har som saadan assisteret ved saa godt som samtlige betydende Vognfabrikker og Vognlakererier i København og Frederiksberg ved Tegning og Maling af Skrift, Varemærker og Etiketter og er følgelig Specialist i Maling af Forretnings-Vogne. Ved Oprettelsen af en speciel Afdeling for Vognmaleres tekniske Uddannelse ved Frederiksberg Tekniske Skole i Aaret 1933 ansattes Martin Nielsen som Lærer ved denne Afdeling, hvor han siden i Vintermaanederne har undervist i den moderne Vognmaler-Teknik.

AUTOLAKERERIET „MINOR“, beliggende paa Lyøvej Nr. 20, er oprindelig grundlagt i 1915 af Scandia Wabis, som i 1933 afstod det til den nuværende Indehaver, Aage M. Hansen, der siden 1924 havde været Leder af Virksomheden. Aa. Hansen gav straks ved Overtagelsen Autolakereriet Navnet „Minor“, som det siden da har beholdt. Virksomheden, som har store og lyse Lokaler, paatager sig alt Arbejde indenfor Auto-

lakering, men dets Speciale er dog Monogrammer, Inskriptioner og Vaabner, og blandt de mange landskendte Kunder bør nævnes: Post- og Telegrafvæsenet, A. W. Kirkeby, Elektro Oil (Tankanlæg), Hasselbalch i Lyngby, Privatbanken, Kemp & Lauritzen, Scandiadam-Raadvaddam, Frederiksberg Jernstøberi, Wøllund, Det danske Mælkekompani o. s. v. Virksomheden, der nu er landskendt, beskæftiger indtil 20 Personer paa sine Værksteder.

MALERFIRMAET NIELS THRANE, beliggende paa Worsaaesvej Nr. 12, blev oprindelig startet i 1905 af Malermestrene Kliigaard & Nielsen, som i Aaret 1925 afstod den til den nuværende Indehaver. Malermester Thrane har i Løbet af de sidste Aartier oparbejdet den ret beskedne Virksomhed, saaledes at den den Dag i Dag er et kendt og søgt Malerværksted og fremfor alt et Sted, hvor Indehaveren kender sit Fag til

Bunds, idet han har faaet en alsidig Uddannelse, bl. a. under et mangeaarigt Ophold i Tyskland. Virksomheden paatager sig alt Arbejde indenfor Ovnlakering, Skiltearbejder og Opbygning af Butiksfacader, men først og fremmest bør nævnes, at Virksomhederne i de sidste Aar har været fuldt ud engageret af det verdenskendte Firma Fisker & Nielsen, idet Malermester Thrane har udført alt Lakeringsarbejdet ved den nye „Nimbus“ Motorcykle.

„ALSTRØMS VASKERI“, der er beliggende paa Frederiksberg Allé Nr. 60, er oprindelig etableret i 1896 af Chr. Alstrøm, som med stor Indsigt og Dygtighed førte Virk-

H. CHR. HANSEN
Vaskeriejer.

somheden frem, indtil han i 1917 solgte Vaskeriet til den nuværende Indehaver, Hans

Christian Hansen, der sammen med sin Hustru har ført Virksomheden videre. Ved deres indgaaende Kendskab til Branchen samt ved Flid og Energi har Indehaveren og hans Hustru ikke alene forstaaet at forøge Forretningsens Omsætning, men ogsaa at gøre

den kendt i vide Kredse. Før Overtagelsen af Vaskeriet var Fru Hansen i 5 Aar ansat som Overstrygerske hos Grundlæggerens Hustru, og naar dertil kommer, at Fruen i sine unge Dage i mange Aar har været ansat paa Herlufsholm, hvor hun især assisterede Oldfruen med Anstaltens og Elevernes Tøj og Vask, vil man forstaa, at Fruen har et nøje og grundigt Kendskab til Branchen. Virksomheden paatager sig al Vask, Rulning og Strygning saavel med Maskine som med Haanden m. m.

TØMRER-FIRMAET H. P. KASTRUP-NIELSEN, som er beliggende paa C. F. Richsvej Nr. 65, blev oprindelig grundlagt i 1869 af Tømrermester Frederik Nielsen, der i 1904 afstod

H. P. KASTRUP-NIELSEN
Tømrermester.

det til sin Søn, H. P. Kastrup-Nielsen, der er nuværende Indehaver af Virksomheden. Af Arbejder, Fir-

Odd-Fellow Stiftelsens Bygning.

maet siden Starten har udført, kan i Flæng nævnes: Det kgl. Musikkonservatorium, Krematoriet og Kapellet paa Bispebjerg Kirkegaard, Vennerslund paa Strandvejen 144, Udvidelsen af Nationalbanken, Søndre Skibsværft og Baltica Værftet, Udvidelsen af Urtekræmmerens Stiftelse i Ægirsgade, Odd-Fellow Stiftelsen paa Kjærstrupsvej, St. Lucas Stiftelsen paa Bernstorffsvej, Dyssegaardsskolen i Gentofte, Park-Allé Skolen, Ombygning af det Moltkeske Palæ, Skolen paa Frederikssundsvejen, Pavillon 2 paa Kommunehospitalet, Udvidelsen af Det forenede Dampskibsselskab paa Sct. Annæplads, Istandsættelsen af Odd-Fellow Palæet i Bredgade, Frederiksberg Handelsbank o. fl. a. Kastrup-Nielsen, der som nævnt er Indehaver af Firmaet, sidder desuden i flere Bestyrelser, saasom: Medlem af Haandværkerforeningens Repræsentantskab, Bisidder i Københavns Tømrerlaug samt Formand for sammes Understøttelsesfond, Repræsentant i Arbejdsgiverforeningen, Vurderingsmand for Husejernes Kreditkasse, Vurderingsmand for Københavns Magistrat samt i Bestyrelsen for Københavns Arbejdshjem m. m.

TØMRER-FIRMAET VALDEMAR ZELTNER, der er beliggende paa La Coursvej Nr. 7, er grundlagt i 1898 af Tømrermester Valdemar Zeltner, efter at denne havde gennemgaaet en omhyggelig Uddannelse i Faget. Ved sin Dygtighed og Energi lykkedes det Zeltner i Løbet af faa Aar at oparbejde Virksomheden, og af Arbejder, denne har udført i Tiden siden Starten, kan nævnes følgende: Studentergaarden paa Tagensvej, Fysiologisk Institut, Institutet for teoretisk Fysik, Matematisk Institut, Studiegaarden, Købstadforeningen i Gyldenløwesgade samt i 6 Aar deltaget ved Nationalmuseets Ombygning, 8 Aar ved den gamle Postgaard paa Købmagergade, Post- og Telegrafbygningen i Hellerup. Desforuden har Firmaet i mange Aar haft og stadig har Tilsynet og Arbejdet med de kgl. Slotte, Toldvæsenets Bygninger, Universitetet, Ministerialbygningerne. Tillige deltog Firmaet i Ombygningen af den gamle Rigsdagsbygning, da den blev indrettet til den nuværende Landsrætsbygning. Firmaet, som siden Grundlæggerens Død i 1934 ledes af Sønnen Svend Zeltner, beskæftiger til Stadighed 40 Personer.

Københavns Raadhus, opført af C. Licht.

løv, Smørum, Ledøje, Gladsaxe, Skibby, Brønshøj, Rødby, Maribo, Tveje-Merløse, Storehedinge, Sædinge, Fjenneslev, Sct. Bendts Kirke i Ringsted, Sct. Mariæ Kirke og Kloster i Helsingør samt Hellig Aands Kirke og Trinitatis Kirke i København. Opførelsen af Kommuneskolerne i Sundbyøster, paa Kapelvej, i Matthæusgade, Borgerskolen i Frederiksberg Bredegade, Østre Borgerdydskole, Mariboets Skole i Stormgade og Hertz Skole paa Philippavej, Opførelse af Stiftelserne i Faxegade, Ryesgade Nr. 58 og Ahornsgade Nr. 7—9, Det kgl. Optostringshus, Abel Cathrines Stiftelse og Pelt & Thymes Stiftelse, Blegdamshospitalet, Landøkonomisk Forsøgslaboratorium, Fælledvejens Brand- og Politistation, Nordruplund, Kreditkassen for Husejere, Holckenhuskarréen, Videnskabernes Selskab, Københavns Raadhus, Statens Seruminstitut. Restaurering af Ruinerne ved Bastrup Sø, Kirkeruin i Kirkebø paa Færøerne, Gaasetaarnet og Slotsruinen i Vordingborg, Gurre Slotsruin, Mølleporten i Stege, Opførelsen af 240 Stk. Huse for Arbejdernes Byggeforening i København og 36 Stk. Huse for Arbejdernes Byggeforening i Valby. Ved Grundlæggerens Død den 28. September 1902 overgik Firmaet til Lichts ældste Søn, Murermester O. Licht, som Traditionen tro fører det gamle Firma videre og blandt andet har opført: Kirken i Søborg, Restaure-

FIRMAET C. LICHT, der har Bopæl Philippavej Nr. 5 og er et af de betydeligste Murerfirmaer i København, blev grundlagt i 1875 af Murermester C. Licht, født i København den 17. December 1843 og løste Borgerskab som Murermester den 7. Januar 1875. Begyndelsen blev gjort under meget beskedne Forhold, men Lichts faglige Dygtighed og hele Personlighed bevirkede, at Firmaet hurtigt blev et af de førende indenfor Faget. At Stat, Kommune og de private Bygherrer værdsatte Murermester Lichts Arbejde og Indsats for Bevarelse og yderligere Udvikling af det gode Haandværk, fremgaar tydeligt af de mange Arbejder, der er udført af Firmaet gennem Aarene, og hvoraf vi i det efterfølgende skal nævne en Del: Opførelse af Sct. Klemens Kirke paa Bornholm, Hellig Kors Kirke med Præstebolig, Immanuelskirken samt Kirken i Egebæksvang, Tilbygning og Restaurering af Kirkerne i Her-

O. LICHT
Murermester.

ring af Kirken i Præstø og Hellig Aands Kirke i København, Tilbygning til Universitetsbiblioteket, Hovedstandsættelsen af Kommunitetsbygningen i Nørregade og Professorboligen ved Universitet, Ombygning af Arbejderbanken, Opførelse af Grundtvigs Hus, Københavns Personbanegaard, Revisionsbanken, Fraterbrønden i Sorø, Istandsættelse af Tersløsegaard, Opførelse af Rønninge Søgaard, Dr. Permins Klinik, Nordvanggaard, Farumvejgaard, Grønningen Nr. 5, Laboratorie, Stald, Portnerbolig samt Vaccinationsanstalt ved Statens Seruminstitut, Sct. Jørgens Gymnasium, Daells Varehus, Skipperforeningens Stiftelse, Neumann & Zimmermanns Fabrik i Lyngby, Lagerbygning for De danske Eddikebryggerier, Bangs Hus paa Østergade, Villa for Arkitekt N. Hauberg i Hellerup, Villa for Arkitekt Th. Havning i Valby, Bygning for Københavns Skattevæsen og Udvidelse af Universitetets Festsal.

MURERMESTER- OG ENTREPRENØR-FIRMAET

EINER JENSEN, der er beliggende paa Hoffmeyersvej Nr. 3, og som nu hører til en af de største og betydeligste i Branchen paa Frederiksberg, er grundlagt den 28. Maj 1913 af Indehaveren. Firmaet har i den Tid, det har bestaaet, opført en Række Bygninger for saavel Stat og Kommune som for private, heraf kan bl. a. nævnes: Frederiksberg Hospitals Røntgenafdeling, Sygeplejerske-Bygningen ved Københavns Kommunehospital, Kbhvns.

Kommunes Understation i Bragesgade, Kbhvns. Svømmehal, Hans Lystrups Forretningsbygning i Pilealléen, Daells Varehus, National Scala, Astoria Hotellet ved Hovedbanegaarden, Karréerne paa Hoffmeyersvej 2—4, Bendzvej 2—4—6 og Peter Bangsvej 91—93—95 o. s. v.

Ejendommen paa Hoffmeyersvej 1—3—5—7.

Ejendommen paa Rosenørnsallé Nr. 27.

MURERMESTER- OG ENTREPRENØR-FIRMAET

KR. KRISTENSEN & SØN, der er beliggende paa Rosenørnsallé Nr. 27, er etableret i 1910 af Indehaveren, som for egen Regning i Aarenes Løb har opført ikke saa faa Bygninger saavel paa Frederiksberg som i Stor-København, blandt hvilke kan nævnes Urnehallen samt alle Udvidelserne paa Bispebjerg Krematorium, Udvidelsen af det store Kapel paa Vestre Kirkegaard, Ejendomskomplekset paa

Ndr. Fasanvej 33—35—37—39 og et Udal af Villaer rundt omkring saavel i København som i dens Periferi. Ejendommen, hvori Firmaet har til Huse, og som ejes af Murermesteren, er ligeledes opført af Kr. Kristensen i 1929 efter Tegning af Bygningsinspektør Jens Jørgensen. Bygningen, der er opført i moderne Stil, har ialt 41 Lejligheder, bestaaende af 4—5—6 Værelser med Centralvarme, Bad, varmt og koldt Vand, Køleanlæg samt 30 Garager med Centralvarme o. s. v. Endvidere har Indehaveren opført Bygningen paa Harsdorffsvej 4 A-B efter Tegninger fra Arkitekt Skjødt-Petersen. Bygningen, som indehaves af Kr. Kristensen, er opført i 1934 og er ligeledes holdt i moderne Stil. Der forefindes ialt 36 Lejligheder, hvoraf de 6 er 1 og de 30 er 2 Værelses Lejligheder med Centralvarme, Badeværelse, varmt og koldt Vand, Elevator, Nedstyrningsskakt etc. Begge Bygninger administreres af Kr. Kristensen personligt. I 1933 blev Indehaverens Søn, Harry Kristensen, som ligeledes er Murermester, optaget i Firmaet, der nu beskæftiger 50—100 Personer.

ENTREPRENØR-FIRMAET A. G. JENSEN, der er beliggende paa Dr. Olgasvej Nr. 10, blev oprindeligt startet den 8. April 1919 paa Amager af Indehaveren, men ved Købet af Villaen paa Dr. Olgasvej flyttedes Virksomheden til Frederiksberg, hvor det siden da har haft til Huse. I Aarenes Løb er der ved A. G. Jensens Initiativ, Dygtighed og Aktivitet blevet udført en lang Række Arbejder baade i Stor-København og i Provinsen. Blandt disse Arbejder kan nævnes: De fleste Arbejder paa Blyts Jorder er fra Teknisk Forvaltning blevet overdraget Jensens Firma, endvidere har Firmaet udført Arbejderne i Forbindelse med Omlægningen af Howitzvej, Grundtvigsvej, Vodroffsvej, Worsaaesvej, Gl. Kongevej samt Moderniseringen og Omgivelserne udfor Frederiksberg Station, Fasan-Viadukten, Brolægningen af Christiansborg Slotsplads, Omlægning af Dr. Louises Bro, Frederiksborgvejen fra Krematoriet og ud til Grænsen, den sidste Omlægning af Kgs. Nytorv, endvidere Omlægningen og Udvidelsen af Gothersgade, Bernhard Bangs Allé, P. G. Rams Allé o. fl. a. Firmaet paatager sig som Entreprenører alt i Vejarbejder med Speciale: Brolægning eller Jord- og Betonarbejder.

INGENIØR-, ENTREPRENØR-FIRMAET TAGE & UFFE BIRD, der er beliggende paa Frederiksberg Allé Nr. 56, blev grundlagt 1. Juli 1881 af Ingeniør Regnar Bird, og flyttedes 1891 til Frederiksberg med Adresse Taarnborgvej 10, og har siden haft Domicil paa Frederiksberg. I 1905 indtraadte U. Bird og i 1927 T. Bird som Medindehavere. I 1924 afgik Ingeniør R. Bird ved Døden. Firmaet har medvirket ved Opførelsen af blandt andet paa Frederiksberg: Landbohøjskolen, Frederiksberg Menighedshus, Frederiksberg Hospital, Forbrændingsanstalten. I København: Raadhuset, Kunstmuseet, Rigshospitalet, Telefonhuset, Vestre Fængsel m. m.

ENTREPRENØR- OG STENHUGGER-FIRMAET J. JOHNSEN & SØN, beliggende paa Tesdorffsvej 65, er oprindeligt grundlagt 1894 paa Vesterbrogade 120 af J. Johnsen, der senere lod det flytte til Esbern Snaresgade, hvor Firmaet havde

til Huse indtil 1926, da det blev flyttet til Tesdorfsvej 65. Firmaet, der siden Grundlæggerens Død i 1924 indehaves af Sønnen, Carl Johnsen, har i Aarenes Løb

C. JOHNSEN
Entrepreneur.

udført ikke saa faa Arbejder, hvoraf bl. a. kan nævnes: Stenhuggerarbejderne ved Stormbroen, Sluserne ved

Parti af Langeliniekajen, udført af Firmaet.

Kalveboderne, Frihavnens Ombygning samt Saltholms Flakfort; Brolægningen af Christiansborg Slotsplads og Politigaarden paa Hovitzvej; 20,000-Volts Kabel fra Ørnegaarden til H. C. Ørstedsværket, Kabelgravninger for Forvaltningen af Frederiksberg kommunale Værker samt adskillige Arbejder i Havnen for Københavns Havnevæsen, bl. a. Stenhuggerarbejdet ved Langeliniekajen og Ombygningen af Kajmuren i Havnegade.

„**F**REDERIKSBERG KLOAKRENSNINGSSATION“, der er beliggende paa Gammel Kongevej 149, er oprindelig etableret paa Dr. Abildgaardsallé af Ingeniør Olsen, der i 1924 afstod det til den nuværende Indehaver, Ingeniør Preben Vendelbo-Larsen, der ved sin Indsigt og store Interesse for Gerningen har oparbejdet en Virksomhed, der nu er kendt paa hele Frederiksberg. Firmaet beskæftiger sig med Kloakrensning, Vedligeholdelse af Kloakanlæg ved Fabrikker, Ejendomme og Villæer paa Abonnement, Anlæg af Kloaker etc. samt Kloak- og Vejarbejder, Udgravninger af Grunde etc. for private paa Frederiksberg som i hele Storkøbenhavn, Lyngby-Taarbæk, Rødovre, Hvidovre, Taarnby og Gladsaxe o. fl. a.

P. VENDELBO-LARSEN
aut. Kloakmester.

P. WESTERGAARD
Ejendomsmægler.

DIREKTØR, STATSEKSAMINERET EJENDOMSMÆGLER PETER WESTERGAARD startede sin Virksomhed i 1922 i Bakkegaards Allé Nr. 13 og flyttede i 1932 til H. C. Ørstedsvvej Nr. 7.

Virksomheden, der i December 1935 atter flyttede til større Lokaler paa Thorvaldsensvej Nr. 18, maa regnes for en af de førende i sin Art i Danmark, og mangfoldige store Ejendoms-overdragelser er sluttet igennem P. Westergaards Kontor.

EJENDOMSMÆGLER REGNAR THÆSTENSEN-HOLM, Indehaver af Frederiksberg Ejendomskontor, beliggende H. C. Ørstedsvej 52, grundlagde sin Virksomhed i 1925 og har siden 1932 drevet den under nuværende Firmanavn. Specialitet: Frederiksberg-Villaer.

R. THÆSTENSEN-HOLM
Ejendomsmægler.

Regnar Thæstensen-Holm, statseksamineret Ejendomsmægler, er født d. 17. Juni 1894 som Søn af Lærer Jes Thæstensen-Holm. Taget Præliminæreksamen fra Universitet 1911. Gift 1915 med Olga Hansen. Driftsleder ved Københavns Kommunes Tørreværker i Viksø fra 1917—1919. Taget grundig Handelsuddannelse, dels teoretisk og dels i kendte Mæglerfirmaer, og startet eget Firma 1925.

Taget Eksamen som statseksamineret Ejendomsmægler 1932 og straks løst Næringsbrev. Er Medlem af Københavns Ejendomsmæglerforening og i 2 Aar været Foreningens Sekretær.

Det har altid været R. Thæstensen-Holms fornemste Opgave at afslutte Handelen paa en sund Basis for Sælger og Køber.

Firmaet Frederiksberg Ejendomskontor har i de forløbne Aar vokset sig stor og stærk og stadig samlet en større og større Kundekreds, der er tilfreds med Firmaets Hjælp.

EJENDOMSMÆGLER ANDERS HERBO-RASMUSSEN startede sin Virksomhed i 1926 paa Sct. Thomas Allé efter at have faaet tildelt Autorisation af Frederiksberg Kommune. Formaalet var at bringe Husejere og Lejere i Forbindelse med hinanden, og 1ste Aar blev der gennem Kontoret udlejet omkring 110 Lejligheder. Den 15. Januar 1930 flyttedes Virksomheden til den nuværende Adresse, Forhaabningsholms Allé Nr. 2, hvor der samtidig blev oprettet en særlig Afdeling for Ejendomsadministration, og for Tiden administreres 120 Lejligheder. Til en Sammenligning med 1ste Aar kan nævnes, at der i 1933 blev udlejet henved 1200 Lejligheder.

ANDERS PETER HERBO-RASMUSSEN, Ejendomsmægler, er født den 18. December 1895 i Olstrup. Gift 1922 med Else Herbo. Uddannet som Landbrugskandidat, dimitterede 1921 fra Landbohøjskolen, statseksamineret Ejendomsmægler siden 1932, Medlem af Bestyrelsen af Dansk Ejendomsmæglerforening.

STATSEKSAMINERET EJENDOMSMÆGLER VIKTOR HOLTEN HANSEN, Indehaver af Frederiksberg Mæglerkontor, beliggende Falkonerallé Nr. 67, grundlagde sin Virksomhed i 1930 i Bredegade Nr. 7 og flyttede i 1934 til den nuværende Adresse for at opnaa bedre Lokaleforhold.

Virksomheden har siden Etableringen medvirket ved Overdragelsen af mange Frederiksbergske Ejendomme og i Særdeleshed ved Salg af Forretninger.

FIRMAET „NY W. C. FORSIKRING“ oprettedes i 1909 og blev i 1927 overtaget af det nystartede „Husejernes Assurance Kompagni A/S“. Virksomheden, som hidtil kun havde omfattet Forsikringer af W. C. i køben-

havnske Ejendomme, udvidedes nu til ogsaa at omfatte Forsikring af Vandledninger, Trappebelysning, Ringledninger, Forsikring mod Tagskader, og samtidig indrettedes en Afdeling for praktisk Arbejde for at foretage de paakommende Reparationsarbejder ved Ejendommene. Det er især Blikkenslagerarbejde, der udføres, og Arbejdet ledes personlig af Firmaets adm. Direktør, Einer Jacobsen. Virksomheden har et Datterselskab, „Kongeriget Danmarks Elektromotor-Forsikringsaktieselskab“. Medlemmer af Selskabernes Bestyrelse er Prokurist A. E. Meyer og Prokurist C. Helligsøe, som er Bestyrelsens Formand.

Selskabet har til Huse i egen Bygning paa Niels Ebbesensvej Nr. 19, og der beskæftiges fast 35 Funktionærer og Arbejdere.

FREDERIKSBERG MATRIKULSVÆSEN. Indtil Aar 1925 var Frederiksberg i matrikulær Henseende undergivet samme Love og Bestemmelser, som var gældende for det øvige Land med Undtagelse af København, der fra gammel Tid har haft sit eget særlige Matrikulsvæsen, og af de sønderjyske Landsdele, for hvilke ligeledes særlige Bestemmelser var gældende.

Skønt enhver praktiserende Landinspektør saaledes med Landbrugsministeriet som approberende Myndighed var berettiget til at udøve Praksis paa Frederiksberg, havde Forholdet igennem mange Aar dog været det, at langt det overvejende Antal Forretninger foretoges af nu afdøde Landinspektør N. F. Jensen.

Igennem mange Aars Assistentvirksomhed hos Landinspektør L. M. Lauritzen, Frederiksberg, og selv boende paa Frederiksberg, havde Jensen — foruden betydeligt Personalkendskab — tilegnet sig stor Indsigt i og Interesse for frederiksbergske Forhold, saaledes at det, da Landinspektør Jensen ved Lauritzens Død 1893 selv overtog og videreførte denne gamle Forretning — grundlagt af Christtreu 1845 — kun var naturligt, at langt de fleste Arbejder tilfaldt ham.

Skønt Landinspektør N. F. Jensen omkring Aarhundredskiftet i udstrakt Grad ogsaa praktiserede udenfor Frederiksberg, var det dog de „indenbys“ Forretninger, der havde hans særlige Interesse, og fra 1906 indskrænkede han sig alene til Frederiksberg, idet den øvrige Del af Forretningen ved Overenskomst gik over paa andre Hænder.

Jensen koncentrerede sig fra nu af særligt om en systematisk Registrering af den i Aarenes Løb tilvejebragte omfattende og værdifulde Samling af Originalmaalinger og Kort vedrørende frederiksbergske Ejendomme, for om muligt at formaa Frederiksberg Kommune til — mod passende Vederlag — at overtage Virksomheden som Grundlag for et kommunalt Matrikulsvæsen.

Og fra Juni 1918 gik dette Ønske i Opfyldelse. Kommunen overtog da Arkivet og videreførte Forretningen som en Afdeling under Teknisk Forvaltning — med N. F. Jensen som Chef. Men helt tilfredsstillende var denne Ordning ikke. Endnu var Frederiksberg aaben for fri Landinspektørpraksis, og selv om den kommunale Virksomhed udførte langt de fleste Forretninger, følte dog undertiden de Ulemper, som hidrører fra, at flere praktiserer i samme Omraade, ligesom Landbrugsministeriet vedblivende var den approberende Myndighed, uanset at Frederiksberg ifølge sin bymæssige Struktur var uberørt af landboretlige Forhold.

Først ved Lov af 1. Maj 1923 og Reglement, vedtaget af Frederiksberg Kommunalbestyrelse 12. Maj 1924 og allerhøjest stadfæstet 19. November s. A., overgik Styrelsen af Frederiksberg Matrikulsvæsen fra Landbrugsministeriet til Kommunalbestyrelsen fra 1. Januar 1925.

Kommunens Matrikulsvæsen ledes herefter af en — efter Indstilling af den tekniske Direktør — af Kommunalbestyrelsen valgt Stadslandinspektør, hvis Valg stadfæstes af Kongen.

Matrikulens Førelse og de til dens Vedligeholdelse ved Udstykning og Sammenlægning m. v. fornødne Opmaalinger skal nu foretages af Stadslandinspektøren, og de i Landbrugsministeriet — Direktoratet for Statens Matrikulsvæsen — hidtil opbevarede Matrikuler og Kort m. v. vedrørende Frederiksberg er overladt til Kommunen.

Stadslandinspektøren skal iøvrigt forestaa Fremstillingen af Kommunens Oversigtskort og lede Udførelsen af Kommunens Hovednivelement.

Foruden Stadslandinspektøren er for Tiden ansat 1 Landinspektør og 4 Assisterter.

Fra 1925—29 var Landinspektør N. F. Jensen konstitueret som Stadslandinspektør, og fra 1929 er ansat Landinspektør S. Broholm.

Ejendommen paa Frederiksberg Allé.

EJENDOMSKOMPLEKSET beliggende paa Frederiksberg Allé Nr. 58—60 blev i Aaret 1894 opført af Snedkermester Christen Christensen og tegnet af den kendte Arkitekt Ole Boye. Bygningen er opført af smukke, haandstrøgne, røde Sten og er en af Bygningerne, der sætter Præg paa Frederiksbergs smukke og stilfulde Promenade. Ejendommen har lige siden Opførelsen været i Slægten Christensens Eje, og Ingeniør Thorning Christensen er nu siden Snedkermester Christensen og Hustrus

Død Eneejer af Bygningen. Ejendommen har ialt 13 Lejligheder, bestaaende af 5—6 og 7 Værelser. I de 7 Værelser Lejligheder forefindes der Bad og Centralvarme. Desuden forefindes der i Bygningen 4 store og smukke Butikker uden Beboelse. Foruden nævnte hører der til Ejendommen „Havehuset“, der er opført i moderne Stil i 1934 af Ingeniør Thorning Christensen efter Tegninger af Arkitekterne Wiitmaach & Hvalsøe. Komplekset har ialt 20 Lejligheder bestaaende af 1 Værelse med Kammer samt 1 Værelse med Alkove, overalt forefindes der Centralvarme og Bad med varmt og koldt Vand samt elektr. Køkken og Nedstyrningsskakt. I Bygningen er der i Modsætning til saa mange af de moderne Ejendomme i enhver Henseende draget Omsorg for Beboernes Bekvemmelighed, og de forskellige Lejligheder er omhyggeligt isolerede for paa enhver Maade at undgaa den Lydhørhed, som ellers kendetegner de fleste af de nyopførte Ejendomme.

DEN smukke Ejendom paa Frederiksberg Allé Nr. 59, Hjørnet af Frydendalsvej, er opført i 1883. Efter at have været paa forskellige Hænder blev den i 1924 overtaget af Niels Jacobsen, der købte Ejendommen af Teaterdirektør, Fru Betty Nansen. Ejendommen er indrettet med 12 Lejligheder, bestaaende af 4 og 5 Værelser, desuden forefindes der 2 Butikker med Lejligheder.

EJENDOMMEN, der er beliggende paa Frederiksberg Allé Nr. 55, er opført i 1890 af Overretssagfører Stilling, der efter et Par Aars Forløb afstod den til fhv. Generaldirektør Krarup. Efter i nogle Aar at have

Afd. JOHS. ROSTED

været paa forskellige Hænder blev den i Aaret 1919 solgt til Læderhandler Johs. Rosted. Efter dennes Død tilfaldt Ejendommen hans Husfru, Hulda Rosted, der er den nuværende Indehaver af nævnte. Bygningen, der er beliggende lige ved Siden af Betty Nansens Teater, har ialt 14 Lejligheder, hvoraf de 8 er 6 Værelser og de 6 er 4 Værelser, alle er forsynet med Badeværelser, varmt og koldt Vand samt Centralvarme.

EJENDOMMEN, der er beliggende paa Gammel Kongevej Nr. 161, er opført i 1893 af Arkitekterne Boye og Plockross, der efter et Par Aars Forløb afstod Ejendommen til Proprietær Hans Mortensen. Ved dennes Død i 1917 tilfaldt Ejendommen Datteren, Frk. Ellen Mortensen. Ejendommen, som

Ejendommen paa Gammel Kongevej.

Havehuset.

er opført i italiensk Stil, bestaar foruden de 8 herskabelige Lejligheder af 3 smukke Forretningslokaler, hvoraf det gamle og kendte Frederiksberg-Firma Jens B. Thomsen i en lang Aarrække har haft og stadig har til Huse i det største Lokale. Foruden nævnte hører der til Ejendommen et Havehus, som nu tjener som Udstillingslokaler og Værksted for Snedker- og Dekoratorfirmaet Lysberg & Lauritzen.

GRUNDEN, hvorpaa Ejendommen Smallegade Nr. 8 er opført, var tidligere en Have, der ejedes af Gartner Vinkel, hvis Fader var en Ven af Adam Oehlschläger. I Haven, der hørte under Frederiksberg Slot, laa et Hus, der blev nedrevet, da den nuværende Ejendom byggedes. Den nuværende Bygning er opført i 1903-04 af Tømrermester Vilhelm Nielsen, der endnu bor i Ejendommen. I 1919 overtog Enkefru Wolff Ejendommen, der senere er moderniseret indvendigt. Den rummer 4 Stk. 4-Værelsans og 4 Stk. 5-Værelsans Lejligheder samt 4 Butikker, og til den hører en gammel Have. I Ejendommen er der indlagt vrømt og koldt Vand baade i Køkken og Badeværelse.

Foruden denne Ejendom ejer Enkefru Wolff Ejendommen Falkonerallé 13--Monradsvej 2.

Fru Michaline Andrea Frederikke Wolff, født Nielsen, blev 1883 gift med Ejendomsbesidder, pens. Underofficer i Artilleriet Johan Frits Wolff, DM., der døde 1925.

EJENDOMMEN Smallegade Nr. 56, der er opført af afdøde Fabrikant Hans Petersen, Frederiksberg Jernstøberi, købt i Sommeren 1926 af Husejer A. H. Dannow. Ejendommen, der er opført af smukke, røde Sten, har 6 Beboelseslag med

en Opgang 4 og 5 Værelses Lejligheder samt 4 Butikker. I

Sommeren 1933 blev der indlagt Centralvarme, Badeværelser og varmt Vand overalt. Ejendommen tilhører nu

L. DANNOW
Husejer.

Fru Laura Dannow, der siden sin Mands Død i 1929 selv administrerer den.

desten og rummer ialt 26 Lejligheder, bestaaende af 3, 4, og 5 Værelser samt 10 smukke Forretningslokaler med eller uden Beboelse. Alle Lejlighederne er moderne udstyrede med alle Bekvemmeligheder, saasom Bad, varmt og koldt Vand, Centralvarme etc. Foruden det her nævnte Kompleks er Tømrermester J. Hansen Ejer af Ejendommen paa Godthaabsvej Nr. 84, som har ialt 3 Lejligheder, bestaaende af 4 Værelser, der alle er moderne udstyrede med Bad, varmt Vand etc., samt en Forretning med Beboelse.

DET store og smukke Ejendoms-kompleks, der er beliggende paa Peter Bangsvej Nr. 74 og 76 samt Schneeklothsvej Nr. 1, er opført i Aarene 1930—31 af Tømrermester Jørgen Hansen. Bygningen er opført af smukke, røde Fac-

J. HANSEN
Husejer.

EJENDOMMENE paa Thorvaldsensvej Nr. 7—9 og Harsdorffsvej Nr. 12—13 er opført i Aarene 1902—03 af Murermester N. O. Mynster. Begge Ejendomme er opførte af smukke, røde Sten. Bygningen paa Thorvaldsensvej Nr. 7 og Harsdorffsvej Nr. 12 har 2 overordentlig smukke Opgange og har ialt 4 6-Værelses, 4 4-

Thorvaldsensvej Nr. 9.

Thorvaldsensvej Nr. 7.

Afd. N. O. MYNSTER

Værelser og 6 5-Værelser Lejligheder, alle med Pigeværelse, Badeværelse, varmt Vand og Calorifair. Bygningen Nr. 9 og 12, der som nævnt er opført i 1902, har ligeledes 2 Opgange med 4 6-Værelser samt 11 5-Værelser Lejligheder, der alle er med Pige- og Badeværelser samt Centralvarme og varmt Vand overalt. Begge Ejendommene tilhører nu Fru Ellen Mynster, der siden sin Mands Død selv administrerer disse.

Foruden de 2 her nævnte Bygninger ejer Fruen Ejendommen paa H. C. Ørstedesvej Nr. 59 A og B, der er opført i 1891 af Murermester Mynster. Bygningen, der er tegnet af Slotsarkitekt, Th. Jørgensen, er opført i Barokstil og bestaar ialt af 4 5-Værelser, 4 4-Værelser og 8 3-Værelser Lejligheder samt af 4 Butikker med og uden Beboelse.

BYGNINGEN paa Thorvaldsensvej Nr. 6, Matr. 139 C., blev opført i 1905 af Tømrermester Henning Jørgensen og Murermester Vilhelm Jensen for Regning af Detailhandlerbanken. I Aaret 1916 overtog Christian Petersen sammen med Laurits

Ejendommen paa Thorvaldsensvej Nr. 6.

Monrad Ejendommen efter Banken. Paa et senere Tidspunkt købte Petersen sin Svogers (Monrads) Part ud og blev saaledes Eneejer af Ejendommen. Bygningen indeholder ialt 10 Lejligheder, hver paa 4 Værelser med Kammer, Badeværelse o. s. v., endvidere hører der til Ejendommen en stor, smuk Have, hvortil Balkonerne fra Soveværelserne har Udsigt.

EJENDOMMEN, der er beliggende paa Forhaabningsholms Allé Nr. 5, er opført i Begyndelsen af Halvfemserne af Murerrestrene N. P. Larsen og G. Larsen, og efter at have været paa forskellige Hænder blev Bygningen i 1896 overtaget af Konditor Jacob Eduard Hansen. Ved dennes Død i 1912 tilfaldt Ejendommen hans Enke, som døde i 1925, hvorefter Ejendommen tilfaldt hendes 2 Børn, Læge Chr. Berg-Hansen (Skanderborg) og Frk. Inger Berg-Hansen, men ved Chr. Berg-Hansens Død tilfaldt hans Part i Ejendommen hans Hustru, Emilie Berg-Hansen, der nu sammen med Inger Berg-Hansen er Indehaver af Ejendommen, der indeholder en 5 Værelsers Lejlighed og ni 3 Værelsers, der alle er med stedsbrændende Kakkelovne. Til Gaardsiden findes en Have og en lille Bagbygning, som oprindeligt var Hestestald, men som nu er indrettet til 2 Værkstedslokaler.

EJENDOMMEN paa Hjørnet af Forhaabningsholmsallé og Niels Ebbesensevej, henholdsvis Nr. 30 og 11, blev opført omkring 1898 af Tømrermester Sørensen, der solgte Bygningen i 1902 til Maskinfabrikant Henrichsen. Ved dennes Død i 1918 blev Bygningen overtaget af hans Hustru, Fru E. Henrichsen. Ejendommen, der har to Opgange, bestaar ialt af 16 Lejligheder, af hvilke de omkring Opgangen paa Forhaabningsholmsallé bestaar af 4 Værelser med Pigekammer, medens de øvrige er 3 Værelsers med Kammer. Endvidere findes der i Bygningen 4 Butikker, hvoraf de 2 er med Beboelse.

Godthaabsvej Nr. 29 A og B.

EJENDOMMEN paa Godthaabsvej Nr. 29 A og B er opført af Restauratør C. Nielsen paa en Parcel, der forudm hørte ind under Gaarden „Sindshvile“. Hjørnebygningen er opført i 1881—82, medens den lille tilstødende Bygning er opført i 1890. Omkring 1898 blev begge Ejendomme solgt til Købmand H. J. Jensen, der lod de høje Stentrapper, der den Gang førte op til de forskellige Forretninger, der havde Lokaler i Ejendommen, fjerne, og Indgangene lagt lige med Gaden. I 1917

blev Ejendommen overtaget af den nuværende Indehaver, Rasmus Pedersen, der i de forløbne Aar har moderniseret og tilbygget en Del ved Bygningen, der nu ialt har ti 3 Værelses Lejligheder.

EJENDOMMEN i Lykkesholmsallé, „Ullaholm“, Nr. 2 B-C, er opført i Aaret 1899 af Malermester Helwig Jensen.

J. P. SØRENSEN
Husejer.

Ejendommen er opført af røde Facadesten, og der er 2 Opgange med ialt tyve 4 Værelses Lejligheder.

Til Ejendommen, der administreres af den nuværende Ejer, Jørgen Peter Sørensen, hører 3 Forhaver til Gaden samt en bagved liggende Have til Raadighed for Beboerne.

DEN smukke og monumentale Ejendom, der er beliggende paa H. C. Ørstedesvej Nr. 31—33, er opført i 1901 af Tømrermester G. E. Halberg og Smedemester E. P. Halberg efter Tegninger, udført af den kendte Frederiksberg-Arkitekt Ole Boye. Ejendommen er opført af smukke, haandstrøgne røde Facadesten, og dette i For-

bindelse med de overordentlig smukke, haandsmedede Jernporte (udførte paa Smedemesterens Værksted) foran de to Indgange bevirker, at Bygningen absolut hører til en af de smukkeste paa H. C. Ørstedsvej. Byggegrunden for de 2 Ejendomme er ialt 3475 Kv. Alen, og med Hensyn til hver enkelt

Afd. G. E. HALBERG

Ejendom er Grunden (saa at sige) halveret. Siden Opførelsen har den ene Halvdel af Bygningen stadig været i Slægten Halbergs Eje. Ved Tømmermester Halbergs

Død i 1924 er Døtrene, Frk. Halberg og Fru Jacobsen, blevet Eneejere af Nr.

33. Damerne bor selv i Huset og varetager selv Ejendommens Administration. Ejendommen har ialt 8 Lejligheder, hvoraf Halvdelen er 3 Værelsers, medens den anden Halvdel er 4 Værelsers med Kammer, endvidere forefindes der i Ejendommen 4 Butikker, hvoraf en er med Beboelse.

Ejendommen paa Aaboulevarden.

EJENDOMMEN „SVANEMOSEN“ paa Aaboulevarden Nr. 47 og Ingemansvej Nr. 30 er opført i Sommeren 1901 af Murermester H. C. Hansen, der boede her til sin Død i 1906. Ejendommen, der har Butikker i Stueetagen, bestaar ialt af 19 3-Værelsers og 4 4-Værelsers Lejligheder, der alle har Pigeværelser. Begge Opgangene i Ejendommen er overordentligt smukt dekoreret med forskellige Blomstermotiver, som er udført af afdøde Kunstmaler Fischer. Ejendommen ejes nu af forhenværende Skrædermester Jens Peter Albert Haag, som købte denne i 1920. Foruden nævnte Ejendom er J. P. A. Haag Ejer af Ejendommene Strandboulevarden 59 og Nordre Frihavnsgade Nr. 81, i hvilken er installeret Post- og Telegrafstation. Sidstnævnte Ejendom er af samme Størrelse som Ejendommene paa Frederiksberg.

Ejendommen paa Franckesvej 6—8.

EJENDOMMEN „SOLBJERGHUS“, der er beliggende paa Hjørnet af P. Andersensvej 1 og Nordre Fasanvej 28, er opført i 1900—01 af Murermestrene Chrono og Johansen og blev, efter at have været paa forskellige Hænder, i 1922 overtaget af den nuværende Indehaver, Johannes Flygare. Ejendommen indeholder fem 3 Værelses og tretten 3 Værelses Lejligheder med Kammer samt en Butik i Stueetagen og Restauration paa 1ste Sal. Foruden nævnte Ejendom er Flygare Indehaver af Ejendommen paa Franckesvej 6—8 og Bangertsgade 3—3 A. Ejendommen paa Franckesvej, som Flygare overtog i 1932, er opført i 1889 af Murermester Francke og bestaar af tyve 2 Værelses Lej-

JOHS. FLYGARE
Husejer.

ligheder. Ejendommen i Bangertsgade bestaar af et Forhus med Sidefløj og er opført omkring Halvfjerdserne, indeholder ti 3 Værelses og sytten 2 Værelses Lejligheder samt 2 Butikker. Foruden nævnte Eiendomme administrerer Flygare følgende: Cirkel Ordenen, Falkonerallé 96, Godsbanegade 3—5—7, Worsaaesvej 2, Aaboulevarden 27—29—31, H. C. Ørstedsvej 66—68—70—72, der tilhører det Frederiksbergske Ejendomssocietet. Flygare, der nu er en kendt Borger paa Frederiksberg, har i Tidens Løb været Indehaver af forskellige Tillidshverv, bl. a. Kredsforsender for Frederiksberg Grundejerforening og Medlem af Frederiksberg Kommunes Beværterbevillingsnævn o. s. v.

DEN sidste af Ejendommene, der er beliggende ved Landbohøjskolens Have, nemlig paa Hostrupsvej Nr. 18, er opført i Aarene 1897—98 af Gartner Petersen, der i 1914 afstod Bygningen til Bertel Buchardi, som i mange Aar havde været ansat i Postetaten, men ved hans Død i 1921 tilfaldt Ejendommen hans Hustru, Con-

B. BUCHARDI
Husejer.

stance Buchardi. Bygningen har ialt 10 Lejligheder, bestaaende af 3 Værelser med Kammer, og ved en gennemgribende Modernisering af Ejendommen, foretaget i Aarene fra 1915, er alle Lejlighederne nu forsynet med Brusebad og varmt Vand, desuden er Lejlighederne i Stuen forsynet med Centralvarme.

Jonstrupsallé Nr. 8.

Steenstrupsallé Nr. 3.

EJENDOMMEN, beliggende Johnstrupsallé Nr. 8, er opført i 1898 af Tømrermester Adam Matthiessen, der straks ved Fuldførelsen af Ejendommen solgte denne til nu afdøde Fabrikant Erik Andersen og dennes Hustru, Dagmar Andersen. Ejendommen har ialt 10 Lejligheder, d. v. s. 5×4 Værelsens og 5×3 Værelsens Lejligheder, alle med Pigeværelse.

Foruden den her nævnte Ejendom er Fru Dagmar Andersen Indehaver af Ejendommen Steenstrupsallé 3, som er opført i 1898 af Murermester Jens Jeppesen, der i 1904 afstod Ejendommen til Fabrikant Andersen og Hustru. Bygningen har ialt 10 Lejligheder, bestaaende af 4×4 Værelsens og 6×3 Værelsens Lejligheder, der alle er med Pigeværelse.

EJENDOMSKOMPLEKSET, beliggende paa Lollandsvej Nr. 41, er opført i 1904. Detailhandlerbanken solgte 1919 Bygningen til den nuværende Indehaver, Arkitekt Ernst Eduard Carlsen. Ejendommen bestaar af 10 Lejligheder, bestaaende af 3 Værelser med Pigeværelse. Grunden, som Ejendommen er opført paa, var tidligere en Del af Handelsgartner Høyers Gartneri, der i Begyndelsen af Aarhundredskiftet

Lollandsvej Nr. 41.

Bülow'svej Nr. 5 B.

blev købt og udstykket til det store Kvarter, der nu er vokset op omkring Godthaabsvejen og Fasanvejen. Endnu ses der Rester af Gartneriet, idet en hel Allé af smukke, gamle Poppeltræer endnu findes bag Ejendommen paa Lollandsvej 41 og de tilstødende Ejendomme.

Ejendommen, der er beliggende paa Bülow'svej Nr. 5 B, er opført i 1888 og har igennem Tiderne tilhørt forskellige Familier, indtil den i 1931 blev overtaget af Arkitekt E. E. Carlsen, der siden Overtagelsen intet har sparet for at bringe den smukke, gamle Ejendom, der ved Overtagelsen var en Del brøstfældig, istand. Bygningen, som hører til en af de første og ældste i sin Stil og Art paa Frederiksberg, har ialt 10 Lejligheder, hver bestaaende af 5 store og lyse Værelser med Pige-kammer.

Howitzvej Nr. 53—55.

DET store Ejendoms-kompleks paa Howitzvej Nr. 53—55 B og C er opført i Begyndelsen af Halvfemserne, og efter at have været paa forskellige Hænder blev det i 1929 overtaget af den nuværende Indehaver, Frk. Agnes Sørensen. Bygningen har 4 Opgange, 2 mod Howitzvej samt 2 mod den tilstødende Sidevej, og ialt forefindes der 32 Lejligheder, der dels bestaar af 3 Værelser samt 3 Værelser

med Pigekammer, desforuden er der paa Hjørnet i Ejendommen indrettet Lokaler til en Damefrisørsalon. Indehaveren har tillige som Pynt mod den ensformige Gaard ladet anlægge en smuk lille Have.

EJENDOMMEN paa Vodroffsvej Nr. 24—24 A og Norsvej Nr. 2 er opført i 1906 af Husejer Henrik Jensen og bestaar af atten 3 Værelsens Lejligheder, der alle er med Pigeværelser, desforuden findes der 4 Butikker. I 1909 solgte Jensen Ejendommen til Murermester Helmutsen Hvass, i hvis Besiddelse den var indtil 1918, da Ejendommen blev solgt til R. Hansen-Kragh, der stadig er Indehaver

R. HANSEN-KRAGH
Husejer.

af Ejendommen. Foruden nævnte var Kragh indtil Oktober 1935 tillige Indehaver af Ejendommen beliggende paa Hjørnet af Villemoesgade 64 og Aggersborggade 6.

Vodroffsvej Nr. 24.

Howitzvej Nr. 63.

OPFØRELSEN af Ejendommen paa Howitzvej Nr. 63 A—B og 65 blev oprindelig paabegyndt i 1899, men grundet paa den store Lockout, der fandt Sted samme Aar, blev Ejendommen ikke fuldendt før i Aaret 1902. Ejendommens Arkitekt er Ulrich, medens Murermester Theisen var Bygmester og første Ejer af Bygningerne. Ejendommene har i Aarenes Løb været paa flere Hænder, saasom Højesteretssagfører Lund, som afstod dem til Grosserer Kjærsgaard o. s. v. I 1919 blev Ejendommene overtaget af den nuværende Ejer, H. P. Carlsen, hvis Søn Carl Vilhelm Morits Carlsen i de senere Aar har været Bestyrer af Ejendommene, der tilsammen har 30 3-Værelsens Lejligheder samt 4 store Forretningslokaler.

Nyelandsvej 19—21.

EJENDOMSKOMPLEKSET, der er beliggende paa Nyelandsvej Nr. 19—21 A og B, er opført i 1902 af Entreprenør J. Bjerregaard efter Tegninger af Arkitekt C. Søe-Jensen. Ejendommene, der efter J. Bjerregaards Død i 1923 indehaves af hans Enke, Fru Jenny Bjerregaard, bestaar ialt af 25 Lejligheder, bestaaende af 3 Værelser med Pigeværelse, desuden forefindes der 3 Butikker med Beboelse samt 10 Kvistværelser.

EJENDOMSKOMPLEKSET „FINSSENSHUS“ paa Finsensvej Nr. 37 A - B—C—D—F blev paa Frk. Schrøder-Jensens Initiativ opført i 1930 af Bygmestrene Jensen & Petersen efter Tegninger af Arkitekt H. Gaunt-Rasmussen. Ejendommen har ialt 27 Lejligheder, bestaaende af 2 og 3 Værelser, som er udstyrede med Centralvarme, varmt og koldt Vand samt Badeværelse etc., endvidere findes der i Bygningen 6 Butikker med Kælderlokaler samt Baglokale, Køkken, Bad m. m. I Bagbygningen forefindes forskellige kendte Virksomheder, saasom Boel & Rasmussen (kosmetisk Fabrik), Skotøjsfabrikken Geo. Andersen (Geo-Sko), Vaffel- og Biscuitfabrikken „National“, Holbæk Limous Maatfabrik o. fl. a. Foruden „Finsenshus“ er Frk. Schrøder-Jensen Indehaver af Bygningen i Jernbaneallé Nr. 5 A—B—C samt 7 A—B i Vanløse. Frøkenen administrerer selv Ejendommene med stor Dygtighed.

EJENDOMSKOMPLEKSET NYVEJ A/S, der er beliggende paa Nyvej Nr. 8 A og B samt 10 A og B, er opført i 1906 af den lille Laanekasse, der i 1917 afstod Ejendommen til Ejendomskomplekset Nyvej A/S, hvis administrerende Direktør er Løjtnant N. Winkel, der varetager alt med Hensyn til Bygningens Ledelse og Administration. Komplekset er som nævnt beliggende paa den idylliske Nyvej paa

Hjørnet af Passagen, der forbinder Nyvej med Madvigsallé. Bygningen har ialt 4 Opgange med 4- og 5-Værelses Lejligheder med varmt Vand og Badeværelser; i Stedet for Centralvarme er de enkelte Lejligheder forsynet med Rundtræks-kaminer, der er lette at betjene og udsender en saavel sundere som behageligere Varme.

Nyvej Nr. 8—10.

Ejendommen paa Madvigsallé 14.

DEN kendte og store Ejendom paa Madvigsallé Nr. 14 er opført i 1893, og efter at have været paa forskellige Hænder blev den i 1928 købt af Skomagermester F. C. Sørensen. Ejendommen er en Rødstensbygning, som bestaar af 10 Lejligheder paa 3--4 Værelser med Kammer o. s. v.

BYGNINGSKOMPLEKSET „TEGLGAARDEN“ paa Falkonerallé Nr. 37 A og B er opført omkring 1902 af Overretssagfører Jørgensen ved Murermester Schrøder. Komplekset blev ganske kort efter dets Opførelse købt og overtaget af Gertran Christoffersen, der oprindelig begyndte som Cyklesmed under meget beskedne

Forhold 1897 i Ejendommen, der laa paa samme Grund, hvor

„Teglgaarden“ nu er opført. Efter Christoffersens Død tilfaldt Ejendommen hans Hustru, og efter hendes Død i 1932 arvede Bro-

Afd. G. CHRISTOFFERSEN

deren, Bendix Peters, Bygningen, som han nu administrerer i Fællesskab med Sønnen, Malermester Gert Peters.

RETTELSER

Billedet paa Side 146, forestillende: Arbejdstime i Montessoribørnehaven, er fra Børnehaven paa Amalievej Nr. 20.

Billedet paa Side 147, forestillende: Interiør fra Børnehaven, er fra Børnehaven i Frederiksberg Bredegade Nr. 26.

Underskriften under Illustrationerne paa Side 361 er ombyttede.

Billedet af Glas- og Porcelainsforretningen „Alumina“ paa Side 394 er desværre uheldigt, og vi bringer derfor her et bedre Billede af Forretningen.

